Nan kalen apo Dios
(Nan fiarú ay turag)

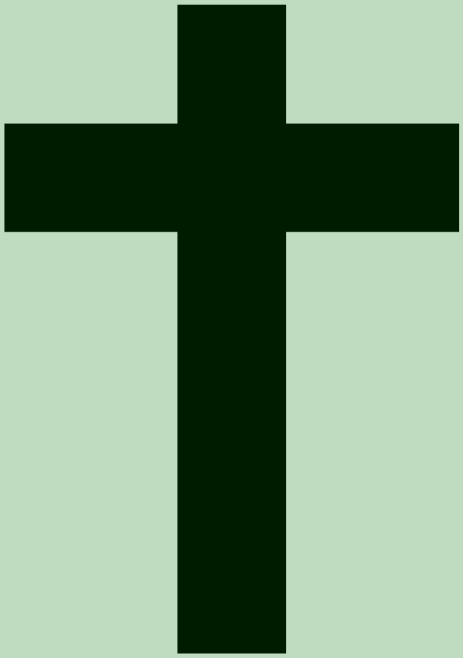

New Testament in Bontok, Eastern

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag)
New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
1f1c8958-216d-51a9-a716-070579cb1c49

Contents

Mateo 1
Marcos 64
Lucas 103
Juan 166
Aramid 213
Roma 273
1 Corinto 304
2 Corinto 332
Galacia 351
Efeso 362
Filipos 373
Colosas 380
1 Tesalonica 387
2 Tesalonica 394
1 Timoteo 398
2 Timoteo 407
Tito 413
Filemon 417
Hebreo 419
Santiago 440
1 Pedro. 448
2 Pedro 457
1 Juan 463
2 Juan 471
3 Juan 473
JUDAS 475
Paltiing 478

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat
Mateo
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Mateo ay makali us un Levi ay ifian Santiago ay potot Alfeo (Mar. 2:14; 3:18). Uray mu naifilang hi Mateo as fumafiasor kiapú ta usa hiya ay Judio ay chinutokan nan chiyuycha i-Roma as usa ay mangam-among as fiaror, enayakian challu Jesus hiya as usa as nan disipulusna (Mt. 9:9; Mar. 2:14; Luc. 15:27), ya nakekan pay hi Jesus kan hiya (Mt. 9:10).

Insurat Mateo nan nauy Ammay ay Chamag, tay laychuna ay epakaammu fiakun yangkiay as nan chiyuycha Judio ngem uray us as nan am-in ay tataku ay hi Jesus nan Cristo winnu Mesias ay nan Omesarakan ay finaor Apo Dios asna's luta ta matongpar nan enkarina as nan Turag ad Pus-uy.

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan tit-iwa ay Aren chi Judio, isunga nafukig nan kali ay “Aren chi Judio” as 2:2; 27:11, 29, 37. Enpakaammuna ay hi Jesus at nurpu as nan kianak Ari David, isunga namen ongorna insurat nan kali ay “Kianak Ari David” as pang-awag kan Jesus (1:1; 9:27; 12:23; 15:22; 20:30,31; 21:9,15; 22:42).

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan kangatuwan ay misturu ay finaor Apo Dios. Isunga wachay kalibfengan Jesus ay mangelawlawag as nan lintig Apo Dios ya mangisuru as nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.

Nan ongor ay isursuron Jesus at napasigcha as lema: 1) Nan enkasabana henan chuntug ay maepangkep as nan libfengun, ukiali ya gun-gunan nan tataku ay maetapi henan muntorayan Apo Dios (5:1-7:27). 2) Nan nangisursuruwan Jesus as nan disipu-lusna as nan uycha nun-ekaskasabaan (10:5-42). 3) Nan chiyuycha maepadpachongan nan muntorayan Apo Dios (13:3-52). 4) Nan ukiali ya libfengun nan chiyuycha disipu-lusna (18:3-35). 5) Nan ommatan nan munpatingkiaan nan luta ya nan munfiangchan Cristo ay muntoray (24:4-25:46). Ngem sakbay ommat na, kenalen Jesus un masapor maekasaba nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku asna's luta (Mt. 24:14).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawad-ancha ay kaman as nan chiyuycha mangili ay nurpu as nan fomofoknakian nan urkiw (2:1-2), nan nanaranan Pedro henan fiayfiay (14:24-27), nan naor-an nan fiaror as nan tapak nan nafunwetan (17:27), nan enmammayan nan chuwa ay nafurag (20:29-34), nan maepadpachongan nan mun-um-uma (20:1-16), nan chuwa ay an-ak (21:28-30), ya nan hinpuru ay fiafiarasang (25:1-13).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Kaap-uwan Jesu Cristo Ya Nan Naiyankana 1:1-2:23
Nan Nun-is-isuruwan Juan Ay Fumufunyag 3:1-12
Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:13-4:11
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:12-18:35
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 19:1-20:34
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 21:1-27:66
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Ya Nan Nunpail-ana 28:1-20

Nan Kaap-uwan Jesu Cristo
(Luc. 3:23-38)

1 Hiyana nan lestaan nan kaap-uwan Jesu Cristo ay kianak David, ya hi David at kianak Abraham.
2 Hi Abraham at aman Isaac. Hi Isaac at aman Jacob. Hi Jacob at aman cha Juda ay hen-anag-i.

3 Hi Juda at aman cha Fares kan Zara, ya nan enacha at hi Tamar. Hi Fares at aman
Esrom. Hi Esrom at aman Aram.*
4 Hi Aram at aman Aminadab. Hi Aminadab at aman Naason. Hi Naason at aman
Salmon.
5 Hi Salmon at aman Boaz, ya nan enan Boaz at hi Rahab. Hi Boaz at aman Obed, ya
nan enan Obed at hi Ruth. Hi Obed at aman Jesse.
6 Hi Jesse at aman Ari David.
Hi David at aman Solomon, ya nan enan Solomon at sikud ay asawan Urias.†
7 Hi Solomon at aman Roboam. Hi Roboam at aman Abias. Hi Abias at aman Asa.
8 Hi Asa at aman Josafat. Hi Josafat at aman Joram. Hi Joram at aman Ozias.‡
9 Hi Ozias at aman Joatam. Hi Joatam at aman Acaz. Hi Acaz at aman Ezekias.
10 Hi Ezekias at aman Manases. Hi Manases at aman Amon. Hi Amon at aman Josias.
11 Hi Josias at aman cha Jeconias ay hen-anag-i. Enpototna chicha as nan timpu ay
naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia.§
12 Kuncha pay wacha ad Babilonia, enpotot Jeconias hi Salatiel. Hi Salatiel at aman
Zorobabel.*
13 Hi Zorobabel at aman Abiud. Hi Abiud at aman Eliakim. Hi Eliakim at aman Azor.
14 Hi Azor at aman Sadoc. Hi Sadoc at aman Akim. Hi Akim at aman Eliud.
15 Hi Eliud at aman Eleazar. Hi Eleazar at aman Matan. Hi Matan at aman Jacob.
16 Hi Jacob at aman Jose. Hi Jose at asawan Maria ay enan Jesus, ya hi Jesus nan makali
un Cristo.
17 Isunga, hinpuru ya opat am-in nan kaap-uwan Jesus manipud kan Abraham
inkiana kan David. Hinpuru ya opat us ay kaap-uwan manipud kan David inkiana
as nan naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia. Wacha us chi hinpuru ya
opat ay kaap-uwan manipud as nan naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia
inkiana as nan naiyankan Cristo.

Nan Naiyankan Jesu Cristo
(Luc. 2:1-7)

18 Hiyana nan kaap-apatan nan naiyankan Jesu Cristo. Hi Maria ay enana at naetfor
kan Jose. Ngem sakbay nunteponcha, naammuwan at ay masikug hi Maria babaen as
nan pannakafialin nan Espiritu Santo.†
19 Kiapú ta nalintig ay taku hi Jose ay asawana, ya achina laychun ay ifiafiain hi
Maria as nan sangwanan nan tataku, ninumnumna ay iyichangna hiya ay achi maam-
ammuwan nan tataku.
20 As nan chana mangnumnumnuman as na, nunpaila babaen as nan iitawna nan
anghel nan Apo. Kenalen nan anghel, “Jose ay kianak David, achika umugyat ay
mangetepon kan Maria, tay nan nasikukianana at babaen as nan pannakafialin nan
Espiritu Santo.
21 Iyanaknantu nan laraki, ya ngadnam as Jesus, tay hiya nan mangesarakantu as nan
tatakuna as nan fiasfiasorcha.”
22 Enommat am-in chaná ta matongpar nan enpaifiakian Apo Dios as nan usa ay
pomapadtu ay kanana,
23 “Munsikugtu nan usa ay fiarasang ay maid laraki as nakiskissuy kan hiya.
Iyanaknantu nan usa ay laraki ay mangadnantu as Immanuel.”‡ (Nan laychun nan
Immanuel ay kanan at “Wacha hi Apo Dios kan chitaku.”)
24 Kun pay finmangun hi Jose, enatna nan infiakian nan anghel nan Apo, at entepona
hi Maria.

---

* **1:3** Gen. 38:29-30 † **1:6** 2 Sam. 11 ‡ **1:8** 1 Cro. 3:11-12 § **1:11** 2 Ar. 24:8-16; 1 Cro. 10-16 * **1:12** Ezr. 3:2 † **1:18** Nan iniili ay ukialen chi Judio at mu wachay naetfor, naifilangcha at as hen-asawa uray chaancha pay nuntepon. Mu achi laychun nan laraki ay ituruy, masapor mun-amma hiya as kasuratan nan mun-ichangancha ay wachay chuwa ay tistigu. ‡ **1:23** Isa. 7:14

25 Ngem chaan nakiskissuy kan Maria inkiana inyanakna nan mutun ay laraki. As
nan hiyachi, ngenadnan Jose nan mutun as Jesus.

2

Nan Chiyuycha Mangili Ay Uy Nangila Kan Jesus

1 Naiyanak hi Jesus henan ili ay Betlehem henan probinsiya ay Judea as nan timpon
Ari Herodes. Kun pay chaan nafiayag, wachacha nan inmuy ad Jerusalem ay nurpu
henan tukutukún ay luglukiar as apét fomokfoknakian nan urkiw. Chicha nan ma-
masilib ay lanaraki ay mangad-achar as maepangkep as taraw.
2 Kuncha pay inumchan hid-i, senarudsudcha, "Ay chaud nan kaiyan-anak ay aren
chi Judio? Tay inilami met nan fenmoknakian nan taraw ay sinyar nan naiyankana, at
enmali kami ay munchayaw kan hiya."
3 Kun pay nachamag Ari Herodes nan infiakiacha, nalilifokan hiya as makasolet,* ya
kaman us as nan am-in ay tataku ad Jerusalem.
4 Isunga enpaayagna nan am-in ay ap-apon chi papachi ya mun-isursuru as Lintig, at
ensarochakchakna kan chicha mu ay chaud nan maiyankantu nan Cristo.
5 Tinumforcha kan hiya, "Ad Judea henan ili ay Betlehem, tay hiyana nan insurat nan
pomapadtu ay kanana un,
6 'Chakayu ay tataku ad Betlehem henan lutan Juda, figfikun chakayu henan am-in ay
ili ad Juda, tay chakayu nan murpuwan nan usa ay muntoray ay mangaywan as
nan tatakok ay kianak Israel.' "†
7 Angkiay ya enpaayag Herodes nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki ay chidchicha
yangkiay, at naammuwana kan chicha nan ustu ay uras ay nunpail-an nan taraw.
8 Kuna pay infiaor chicha ad Betlehem, infilina, "Umuy kayu's chi, ya emamadyu
man ay manganap as nan onga. As nan manguchananyu, epakaammuyu kan ha-un
ta uyaktu us munchayaw kan hiya."
9-10 Kuncha pay chinngor nan kenalen nan ari, nunligwatcha. As nan chacha
manarcharanan, inilacha kasin nan chiyuy taraw ay inilacha as nan kawad-ancha pay
laing henan fomokfoknakian nan urkiw. Naragsakancha as solet as nan nangil-ancha
as nan taraw. Nan chiyuy taraw at enpanguna chicha inkiana naitungor as nan kawad-
an nan onga.
11 Kuncha pay sinungkop as nan afong ya inilacha nan onga ya hi Maria ay enana,
nunpalintumangcha ay nunchaychayaw as nan onga. Tenkafiancha nan nangiittuwan-
cha as nan nunkangina ay ichatcha ay fialetok, insenso ya mirra.‡
12 Angkiay ya as nan kenmatamancha henan lukiarcha, tukún nan inuycha kiapú ta
enpaiitaw Apo Dios kan chicha ay achicha munfiangad kan Herodes.

Nan Lenmayawan Cha Jose Ay Hinfiaruy Ad Egipto

13 Kun pay nak-ak nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki, nunpaila nan anghel nan
Apo kan Jose babaen as nan iitawna. Kenalen nan anghel, "Fumangunka. Etakinmu
nan hen-ena ya lomayaw kayu ay umuy ad Egipto.§ Mayaschi kayu inkiana ifiakiak ay
mak-ak kayu, tay epaanap Herodes nan onga ta patayuna."
14 Hiya at chi ya finmangun hi Jose. Entakina nan hen-ena, ya nunligwatcha ay inmuy
ad Egipto as nan hiyachi ay lafi.

---

* **2:3** Hi Herodes at fiakun Judio. Ngem uray hiya nan mangetortoray as nan chiyuycha Judio, achina laychun ay wachay manubrat kan hiya. † **2:6** Mik. 5:2 ‡ **2:11** Nan insenso ay maara as nan kaiw at munfiangu mu mapuoran. Nan mirra at usa us ay nafiangru ay lana ay maara as nan kaiw. Nangina chaná ya maifiakiay ay maichat as nan ari.
§ **2:13** Egipto at achawwi ad Judea, ya fiakun sakop nan mun-aariyan Herodes.

15 Nakiilicha hid-i inkiana natuy hi Herodes. Enommat am-in chaná ta matongpar
nan enpaifiakian nan Apo as nan pomapadtu ay kanana, “Enayakiak nan anakku ta
mak-ak ad Egipto.”*

Nan Nangepapatuyan Herodes As Nan Ongong-a

16 Kun pay naammuwan Herodes ay insikapan nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki
hiya, ongor chi fungatna. Isunga infilina ay maepapatuy nan am-in ay lallaraki ay
mutun inkiana as nan anongong-a ay muntawwun as chuwa ad Betlehem ya henan
am-in ay sakopuna. Enatna na ay maiyunud as nan timpu ay nangammuwana as nan
naiyankan nan mutun as nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki.
17 Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-uy ay
kanana,
18 “Nadngor nan pararu ay tangugngug ya akorcha ad Rama. Cha ag-akiaran Raquel
nan an-akna. Achina laychun ay maliwliwa, tay natuycha am-in.”†

Nan Nak-akan Cha Jose Ad Egipto

19 Kun pay natuy hi Ari Herodes, nunpaila nan anghel nan Apo kan Jose ad Egipto
babaen as nan iitawna.
20 Kenalen nan anghel, “Fumangunka, etakinmu nan hen-ena, ya komatam kayu ad
Israel, tay natuycha nan chiyuycha nanglarayad ay mangpatuy as nan onga.”
21 As nan hiyachi, finmangun hi Jose, entakina nan hen-ena, ya kenmatamcha ad
Israel.
22 Ngem kun pay nachamag Jose ay hi Arkelao nan naisubrat kan Herodes ay amana
ay muntoray ad Judea, inmugyat hiya ay umuy hid-i. Kiapú ta finag-an Apo Dios hiya
babaen as nan iitawna, nunligwatcha ay umuy henan probinsiya ay Galilea.
23 Hid-i ad Galilea, inmilicha henan ili ay makali un Nazaret. Enommat na ta
matongpar nan kenalen nan chiyuycha pomapadtu un, “Makalintu hiya ay Nazareno.”

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28)

1 As nan timpu ay nanagyanan cha Jesus ad Nazaret, uy nun-ekaskasaba hi Juan ay
Fumufunyag as nan chiyuycha tataku ay uy nunchungchungor kan hiya henan disyerto
ad Judea.
2 Kenalina kan chicha, “Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud umchan nan
muntorayan Apo Dios.”*
3 Hi Juan ay anna nan infiakian Isaias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,
“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu nan ayun nan
Apo. Munlutkunyu nan ayuna.’ ”†
4 Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamilyu. Nan sinturuna at larat, ya
nan kanuna at chuchun ya chilu.
5 Uray mu assena hiya, in-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tataku ay nurpu ad
Jerusalem, henan intiru ay probinsiya ay Judea, ya as nan am-in ay naesasag-un henan
wawwang ay Jordan.
6 Nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan wawwang
ay Jordan.

---

* **2:15** Ose. 11:1 † **2:18** Jer. 31:15. Hi Raquel (Gen. 35:16-19) at maepachong as nan en-a ad Betlehem. Nan tatangugngug ya ag-akor at as-op henan nailubkan Raquel. * **3:2** As nan kali ay Griego at kanana, “nan muntorayan nan chaya”. † **3:3** Isa. 40:3

7 Kun pay inilan Juan nan ongor ay Fariseo ya Saduseo‡ ay cha omali ay munpafunyag,
kenalina kan chicha, “Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi kubra! Anan mangali kan
chakayu ay malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo Dios mu mafunyakian kayu?
8 Masapor atunyu nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu.
9 Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu chusaun kan Apo Dios, tay
hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakiak kan chakayu ay uray nan nauycha fiatu at
mafialin ay munfialinun Apo Dios as kiankianak Abraham!
10 Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay manipor as kaiw.
Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha ay masipor, ya maichus-
orcha as nan apuy.”
11 Inturuy Juan, “Funyakiak chakayu as chanum ay mangepaila ay nunfiafiawi kayu
at. Ngem nan cha umunud kan ha-un at am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari
ay mangchun as sapatosna.§ Hiya nan mangfunyag kan chakayu as Espiritu Santo ya
apuy.
12 Maepadpachong hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna ay manapa
as nan finayu. Nan natap-an at ittunantu as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chuki at
ipuornantu as nan apuy ay achi mapappauy.”

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mar. 1:9-11; Luc. 3:21-22)

13 As nan timpu ay nunfunfunyakian Juan, inumchan hi Jesus ay nurpu ad Galilea ta
uy munpafunyag kan Juan henan wawwang ay Jordan.
14 Ngem penachas Juan ay mamas-iw kan hiya as nan nangaliyana, “Apo, ha-un met
koma nan munpafunyag kan he-a. Sungang t'uy he-a nan omali ay munpafunyag kan
ha-un?”
15 Ngem tinumfor hi Jesus, “*Ayu at! Atum na ad wani, tay masapor tongparunta nan
am-in ay laychun Apo Dios.*” Isunga inyafud Juan.
16 Kun pay nafunyakian hi Jesus, hiya at chi ya tenmakchang hiya as nan chanum. As
nan hiyachi, natkafian ad chaya, ya inilana nan Espiriton Apo Dios ay kaman karopati
ay cha komsop inkiana penmatang kan hiya.*
17 Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “Hi tona nan anakku ay
laylaychok. Hiya nan mangepalaylayad kan ha-un.”

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(Mar. 1:12-13; Luc. 4:1-13)

1 Kun pay narpas ay nafunyakian hi Jesus, enpangon nan Espiritu Santo hiya henan
disyerto ta chistingun Satanas.
2 Kun pay inmuy chi opat puru ay urkiw ya lafi ay nun-ay-ayunaran Jesus, nunchuki-
aang hiya.
3 Angkiay ya inmuy hi Satanas kan hiya, ya kanana, “Mu tit-iwa ay anak chaká kan
Apo Dios, filinum nan nauycha fiatu ta munfialincha as tenapay.”
4 Ngem tinumfor hi Jesus, “*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Fiakun
yangkiay makan nan pagfiyag nan taku, ngem masaporcha challu nan am-in ay ifiagfi-
akian Apo Dios.’* ”*
5 Angkiay ya inyuy Satanas hi Jesus henan nasantowan ay siyudad, ya enpatakchugna
hiya as nan kangatuwan ay parten nan Templo.

---

‡ **3:7** Ara. 23:8. Nan maepangkep as nan chiyuycha Fariseo ya nan Saduseo at maila as nan glosario. § **3:11** As nan iniili ay ukialen nan chiyuycha Judio, nan chiyuycha fiabfiaaruncha nan mangakkaan as nan sapatos nan fiaknang.
* **3:16** Jn. 1:31-34 * **4:4** Deut. 8:3

6 Kenalina kan hiya, “Mu tit-iwa ay Anak chaká kan Apo Dios, ud-a pay omagkiangka
inkiana as kuwabna, tay kanan met nan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, ‘Filinun
Apo Dios nan anghelesna ay mangaywan kan he-a. Tatag-uyun chakantu kan chicha as
nan limacha ta achi maepakpak nan sukem as nan fiatu.’ ”†
7 Tinumfor hi Jesus, “*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un,*
‘Achim chischistingun nan Apo ay Diosmu.’ ”‡
8 Kun pay narpas chi, inyuy Satanas hi Jesus henan usa ay nangatungatu ay chuntug.
Enpailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta ya nan kaichayawancha.
9 Kenalen Satanas, “Ichatkuntu am-in chaná kan he-a mu munpalintumangka ay
munchayaw kan ha-un.”
10 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Mak-akka Satanas! Nan naisurat met as nan*
Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan hiya yangkiay nan
munserfiyam.’ ”§
11 Haat taynan Satanas hiya. As nan hiyachi, enmalicha nan angheles ay uy nangfi-
achang kan hiya.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Nun-ekasaba
(Mar. 1:14-15; Luc. 4:14-15)

12 Kun pay nachamag Jesus ay naifiarud hi Juan ay Fumufunyag, nunfiangad hiya
henan probinsiya ay Galilea.*
13 As nan kawad-ana henan probinsiya ay Galilea, chaan nakiili ad Nazaret, ngem kun
at uy nakiili ad Capernaum. Nan ili ay Capernaum at wacha henan olet nan fiayfiay ay
Galilea ya henan lutan us nan chiyuycha kianak Zabulon ya Neftali.†
14 Nakiili hiya ad Capernaum ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu ad pus-
uy,
15 “Ad Galilea, henan lutan Zabulon ya henan lutan Neftali as nan charan ay umuy
henan fiayfiay, ya chuchumangun nan wawwang ay Jordan, hid-i nan nakiiliyan
nan ongoongor ay Gentil.‡
16 Nan tataku hid-i at kamancha natataku as nan kawad-an nan ngongot ya as nan
kawad-an nan nunkatuy. Ngem ad wani at ilauncha nan narawag ay silaw, tay
enmali as nan kawad-ancha nan manilaw as numnumcha.”§
17 Nunlapu as nan hana ay timpu, enlapon Jesus ay nun-ekaskasaba. Kenarkalina,
“*Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.*”

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna
(Mar. 1:16-20; Luc. 5:1-11)

18 As nan usa ay urkiw ay cha manarcharanan Jesus henan olet nan fiayfiay ay Galilea,
inilana nan hen-aki ay cha manafukor, tay hiyasa nan chunucha. Chicha cha Simon ay
makali us un Pedro, ya hi Andres ay ifiana.
19 Kenalina kan chicha, “*Unuchunak, at isurok chakayu ay munfialin as kaman tomata-*
fukor as tataku.”
20 Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya inmunudcha kan hiya.
21 Kuncha pay inturturuy ay manaran, inilan Jesus nan tukún ay hen-aki ay cha
Santiago kan Juan ay potot Zebedeo. Nakilurukiancha kan amacha ay hi Zebedeo as nan
fiangka, ya chacha esakiana nan tafukorcha. As nan hiyachi, enayakian Jesus chicha.
22 Hiya at chi ya tenaynancha nan fiangkacha ya hi amacha, ya inmunudcha kan
Jesus.

---

† **4:6** Sal. 91:11-12 ‡ **4:7** Deut. 6:16 § **4:10** Deut. 6:13; 10:20 * **4:12** Mat. 14:3-5; Mar. 6:14-29 † **4:13** Cha Zabulon kan Neftali nan chuwa as nan potot Jacob ad pus-uy. Luc. 5:1; Jn. 6:1; 21:1 ‡ **4:15** winnu ‘fiakun Judio’. § **4:16** Isa. 9:1-2; Luc. 1:79

Nan Nun-is-isuruwan, Nun-ekaskasabaan Ya Nan Nunkakkaanan Jesus As Saket (Luc. 6:17-19)

23 Nunliklikud hi Jesus henan intiru ay probinsiya ay Galilea. Nun-is-isuru hiya as
nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag maepangkep
henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in ay karasen chi saketcha ya iliwas
chi achorcha.
24 Isunga naepachamag nan maepangkep kan hiya henan intiru ay Siria. Nan tataku
at inyuycha kan hiya nan am-in ay nunsaket as tukutukún ay saket, nan naparpaliki-
atan, nan nunkaanennetan, nan nunkorchas ya nan nunkapilay, ya enpaammay Jesus
chicha am-in.
25 Kiapú ta assena, inmunud kan hiya nan ongoongor ay tataku ay nurpu ad Galilea,
nan Hinpuru ay Siyudad, Judea, Jerusalem ya henan usa ay chumang nan wawwang ay
Jordan.

5

Nan Kanan Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang (Luc. 6:20-26)

1 As nan nangil-an Jesus as nan ongoongor ay tataku, tinmikid henan usa ay chuntug.
Kuna pay entokor, enmali nan disipulusna kan hiya,
2 ya enlapuna ay nun-isuru kan chicha,
3 "*Nakiasat nan chiyuycha mamigfig as nan kenakurang chi kafiaelancha ay mangeka-
man as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu as nan muntorayana.*
4 "*Nakiasat nan chiyuycha ngumunguyus kiapú as fiasor, tay liwliwauntu Apo Dios
chicha.*
5 "*Nakiasat nan chiyuycha napakumbaba, tay tawichunchantu nan luta ay enkaren Apo
Dios kan chicha.*[*]
6 "*Nakiasat nan chiyuycha kaman cha munchukiaang ya masketan ay chicha nan
munlarayad ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, tay mapnekchantu.*
7 "*Nakiasat nan chiyuycha manug-ang as pachongcha ay taku, tay sug-angantu Apo
Dios chicha.*
8 "*Nakiasat nan chiyuycha nacharos chi numnumcha, tay ilaunchantu hi Apo Dios.*[†]
9 "*Nakiasat nan chiyuycha mangepakappia as nan pachongcha ay taku, tay ifilangtu
Apo Dios chicha as an-akna.*
10 "*Nakiasat nan chiyuycha cha maparpalikiat kiapú as nan chacha mangekamka-
manan as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu henan muntorayana.*
11 "*Nakiasat kayu as nan mangsotan ya mamalikiatan nan tataku kan chakayu, ya
ekaliyan chakayu as kumpurmi ay mangotettet kiapú kan ha-un.*
12 *Kun kayu at munlagragsak ya munlaylayad, tay ongoongor nan gun-gunayu ad chaya.
Tay assesa us nan en-enatcha ay namarpalikiat as nan chiyuycha pomapadtu ay enmon-
ona mu chakayu.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Asin Ya Pingki (Mar. 4:21-25; 9:49-50; Luc. 8:16-18; 14:34-35)

13 Inturuy Jesus, "*Chakayu nan maepachong as nan asin ay para as nan am-in ay tataku
asna's luta. Ngem mu chakus at nakaan nan tamtam nan asin, achi poros kasin omasin.
Maid at kotokna, kun at maiwagkia ya maikiatkiatin.*[‡]
14 "*Maepachong kayu as nan silaw ay manilaw as numnum nan tataku asna's luta. Nan
siyudad ay wacha henan toktok nan chuntug at achi poros malinglingfian.*
15 *Maid mamaskud as pingki ya op-opana as fianga, ngem kuna at epatang as nan
maepatpatngana, at silawan nan pingki nan am-in ay wacha as nan afong.*

---

[*] **5:5** Sal. 37:11 [†] **5:8** Sal. 24:1-6 [‡] **5:13** Ad kasin at nan asin at naraka ay makaan chi tamtamna.

16 *Assesa us ay masapor sumilaw kayu as nan mangiilan nan tataku ta mailacha nan*
ammay ay chayu at-atun, ya ichaychayawcha hi Amayu ad chaya."

Nan Maepangkep As Nan Lintig Moises

17 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu kanan un enmaliyak ay manachael as nan Lintig Moises*
ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Chaanak enmali ay manachael as nan hanacha,
ngem kunak at enmali ay mangtongpar as nan laychuncha ay kanan.
18 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray inkiana mamaid nan chaya ya nan luta, achi*
poros mamaid chi uray tektek winnu kaaptekan ay kali as nan lintig Apo Dios inkiana
matongpar nan am-in ay pangkepna.
19 *Isunga uray ngachana nan achi mangafurot as nan filfilin Apo Dios uray nan chiyuy-*
cha kararakaan ay tongparun, ya mangisuru as nan tapina ta ukiayuncha nan hanacha
at maifilang hiya as kun lawá apud henan muntorayan Apo Dios. Ngem nan mangafurot
as nan lintig ya mangisuru kan chicha ta ekamancha us at maifilang hiya as amud henan
muntorayan Apo Dios.
20 *Ifiakiak kan chakayu ay mafialin kayu ay maetapi henan muntorayan Apo Dios mu*
nalinlintig kayu mu nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo."

Nan Maepangkep As Fungat

21 Inturuy Jesus, "*Chinngoryu ay naifiakia as nan kaap-uwan takú un, 'Achi kayu*
pomatuy,' ya 'nan pomatuy at maokóm ta machusa.'§
22 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan taku ay fumungat as nan pachongna ay*
taku at maokóm hiya ay machusa. Nan taku ay manginsurtu ay mangali as nan pachongna
*ay taku un, 'Maid kotkotokmu!' at maicharum as nan Sanhedrin.** *Kaman us as nan taku*
ay mangali as nan pachongna ay taku un, 'Natotongokka!' at maiyuy as nan apuy ad
inferno.
23 *Isunga mu kiayudka mun-ichaton kan Apo Dios as nan altar ya nanumnummu iwa ay*
wachay finmungtan nan pachongmu ay taku kan he-a,
24 *esaadmu nan chatonmu as nan sangwanan nan altar. Uyka on-ona makekappia as*
nan hana pachongmu ay taku, angkiay munfiangadka ay mun-ichaton kan Apo Dios.
25 "*Kamuwum ay makealiglu as nan nangicharum kan he-a sakbay iyuyna chaká as nan*
lupon. Tay mu achi, ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká
as nan pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan.
26 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiay-*
acham nan am-in ay mortam."

Nan Maepangkep As Umiwet

27 "*Chinngoryu at ay naifilin ad pus-uy un, 'Achi kayu umiwet.'*†
28 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay mangetotoong as fiafiai*
ya ninumnumna ay makissuy kan hiya at inmiwet at hiya as numnumna.
29 *Isunga mu nan kannawan ay matam nan kiapón chi fumasoram, oketam ya iwagkiam.*
Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay
achormu ay kun challu maichus-or ad inferno.‡
30 *Mu nan kannawan ay limam nan kiapón chi fumasoram, putnam ya iwagkiam.*
Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay
achormu ay kun challu umuy ad inferno."

Nan Maepangkep As Ichang
(Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luc. 16:18)

---

§ **5:21** Exo. 20:13; Deut 5:17 * **5:22** Nan Sanhedrin at Kangatuwan ay Kurten chi Judio. † **5:27** Exo. 20:14; Deut. 5:18 ‡ **5:29** Mat. 18:8; Mar. 9:43

31 “*Naifiakia us ad pus-uy un, ‘Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana at*
masapor umichat hiya kan asawana as kasuratan ay mangepaila ay nun-ichangcha ay
hen-asawa.’§
32 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay mangiyichang*
as asawana omangkiay mu nakelaraki nan chiyuy asawana at munfialinuna hiya as
umiwet mu omasawa hiya as tukún. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan
naiyichang ay fiafiai at umiwet.”

Nan Maepangkep As Sapata (San. 5:12)

33 “*Chinngoryu ay naifilin as nan kaap-uwan takú un, ‘Achim chukchukkian nan ensap-*
*atam as nan Apo, kunmu at masapor tongparun.’**
34 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay achi kayu poros munsapsapata. Achiyu*
kankanan un, ‘Ilaum ay chaya,’ tay hiyasa nan tomotokoran Apo Dios ay muntotoray.
35 *Achiyu us kankanan un, ‘Ilaum ay luta,’ tay hiyana nan kumakiatinana, winnu ‘Ilaum*
ay Jerusalem,’ tay hiyasa nan siyudad nan nangatu ay Ari.
36 *Nan usa pay at achiyu os-osarun nan uruyu ay munsapata, tay achiyu kafiaelan ay*
mangepapukaw winnu mangepangutug as uray usa yangkiay ay fook.
37 *Nan kananyu yangkiay at, ‘O,’ winnu ‘Achi.’ Tay nan ngachana nan etapiyu at kan*
Satanas ay makali un Mangotettet nan nurpuwana.”†

Nan Maepangkep As Asang (Luc. 6:29-30)

38 “*Chinngoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, ‘Nan mamusling as matan chi usa ay*
taku at masapor us mafusling hiya. Nan mameng-aw as fiab-an chi usa ay taku at masapor
us mapeng-awan hiya.’‡
39 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay achiyu es-es-ang nan mangotettet ay enka-*
man nan pachongyu ay taku kan chakayu. Nan ngachana ngarud ay manepak as nan
kannawan ay tamelmu at pay-am ay tepakuna us nan fisakna.§
40 *Nan mangicharum kan he-a ta arauna nan kamisitam at pay-am ay arauna us nan*
chaketmu.
41 *Nan ngachana ay mamelet kan he-a ay manakfiat as uchuna as usa ay kilometro at*
sakfiatam as uray chuwa ay kilometro.
42 *Nan kumchaw kan he-a at ichatmu nan kuchawuna. Nan manglayad ay fumurud kan*
he-a at achim achiyun.”

Nan Layad As Nan Kafusor (Luc. 6:27-28, 32-36)

43 “*Chinngoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, ‘Laylaychum nan kiayyummu, ya*
*inglum nan kafusormu.’**
44 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay laylaychunyu nan chiyuycha kafusoryu ya*
ekarkararakianyu nan chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu
45 *ta maifilang kayu as an-ak Amayu ay wacha ad chaya. Tay hiya at pasilawuna nan*
urkiw para as nan mangotettet ya ammay ay tataku. Kaman us as nan uchan at epaalina
para as nan chiyuycha mangekamkaman as nalintig ya nan chiyuycha achi nalintig.
46 *Mu nan manglaylayad kan chakayu yangkiay nan laylaychunyu, ay wachay ichat*
Apo Dios as gun-gunayu? Uray nan chiyuycha mangam-among as fiaror at assesa us nan
atuncha.

---

§ **5:31** Deut. 24:1-4 * **5:33** Lev. 19:12; Num. 30:2 † **5:37** Nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay fukfukikun nan ngachan Apo Dios. Isunga fukikuncha nan tukún ay ngachan as nan munsapataancha. ‡ **5:38** Exo. 21:24; Lev. 24:20; Deut. 19:21 § **5:39** Rom. 12:19 * **5:43** Lev. 19:18

47 *Mu nan kiakiayyumyu yangkiay nan tagtakiatforunyu, ay wachay natkunanyu as nan*
tapina? Uray nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios at assesa us nan
atuncha.
48 *Isunga masapor maid munkuranganyu ta maepachong kayu kan Amayu ad chaya ay*
maid nunkurangana."

6

Nan Atun Ay Mangfiachang As Nan Makasapor

1 Inturuy Jesus, "*Il-ilaunyu ta achiyu kurkuratun ay mangepappaila as nan tataku nan*
ammay ay atunyu ay kaichayawan Apo Dios. Tay mu hiyasa at maidtu gun-gunayu as ichat
Amayu ad chaya.
2 "*Isunga as nan umichatanyu as nan chiyuycha makasapor, achiyu iwarwarakiawag*
as nan chiyuycha senagoga ya as nan chiyuycha charan ay kaman as nan cha at-atun
nan pakamankaman ta ichayaw nan tataku chicha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay
enawatcha at nan gun-gunacha.
3 *Ngem as nan umichatanyu as nan makasapor, achiyu epakaammu as nan uray kaas-*
opan ay kiayyumyu
4 *ta maid mangammu. Hi Amayu ay mangil-ila as nan chaan naammuwan ay enatyu at*
gun-gunaana chakayuntu."

Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag
(Luc. 11:1-13)

5 Kenalen pay Jesus, "*As nan munkararakianyu, achiyu koma tadtadnun nan chiyuycha*
pakamankaman, tay laylaychuncha ay tomakchug ay uy munkararag as nan chiyuycha
senagoga ya as nan chiyuycha charan ta fuyfuyaun nan tataku chicha. Ifiakiak kan
chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at nan gun-gunacha.
6 *Ngem as nan munkararakianyu at sungkop kayu as kuwartuyu, at in-ubyu nan pantiw,*
ya munkararag kayu kan Amayu ay achi maila. Hi Amayu ay mangiila as nan achi maam-
ammuwan ay atunyu at gun-gunaana chakayuntu.
7 "*As nan munkararakianyu, achiyu ong-ongorun nan maid kotkotokna ay chayu*
kankanan ay kaman as nan cha at-atun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo
Dios. Tay ka-anancha un chungrun Apo Dios nan kararagcha mu anchuanchuwuncha.
8 *Achi kayu koma kaman kan chicha, tay hi Amayu at aammuna challu nan kasaporanyu*
sakbay ay chumawat kayu kan hiya.
9 *Assena ngarud nan atunyu ay munkararag:*
'Amami ay wacha ad chaya, maichaychayaw koma nan nasantowan ay ngachanmu.
10 *Omali koma nan muntorayam. Maekaman koma nan laychum asna's luta ay kaman ad*
chaya.
11 *Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi ad wani ay urkiw.*
12 *Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi ay kaman as nan mamakawananmi as*
nan finmasor kan chakami.
13 *Achim koma eparufus ay etorokmi ay masulisukian, ngem esarakam chakami as nan*
Mangotettet.' "
14 Inturuy Jesus, "*Mu pakawanunyu nan finmasor kan chakayu, pakawanun chakayu*
us kan Amayu ad chaya.
15 *Ngem mu achiyu pakawanun chicha, achi chakayu pakawanun kan Amayu as nan*
fiasfiasoryu."

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

16 Kenalen pay Jesus, "*As nan mun-ayunaranyu, achiyu epappaila ay ngumunguyus*
kayu ay kaman as nan chiyuycha pakamankaman, tay ennganuycha ay manarcharos as

achorcha ta ilaun nan tataku ay kamancha kasusug-ang as nan chacha mun-ay-ayunaran. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at nan gun-gunacha.
17 *Ngem as nan mun-ayunaranyu, munchor-op ya munsukud kayu*
18 *ta achi madlaw nan tataku ay cha kayu mun-ayunar, ngem kun yangkiay hi Amayu ay achi maila. Hi Amayu ay mangil-ila as nan achi maam-ammuwan ay chayu at-atun at gun-gunaanantu chakayu.*"

Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang (Luc. 12:33-34)

19 "*Achi kayu mun-ornong as kenafiaknangyu asna's luta. Tay hena at kun challu chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya sungkop pay chi mangaakiw ta akiwuna.*
20 *Ngem kun kayu at mun-ornong as kenafiaknangyu ad chaya. Tay hid-i at achi chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya achi pay sungkop chi mangaakiw ta akiwuna.*
21 *Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan numnumyu.*"

Nan Silaw Nan Achor (Luc. 11:34-36)

22 "*Nan mata at kaman silaw nan achor. Mu narawag nan umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu.*
23 *Ngem mu achi narawag nan umil-an nan matam, ngongottu as solet nan intiru ay achormu. Isunga mu ngongot nan wacha kan he-a, ngongot as solet nan fiyagmu.*"

Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek (Luc. 16:13; 12:22-31)

24 "*Maid munserfi as chuwa ay amo, tay iinglunantu nan usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya elalayusana nan usa. Achiyu mafialin ay munkisanun ay serfiyan hi Apo Dios ya nan siping.*
25 "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu machanakian as maepangkep as pag-fiyagyu mu anan kanunyu winnu anan ikopunyu. Achi kayu machanakian as nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu. Ay achi am-amud nan fiyag mu nan makan, ya nan achor mu nan fiachu?*
26 *Ilaunyu nan chiyuycha kossel ay cha muntat-ayaw ad chaya. Achicha muntanum winnu mun-ani winnu mun-itupug as arangcha. Uray mu hiyasa, pakanun challu Amayu ad chaya chicha. Ay achi kayu am-amud mu chicha?*
27 *Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian?*
28 "*Anuy kayu lawá munchanag as maepangkep as fiachu? Ilaunyu nan sabsafong as uma. Achicha munchunu winnu mun-afor as fiachucha.*
29 *Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaam-ammay nan usa as nan nauycha sabsafong.*
30 *Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani, ya as wiet at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu? Anuy paat anak-akettuy chi pammatiyu!*
31 *Isunga achi kayu munchanag ay manarudsud un, 'Anan omor-anmi as kanunmi winnu ikopunmi winnu ifiachumi?'*
32 *Tay chatona am-in nan cha anaanapun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu am-in chaná.*
33 *Ngem nan omon-ona ay anapunyu at nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya nan mangunuchanyu as nan kenalintigna. Mu hiyasa nan atunyu, ichatnantu am-in chaná ay kasaporan kan chakayu.*

34 *Isunga achi kayu machanakian as nan likiat ay omali as wiet. Awni ta as wiet. Tay*
nan likiat ay omali as nan usa ay urkiw at nawan as nan hana ay urkiw. Achiyu tapiyan."

7

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku
(Luc. 6:37-38, 41-42)

1 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu*
okomún kan Apo Dios.
2 *Tay nan atunyu ay mangokóm as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan atunyu*
ay maokóm. Nan panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan panglukud
Apo Dios kan chakayu.
3 *Adchi t'uymu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya kunmu at achi*
madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?
4 *Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, 'Ud-a ta kaanok nan futa as matam,' mu*
wachay ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?
5 *He-a ay pakamankaman! Kaanum on-ona nan hana ad-acha-an ay futa as nan mismu*
ay matam ta makailaka ay ustu. Angkiay ya mafialinmu ay kaanun nan ek-ektel ay futa as
nan matan nan ifiam."
6 Kenalen Jesus, "*Achiyu isuru nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha nangossot ay*
tataku. Tay maepachongcha as nan asu ya fiafuy. Uray mu ichatmu as nan asu nan
ammay, omapor challu ay mamangat kan he-a. Kaman us as nan fiafuy ay uray mu
ichatmuy perlas kan hiya, kuna challu kiatkiatinan."

Nan Mangepapatiyan Ay Chumawat
(Luc. 11:9-13)

7 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu ikinkinak ay chumawat kan Apo Dios as kasaporanyu,*
at maichattu kan chakayu nan chayu chawchawatun. Achiyu ikinkinak ay mun-anap, at
maanapanyuntu nan chayu an-anapun. Achiyu ikinkinak ay munkokkokkok, at tokafi-
antu Apo Dios nan pantiw para kan chakayu.
8 *Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maettan, nan mun-anap at makaanap, ya nan*
munkokkok at matkafian nan pantiw para kan hiya.
9 *Ay wacha kan chakayu ay am-a nan mangichat as fiatu mu chumawat nan pototyu as*
makan?
10 *Winnu mangichat as urug mu chumawat as kiachiw?*
11 *Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay mangichat as ammay as nan an-akyu, ay*
achi kaskasin ay ichat Amayu ay wacha ad chaya nan ammay as nan chiyuycha chumawat
kan hiya?
12 "*Isunga nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa nan atum kan*
chicha. Tay hiyana nan laychun ay kanan nan isursuron nan Lintig Moises ya nan insurat
nan chiyuycha pomapadtu."

Nan Nalepet Ay Pantiw
(Luc. 13:24)

13 "*Sungkop kayu as nan nalepet ay pantiw, tay narawa nan pantiw ya naraka nan*
charan ay muntorónng ad inferno. Isunga ongorcha nan sungkop hid-i.
14 *Ngem nalepet nan pantiw ya nalikiat nan charan ay muntorónng as nan fiyag ay maid*
patingkiana. Isunga akétcha nan makad-an hid-i."

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Luc. 6:43-44)

15 “*Il-ilaunyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu ay omali kan chakayu. Maepa-*
chongcha as nan karnero ay naamu, ngem nan kenatit-iwana at maepachongcha as nan
atap ay asu.
16 *Nan mangematonanyu kan chicha at as nan chacha at-atun. Ay wachay ubas ay*
mapuras as nan senagsakiakia, winnu igos ay mapuras as nan loos?
17 *Nan narangtu ay kaiw at ammay chi fukiasna. Ngem nan naiing ay kaiw at mangisiw*
chi fukiasna,
18 *tay achi mafialin ay fumkias nan narangtu ay kaiw as mangisiw, ya achi us mafialin*
ay fumkias nan naiing ay kaiw as ammay.
19 *Tunggal kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepoon ay masipor ya maichus-or*
as nan apuy.
20 *Isunga mafialin ay maematonanyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu babaen*
as nan chacha at-atun.”

Nan Achi Maetapi As Nan Muntorayan Apo Dios
(Luc. 13:25-27)

21 Inturuy Jesus, “*Achi am-in ay tataku ay mangali kan ha-un un, ‘Apo, Apo,’ at*
sungkoptu henan muntorayan Apo Dios, ngem nan chiyuycha yangkiay mangekaman as
nan laychun Amak ay wacha ad chaya.
22 *As nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku,*
ongorchantu nan tataku ay mangali kan ha-un un, ‘Apo, Apo! Ay kun kami chaan nun-
epadpadtu as nan ngachanmu? Ay kun kami chaan nun-epakpak-ak as anennet as nan
ngachanmu? Ay kun achi ongor nan en-enatmi ay nakaskaschaaw as nan ngachanmu?’
23 *Ngem kanaktu kan chicha un, ‘Achek poros am-ammu chakayu. Omachawwi kayu*
kan ha-un, chakayu ay mangekamkaman as mangotettet.’ ”

Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong
(Luc. 6:47-49)

24 “*Nan am-in ay tataku ay manngor as nan nauycha kalek ya atuncha chaná at*
maepachongcha as nan masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan chupras.
25 *Nunmomok, at enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifud-*
fuchana nan hana afong, ngem chaan natu-ug, tay as nan chupras nan nasaachana.
26 *Ngem am-in ay tataku ay manngor as nan nauycha kalek ya achicha challu atun chaná*
at maepachongcha as nan achi masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan lakian.
27 *Nunmomok ya enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifud-*
fuchana nan hana afong, at natu-ug ya nunsidlay enatna ay nachachael.”
28 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, naschaaw nan tataku as nan enatna ay
nun-isuru.
29 Tay as nan nun-is-isuruwana kan chicha, wachay kalibfengana ya achi kaman as
nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig.

8

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet
(Mar. 1:40-45; Luc. 5:12-16)

1 Kun pay chinmayyu hi Jesus ay nurpu henan chuntug, ongoongor chi tataku ay
inmunud kan hiya.
2 Angkiay ya naesnop kan hiya nan usa ay laraki ay nakonet ya nunpalintumang as
nan sangwanan Jesus, ya kanana, “Apo, mu laychum, epaammayak koma.”
3 Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, “*Laychok. Omam-*
mayka!” Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.
4 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, “*Maid poros mangifiagfiag-am as kumpurmi as*
nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan

*saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu."**

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor (Luc. 7:1-10)

5 As nan enmaliyan Jesus ad Capernaum, wacha hid-i nan kapetan chi sosorchachu ay Romano† ay uy nanib-at kan hiya. Nunpakpakaasi ay chumawat as fiachang kan Jesus.
6 Kenalina, "Apo, cha munsaket nan fiabfiaarok as afong. Cha u-uumfug hiya, tay naparalitiko ya malikiatan as solet."
7 Kenalen Jesus kan hiya, "*O, uyku epaammay hiya.*"
8 Ngem tinumfor nan kapetan, "Apo, achiyak maekari ay mangepaskop kan he-a as afongku. Uray kunmu ifilin yangkiay at ommat chi ay mangepaammay as nan fiabfiaarok.
9 Tay uray ha-un at wacha nan nangatngatu ay mangetoray kan ha-un, ya wachacha us nan sosorchachok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, 'Uyka' at umuy hiya. Mu kanak us as nan usa un, 'Aka' at omali hiya. Mu kanak us as nan fiabfiaarok un, 'Atum na' at atuna."
10 Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw, ya kanana as nan tataku ay cha umun-unud kan hiya, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid poros naanapak as assena ay pammati uray ad Israel.*
11 *Ifiakiak kan chakayu ay ongorchantu nan tataku ay Gentil ay murpu henan intiru ay luta ay makekan kan cha chin naaAbraham, naiIsaac, ya najaJacob.*
12 *Ngem nan chiyuycha Judio ay maetapi koma henan muntorayan Apo Dios at maichus-orcha as chará henan ngongot. Hid-intu nan mun-ag-akoran nan tataku ya munngesnge-satan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.*"
13 Haat kanan Jesus as nan kapetan, "*Komatamka, tay nan enafurotmu ay ommat at matongpar.*" Hiyachi challu ay uras nan enmammayan nan fiabfiaaruna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mar. 1:29-34; Luc. 4:38-41)

14 Kun pay sinungkop hi Jesus as afong Pedro, inilana nan katukiangan Pedro ay fiafiai ay inuumfug ay cha munpuchot.
15 Kenpan Jesus nan limana ya nakaan nan puchotna. As nan hiyachi, finmangun, ya nunsakiana as kanun Jesus.
16 As nan hiyachi ay naschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan ongor ay nunkaa-nennetan ya nan cha munsaket. Kiapú as nan kalina yangkiay, enpafoknag Jesus nan chiyuycha anennet ya enpaammayna us nan am-in ay cha munsaket.
17 Enatna na ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu, "Hiya ay mismu nan nangaan as iliwas chi achor ya saket takú."‡

Nan Likiat Nan Munfialin As Disipulus Jesus (Luc. 9:57-62)

18 Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tataku ay nangarufong kan hiya, infilina as nan disipulusna ay kumchangcha henan fiayfiay ta umuycha ad chumang.
19 Angkiay ya naesnop kan Jesus nan usa ay mun-isursuru as Lintig, ya kanana, "Misturu, umunuchak kan he-a uray kumpurmi as ay-ayam."
20 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Wachay omafongan nan chiyuycha fuwus, ya wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustu as massuyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*"

---

* **8:4** Nan nakonet at achi maparufusan ay makiiili winnu makeam-among as nan Templo. (Lev. 14:1-32) † **8:5** Nan makali un Romano at taku ay naettan as sichoran chi i-Roma. ‡ **8:17** Isa. 53:4

21 Kenalen nan usa ay disipulusna kan hiya, “Apo, awni pay ta uyku ilufok on-ona hi
amak.”
22 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Umunudka kan ha-un. Pay-am. Kikiad nan
chiyuycha maid pammaticha ay maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan
pachongcha ay nunkatuy.*”

Nan Nangepakinkan Jesus As nan Napigsa Ay Puwak Ya Challuyon (Mar. 4:35-41; Luc. 8:22-25)

23 Angkiay ya nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nakilukian nan disipulusna.
24 Kuncha pay wacha as nan fiayfiay, kalina at ya mun-atifudfud chi puwak. Nunsid-
lay manopsopyatan nan challuyon as nan fiangka, at kiayud lumnud. Kun pay hi Jesus
at nanassuy.
25 Uycha finangun hiya, ya kanancha, “Apo, esarakam chakami! Lumnud takú pay!”
26 Kenalen Jesus kan chicha, “*Adchi t'uy kayu umugyat? Ak-akettuy tit-iway pam-
matiyu!*” Angkiay ya finmangun hiya ya infilina as nan puwak ya nan challuyon ay
kuminakcha. Hiya at chi ya ammay kasin as solet.
27 Naschaaw am-in nan disipulusna, ya kanancha, “Ngachan ngun tona t'uy uray
angin ya challuyon at tongparunchay filina?”

Nan Chuwa Ay Lanaraki Ay Nunkaanennetan (Mar. 5:1-20; Luc. 8:26-39)

28 Inturuy cha Jesus ay kinumchang inkiana inumchancha henan sasakopun nan i-
Gadara. Wachacha nan nanib-at kan hiya ay chuwa ay lanaraki ay nunkaanennetan ay
nurpu as nan lurubfok. Kauugyat chaná ay nunkaanennetan. Isunga maid makaiturud
ay manguy as nan hana ay charan.
29 Hiya at chi ya, infukiawcha, “He-a ay Anak Apo Dios, anan ngachana nan laychum
ay atun kan chakami? Ay enmalika ay mamalikiat kan chakami uray chaan pay
inumchan nan ustu ay timpu?”§
30 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor.
31 Enpakaasen nan chiyuycha anennet kan Jesus, “Mu epak-akmu chakami, ifiaormu
ngarud chakami as nan chiyuycha fiafuy.”
32 “*Uy kayu*,” kenalen Jesus kan chicha. Isunga nak-akcha as nan lanaraki ya inmuy-
cha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon am-in nan fiafuy ay chinmayyu
inkiana nag-ascha henan teng-el, at nurningcha.
33 Nan chiyuycha mangay-aywan as nan chiyuycha fiafuy at tenmagtagcha henan ili,
at enpachamagcha nan am-in as nan tataku hid-i patí nan enommat as nan lanaraki ay
nunkaanennetan.
34 As nan hiyachi, uy sinib-at am-in nan umili hi Jesus. Kuncha pay inila hiya,
nunpakaasicha kan hiya ta mak-ak hiya henan lukiar ay sasakopuncha.

9

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Laraki Ay Paralitiko (Mar. 2:1-12; Luc. 5:17-26)

1 Kun pay narpas chi, nunlukian cha Jesus as nan fiangka, ya kasincha kinumchang
henan fiayfiay inkiana nunfiangadcha henan mismu ay ilen Jesus.
2 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay paralitiko ay
finmafianak as nan ubfukiana. Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan
paralitiko, “*Anakku, papigsaum nan numnummu. Napakawanka as nan fiasfiasormu.*”
3 Angkiay ya wachacha nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay cha mangali as
numnumcha, “Nakkuran man na ay taku t'uyna epapachong chi achorna kan Apo
Dios!”

§ **8:29** Mar. 1:24

4 Ngem ammon Jesus nan chacha numnumnumun, ya kanana, "*Adchi t'uy mangotet-tet chi chayu numnumnumun?*
5 *Ngachana nan narakraka as kanan, 'Napakawanka as nan fiasfiasormu,' winnu kanan un, 'Maligwatka ya manaranka'?*
6 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mangpakawan as tataku as nan fiasfiasorcha.*" Angkiay ya kenalina as nan paralitiko, "*Tomakchugka, araum nan apragmu, ya ko-matamka.*"
7 As nan hiyachi, tenmakchug nan laraki, at kenmatam.
8 As nan nangil-an nan ongor ay tataku as nan enommat, inmugyatcha, ya chinay-chayawcha hi Apo Dios ay nangichat as assena ay kalibfengan as nan tataku.

Nan Nangayakian Jesus Kan Mateo
(Mar. 2:13-17; Luc. 5:27-32)

9 Kun pay nak-ak hi Jesus hid-i, as nan chana manarcharanan, inilana nan usa ay laraki ay nan ngachana at Mateo ay nangatokor as nan opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, "*Unuchunak.*" Nunkaliligwat hi Mateo ya inmunud kan Jesus.
10 As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Mateo, ongor chi enmali ay mangam-among as fiaror ya tapina ay fumafiasor, ya nakekancha kan Jesus ya as nan disipulusna.
11 Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enat cha Jesus, senarudsudcha as nan disipulusna, "Adchi t'uy makiuufong nan misturuyu as nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?"
12 Ngem kun pay chinngor Jesus chi, kenalina, "*Nan tataku ay achi munsaket at achicha masapor chi choktor, ngem kun yangkiay nan chiyuycha munsaket.*
13 *Uyyu acharun ay ustu nan laychun ay kanan nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay tataku nan laychok, fiakun nan mun-ichatchatonanyu as animar kan ha-un,'*tay chaanak enmali ay mangayag as nan chiyuycha nunkalintig, ngem kun at mangayag as nan chiyuycha fumafiasor.*"

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran
(Mar. 2:18-22; Luc. 5:33-39)

14 Angkiay ya enmali kan Jesus nan disipulus Juan ay Fumufunyag, ya senarudsudcha kan hiya, "Adchi t'uy chakami ya nan chiyuycha Fariseo at mun-ayunar, ngem nan disipulusmu at achicha?"
15 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay ngumunguyus nan chiyuycha naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achi met! Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha.*"
16 Kenalen us Jesus ay nangepachong, "*Maid mangelakub as fiarú ay lopot as nan lukiak ay fiachu, tay komsun nan naelakub. Angkiay ya makuyud nan lukiak ay fiachu ya kaskasin marakset.*
17 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat. Tay mu atuna chi at fumtak nan larat. Maiwagkia nan fiayas, ya machachael pay nan larat. Ngem kun at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mangit-ittuwan ay larat ta maid maiwagkia winnu machachael.*"

Nan Anak Nan Ap-apu Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus
(Mar. 5:21-43; Luc. 8:40-56)

---

* **9:13** Ose. 6:6

18 As nan cha munkarkaliyan Jesus kan chicha, enmali nan usa ay ap-apon chi Judio
kan hiya. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya kanana, “Apo, katkatuy nan pototku
ay fiafiai. Ngem omalika pay ta epataymu nan limam kan hiya ta kasin mataku.”
19 Isunga naligwat hi Jesus, ya inmunud kan hiya. Nakiuycha us nan disipulusna.
20 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay cha mun-ichaichara as hinpuru ya chuwa ay
tawwun. Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiayachan nan fiachuna,
21 tay kanana as numnumna, “Mu kunku paat kap-un nan fiachuna at omammayak.”
22 Kun pay nunsakong hi Jesus, inilana hiya, ya kanana kan hiya, “*Anak, papigsaum
nan numnummu. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*” Hiya at chi ya
enmammay nan chiyuy fiafiai.
23 Kun pay inumchan hi Jesus as nan afong nan ap-apu, inilana nan munkorkoraling
para as nan punpun ya nan naaamong ay tataku ay cha mun-at-atengorngor,
24 ya kanana, “*Mak-ak kayu hena, tay nan fumarasang at chaan natuy, ngem kun
nanassuy.*” Kuncha at enam-amrang hiya.
25 Ngem as nan naepapitiwan nan tataku, sinungkop hi Jesus as nan kawad-an nan
fumarasang. Angkiay ya inunnana nan limana, ya nafiannangun nan fumarasang.
26 As nan hiyachi, naepachamag nan nauy ay enat Jesus henan am-in ay sakop nan
hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Lanaraki

27 Nak-ak hi Jesus hid-i, ya as nan chana manarcharanan, inunud nan chuwa ay
lanaraki ay nafurag hiya. Chacha ifugfukiaw kan hiya, “Sug-angam man paat chakami,
he-a ay Kianak David!”†
28 Kun pay sinungkop hi Jesus as nan afong, nakiskop us nan chiyuycha chuwa ay
nafurag. Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ay afurotunyu ay kafiaelak ay mangaan as nan
finuragyu?*”
“O, Apo,” kenalicha.
29 Angkiay kenpan Jesus nan matacha, ya kanana, “*Maekaman kan chakayu ay
maiyunud as nan pammatiyu.*”
30 As nan hiyachi, nakaan nan finuragcha. Angkiay ya infilin Jesus ay ustu kan chicha,
“*Ilaunyu ta maid mangifiagfiag-anyu's na.*”
31 Ngem as nan nak-akancha's chi, uycha enpachamag nan maepangkep kan Jesus
henan am-in ay sakop nan hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Inumor Nan Usa Ay Laraki

32 As nan cha mak-akan nan chiyuycha nakaan chi finuragcha, inyuy nan tapen nan
tataku kan Jesus nan usa ay laraki ay inumor nan anennet.
33 Kun pay enpafoknag Jesus nan anennet ay wacha as nan umor, nunkali nan laraki.
Naschaaw nan naamong ay tataku, ya chacha kanan, “Maid poros inil-ilami as assena
hena ad Israel!”
34 Ngem kenalen nan chiyuycha Fariseo, “Mun-epak-ak hiya as anennet kiapú as nan
inchat nan ap-apon chi anennet ay pannakafialina.”

Nan Nanug-angan Jesus As Nan Tataku

35 Angkiay ya nunfiabfiaat hi Jesus henan am-in ay ili ya fiabruy. Nun-is-isuru hiya as
nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag maepangkep
henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in ay tukutukún ay saketcha ya am-in
ay tukutukún ay iliwas chi achorcha.
36 As nan nangil-ana as nan ongoongor ay tataku, nasug-ang hiya kan chicha, tay
malilifokancha ya maliglikiatancha ay maepachong as nan chiyuycha karnero ay maid
mangay-aywan kan chicha.

† **9:27** Nan “Kianak David” at usa us ay ngachan Cristo.

37 Kenalina as nan disipulusna, "*Ongor chi maani, ngem akét yangkiay chi mun-ani.*
38 *Isunga munkararag kayu as nan nunkuwa as nan maani ta umifiaor as tapina ay mun-ani.*"

10

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa
(Mar. 3:13-19; Luc. 6:12-16)

1 As nan usa ay urkiw, enayakian Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna. Angkiay ya enettana chicha as kalibfengancha ay mun-epak-ak as anennet ya mangaan as am-in ay tukutukún ay saket ya am-in ay tukutukún ay iliwas chi achor.
2 Nauycha nan ngadngachan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles: nan omona at hi Simon ay makali us un Pedro, hi Andres ay sunúdna, nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo,
3 hi Felipe, hi Bartolome, hi Tomas, hi Mateo ay mangam-among as fiaror, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Tadeo,
4 hi Simon ay makali un mangesasaket as nasyona, ya hi Judas Iscariote ay mange-sepseptu kan Jesus.

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa
(Mar. 6:7-13; Luc. 9:1-6)

5 Infiaor Jesus nan nauycha hinpuru ya chuwa, ya infilina kan chicha, "*Achi kayu poros um-umuy henan sasakopun nan chiyuycha Gentil ya achi kayu poros um-umuy henan il-ilen chi i-Samaria.*
6 *Ngem kun at nan umuyanyu at henan sasakopun nan iib-a takú ay kianak Israel ay maepachong as nan nalitaw ay karnero.*
7 *As nan am-in ay ay-ayanyu, ekasabayu ay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.*
8 *Epaammayyu nan munsaket, takuwunyu nan natuy, epaammayyu nan nakonet ya epafoknagyu nan chiyuycha anennet as nan naanennetan. Achiyu aw-awatun chi fiayad, tay maid poros infiayadyu as nan nauy kalibfengan ay inchatku kan chakayu.*
9 *Achi kayu ometakin as siping ay fialetok, silver winnu kianfiang.*
10 *Achi kayu us ometakin as samfiag winnu fiachu ay munsokatanyu, sapatos winnu surkud. Tay nan munchunu at libfengna ay maettan as pagfiyagna.*
11 "*As nan umchananyu henan uray ngachana ay ili winnu fiabruy, anapunyu nan manglayad ay mangmangili kan chakayu. Hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu.*
12 *As nan sungkopanyu as nan hana ay afong, kananyu un, 'Bendisyonan chakayu koma kan Apo Dios.'*
13 *Mu laychuncha ay awatun nan infiakiayu kan chicha, mabendisyonancha. Ngem mu achicha awatun, achicha mabendisyonan.*
14 *Mu maid poros mangmangili kan chakayu winnu chumngor kan chakayu, pokpokanyu nan tapok as nan chapanyu as nan mak-akanyu hid-i ay afong winnu ili.**
15 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan i-Sodoma ya i-Gomorra*†*mu nan umiili hesa.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mar. 13:9-13; Luc. 21:12-17)

16 Kenalen pay Jesus, "*Chumngor kayu! Ifiaorku chakayu ay maepachong as nan naamu ay karnero as nan kawad-an nan chiyuycha kauugyat ay atap ay asu. Isunga masapor masilib kayu ay kaman as nan urug ya naamu kayu ay kaman as nan karopati.*
17 *Il-ilaunyu, tay wachachantu nan mangtiliw ya mangiyuy kan chakayu as nan chiyuycha lupon. Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha.*

---

* **10:14** Ara. 13:51 † **10:15** Gen. 19:24-29

18 *Maicharum kayuntu as nan gogobernador ya ar-ari kiapú kan ha-un. Hiyasa nan*
chansayu ay mangepaneknektu as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag kan chicha
ya as nan chiyuycha Gentil.
19 *Kun chakayu pay icharum, achi kayu machanakian mu anan atunyu ay mangifiakia*
winnu ngachana nan kananyu. Tay nan kananyu at maepakaammuntu kan chakayu as
nan hana ay uras,
20 *tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun at nan Espiriton Apo Dios ay Amayu*
babaen kan chakayu.
21 *"As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay sunúdna ay laraki.*
Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak us at kontraunchantu nan
chanakchakorcha ya epapatuycha chicha.
22 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as nan pammatiyu kan ha-un.*
Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan anongos at
maesarakantu.
23 *Kun chakayu pay palikiatun henan usa ay ili, lomayaw kayu ay umuy henan tukún.*
Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay achiyuntu lopasun nan enpadnok kan chakayu henan
kailiili ad Israel sakbay ay munfiangad nan Naepadtu ay Anak chi Taku." ‡
24 *"Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna, winnu mafiabfiaor as nangatngatu*
mu nan amona.
25 *Mapnek nan uswila as nan komamanana as nan misturuna, ya kaman us as nan*
mafiabfiaor as nan komamanana as nan amona. Mu penangadnan nan tataku nan ap-
apu as nan pamilya as Beelzebub ay ap-apon chi anennet, ay achi at kaskasin mangotettet
nan epangachancha kan chakayu ay kun membro as nan pamilyana?" §

Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Tataku
(Luc. 12:2-7)

26 *"Isunga achi kayu umug-ugyat as nan tataku, tay maid naililingub ay achintu mae-*
paila, winnu naetatafun ay achintu maammuwan.
27 *Nan chak ifiagfiakia kan chakayu as nan lafi at ifiakiayu as nan kaorkia. Nan*
naitubtufu kan chakayu at ifukiawyu as nan kaongoran chi tataku. *
28 *Achi kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor ngem achi makafiael*
ay mangpatuy as lenawa. Kun at nan umugyatanyu at kan Apo Dios ay makafiael ay
manachael as achor ya lenawa ad inferno.
29 *Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan chuwa at maelaku as kun lawá peso?*
Maelaku met! Uray akét nan fiarorcha at maid challu matuy uray usa kan chicha mu achi
eparufus Amayu.
30 *Kaskasin kan chakayu! Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in.*
31 *Isunga achi kayu umug-ugyat, tay nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay tulin."*

Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo
(Luc. 12:8-9)

32 *"Isunga nan ngachana ay mangipudnu as nan sangwanan nan tataku ay hiya at oma-*
furot kan ha-un, assesantu us ay ipudnoktu nan maepangkep kan hiya as nan sangwanan
Amak ay wacha ad chaya.
33 *Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tataku at esaotku us hiya as*
nan sangwanan Amak ay wacha ad chaya."

Hi Jesus Nan Mangsisiyan As Nan Tataku
(Luc. 12:51-53; 14:26-27)

---

‡ **10:23** Mat. 16:27-28; 24:27-44; 25:31 § **10:25** Mat. 9:34, 12:24; Mar. 3:22; Luc. 11:15 * **10:27** As nan kali ay Griego at kanana, 'tabfongan.' Nan tabfongan nan afong nan Judio at nuntatapor.

34 Kenalen pay Jesus, “*Achiyu kanan un enmaliyak ay mangiyali as talna asna's luta.*
Enmaliyak ay maepachong as nan espada ay mangsisiyan as nan tataku.
35 *O, enmaliyak ay munlumu as mangontraan nan anak ay laraki kan amana, nan anak*
ay fiafiai kan enana ya nan enapu ay fiafiai kan katukiangana ay fiafiai.
36 *Nan kafusor nan usa ay taku at nan mismu ay pamilyana.*†
37 “*Nan taku ay ong-ongor nan layadna kan amana winnu kan enana mu nan layadna*
kan ha-un at achi maekari as ok disipulu. Uray nan taku ay ong-ongor nan layadna as
anakna mu nan layadna kan ha-un at achi maekari as ok disipulu.
38 *Nan taku ay achi mangitiin as korosna ya umunud kan ha-un at achi maekari as ok*
disipulu.
39 *Nan taku ay mangaayyiw as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Nan taku ay*
manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at mawad-an as fiyag ay
maid patingkiana.”

Nan Gun-guna
(Mar. 9:41)

40 “*Nan taku ay mang-awat kan chakayu at ha-un nan awatuna, ya nan mang-awat kan*
ha-un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un.
41 *Nan taku ay mang-awat as pomapadtu kiapú ta pomapadtu hiya at magun-gunaan*
hiya as pachong nan gun-gunan chi pomapadtu. Nan taku us ay mang-awat as nan
nalintig ay taku kiapú ta nalintig hiya at magun-gunaan hiya as pachong nan gun-gunan
chi nalintig ay taku.
42 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu ngachana nan taku ay mangepaikop as uray*
hentasa ay tungnin ay chanum as nan nauycha apud ay tataku kiapú ta usa hiya ay
disipulok at maawatna nan gun-gunana.”

11

Nan Chiyuycha Infiaor Juan Ay Fumufunyag
(Luc. 7:18-35)

1 Kun pay narpas ay infilin Jesus chaná as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, nak-
ak hid-i, ya uy nun-is-isuru ya nun-ekaskasaba henan naesasag-un ay il-ili hid-i.
2 As nan hiyachi ay timpu, naifiafiarud hi Juan. Kuna pay nachamag nan cha atuatun
Cristo, inmifiaor as nan tapen nan disipulusna,
3 at senarudsudcha kan hiya, “Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omalintu, winnu
munsuud kami as tukún?”
4 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Munfiangad kayu kan Juan, ya ifiakiayu kan hiya nan*
chayu il-ilaun ya chungchungrun.
5 *Nan chiyuycha nafurag at makailacha, nan chiyuycha nunkapilud at makacharancha,*
nan chiyuycha nakonet at enmammaycha, nan chiyuycha nalurak at makadngorcha, nan
chiyuycha natuy at natakucha manipud as nan utúy, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba
kan chicha nan Ammay ay Chamag.
6 *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-un.*”
7 Kun pay nak-ak nan disipulus Juan, enlapon Jesus ay mangifiakia as nan
maepangkep kan Juan as nan ongoongor ay tataku, “*As nan enayanyu kan Juan henan*
disyerto, ngachana nan nenamnamayu ay ilaun koma? Ay usa'y taku ay maepachong as
nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin?
8 *Ngachana ngarud nan uyyu inila hid-i? Ay usa ay taku ay nunfiafiachu as am-ammay?*
Nan chiyuycha met munfiafiachu as am-ammay at mamagyancha as nan chiyuycha
palasyu.

---

† **10:36** Mik. 7:6; Mat. 10:21

9 *Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu's chi? Ay uyyu inila nan usa ay pomapadtu?*
O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan pomapadtu.
10 *Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Wacha nan ifiaorku*
ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.'[*]
11 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-amud mu*
hi Juan ay Fumufunyag. Ngem nan kaapuchan henan muntorayan Apo Dios at am-amud
mu hi Juan.
12 *Nunlapu as nan nun-ekaskasabaan Juan inkiana ad wani, wachacha nan mangepa-*
pati ay mangekasaba as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ya wachacha us
nan mangepelet ay maetapi henan muntorayana.
13 *Tay nan insursurat nan chiyuycha pomapadtu ya nan Lintig Moises at enpadtucha*
am-in nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios inkiana enmali hi Juan.
14 *Mu laraychunyu ay afurotun chachi at maawatanyu ay hi Juan at hiya nan Elias ay*
naepadtu ay omali kasin.[†]
15 *Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"
16 Kenalen pay Jesus, "*Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tataku ad wani?*
Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag ay cha munfifinnukiaw
as nan kaay-ayamcha ay cha mangarkali un,
17 *'Nun-epeep kami, ya chaan kayu nunsasara. Nunkanta kami as omepanguyus, ya*
chaan kayu nginmuyus.'
18 *Chakayu nan maepachongancha, tay enmali hi Juan, ya cha mun-ay-ayunar ya achi*
cha umig-ikop as fiayas, ya kanancha at un, 'Naanennetan hiya!'
19 *Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya cha makiig-*
ikop, ya kanancha un, 'Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya futtang. Hiya us at
kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan tapina ay fumafiasor.' Uray mu
assesa, maepaila challu ay ustu nan kenasilib Apo Dios as nan cha atuatun nan chiyuycha
omaafurot."

Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tataku (Luc. 10:13-15)

20 Angkiay ya senengaran Jesus nan umili henan il-ili ay nangekamanana as nan kaongoran ay nakaskaschaaw, tay chaancha nunfiafiawi as nan fiasfiasorcha.
21 Kenalina, "*Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad Sidon*
nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku kan
chakayu, nunfiafiawicha at koma ay nangafiachu as saku ya nachachapor.[‡]
22 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan*
katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu nan chusayu.
23 *Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw kayu ad chaya? Achi!*
Awni at kun kayu maichus-or ad inferno. Tay mu enkamkamanku nan hanacha amud
ay nakaskaschaaw ad Sodoma ay enkamkamanku henan iliyu at nunfiafiawicha as nan
fiasfiasorcha ya kukutug nan ilicha.[§]
24 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan*
katakutaku at narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan chusayu."[*]

Nan Mun-iblayan Nan Tataku At Kan Jesus (Luc. 10:21-22)

25 As nan hiyachi ay timpu, enkararag Jesus, "*Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta,*
munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan chiyuycha chaan nakaachar nan
nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya nakaachar.

---

[*] **11:10** Mal. 3:1; Mar. 1:2 [†] **11:14** Mal. 4:5-6 [‡] **11:21** Eze. 28:2; Zac. 9:1-4 [§] **11:23** Gen. 10:19, Rom. 9:29.
[*] **11:24** Mat. 10:15

26 *O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.*
27 *"Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan Anak ay mangepakaammuwana.*
28 *"Akayu kan ha-un, chakayu am-in ay kaman nabray ay manasakfiat as chagsun ta mun-iblayok chakayu.*
29 *Unuchunyu nan sursurok ya munsuru kayu kan ha-un, tay naanosak ya napakumbabaak. Mu hiyasa nan atunyu, natalnantu nan numnumyu.*†
30 *Tay nan sursurok ay ichatku kan chakayu at naraka ay masuru, ya nan epasakfiatku kan chakayu at achi chagsun."*

12

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan (Mar. 2:23-28; Luc. 6:1-5)

1 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, nanarcharan cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo.* Nunchukiaang nan disipulusna, isunga enlapucha ay nunsaw-i ya chacha munkutkutim as kanuncha.
2 Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enatcha, kenalicha kan Jesus, "Ilaum kay ya at cha atun nan disipulusmu nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan."†
3 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as nan nunchukiaangancha?*
4 *Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, at kenana nan tenapay ay naichaton kan Apo Dios. Maiyunud as nan Lintig, achi mafialin hiya ya nan kakadwana ay mangan. Kun yangkiay nan papachi nan mafialin ay mangan.*‡
5 *Winnu, ay chaanyu us finasfiasa as nan Lintig Moises ay nan papachi ay cha munichatchaton as nan Templo at chacha lablabsingun nan lintig nan Urkiw ay Mun-iblayan? Uray mu assena, fiakuncha met fiasor sa.*§
6 *Ifiakiak ay wacha kan chakayu ad wani nan am-amud mu nan Templo.*
7 *Mu kunyu ammu nan laychun ay kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay taku nan laychok, fiakun nan munichatchatonanyu as animar kan ha-un.' Mu tit-iwa ay ammuyu nan laychun nan nauy ay kanan, chaanyu koma penafiasor nan maid fiasorna.**
8 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay Mun-iblayan."*

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana (Mar. 3:1-6; Luc. 6:6-11)

9 As nan nak-akan Jesus hid-i, uy sinungkop as nan senagogacha.
10 Wacha hid-i nan laraki ay nakukuy chi usa ay limana. Wacha us nan tapen nan tataku hid-i ay nunsarudsud kan hiya, "Ay eparufus nan Lintig takú nan munkaanan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan?" Enatcha chi ta wachay epafiasorcha kan hiya.
11 Kenalina kan chicha, "*Mu nan usa kan chakayu at wachay karnerona ay mag-as as nan fitu as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achina ngun uy kuyuchun?*
12 *Am-amud as solet nan taku mu nan karnero! Isunga eparufus nan Lintig takú ay fiadngan takú nan pachong takú ay taku as nan Urkiw ay Mun-iblayan."*
13 Angkiay ya kenalina as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum nan limam.*" Kuna pay inuyad, enmammay at tit-iwa, ya maepachong as nan usa ay ammay ay limana.

---

† **11:29** Jer. 6:16 * **12:1** Nan trigo nan maammaan as arina. † **12:2** Exo. 20:8; 34:21. Ngem nan chiyuycha Fariseo at entapicha nan ongor pay ay maepawa ay kaman as nan munkutim. ‡ **12:4** 1 Sam. 21:1-6 § **12:5** Lev. 24:8-9 * **12:7** Ose. 6:6; 1 Sam. 15:22; Mat. 9:13

14 Ngem nak-ak nan chiyuycha Fariseo ta uycha anapun mu anan atuncha ay mang-patuy kan Jesus.

Hi Jesus Nan Napili Ay Fiabfiaarun Apo Dios

15 Ammon Jesus na ay pangkepcha, isunga nak-ak hid-i. Ongor nan tataku ay inmunud kan hiya, at enpaammayna nan am-in ay munsaket kan chicha.
16 Infilina kan chicha ay achicha ifiagfiakia nan maepangkep kan hiya.
17 Enatna na ta matongpar nan kalen Apo Dios ay insurat Isaias ay pomapadtu ay kanana,
18 "Hi tona nan fiabfiaarok ay pinilek. Hiya nan laylaychok ya mangepalaylayad as solet
kan ha-un. Ichatkuntu nan Espiritok kan hiya ta epakaammunantu as nan am-in
ay tataku nan atuncha ay mapalintig as nan mangiilan Apo Dios.
19 Achintu makisumsuma winnu fumudfudtak, ya achina us ipipigsa nan kalina as nan
chiyuycha korsa.
20 Nan nanay-ub ay nunu ay maepachong as nan pammaten nan tataku at achina
putnun. Nan munkudkuchimet ay apuy ay maepachong as nan namnamacha
at achina patayun. Iturturuyna nan chununa inkiana matongpar nan nalintig ay
pangkep Apo Dios.
21 Hiya nan namnamaun nan katakutaku ay mangesarakan kan chicha."†

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(Mar. 3:20-30; Luc. 11:14-23)

22 Angkiay ya wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay finurag ya inumor nan anennet. Enpaammay Jesus nan hana laraki at makakali ya makaila at.
23 Naschaaw nan am-in ay tataku, ya kanancha, "Ay hi tona ngun nan Kianak David ay cha takú sassasad-un?"‡
24 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo na, tinumforcha, "Fiakun! Hi Beelzebub yangkiay ay ap-apon nan chiyuycha anennet nan nangichat as pannakafialin tona ay taku ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet."§
25 Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan chicha, "*Mu munkikinnufiat nan tataku henan usa ay muntorayan, machachael sa ay muntorayan. Kaman us as nan munkakailiyan winnu hinfiaruy, mu masusumacha at masisiyancha.*
26 *Mu epak-ak Satanas nan mismu ay iib-ana ay aanennet, anan atuna ay muntotoray in-inkiana?*
27 *Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangor-ak as pannakafialinku ay mangepafoknag as aanennet, ngachana ngay nan nangichat as pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mangepak-ak as nan anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-iwa nan kenaliyu.*
28 *Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem babaen as nan Espiriton Apo Dios nan mangepafoknakiak as nan aanennet. Hiyana nan mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*
29 "*Maepachong hi Beelzebub as nan kursi ay taku. Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-uwan tosa sukúdna on-ona etakud hiya.*
30 "*Nan achi makius-usa kan ha-un at komokontra kan ha-un. Assesa us ay nan achi fumachang kan ha-un ay mangamong as nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.*
31 *Isunga ifiakiak kan chakayu ay mapakawan nan tataku as nan am-in ay fiasfiasorcha ya uray nan munkaliyancha as maifusor kan Apo Dios, ngem achi mapakawan nan munkali as maifusor as nan Espiritu Santo.*

---

† **12:21** Isa. 42:1-4 ‡ **12:23** Mat. 9:27. § **12:24** Beelzebub nan usa ay enpangachan nan chiyuycha Judio kan Satanas.

32 *Uray nan taku ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at mafialin ay mapakawan. Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi mapakawan as nan nauy ay fiyag winnu as nan omali ay fiyag.*"

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna (Luc. 6:43-45)

33 Kenalen Jesus ay nun-epadpachong, "*Mu narangtu nan usa ay kaiw, ammay us nan fukiasna, winnu mu naiing nan kaiw, mangisiw us nan fukiasna, tay maammuwan nan kaiw as nan fukiasna.*
34 *Chakayu ay maepachong as nan kianak chi kubra, anan atunyu ay munkali as ammay mu mangotettet chi ukialiyu? Tay nan sumubsubra ay naichuchulin as nan numnum at hiya challu nan maepafoknag as nan tapak.*
35 *Nan ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as nan numnumna. Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan mangotettet ay naichuchulin as nan numnumna.*
36 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, waschi un songfiatanantu kan Apo Dios nan am-in ay kenarkalina ay maid kotkotokna.*
37 *Tay nan chiyuychantu mismu ay kaliyu nan osarun Apo Dios ay mangekeddeng kan chakayu mu nakafiasor kayu winnu chaan.*"

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mar. 8:11-12; Luc. 11:29-32)

38 Angkiay ya kenalen nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ya tapen nan Fariseo kan Jesus, "Misturu, laychunmi ay omepailaka as nakaskaschaaw ay sinyar as mangammuwanmi ay nurpuka kan Apo Dios."
39 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani ya maid us pammaticha kan Apo Dios! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.*
40 *Tay hi Jonas at nanagyan as nan puton nan ad-acha-an ay finayang ay mamagyan henan fiayfiay as turu ay urkiw ya turu ay lafi.** *Assesantu us as nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay mailufok as turu ay urkiw ya turu ay lafi.*
41 *As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios as nan katakutaku, tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay tataku ad wani, tay nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha's na ad wani nan am-amud mu hi Jonas!*†
42 *Kaman us as nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan Reyna ad Seba ad pus-uy ay mangepafiasor kan chakayu, tay nurpu hiya henan achaachawwi ay lukiar ay uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron Solomon. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Solomon.*"‡

Nan Munfiangchan Nan Anennet (Luc. 11:24-26)

43 Nun-epadpachong pay hi Jesus, "*As nan fomoknakian nan anennet ay sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi chanum ay mun-anaanap as tukún ay mun-iblayana, ngem maid uchanana.*
44 *Angkiay ya kanana as numnumna, 'Munfiangachak challu as nan afongku ay nurpuwak.' As nan munfiangchana, uchanana ay nafiafiaíw, nacharos ya naornos nan afong.*
45 *Angkiay mak-ak ya ometakin as tapina ay pitu ay aanennet ay kaskasin manangotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyancha hid-i. As nan hiyachi, kaskasin*

* **12:40** Jon. 1:17 † **12:41** Jon. 3:5 ‡ **12:42** 1 Ar. 10:1-10.

mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu as nan enmon-ona. Hiyana nan ommattu as nan chiyuycha manangotettet ay tataku ad wani."

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mar. 3:31-35; Luc. 8:19-21)

46 As nan cha pay laing munkarkaliyan Jesus as nan tataku, inumchan at hi enana
ya nan susnúdna ay lanaraki. Tenmatakchugcha as nan fiattaw ya chacha chawatun ay
maketakiatforcha kan Jesus.
47 Wacha nan nangifiakia kan Jesus, "Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki ay
nangatakchug as nan fiattaw ay cha manawat ay maketakiatforcha kan he-a."
48 Tinumfor hi Jesus as nan nangifiakia kan hiya, "*Ngachana nan kanam ay enak ya*
susnúdku?"
49 Angkiay ya tinugkiawna nan disipulusna, ya kanana, "*Nauycha nan tit-iwa ay enak*
ya susnúdku!
50 *Tay nan uray ngachana ay mangekaman as nan laychun Amak ay wacha ad chaya at*
hiya nan tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafiai ya enak."

13

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel
(Mar. 4:1-9; Luc. 8:4-8)

1 As nan hiyachi challu ay urkiw, nak-ak hi Jesus as nan afong, at inmuy henan olet
nan fiayfiay. Hid-i nan tenmokorana ay mun-isuru.
2 Kiapú ta ongoongor chi tataku ay naamong kan hiya, uy tenmokor hiya as nan
fiangka. Nan ongoongor ay tataku at nangatakchugcha henan oletna.
3 Ongor chi infiagfiakian Jesus kan chicha ay maepadpachongan. Kenalina, "*Wacha*
nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag.
4 *As nan chana mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan.*
Angkiay ya enmali nan chiyuycha kossel, ya kenancha chachi.
5 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi lutana.*
Henkemadcha ay linmisim, tay nun-ooson nan luta.
6 *Ngem kun pay penomtang, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú ta chaancha*
lenmamot ad chur-um, narangucha.
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan*
ongor ay sufet, at nasulincha.
8 *Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha, at nasikuncha.*
Hacha at fumkias as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya matutlon pupuru."
9 Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana at masapor chumngor.*"

Nan Pangkep Nan Maepadpachongan
(Mar. 4:10-12; Luc. 8:9-10)

10 Angkiay ya enmali nan disipulus kan Jesus, ya senarudsudcha kan hiya, "Adchi t'uy
maepadpachongan chi osarum ay mun-isuru as nan tataku?"
11 Tinumfor hiya kan chicha, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chaan naam-*
ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem fiakun kan chicha.
12 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Ngem nan taku ay maid*
kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.
13 *Isunga maepadpachongan nan osarok ay mun-isuru kan chicha ta uray mu iilaun-*
cha, achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha, henpakpakidngoruncha winnu
achicha challu maawatan.
14 *Kan chicha nan natongparan nan enpadton Isaias ay kanana un,*

‘Uray mu chungruchungrunyu at achiyu challu maawatan, ya uray mu ilailaunyu at achiyu challu ematonan.
15 *Tay tenmangken chi numnum chatona ay tataku! Penoponetancha nan ingacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu atuncha chaná at makaematoncha, makadngorcha, makaawatcha ya munsakongcha kan ha-un, at epaammayku chicha.’ ”**
16 Inturuy Jesus, “*Ngem nakiasat kayu, tay makaila kayu ya makadngor kayu.*
17 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan ongor ay pomapadtu ya nalintig ay tataku at lenarayadcha ay mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila. Lenarayadcha us ay manngor as nan chayu chungchungrun, ngem chaancha chinngor.*”

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan (Mar. 4:13-20; Luc. 8:11-15)

18 Kenalen Jesus, “*Chungrunyu ngarud nan laychun ay kanan nan maepadpachongan maepangkep as nan uy nun-iwagwag as fokel.*
19 *Nan chiyuycha fokel ay nag-as as nan charan at maepachong chachi as nan tataku ay manngor as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem achicha maawatan. Angkiay ya maannuuy nan Mangotettet ya kaanuna nan hana kali ay chinngorcha.*
20 *Nan chiyuycha naiwagwag as nan machupras ay lukiar at maepachongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha.*
21 *Uray mu assesa, achi lomamot ay ustu nan kalen Apo Dios as nan numnumcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha. As nan omaliyan nan liglikiat kan chicha winnu mapalikiatcha kiapú as nan enmafurotancha as nan kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot.*
22 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios. Ngem nan chanchanagcha ya nan layadcha ay fumaknang at sulinuncha nan kalen Apo Dios. Mu hiyasa, achicha fumkias.*
23 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta, maepachongcha as nan tataku ay manngor ya makaawat as nan kalen Apo Dios. Tit-iwa, chatud-i nan fumkias as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya matutlon pupuru.*”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Lukiam

24 Wacha pay nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag as ammay ay fing-i ay trigo as umana.*
25 *As nan usa ay lafi, as nan nanassuyan nan am-in ay tataku, inmuy nan kafusorna as nan uman nan nunkuwa, ya wenagwakiana as fokel chi lukiam. Kun pay narpas, nak-ak hiya.*
26 *Kun pay nasikun nan chiyuycha trigo ya elapucha ay mamusfus, cha us masikun nan chiyuycha lukiam.*
27 *Enmali nan chiyuycha fiabfiaarun nan nunkuwa as nan uma, ya kanancha as nan amocha, ‘Apo, ay kun fiakun ammay ay fing-i nan inwagwag takú as umam? Anan nurpuwan ngay chi lukiam?’*
28 “ *‘Usa ay kafusor nan nangekaman as na,’ ensongfiatna.*
“*Kenalen nan chiyuycha mafiabfiaor kan hiya, ‘Ay laychum ngarud t'uymi kafiaotun?’*
29 “ *‘Achiyu ud-ay,’ kenalen nan amo, ‘tay atun at mu as nan munkafiaotanyu, maetapi nan chiyuycha trigo ay mafiagnot.*
30 *Pay-anyu ta masikuncha am-in inkiana as panag-aani. Ifiakiaktu as nan chiyuycha mun-ani un, “Amongunyu on-ona nan chiyuycha lukiam, ya fiatkunyu ta mapuorancha. Kun pay marpas, aniyunyu nan chiyuycha trigo, ya ipuuyyu as nan arangku.” ’ ”*

---

* **13:15** Isa. 6:9-10

Nan Maepadpachongan Nan Fokel Chi Mostasa Ya Nan Lebadura (Mar. 4:30-32; Luc. 13:18-21)

31 Wacha pay kasin nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan fokel chi mostasa ay enaran nan usa ay taku, ya uyna entanum as nan umana.*
32 *Nan fokel ay anna nan kaek-ektelan as nan am-in ay fokel. Ngem kun pay nasikun, hiya nan kaad-acha-anan as nan am-in ay naetanum as uma ay kaman kaiw chi kaad-achana, ya mafialin ay somollongchay kossel as nan chiyuycha pangana.*"
33 Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan akét ay lebadura ay ekar-ot nan fiafiai as nan turon sarop ay alina, inkiana fumrad am-in.*"

Nan Kotok Nan Nangosaran Jesus As Nan Maepadpachongan (Mar. 4:33-34)

34 Maepadpachongan nan enos-osar Jesus as nan am-in ay insursuruna as nan tataku. Maid paat insursuruna kan chicha as chaana enpadpachong.
35 Enatna na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu,
"Maepadpachongan nan osaroktu ay munkali kan chicha. Ifiakiaktu kan chicha nan naetatafun nunlapu as nan nafiayangan nan luta."†

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Lukiam

36 Angkiay ya tenaynan Jesus nan ongoongor ay tataku, ya sinungkop as nan afong. Enmali nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, "Ifiakiam pay kan chakami nan laychun ay kanan nan maepadpachongan ay maepangkep as nan lukiam as nan uma."
37 Tinumfor hi Jesus, "*Nan taku ay nangiwagwag as nan ammay ay fokel at hiya nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*
38 *Nan chiyuy uma at hiya nan luta ay anna. Nan ammay ay fokel at chicha nan tataku ay naetapi henan muntorayan Apo Dios. Nan chiyuycha lukiam at chicha nan tataku ay naetapi as nan Mangotettet.*
39 *Nan chiyuy kafusor ay uy nunwagwag as nan chiyuycha fokel chi lukiam at hi Satanas. Nan panag-aani at hiya nan munpatingkiaan nan luta, ya nan chiyuycha mun-ani at chicha nan angheles.*
40 *Kaman as nan nangamongan nan chiyuycha mafiabfiaor as nan lukiam ta mapuoran at assesantu us nan ommat as nan anongos ay urkiw.*
41 *Ifiaortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan anghelesna ay uy mangaan henan muntorayana nan tataku ay munlumu as fumasoran nan pachongcha ay tataku ya nan am-in ay mangekamkaman as manangotettet.*
42 *Ichus-or nan angheles chicha as nan munkilkil-ab ay apuy. Hid-intu nan mun-ag-akorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.*
43 *Ngem nan nalintig ay tatakon Apo Dios at sumilichantu ay kaman urkiw henan muntorayan Amacha. Nan wachay ingana at masapor chumngor.*

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Naekaub Ay Fialetok Ya Perlas

44 "*Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan fialetok ay naekakaub as nan uma. Kun pay ininchanan nan usa ay taku, kinab-unana kasin. Kiapú as ongor ay lagsakna, uyna enlaku nan am-in ay wacha kan hiya, ya lenakwana nan chiyuy luta.*
45 "*Maepachong pay nan muntorayan Apo Dios as nan usa ay taku ay nigusyante ay mun-an-anap as am-ammay ay perlas.*
46 *As nan nanguchanana as nan usa ay perlas ay nangina as solet, ya kenmatam. Enlakuna nan am-in ay wacha kan hiya, ya uyna lenakwan nan chiyuy perlas.*"

† **13:35** Sal. 78:2

Nan Maepadpachongan Nan Tafukor

47 "*Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan tafukor ay naetap-or henan fiayfiay*
ya kennanay tukutukún.
48 *Kun pay napnu, ininat nan chiyuycha tomatafukor ay nangiyuy henan oletna. Ten-*
mokorcha ta pasikuncha nan chiyuycha kennacha. Nan chiyuycha anam-ammay at
inittucha as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chiyuycha manangisiw at inwagkiacha.
49 *Assesantu us nan ommattu as nan anongos ay urkiw. Omalichantu nan angheles, ya*
epatkuncha nan manangotettet ay tataku as nan nalintig ay tataku,
50 *ya ichus-orcha nan manangotettet ay tataku as nan cha munkilkil-ab ay apuy. Hid-*
intu nan mun-ag-akorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha."
51 Senarudsud Jesus as nan disipulusna, "*Ay naawatanyu am-in chaná?*"
"O," ensongfiatcha.
52 Kenalina kan chicha, "*Isunga maawatanyu ay nan tunggal usa ay mun-isursuru as*
Lintig ay nunfialin as disipulus henan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku
ay wachay afongna ay ammuna ay mangepafoknag as fiarú ya lukiak ay naichuchulin as
arangna."

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret
(Mar. 6:1-6; Luc. 4:16-30)

53 Kun pay lenpas Jesus ay nangifiakia as nan nauycha maepadpachongan, nak-ak
hid-i.
54 Hiyachi ya nunfiangad henan mismu ay ilina, ya uy nun-isuru hiya as nan tataku
as nan senagogacha. Naschaaw nan chiyuycha nanngor, ya kanancha, "Ay chaud
ngun nan nangor-an tona ay taku as kenasilibna ya pannakafialina ay mangekaman
as nakaskaschaaw?
55 Ay fiakun hiya nan potot nan mun-am-amma as afong? Ay fiakun hi Maria nan
enana, ya nan susnúdna at cha Santiago, Jose, Simon ya Judas?
56 Ay achi nan am-in ay susnúdna ay fianafiai at nakiilicha's na kan chitaku? Anuyna
ngun nangor-an kan chatona am-in?"
57 Angkiay ya enachicha at hiya.
Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi ay*
lukiar omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan pamilyana."
58 Maid enkaman Jesus as ongor ay nakaskaschaaw hid-i kiapú ta maid pammaticha
kan hiya.

14

Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyag
(Mar. 6:14-29; Luc. 9:7-9)

1 As nan hiyasa ay timpu, nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan
maepangkep kan Jesus.
2 Kenalina as nan chiyuycha opisyarna, "Hi tona hi Juan ay Fumufunyag ay
kun nataku manipud as nan utúy. Isunga wacha kan hiya nan pannakafialin ay
mangekamkaman as nan nauycha ay nakaskaschaaw."
3 Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan Juan ay
nakokor-ongan. Enatna na ta palaylaychuna hi asawana ay Herodias ay asawan Felipe
ay sunúdna,
4 tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, "Epawan nan lintig ay asaw-um nan
ingudmu."*
5 Laraychun Herodes ay epapatuy hi Juan, ngem umugyat hiya as nan tataku, tay
infilangcha hi Juan as usa ay pomapadtu.

---

* **14:4** Lev. 18:16

6 Ngem kun pay inumchan nan urkiw ay mangnumnumnumancha as nan naiyankan
Ari Herodes, nunsasara nan anak Herodias ay fiarasang as nan sangwanan nan am-in
ay naayakian ay makelagragsak. Nalaylaychan hi Herodes.
7 Isunga enkarina as nan fiarasang ay ichatna kan hiya nan kumpurmi ay chawatuna.
8 Kiapú ta insuron Herodias ay enana, kenalen nan fiarasang, “Epaiyalem as na kan
ha-un nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”
9 Nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-in ay
mangilina, infilina ay maekaman nan chinawat nan fiarasang.
10 Hiyachi ya enpasiwatna nan uron Juan as pagfiaruchan.
11 Inyuycha nan uron Juan ay naiittu as nan paratu, ya inchatcha as nan fiarasang ay
nangiyuy kan enana.
12 Angkiay ya enmalicha nan disipulus Juan ay nangara as nan achorna, ya uycha
inlufok. Hacha at uy ifiakia kan Jesus.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku
(Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 As nan nangchamakian Jesus as nan enommat kan Juan, nak-ak cha Jesus hid-i.
Nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tataku ay kun chidchicha yangkiay. Ngem
kun pay naammuwan nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan il-ili, nanarcharancha
ay nangunud kan hiya.
14 Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tataku. Nasug-ang hiya
kan chicha, ya enpaammayna nan wachay saketna kan chicha.
15 Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, “Nauy takú
henan kamaid chi umili ya cha us maschum. Epakatammu nan ongoongor ay tataku ta
umuycha henan fiabfiabruy ay uy lomaku as kanuncha.”
16 Tinumfor hi Jesus, “*Achicha kis-an mak-ak. Chakayu mismu nan mangichat as
kanuncha.*”
17 Kenalicha kan hiya, “Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha's
na kan chakami.”
18 “*Iyaliyu chasa's na kan ha-un,*” kenalen Jesus.
19 Angkiay infilina as nan ongoongor ay tataku ay tomokorcha as nan lukiam. As nan
hiyachi, enarana nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis, ya nuntangad ad chaya
ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna nan chiyuycha tenapay,
ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay
tataku.
20 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay
namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.
21 Nan filang nan lanaraki ay nangan at kiayud umuy as leman lifu. Chaan naetapi
nan fiabfiafiai ya ongong-a ay naifilang.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum
(Mar. 6:45-52; Jn. 6:15-21)

22 As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tataku, enpalukiana nan
disipulus as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha ay kinumchang ad chumang.
23 Kuna pay enpakatam nan ongoongor ay tataku, tinmikid hiya henan chuntug ay
us-usana ta uy munkararag. As nan naschum, nauusa pay laing hi Jesus hid-i.
24 Kun pay nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna at achawwi henan olet nan
fiayfiay. Kaman cha iyin-inchayon nan challuyon nan fiangka, tay kuncha sisib-atun chi
angin.
25 Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan oson nan
chanum.

26 As nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan as nan oson nan
chanum, inmugyatcha as solet. “Anennet!” infukiawcha, ya nun-uwekcha kiapú as
ugyatcha.
27 Ngem nunkanan at Jesus kan chicha, “*Papigsaunyu nan numnumyu! Ha-un na ya!*
Achi kayu umugyat!”
28 Tinumfor hi Pedro, “Apo, mu tit-iwa ay he-a sa, ifikiam pay ay omaliyak kan he-a as
nan oson nan chanum.”
29 “*Aka pay,*” kenalen Jesus.
Isunga kenmaan hi Pedro as nan fiangka, ya enlapuna ay nanaran as nan oson nan
chanum ay umuy kan Jesus.
30 Ngem kuna pay kenekna nan napigsa ay angin, inmugyat, ya enlapuna ay lumnud.
Infukiawna, “Apo, esarakanak!”
31 Hiya at chi ya inchawchaw Jesus nan limana, ya inkuyudna hiya. “*Anuy paat ak-*
akettuy chi pammatem! Adchi t'uyka nunchuwachuwa?” kenalina.
32 Kuncha pay nunlukian as nan fiangka, kinminak nan angin.
33 Angkiay nan chiyuycha wacha as nan fiangka at chinaychayawcha hi Jesus.
Kenalicha, “Tit-iwa ay he-a nan Anak Apo Dios!”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Chiyuycha Munsaket Ad Genesaret (Mar. 6:53-56)

34 As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang henan lukiar
ay Genesaret.
35 Kun pay enmatonan nan tataku hid-i hi Jesus, enpakaammucha henan intiru ay
lukiar hid-i, at inyuy nan tataku nan am-in ay munsaket kan hiya.
36 Nunpakaasicha kan hiya ta paat kap-un nan chiyuycha munsaket nan kiayachan
nan fiachuna, ya nan am-in ay nangpa at enmammaycha.

15

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uwan (Mar. 7:1-13)

1 As nan namingsan, inmuy kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem. Senarudsudcha,
2 “Adchi t'uy labsingun nan disipulusmu nan iniili ay ukialen nan kaap-uwan takú?
Chacha met mangan ay achi munfuru.”
3 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Chakayu ngay, chayu met lablabsingun nan lintig Apo*
Dios ta nan naepatawid ay iniili ay ukialiyu nan chayu tongtongparun.
4 *Tay nan infilin Apo Dios at kanana, ‘Rispituwum cha amam kan enam,*[*]*ya ‘Nan*
ngachana ay mangituchor as amana ya enana at masapor maepapatuy.’[†]
5 *Ngem chayu met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku kan cha amana*
ya enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, ‘Nan ifiachangku koma kan chakayu at
naiichat at kan Apo Dios.’
6 *Mu hiyasa, chayu isuruwan hiya ay uray achina rispituwun hi amana. Isunga kiapú as*
nan iniili ay ukialiyu, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios.
7 *Chakayu ay pakamankaman! Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias maepangkep kan*
chakayu ay kanana un,
8 *‘Nan nauycha tataku at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi challu nan*
numnumcha kan ha-un.
9 *Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru at linlintig*
ay enammaan chi taku ay kanancha un filfilinku kanu.’ ”[‡]

---

[*] **15:4** Exo. 20:12; Deut. 5:16 [†] **15:4** Exo. 21:17; Lev. 20:9 [‡] **15:9** Isa. 29:13

Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku (Mar. 7:14-23)

10 Enayakian Jesus nan tataku kan hiya, ya kanana kan chicha, "*Chumngor kayu ya numnumunyu ay ustu ta maawatanyu nan ifiakiak.*
11 *Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya as nan sangwanan Apo Dios, ngem kun at nan epafoknagna as tapakna nan mangepaassi kan hiya.*"
12 Angkiay ya inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha, "Ay ammom ay men-mangisiw chi numnum nan chiyuycha Fariseo as nan nanngorancha's nan infiakiam?"
13 Tinumfor hi Jesus, "*Tunggal tenanum ay fiakun hi Amak ad chaya nan nangetanum at mafiagnotcha.*§
14 *Pay-anyu, tay maepachong chasa ay Fariseo as nan nafurag ay mangepangu as ayun. Mu epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag at mag-aschantu ay chuwa as nan ngilig.*"
15 Kenalen Pedro, "Epakaawatmu pay kan chakami nan laychun ay kanan nan nauy maepadpadchongan."
16 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay uray chakayu at achiyu pay maawatan?*
17 *Ay achiyu ammu ay nan okmonun nan taku at umuy as putuna, at etaina challu?*
18 *Ngem nan chiyuycha epafoknag nan taku as tapakna at murpu as nan numnum, ya hiyachi nan mangepaassi kan hiya.*
19 *Tay as nan numnum nan kurpuwan chi am-in ay manangotettet ay pangkep ay mangetorón*g *as nan taku ay pomatuy, umiwet, mangepapas as assi ay lachokna, mangakiw, munkutum ay muntistigu ya omekak-ali.*
20 *Chatona nan mangepaassi as nan usa ay taku as nan sangwanan Apo Dios. Ngem nan mangan ay achi munfuru at achina epaassi nan usa ay taku.*"

Nan Pammaten Nan Usa Ay Fiafiai (Mar. 7:24-30)

21 Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ay inmuy henan sakop nan Tiro ya Sidon.
22 Wacha nan usa ay fiafiai ay i-Canaan ay nakiiili hid-i. Naesnop kan Jesus, ya infukiawna, "Apo ay Kianak David, sug-anganak man paat! Naanennetan nan anakku ay fiafiai ya malikiatan as solet."
23 Ngem chaan tinumtumfor hi Jesus kan hiya. Isunga naesnop nan disipulus kan hiya, ya enpakaasicha, "Uray atum nan chana chawatun ya pakatamum, tay kuna itukiay fukiaw ay cha umunuunud kan chitaku."
24 Tinumfor hi Jesus, "*Naifiaorak as nan chiyuycha kianak Israel yangkiay ay maepachong as nan chiyuycha nalitaw ay karnero.*"
25 Ngem enmali nan fiafiai ya nunpalintumang as sangwanan Jesus, ya kanana, "Apo, fiadnganak at man."
26 Tinumfor hi Jesus ay mangepadpachong, "*Achi met ustu mu araun nan cha kanun nan ongong-a, ya ichat as nan chiyuycha asu.*"
27 Kenalen nan fiafiai, "O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray met nan asu at kanuncha nan mag-as as nan lamesaan nan amocha."
28 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Ammi, napigsa nan pammatem! Maekaman ngarud nan laychum.*" As nan hiyachi, enmammay nan anakna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Munsaket Ay Tataku

29 Nak-ak hi Jesus hid-i ay nanguy henan olet nan fiayfiay ay Galilea. Angkiay ya tinmikid henan chuntug, ya tenmokor hid-i.

---

§ **15:13** Isa. 5:1-7; Jer. 2:21

30 Ongoongor nan inmuy kan hiya ay tataku ay nangiyali as nunkapilay, nunkafurag,
nunkapilud, umor ya ongor pay ay tapina ay munsaket. Inyuycha chaná as nan
sangwanan Jesus, ya enpaammayna chicha.
31 Naschaawcha nan tataku, ya nunchaychayawcha as nan Dios nan chiyuycha
kianak Israel as nan nangil-ancha ay makakali nan umor, enmammay nan chiyuycha
napilud, makacharan nan nunkapilay, ya makaila nan nunkafurag.

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tataku (Mar. 8:1-10)

32 Angkiay ya enayakian Jesus kan hiya nan disipulusna, ya kanana, "*Masug-angak
as nan nauycha tataku, tay turu ay urkiw ay naketaktakincha kan ha-un, ya nam-in nan
sangatcha. Achek laychun ay pakatamun chicha ay cha munchukiaang, tay anaka ya
maurawcha as nan charan.*"
33 Kenalen nan disipulus kan hiya, "Ay chaud ngay nan uy takú omor-an as ommat ay
makan ta epakan as nan ongoongor ay tataku hena ay kamaid chi umili?"
34 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu?*"
"Kun pitu, ya akét ay aneket ay filis," ensongfiatcha.
35 As nan hiyachi, infilin Jesus as nan tataku ay tomokorcha as nan luta.
36 As nan nangor-ana as nan pitu ay tenapay ya nan filis, nunyaman kan Apo
Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan
disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tataku.
37 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay
namnu as nan pitu ay uppig.
38 Nan filang nan lanaraki ay nangan at opat ay lifu. Chaan naetapi nan fiabfiafiai ya
anongong-a ay naifilang.
39 Kun pay enpakatam Jesus nan ongoongor ay tataku, nunlukian hiya as nan fiangka
ay inmuy henan sakop nan Magadan.*

16

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mar. 8:11-13; Luc. 12:54-56)

1 Wachacha nan Fariseo ya Saduseo ay inmuy kan Jesus. Lenayadcha ay chistingun
hiya. Isunga chinawatcha kan hiya ay omepaila as nakaskaschaaw ay sinyar ay
mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios.
2 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*As nan cha mauynuwan nan urkiw ya munlalatikia ad
chaya, kananyu un, 'Maukiwtu as wiet.'*
3 *Mu ilaunyu ad chaya as nan wi-ewi-et, kananyu un, 'Umuchan sa met, tay munlalatikia
ad chaya ya munlilifuu.' Naraing kayu ay mangematon as nan maila ad chaya. Ngem
achiyu met maematonan nan chiyuycha sinyar Apo Dios ay maepangkep kan ha-un ay cha
om-ommat ad wani.*
4 *Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani, t'uycha chinukkian nan tit-iwa
ay Apo Dios! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan
chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.*" Kun pay
lenpas Jesus ay nangifiakia's chi, nak-ak hiya ay nanaynan kan chicha.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Saduseo (Mar. 8:14-21)

5 As nan inumchanan cha Jesus ad chumang, ninumnum nan disipulusna ay liniw-
anchay ometakin as sangatcha ay tenapay.
6 "*Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo,*" kenalen Jesus kan
chicha.

---

* **15:39** Mar. 8:10

7 As nan nangaliyana's chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha, “Infiakiana
chi, tay maid entakin takú as sangát takú ay tenapay.”
8 Ngem ammon Jesus nan nauy chacha matatakiatforan, isunga kenalina kan chicha,
“*Chakayu ay anak-akettuy chi pammatina! Adchi t'uyyu cha matatakiatforan chi kamaid*
nan sangatyu ay tenapay?
9 *Ay achiyu pay laing maawatan? Ay achiyu manumnum nan namutput-ingak as nan*
lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay tataku? Kaatnay enamongyu ay uppig ay
napnu as chinaancha?
10 *Winnu as nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tataku, kaatnay enamongyu*
ay uppig ay napnu as chinaancha?
11 *Anuyyu paat achi maawatan ay fiakun maepangkep as tenapay nan chak ifiakia kan*
chakayu? Nan infiakiak kan chakayu at il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo
ya Saduseo.”
12 Angkiay ya naawatancha ay nan infiagfiakian Jesus ay il-ilauncha at fiakun payat
nan lebaduran chi tenapay, ngem nan cha isursuron nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo.

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mar. 8:27-30; Luc. 9:18-21)

13 Kun pay inumchan cha Jesus henan sakop nan Cesarea Filipos, senarudsudna as
nan disipulusna, “*Ngachana nan kanan nan tataku maepangkep as nan Naepadtu ay*
Anak chi Taku?”
14 Kenalicha, “Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan
tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un he-a hi Jeremias winnu usa as nan
chiyuycha pomapadtu.”
15 Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu*
maepangkep kan ha-un?”
16 Tinumfor hi Simon ay makali us un Pedro, “He-a nan Cristo ay Anak nan matataku
ay Apo Dios.”
17 “*Nakiasatka Simon ay potot Jonas,*” ensongfiat Jesus. “*Tay fiakun taku nan*
nangepakaammu's na kan he-a, ngem hi Amak ay wacha ad chaya.
18 *Ifiakiak kan he-a, he-a hi Pedro ay nan laychuna ay kanan at chupras. Nan nauy ay*
chupras nan mangkiaufiak as nan iglesiak ay chicha nan omaafurot kan ha-un, ya achi
poros amisun nan pannakafialin chi utúy chicha.
19 *Ichatkuntu kan he-a nan chiyuycha torfek nan muntorayan Apo Dios ad chaya. Nan*
ngachana ay epawam asna's luta at maepawantu us ad chaya, ya nan uray ngachana ay
eparufusmu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.”
20 Angkiay infilin Jesus ay ustu as nan disipulusna ay maid poros mangifiagfiag-ancha
ay hiya nan Cristo.

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Likiatna Ya Katuyana
(Mar. 8:31-33; Luc. 9:22)

21 Nunlapu as nan hiyasa ay timpu, enlapon Jesus ay mangelawlawag as nan disip-
ulusna nan ommattu kan hiya. Kenalina, “*Masapor umuyak ad Jerusalem, ya mun-*
iliwasak as ongor ay likiat ay epailiwas nan anam-amá, anap-apon chi papachi, ya nan
chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepapatuyaktu, ngem as nan maekatlu ay urkiw at
matakuwak as nan utúy.”
22 Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya kiapú as nan
kenalina. Kenalina, “Apo, achi koma eparufus Apo Dios sa! Achintu poros om-ommat
chasa kan he-a.”
23 Ngem nunsakong hi Jesus, ya kanana kan Pedro, “*Mak-akka Satanas! Somasalika*
kan ha-un! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun Apo Dios, ngem kun at
nan laychun nan taku.”

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus
(Mar. 8:34–9:1; Luc. 9:23-27)

24 Angkiay ya kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Tay nan ngachana ay manglayad ay*
umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina
nan korosna, haat umunud kan ha-un.
25 *Tay nan uray ngachana ay mangaayyiw as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu.*
Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as nan fiyagna asna's luta kiapú as pammatina
kan ha-un at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana ay ichat Apo Dios.
26 *Tay anan maarantu nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem*
malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno? Winnu anan ngachanantu
challu nan esokat nan taku para as nan fiyagna?
27 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at munfiangadtu ay kadwana nan anghelesna ay*
mangepaila as nan kaichayawan Amana. Angkiay ya gun-gunaanantu nan tunggal usa ay
maiyunud as nan enkamkamana.
28 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nan-*
gatakchug hena ay achi matuy inkiana ilauncha nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi
Taku ay muntoray."

17

Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus
(Mar. 9:2-13; Luc. 9:28-36)

1 Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus hi Pedro ya cha Santiago kan Juan
ay hen-aki. Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay kun chidchicha yangkiay.
2 As nan chacha mangi-iil-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana. Nan lupana at sumili
ay kaman as nan urkiw ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ay kaman silaw.
3 Kalina at ya nunpaila kan chicha cha Moises kan Elias ay cha maketagtakiatfor kan
Jesus.
4 Angkiay kenalen Pedro kan Jesus, "Apo, ammay paat ta wacha takú hena. Mu
laychum, mun-ammaak as turu ay fiawi asna, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan
Elias."
5 Kun pay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya wacha nan sumili ay lifuu ay
nangalenong kan chicha. Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, "Hi tona
nan Anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan hiya. Chumngor kayu kan hiya."
6 As nan nanngoran nan disipulus as nan nauy ay kali, nunlukfubcha kiapú as ongor
ay ugyatcha.
7 Ngem naesnop hi Jesus, at kenaprosna chicha, ya kanana, "*Fumangun kayu. Achi*
kayu umugyat."
8 Kuncha pay nuntangad, maid tapina as inilacha omangkiay hi Jesus.
9 As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan chicha,
"*Maid mangifiagfiag-anyu as nan naepaila kan chakayu inkiana mataku nan Naepadtu*
ay Anak chi Taku manipud as nan utúy."
10 Ensarochakchak nan disipulus kan hiya, "Adchi man t'uy kanan nan mun-isursuru
as Lintig un masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?"
11 Tinumfor hi Jesus, "*Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay mangesakiana as nan am-in.*
12 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya chaan enmatonan nan tataku*
hiya, ngem kuncha at enat kan hiya nan am-in ay lenaylayadcha. Hiyasa us ay palikiatun-
chantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku."
13 Haat maawatan nan disipulus ay nan cha kankanan Jesus kan chicha at
maepangkep kan Juan ay Fumufunyag.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga (Mar. 9:14-29; Luc. 9:37-43)

14 Kun pay nunfiangad cha Jesus as nan kawad-an nan ongoongor ay tataku, inmuy
nan usa ay laraki kan Jesus. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya kanana,
15 "Apo, sug-angam man paat nan pototku ay laraki, tay munkorchas ya malikiatan as
solet. Namen ongor ay cha maichuschus-or hiya as nan apuy winnu as nan chanum.
16 Inyuyku hiya as nan disipulusmu, ngem chaancha kenafiaelan ay nangepaammay
kan hiya."
17 Tinumfor hi Jesus, "*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu ya
nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan kafiayag chi tata-
unku kan chakayu? Iyaliyu man hena nan onga.*"
18 As nan hiyachi, finilin Jesus nan anennet ay mak-ak, at tenaynan nan anennet nan
onga. Hiya at chi ya enmammay nan onga.
19 Angkiay ya as nan naaw-awni, inmuy nan disipulus kan Jesus ay chidchicha
yangkiay, ya senarudsudcha, "Adchi t'uy kami chaan nakaepak-ak as nan anennet?"
20 Tinumfor hi Jesus, "*Kiapú ta akét nan pammatiyu. Ifiakiak kan chakayu nan tit-
iwa ay mu wachay pammatiyu ay maepachong as nan kaad-achan nan fokel chi mostasa,
mafialinyu ay kanan henan nauy chuntug un, 'Masligka munlapu hena ta uyka hid-i,' at
maslig tit-iwa. Maidtu poros achi mafialin kan chakayu.*"
21 [*Ngem nan assena ay karasen chi anennet at achi poros maepak-ak mu achi babaen
as panagkararag ya panag-ayunar.*]*

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana (Mar. 9:30-32; Luc. 9:43-45)

22 As nan naamongan nan disipulus ay kadwacha hi Jesus ad Galilea, kenalen Jesus
kan chicha, "*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tataku*
23 *ya patayunchantu, ngem matakuntu hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay
urkiw.*" As nan nanngoran nan disipulusna's chi, nginmunguyuscha as solet.

Nan Nunfiayachan Cha Jesus As Fiaror Nan Templo

24 Kun pay inumchan hi Jesus ya nan disipulusna ad Capernaum, inmuy kan Pedro
nan mangam-among as chuwa ay drachma† ay fiaror nan Templo, ya senarudsudna,
"Ay munfiayfiayad nan misturuyu as fiaror nan Templo?"
25 "O, met," ensongfiat Pedro.
Kun pay kenmatam hi Pedro, hi Jesus at enmon-ona ay nunkali kan hiya, ya kanana,
"*Simon, ngachana nan munnunumnummu? Ngachana nan munsengelan nan ar-ari
asna's luta as fiaror, ay as nan kakailiyancha winnu as nan chiyuycha mangilicha?*"
26 "Ya kakun as nan chiyuycha mangilicha," ensongfiat Pedro.
"*Mu hiyasa, achicha kis-an munfiayad nan kakailiyancha,*" kenalen Jesus kan hiya.
27 "*Ngem uray mu hiyasa, achi takú koma pamangisiwun chi numnumcha. Isunga
uyka mamunwet henan fiayfiay. Araum nan omon-ona ay funwetam, ya takangum nan
tapakna. Mailamtu nan siping ay munfiaror as opat ay drachma ay ommat as ifiayadta ay
chuwa. Araum chi, ya uymu ichat kan chicha ta mafiayachan nan fiarorta.*"

18

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios (Mar. 9:33-37; Luc. 9:46-48)

1 As nan hiyachi ay timpu, enmali nan disipulus kan Jesus, ya kanancha, "Ngachana
nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios?"

---

* **17:21** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu. † **17:24** Nan fiaror nan chuwa ay drachma at lagfu as chuwa ay urkiw.

2 Enayakian Jesus nan usa ay onga, at enpatakchugna as nan kiawacha.
3 Angkiay ya kenalina, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay achi kayu poros makaskop henan muntorayan Apo Dios sukúd kayu munfiarfialiw as nan ukialiyu ta munfialin kayu as kaman as nan ongong-a.*
4 *Isunga nan mangepapakumbaba as achorna ay kaman kan tona ay onga at hiya nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios.*
5 *Nan ngachana ay mang-awat as nan ap-apud ay taku ay kaman kan tona ay onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna.*"

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran (Mar. 9:42-48; Luc. 17:1-2)

6 "*Nan ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha ap-apud ay tataku ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or ad chur-um henan fiayfiay ta murning.*
7 *Kasusug-ang nan tataku asna's luta, tay wachachay sulisug ay munlumu as fumasoran! Tit-iwa ay umchan challu nan sulisug, ngem kasusug-ang nan taku ay kurpuwan nan hana ay sulisug!*
8 *Mu nan usa ay limam winnu sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay pungudka winnu napiludka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana, mu nan wacha nan chuwa ay limam winnu chuwa ay sukem, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ay achi mapappauy.*
9 *Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay fuslingka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay matam, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ad inferno.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Natingiw Ay Karnero (Luc. 15:3-7)

10 "*Il-ilaunyu ta maid elalayusanyu as nan uray usa as nan nauycha ap-apud ay tataku. Tay ifiakiak kan chakayu ay kanayon ay wacha nan anghelescha as nan kawad-an Amak ad chaya.*"
11 [*Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay mangesarakan as nan nalitaw.*]
12 "*Ngachana nan munnunumnumyu's na? Mu nan usa ay taku at wachay hinkiasot ay karnerona ya natingiw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay karnerona as punchag henan chuntug ta uyna anapun nan chiyuy natingiw?*
13 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu uchanana nan natingiw, ong-ongor chi lagsakna mu nan lagsakna as nan siyam puru ya siyam ay chaan natingtingiw.*
14 *Hiya us sa kan Amak ay wacha ad chaya ay achina laychun ay malitaw chi uray usa as nan nauycha ap-apud ay tataku.*"

Nan Atun As Nan Nakafiasor Kan Chitaku (Luc. 17:3)

15 "*Mu fumasor nan ifiam kan he-a, uymu ifiakia kan hiya nan finmasorana as nan machuchuwaanyu yangkiay. Mu chumngor hiya kan he-a, munkiayyum kayu kasin.*
16 *Ngem mu achi chumngor hiya kan he-a, omayagka as usa winnu chuwa as kadwam ay kasin umuy ta wachay chuwa winnu turu ay muntistigu as nan am-in ay maifiakia.*[*]
17 *Mu achi challu chumngor kan chicha, ifiakiam sa as nan iglesia. Mu achi pay laing chumngor as nan iglesia, ifilangmu hiya as achi omaafurot winnu mangam-among as fiaror.*

---

* **18:16** Deut. 19:15; Jn. 8:17; 2 Co. 13:1; 1 Tim. 5:19; Heb. 10:28

18 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan uray ngachana nan epawayu asna's luta at maepawantu us ad chaya, ya nan uray ngachana nan eparufusyu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.*†
19 “*Ifiakiak kasin kan chakayu ay mu nan chuwa kan chakayu asna's luta at muntim-puyugcha ay chumawat as kumpurmi kan Amak ay wacha ad chaya at ekamana para kan chakayu.*
20 *Tay mu ay chaud nan maamongan nan uray chuwa winnu turu kiapú as nan pam-maticha kan ha-un, wachaak hid-i kan chicha.*”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Achi Pomakawan Ay Mafiabfiaor

21 Angkiay ya inmuy hi Pedro kan Jesus, ya kanana kan hiya, “Apo, mamen kaatku pakawanun nan ifiak ay cha fumasofiasor kan ha-un? Ay inkiana mamen pitu?”
22 “*Achek kanan un mamen pitu yangkiay, ngem mamen pitu ay piton puru,*” ensongfiat Jesus.
23 “*Tay nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa'y ari ay manglayad ay manotar as nan utang nan chiyuycha opisyarna.*
24 *Kuna pay cha elapu, naiyali kan hiya nan usa ay opisyalna ay liniblifiuy utangna.*
25 *Kiapú ta achi makafiayad, infilin nan ari ay maelaku hiya ay kadwana nan pamilyana ay munfialin as mafiabfiaor ya nan am-in ay kuk-uwana.*
26 *Nunpalintumang nan chiyuy opisyar ya enpakaasina un, ‘Sug-anganak man paat ta fiayachak nan am-in ay utangku kan he-a.’*
27 *Nasug-ang tit-iwa nan ari kan hiya. Menaidna nan utangna, ya penakatamna hiya.*
28 “*Kun pay nak-ak nan chiyuy opisyar, sinib-atna nan usa ay pachongna ay opisyar ay nakautang kan hiya as hinkiasot ay dinario.*‡*Lenabkisna, ya enlapuna ay nankor, ya chana kanan un, ‘Fiayacham man nan inutangmu kan ha-un!’*
29 “*Nunpalintumang nan chiyuy kadwana kan hiya, ya enpakaasina, ‘Sug-anganak man paat ta fiayachak nan utangku kan he-a.’*
30 *Chaana enat nan chawatna, ngem kuna at enpafiarud hiya inkiana mafiayachana nan utangna.*
31 *As nan nangil-an nan kakadwana ay chiyuycha opisyar as nan enommat, nalilifokan chi numnumcha, ya uycha infiakia as nan ari nan am-in ay enommat.*
32 “*Angkiay ya enpaayag nan ari hiya, ya kanana, ‘Mangotettet tit-iway ukialem ay opisyalku! Menaidku ngarud nan am-in ay utangmu, tay nunpasug-angka kan ha-un.*
33 *Anuymu chaan sinug-angan nan kadwam ay opisyar ay kaman as nan enatku ay nanug-ang kan he-a?’*
34 *As nan hiyachi, finmungat as solet nan ari, ya enpafiarudna hiya inkiana mafiay-achana nan am-in ay utangna.*”
35 Inyanongos Jesus, “*Assid-i us nan atun Amak ay wacha ad chaya kan chakayu am-in mu achiyu tit-iwa pakawanun nan ifiayu.*”

19

Nan Insursuron Jesus Maepangkep As Ichang
(Mar. 10:1-12; Luc. 16:18)

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, nak-ak cha Jesus ad Galilea, ya inmuycha henan sakop nan Judea henan usa ay chumang nan wawwang ay Jordan.
2 Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tataku, at enpaammayna chicha hid-i.
3 Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmuy kan Jesus ta chistinguncha hiya babaen as nan nanarudsuchancha, “Ay eparufus nan Lintig takú ay iyichang nan laraki nan asawana uray kumpurmi nan panforna?”

† **18:18** Mat. 16:19 ‡ **18:28** Nan usa ay dinario at lagfu as nan hin-urkiw.

4 Tinumfor hi Jesus, "*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios*
maepangkep as nan namayangana as nan taku? As nan laplapuna, finayang Apo Dios nan
laraki ya fiafiai." *
5 *Kenalina us un, 'Hiyana nan kiapúna ay taynan nan laraki cha amana kan enana ta*
etepona hi asawana, at munfialincha as us-usa.' †
6 *Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa. Nan nunteponun ngarud Apo Dios at*
achi koma mun-ichangun chi taku."
7 Kenalen nan chiyuycha Fariseo kan hiya, "Mu hiyasa, adchi ngay ngarud t'uy infilin
nan Lintig Moises ay mafialin ay umichat nan laraki kan asawana as kasuratan chi nun-
ichangancha, hana at epak-ak hi asawana?" ‡
8 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*O, enparufus Moises ay iyichangyu nan asawayu kiapú*
as nan kenatangken chi numnumyu. Ngem fiakun met assesa nan pangkep Apo Dios as nan
laplapuna.
9 *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay mangiyichang as*
asawana omangkiay mu nakelaraki at umiwet mu omasawa hiya as tukún."
10 Kenalen nan disipulus kan hiya, "Mu hiyasa payat nan ommat as nan hen-asawa,
un-unuyna at ay achita omas-asawa."
11 Tinumfor hi Jesus, "*Tit-iwa, ngem achi kafiaelan nan am-in ay tataku nan nauy ay*
sursuru ay achi omasaw-an, ngem kun yangkiay nan chiyuycha nangichatan Apo Dios.
12 *Tay tukutukún nan kiapón chi achi omasaw-an nan taku. Wachacha nan naiyanak*
ay kamancha naiblaan, ya nan tapina at iniblaan chi pachongcha ay taku. Nan tapina
us at achicha omasawa ta paus-usauncha nan numnumcha as nan munserfiyancha kan
Apo Dios henan muntorayana. Nan makafiael ay mangekaman as nan nauy ay sursuru at
atuna koma."

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a
(Mar. 10:13-16; Luc. 18:15-17)

13 As nan namingsan, wacha nan nangiyuy kan Jesus as ongong-a ta epatayna nan
limana ya ekararakiana chicha. Senengaran nan disipulusna nan tataku.
14 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-*
un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan chatona ay ongong-a nan maetapi
henan muntorayan Apo Dios."
15 Kuna pay enpatay nan limana kan chicha, nak-ak hid-i.

Nan Fiaknang Ay Fiarfiaru
(Mar. 10:17-31; Luc. 18:18-30)

16 As nan namingsan, wacha nan usa ay laraki ay inmuy kan Jesus, ya senarudsudna,
"Misturu, ngachana man nan ammay ay masapor ay atok ta mawad-anak as fiyag ay
maid patingkiana?"
17 Kenalen Jesus kan hiya, "*Adchi t'uymu sarudsuchun kan ha-un mu ngachana nan*
ammay? Wacha nan usa yangkiay ay ammay ay hi Apo Dios. Mu laychum ay maetapi as
nan fiyag ay maid patingkiana, tongparum nan filfilin Apo Dios."
18 "Ngachan chatud-i ay filfilin?" senarudsudna.
"*Achika pomatuy, achika umiwet, achika mangakiw, achika munkutum ay muntistigu,*
19 *rispituwum cha amam kan enam, ya laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman*
as nan atum ay manglaylayad as achormu," ensongfiat Jesus. §
20 Kenalen nan fumarfiaru kan hiya, "Tenongparku met am-in chaná ay filfilin.
Ngachana pay nan masapor ay atok?"

---

* **19:4** Gen. 1:27 † **19:5** Gen. 2:24 ‡ **19:7** Deut. 24:1-4 § **19:19** Exo. 20:12-16; Lev. 19:18; Deut. 5:16-20

21 Tinumfor us hi Jesus, "*Mu laychum ay maid munkurangam, uymu elaku nan kukuwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak.*"
22 Kun pay chinngor nan fiarfiaru na, nak-ak ay cha munnunnunungu, tay nafiaknang as solet.
23 Kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nalikiattu as nan nafiaknang ay taku ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.*
24 *Kasinku kanan un narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.*"
25 As nan nanngoran nan disipulus as na, naschaawcha as solet, ya kanancha, "Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?"
26 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, "*Nan tataku at achicha kafiaelan ay mangekaman as na. Ngem hi Apo Dios at kafiaelana nan am-in.*"
27 Angkiay tinumfor hi Pedro, "Enham! Tenaynanmi nan am-in, ya inmunud kami kan he-a! Ngachana ngay nan gun-gunami?"
28 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan mangepafiaruwantu Apo Dios henan lufong, tomokortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan machaychayaw ay tronona. Kun pay chakayu ay hinpuru ya chuwa ay disipulusku at tomokor kayuntu as nan hinpuru ya chuwa ay trono ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay chicha nan kianak nan an-ak Israel.*
29 *Nan ngachana ay nanaynan as afongna, susnúdna, amana, enana, an-akna winnu payyiwna kiapú as nan pammatina kan ha-un at mamen hinkiasottu nan awatuna mu nan fiaror nan tenaynana, ya matawidnantu nan fiyag ay maid patingkiana.*
30 *Ngem nan ongor ay omon-ona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor ay omanongos ad wani at omon-onachantu.*"

20

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Mun-um-uma

1 Kenalen pay Jesus, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay taku ay nunkuwa as nan uma ay natanman as ubas. Finmikiat ya uy nun-anap hiya as munlagfu as nan umana.*
2 *Kun pay nakad-an as munlagfuwuna, nakiturag kan chicha ay nan lagfucha as hinurkiw at usa ay dinario. Angkiay infiaorna chicha ay uy munchunu as umana.*
3 "*As nan mangaurkiw, kasin nun-anap, at inilana nan tapen nan lanaraki ay nangatakchug ay cha munforforakfor as nan mun-el-elakwan.*
4 *Infiakiana kan chicha un, 'Uy kayu us munchunu as umak, at ichatku nan ustu ay lagfuyu.'*
5 *Isunga inmuycha.*
"*As nan nunkiawa ya as nan alas tres nan makiayud, kasin pinmitiw hiya, ya assid-i us challu ay uy nun-anap.*
6 *Kun pay kiayud alas singko, inmuy kasin as nan mun-el-elakwan, ya ininchanana nan tapina ay nangatakchug ay cha munforforakfor. Senarudsudna kan chicha un, 'Anuyyu iyur-urkiw ay munforforakfor?'*
7 " *'Anaka, maid ngamin mangayag kan chakami as munlagfuwanmi,' ensongfiatcha.*
" *'Ayu ngarud. Uy kayu us munchunu as umak,' kenalina kan chicha.*
8 "*Kun pay cha maschum, kenalen nan nunkuwa as nan uma as nan ap-apon nan fiabfiaaruna, 'Uymu ayakian nan chiyuycha nunlagfu ta ichatmu nan lagfucha. Elapom as nan chiyuycha enmanongos inkiana as nan chiyuycha enmon-ona ay nunlagfu.'*
9 "*Enmali nan chiyuycha nunlagfu as nan kiayud alas singko, at nalagfuwancha as hinus-a ay dinario.*

10 *Isunga as nan enmaliyan nan chiyuycha enmon-ona ay nunlagfu, namnamauncha ay*
ong-ongor nan lagfucha. Ngem hin-us-a us challu ay dinario nan enawatcha.
11 *As nan nanawatancha as nan lagfucha, nunlilicha as nan nunkuwa as nan uma.*
Kenalicha,
12 *'Kun usa ay uras yangkiay chi nunchunuwan nan nauycha enmanongos, ya enpa-*
chongmu pay laing chi lagfucha kan chakami ay nunchunu as hin-urkiw ya nangiliwas as
nunsidla ay atong!'
13 "*Ngem kanana as nan usa kan chicha, 'Kiayyum, chaanku met senator chakayu. Ay*
chaanyu inyafud ay usa'y dinario nan lagfuyu as nan hin-urkiw?
14 *Ayu at! Araum nan lagfom, ya komatamka. Laychok challu ay ichat as nan nauycha*
enmanongos nan kaman as nan inchatku kan he-a.
15 *Ay kun fiakun libfengku ay mangekaman as laychok as nan mismu ay sipingku?*
Winnu chaka payat omapos kiapú ta achiyak nangekot?' "
16 Haat iyanongos Jesus, "*Isunga nan omanongos ad wani at omon-onantu, ya nan*
omon-ona ad wani at omanongostu."

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana (Mar. 10:32-34; Luc. 18:31-34)

17 As nan cha tumikichan cha Jesus ay umuy ad Jerusalem, ensakikina nan hinpuru
ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan chicha,
18 "*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem. Hid-intu ay maipurang nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy,
19 *ya ipurangchantu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu, mangsapsaplettu*
ya mangelansantu kan hiya as nan koros. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu
hiya manipud as nan utúy."

Nan Chinawat Nan Enan Cha Santiago Kan Juan (Mar. 10:35-45)

20 Angkiay ya inmuy kan Jesus nan asawan Zebedeo ay kadwana nan chuwa ay an-
akna ay lanaraki. Nunpalintumang as nan sangwanan Jesus ya chinawatna kan hiya,
"Apo, wacha pay nan chawatok."
21 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Ngachana ngay nan laychum?*"
Tinumfor nan fiafiai kan hiya, "As nan tomokram as nan tronom as nan muntorayam,
eparufusmu koma ay maketokor nan nauycha chuwa ay an-akku kan he-a: Nan usa at
as apét kannawanmu ya nan usa at as apét kannikidmu."
22 Ngem tinumfor hi Jesus, "*Achiyu ammuy chayu chawchawatun. Ay kafiaelanyu ay*
mangiliwas as nan likiat ay iliwasku?"*
"Kafiaelanmi ya," ensongfiatcha kan hiya.
23 Kenalina kan chicha, "*Manuwat, tay iliwasyuntu nan likiat ay kaman as nan ili-*
wasku. Ngem fiakunku kalibfengan ay munpili as tomokor as apét kannawanku ya as apét
kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha nangesasakianaan Amak."
24 Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha as nan hen-
aki.
25 Ngem enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana, "*Ammuyu met*
ay nan chiyuycha mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at epapeletcha nan laychuncha
as nan chacha etortorayan. Nan anap-apucha us at etorayancha chicha.
26 *Fiakun koma assesa kan chakayu, ngem kun at nan uray ngachana ay manglayad ay*
munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu.

---

* **20:22** As nan kali ay Griego at kanana, "Ay kafiaelanyu ay umikop as nan tasa ay umikopaktu?"

27 *Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu at masapor*
munfialin as fiabfiaarunyu.
28 *Uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at*
munserfi ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku."

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Tataku
(Mar. 10:46-52; Luc. 18:35-43)

29 As nan cha mak-akan cha Jesus ad Jerico, nan ongoongor ay tataku at inmunudcha
kan hiya.
30 Wacha nan chuwa ay nafurag ay nangatokor as nan olet nan korsa. Kuncha pay
chinngor ay cha mar-os hi Jesus, infukiawcha, "Sug-angam man paat chakami, he-a ay
Kianak David!"
31 Senengaran nan ongor ay tataku chicha, ya chacha ifiakia kan chicha ay kumi-
nakcha koma. Ngem kenaskasincha infukiaw, "Apo, sug-angam man paat chakami, he-
a ay Kianak David."
32 Inyawnen kayman Jesus, ya enayakiana chicha, ya kanana, "*Ngachana nan lay-*
chunyu ay atok kan chakayu?"
33 "Apo, makaila kami koma," ensongfiatcha.
34 Nasug-ang hi Jesus kan chicha, at kenpana nan matacha. Hiya at chi ya makailacha,
ya inmunudcha kan Jesus.

21

Nan Nanaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inmuyana Ad Jerusalem
(Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage henan
chuntug ay Olivo. Enpaon-onan Jesus nan chuwa as nan disipulusna,
2 ya kanana kan chicha, "*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. Uchananyuntu ay*
dagus nan hen-ena ay dongki ay naetatakud. Fokatanyu chicha, ya iyaliyu kan ha-un.
3 *Mu wachay munsarudsud kan chakayu, kananyuntu un, 'Masapor nan Apo chicha,' ya*
paifiangadnantu challu ay dagus."
4 Enommat na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu ay kanana,
5 "Ifiakiayu as nan tataku ad Jerusalem un,* 'Ilaunyu, cha omali kan chakayu nan ariyu
ay napakumbaba ay nunsasakay as nan urfun ay dongki.' "†
6 Inmuycha nan disipulusna, at enatcha nan infilin Jesus kan chicha.
7 Inyalicha nan chiyuy hen-ena ay dongki. Inyap-apcha nan chiyuycha kakiaycha as
nan uchug nan nauycha animar, ya nunsakay hi Jesus as nan urfun.
8 Kaongoran as nan tataku hid-i at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan ko-
rsa. Nan tapina at senmongpatcha as nan chiyuycha pangan chi kaiw, ya inchapratcha
as nan korsa ta epailacha ay chayawuncha hi Jesus.
9 Nan ongoongor ay tataku ay enmon-ona ya nan chiyuycha inmun-unud kan hiya at
infugfukiawcha, "Machaychayaw nan Kianak David! Mabendisyonan koma nan omali
as nan ngachan nan Apo!‡ Maichaychayaw hi Apo Dios ad chaya!"
10 As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, nakuru nan am-in ay umili as chi, ya
kanancha, "Ngachan man paat tona?"
11 "Hi tona hi Jesus ay pomapadtu ay i-Nazaret henan probinsiya ay Galilea," ensong-
fiat nan ongor ay tataku ay nakiuy kan Jesus.

---

* **21:5** As nan kali ay Griego at kanana, "Nan fiafiai ay anak Zion." Hiyana nan enpangachancha as nan umiili ad Jerusalem. Nan Zion at usa henan chuntug ad Jerusalem. † **21:5** Isa. 62:11; Zac. 9:9 ‡ **21:9** Sal. 118:26

Nan Inmuyan Jesus As Templo
(Mar. 11:15-19; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Kun pay sinungkop hi Jesus as nan fiattaw nan Templo, enpak-akna nan am-in ay
cha mun-el-elaku ya nan cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna nan chiyuycha lamesaan
nan chiyuycha cha munsoksokat as siping§ ya nan totokoran nan chiyuycha cha mun-
el-elaku as karopati.
13 Kenalina kan chicha, "*Kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, 'Nan afongku
at makali un munkarkararakian.' Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi
mangaakiw!*"*
14 Angkiay ya enmalicha nan nafurag ya nan napilud kan Jesus as Templo, at
enpaammayna chicha.
15 Ngem nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig at
nunsidlay fungatcha as nan nangil-ancha as nan nakaskaschaaw ay enatna ya as nan
ongong-a ay cha mangifugfukiaw as Templo, "Machaychayaw nan Kianak David!"
16 Kenalicha kan Jesus, "Ay chuchungrum nan cha kankanan chatona?"†
"*O met,*" ensongfiat Jesus. "*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana un, 'He-a Apo, isuruwam nan anongong-a ya nan manutun ay mangifiakia as
ustuustu ay panagchayaw kan hiya'?*"
17 Angkiay tenaynan Jesus chicha henan siyudad, at uy inmiyan ad Betania.

Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(Mar. 11:12-14, 20-24)

18 As nan wiet ay cha munfiangchan cha Jesus ad Jerusalem, nunchukiaang hiya.
19 Inilana nan kaiw ay igos as nan olet nan korsa. Inmuy hiya as nan hana kaiw, ya
ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha. Angkiay ya kenalina as nan kaiw,
"*Maidtu poros kasin fugfukiasmu.*" Hiya at chi ya narangu nan kaiw ay igos.
20 As nan nangil-an nan disipulusna as chi, naschaawcha as solet, ya kanancha kan
Jesus, "Anan enat nan kaiw ay igos ay narangu'y dagus?"
21 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa,*" ensongfiat Jesus. "*Mu wachay pammatiyu ya achi
kayu munchuwachuwa, fiakun yangkiay nan enkamanku as nan igos nan maekamanyu,
ngem mafialinyu us ay kanan henan nauy chuntug un, 'Maokwatka ya maichus-orka
henan fiayfiay,' at maekaman tit-iwa.*
22 *Nan uray ngachana ay chawatunyu as nan kararagyu at maawatyuntu mu afuro-
tunyu.*"

Nan Nurpuwan Nan Kalibfengan Jesus
(Mar. 11:27-33; Luc. 20:1-8)

23 Angkiay ya nunfiangad hi Jesus as Templo. As nan chana mun-is-isuruwan,
enmali kan hiya nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá. Senarudsudcha,
"Anan nurpuwan man nan kalibfengam ay mangekaman kan chatona? Ngachana nan
nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan?"
24 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Wacha us nan usa'y sarudsuchok kan chakayu. Mu
masongfiatanyu, ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan kalibfengak ay mangekamka-
man kan chatona.*
25 *Ay chaud pay nan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay nurpu kan Apo
Dios winnu as nan tataku?*"
Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo Dios,' kananantu
kan chitaku un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?'

---

§ **21:12** As nan mangichatonan nan Judio as nan tenawwun ay chatona, umuy as nan fiattaw nan Templo ay mangepasokat as nan siping chi i-Roma as siping chi Judio as nan chiyuycha munsoksokat as siping. Mu wachay murpu as achawwi, lomaku as ichatona ay karnero winnu karopati hid-i. * **21:13** Isa. 56:7; Jer. 7:11 † **21:16** Sal. 8:2

26 Ngem mu kanan takú un, 'Nurpu as nan tataku,' umugyat takú met as nan atun nan
ongoongor ay tataku, tay afurotuncha am-in ay hi Juan at usa ay pomapadtu."
27 Isunga tinumforcha kan Jesus, "Tuan! Achimi ammu."
Kenalen us Jesus, "*Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu ngachana nan
nunkalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan chatona.*"

Nan Maepadpachongan Nan Chuwa Ay An-ak

28 Infiakian Jesus nan nauy ay maepadpachongan kan chicha: "*Ngachana nan mun-
nunumnumyu's na? Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna. Inmuy hiya as nan
panguru, ya kanana, 'Anak, somepotka ad wani as uma ay naetanman chi ubas o?'*
29 " *'Annaw,' ensongfiatna. Ngem kun pay naaw-awni, nunfialiw nan numnumna, at
senmepot challu.*
30 "*Angkiay ya inmuy nan chiyuy ama as nan enauchi, ya assid-i us challu nan infiakiana.
Kenalen nan enauchi un, 'O pay, Ama.' Ngem chaan inmuy.*
31 *Ngachana kan chatud-i ay chuwa nan nangtongpar as nan laychun amacha?*"
"Nan panguru," ensongfiatcha.
Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan chiyuycha mangam-
among as fiaror ya nan fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha at chicha nan mangon-
ona ay uy maetapi henan muntorayan Apo Dios mu chakayu.*
32 *Tay enmali hi Juan ay Fumufunyag ay mangisuru kan chakayu as nan nalintig ay
panagfiyag, ya kunyu chaan enafurot hiya. Ngem nan chiyuycha mangam-among as fiaror
ya fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha nan enmafurot kan hiya. Uray as nan
narpasan nan nangil-anyu as nan enmafurotancha, chaan kayu pay laing nunfiafiawi ya
enmafurot kan hiya.*"

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma
(Mar. 12:1-12; Luc. 20:9-19; 1 Ped. 2:6-8)

33 "*Chungrunyu nan usa pay ay maepadpachongan. Wacha nan usa ay taku ay nun-
tanum as ongor ay ubas‡as umana. Enaradna nan naliwus, ya nunkaub as munkopkopran
as ubas. Nun-amma us as nangatungatu ay fiawen nan munfianfiantay as nan umana. Kun
pay narpas sa, enpaammana as nan chiyuycha mun-uumauna. Angkiay ya nunfiaat henan
achawwi ay lukiar.*
34 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan chiyuycha fiabfi-
aaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uycha araun nan ubas ay kudwan nan amocha.*
35 *Ngem lenabkis nan chiyuycha nun-uumauna chicha. Senaplesapletcha nan usa,
penatuycha nan usa, ya lenomtalomtakcha nan usa.*
36 *Kasin inmifiaor hiya as tapina ay ong-ongor ay fiabfiaaruna mu nan enmona, ngem
assid-i us challu nan enatcha kan chicha.*
37 *As nan anongosna, infiaorna nan mismu ay anakna kan chicha, tay kanana as
numnumna un, 'Siguradu ay mafiainchantu as nan mismu ay anakku.'*
38 "*Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan mismu ay anakna, kenalicha
un, 'Nauy nan mangetawid as nan uumaun takú ay natanman as ubas. Akayu! Patayun
takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.'*
39 *As nan hiyachi, lenabkischa hiya. Inchus-orcha as nan fiakun sakop nan uma ay
natanman as ubas ya penatuycha."*
40 Senarudsud Jesus, "*Mu hiyasa, as nan munfiangchan nan nakin kuwa as nan uma ay
natatanman as ubas, ngachanantu ngun nan atuna as nan chiyuycha nun-uumauna?*"
41 Tinumforcha, "Ya kakun kauugyat nan atunantu ay mangpatuy as nan chiyuycha
manangotettet ay tataku. Angkiay ya enpaaywana nan umana ay natatanman as ubas

‡ **21:33** As nan mor-oman nan chiyuycha ubas, ipuuy nan chiyuycha Judio as nan nakaufian. Kiatikiatinancha ta maaracha nan chanumna. Angkiay ammaancha as fiayas.

as nan tukún ay mangichat as nan ustu ay kudwana as nan timpon nan munpurasancha."
42 Kenalen Jesus kan chicha, *"Ay chaanyu poros finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un,*
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad. Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú!'§
43 *Isunga kiapú ta enachiyak, ifiakiak kan chakayu ay achi kayuntu maetapi henan muntorayan Apo Dios, ngem kun at nan chiyuycha mangekamkaman as nan laychok nan maetapi.*
44 *Nan mag-as as nan nauy ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem kun pay mag-as nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana mag-asana."*
45 Kun pay chinngor nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo nan nauy maepadpachongan ay infiakian Jesus, naawatancha ay maepangkep kan chicha nan chana kankanan.
46 As nan hiyachi, penachascha ay mangtiliw hiya, inmugyatcha as nan ongoongor ay tataku, tay infilangcha hiya as usa ay pomapadtu.

22

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chuyas (Luc. 14:15-24)

1 Kasin nun-epadpachong hi Jesus as nan tataku,
2 *"Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay ari ay nunsakiana as nan chuyas nan pototna ay laraki.*
3 *Kun pay naesakiana am-in, inmifiaor hiya as nan chiyuycha fiabfiaaruna ay uy mangayag as nan chiyuycha naayakian ay makichuyas. Ngem nan chiyuycha naayakian at chaancha lenayad ay omali.*
4 *Kasin inmifiaor as nan tapina ay fiabfiaaruna ta uycha ifiakia as nan chiyuycha naayakian un, 'Akayu! Naesakiana at nan am-in. Naparti at nan fiakami ya nan nunkarukmog ay urfun ay fiakami. O, omali kayu ay makichuyas!'*
5 *Ngem chaan penakian-anon nan chiyuycha naayakian, at inturuycha nan sikud ay chacha at-atun. Nan usa at senmepot, ya nan usa us at uy nun-elaku.*
6 *Kun pay nan tapina at lenabkischa nan chiyuycha fiabfiaarun nan ari. Penalikiatcha pay as solet chicha, ya penatuycha.*
7 *Nunsidlay fungat nan ari as nan nangchamakiana as nan enommat. As nan hiyachi, infiaorna nan sosorchachuna, at penatuycha nan chiyuycha pomapatuy ya pinuorancha nan siyudadcha.*
8 *Angkiay ya kenalen nan ari as nan tapina'y fiabfiaaruna, 'Naesasakiana nan am-in as nan nauy ay chuyas, ngem nan tataku ay enayakiak at achicha maekari ay omali.*
9 *Uy kayu as nan chiyuycha wuliwor ay korsa ya ayakianyu nan am-in ay tataku ay uchananyu hid-i ta makichuyascha.'*
10 *Isunga inmuycha tit-iwa as nan chiyuycha korsa, ya enamongcha nan am-in ay tataku ay inuchanancha ay ammay ya uray mangotettet. As nan hiyachi, napnu as tataku nan afong nan chumuyas.*
11 *"Ngem kun pay sinungkop nan ari ay uy mangila as nan chiyuycha naayakian, inilana hid-i nan usa ay taku ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi makichuyas.**
12 *'Kiayyum,' kenalen nan ari kan hiya, 'anan enatmu ay sinungkop as na ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi makichuyas?' Kun kinkinak nan taku ay anchi.*

---

§ **21:42** Sal. 118:22-23; Ara. 4:11 * **22:11** As nan iniili ay ukialen nan Judio, nan chumuyas nan mangichat as fiachu ay para as nan chiyuycha makichuyas.

13 *Angkiay kenalen nan ari as nan chiyuycha fiabfiaaruna un, 'Fiaruchunyu nan limana*
ya sukina, ya ichus-oryu hiya as chará ay kawad-an nan ngongot. Hid-i nan mun-ag-
akoranantu ya munngengesatantu nan fiab-ana kiapú as fungatna.' "
14 Inyanongos Jesus, "*Ongor nan naayakian ay maetapi henan muntorayan Apo Dios,*
ngem akét nan napili."

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiaroran (Mar. 12:13-17; Luc. 20:20-26)

15 Angkiay ya nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya uycha nuntuturag mu anan atuncha
ay manikap kan hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay mangicharumancha kan
hiya.
16 Infiaorcha nan tapina ay disipuluscha ay Fariseo ay kadwacha nan papasorot Ari
Herodes ta umuycha kan Jesus. Kuncha pay inumchan kan hiya, kenalicha, "Misturu,
ammumi ay tit-iwa nan am-in ay kanam. Ammumi us ay isurom nan tit-iwa ay laychun
Apo Dios ay atun nan tataku. Mapapchong nan atum as nan am-in ay tataku, tay achim
ifilang nan kasasaadcha.
17 Isunga ifiakiam pay ngarud kan chakami nan munnunumnummu's na: Ay eparu-
fus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador winnu achi?"
18 Ngem aammon Jesus nan mangotettet ay pangkepcha, isunga kenalina, "*Chakayu*
ay pakamankaman, adchi t'uyak chischistingun?
19 *Ud-a, omepaila kayu kan ha-un as siping ay ifiarfiaroryu.*" Inyalicha kan hiya nan
usa ay silsilyu.
20 Senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan as na?*"
21 "Hi Emperador," ensongfiatcha.
Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador nan*
kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo Dios."
22 As nan nanngorancha's na, naschaawcha as solet. Angkiay ya tenaynancha hiya, at
kenmatamcha.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy (Mar. 12:18-27; Luc. 20:27-40)

23 As nan hiyasa challu ay urkiw, inmuycha kan Jesus nan tapen nan Saduseo. Chicha
nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy.
Senarudsudcha kan hiya,
24 "Misturu, kenalen met Moises un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya
matuy nan laraki, masapor asaw-un nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay
anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.'†
25 Wachacha met nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki as nan kawad-anmi. Enmasawa
nan panguru, at natuy. Kiapú ta maid enpototna, enasawan nan utub nan naellakas.
26 Natuy us hiya ay maid enpototna. Assid-i us challu as nan maekatlu inkiana as nan
maekapitu.
27 Kuncha pay natuy am-in, natuy nan fiafiai.
28 As nan urkiw ay matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ngachana ngay
as nan pitu nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawacha met am-in hiya?"
29 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kenomsaw kayu tit-iwa, tay achiyu maawatan nan*
maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan nan pannakafialina.
30 *Tay as nan matakuwan manipud as nan utúy nan nunkatuy, achicha mun-eennasawa,*
ngem kuncha at maepachong as nan angheles Apo Dios ad chaya.
31 *Mu maepangkep as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ay chaanyu*
finasfiasa nan infiakian Apo Dios kan chakayu? Kanana un,

† **22:24** Deut. 25:5-6

32 *'Ha-un nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'*‡*Nan laychun tona ay*
kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan nunkatuy."
33 As nan nanngoran nan ongoongor ay tataku as na, naschaawcha as solet as nan
insursuruna.

Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios
(Mar. 12:28-34; Luc. 10:25-28)

34 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo ay senom-or Jesus nan chiyuycha
Saduseo, naamongcha.
35 Nan usa kan chicha ay naraing as nan maepangkep as nan chiyuycha lintig ay
insurat Moises at nunsarudsud ay manisting kan Jesus,
36 "Misturu, ngachana man nan kaamuchan ay filin as nan Lintig takú?"
37 Tinumfor hi Jesus, "'*Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom,*
as nan am-in ay lenawam ya as nan am-in ay numnummu.'§
38 *Hiyana nan kaamuchan ya omona ay lintig Apo Dios.*
39 *Nan maekadwa ay kaamuchan ay maepachong as nan omona at hiyana: 'Mas-*
apor laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as
*achormu.'**
40 *Nan nauycha chuwa ay filin at chicha nan maifisaran nan am-in ay Lintig Moises ya*
nan insursuron nan chiyuycha pomapadtu."

Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo
(Mar. 12:35-37; Luc. 20:41-44)

41 Kun pay naamong nan chiyuycha Fariseo, senarudsud Jesus kan chicha,
42 "*Ngachana nan munnunumnumyu as nan maepangkep as nan Cristo? Ngachanay*
nakin kianak kan hiya?"
"Kianak David hiya," ensongfiatcha.
43 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa, adchi pay ngarud t'uy enpaifiaag nan*
Espiriton Apo Dios kan David ay awakiana hi Cristo as 'Apo'? Infiakian David un,
44 *'Kenalen nan Apo as nan Apok un,*
"Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu." ' "†
45 Kenalen pay Jesus, "*Mu hiyasa ngarud ay 'Apo' nan pang-awag David kan Cristo,*
anuyna ngay atun ay kianak David hi Cristo?"
46 Maid poros makasongfiat kan Jesus, ya nunlapu as nan hana ay urkiw, maid
nakaiturud ay nunsarudsud kasin kan hiya.

23

Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig Ya Fariseo
(Mar. 12:38-39; Luc. 11:43, 46; 20:45-46)

1 Angkiay ya kenalen Jesus as nan ongoongor ay tataku ya as nan disipulusna,
2 "*Nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo at wachay kalibfen-*
gancha ay mangepakaawat as nan Lintig Moises.
3 *Isunga masapor tongparunyu ya atunyu nan am-in ay ifiakiacha. Ngem achiyu*
turturachun nan chacha at-atun, tay achicha cha atun nan chacha ekaskasaba.
4 *Chacha epadpad-un as nan tataku nan linlintig ay achicha kafiaelan. Ngem uray mu*
hiyasa, achicha met uyachun chi uray us-usa paat ay kiayyamotcha ay fumachang kan
chicha.
5 *Am-in nan chacha at-atun at atuncha yangkiay ta ilaun nan tataku chicha. Paaad-*
achauncha nan kaman mait-ittuwan chi kispuru ay mangittuwancha as nan tapen nan

‡ **22:32** Exo. 3:6, 15 § **22:37** Deut. 6:5 * **22:39** Lev. 19:18 † **22:44** Sal. 110:1; Ara. 2:34-35; 1 Co. 15:25

naisurat ay lintig Apo Dios ay ifiafiarudcha as ketongcha ya as takraycha.[*]*Chacha us paanchuanchuwun chi ipay nan kiayachan nan kakiaycha ta epailacha nan kenaamudcha.*[†]
6 *Laylaychuncha nan chiyuycha tokoran chi mafigfigfig, ya nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as tomoktokrancha as nan chiyuycha senagoga.*
7 *Laylaychuncha ay cha risrispituwun nan tataku chicha as nan chiyuycha mun-el-elakwan, ya laylaychuncha us ay aw-awakian nan tataku chicha as 'Misturu'.*
8 *"Ngem chakayu at achiyu iyafud ay maawakian kayu as 'Misturu,' tay usa yangkiay nan misturuyu, ya kaman kayu hen-anag-i am-in.*
9 *Maid aw-awakianyu asna's luta as 'Ama,' tay kun usa nan Amayu ay hiya nan wacha ad chaya.*
10 *Achiyu us iyafud ay maawakian kayu as 'Apo,' tay hi Cristo yangkiay nan Apo.*
11 *Nan kaamuchan kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu.*
12 *Nan ngachana ay mangepangatu as achorna at maepababantu. Ngem nan mangepababa as achorna at maepangatuntu."*

Nan Nang-okomán Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig
(Mar. 12:40; Luc. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 Kenalen pay Jesus, "*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay iniin-ubyu nan sungkopan koma nan tataku henan muntorayan Apo Dios. Chakayu ay mismu at achi kayu sungkop, ya achiyu pay eparufus ay sungkop nan chiyuycha manglayad ay sungkop hid-i."*
14 [*"Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay isikapanyu ay manguwa as nan ab-afong nan eellakas, ya paanchuanchuwunyu nan kararagyu ta ilaun nan tataku ay ammay kayu. Isunga naliglikiattu nan chusayu!*]
15 *"Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay kudngunyu nan fiayfiay, ya umuy kayu henan achawwi ay nasnasyon ta uy kayu omawis as uray usa ay munfialin as pasorotyu. Kun pay wachay usa ay umunud, munfialinunyu as kaskasin maifilang ay umuy ad inferno mu chakayu!*
16 *"Kasusug-ang kayu, chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tataku! Chayu isuru un, 'Achi kis-an tongparun nan esapata mu osarun nan Templo as nan munsapataan. Ngem mu osarun nan fialetok as nan Templo as nan munsapataan, masapor ay tongparun.'*
17 *Chakayu ay nunkangokngok ay nafurag! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan fialetok winnu nan Templo ay hiya nan mangepasanto as nan fialetok?*
18 *Isursuruyu pay un, 'Nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at uray ud-ay achina tongparun nan ensapatana. Ngem mu osaruna nan chaton as nan altar as nan munsapataana, masapor tongparuna.'*
19 *Nunkafurag kayu tit-iwa as solet! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan maichaton winnu nan altar ay mangepasanto as nan maichaton?*
20 *Isunga nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at osaruna sa ya nan am-in ay naepatang hesa as nan munsapataana.*
21 *Kaman us as nan mangosar as nan Templo as nan munsapataana at osaruna sa ya hi Apo Dios ay mamagyan hesa as nan munsapataana.*
22 *Nan mangosar ad chaya as nan munsapataana at osaruna us challu nan tronon Apo Dios ya nan tenmotokor hid-i.*

---

[*] **23:5** Deut. 6:8; 11:18. Hiyana nan enkamkamancha ta achi maliw-an nan filfilin Apo Dios. [†] **23:5** Num. 15:37-41

23 “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay*
ichatonyu tit-iwa nan pagkapuron nan apetyu ay kaman as nan chiyuycha mangepaam-
may as machangchang,‡ngem enganuyyu met nan chiyuycha tit-iwa ay amud ay sursuron
nan Lintig ay kaman as nan munfialinanyu as nalintig, manangsug-ang ya matalek.
Chatona nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu enganuy ay mangekaman as nan
tapina.
24 *Chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tataku,*
paatyu makailaun ay ustu nan achi amud! Kenomsaw kayu, tay maepachong kayu as nan
taku ay paat mangsakiat as emok as nan ikopuna, ngem maokmona met chi kamelio!
25 “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay*
maepachong kayu as nan taku ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu.
Ngem nan numnumyu met at napnu as kenaakum ya kenangekot.
26 *Chakayu ay Fariseo ay kaman nunkafurag! Urasanyu on-ona nan lukaw nan tasa ya*
paratu at maurasantu us nan luwarcha.
27 “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay*
maepachong kayu as nan chiyuycha lufok ay napentoran as munpupukaw ay am-ammay
chi ilacha. Ngem ad chur-umcha at napnucha as tong-or ya nunkabrok ay achor chi
nunkatuy.
28 *Hiya us sa kan chakayu ay kaman nalintig as nan mangiilan nan tataku. Ngem nan*
numnumyu at napnu as kenapakamankaman ya kenamananglabsing.”

Nan Chusan Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig Ya Nan Chiyuycha Fariseo (Luc. 21:5-19; 11:49-51)

29 Kenalen pay Jesus, “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo!*
Pakamankaman kayu, tay iyammaanyu as anam-ammay ay lufok nan chiyuycha poma-
padtu ad pus-uy ay penatuy nan kaap-uwanyu, ya arkosanyu nan chiyuycha lufok nan
nunkalintig ay tataku.
30 *Kananyu pay un, ‘Mu kun kami natataku as nan timpon nan chiyuycha kaap-uwanmi*
at chaan kami koma naetapi as nan namatuyancha as nan chiyuycha pomapadtu.’
31 *Ngem kiapú ta assesa nan kenaliyu, inyafudyu ay kianak chakayu as nan chiyuycha*
namatuy kan chatud-i ay pomapadtu.
32 *Ayu ngarud, lopasunyu ay mangekaman as nan fiasor ay enlalapon nan kaap-*
uwanyu!
33 *Chakayu ay maepachong as nan urug ya an-ak chi kubra ay nunkasikap! Anan atunyu*
ay makalisi as nan chusayu ad inferno?
34 *Isunga ifiaorku kan chakayu nan chiyuycha pomapadtu ya mamasilib ay tataku ya*
nan chiyuycha mun-isursuru as nan Kalen Apo Dios. Patayunyuntu nan tapina kan chicha,
ya elansayuntu as nan koros nan tapina. Sapsapletunyu nan tapina as nan chiyuycha
senagogayu, ya chugchukunyuntu chicha henan il-ili.
35 *Isunga machusa kayu kiapú as nan namatuyanyu as nan am-in ay nalintig ay tataku*
asna's luta nunlapu as nan natuyan Abel ay nalintig inkiana as nan natuyan Zacarias ay
potot Barakias ay penatuyyu as nan nunkiakiaw-an nan kuwartu as Templo ya nan altar.§
36 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay machusantu nan tataku ad wani kiapú as nan*
napatuyan chatona am-in.”

Nan Layad Jesus As Nan I-Jerusalem (Luc. 13:34-35)

37 Kenalen Jesus, “*Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha pomapadtu, ya*
lenomtakyu nan chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Namen kaat ay lenarayadku ay

---

‡ **23:23** Nan tapina'y etaptapen nan Judio as nan machangchang at “mint, dill” ya “cumin”. § **23:35** Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-21

mang-among kan chakayu am-in ay kaman as nan atun nan mangngak ay mangesakub as enpasna, ya kunyu paat achi laychun.
38 *Il-ilaunyu! Nataynan ya naenganuy nan siyudadyu.*
39 *Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun inkiana as nan timpu ay mangaliyanyu un, 'Maichaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo Dios.' "**

24

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo (Mar. 13:1-2; Luc. 21:5-6)

1 Pinmitiw hi Jesus as nan Templo. As nan chana mak-akan, naesnop nan disipulusna kan hiya, ya tinugkiawcha kan hiya nan chiyuycha anam-ammay ay nakiaub as fiatu as nan kawad-an nan Templo.
2 Kenalen Jesus kan chicha, "*O, iilaunyu met am-in chaná! Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu (Mar. 13:3-13; Luc. 21:7-19)

3 As nan nangatokoran Jesus henan chuntug ay Olivo, enmali nan disipulus kan hiya ay chidchicha yangkiay. Kenalicha, "Ifiakiam pay kan chakami mu kaatna nan ommatantu tona, ya ngachanantu nan sinyar nan omaliyam ya nan anongos ay urkiw."
4 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Il-ilaunyu ta maid mangar-allilaw kan chakayu.*
5 *Tay ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, 'Ha-un nan Cristo,' ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.*
6 *Chungrunyuntu nan kanikong chi kukufiat ya chamag maepangkep as kukufiat henan achawwi ay luglukiar. Ilaunyu ta achi kayu machanakian. Masapor challu ommat chaná, ngem fiakun pay hiyasa nan anongos ay urkiw.*
7 *Tay munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan chiyuycha muntorayan. Wachachantu chi fitel ya kichu henan tukutukún ay lukiar.*
8 *Ngem chatona am-in nan laplapon chi likiat ay kaman as nan munpasikaran chi omanak.*
9 "*As nan hiyachi, wachachantu nan mangicharum kan chakayu ta palikiatun ya patayun chakayu. Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as nan pammatiyu kan ha-un.*
10 *As nan timpu ay anchi at ongorchantu nan mankug as pammaticha. Munsesen-nepsepcha ya mun-iinningorcha.*
11 *Ongorchantu us nan munpaila ay achi tit-iwa ay pomapadtu, ya ongortu nan allilawuncha.*
12 *Kiapú as nan enmongoran chi kenamangotettet, omak-akét chi layad nan ongor ay tataku.*
13 *Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot inkiana as nan anongos at mae-sarakantu.*
14 *Nan nauy Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios at maekasaba as nan am-in ay tataku asna's luta ay munserfi as pammaneknek kan chicha. Angkiay ya omalintu nan munpatingkiaan chi lufong.*"

Nan Kauugyat Ay Ommat (Mar. 13:14-23; Luc. 21:20-24)

15 Kenalen pay Jesus, "*Isunga as nan mangil-anyuntu as nan 'Kauugyat ay Chumachael' ay tenmatakchug as nan nasantowan ay lukiar ay hiya nan infiakian Daniel ay poma-padtu, (Nan mamasa as na at masapor maawatana nan laychun tona ay kanan.)**

* **23:39** Sal. 118:26 * **24:15** Dan. 9:27; 11:31; 12:11

16 *nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha chuntug.*
17 *Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu ay mangara as kinakuna as fiaruy.*
18 *Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna.*
19 *Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan hanacha ay urkiw!*
20 *Ekararagyu kan Apo Dios ta achi paat maiyaspor nan lomayawanyu as nan chinamuy winnu as nan Urkiw ay Mun-iblayan.*
21 *Tay as nan hana ay timpu, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid maepachongana nunlapu as nan nafiayangan nan lufong inkiana ad wani, ya achintu kasin om-ommat. Maidtu om-ommat as assena as tapen chi urkiw.*
22 *Mu achi henkemachun Apo Dios nan hanacha ay urkiw ay munlikiatan, maidtu maesarakan ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna, henkemachuna nan hanacha ay urkiw.*
23 *"Angkiay ya mu wachay mangarkali kan chakayu un, 'Ilaunyu! Nauy nan Cristo!' winnu 'Chiyuy hiya!' at achiyu ab-afurotun.*
24 *Tay munpailachantu nan chiyuycha achi tit-iwa ay Cristo ya achi tit-iwa ay poma-padtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ta mu mafialin at allilawuncha uray nan tataku ay pinilen Apo Dios.*
25 *Il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at kan chakayu.*
26 *"Isunga mu kanancha un, 'Ilaunyu at chiyuy hi Cristo henan disyerto,' achi kayu um-umuy hid-i. Mu kanancha un, 'Ilaunyu at nauy hiya asna's fiaruy,' achiyu ab-afurotun.*
27 *Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat as nan fomokfoknakian nan urkiw ya silawana inkiana as nan mauy-uynuwan nan urkiw at assid-i us nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*
28 *O, matongpartu chaná ay kaman as nan kanancha un, 'Mu ay chaud nan kawad-an nan natuy at hid-i us nan maamongan nan chiyuycha kossel ay mangkakan as achor ay natuy.' "*

Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku (Mar. 13:24-27; Luc. 21:25-28)

29 *"Kun pay marpas nan chiyuycha likiat as nan hanacha ay timpu, ngomongottu ay dagus nan urkiw, ya achintu somorag nan furan. Nan chiyuycha taraw ad chaya at mag-aschantu, ya achintu manongnong chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.*† 30 *Angkiay ya mailantu ad chaya nan sinyar nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ya mun-akorchantu nan am-in ay tataku asna's luta. Ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha omali ay wachay ongor ay pannakafialina ya kaichayawana ay maetatapi as nan chiyuycha lifuu ay murpu ad chaya.*‡
31 *Kun pay kumangos nan tarampet as napigsa, ifiaornantu nan anghelesna ay uy mang-among as nan tataku ay pinilen Apo Dios henan uray ay chaud ay lukiar ay kawad-ancha."*§

Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos (Mar. 13:28-31; Luc. 21:29-33)

32 Kenalen pay Jesus, "*Suruwunyu koma nan maepadpachongan maepangkep as nan kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos ya maforongan, ammuyu at ay kiayud chakun.*
33 *Hiyasa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw.*

---

† **24:29** Isa. 13:10; 34:4; Joel 2:10; 3:15; Pal. 6:12-17 ‡ **24:30** Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7 § **24:31** Dan. 7:2 As nan kali ay Griego at kanana "opat ay kurpuwan chi angin."

34 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tataku ad wani ay*
timpu ay matataku pay as nan ommatantu chatona am-in ay infiakiak.
35 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek."**

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku (Mar. 13:32-37; Luc. 17:26-30, 34-36)

36 Kenalen us Jesus, "*Maid mangammu as nan urkiw ya uras ay ommatantu chatona ay*
infiakiak. Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at achicha ammu, ngem
kun yangkiay nan Ama.
37 *Kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe at assid-intu us nan ukialen nan*
tataku as nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
38 *Tay as nan hana ay timpu ay chaan pay napsongan nan intiru ay luta, cha mangman-*
gan, cha umig-ikop, ya cha maas-asawa nan tataku inkiana as nan urkiw ay nunlukianan
cha Noe as nan papor.
39 *Chaancha naammuwan nan ommattu kan chicha inkiana napsong nan luta ya*
nurningcha am-in. Assid-i us nan ommattu as nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi
Taku.
40 *As nan hiyachi, wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu nan usa*
ya mayagyag nan usa.
41 *Wachachantu nan chuwa ay fianafiai ay cha munfiayu. Maarantu nan usa ya*
mayagyag nan usa.
42 *Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw ay omaliyan nan Apoyu.*
43 "*Ngem numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras as nan lafi ay*
omaliyan nan mangaakiw, siguradu ay fiantayana nan afongna ya achina eparufus ay
sugpun nan mangaakiw.
44 *Isunga assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay omali nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun."

Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor (Luc. 12:41-48)

45 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, "*Ngachana ngarud nan matalek ya*
masilib ay mafiabfiaor? Hiya nan nangichatan nan amona as kalibfengan ay mun-aywan
as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya hiya nan mangiwaras as kanuncha as nan ustu ay
timpon chi manganancha?
46 *Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya asporana hiya ay*
cha mangekaman as nan infilina.
47 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan mangichatantu nan*
amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay kuk-uwana.
48 *Ngem mu nan hana mafiabfiaor ay mangotettet chi ukialina at kanana as numnumna*
un, 'Uy at man mafiayag ay munfiangad nan amok.'
49 *Angkiay ya elapuna ay manoprat as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya cha uy*
makekkekan ya makiig-ikop as nan fianuttang.
50 *As nan komataman nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya uras ay achina*
ammu,
51 *chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan chiyuycha pakamankaman.*
Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tataku ya munngesngesatantu chi fiab-acha kiapú as
fungatcha."

25

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Hinpuru Ay Fiafiarasang

* **24:35** Sal. 102:25-27; Isa. 40:6-8; Mat. 5:18

1 Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepa-*
chongtu as nan hinpuru ay fiafiarasang ay nangara as pingkicha, ya uycha sinib-at nan
chumuyas ay laraki.
2 *Nan lema kan chicha at achicha masilib, ngem nan lema at masilibcha.*
3 *Nan chiyuycha achi masilib at enmetakincha as pingkicha, ngem chaancha enmetakin*
as lana * *as reserbacha.*
4 *Ngem kun pay nan chiyuycha lema ay masilib, enmetakincha as pingki ya lana as*
reserbacha.
5 *Kiapú ta nafiayag nan omaliyan nan chiyuy chumuyas ay laraki, nasuyamancha, at*
nassuycha.
6 “*Ngem kun pay tongan chi lafi, wacha nan nangifukiaw un, ‘Nauy, cha omali nan*
chumuyas! Uyyu sib-atun hiya!’
7 *As nan hiyachi, nafiannangun nan hinpuru ay fiafiarasang ya ensakianacha nan*
silawcha.
8 *Kenalen nan chiyuycha achi masilib as nan mamasilib, ‘Ettan chakami pay as tapen chi*
uyyu lana, tay munkudkuchimet nan silawmi.’
9 “*Ngem kenalen nan chiyuycha masilib un, ‘Achi sa met ommat nan reserbami as para*
kan chitaku am-in. Kun kayu at uy lomaku as nan chiyuycha mun-el-elaku as para kan
chakayu.’
10 “*Isunga naligwatcha ay uy lomaku. Ngem as nan chacha umuyan, inumchan nan*
chiyuy chumuyas ay laraki. Nan chiyuycha lema ay nakasakiana at nakiskopcha kan hiya
as nan afong ay uycha makichuyasan, angkiay nain-ub nan pantiw.
11 “*Kun pay naawni, enmali us nan chiyuycha fiafiarasang ay uy lenmaku. ‘Apo, Apo!*
Paskopum pay chakami!’ infukiawcha.
12 “*Ngem tinumfor nan chiyuy chumuyas un, ‘Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Achek*
am-ammu chakayu.’
13 “*Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw winnu uras ay omaliyan*
nan Naepadtu ay Anak chi Taku,” inyanongos Jesus.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Turu Ay Mafiabfiaor (Luc. 19:11-27)

14 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepa-*
chongtu as nan usa ay taku ay cha munsakiana ay munfiaat as achaachawwi. Sakbay
ay mak-ak, enayakiana nan chiyuycha fiabfiaaruna, ya entalekna kan chicha nan kuk-
uwana.
15 *Hinin-us-ana ay nangettan kan chicha as talento*† *ay maiyunud as nan kafiaelancha.*
As nan usa at lema ay talento. As nan usa us at chuwa ay talento, ya as nan kasin usa at
usa ay talento. Haat mak-ak hiya ay munfiaat.
16 “*Nan chiyuy naichatan nan lema at uyna innigusyu ay dagus, at nunkiaransiya as*
lema pay ay talento.
17 *Hiyasa us nan enat nan chiyuy naichatan nan chuwa. Nunkiaransiya as chuwa pay*
ay talento.
18 *Ngem nan chiyuy naichatan nan usa at uyna enkaub nan siping nan amona.*
19 “*Kun pay nafiayag, nunfiangad nan amocha ya senarudsudna nan maepangkep as nan*
sipingna ay entalekna kan chicha.
20 *Inmuy nan naichatan nan lema ay talento, ya kanana un, ‘Apo, lema ay talento nan*
entalekmu kan ha-un. Nauycha us nan lema kasin ay talento ay kiaransiyana.’
21 *‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan amona. ‘Ammayka ya matalekka kayman ay*
mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu kan he-a nan ong-ongor
pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.’

---

* **25:3** Lanan chi olivo nan osaruncha. † **25:15** Nan usa'y talento at 6,000 dinario. Nan usa'y dinario at lagfu as nan hin-urkiw.

22 “*Inmuy us nan naichatan nan chuwa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, chuwa ay talento*
nan entalekmu kan ha-un. Nauycha nan chuwa kasin ay talento ay kiaransiyana.’
23 *‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan amona. ‘Ammayka ya matalekka kayman ay*
mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu kan he-a nan ong-ongor
pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.’
24 “*Inmuy us nan naichatan nan usa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, ammok met ay*
istriktuka ay taku, tay apetum chi fiakunmu tenanum, ya aniyum chi fiakunmu tinunud.
25 *Inmugyatak ngamin kan he-a, isunga uyku enkaub nan chiyuy inchatmu kan ha-un.*
Nauy challu nan kuwam.’
26 *Tinumfor nan amona kan hiya, ‘Mangotettet chi ukialem ya napadsokka ay mafiab-*
fiaor! Ammom met payat ay apetok chi fiakunku tenanum ya aniyok chi fiakunku tinunud.
27 *Kakunmu ngarud indiposito nan sipingku as bangko ta as nan munfiangchak at araok*
ay wachay interesna.’
28 *As nan hiyachi, kenalen nan amo as nan tapina ay mafiabfiaor un, ‘Araunyu nan*
chiyuy talento kan hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hinpuru ay talento.
29 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor, at ongortu as solet nan*
wacha kan hiya. Ngem nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan
hiya at maarantu.
30 *Nan nauy mafiabfiaor ay maid kotokna at ichus-oryu as chará henan ngongot.*
Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tataku ya munngesngesatantu nan fiab-acha kiapú as
fungatcha.’ ”

Nan Anongos Ay Maokomán Nan Tataku

31 Kenalen pay Jesus, “*As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay maila*
nan kaichayawana ay kadwana nan am-in ay anghelesna, tomokortu hiya as nan tronona
ta muntoray.
32 *Maepaamongchantu as nan sangwanana nan am-in ay tataku ay murpu henan am-*
in ay nasyon. As nan hiyachi, pasikunantu chicha as chuwa ay grupo ay kaman as nan
mamasikian nan munpaspastor as nan chiyuycha karnero as nan chiyuycha kianching.‡
33 *Nan chiyuycha nalintig ay tataku ay maepachong as nan karnero at ipuuyna as apét*
kannawana. Nan chiyuycha maepachong as nan kianching at ipuuyna as apét kannikidna.
34 “*Angkiay ya kanantu nan ari as nan chiyuycha wacha as apét kannawana un, ‘Akayu,*
chakayu ay benendisyonan Amak ta maetapi kayu henan muntorayana ay naesasakiana
para kan chakayu nunlapu as nan nafiayangan nan luta.
35 *Tay as nan nunchukiaangak at penakanak kan chakayu. As nan nasketanak at*
penaikopak, ya usaak ay kaili ay achiyu am-ammu at menangiliyak kan chakayu.
36 *Kun pay maid fiachok at enettanak kan chakayu. As nan nunsaketak at enaywananak,*
ya as nan naifiaruchak at finisitaak.’
37 “*Angkiay ya tumforchantu nan chiyuycha nalintig ay tataku kan hiya un, ‘Apo,*
kaatnay nangil-anmi kan he-a ay nunchukiaang, at penakanmi he-a, winnu nasketan, at
penaikopmi he-a?
38 *Kaatnay nangil-anmi kan he-a as kaili ay achi am-ammu, at menangilimi he-a, winnu*
maid fiachom, at enettanmi he-a?
39 *Kaatna us chi nangil-anmi kan he-a ay nunsaket, at enaywananmi he-a, winnu*
naifiarud, at finisitami he-a?’
40 “*Kanantu nan ari kan chicha un, ‘Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan nangfi-*
adnganyu as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay iib-ak ay omaafurot at kan ha-un nan
nangekamananyu kan chatud-i.’

---

‡ **25:32** Mat. 13:49-50; 25:41

41 "*Angkiay ya kananantu as nan chiyuycha wacha as apét kannikidna un, 'Mak-ak kayu,*
chakayu ay chusaun Apo Dios. Uy kayu as nan achi mapappauy ay apuy ay naesasakiana
para kan Satanas ya as nan anghelesna.
42 *Tay as nan nunchukiaangak at chaanak penakan kan chakayu. As nan nasketanak at*
chaanak penaikop.
43 *Usaak ay kaili ay achi am-ammu at chaanak menangili kan chakayu. Kun pay*
maid fiachok at chaanak enettan kan chakayu. Nunsaketak at chaanak enaywanan, ya
naifiaruchak at chaanak finisita.'
44 "*Angkiay ya tumforchantu us ay mangali kan hiya un, 'Apo, kaatna nan nangil-anmi*
kan he-a ay nunchukiaang winnu nasketan winnu kaili ay achi am-ammu winnu maid
fiachom winnu nunsaket winnu naifiarud, at chaanmi finadngan he-a?'
45 *Kanantu nan ari kan chicha un, 'Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan chaanyu*
nangfiadngan as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay tataku ay omaafurot kan ha-un
at kan ha-un nan chaanyu nangekamanan kan chatud-i.'
46 *Umuychantu chachi as nan chusa ay maid patingkiana. Ngem nan chiyuycha nalintig*
ay tataku at umuycha as nan fiyag ay maid patingkiana."

26

Nan Nuntuturakiancha As Atuncha Ay Mangpatuy Kan Jesus
(Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Kun pay narpas ay insuron Jesus chaná am-in, kenalina as nan disipulusna,
2 "*Ammuyu met ay as sang-achum at Fiastan chi Munlausan.***Maipurangtu nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku ay maelansa as nan koros."
3 As nan hiyachi, naamong nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá ay Judio as
nan palasyon nan kangatuwan ay pachen chi Judio ay hi Caifas.
4 Nuntuturagcha as atuncha ay mangtiliw ya mangepapatuy kan Jesus ay achi maam-
ammuwan nan tataku.
5 Ngem kenalicha, "Aw, achi takú iyaspor as nan fiasta, tay anaka ya munkukuru nan
ongoongor ay tataku."

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus
(Mar. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uycha nakekan as afong Simon ay nakonet
ay enpaammay Jesus.
7 As nan chacha manganan, naesnop kan hiya nan usa ay fiafiai. Entatakina nan
mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as
munfiangu ay nanginngina-an ay lana. Angkiay ya inkuyagna as nan uron Jesus.
8 As nan nangil-an nan disipulusna, pararuy fungatcha, ya kanancha, "Ayyiwka sa
paat!
9 Mu koma naelaku na ay fiangfiangru as nangina at maichat nan lakuna as nan
chiyuycha pugli."
10 Ngem ammon Jesus nan chacha kankanan, isunga kenalina kan chicha, "*Adchi*
t'uyyu lilifokun nan nauy fiafiai? Ammay met nan enatna kan ha-un.
11 *Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli. Ngem mu ha-un,*
achiyaktu kanayon ay wacha kan chakayu.
12 *Inkuyagna sa ay fiangfiangru kan ha-un ta esakianana nan achorku as nan*
mailubkak.

---

* **26:2** Exo. 12:1-4, 23-27. Nan nauy Fiastan chi Munlausan at hiyana nan mangnumnumnuman as nan lenmayawan nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto ad pus-uy.

13 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta nan*
maekasabaan nan Ammay ay Chamag at maifiabfiaagtu us nan enatna as mangnumnum-
numan kan hiya."

Nan Mangesepsepan Judas Kan Jesus
(Mar. 14:10-11; Luc. 22:3-6)

14 Angkiay ya usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus ay hi Judas Iscariote at
inmuy as nan anap-apon chi papachi,
15 ya kanana, "Kaatna nan etangchanyu kan ha-un mu ipurangku hi Jesus kan
chakayu?" Angkiay tenangchanancha hiya as turon puru ay silver ay siping.
16 Nunlapu as nan hiyachi, nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay mangesepsepana
kan Jesus.

Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos ay Makiufongancha Kan Jesus
(Mar. 14:12-21; Luc. 22:7-13)

17 As nan omona ay urkiw nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana,† inmuy nan
disipulus kan Jesus. Senarudsudcha, "Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi as
nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan?"
18 Kenalen Jesus, "*Uy kayu henan siyudad as nan chiyuy laraki, ya kananyu kan hiya*
un, 'Infiakian nan Misturu un kiayud at umchan nan timpu ay enkeddeng Apo Dios para
kan hiya. As nan afongmu nan mangiyufongana as nan disipulusna as nan Fiastan chi
Munlausan.' "
19 Enkaman tit-iwa nan disipulus nan infilin Jesus ay atuncha, ya ensakianacha nan
manganan as nan Fiastan chi Munlausan.
20 Kun pay naschum, nakiufong hi Jesus as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna.
21 As nan chacha manganan, kenalen Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wacha*
nan usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un."
22 Nginmuyuscha as solet nan disipulusna, ya enlapucha ay nunsesennarunu ay
nunsarudsud kan Jesus, "Apo, ay ha-un ta?"
23 "*Nan chiyuy nakisiwsiw kan ha-un as tenapay as nan mallokong nan mangesepseptu*
kan ha-un," ensongfiat Jesus.
24 "*Matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan kanan nan naisurat*
as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem kasusug-ang kayman nan hana taku
ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku! Un-unuyna at mu kun chaan naiyan-
anak hiya!"
25 Hi Judas ay mangesepseptu kan Jesus at senarudsudna, "Misturu, ay ha-un ta?"
"*Kenalem at,*" ensongfiat Jesus.

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi
(Mar. 14:22-25; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

26 As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman kan Apo Dios.
Pinutput-ingna, angkiay inchatna as nan disipulusna, ya kanana, "*Araunyu ta kanunyu.*
Hiyana nan achorku."
27 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay
nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, ya kanana, "*Umikop kayu am-in as na.*
28 *Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as*
nan tataku. Omayastu as nan matuyak para as nan ongor ay tataku ta mapakawancha as
nan fiasfiasorcha.‡

---

† **26:17** Exo. 12:14-20, Lev. 23:4-8. Nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana at pitu ay urkiw ya maiyaspor as nan Fiastan chi Munlausan. ‡ **26:28** Exo. 24:1-8.

29 *Ifiakiak kan chakayu ay achiyaktu kasin umig-ikop as nan nauy ay unus chi ubas inkiana umchan nan hana ay urkiw ay makiikopaktu kan chakayu as nan fiarú ay unus chi ubas henan muntorayan Amak.*"
30 As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios, pinmitiwcha ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

31 As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Ad wani ay lafi, lomayaw kayuntu am-in kiapú kan ha-un, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Patayoktu nan mangay-aywan as nan karnero, at masisiyanchantu nan chiyuycha karnero.'*§
32 *Ngem as nan matakuwak manipud as nan utúy, omon-onaaktu ay umuy ad Galilea mu chakayu.*"
33 Infiakian Pedro kan Jesus, "Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak kiapú kan he-a at achiyak challu lomaylayaw."
34 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi, sakbay ay munkokakok nan ka-or at mamitluwaktu esaot kan he-a.*"
35 Kenalen Pedro, "Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy, achek challu poros esassaot he-a!" Assesa us nan kenalen nan am-in ay kakadwana ay disipulus.

Nan Nunkararakian Jesus Ad Getsemani (Mar. 14:32-42; Luc. 22:39-46)

36 Angkiay ya inmuy hi Jesus ay kadwana nan disipulusna henan lukiar ay makali un Getsemani, ya kanana kan chicha, "*Etokoryu hena ta uyak munkararag hid-i.*"
37 Entakina hi Pedro ya nan chuwa ay potot Zebedeo ay lanaraki. As nan hiyachi, enlapuna ay nginmuyus ya nalilifok.
38 Kenalina kan chicha, "*Kamanku ekatuy nan nunsidla ay ngunguyusku. Mayasna kayu ya makipuyat kayu kan ha-un.*"
39 Angkiay ya inmuy as nan ad-achaawi as akét. Nunlukfub as nan luta, ya enkararagna, "*Ama, mu mafialin at parufusum koma ay marpas nan nauy omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan maekaman, ngem nan laychum.*"*
40 As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy. Kenalina kan cha Pedro, "*Ay kunyu achi kafiaelan ay makipuyat kan ha-un as uray us-usa ay uras?*
41 *Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug. Nakasakiana kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu.*"
42 As nan kapidwa, tenmaak hi Jesus ya uy nunkararag. Kenalina, "*Amak, mu achek mafialin ay malisiyan nan nauy likiatku*†*sukúdku iliwas, maekaman koma nan laychum.*"
43 Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha.
44 Isunga kasina tenaynan chicha, ya uy nunkararag as nan maekapitlu ay maepachong as nan kenarkalina.
45 Kun pay nunfiangad as nan kawad-an nan disipulusna, kenalina kan chicha, "*Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay? Ilaunyu! Inumchan at nan uras ay maesepsepan nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan fumafiasor.*
46 *Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mangesepsep kan ha-un.*"

---

§ **26:31** Zac. 13:7 * **26:39** As nan kali ay Griego at kanana, "araum nan nauy tasa kan ha-un." † **26:42** As nan kali ay Griego at kanana, "mu hi tona'y tasa at masapor kunku ikopun."

Nan Naniliwancha Kan Jesus
(Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)

47 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa as nan hinpuru
ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongoongor ay tataku ay nangachoros ya
nangapak-or. Chicha nan infiaor nan anap-apon chi papachi ya anam-amán nan Judio.
48 Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: "Nan taku ay fisituwok
at hiya nan chayu an-anapun. Tiliwunyu hiya."
49 Nunchakpos hi Judas kan Jesus, ya kanana, "Komosta, Misturu?" Angkiay finisituna
hiya.
50 Kenalen Jesus kan hiya, "*Kiayyum, atum at nan pangkepmu ay enmali hena.*"
Hiyachi ya naesnop nan tataku ay nangtiliw kan hiya ya enpapakudcha ay ustu.
51 Nan usa ay kadwan Jesus at enoknosna nan chorosna. Finakagna nan fiabfiaarun
nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan ingana.
52 Kenalen Jesus kan hiya, "*Esekatmu nan chorosmu. Tay nan am-in ay mangosar as
choros as nan taku at matuy us babaen as choros.*
53 *Ay achim ammu ay mafialin ay chumawatak as fiachang kan Amak, at ifiaorna ay
dagus nan nasorok as piton puru ya chuwa ay lifu ay angheles?*
54 *Ngem mu atok sa, anan atun ngay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay matongpar
ay kanana un masapor assena nan atuna ay ommat?*"
55 As nan hiyachi ay uras, kenalen Jesus as nan ongoongor ay tataku, "*Ay kunak
kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or ay mangtiliw kan
ha-un? Inurkiw met ay tomotokorak hid-i's Templo ay cha mun-is-isuru, ya chaanak met
tiniltiliw kan chakayu.*
56 *Ngem enommat challu am-in chaná ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay infiakian nan chiyuycha pomapadtu.*" Angkiay ya lenmayawcha nan am-in ay
disipulus, ya tenaynancha hiya.

Nan Namistikiaran Caifas Kan Jesus
(Mar. 14:53-65; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

57 Angkiay ya nan chiyuycha naniliw kan Jesus at inyuycha hiya as nan afong Caifas
ay kangatuwan ay pachi. Hid-i nan naaamongan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig
ya nan anam-amá.
58 Ngem kun pay hi Pedro, inmun-unud ay tenmataak inkiana as nan fiattaw nan
kangatuwan ay pachi. Angkiay ya sinungkop hiya as nan fiattaw, ya naketokor hid-i
as nan chiyuycha kuwarcha ay mangila mu ngachana nan ommat kan Jesus.
59 Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at nun-
anaanapcha as achi tit-iwa ay pammaneknek as mangepafiasorancha kan Jesus ta
wachay kiapúna as mangepapatuyancha kan hiya.
60 Ngem maid naanapancha, uray mu enmalicha nan ongor ay muntistigu as achi tit-
iwa. As nan anongosna, wachacha nan chuwa ay inmuy as sangwanan, ya kanancha,
61 "Kenalen tona ay taku un kafiaelana ay manachael as nan Templon Apo Dios, ya
kiaufunantu as nan unig chi turu ay urkiw."
62 Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi, ya senarudsudna kan Jesus, "Ay
maid esongfiatmu as nan cha epabpafiasor chatona ay tataku kan he-a?"
63 Ngem kun kinkinak hi Jesus. Kenalen nan kangatuwan ay pachi kan hiya,
"Esapatam as nan ngachan Apo Dios ay natataku ay ifiakiam mu he-a nan Cristo ay Anak
Apo Dios."
64 "*Kenalem at,*" ensongfiat Jesus kan hiya. "*Ngem ifiakiak kan chakayu ay munlapu ad
wani at ilaunyuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay tomotokor as nan apét kannawan*

Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in. Ilaunyuntu us ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu."‡

65 Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fiachuna kiapú as fungatna, ya kanana, "Enpachongna nan achorna kan Apo Dios! Ay masapor takú pay chi muntistigu? Chinngoryu at met nan kenalina.

66 Ngachana ngarud nan kananyu's na?"

"Libfengna ay matuy!" ensongfiatcha.

67 Angkiay ya tinubfiatubfiaancha nan lupana, ya sinudpasudpakcha hiya. Nan tapina kan chicha at tenampatampakcha hiya, at kenalicha kan hiya,

68 "Ud-a pay! He-a ay Cristo kanu, pugtuwam mu ngachana kan chakami nan nanudpak kan he-a."

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mar. 14:66-72; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Kun pay hi Pedro, kukutug as chará ay naketotokor as nan fiattaw. Inmuy kan hiya nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai, at kenalina, "He-a us at nakekadkadwaka met kan Jesus ay i-Galilea?"

70 Ngem ensaot Pedro ay mangali as nan sangwanancha am-in un, "Achek poros ammu nan cham kankanan!"

71 Kun pay inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw, nan tukún ay mafiabfiaor ay fiafiai at enmatonana hiya. Kenalina as nan chiyuycha nangatakchug, "Hi tona met ay laraki at usa us ay nakekadkadwa kan Jesus ay i-Nazaret."

72 Kasina ensaot ay nangesapata, "Esapatak ay achek poros am-ammu sa ay taku!"

73 Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at enmalicha kan Pedro. Kenalicha kan hiya, "O kayong, usaka us kan chicha, tay maematonanmi met nan ayug nan kalem."

74 Angkiay ya ensapatan Pedro as nan achorna, "Chusaunak ud-ay kan Apo Dios mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu sa ay taku!" Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or,

75 ya nanumnum Pedro nan infiakian Jesus un, "Sakbay ay munkokakok nan ka-or at mamitluwaktu ay esaot kan he-a." Angkiay ya pinmitiw hi Pedro, ya nunsidlay akorna.

27

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(Mar. 15:1; Luc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 As nan wi-ewi-et, nuntuturagcha nan am-in ay anap-apon chi papachi ya nan anam-amán chi Judio ay mangepapatuy kan Jesus.

2 Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan Gobernador Pilato.

Nan Natuyan Judas
(Ara. 1:18-19)

3 As nan nangil-an Judas ay nangesepsep kan Jesus ay nakeddengan hi Jesus ay matuy, nunfiafiawi as nan enatna. Infiangadna nan chiyuy turon puru ay silver ay siping as nan anap-apon chi papachi ya as nan anam-amá.

4 Kenalina, "Finmasorak as solet as nan ok nangesepsepan as nan taku ay maid fiasorna."

"Anan fiyangmi's sa? Kikiadka as sa," ensongfiatcha.

5 As nan hiyachi, inchus-or Judas nan chiyuy siping as fiaruy nan Templo, ya nak-ak ay uy nunfitkor.

---

‡ **26:64** Sal. 110:1; Dan. 7:13; Mat. 24:30

6 Pinichet nan anap-apon chi papachi nan chiyuycha siping, at kenalicha, “Epawan
nan lintig takú ay elamong takú na as nan siping as Templo, tay hi tona at fiayad chi
fiyag chi usa ay taku.”
7 Isunga nuntuturagcha ay osaruncha nan siping ay manglakucha as nan lutan nan
usa ay mun-am-amma as fianga ta mangilublubkancha as matuy ay kaili ay achi am-
ammu.
8 Isunga nan hana ay luta at makali un “Luta ay Nacharaan” inkiana ad wani.
9 Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,
“Enaran nan tapen chi kianak Israel nan turon puru ay silver ay siping ay hiya nan
nuntuturakiancha ay lakon nan fiyagna.
10 Nan siping at infiayadcha as nan lutan nan mun-am-amma as fianga ay hiya challu
nan infilin Apo Dios kan ha-un.”*

Nan Sarudsud Pilato Kan Jesus
(Mar. 15:2-5; Luc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Kun pay hi Jesus, tenmatakchug as nan sangwanan Pilato ay gobernador. Senarud-
sud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
12 Ngem as nan nangepabpafiasoran nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá
kan hiya, chaan poros tinumtumfor.
13 As nan hiyachi, kenalen Pilato kan hiya, “Ay achim chungrun nan ongor ay chacha
epabpafiasor kan he-a?”
14 Ngem chaan poros senongsongfiatan Jesus nan uray usa as nan chacha epabpafia-
sor kan hiya. Isunga naschaaw as solet nan gobernador.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mar. 15:6-15; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39-19:16)

15 Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen nan gobernador ay umilufus as usa ay
fiarud ay laychun nan tataku ay chawatun.
16 As nan hana ay timpu, wacha nan usa ay nunchinngor ay fiarud ay nan ngachana
at Barrabas.†
17 Isunga as nan naamongan nan ongoongor ay tataku, senarudsud Pilato kan chicha,
“Ngachana nan laychunyu ay ilufusku para kan chakayu? Ay hi Barrabas winnu hi Jesus
ay makali un Cristo?”
18 Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang nan anap-apon chi Judio hi Jesus kan
hiya kiapú as aposcha.
19 As nan nangatokoran Pilato as nan mun-ok-okomána, enpachamag asawana kan
hiya, “Achika makifiyang as nan laraki ay ansa ay nalintig, tay wacha nan iniitawku ad
kia-u maepangkep kan hiya, at pararu ay napalikiatanak kiapú as nan iniitawku.”
20 As nan hiyachi, nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá at chinorchorcha nan
tataku ta nan chawatuncha ay ilufusna at hi Barrabas ya hi Jesus nan epapatuyna.
21 Kasin senarudsud Gobernador Pilato as nan tataku, “Ngachana kan chatona ay
chuwa ay tataku nan laychunyu ay ilufusku?”
“Hi Barrabas!” ensongfiatcha.
22 Kenalen Pilato kan chicha, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud kan Jesus ay makali
un Cristo?”
“Epaelansam as nan koros!” infukiawcha am-in.
23 “Adchi ngay? Ngachana man nan mangotettet ay enatna?” senarudsud Pilato.
Ngem kenaskasincha infukiaw, “Epaelansam as nan koros!”

---

* **27:10** Zac. 11:12-13; Jer. 18:1-3; 32:6-10 † **27:16** Jesus Barrabas ay wacha as nan tapina ay manuskritu.

24 As nan nangil-an Pilato ay maid kotok nan chana munsarsarudsuchan, ngem kun
at cha maelapu chi kuru, nunpaara as chanum ya nunfuru as nan sangwanan nan
ongoongor ay tataku. Kenalina, “Maid fiasorku as nan mangpatuyanyu kan tona ay
taku! Kikiad kayu!”
25 Tinumfor nan am-in ay tataku, “O ud-ay, kikiad kami challu ya nan an-akmi!”
26 As nan hiyachi, inlufusna hi Barrabas. Angkiay enpasaplesapletna hi Jesus as nan
sosorchachu, at inpurangna hiya ta maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus (Mar. 15:16-20; Jn. 19:2-3)

27 Angkiay ya inyuy nan sosorchachon Pilato hi Jesus as nan fiattaw nan afong
nan gobernador, ya enamongcha nan am-in ay kakadwacha ay sosorchachu ya nan
chiyuycha nangarufong kan hiya.
28 Lenafusancha hiya, at kenakiayancha hiya as munchachara ay maepachong as nan
fiachon chi ari.
29 Penolekawcha nan komawet ay sufet, ya insukrubcha as uruna. Enpad-uncha nan
nunu as nan kannawan ay limana. Angkiay nunpalpalintumangcha ay mangot-otyok
as nan mangarkaliyancha, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!”
30 Tinubfiatubfiaancha hiya. Enaracha us nan nunu ya enpak-opak-orcha as nan
uruna.
31 Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaancha nan munchachara ay
kakiay, ya enpafiachucha kasin nan fiachuna. Hacha at ek-ak ay uy mangelansa kan
hiya as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros (Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 As nan chacha mak-akan, sinib-atcha nan laraki ay i-Cirene ay nan ngachana at
Simon. Peneletcha hiya ay manakfiat as nan koros Jesus.
33 Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Golgota ay nan laychuna ay
kanan at “Lukiar nan Tong-or chi Uru,”
34 penachascha ay mangepaikop kan Jesus as fiayas ay nakaslangan as apku ay
mangepakyat kanu as putug. Ngem kuna pay tenamtaman, enachina.‡
35 Kuncha pay lenpas ay nangelansa kan hiya as nan koros, finingfingaycha nan
chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnonotancha.
36 Angkiay ya tenmokorcha, ya finantayancha hiya hid-i.
37 As nan laramakun nan uruna, inpuuycha nan tabra ay naisusuratan nan naepafi-
asor kan hiya ay assena nan kafiasaana: “Hi Tona Hi Jesus Ay Aren Chi Judio.”
38 Angkiay ya wachacha us nan chuwa ay homohold-ap ay enlansacha as nan koros,
usa as apét kannawan Jesus, ya nan usa at as apét kannikidna.
39 Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya§ ya nunwugwugwugcha,
40 ay cha mangarkali, “He-a ay nangali un kafiaelam ay manachael as nan Templo ya
kiaufum as nan unig chi turu ay urkiw at ud-a, esarakam nan achormu! Mu tit-iwa ay
he-a nan Anak Apo Dios, komsopka as nan koros.”
41 Uray nan anap-apon chi papachi ay kadwacha, nan mun-isursuru as Lintig ya nan
anam-amá at enot-otyokcha hi Jesus as nan chacha mangarkaliyan,
42 “Ensarakana nan tapina ay tataku, ngem achina met poros maesarakan nan
achorna. Mu hiya nan aren nan chiyuycha kianak Israel, kakun ud-a komsop ad wani
as nan koros, at afurotun takú hiya.
43 Talekuna kanu hi Apo Dios. Ud-a pay, ilaun takú mu laychun Apo Dios ay
mangesarakan kan hiya ad wani, tay kanana us un Anak Apo Dios hiya.”*

‡ **27:34** Sal. 69:21 § **27:39** Sal. 22:7-8 * **27:43** Sal. 22:8

44 Kaman us as nan chiyuycha chuwa ay homohold-ap ay naelansa as nan koroscha
at ininsurtucha us hiya.

Nan Natuyan Jesus
(Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Nunlapu as nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan
makiayud.
46 As nan kiayud alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, "*Eli, Eli, lama sabaktani?*"
Nan laychuna ay kanan at, "Diosku, Diosku, adchi t'uyak ennganuy?"†
47 As nan nanngoran nan tapen nan tataku ay nangatakchug hid-i, kenalicha, "Ku-una
cha ayakian hi Elias."
48 Natannagtag nan usa kan chicha ay uy enmara as espongha. Enpasosopna as nan
senmoka ay fiayas. Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu ya inchawchawna ta
epasosopna kan Jesus.
49 Ngem kanan nan tapina, "Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias ay
mangesarakan kan hiya."
50 Nunfukiaw kasin hi Jesus as napigsa, ya entalekna nan long-agna kan Apo Dios.
51 As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan‡ nan Templo nunlapu as
lamagna inkiana as kuwabna. Kinmichu as napigsa ya nabtakcha nan chiyuycha anad-
acha ay chupras.
52 Natkafian us nan chiyuycha lufok, ya nan ongor ay natuy ay tatakon Apo Dios at
natakucha manipud as nan utúy.
53 Tenaynancha nan chiyuycha lufokcha. As nan natakuwan Jesus manipud as nan
utúy, inmuycha ad Jerusalem ay nasantowan ay siyudad, at ongor chi nangila kan
chicha.
54 Kun pay keneknan nan kapetan chi sosorchachu ya nan sosorchachuna ay nunfiafi-
antay nan kichu ya inilacha nan enommat, inmugyatcha as solet, ya kanancha, "Tit-iwa
payat ay hi tona at Anak Apo Dios!"
55 As nan ad-achawwi as akét, ongorcha nan fianafiai hid-i ay nangila as nan cha om-
ommat. Chicha nan inmun-unud kan Jesus nunlapu ad Galilea ya namadfiachang kan
hiya.
56 Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay enan cha Santiago kan
Jose, ya nan asawan Zebedeo.

Nan Lufun Jesus
(Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Kun pay cha maschum, enmali nan usa'y fiaknang ay i-Arimatea ay nan ngachana
at Jose. Usa us hiya ay disipulon Jesus.
58 Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan achor Jesus.
Angkiay ya infilin Pilato ay maichat kan hiya.
59 Enaran Jose nan achor Jesus, ya penotepotana as nan fiarú ay am-ammay ya
nacharos ay lopot.
60 Angkiay ya enpaipuuyna as nan mismu ay fiarú ay lufokna ay enpatuktukna ay
chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu ay nanangubna as nan lufok,
angkiay nak-ak.
61 Hi Maria Magdalena ya nan usa ay Maria at wachacha us hid-i ay nangatokor as
nan sangwanan nan lufok.

Nan Nangkuwarchaancha As Nan Lufok Jesus

† **27:46** Sal. 22:1 ‡ **27:51** Exo. 26:31-33; Heb. 9:6-8, 12-14.

62 As nan kafikiatana as nan narpasan nan Urkiw nan Munsakianaan para as nan
Urkiw ay Mun-iblayancha, inmuy nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo
as afong Pilato.
63 Kenalicha, “Apo Gobernador, manumnummi nan kenalen nan enmallilaw ay anchi
as nan natatakuwana pay laing ay kanana un, ‘As nan maekatlu ay urkiw at matakuwak
manipud as nan utúy.’
64 Isunga ammay man mu ifilinmu ay mafiantayan ay ustu nan lufokna inkiana as nan
maekatlu ay urkiw, tay atun at mu umuy nan disipulusna ay mangakiw as nan achorna,
ya epachamagchantu as nan tataku ay nataku hiya manipud as nan utúy. Mu atuncha
chi, kaskasin mangisiw nan anongos ay allilawcha mu nan enmon-ona ay kenalen Jesus
un hiya nan Cristo.”
65 Kenalen Pilato kan chicha, “O, omayag kayu ngarud as sosorchachuyu ay murpu as
Templo. Angkiay ya umuy kayu hid-i ya epakuwarchayu ay ustu nan lufok.”
66 Isunga inmuycha, ya inpuuycha nan maton as nan unub nan lufok ta mailatu mu
wachay mangulin. Hacha at epakuwarcha as nan sosorchachu.

28

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan as nan wi-ewi-et as nan Chumingku,
inmuy cha Maria Magdalena ya nan usa ay Maria as nan lufok Jesus.
2 Kalina at ya nunkichu as napigsa, tay kinmuwab nan usa ay anghel Apo Dios ay
nurpu ad chaya. Inulina nan fiatu ay tangub nan lufok, at tenokorana.
3 Nan ilana at munselselap ay kaman fiakilat, ya nan fiachuna at pukpukkawan.
4 As nan nangil-an nan chiyuycha sosorchachu as nan anghel, penmayagpagcha ya
nunlukfubcha ay kamancha nanatuy kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha.
5 Kenalen nan anghel as nan fianafiai, “Achi kayu umugyat, tay ammok challu ay
chayu anapun hi Jesus ay naelansa as nan koros.
6 Maid hiya hena, tay nataku manipud as nan utúy ay kaman as nan infiakiana.
Akayu, ilaunyu nan naesasad-ana.
7 Kamuwunyu pay ay uy mangifiakia as nan disipulusna ay nataku hiya manipud as
nan utúy, ya omon-ona hiya ay umuy mu chakayu ad Galilea. Ilaunyuntu hiya hid-i.
Nunumnumunyu nan infiakiak kan chakayu.”
8 Isunga kenamon nan fianafiai ay nak-ak as nan chiyuy lufok. Uray mu inmuu-
gyatcha, naragsakcha challu. Angkiay ya tenmagtagcha ay uy mangifiakia as nan
disipulusna.
9 As nan chacha tomagtakian, kalina at ya sinib-at Jesus chicha, ya kanana, “*Komosta
kayu?*” Naesnopcha kan hiya, ya nunpalintumangcha ay nangchun as nan sukina, ya
nunchayawcha kan hiya.
10 Haat kanan Jesus kan chicha, “*Achi kayu umugyat. Uyyu ifiakia as nan iib-ak ay
umuycha ad Galilea. Hid-i nan mangil-anchantu kan ha-un.*”

Nan Enpachamag Nan Nunfiafiantay As Nan Lufok

11 As nan cha umuyan nan fianafiai, nan tapen nan sosorchachu ay nangukuwarcha
as nan lufok Jesus at inmuycha ad Jerusalem. Infiakiacha as nan anap-apon chi papachi
nan am-in ay enom-ommat.*
12 Nakiturag nan anap-apon chi papachi as nan anam-amá mu anan atuncha. Nan
nunturakiancha at pasoksokancha nan chiyuycha sosorchachu as chamuna ay siping.

* **28:11** Nan chusan nan sorchachu mu lenmayaw nan fiarud at mafialin ay utúy. Ara. 12:19.

13 Infilincha kan chicha, “Ifiakiayu as nan tataku ay enmali nan disipulus Jesus as nan
lafi, ya enlayawcha nan achorna as nan nanassuyanmi.
14 Mu machamagtu nan gobernador na, kikiad kamintu ay mangawis kan hiya ta
maid chusayu.”
15 Isunga enaran nan sosorchachu nan siping, ya enatcha tit-iwa nan naifilin kan
chicha. Inkiana ad wani, hiyana nan kukutug ay cha munchinchinamag as nan
chiyuycha Judio.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna
(Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

16 Inmuy nan hinpuru ya usa ay disipulus Jesus henan chuntug ad Galilea ay hiya nan
infilin Jesus ay manib-atana kan chicha.
17 As nan nangil-ancha kan hiya, chinaychayawcha hiya, ngem nunchuwachuwa nan
tapina kan chicha.
18 Naesnop hi Jesus kan chicha, ya kanana, “*Naichat kan ha-un nan am-in ay kalibfen-
gan ad chaya ya asna's luta.*
19 *Isunga uy kayu as nan am-in ay tataku henan am-in ay nasyon, ya munfialinunyu
chicha as disipulusku. Funyakianyu chicha as nan ngachan nan Ama, nan Anak, ya nan
Espiritu Santo.*
20 *Isuruwanyu chicha ay mangafurot as nan am-in ay infilinku kan chakayu. Nunumnu-
munyu us ay mawawachaak kan chakayu inkiana as nan munpatingkiaan nan lufong.*”

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat
Marcos
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Marcos ay anak Maria ay usa ay nafiaknang ay i-Jerusalem (Ara. 12:12). Kaongoran as nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un hi Marcos ay anna nan chiyuy makali un Juan Marcos (Ara. 12:25; 13:5) ay kasinsin Bernabe (Col. 4:10). Hiya nan kadwan cha Pablo kan Bernabe as nan laplapon nan uycha nun-ekaskasabaan. Hiya us at kadwan Pedro (1 Ped. 5:13), ya kanan nan kaongoran ay nangad-achar as nan Biblia un hi Pedro nan nunsuruwan Marcos as nan enkamkaman ya insursuron Apo Jesus as nan kawad-ana pay laing asna's luta.

As nan Aramid 12:12 at insurat Lucas ay wachay afong Marcos ad Jerusalem. Kanan nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia un nan afong ay anna at hiya nan maam-amongan nan chiyuycha disipulus as nan kawad-ancha ad Jerusalem, ya hena nan anongos ay nanganan Jesus ya nan disipulusna. Asna us nan enmaliyan nan Espiriton Apo Dios as nan disipulusna as nan Urkiw ay Pentecostes (Ara. 2:1-4).

Insurat Marcos nan nauy Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil, kaskasin as nan chiyuycha i-Roma. Isunga enlawlawagna nan tapina ay iniili ay ukialen ya kalen chi Judio ta maawatan nan chiyuycha Gentil ay ustu (Mar. 3:17; 5:41; 7:1-4, 11, 34).

Nan nauy Ammay ay Chamag ay insurat Marcos at epakaammuna ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enmali ay munserfi. Maila na as nan Mar. 10:45 as nan mangaliyan Jesus un, “Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi, ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku.”

Nan usa pay ay pangkep Marcos ay nangisurat as na at ta paneknekana nan kalibfengan ya pannakafialin Jesus ay Anak Apo Dios (Mar. 1:1). Penaneknekan Marcos na babaen as nan nangukuchana as nan ongor ay nakaskaschaaw ay en-enat Jesus ay kaman as nan nangepaammayan Jesus as nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan.

As nan kapitulu 16, nan chiyuycha anongos ay versikulu 9-20 at maidcha as nan tapen nan manuskriton chi Griego. Isunga nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un chaan insurat Marcos chaná ay versikulu.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag 1:1-13
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 1:14-9:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 10:1-52
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 11:1-15:47
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy 16:1-8
Nan Nunpail-an Jesus Ya Nan Naetag-uyana Ad Chaya 16:9-20

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28)

1 Hiyana nan nunlapuwan nan Ammay ay Chamag ay maepangkep kan Jesu Cristo ay Anak Apo Dios.

2 Wacha nan infiakian Apo Dios as nan Anakna ad pus-uy ay enpaisuratna kan Isaias ay usa ay pomapadtu ay kanana,
“Wacha nan ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.*

* **1:2** Mal. 3:1

3 Ifugfukiawnantu henan lukiar ay disyerto un, ‘Esakianayu nan ayun nan Apo.
Munlutkunyu nan ayuna.’ ”†
4 Natongpar chaná ay kali as nan nunpail-an Juan ay Fumufunyag henan disyerto.
Nunfunfunyag ya nun-ekaskasaba as nan tataku, ya kanana, “Munfiafiawi kayu as nan
fiasfiasoryu ya munpafunyag kayu, at pakawanun chakayu kan Apo Dios.”
5 In-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan intiru ay probinsiya ay
Judea ya henan siyudad ay Jerusalem. Nunfiafiawicha ay cha mangifiagfiakia as nan
fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan wawwang ay Jordan.
6 Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamelio. Nan sinturuna at larat, ya nan
kanuna at chuchun ya chilu.
7 Infiagfiakiana as nan tataku, “Wacha nan usa ay cha umunud kan ha-un ay am-
amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay munyongyong ay mangfokat as kiarot chi
sapatosna.
8 Funyakiak chakayu as chanum, ngem hiya at funyakiana chakayuntu as Espiritu
Santo.”

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mat. 3:13-17; Luc. 3:21-22)

9 As nan hiyachi ay timpu, enmali hi Jesus ay nurpu ad Nazaret henan probinsiya ay
Galilea, at nunpafunyag kan Juan henan wawwang ay Jordan.
10 Kun pay tenmakchang hi Jesus as nan chanum, inilana ay natkafian ad chaya, ya
nan Espiritu Santo ay kaman karopati at cha komsop kan hiya.
11 Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “He-a nan anakku ay laylaychok.
Malaylaychanak paat kan he-a.”

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(Mat. 4:1-11; Luc. 4:1-13)

12 Hiya at chi ya entoróng nan Espiritu Santo hi Jesus henan disyerto.
13 Nagyan hi Jesus hid-i as opat puru ay urkiw ay chinischisting Satanas. Wachacha
us nan nunkaatap ay animar as nan kawad-ana, ngem wachacha nan angheles ay uy
nangfiachang kan hiya.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Mun-ekasaba
(Mat. 4:12-17; Luc. 4:14-15)

14 Kun pay naifiarud hi Juan, inmuy hi Jesus ad Galilea, ya enkaskasabana nan
Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios.
15 Kenalina, “*Inumchan nan ustu ay timpu, ya kiayud nan muntorayan Apo Dios.
Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu ya afurotunyu nan Ammay ay Chamag!*”

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna
(Mat. 4:18-22; Luc. 5:1-11)

16 As nan cha manarcharanan Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea, inilana cha
Simon kan Andres ay sunúdna ay cha manafukor‡ henan fiayfiay, tay hiyachi nan
chunucha.
17 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Unuchunak, at isurok chakayu ay munfialin as
kaman tomatafukor as tataku.*”
18 Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya inmunudcha kan hiya.
19 Kuncha pay tenmaak as akét, inilan Jesus cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo.
Nan nauycha hen-aki at wachacha as nan fiangkacha ay cha mangesakiana as nan
chiyuycha tafukorcha.

---

† **1:3** Isa. 40:3 ‡ **1:16** Nan tafukor at kaman sichok, ngem ad-acha-an.

20 Hiya at chi ya enayakian us Jesus chicha. Tenaynancha hi amacha ay Zebedeo as
nan fiangka ay kadwana nan chiyuycha munlagfuwuncha ay lanaraki, ya inmunudcha
kan Jesus.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Chiyuycha Anennet (Luc. 4:31-37)

21 Inmuy cha Jesus ad Capernaum. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkop hiya as
nan senagoga ya nun-isuru.
22 Naschaawcha nan chiyuycha chinumngor kan hiya as nan enatna ay nun-isuru,
tay as nan nun-isuruwana kan chicha at wachay kalibfengana ay achi kaman as nan
chiyuycha mun-isursuru as Lintig.
23 As nan hiyachi, sinungkop hid-i nan usa ay laraki ay naanennetan, ya infukiawna,
24 "Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay manachael kan
chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay finaor Apo Dios!"§
25 Ngem senengaran Jesus nan anennet. Kenalina, "*Kuminakka! Fomoknagka kan
tosa ay laraki!*"
26 Angkiay ya nunkorchasun nan anennet nan laraki ya nun-uwekuna as napigsa,
angkiay fenmoknag kan hiya.
27 Naschaaw as solet nan am-in ay tataku, ya nunsesennarudsudcha, "Anan ngantona
ngun ay fiarú ay sursuru? Wachay kalibfengana ay munfilin uray as nan anennet, at
tomongparcha!"
28 Naiwaras ay dagus nan chamag maepangkep kan Jesus henan am-in ay sikib nan
Galilea.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mat. 8:14-17; Luc. 4:38-41)

29 As nan nak-akan cha Jesus as nan senagoga, inmuycha as afong cha Simon kan
Andres. Nakiuy cha Santiago kan Juan.
30 Kuncha pay inumchan, nan katukiangan Simon ay fiafiai at inuumfug ay cha
munpuchot. Hiya at chi ya infiaagcha kan Jesus.
31 Kun pay naesnop hi Jesus kan hiya, inunnana nan limana ya finanguna. Nakaan
nan puchotna, ya nunsakiana as kanuncha.
32 As nan nauynuwan nan urkiw as nan naschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan
am-in ay cha munsaket ya nan nunkaanennetan.
33 Naamong nan am-in ay umili as nan pantiw nan afong ay kawad-ana.
34 Ongor nan enpaammayna ay cha munsaket as tukutukún ay saksaket, ya enpafok-
nagna us nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Chaana penarufusan ay
munkali nan chiyuycha anennet, tay aammucha hiya.

Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ad Galilea (Luc. 4:42-44)

35 As nan kafikiatana, finmangun hi Jesus as nan chaana napat-oran ya nak-ak as nan
afong. Inmuy henan kamaid chi umili ay uy nunkararag.
36 Finmangun cha Simon ya nan kakadwana, ya uycha enanap hiya.
37 Kuncha pay naanapan, kenalicha, "Am-in ay tataku at cha chaká anapun."
38 Ngem tinumfor hi Jesus, "*Uy takú henan naesasag-un ay il-ili ta uyak us munkasaba
as nan tataku hid-i, tay hiyana nan kiapúna ay enmaliyak.*"
39 Isunga nunliklikud hiya henan intiru ay probinsiya ay Galilea ay cha mun-
ekaskasaba as nan chiyuycha senagogacha ya cha mun-epafoknag as anennet as nan
nunkaanennetan.

---

§ **1:24** Mat. 8:29; Mar. 5:7; Luc. 4:34; 8:28

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet (Mat. 8:1-4; Luc. 5:12-16)

40 Wacha nan usa ay laraki ay nakonet ay naesnop kan Jesus. Nunpalintumang ay cha
munpakpakaasi kan hiya, "Mu laychum, epaammayak koma."
41 Nasug-ang kayman hi Jesus, ya inchawchawna nan limana ay nangpa kan hiya.
Kenalen Jesus, "*Laychok. Omammayka!*"
42 Hiya at chi ya nakaan nan konetna ya enmammay hiya.
43 Angkiay ya enpakatamna hiya ay dagus, ya pararuy enatna ay nangifilin,
44 "*Achim ifiagfiakia as kumpurmi nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*"*
45 Ngem as nan nak-akan nan chiyuy laraki, uyna enpachapachamag nan enommat
kan hiya. Isunga achi mafialin ay makauy hi Jesus henan il-ili ay iilaun chi ongoongor
ay tataku, ngem kun at nagyan henan kamaid chi tataku. Uray mu hiyasa, enmali challu
kan hiya nan ongor ay tataku ay nurpu henan am-in ay lukiar.

2

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko (Mat. 9:1-8; Luc. 5:17-26)

1 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, nunfiangad hi Jesus ad Capernaum, ya nunchina-
mag ay kenmatam hiya.
2 Isunga ongor ay tataku nan cha maamoamong as afongna at maid lukiar chi tapina
uray as nan fiattaw. Angkiay as nan cha mangekaskasabaan Jesus as kalen Apo Dios
kan chicha,
3 enmali nan opat ay lanaraki ay nangeaattang as laraki ay paralitiko ta iyuycha kan
hiya.
4 Maid atuncha ay mangesag-un as nan paralitiko kan Jesus kiapú ta ongor chi tataku.
Isunga kinusfotancha nan tabfongan ay tungor Jesus, at inuy-uycha nan paralitiko ay
kukutug as nan inuumfukiana.
5 Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, "*Anakku, na-
pakawanka as nan fiasfiasormu.*"
6 Wachacha nan tapina ay mun-isursuru as Lintig ay naketotokor hid-i ay nangali as
numnumcha,
7 "Adchi ngun na as taku t'uyna kanan sa? Nakkuran man na ay taku t'uyna
epapachong chi achorna kan Apo Dios! Ngachana nan makafiael ay mamakawan as
nan tataku as nan fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios yangkiay?"
8 Hiya at chi ya naammuwan Jesus nan wacha as numnumcha, ya kanana kan chicha,
"*Adchi sa as chayu numnumnumun?*
9 *Ngachana nan narakraka as kanan as nan paralitiko, 'Napakawanka as nan fiasfia-
sormu,' winnu kanan un, 'Maligwatka, araum nan apragmu ya manaranka'?*
10 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku
at wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as tataku as nan fiasfiasorcha.*"
Kenalina as nan paralitiko,
11 "*Kanak kan he-a, tomakchugka, araum nan apragmu ya komatamka.*"
12 Hiya at chi ya tenmakchug hiya. Angkiay nun-arana nan apragna, ya nak-ak as nan
mangiil-an nan am-in ay tataku. Naschaawcha am-in, ya chinaychayawcha hi Apo Dios,
ya kanancha, "Anuy maid inil-ilami as assena!"

---

* **1:44** Lev. 14:1-32

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi
(Mat. 9:9-13; Luc. 5:27-32)

13 Inmuy kasin hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Naamong chi ongor ay
tataku kan hiya, at enlapuna ay nangisurusuru kan chicha.
14 Kun pay naaw-awni as nan chana manarcharanan, inilana nan potot Alfeo ay hi
Levi ay nangatokor as opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya,
"*Unuchunak*." Nunkaliligwat hi Levi ya inmunud kan hiya.
15 As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Levi, ongor chi mangam-
among as fiaror ya tapina ay fumafiasor ay makekan kan chicha, tay ongorcha ay
inmunud kan hiya.
16 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay wacha as nan bunggoy nan
chiyuycha Fariseo ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha fumafiasor ya mangam-
among as fiaror, senarudsudcha as nan disipulusna, "Adchi t'uy makekan hiya as nan
chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?"
17 Kun pay chinngor Jesus chi, kenalina kan chicha, "*Nan tataku ay achi munsaket at
achicha masapor chi choktor, ngem kun at nan chiyuycha munsaket yangkiay. Chaanak
enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun at nan fumafiasor.*"

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran
(Mat. 9:14-15; Luc. 5:33-35)

18 As nan namingsan, chacha mun-ayunar nan disipulus Juan ay Fumufunyag ya
nan disipulus nan chiyuycha Fariseo. Inmuy nan tapina ay tataku kan Jesus, ya
senarudsudcha, "Adchi t'uy nan disipulus Juan ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo
at mun-ayunarcha, ngem nan disipulusmu at achicha?"
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay mun-ayunar nan chiyuycha naayakian ay ma-
kichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achicha met! Mu kukutug
nan chumuyas ay laraki kan chicha, achicha mafialin ay mun-ayunar.*
20 *Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha,
hiyachintu nan mun-ayunarancha.*"

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus
(Mat. 9:16-17; Luc. 5:36-39)

21 Kenalen us Jesus ay nangepachong, "*Maid mangelakub as fiarú ay lopot as nan lukiak
ay fiachu. Mu atuna chi, komsun nan naelakub, at makuyud nan lukiak ay fiachu ya
kaskasin marakset.*
22 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat.
Mu ipuuyna, epabtaktu nan fiayas nan larat, at maiwagkia nan fiayas ya machachael us
nan larat. Ngem kun at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mait-ittuwan ay
larat.*"*

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan
(Mat. 12:1-8; Luc. 6:1-5)

23 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan chiyuycha uma
ay natanman as trigo. As nan chacha manarcharanan, enlapon nan disipulusna ay
munsaw-i.
24 Angkiay ya kanan nan chiyuycha Fariseo kan Jesus, "Ilaum, adchi t'uycha cha atun
nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?"
25 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay kunyu chaan poros finasfiasa nan enat Ari David
ya nan kakadwana as nan nunsaporancha ya nunchukiaangancha?*
26 *As nan hiyachi ay hi Abiatar nan kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Judio,
sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios ya kenana nan tenapay ay*

---

* **2:22** Gen. 21:14, 19; Jos. 9:4, 13

naichaton kan Apo Dios. Ngem epawan nan lintig nan ngachana ay mangan mu achi yangkiay nan papachi.†*Inchatna us nan tapen nan tenapay as nan kakadwana.*"
27 Kenalen pay Jesus, "*Nan Urkiw ay Mun-iblayan at naammaan para as nan omammayan nan tataku. Chaan nafiayang nan tataku ay para as nan Urkiw ay Mun-iblayan.*
28 *Isunga nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray uray as nan Urkiw ay Mun-iblayan.*"

3

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana (Mat. 12:9-14; Luc. 6:6-11)

1 Sinungkop kasin hi Jesus as nan senagoga. Wacha hid-i nan usa ay laraki ay nakukuy nan usa ay limana.
2 Wachacha us nan manisiim kan Jesus mu epaammayna nan hana laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay epafiasorcha kan hiya.
3 Kenalen Jesus as nan nakukuy chi limana, "*Omalika hena.*"
4 Angkiay ya senarudsudna as nan tataku, "*Ngachana nan eparufus nan Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan? Ay atun takú nan ammay winnu mangotettet? Ay esarakan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun?*" Ngem maid nunkali kan chicha.
5 Finmufungat hi Jesus ay nuntat-allang kan chicha, ya nasaket us challu nan numnumna kiapú as nan kenatangken chi numnumcha. Angkiay ya kenalina as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum nan limam.*" Inuyadna ya enmammay tit-iwa nan limana.
6 Nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya hiya at chi ya uycha enapat as nan chiyuycha pasorot Ari Herodes mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus.

Nan Inmuyan Nan Ongor Ay Tataku Henan Olet Nan Fiayfiay

7 Nak-ak hid-i hi Jesus ya nan disipulusna, at inmuycha henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Inmunud kan chicha nan ongoongor ay tataku ay nurpu ad Galilea, Judea,
8 Jerusalem, sakopun nan Idumea, as apét fomokfoknakian nan urkiw ay usa ay chumang nan wawwang ay Jordan ya nan chiyuycha naesasag-un ay siyudad ay Tiro ya Sidon. Nan nauycha ongoongor ay tataku at enmalicha kan Jesus, tay chinngorcha nan en-enatna.
9 Kiapú ta ongor chi tataku, kenalen Jesus as nan disipulusna ay mun-esakianacha as fiangka as munlukianana ta achicha epetun hiya.
10 Kiapú ta ongor chi enpaammayna, nunsosonnor nan am-in ay munsaket ay umuy kan Jesus ta paatcha kaprosun hiya.
11 Mu kay ilaun nan nunkaanennetan hi Jesus, nunlukfubcha as nan sangwanana, ya infukiawcha, "He-a nan Anak Apo Dios!"
12 Ngem infilin Jesus ay ustu kan chicha ay achicha ifiagfiakia nan maepangkep kan hiya.

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna (Mat. 10:1-4; Luc. 6:12-16)

13 Kun pay tinmikid cha Jesus henan chuntug, enayakian Jesus nan chiyuycha laychuna, at enmalicha kan hiya.
14 Kuncha pay inumchan, chinutokana nan hinpuru ya chuwa ay apostolesna ta chicha nan kadkadwana, ya ifiaorna ay uy mun-ekaskasaba.
15 Inchatna us chi kalibfengan kan chicha ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet.
16 Chatona nan hinpuru ya chuwa ay pinilen Jesus: hi Simon (ay ngenadnana as Pedro),

† **2:26** 1 Sam. 21:1-6

17 nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo (ay chicha nan ngenadnana
as Boanerges ay nan laychuna ay kanan at “An-ak chi Kud-or”);
18 hi Andres, hi Felipe, hi Bartolome, hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay potot Alfeo, hi
Tadeo, hi Simon ay mangesasaket as nasyona,
19 ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(Mat. 12:22-32; Luc. 11:14-23)

20 Kun pay narpas chi, kenmatam cha Jesus. Ongor kasin chi tataku ay naamong, at
kun achi mawayaan hiya ya nan disipulusna ay mangan.
21 As nan nanngoran nan iib-ana as na, inmuycha as nan kawad-an Jesus ta ekatam-
cha hiya, tay wachacha nan tataku ay cha mangarkali un uy at natongtongok hiya.
22 Nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay kinmuwab ay nurpu ad Jerusalem at
chacha kankanan, “Nan sinungkop man kan hiya at hi Beelzebub! Hiya nan ap-
apon nan chiyuycha anennet ay nangichat as pannakafialina ay mangepak-ak as nan
chiyuycha anennet.”
23 Kun pay enommat na, enayakian Jesus chicha, ya kanana kan chicha ay mangepad-
pachong, “*Anan atun Satanas ay mangepak-ak as achorna?*
24 *Mu munkikinnufiat nan tataku henan usa ay muntorayan, machachael nan hana ay*
muntorayan.
25 *Kaman us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyanchantu.*
26 *Mu makepatuy hi Satanas as nan chiyuycha anennet ay etorayana ya masisiyancha,*
munpatingkia nan pannakafialina.
27 *Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-uwan tosa*
sukúdna on-ona etakud hiya, at mafialina ay akiwun nan wacha as nan afongna.
28 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mafialin ay mapakawan nan tataku as nan am-in*
ay fiasfiasorcha ya uray nan am-in ay karkalicha ay maifusor kan Apo Dios.
29 *Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi poros mapak-*
pakawan, tay nan enatna at fiasor ay maid patingkiana.”
30 Kenalen Jesus na, tay kenalicha ay naanennetan hiya.

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mat. 12:46-50; Luc. 8:19-21)

31 Angkiay ya enmali hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki as nan afong ay kawad-
ana. Nangatakchugcha as nan fiattaw, ya enpaayagcha hiya.
32 Ongor chi tataku ay nangatokor ay nangaarufong kan Jesus, ya kanancha kan hiya,
“Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki as nan fiattaw ay cha mangepaayag kan
he-a.”
33 Tinumfor hi Jesus, “*Ngachancha nan kanam ay enak ya susnúdku?*”
34 Nuntat-allang as nan nangaarufong kan hiya, ya kanana, “*Nauycha nan tit-iwa ay*
enak ya susnúdku!
35 *Nan uray ngachana ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios ay atuna at hiya nan*
tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafiai ya enak.”

4

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel
(Mat. 13:1-9; Luc. 8:4-8)

1 Kasin nun-isuru hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Kiapú ta ongoongor chi
tataku ay naamong kan hiya, uy tenmokor hiya as nan fiangka ay wacha henan fiayfiay.
Nan ongoongor ay tataku at wachacha henan oletna.

2 Ongor chi insursuron Jesus kan chicha ay maepadpachongan, ya as nan nun-is-
isuruwana, kenalina kan chicha,
3 "*Chungrunyu! Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag.*
4 *As nan chana munwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Angkiay*
ya enmalicha nan kossel ya kenancha.
5 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi lutana. Kiapú*
ta ak-akettuy chi lutana, henkemad ay linmisimcha.
6 *Kun pay penomtang nan urkiw, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú ta*
chaancha lenmamot ad chur-um, narangucha.
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan*
ongor ay sufet. Naskorcha ya chaancha finumkias.
8 *Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya nasikuncha, at*
finumkiascha ya enmongorcha as maturon pupuru, maunum pupuru ya mahinkiagsot."
9 Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"*

Nan Pangkep Nan Maepadpachongan
(Mat. 13:10-17; Luc. 8:9-10)

10 Kun pay nauusa hi Jesus, nakiuy kan hiya nan tapen nan tataku ay kadwacha
nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya senarudsudcha nan maepangkep as nan
maepadpachongan.
11 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chiyuycha*
chaan naam-ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Ngem as nan
tapina ay achi omafurot kan ha-un at kun maepadpachong nan am-in ay maisursuru
12 *ta 'uray mu ilailauncha, achicha challu ematonan, ya uray mu chungruchungruncha,*
achicha challu maawatan. Tay mu atuncha chaná at munfiangadcha kan Apo Dios, at
pakawanuna chicha."†

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan
(Mat. 13:18-23; Luc. 8:11-15)

13 Angkiay ya nunsarudsud hi Jesus kan chicha, "*Ay kunyu chamman achi maawatan*
na ay maepadpachongan? Anan atunyu ngay ngarud ay mangammu as nan laychun ay
kanan nan tapina ay maepadpachongan?
14 *Nan chiyuycha fokel ay inwagwag nan mun-iwagwagwag at hiyana nan kalen Apo*
Dios.
15 *Nan tapen nan tataku at maepachongcha as nan fokel ay nag-as as nan charan. As*
nan manngorancha as nan nauy ay kali, maannali hi Satanas ya kaanuna nan hana kali
ay chinngorcha.
16 *Assesa us as nan chiyuycha fokel ay naiwagwag as nan machupras ay lukiar. Maepa-*
chongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo Dios as nan
manngorancha.
17 *Achi lomamot ay ustu as nan numnumcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha.*
Angkiay ya as nan omaliyan nan likiat winnu mapalikiatancha kiapú as nan enmafurotan-
cha as nan kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot.
18 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepa-*
chongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios.
19 *Ngem nan chanchanagcha, nan layadcha ay fumaknang, ya nan tapina ay laylaychun-*
cha ay araun at sulinuncha nan kalen Apo Dios. Mu hiyasa, achicha fumkias.
20 *Ngem nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta at chicha chi nan maepachong*
as nan tataku ay manngor ya mang-awat as nan kalen Apo Dios. Fumkiascha as maturon
pupuru, maunum pupuru, ya mahinkiagsot."

---

* **4:9** Mar. 7:16; Pal. 2:7, 11, 17, 29 † **4:12** Isa. 6:9-10; Jn. 12:40

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Pingki (Luc. 8:16-18)

21 Inturuy Jesus ay nun-epadpachong, "*Ay napaskuchan nan pingki ta maop-opan as fianga winnu maipuuy as nan selok nan kama? Ay kun at achi epatang as nan maepatpatngana?*
22 *Tay maid naetatafun ay achintu maepaila, winnu maid chaan naepakaammu as achintu munmallag.*
23 *Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"‡
24 Kenalen pay Jesus kan chicha, "*Numnumunyu ay ustu nan chungrunyu! Nan panglukudyu as nan pachongyu ay tataku, assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu, ngem kaskasin pay.*
25 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Cha Masikun Ay Naetanum

26 Kasin nun-epachong hi Jesus, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku ay uy mun-iwagwag as fokel chi trigo as umana.*
27 *As nan massuyana as nan lenafi ya fumangunana as nan winiet, at chacha tumufu ya masikun nan fokel, ngem achina ammu mu anan enatcha ay tinmufu ya nasikun.*
28 *Tay nan luta mismu nan manikun ya mangepafukias as nan chiyuy naetanum. Omon-ona at pom-on, angkiay mamusfus. Angkiay ya manorchang.*
29 *Kun pay nabkiasan chi, uyna aniyun ay dagus, tay panag-aani.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Fokel Chi Mostasa (Mat. 13:31-32, 34; Luc. 13:18-19)

30 Inturuy Jesus, "*Ngachana nan mangepachongan takú henan muntorayan Apo Dios, winnu ngachana ay maepadpachongan nan osarok?*
31 *Maepachong as nan fokel chi mostasa ay kaek-ektelan as nan am-in ay fokel asna's luta.*
32 *Ngem kun pay maetanum, masikun ya munfialin as kaad-acha-anan as nan am-in ay naetanum as uma. Somapang as anad-acha, isunga mafialin ay somollongan chi kossel nan omalenong ay pangana.*"
33 Ongor chi assesena ay maepadpachongan ay enos-osar Jesus as nan nangekaskasabaana as nan kalen Apo Dios kan chicha. Insursuruwana chicha as nan kafiaelancha ay mangawat.
34 Kun maepadpachongan am-in nan enosarna ay naketagtakiatfor kan chicha. Ngem as nan maaangkiayancha, epakaawatna as nan disipulusna nan am-in.

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Napigsa Ay Angin (Mat. 8:23-27; Luc. 8:22-25)

35 As nan hana ay urkiw as nan naschum, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Kum-chang takú henan fiayfiay ta umuy takú ad chumang.*"
36 Nunlukian nan disipulusna as nan fiangka ay nangatokoran Jesus ya tenaynancha nan ongoongor ay tataku. Wachacha pay nan tapina ay fiangka ay nakiuy kan chicha.
37 Kalina at ya enmali nan mun-atifudfud ay angin. Pararu ay cha sopsopyatan nan challuyon nan fiangka, isunga kiayud lumnud.
38 Ngem nanassuy hi Jesus ay nangapongan as nan uchichen nan fiangka. Finangun nan disipulus hiya, ya kanancha, "Misturu, ay achim pakian-anu uray mu lumnud takú?"
39 Finmangun hi Jesus, ya infilina as nan angin ya nan challuyon, "*Kuminak kayu!*" Kinminak nan angin, ya ammay kasin as solet.

---

‡ **4:23** Mat. 11:15; Pal. 3:6, 13, 22; 13:9

40 Kenalen Jesus kan chicha, “*Adchi t'uy kayu umugyat? Ay maid poros pammatiyu?*”
41 Naschaawcha as solet ya nunsesennarudsudcha, “Anan ngachan ngun tona t'uy uray angin ya challuyon at tongparunchay filina?”

5

Nan Laraki Ay Naanennetan (Mat. 8:28-34; Luc. 8:26-39)

1 Inturuy cha Jesus ay kinumchang henan fiayfiay inkiana inumchancha henan sasakopun nan i-Gerasa.
2 Kun pay nunchissaag hi Jesus as nan fiangka, wacha nan nanib-at kan hiya ay usa ay laraki ay naanennetan ay nurpu henan lurubfok
3 ay mamagyanana. Maid at makaetakud kan hiya, uray mu kor-ong nan maosar.
4 Tay namen ongor ay nakor-ongan nan limana ya sukina, ngem kuna challu senok-posokpot ya chenachaelna nan kor-ong nan sukina. Maid makaepakud kan hiya, tay kurkursiyan.
5 Inurkiw ya lenafi at cha munlikulikud hiya henan lurubfok ya chunchuntug ay cha mun-uweuwek ya chana ug-ugchun nan achorna as fiatu.
6 Kuna pay inila hi Jesus henan ad-achawwi pay laing, tenmagtag ay inmuy kan hiya ya nunpalintumang as nan sangwanana.
7 Inpigsana ay nangifukiaw, “Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, anan ngachana nan laychum ay atun kan ha-un? Munsapataka kan Apo Dios ay achiyak palikiatun.”*
8 Kenalina na, tay kenalen at Jesus kan hiya, “*He-a ay anennet, mak-akka kan tona ay laraki!*”
9 Angkiay senarudsud Jesus kan hiya, “*Anan ngachanmu man?*”
“Liniblifu nan ngachanku, tay ongoongor kami,” ensongfiatna.
10 Angkiay ya kuncha cha munpakapakaasi kan Jesus ay achina paat pak-akun chicha henan hana ay lukiar.
11 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor henan filig.
12 Enpakaasen nan chiyuycha anennet kan Jesus, “Ifiaormu ngarud chakami as nan chiyuycha fiafuy ta sugpunmi chicha.”
13 Isunga penarufusan Jesus chicha. As nan hiyachi, fenmoknag nan chiyuycha anennet as nan laraki ya sinungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, ya nurningcha henan fiayfiay. Nan filang nan chiyuycha fiafuy at umuy as chuwan lifu.
14 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as fiafuy nan enommat, tenmag-tagcha ya uycha enpachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib. Inmuy nan tataku ay uy nangila as nan enommat.
15 Kuncha pay inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki ay nak-akan nan liniblifu ay anennet. Nangatokor hid-i ya nangafiachu, ya ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet.
16 Angkiay ya nan chiyuycha nangila as na at infiakiacha as nan tataku nan enommat as nan naanennetan ay laraki ya nan enommat as nan chiyuycha fiafuy.
17 Angkiay enlapucha ay nunpakaasi kan Jesus ta mak-ak hiya henan lukiar ay sasakopuncha.
18 Kun pay cha uy munlukian hi Jesus as nan fiangka, nunpakaasi nan laraki ay fenmoknakian nan chiyuycha anennet ta makiuy koma kan hiya.

---

* **5:7** Mar. 1:24

19 Ngem chaan penarufusan Jesus hiya. Kuna at kenali kan hiya, "*Komatamka as nan iib-am, ya ifiakiam nan am-in ay enat Apo Dios kan he-a ya nan ongor ay sug-angna kan he-a.*"
20 Angkiay ya nak-ak ay inmuy henan makali un Hinpuru ay Siyudad ay cha mangifi-agfiakia as nan enat Jesus kan hiya. Naschaaw nan am-in ay tataku ay nanngor.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus (Mat. 9:18-26; Luc. 8:40-56)

21 Nunfiangka kasin cha Jesus ay kinumchang ad chumang. Kun pay nunchissaag hiya henan olet nan fiayfiay, enarufong nan ongoongor ay tataku hiya.
22 Angkiay ya enmali nan usa ay ap-apu as nan senagoga ay nan ngachana at Jairo. Kuna pay inila hi Jesus, nunlukfub as nan sangwanana, ya kanana,
23 "Cha maongos nan fumarasang ay pototku. Omalika pay ta epataymu nan limam kan hiya ta omammay ya mataku hiya."
24 Nakiuy hi Jesus kan hiya. Kuncha pay cha manad-aran, inmunud nan ongoongor ay tataku ya senmaliyubyubcha kan Jesus.
25 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai kan chicha ay kun cha mun-ichaichara as hinpuru ya chuwa ay tawwun.
26 Ongor chi likiatna as nan uyna nunpaakiaakiasan as nan ongor ay choktor, ya ki-nastosna pay nan am-in ay sipingna. Omammay koma hiya, ngem kun at kenmaskasin.
27 Nachamagna nan maepangkep kan Jesus. As nan hiyachi, nakitun-ud as nan ongoongor ay tataku inkiana naesnop as uchug Jesus, ya kenpana nan fiachuna,
28 tay kanana as numnumna, "Mu kunku paat kap-un uray nan fiachuna at omam-mayak."
29 Hiya at chi ya nakyat tit-iwa nan cha fomokfoknag ay charana, ya keneknana ay nakaan nan saketna.
30 As nan hiyachi, nakeknan Jesus ay nak-ak chi pannakafialin kan hiya. Isunga nunsakong hiya as nan ongoongor ay tataku, ya kanana, "*Ngachana nan nangpa as nan fiachok?*"
31 Tinumfor nan disipulusna, "Ilaum at ongoongor chi tataku ay nangaarufong kan he-a, angkiay sarudsuchum pay laing mu anan nangpa kan he-a?"
32 Ngem nuntat-allang hiya ay nangila mu ngachana nan nangekaman hid-i.
33 Kiapú ta ammon nan fiafiai nan enommat kan hiya, enmali ay cha munpappa-payagpag kiapú as ugyatna ya nunlukfub as nan sangwanan Jesus. As nan hiyachi, infiakiana kan Jesus nan am-in ay tit-iwa.
34 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, "*Anakku, nan pammatem nan nangepaammay kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu, tay enmammayka at.*"
35 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, wachacha at nan enmali ay nurpu as afong Jairo ay ap-apu as nan senagoga. Kenalicha kan Jairo, "Natuy at nan pototmu ay fumarasang. Anum pay laing lilifokun nan misturu?"
36 Chaan penakian-anon Jesus nan kenalicha. Ngem kuna at kenali kan Jairo, "*Achika umugyat. Kunka omafurot yangkiay.*"
37 Maid tukún as penarufusan Jesus ay umunud kan hiya kun yangkiay cha Pedro kan Santiago ya hi Juan ay sunúd Santiago.
38 Kuncha pay inumchan as nan afong Jairo, inilan Jesus nan ongor ay tataku ay cha mun-at-atengorngor. Chacha managchaku ya mun-ag-akor as napigsa.
39 Sinungkop hiya, ya kanana kan chicha, "*Adchi tu'y kayu cha mun-at-atengorngor ya mun-ag-akor? Nan onga at chaan natuy, ngem kun yangkiay nanassuy.*"
40 Kuncha at enam-amrang hiya. Ngem enpapitiwna am-in chicha, ya enayakiana nan ama ya enan nan onga, ya nan chiyuycha turu ay disipulusna. Angkiay enpanguna chicha as nan kawad-an nan onga.

41 Inunnana nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, "*Talita, kum!*" Nan laychuna
ay kanan at, "Fumarasang, fumangunka!"
42 Hiya at chi ya finmangun tit-iwa nan fumarasang ya nanaran. (Hinpuru ya chuwa
nan tawwuna.)
Naschaawcha as solet nan nakiuy kan Jesus.
43 Ngem infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan enommat.
Angkiay ya infiakiana kan chicha ay umichatcha as kanun nan fumarasang.

6

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret Ay Ilina
(Mat. 13:53-58; Luc. 4:16-30)

1 Nak-ak hi Jesus hid-i, ya inmuy henan mismu ay ilina. Nakiuycha nan disipulusna
kan hiya.
2 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, enlapuna ay nun-isuru as nan senagoga, at naschaaw
nan ongor ay nanngor kan hiya. Kenalicha, "Ay chaud ngun nan nangor-an tona ay taku
as nan nauycha isursuruna? Ngantona ngun ay kenasilib nan naichat kan hiya? Anan
atuna ngun ay mangekaman as milagro?
3 Ay fiakun hiya nan mun-am-amma as afong ay anak Maria, ya panguruwan cha
Santiago, Jose, Judas ya hi Simon? Ay fiakun nan nauycha susnúdna us ay fianafiai at
nakiiilicha kan chitaku?" Angkiay ya enachicha at hiya.
4 Kenalen Jesus kan chicha, "*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi ay lukiar,
omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan iib-ana ya pamilyana.*"
5 Maid enkaman Jesus as nakaskaschaaw hid-i, kun yangkiay nan nangepatayana as
limana as nan chiyuycha akét ay cha munsaket, ya enpaammayna chicha.
6 Naschaaw hiya kiapú ta maid pammaticha kan hiya.

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa
(Mat. 10:5-15; Luc. 9:1-6)

Angkiay ya nunfiabfiaat hi Jesus ay cha mun-is-isuru henan chiyuycha fiabruy hid-i.
7 Enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya infiaorna chicha ay hinchudwa.
Inchatnay kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet.
8 Infilina us kan chicha, "*Maid etakinyu as nan munfiaatanyu, kun yangkiay surkudyu.
Achi kayu ometakin as sangát, passek ya siping as forsayu.*
9 *Munsandal kayu, ngem achi kayu ometakin as fiachu ay munsokatanyu.*
10 *As nan ngachana ay ili ay ay-ayanyu ay wachay mangmangili kan chakayu as
afongna, hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu henan hana ay ili.*
11 *Mu maid poros mangmangili kan chakayu henan ngachana ay lukiar ya achicha
chumngor kan chakayu, mak-ak kayu hid-i. As nan mak-akanyu, pokpokanyu nan tapok
as nan chapanyu ta epailayu ay maid fiyangyu kan chicha mu chusaun Apo Dios chicha.*"
12 Isunga uycha enkasaba as nan tataku ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfia-
sorcha.
13 Enpafoknagcha nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Angkiay kena-
puwancha as lana nan ongor ay munsaket, at nakaan nan saketcha.

Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 14:1-12; Luc. 9:7-9)

14 Nachamag Ari Herodes ad Galilea nan en-enat Jesus, tay nunchinngor nan ngachan
Jesus henan am-in ay lukiar. Kenalen nan tapen nan tataku, "Hiya hi Juan ay
Fumufunyag ay kun kasin nataku. Isunga wacha kan hiya nan pannakafialin ay
mangekamkaman as nan nauycha nakaskaschaaw."
15 Ngem kenalen nan tapina, "Hiya hi Elias." Kenalen pay nan tapina, "Usa hiya ay
pomapadtu ay kaman usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy."

16 Kun pay chinngor Herodes chaná, kenalina, “A, hiya hi Juan ay Fumufunyag ay
enpasiwatku nan uruna! Kun payat kasin nataku!”
17 Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan Juan ay
nakokor-ongan. Enat Herodes na ta palaylaychuna hi asawana ay Herodias kiapú ta
kenontrakontran Juan hi Herodes, tay enasawana nan ingudna ay asawan Felipe ay
sunúdna.
18 Tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, “Epawan nan lintig ay asaw-um nan
ingudmu.”
19 Isunga wachay ingor Herodias kan Juan, at laychuna ay epapatuy hiya, ngem
achina maekaman.
20 Kiapú ta umugyat hi Herodes kan Juan, ensarakana hiya, tay ammuna ay nalintig
ya nasantowan hiya. Uray mu nalilifokan as solet hi Herodes as nan chana manman-
ngoran as nan isursuron Juan, laylaychuna challu ay chumchumngor kan hiya.
21 Ngem kun pay inumchan nan chansan Herodias as nan urkiw ay mangnumnum-
numancha as nan naiyanakan Ari Herodes, nunsicha hi Herodes. Enpaayagna nan am-
in ay nunkangatu ay opisyar as nan goberno, chiyuycha komander chi sosorchachu ya
nan mafigfigfig ay tataku henan probinsiya ay Galilea.
22 As nan sinungkopan nan anak Herodias ay fiafiai ya nunsasara, nalaylaychan hi
Herodes ya nan chiyuycha mangilina. Isunga kenalen Ari Herodes as nan fiarasang,
“Chawatum kan ha-un nan kumpurmi ay laychum, at ichatku kan he-a.”
23 Ensapatana as nan fiarasang, “Uray mu ngachanay chawatum kan ha-un at ichatku
kan he-a, uray ud-ay kakudwan nan chak etortorayan.”
24 Pinmitiw nan fiarasang, ya uyna senarudsud kan enana, “Ngachana nan chawa-
tok?”
“Nan uron Juan ay Fumufunyag,” ensongfiat enana.
25 Angkiay ya naannuuy nan fiarasang as nan ari, ya kanana kan hiya, “Nan laychok
at ichatmu ay dagus nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”
26 Pararu ay nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-
in ay mangilina, mafiain ay achi mangekaman as nan enkarina kan hiya.
27 Hiya at chi ya infiaorna nan usa ay sorchachu ay mangiyali as nan uron Juan.
Inmuy tit-iwa nan sorchachu, ya siniwatna nan uron Juan as pagfiaruchan.
28 Inyuyna nan uru ay naiittu as nan paratu, ya inchatna as nan fiarasang. Angkiay
nan fiarasang at inchatna kan enana.
29 Kun pay nachamag nan disipulus Juan na, enmalicha ay nangara as nan achorna,
at uycha inlufok.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku
(Mat. 14:13-21; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Nunfiangad nan apostoles kan Jesus, ya infiakiacha nan am-in ay en-enatcha ya
nan insursurucha.
31 Kiapú ta ongor chi tataku ay cha omaliali kan chicha ya ongorcha us chi cha mak-
amak-ak, maid wayacha ay mangan. Isunga kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ayu!
Uy takú henan kamaid chi tataku ay kun chitchitaku yangkiay ta munpangaiblay kayu as
hen-omaketan.*”
32 Isunga nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tataku ay kun chidchicha
yangkiay.
33 Ngem ongor ay tataku nan nangematon kan cha Jesus as nan nunligwatancha.
Tenmagtagcha ay nurpu henan am-in ay ili, at enmon-onacha ay inumchan henan uy
ay-ayan cha Jesus.

34 Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tataku. Nasug-ang
hiya kan chicha, tay kamancha karnero ay maid mangay-aywan kan chicha. Isunga
enlapuna ay nangisuru kan chicha as ongor ay sursuru.
35 Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha, “Nauy takú
henan kamaid chi umili ya cha us maschum.
36 Epakatammu nan nauycha tataku ta umuycha henan naesasag-un ay fiabfiabruy
ya uycha lomaku as kanuncha.”
37 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*”
Angkiay senarudsudcha, “Ay uy kami lomaku as tenapay ay munfiaror as chuwan
kiasot ay dinario ta ichatmi as kanuncha?”
38 Senarudsud us Jesus, “*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu? Uyyu ilaun.*”
Kuncha pay naammuwan, nunfiangadcha, ya kanancha kan hiya, “Lema ay tenapay
ya chuwa ay filis.”
39 Angkiay infilina kan chicha ay epaar-arubfongcha nan tataku ay tomokor as nan
lukiam.
40 Isunga tenmokorcha ay naar-arubfong as hinkiagsot ya henlelman pupuru.
41 As nan hiyachi, enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis ya
nuntangad ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna nan
chiyuycha tenapay, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha
as nan ongoongor ay tataku. Kinudkudwana us nan chuwa ay filis, ya enpaiwarasna
kan chicha am-in.
42 Nangancha am-in, at nasufucha.
43 Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay tenapay ya filis ay namnu as nan
hinpuru ya chuwa ay uppig.
44 Nan filang nan lanaraki yangkiay ay nangan at leman lifu.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum
(Mat. 14:22-33; Jn. 6:16-21)

45 As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tataku, hiya at chi ya
enpalukiana nan disipulusna as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha ay kinumchang
ad chumang ad Betsaida. Kuna pay enpakatam chicha,
46 tinmikid hiya henan chuntug ta uy munkararag.
47 As nan naschum, wacha nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna henan
kiawan nan fiayfiay. Kun pay hi Jesus, nauusa pay laing henan chuntug.
48 Inilan Jesus nan chiyuycha disipulusna ay cha maliglikiatan ay mangepacharan as
nan fiangka, tay kuncha sisib-atun chi angin.
Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan oson nan
chanum. Elas-iyana koma chicha,
49 ngem as nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan as nan oson
nan chanum, ninumnumcha ay uy at usa ay anennet. Nun-uwekcha,
50 tay inmugyatcha as solet as nan nangil-ancha am-in kan hiya. Ngem nunkanan at
Jesus kan chicha, “*Papigsaunyu nan numnumyu! Ha-un na ya! Achi kayu umugyat!*”
51 Angkiay ya nakilukian hiya kan chicha as nan fiangka, at kinminak nan angin.
Naschaawcha as solet,
52 tay chaancha pay naawatan nan tit-iwa ay laychun ay kanan nan nangepaongoran
Jesus as nan tenapay, tay tenmangken chi numnumcha.

Nan Nangepappaammayan Jesus As Nan Chiyuycha Munsaket Ad Genesaret
(Mat. 14:34-36)

53 As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang henan lukiar
ay Genesaret, ya entakudcha nan fiangka.
54 Kuncha pay nunchissaag as nan fiangka, enmatonan at nan tataku hi Jesus.

55 Isunga tenmagtagcha henan intiru ay lukiar, ya inyaattangcha nan chiyuycha
munsaket ta iyuycha henan uray ay chaud ay nanngorancha ay kawad-an Jesus.
56 Uray mu ay chaud nan ay-ayan Jesus ay kaman henan fiabfiabruy, il-ili winnu
sigsikib, inyuy nan tataku nan chiyuycha munsaket as nan mun-el-elakwan. Angkiay
nunpakaasicha kan hiya ta paat kap-un nan chiyuycha munsaket nan uray kiayachan
nan fiachuna, at enmammaycha nan am-in ay nangpa kan hiya.

7

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uwan (Mat. 15:1-9)

1 As nan namingsan, naamong kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan tapen nan
mun-isursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem.
2 Inilacha ay cha mangan nan tapen nan disipulus Jesus ay chaancha nunfuru.
Chaancha inunud nan ustu ay iniili ay ukialen nan Judio.
3 (Tay nan chiyuycha Fariseo ya am-in ay Judio at chacha un-unuchun nan iniili
ay ukialen nan uycha kaap-uwan ay enpatawidcha kan chicha ay hiya nan achicha
manganan mu achicha munfuru.
4 Mu murpucha as nan mun-el-elakwan, achicha mangan sukúdcha mun-umus.*
Ongor pay chi tapina ay naepatawid ay iniili ay ukialicha ay kis-ancha atun ay kaman
as nan mangurasancha as nan tasa, fianga ya tapina ay naammaan as kianfiang.)
5 Isunga nunsarudsudcha kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig. Kenalicha, "Adchi t'uy achi tongparun nan disipulusmu nan iniili ay
ukialen nan kaap-uwan takú, ngem kuncha at mangan ay achi munfuru?"
6 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias maepangkep
kan chakayu ay pakamankaman ay hiyana nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios,*
*'Nan nauycha tataku at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi challu nan
numnumcha kan ha-un.*
7 *Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru at linlintig
ay enammaan chi taku ay kanancha un filfilinku.'*†
8 *Inyangkiayanyu nan lintig Apo Dios, ya inun-unudyu nan iniili ay ukiali ay enpatawid nan
tataku.*"
9 Kenalen pay Jesus kan chicha, "*Ammay met kayman chi chayu at-atun ay mangachi
as nan lintig Apo Dios ta tongparunyu nan naepatawid ay iniili ay ukialiyu!*
10 *Tay nan enpaisurat Apo Dios kan Moises at kanana, 'Rispituwum cha amam kan
enam,' ya 'Nan ngachana ay mangituchor as amana ya enana at masapor maepapatuy.'*‡
11 *Ngem chayu met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku kan cha amana
kan enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, 'Korfian na' (Nan laychuna ay kanan
at naiichat na kan Apo Dios).*
12 *Mu isuruyu sa, chayu epawa ay fiadngana cha amana kan enana.*
13 *Mu hiyasa, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios kiapú as nan iniili ay ukialiyu ay
chayu epatawid as nan tapina. Ongor pay chi tapina ay anassesesa ay chayu at-atun.*"

Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku (Mat. 15:10-20)

14 Enayakian kasin Jesus nan tataku kan hiya, ya kanana kan chicha, "*Chumngor kayu
am-in kan ha-un, ya numnumunyu ay ustu ta maawatanyu nan ifiakiak.*
15 *Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya, ngem kun at nan
chiyuycha epafoknagna as tapakna ay murpu as numnumna.*

---

* **7:4** As nan tapina ay manuskritu at kanana, "Achicha kanun nan nurpu as nan mun-el-elakwan sukúdcha maurasan. † **7:7** Isa. 29:13 ‡ **7:10** Exo. 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Deut. 5:16

16 [*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*]”§
17 Kun pay tenaynan Jesus nan ongor ay tataku ya sinungkop as nan afong, senarud-
sud nan disipulusna mu ngachana nan laychun ay kanan nan maepadpachongan.
18 Kenalina kan chicha, “*Ay uray us chakayu at achiyu maawatan? Ay achiyu ammu ay*
nan okmonun nan taku at fiakun hiyana nan mangepaassi kan hiya as nan mangiilan Apo
Dios?
19 *Tay nan umuyana at fiakun as numnumna, ngem kun at as putuna, at etaina challu.*”
(Kenalen Jesus chi ta epakaammuna ay mafialin ay kanun nan am-in ay makan.)
20 Angkiay ya kenalina pay, “*Nan epafoknag nan taku ay murpu as nan numnumna nan*
mangepaassi kan hiya as nan sangwanan Apo Dios.
21 *Tay as nan numnum nan taku nan kurpuwan chi am-in ay manangotettet ay pangkep*
ay mangetoróng kan hiya ay mangepapas as assi ay lachokna, mangakiw, pomatuy,
umiwet.
22 *Nan tapina pay ay manangotettet ay pangkep at kenaakum, kenasongel,*
kenamanang-allilaw, kenaruket chi ukiali, kenaapos, kenamanagkak-ali, kenapangas
ya kenaruku.
23 *Am-in chaná ay kenamangotettet at nurpucha as nan numnum nan taku ay chicha*
nan munlumu as fiasor nan usa ay taku.”

Nan Pammaten Nan Fiafiai Ay I-Fenicia (Mat. 15:21-28)

24 Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ya inmuycha henan sakop nan Tiro ya Sidon.
Chinmawus as nan usa ay afong ya achina laychun ay maammuwan chi uray usa ay
wacha hiya hid-i, ngem chaana naetafun.
25 Wacha nan usa ay fiafiai ay nan anakna ay fiafiai at naanennetan. As nan nanngo-
ran nan hana fiafiai as nan maepangkep kan Jesus, naannuuy hiya ya nunlukfub as nan
sangwanana.
26 Nan nauy ay fiafiai at naiyanak ad Fenicia ay sakop nan Siria. Nan kalina at Griego.
Nunpakaasi hiya kan Jesus ta epafoknagna nan anennet as nan anakna.
27 Kenalen Jesus kan hiya ay mangepadpachong, “*Masapor pakanun on-ona nan*
ongong-a, tay achi met ustu mu araun nan chacha kanun ya ichat as nan chiyuycha asu.”
28 Tinumfor nan fiafiai kan hiya, “O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray nan chiyuycha asu as
nan selok nan lamesaan at kanuncha nan mag-as as nan cha manganan nan ongong-a.”
29 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, “*Kiapú as nan nauy songfiatmu, komatamka ud-ay,*
tay nak-ak at nan anennet as nan anakmu.”
30 Kenmatam nan fiafiai as afongcha, at inilana nan anakna ay finmafianak as nan
masmassuyana. Nak-ak at tit-iwa nan anennet kan hiya.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Taku Ay Nalurak Ya Naumor

31 Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan sakop nan Tiro ya inuyna ad Sidon, at inmuy
henan sakop nan makali un Hinpuru ay Siyudad. Haat munfiangad henan Fiayfiay ay
Galilea.
32 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay nalurak ya naumor.
Nunpakaasicha kan hiya ta epatayna nan limana kan hiya ta omammay.
33 Isunga enek-ak Jesus hiya as nan kaongoran chi tataku ta chidchicha yangkiay.
Angkiay enlorokna nan kiayyamotna as nan ingan nan laraki. Kun pay narpas,
tinmubfia, ya enkapuna nan tubfiana as nan chilan nan laraki.
34 Nuntangad hiya ad chaya, ya nunlong-ag as napigsa, ya kanana as nan laraki,
“*Efata!*” (Nan laychuna ay kanan at “Matkafianka!”)

§ **7:16** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

35 Hiya at chi ya makadngor nan laraki. Nakaan chi inumorna, ya enmammay chi
munkaliyana.
36 Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha. Ngem as
nan kaskasina nangifilinan as sa, kaskasincha at infiagfiakia nan enatna.
37 Naschaaw as solet nan am-in ay nanngor, ya kanancha, "Anuy paat ammay am-in
chi chana at-atun! Uray nan nalurak at pakadnguruna, ya nan naumor at pakaliyuna."

8

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tataku (Mat. 15:32-39)

1 As nan namingsan, ongoongor kasin chi naamong ay tataku kan Jesus. Kun pay nam-
in chi kanuncha, enayakian Jesus nan disipulusna kan hiya, ya kanana kan chicha,
2 "*Masug-angak as nan nauycha tataku, tay turu ay urkiw ay naketaktakincha kan ha-
un, ya nam-in nan sangatcha.*
3 *Mu pakatamok chicha ay cha munchukiaang, maurawchantu as nan charan, tay
achawwi nan nurpuwan chi tapina kan chicha.*"
4 Tinumfor nan disipulusna kan hiya, "O, ngem anan omor-an as ommat ay makan ta
epakan kan chatona ay tataku henan kamaid chi umili?"
5 Senarudsud Jesus, "*Kaatna ay tenapay nan wacha kan chakayu?*"
"Kun pitu," ensongfiatcha.
6 Infilin Jesus as nan tataku ay tomokorcha as nan luta. As nan nangor-ana as nan
pitu ay tenapay, nunyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna cha chi, at
inchatna as nan disipulusna ta iwarascha as nan tataku. Enat tit-iwa nan disipulus.
7 Wacha us nan akét ay aneket ay filis. Nunyaman kasin hi Jesus, at enpaiwarasna us.
8 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay
namnu as nan pitu ay uppig.
9 Nan filang nan tataku ay nangan at mafialin ay opat lifu.
10 Kun pay narpas, enpakatam Jesus nan tataku. Hiya at chi ya nunlukian hiya ya nan
disipulusna as nan fiangka, ya inmuycha henan sakop nan Dalmanuta.

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mat. 16:1-4; Luc. 12:54-56)

11 Wachacha nan Fariseo ay inmuy kan Jesus, ya enlapucha ay makesosek kan hiya.
Chinawatcha ay omepaila hiya as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya
at nurpu kan Apo Dios. Enatcha na ta chistinguncha hiya.
12 Nunlong-ag hiya as napigsa kiapú as saket chi numnumna kan chicha, at kenalina,
"*Adchi ngun t'uy chumawat nan tataku ad wani as nakaskaschaaw ay sinyar? Ifiakiak
kan chakayu nan tit-iwa ay maid maepaila kan chicha.*"
13 Tenaynana chicha, ya nunlukian kasin as nan fiangka ay kumchang ad chumang.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo (Mat. 16:5-12)

14 Naliw-an nan disipulusna ay ometakin as sangatcha ay tenapay kun yangkiay nan
usa ay tenapay ay wacha kan chicha as nan fiangka.
15 Finag-an Jesus chicha as nan nangaliyana, "*Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha
Fariseo ya nan lebaduran Herodes.*"
16 As nan nangaliyana as chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha, "Infi-
akiana chi, tay maid sangát takú ay tenapay."
17 Ammon Jesus nan chacha matatakiatforan. Isunga senarudsudna kan chicha,
"*Adchi t'uyyu cha matatakiatforan chi kamaid nan sangatyu ay tenapay? Ay achiyu pay
laing ammu winnu maawatan? Ay kun natangken chi numnumyu?*

18 *Ay maid matayu ay mangila, ya maid ingayu ay manngor? Ay achiyu manumnum*
19 *nan namutput-ingak as nan lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay tataku? Kaatnay uppig nan napnu as chinaancha ay enamongyu?*"
"Hinpuru ya chuwa," ensongfiatcha.
20 "*As nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tataku, kaatna'y uppig nan napnu as chinaancha ay enamongyu?*"
"Pitu," ensongfiatcha.
21 "*Ay achiyu pay laing maawatan?*" senarudsud Jesus.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nafurag Ay Laraki Ad Betsaida

22 Kun pay inumchan cha Jesus ad Betsaida, inyuy nan tapen nan tataku nan usa ay nafurag ay laraki kan Jesus. Nunpakaasicha kan hiya ta kap-una koma nan nafurag ta omammay.
23 Penachang Jesus nan nafurag ya enek-akna henan fiabruy. Tinubfiaana nan matan nan nafurag, ya enpatayna nan limana kan hiya. Angkiay ya senarudsudna, "*Ay wachay mailam?*"
24 Nuntat-allang nan nafurag, at kenalina, "O, mailak chi tataku, ngem kamancha kaiw ay cha manarcharan."
25 Enpatay kasin Jesus nan limana as nan matan nan nafurag. Enmetoong nan nafurag, ya enmammay nan matana, at narawag nan mangiilana as nan am-in.
26 Angkiay ya enpakatam Jesus hiya, ya infilina, "*Komatamka at! Achika munfiangad henan fiabruy.*"

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mat. 16:13-20; Luc. 9:18-21)

27 Angkiay ya inturuy cha Jesus ay inmuy henan chiyuycha fiabruy nan Cesarea Filipos. As nan chacha manaranan, senarudsudna as nan disipulusna, "*Ngachana nan kanan nan tataku maepangkep kan ha-un?*"
28 Infiakiacha kan hiya, "Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as nan chiyuycha pomapadtu."
29 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?*"
Tinumfor hi Pedro, "He-a nan Cristo."
30 Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan maepangkep kan hiya.

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Munlikiatana Ya Matuyana
(Mat. 16:21-23; Luc. 9:22)

31 Angkiay ya enlapon Jesus ay mangisuru as nan disipulusna ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as ongor ay likiat. Achiyuntu nan anam-amá, nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig hiya. Maepapatuytu hiya, ngem as nan marpasan chi turu ay urkiw at mataku hiya manipud as nan utúy.
32 Narawag nan enat Jesus ay nangifiakia kan chicha. Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya kiapú as nan kenalina.
33 Ngem as nan nunsakongan Jesus, entoongana nan tapina ay disipulusna, ya sengarana hi Pedro as nan nangaliyana, "*Mak-akka Satanas! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun Apo Dios, ngem kun at nan laychun chi taku.*"

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus
(Mat. 16:24-28; Luc. 9:23-27)

34 Angkiay ya enayakian Jesus nan ongor ay tataku ya nan disipulusna. Kenalina
kan chicha, *"Nan taku ay manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay
mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna, haat umunud kan ha-un.*
35 *Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at
malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú
as pammatina kan ha-un ya as nan Ammay ay Chamag at maesarakantu.*
36 *Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem
malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno?*
37 *Anan ngachana challu nan mafialin ay esokat nan taku ay para as nan fiyagna?*
38 *Tay nan taku ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek as nan nauycha tataku ad wani
ay achi omafurot kan Apo Dios ya fumafiasor at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku
hiya as nan kasina omaliyan ay mangepaila as nan kaichayawan Amana ay kadwana nan
nasantowan ay angheles."*

9

1 Kenalen pay Jesus kan chicha, *"Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha
nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan
muntorayan Apo Dios ay wacha nan pannakafialina."*

Nan Tinmukunan Nan Ilan Jesus
(Mat. 17:1-13; Luc. 9:28-36)

2 Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus cha Pedro, Santiago ya Juan.
Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay kun chidchicha yangkiay. As nan
chacha mangi-iil-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana.
3 Nan fiachuna at nunfialin as mun-am-amoselap ya pinmukpukkawan. Maid
maepachongana as nan naepapukaw ay fiachu ay wacha asna's luta.
4 As nan hiyachi, nunpaila kan chicha cha Elias kan Moises ay cha maketagtakiatfor
kan Jesus.
5 Angkiay ya kenalen Pedro kan Jesus, "Misturu, ammay paat ta wacha takú hena. Kun
kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias."
6 Kenalina chi, tay achina ammu nan ustu ay ifiakiana kiapú ta inmugyatcha as solet.
7 Angkiay ya wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, ya wacha nan kali ay nurpu
as nan lifuu ay kanana, "Hi tona nan anakku ay laylaychok. Chumngor kayu kan hiya."
8 Nuntat-allangcha ay dagus, ngem maid tapina as inilacha mu achi hi Jesus yangkiay.
9 As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan chicha,
"*Maid mangifiagfiag-anyu as nan inilayu inkiana mataku kasin nan Naepadtu ay Anak chi
Taku.*"
10 Tenongparcha nan filina kan chicha, ngem nunsesennarudsudcha ay chidchicha
yangkiay mu anan laychun ay kanan nan mataku manipud as nan utúy.
11 Ensarochakchakcha kan Jesus, "Adchi man t'uy kanan nan mun-isursuru as Lintig
ay masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?"
12 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay mangesakiana as
nan am-in. Ngem adchi t'uy kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay nan Naepadtu
ay Anak chi Taku at masapor ay mun-iliwas as ongor ay likiat ya achiyun chi tataku?*
13 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya enatcha kan hiya nan am-in ay
lenaylayadcha ay kaman as nan kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep
kan hiya."*

Nan Nangepafoknakian Jesus As Nan Anennet As Nan Onga
(Mat. 17:14-21; Luc. 9:37-43)

14 Kun pay nunfiangad hi Jesus ya nan turu as nan kawad-an nan tapina ay disipulusna, inilacha nan ongoongor ay tataku ay nangaarufong kan chicha. Cha makesosek nan tapen nan mun-isursuru as Lintig as nan disipulus.
15 As nan nangil-an nan am-in ay tataku kan Jesus, naschaawcha as solet, ya tenmagtagcha ay uy nangpakomosta kan hiya.
16 Senarudsud Jesus as nan disipulusna, "*Ngachana nan chayu makesosekan kan chicha?*"
17 Usa as nan tataku nan tinumfor, "Apo, inyalek kan he-a nan anakku ay laraki ay achi makakali, tay inumor nan anennet hiya.
18 Kun kay sumru nan anennet kan hiya at tu-ukuna as nan luta. Mun-usab nan tapakna, munngesat chi fiab-ana ya kumursi nan achorna. Chinawatku as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan anennet, ngem chaancha kenafiaelan."
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan kafiayag chi tata-unku kan chakayu? Iyaliyu man hiya kan ha-un.*"
20 Angkiay inyuycha hiya kan Jesus. Kun pay inilan nan anennet hi Jesus, nunkorchasuna ay dagus nan fumarfiaru. Natu-ug nan fumarfiaru ay cha munlidlidchan as nan luta ya cha umus-usab nan tapakna.
21 Senarudsud Jesus as nan aman nan fumarfiaru, "*Kaatna nan nangelapuwana as nan nauy cha om-ommat kan hiya?*"
"Nunlapu as nan kaongana," ensongfiatna.
22 "Kun anaka un cha ichus-or nan anennet hiya as nan apuy, mu achi kay at as nan chanum ta patayuna hiya. Masug-angka pay kan chakami ya fiadngam chakami mu kafiaelam."
23 Kenalen Jesus, "*Adchi t'uymu kanan, 'Mu kafiaelak'? Am-in at mafialin ay maekaman as nan taku ay wachay pammatina kan Apo Dios.*"
24 Hiya at chi ya inpigsan nan aman nan fumarfiaru ay nunkali, "Omafurotak, ngem kurang nan pammatek. Fiadnganak man paat ta mataptapiyan nan pammatek!"
25 Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tataku ay nagrub ay tenmagtag ay naesnop kan cha Jesus, infilina as nan anennet, "*He-a ay anennet ay nanglurak ya nang-umor as nan nauy fumarfiaru, mak-akka at man kan hiya, ya achika at munfiangfiangad kan hiya!*"
26 Nun-uwek nan anennet, ya nunkorchasuna as solet nan fumarfiaru, angkiay nakak. Kaman at kun nanatuy nan fumarfiaru. Isunga ongor nan nangali, "Natuy at hiya."
27 Ngem inunnan Jesus nan liman nan fumarfiaru, ya finanguna, at tenmakchug.
28 Kun pay sinungkop cha Jesus as nan omaafongancha ay chidchicha yangkiay, senarudsud nan disipulusna kan hiya, "Adchi t'uy kami chaan nakaepak-ak as nan anennet?"
29 Tinumfor hi Jesus, "*Nan assena ay karasen chi anennet at achi maepak-ak mu achi babaen as panagkararag yangkiay.*"

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana
(Mat. 17:22-23; Luc. 9:44-45)

30 Nak-ak cha Jesus henan hana ay lukiar, at nar-oscha ad Galilea. Achi laychun Jesus ay maammuwan nan tataku nan kawad-ancha,
31 tay chana isuruwan nan disipulusna. Kenalina, "*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tataku ya patayunchantu. Kun pay matuy ya marpas chi turu ay urkiw, matakuntu hiya manipud as nan utúy.*"
32 Ngem chaancha naawatan nan kenalina, ya umugyatcha ay mangepoot kan hiya.

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios
(Mat. 18:1-5; Luc. 9:46-48)

33 Inumchancha ad Capernaum. As nan sinungkopancha as nan afong, senarudsud
Jesus as nan disipulusna, "*Ngachana nan enapatyu as nan charan?*"
34 Ngem kuncha am-in kinkinak, tay enapatcha mu ngachana nan kaamuchan kan
chicha.
35 Kun pay tenmokor hi Jesus, enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya
kanana kan chicha, "*Mu ngachana nan munlayad ay omon-ona at masapor hiya nan
omanongos as nan am-in ya fiabfiaarun nan am-in ay tataku.*"
36 Angkiay enarana nan usa ay onga, ya enpatakchugna as nan kiawacha.
Enakworna, ya kanana kan chicha,
37 "*Nan uray ngachana ay mang-awat as nan ap-apud ay taku ay kaman kan tona ay
onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna. Nan uray ngachana ay
mang-awat kan ha-un at fiakun yangkiay ha-un nan awatuna, ngem nan nangifiaor us kan
ha-un.*"

Nan Achi Fumusor Kan Chitaku At Kadwa Takú (Luc. 9:49-50)

38 Kenalen Juan kan Jesus, "Misturu, inilami nan usa ay taku ay cha mangepafoknag
as nan chiyuycha anennet ay cha mangosar as ngachanmu. Enpawami, tay fiakun takú
met kadwa hiya."
39 Ngem kenalen Jesus, "*Achiyu epawa, tay nan mangekaman as nakaskaschaaw ay
mangosar as ngachanku at achiyak ekaliyan as maifusor kan ha-un as maaw-awni.*
40 *Tay nan taku ay achi fumusor kan chitaku at kadwa takú.*
41 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan mangepaikop as uray hentasa ay chanum kan
chakayu kiapú ta tataku chakayu kan Cristo at siguradu ay maawatna nan gun-gunana.*"

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran (Mat. 18:6-9; Luc. 17:1-2)

42 "*Nan uray ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha ap-apud ay
tataku ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna,
ya maichus-or hiya henan fiayfiay.*
43 *Mu nan usa as nan limam nan kiapón chi fumasoram, putnam. Un-unuyna ay
pungudka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay
limam, ya kunka challu umuy ad inferno as nan kawad-an chi apuy ay achi mapappauy.*
44 [*Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.*]
45 *Mu nan usa ay sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam. Un-unuyna ay pungudka ay
maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay sukem, ya kunka
challu maichus-or ad inferno.*
46 [*Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.*]*
47 *Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam. Un-unuyna ay fuslingka ay
maetapi henan muntorayan Apo Dios mu nan wacha nan chuwa ay matam, ya kunka
challu maichus-or ad inferno.*
48 *Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.*
49 "*Tay am-in ay tataku at masapor mapachasanchay likiat ta omammay nan ukialicha
ay maepachong as nan asin ay mangepaammay as tamtam nan chinangchang.*†
50 *Ammay nan asin, ngem mu chakus at nakaan nan tamtamna, achi poros kasin
omasin. Isunga komaman kayu as nan asin ta munfifinnachang kayu ya makekappia kayu
as nan pachongyu ay taku.*"

---

* **9:46** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid chaná. Maepachongcha as nan versikulu 48.
† **9:49** As nan kali ay Griego at kanana, "Am-in ay tataku at masapor ay naasinancha as apuy."

10

Nan Isursuron Jesus Maepangkep As Ichang (Mat. 19:1-12; Luc. 16:18)

1 Kun pay nak-ak cha Jesus hid-i, inmuycha henan sakop nan Judea henan usa ay
chumang nan wawwang ay Jordan. Angkiay ya kun pay naamong kasin kan hiya nan
ongoongor ay tataku, insuruwana kasin chicha ay kaman challu as nan ukialina.
2 Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmuy kan Jesus ta chistinguncha hiya as nan
nanarudsuchancha, "Ay eparufus nan Lintig takú ay iyichang nan laraki hi asawana?"
3 "*Anan ngachana nan infilin Moises kan chakayu?*" ensongfiat Jesus kan chicha.
4 "Enparufus met Moises ay mun-amma nan laraki as kasuratan nan mun-
ichangancha, at epak-akna hi asawana," ensongfiatcha.*
5 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Insurat Moises nan nauy lintig para kan chakayu*
kiapú as nan kenatangken chi numnumyu.
6 *Ngem as nan laplapon nan nafiayangan nan luta, 'finayang Apo Dios nan taku ay laraki*
ya fiafiai'† ay kaman as nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
7 *'Hiyana nan kiapúna ay taynan nan laraki cha amana kan enana ta etepona hi*
asawana,
8 *at munfialincha as us-usa.' Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa.‡*
9 *Nan nunteponun ngarud Apo Dios at achi koma mun-ichangun chi taku.*"
10 Kuncha pay nunfiangad as nan afong, ensarochakchak nan disipulus kan Jesus nan
maepangkep as nan chiyuy kenalina.
11 Kenalen Jesus kan chicha, "*Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana ya*
kasin omasawa hiya as tukún at umiwet. Nan hana ay enatna at fiasorna as nan enmon-
ona ay asawana.
12 *Kaman us as nan fiafiai ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa as tukún at*
umiwet."

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a (Mat. 19:13-15; Luc. 18:15-17)

13 As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan Jesus ta kapro-
suna ay mangbendisyon kan chicha, ngem senengaran nan disipulus chicha.
14 As nan nangil-an Jesus as chi, finmungat, ya kanana kan chicha, "*Yasa! Pay-anyu*
ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan
chatona ay ongong-a nan maetapi henan muntorayan Apo Dios.
15 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achi mang-awat henan muntorayan Apo Dios*
ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achi poros sungkop henan muntorayana."
16 Angkiay ya inus-ussana ay nangakwor as nan ongong-a, ya benendisyonana chicha
as nan nangepatayana as limana kan chicha am-in.

Nan Nafiaknang Ay Taku (Mat. 19:16-30; Luc. 18:18-30)

17 Kun pay cha munligwat cha Jesus ay munfiaat, tenmagtag kan hiya nan usa ay
laraki. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya senarudsudna kan hiya, "Ammay
ay Misturu, ngachana man nan masapor ay atok ay manawid as nan fiyag ay maid
patingkiana?"
18 Kenalen Jesus kan hiya, "*Adchi t'uymu kanan un ammayak? Maid poros tukún as*
ammay mu achi yangkiay hi Apo Dios.
19 *Ammom met nan filfilin Apo Dios, 'Achika pomatuy, achika umiwet, achika mangakiw,*
achika munkutum ay muntistigu, achika somator, ya rispituwum cha amam kan enam.'"§

---

* **10:4** Deut. 24:1-3 † **10:6** Gen. 1:27; 5:2 ‡ **10:8** Gen. 2:24 § **10:19** Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

20 Kenalen nan laraki kan hiya, “Misturu, nunlapu as nan kaongak at enafurotku met
am-in chaná.”
21 Kun pay entoongan Jesus nan laraki, nalaylaychan kan hiya, ya kanana, “*Wacha
nan usa ay nunkurangam. Uymu elaku nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan
chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Mu marpas sa, unuchunak.*”
22 Kuna pay chinngor sa, naila as lupana ay nginmuyus, ya nunnunnunungu ay nak-
ak, tay nafiaknang as solet.
23 As nan hiyachi, nuntat-allang hi Jesus, ya kanana as nan disipulusna, “*Anuy paat
nalikiattu as nan chiyuycha wachay kenafiaknangcha ay sungkop henan muntorayan Apo
Dios!*”
24 Naschaawcha nan disipulus as nan nangaliyana as chi, ngem kenalen kasin Jesus,
“*An-akku, anuy paat nalikiat ay sungkop henan muntorayan Apo Dios!*
25 *Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay
sungkop henan muntorayan Apo Dios!*”
26 Naschaawcha as solet, ya nunsesennarudsudcha, “Ngachancha ngay ngarud nan
mafialin ay maesarakan?”
27 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, “*As nan tataku at achicha kafiaelan ay mangeka-
man as na. Ngem achi kan Apo Dios, tay kafiaelana nan am-in.*”
28 Angkiay kenalen Pedro kan hiya, “Enham! Tenaynanmi nan am-in, ya inmunud
kami kan he-a!”
29 Kenalen Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as afongna,
susnúdna, enana, amana, an-akna winnu payyiwna kiapú as nan pammatina kan ha-un
ya kiapú as nan mangekasabaana as nan Ammay ay Chamag*
30 *at mamen hinkiasottu nan awatuna ad wani ay timpu. O, ongor pay nan awatuna ay
ab-afong, susnúd, en-a, an-akna, ya payyiw. Uray mu assesa, mapalikiat challu hiya, at as
tapen chi urkiw at maettantu hiya as fiyag ay maid patingkiana.*
31 *Ngem nan ongor ay omon-ona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor us ay
omanongos ad wani at omon-onachantu.*”

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana (Mat. 20:17-19; Luc. 18:31-34)

32 As nan cha tumikichan cha Jesus as nan charan ay umuy ad Jerusalem, enmon-
ona hiya. Naschaaw nan disipulusna, ya inmugyat nan tataku ay cha umun-unud.
Ensakiken kasin Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya infiakiana nan nauy
ommattu kan hiya,
33 “*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem! Hid-intu ay maipurang nan
Naepadtu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy, ya ipurangchantu hiya as nan
chiyuycha Gentil.*
34 *Ot-otyokunchantu, tubtubfiaanchantu, sapsapletunchantu ya patayunchantu hiya.
Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as nan utúy.*”

Nan Chinawat Cha Santiago Kan Juan (Mat. 20:20-28)

35 Naesnop kan Jesus nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo, ya
kanancha kan hiya, “Misturu, wacha nan chawatunmi ay atum koma kan chakami.”
36 Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngachan tud-i ngay nan laychunyu ay atok para kan
chakayu?*”
37 Tinumforcha kan hiya, “As nan tomokram as nan tronom as nan machaychayaw
ay muntorayam at eparufusmu koma ay maketokor kami kan he-a: Nan usa at as apét
kannawanmu ya nan usa at as apét kannikidmu.”

38 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Achiyu ammuy chayu chawchawatun. Ay kafiaelanyu ay mangiliwas as nan likiat ay iliwasku? Ay kafiaelanyu ay matuy ay kaman as nan atok ay matuy?*"*
39 "Kafiaelanmi ya," ensongfiatcha kan hiya.
Kenalen Jesus kan chicha, "*O, iliwasyuntu nan likiat ay iliwasku, ya matuy kayuntu kaman as nan atok ay matuy.*
40 *Ngem fiakunku kalibfengan ay munpili as tomokor as apét kannawanku winnu as apét kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha nangesasakianaan Apo Dios.*"
41 Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha kan cha Santiago kan Juan.
42 Enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana kan chicha, "*Ammuyu met ay nan chiyuycha maifilang ay mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at epapeletcha nan laychuncha as nan chacha etortorayan. Nan anap-apucha us at etorayancha chicha.*
43 *Fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan uray ngachana ay manglayad ay munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu.*
44 *Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu at masapor munfialin as fiabfiaarun nan am-in ay tataku.*
45 *Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku.*"

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Bartimeo (Mat. 20:29-34; Luc. 18:35-43)

46 Inumchan hi Jesus ya nan disipulusna henan ili ay Jerico. As nan chacha mak-akan hid-i, nakiuy nan ongoongor ay tataku. Wacha nan usa ay nafurag ay munlemlemos ay nan ngachana at Bartimeo ay potot Timeo ay nangatokor as nan olet nan korsa.
47 Kuna pay chinngor ay cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret, enlapuna ay nangifukiaw, "Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!"
48 Senengaran nan ongor ay tataku hiya, ya chacha ifiakia kan hiya ay kuminak koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, "Kianak David, sug-anganak man paat!"
49 Enyawnen Jesus, ya kanana, "*Ayakianyu hiya.*"
Isunga enayakiancha nan nafurag ay laraki, ya kanancha, "Papigsaum nan num-nummu! Maligwatka, tay chachaka ayakian."
50 Kuna pay chinngor sa, nun-iwalina nan kakiayna, natannakchug, ya inmuy kan Jesus.
51 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*"
"Misturu, makailaak koma," ensongfiat nan nafurag kan Jesus.
52 Kenalen Jesus kan hiya, "*Uyka. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*" Hiya at chi ya makaila nan nafurag, ya inmunud kan Jesus as nan charan.

11

Nan Nanaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inumchanana Ad Jerusalem (Mat. 21:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage ya Betania henan chuntug ay Olivo. Enpaon-onana nan chuwa as nan disipulusna,
2 ya kanana kan chicha, "*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan paatyu umchanan hid-i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay naetatakud ay chaan pay nasaksakayan. Fokatanyu, ya iyaliyu hena.*

* **10:38** As nan kalen chi Griego at kanana, "Ay kafiaelanyu ay umikoptu as nan tasa ay umikopaktu? Ay kafiaelanyu ay mafunyakiantu ay kaman as nan atoktu ay mafunyakian?"

3 *Mu wachay mangali kan chakayu un, 'Adchi t'uyyu cha atun sa?' kananyu kan hiya un, 'Masapor nan Apo. Paifiangadnantu challu ay dagus hena.'"*
4 Inmuycha, at ininchanancha tit-iwa nan dongki ay urfun as nan korsa ay naetatakud
as nan pantiw nan afong. Kuncha pay cha fokatan,
5 senarudsud nan tataku ay kataktakchug hid-i, "Adchi t'uyyu cha fokatan nan
urfun?"
6 Infiakiacha nan kenalen Jesus kan chicha, at penarufusan nan tataku chicha.
7 Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha nan chiyuycha kakiaycha
as nan uchug nan urfun, angkiay nunsakay hi Jesus.
8 Nan ongor ay tataku at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa. Nan
tapina at inchapratcha as nan korsa nan chiyuycha sapang ay ongor chi forongcha ay
senongpatcha as nan chiyuycha uma ta epailacha ay chayawuncha hi Jesus.
9 Nan chiyuycha enmon-ona mu hiya ya nan chiyuycha inmun-unud at infugfuki-
awcha, "Maichaychayaw hi Apo Dios! Mabendisyonan koma nan omali as nan ngachan
nan Apo!*
10 Mabendisyonan koma nan cha omali ay muntoray kan chitaku ay mangesokat kan
Ari David ay kaap-uwan takú! Machaychayaw hi Apo Dios ad chaya!"
11 As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, sinungkop hiya as nan templo, ya
nuntat-allang as nan am-in ay wacha's chi. Ngem kiapú ta cha maschum, inmuy hiya
ad Betania ay kadwana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus.

Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(Mat. 21:18-19)

12 As nan kafikiatana as nan nak-akancha ad Betania, nunchukiaang hi Jesus.
13 Henan ad-achawwi as akét, inilana nan kaiw ay igos ay ongor chi tufuna. Inmuy
hiya ay mangila mu wachay fukiasna. Kun pay inumchan as nan kawad-an nan kaiw,
ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha, tay fiakun pay hiyachi nan timpu ay
fumfumkiasan chi igos.
14 Angkiay ya kenalina as nan kaiw, "*Maidtu poros mangmangan kasin as nan fuki-
asmu.*" Chinngor nan disipulusna nan kenalina.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo
(Mat. 21:12-17; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-17)

15 Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, sinungkop hi Jesus as nan fiattaw nan
Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha am-in ay cha mun-el-elaku
ya nan chiyuycha cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna nan chiyuycha lamesaan nan
chiyuycha cha munsoksokat as siping ya nan totokoran nan chiyuycha cha mun-el-
elaku as karopati.
16 Enpawana us ay mar-os nan ngachana ay taku ay wachay karkiacha as nan
chiyuycha fiattaw nan Templo.
17 Angkiay ya insuruwana nan tataku, ya kanana kan chicha, "*Ay kun chaan naisurat
as nan Kalen Apo Dios un, 'Nan afongku at makali un munkarkararakian ay para henan
am-in ay nasyon'? Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi mangaakiw!*"†
18 Kun pay nachamag nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru
as Lintig nan kenalen Jesus, inyanapchay atuncha ay mangpatuy kan hiya, tay umugy-
atcha kiapú ta naschaaw nan ongor ay tataku as nan isursuruna.
19 As nan naschum, nak-ak hi Jesus henan siyudad ay kadwana nan disipulusna.

Nan Maachar As Nan Intuchor Jesus Ay Kaiw Ay Igos
(Mat. 21:20-22)

---

* **11:9** Sal. 118:26 † **11:17** Isa. 56:7; Jer. 7:11

20 As nan wiet as nan chacha mar-osan, inilacha ay narangu nan kaiw ay igos inkiana
as nan lamotna.
21 As nan hiyachi, nanumnum Pedro nan tuchor Jesus, ya kanana kan hiya, "Misturu,
ilaum! Narangu nan chiyuy kaiw ay igos ay intuchormu."
22 "*Omafurot kayu koma kan Apo Dios,*" ensongfiat Jesus.
23 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu wachay pammatiyu kan Apo Dios ya achi kayu*
munchuwachuwa, mafialin ay kananyu henan nauy chuntug un, 'Maokwatka ya maichus-
orka henan fiayfiay,' ya maekaman tit-iwa.
24 *Isunga ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay chawatunyu kan Apo Dios as*
nan kararagyu ya afurotunyu ay naawatyu at maichattu kan chakayu.
25 *Kun kayu kay munkararag,‡mu wachay ingoryu as nan pachongyu ay taku, pakawa-*
nunyu ta pakawanun chakayu us kan Amayu ad chaya as nan fiasfiasoryu.
26 [*Ngem mu achiyu pakawanun hiya, achi chakayu us pakawanun kan Amayu ad chaya*
as nan fiasfiasoryu."]

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus (Mat. 21:23-27; Luc. 20:1-8)

27 Nunfiangad kasin cha Jesus ad Jerusalem. As nan cha manad-aranan Jesus as nan
fiattaw as Templo, inmuy kan hiya nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig
ya nan anam-amá.
28 Senarudsudcha kan hiya, "Anan nurpuwan man nan kalibfengam ay
mangekamkaman kan chatona? Ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay
kalibfengan ay mangekaman kan chicha?"
29 Tinumfor hi Jesus, "*Wacha nan usa'y sarudsuchok kan chakayu. Mu masongfiatanyu,*
ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan kalibfengak ay mangekamkaman kan chatona.
30 *Anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay nurpu kan Apo Dios winnu*
as nan tataku?"
31 Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo Dios,'
kananantu un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?'
32 Ngem mu kanan takú un, 'Ay nurpu as nan tataku?' Achi mafialin!" (Umugyatcha,
tay afurotun nan am-in ay tataku ay hi Juan at tit-iwa ay usa ay pomapadtu.)
33 Isunga nan ensongfiatcha kan Jesus at "Tuan! Achimi ammu."
Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu*
ngachana nan nunkalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan chatona."

12

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma (Mat. 21:33-46; Luc. 20:9-19)

1 Angkiay ya nun-epadpachong hi Jesus, "*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as*
ongor ay ubas as umana. Enaradna nan naliwus, ya nunkaub as munkopkopran as ubas.
Nun-amma us as nangatungatu ay fiawen nan munfianfiantay as nan umana. Kun pay
narpas sa, enpaammana as nan chiyuycha mun-umauna. Angkiay ya nunfiaat henan
achawwi ay lukiar.[*]
2 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfiaaruna as nan*
chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona ay ubas ay naapet as nan
umana.
3 *Ngem lenabkis ya senaplesaplet nan chiyuycha nun-uumauna hiya, ya enpafiangadcha*
hiya ay maid in-inchatcha.

---

‡ **11:25** As nan kali ay Griego at kanana, "Mu tomakchug kayu ay munkararag." Tay nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay tomokor ay maketakiatfor kan Apo Dios. * **12:1** Isa. 5:1-2

4 *Kun pay enommat sa, infiaorna us nan usa. Ngem linungakancha, ya penabpafiainancha hiya.*
5 *Infiaorna nan tukún, ngem penatuycha hiya. Wachacha us chi naesokat ay infiaorna. Ngem penak-orcha nan tapen nan nauycha infiaorna, ya penatuycha nan tapina.*
6 *Kun pay hiyachi, nan nayagyag at nan us-usa ay laylaychuna ay anak ay laraki. As nan anongosna, infiaorna hiya kan chicha, tay kanana as numnumna un, 'Siguradu ay mafiainchantu as nan mismu ay anakku.'*
7 *"Ngem kenalen nan chiyuycha nun-uumauna as nan tunggal usa un, 'Nauy nan mangetawid as nan uma ay uumaun takú. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.'*
8 *As nan hiyachi, lenabkischa hiya. Penatuycha, ya ichus-orcha as nan fiakun sakop nan uma ay natatanman as ubas."*
9 Senarudsud Jesus, "*Ngachanantu nan atun nan nunkuwa as nan uma ay natatanman as ubas? Omalintu hiya ay mangpatuy as nan chiyuycha nun-uumauna. Angkiay ichatna as nan tukún nan umana ay natatanman as ubas.*
10 *Ay chaanyu finasfiasa nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un:*
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.
11 *Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú."'*†
12 As nan hiyachi, penachas nan anap-apon nan chiyuycha Judio ay mangepatiliw kan Jesus, tay naawatancha ay nan maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha. Ngem inmugyatcha as nan ongoongor ay tataku, isunga tenaynancha hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Munfiaroran
(Mat. 22:15-22; Luc. 20:20-26)

13 Kun pay narpas chi, infiaorcha kan Jesus nan tapen nan chiyuycha Fariseo ya nan tapen nan chiyuycha pasorot Ari Herodes ay uy manikap kan hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay mangicharumancha kan hiya.
14 Enmalicha kan Jesus, ya kanancha, "Misturu, ammumi ay tit-iwa nan am-in ay kanam. Mapapchong nan atum as nan am-in ay tataku, tay achim ifilang nan kasasaadcha, ngem isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tataku. Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu's na: Ay eparufus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad Roma winnu achi?"
15 Ngem aammon Jesus ay pakamankamancha, ya kanana kan chicha, "*Adchi t'uyak chischistingun? Ud-a, umiyali kayu as usa ay silsilyu ta ilaok.*"
16 Kuncha pay inyali kan hiya, senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan as na?*"
"Hi Emperador," ensongfiatcha kan hiya.
17 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador nan kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo Dios.*"
As nan nangaliyana's chi, naschaaw nan chiyuycha naifiaor kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy
(Mat. 22:23-33; Luc. 20:27-40)

18 Wachacha nan Saduceo ay enmali kan Jesus. Chicha nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan hiya,
19 "Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor ay asawaun nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.'‡

† **12:11** Sal. 118:22-23; Ara. 4:11 ‡ **12:19** Deut. 25:5-6

20 Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. Enmasawa nan panguru, at
natuy ay maid enpototna.
21 Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpototna. Assid-i
us challu as nan maekatlu
22 inkiana as nan maekapitu. Natuycha am-in ay maid enpototcha. Kuncha pay natuy
am-in, natuy us nan fiafiai.
23 As nan urkiw ay matakuwan manipud as nan utúy, ngachana ngay nan nakin asawa
as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan pitu hiya?"
24 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kenomsaw kayu tit-iwa! Achiyu maawatan nan
maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan nan pannakafialina.*
25 *Tay as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy at maid mun-eennasawa,
ngem kuncha at am-in maepachong as nan angheles ad chaya.*
26 *Mu maepangkep as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ay chaanyu
finasfiasa nan enpaisurat Apo Dios kan Moises maepangkep as nan cha munkiarkiarud ay
kaiw? Hiyachi nan naisuratan nan kenalen Apo Dios un, 'Ha-un nan Dios Abraham, nan
Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'*§
27 *Nan laychuna ay kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan nunkatuy. Nunsid-
lay kenomsawanyu!*"

Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios
(Mat. 22:34-40; Luc. 10:27)

28 Chinngor nan usa as nan mun-isursuru as Lintig nan sososek cha Jesus ya nan
chiyuycha Saduceo. Ammuna ay ustu nan ensongfiat Jesus kan chicha, isunga senarud-
sudna kan hiya, "Apo, ngachana man nan kaamuchan ay filin?"
29 Tinumfor hi Jesus, "*Nan kaamuchan ay filin Apo Dios at hiyana: 'Chungrunyu,
chakayu ay kianak Israel! Us-usa nan Apo takú ay hi Apo Dios. Maid tukún.*
30 *Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom, as nan am-in ay
lenawam, as nan am-in ay numnummu ya as nan am-in ay fikasmu.'**
31 *Nan maekadwa ay kaamuchan at hiyana: 'Masapor laylaychum nan pachongmu ay
taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.'*†*Maid kasin tukún as am-amud
ay filin mu nan nauycha.*"
32 Angkiay ya kenalen nan mun-isursuru as Lintig, "Ustu, Misturu. Tit-iwa nan
kenalem ay us-usa nan Apo Dios. Maid tukún mu achi hiya yangkiay.
33 Tit-iwa met ay masapor laychun nan taku hi Apo Dios as nan am-in ay pusuna, as
nan am-in ay numnumna ya as nan am-in ay fikasna. Masapor laylaychuna us nan
pachongna ay taku kaman as nan atuna ay manglaylayad as nan achorna. Tit-iwa ay
am-amud chaná as atun mu nan mangichatchatonan as animar ya tapina ay chaton
kan Apo Dios."‡
34 As nan nanngoran Jesus ay nainsilifian nan songfiat nan mun-isursuru as Lintig,
kenalina kan hiya, "*Kiayudka maetapi henan muntorayan Apo Dios.*" Kun pay narpas
na, maid poros makaiturud ay nunsarsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo
(Mat. 22:41-46; Luc. 20:41-44)

35 Kun pay cha mun-isuru hi Jesus aschi's Templo, senarudsudna, "*Adchi pay ngarud
t'uy kanan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig un hi Cristo at kianak David?*
36 *Hiyana nan enpaifiaag nan Espiritu Santo kan David mismu un,*
'Kenalen nan Apo as nan ok Apo un,
"Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu." '§

---

§ **12:26** Exo. 3:6 * **12:30** Deut. 6:5 † **12:31** Lev. 19:18 ‡ **12:33** Deut. 4:35 § **12:36** Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

37 "*Mu hiyasa ngarud ay 'Apo' nan pangaw-awag David ay mismu kan Cristo, anuyna ngay atun ay hi Cristo at kianak David?*"

Nan Infiagfiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig (Mat. 23:1-12; Luc. 20:45-47)

Ongor chi lagsak nan ongoongor ay tataku ay nanngor as nan kenalina.

38 As nan cha mun-isuruwan Jesus, kenalina, "*Il-ilaunyu nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay manglaylayad ay munliklikud ay nakafiachu as somakiayad ta mafigfigcha, ya manglaylayad ay marisrispitu as nan chiyuycha mun-el-elakwan.*

39 *Laylaychuncha nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as nan chiyuycha senagoga ya nan tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as tomoktokorancha as nan uycha makifiastaan.*

40 *Isikapancha ay mangkuwa as nan ab-afong nan eellakas. Angkiay paanchuanchuwuncha nan kararagcha ta ilaun nan tataku ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!*"

Nan Chaton Nan Ellakas (Luc. 21:1-4)

41 As nan nangatokoran Jesus ay nanasakiang as nan mangit-ittuwan as siping aschi's Templo, inilana nan tataku ay cha mangipuuy as sipingcha. Inmipuuy nan ongor ay nunkafiaknang as chamuna ay siping.

42 Angkiay enmali nan usa ay pugli ay ellakas ay nangipuuy as kun chuwa ay pesos.

43 Enayakian Jesus nan disipulusna, at kenalina kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Hi tona ay pugli ay ellakas nan nangittu as kachamunaan kan chicha am-in.*

44 *Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan kenafiaknangcha. Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan am-in ay wacha kan hiya ay kurpuwan chi pagfiyagna.*"

13

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo (Mat. 24:1-2; Luc. 21:5-6)

1 Kun pay cha pumitiw hi Jesus as nan Templo, kenalen nan usa ay disipuluna kan hiya, "Misturu, ilaum kay! Anad-acha-an as solet nan chiyuycha fiatu ay enosarcha, ya anuy paat anam-ammay nan chiyuycha nakiaub as fiatu as nan kawad-an nan Templo!"

2 "*O!*" ensongfiat Jesus kan hiya. "*Iilaum nan nauycha anad-acha ay nakiaub. Maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu (Mat. 24:3-14; Luc. 21:7-19)

3 As nan nangatokoran Jesus henan chuntug ay Olivo ay chuchumangun nan Templo, enmali cha Pedro, Santiago, Juan ya hi Andres kan hiya ay chidchicha yangkiay.

4 Senarudsudcha, "Ifiakiam pay kan chakami mu kaatnantu nan ommatan chatona, ya ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan ommatan chatona am-in?"

5 Kenalen Jesus kan chicha, "*Il-ilaunyu ta maid mangar-allilaw kan chakayu.*

6 *Ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, 'Haun hi Cristo!' ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.*

7 *As nan manngoranyu as kanikong chi kukufiat ya chamag maepangkep as kufiat henan achawwi ay luglukiar, achi kayu machanakian. Masapor challu ommat chaná, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan nan lufong.*

8 *Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan chiyuycha muntorayan. Wachachantuy kichu henan tukutukún ay lukiar. Wachachantu us chi fitel. Ngem chatona nan laplapon chi likiat ay kaman as nan munpasikaran chi omanak.*

9 *"Il-ilaunyu, tay wachachantu nan mangicharum kan chakayu as nan chiyuycha lupon.*
Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha. Tomakchug kayuntu as nan
sangwanan nan gogobernador ya ar-ari kiapú kan ha-un. Hiyasa nan chansayu ay
mangepaneknektu kan chicha as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag.
10 *Nan Ammay ay Chamag at masapor maekasaba on-ona henan am-in ay nasyon*
*sakbay munpatingkia nan lufong.**
11 *Kun chakayu pay tiliwun ya icharum, achi kayu machanakian mu ngachanantu nan*
kananyu, ngem ifiakiayu mu ngachana nan maepakaammu kan chakayu as nan hana ay
uras. Tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun at nan Espiritu Santo.
12 *"As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay sunúdna ay laraki.*
Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak us at kontraunchantu nan
chanakchakorcha ya epapatuycha chicha.
13 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as pammatiyu kan ha-un. Ngem nan*
taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan anongos at maesarakantu."

Nan Kauugyat Ay Ommat
(Mat. 24:15-28; Luc. 21:20-24)

14 Inturuy Jesus, *"Ilaunyuntu nan 'Kauugyat ay Chumachael' ay tenmatakchug as nan*
achina kalibfengan ay tomakchukian. (Nan mamasa as na at masapor maawatana nan
laychun tona ay kanan.) As nan hiyachi, nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay
umuy henan chiyuycha chuntug.
15 *Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu ay sungkop*
ay mangara as kinakuna.
16 *Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna.*
17 *Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan*
hanacha ay urkiw!
18 *Ekararagyu kan Apo Dios ta fiakun koma as nan chinamuy nan ommatana.*
19 *Tay as nan hanacha ay urkiw, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid maepachon-*
gana nunlapu as nan namayangan Apo Dios henan lufong inkiana ad wani, ya achintu
kasin om-ommat.†
20 *Mu achi henkemachun Apo Dios nan chiyuycha urkiw ay munlikiatan, maidtu taku*
ay kutug ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna, henkemachuna nan
chiyuycha urkiw.
21 *"As nan hiyachi ay timpu, mu wachay mangarkali kan chakayu un, 'Ilaunyu! Nauy*
nan Cristo!' winnu 'Ilaunyu! Chiyuy hiya!' at achiyu ab-afurotun.
22 *Tay munpailachantu nan chiyuycha achi tit-iwa ay Cristo ya achi tit-iwa ay poma-*
padtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ta mu
mafialin at allilawuncha nan tataku ay pinilen Apo Dios.
23 *Ngem il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at chaná am-in kan chakayu."*

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:29-31; Luc. 21:25-28)

24 *"As nan hanacha ay urkiw as nan karpasan nan timpon chi likiat, ngomongottu nan*
urkiw, ya achintu somorag nan furan.
25 *Nan chiyuycha taraw at mag-aschantu ay murpu ad chaya, ya achintu manongnong*
chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.‡
26 *Angkiay ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay ongor ay pannakafi-*
alina ya kaichayawana ay cha omali ay maetatapi as nan chiyuycha lifuu.§
27 *Angkiay ya ifiaornantu nan angheles***ay uy mangamong as nan tataku ay pinilen Apo*

* **13:10** 2 Ped. 3:10-14 † **13:19** Dan. 12:1 ‡ **13:25** Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 § **13:26** Dan. (13:26) 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7 * **13:27** As nan kali ay Griego at kanana, "opat ay kurpuwan chi angin."

Dios henan uray ay chaud ay lukiar ay kawad-ancha."

Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos
(Mat. 24:32-35; Luc. 21:29-33)

28 Kenalen pay Jesus, "*Suruwunyu koma nan maepadpachongan maepangkep as nan*
kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos ya maforongan, ammuyu at ay kiayud
chakun.
29 *Hiyasa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud*
at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw.
30 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tataku ad wani ay*
timpu ay matataku pay as nan ommatantu chatona am-in ay infiakiak.
31 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek.*

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:36-44)

32 "*Maid mangammu as nan urkiw winnu uras ay ommatantu chatona ay infiakiak.*
Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at achicha ammu, ngem kun
yangkiay nan Ama.
33 *Il-ilaunyu ya munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan timpu ay ommatana.*
34 *Maepachong na as nan taku ay cha munsakiana ay munfiaat as nan achaachawwi.*
Sakbay mak-ak, ipiyarna nan afongna as nan chiyuycha fiabfiaaruna, ya ifiakiana nan
chunuwun nan tunggal usa kan chicha. Ifilina us as nan munfianfiantay as nan sungkopan
ay munfiantay hiya ay ustu.
35 *Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan omaliyan nan nun-afong. Achiyu*
ammu mu uy at as nan maschum, tongan chi lafi, makapis winnu mangaurkiw.
36 *Munsasakiana kayu, tay anaka ya loktat ay omali hiya, ya uchanana chakayu ay*
nanassuy.
37 *Nan nauy ay infiakiak kan chakayu at hiya us nan ifiakiak as nan am-in ay tataku:*
Munsasakiana kayu!"

14

Nan Nangiyanapancha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus
(Mat. 26:1-5; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Chuwa pay ay urkiw at umchan nan Fiastan chi Munlausan ya Fiastan chi Tenapay
ay Maid Lebadurana. Nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig at
chacha an-anapun nan atuncha ay mangtiliw ya mangepapatuy kan Jesus ay achi
maam-ammuwan nan tataku.
2 Kenalicha, "Aw, achi takú iyaspor as nan fiasta, tay anaka ya munkukuru nan
ongoongor ay tataku."

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus
(Mat. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uycha nakekan as afong Simon ay nakonet
ay enpaammay Jesus. As nan chacha manganan, naesnop nan usa ay fiafiai. Entatakina
nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as
munfiangu ay nanginngina-an ay makali un nardu. Pintuna nan fiakiang nan mangit-
ittuwan, ya inkuyagna nan fiangfiangru as nan uron Jesus.
4 As nan hiyachi, wachacha hid-i nan tapen nan tataku ay finmungat, ya chacha kanan
ay matatakiatfor, "Ayyiwka sa paat!
5 Mu koma naelaku na ay fiangfiangru at nasorok as turon kiasot ay dinario nan
fiarorna. Angkiay maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli." Angkiay ya en-ensotcha
as solet nan fiafiai.

6 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Pay-anyu! Adchi t'uyyu lilifokun hiya? Ammay met*
nan enatna kan ha-un.
7 *Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli, ya mu laychunyu,*
mafialinyu ay fiadngan chicha as nan kumpurmi ay uras. Ngem mu ha-un, achiyaktu
kanayon ay wacha kan chakayu.
8 *Enat nan fiafiai nan kafiaelana ay atun kan ha-un. Enon-onana ay nangefokfok as nan*
fiangfiangru as nan achorku ta esakianana nan pannakailufokku.
9 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta nan maekasabaan*
nan Ammay ay Chamag at maifiabfiaagtu nan enatna as mangnumnumnuman kan hiya."

Nan Nakiturakian Judas Ay Esepsepna Hi Jesus (Mat. 26:14-16; Luc. 22:3-6)

10 Angkiay ya hi Judas Iscariote ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus at inmuy
as nan anap-apon chi papachi ta esepsepna hi Jesus kan chicha.
11 Naragsakancha as nan nanngorancha as nan kenalina, ya enkaricha ay ichatcha
nan siping kan hiya. Isunga nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay mangesepsepana
kan Jesus.

Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos Ay Makiufongancha Kan Jesus (Mat. 26:17-25; Luc. 22:7-13, 21-23; Jn. 13:21-30)

12 As nan omona ay urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana at hiyasa
us nan urkiw ay mangichatonan nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha urfun ay
karnero para as nan Fiastan chi Munlausan. Senarudsud nan disipulus kan Jesus, "Ay
chaud nan laychum ay mangesakianaanmi as nan manganan takú as nan Fiastan chi
Munlausan?"*
13 Angkiay ya kenalen Jesus as nan chuwa ay disipulusna, "*Uy kayu henan siyudad,*†*at*
wachantu nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay manasakfiat as fusi ay natorwan
as chanum. Unuchunyu hiya.
14 *Uray ngachana ay afong nan sungkopana, kananyu as nan nun-afong, 'Infiakian nan*
Misturu un ay chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as nan disipulusna as nan
Fiastan chi Munlausan?'
15 *Epailanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay kawad-an nan*
am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu."
16 Inmuy nan chiyuycha chuwa ay disipulus henan siyudad, ya ininchanancha nan
am-in ay kaman as nan infiakian Jesus kan chicha. As nan hiyachi, ensakianacha nan
manganan as nan Fiastan chi Munlausan.
17 Kun pay naschum, inumchan hi Jesus ya nan hinpuru ya chuwa ay disipulus.
18 As nan chacha manganan, kenalina, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wacha nan*
usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un ay hiya nan nakiuufong kan ha-un ad wani."
19 Enlapon nan disipulusna ay nginmuyus, ya nunsesennarunucha ay nunsarudsud
kan Jesus, "Ay ha-un ta?"
20 "*Usa kan chakayu ay hinpuru ya chuwa ay cha makisiwsiw kan ha-un as tenapay as*
nan mallokong," ensongfiat Jesus kan chicha.
21 "*Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan kanan nan*
naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem kasusug-ang kayman nan
hana taku ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku! Un-unuyna at mu kun
chaan naiyan-anak hiya!"

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi (Mat. 26:26-30; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

* **14:12** Exo. 12:1-27; Lev. 23:5-8; Deut. 16:5-8 † **14:13** Nan siyudad at Jerusalem.

22 As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman kan Apo Dios.
Pinutput-ingna, angkiay inchatna kan chicha, ya kanana, "*Araunyu na. Hiyana nan*
achorku."
23 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay
nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, at inmikopcha am-in.
24 Kenalina kan chicha, "*Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan fiarú ay*
nakiturakian Apo Dios as nan tataku. Omayastu as nan matuyak para as nan ongor ay
tataku.
25 *Ifiakiak kan chakayu nan kenatit-iwa. Achiyaktu umig-ikop as nan unus chi ubas*
inkiana umchan nan hana urkiw ay umikopak as nan fiarú ay unus chi ubas henan
muntorayan Apo Dios."
26 As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios, pinmitiwcha
ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

27 As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Lomayaw kayuntu am-*
in, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Patayoktu nan mangay-
aywan as nan karnero, at masisiyanchantu nan chiyuycha karnero.'‡
28 *Ngem as nan matakuwak kasin manipud as nan utúy, omon-onaaktu ay umuy ad*
Galilea mu chakayu."
29 Infiakian Pedro kan Jesus, "Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak, achiyak
challu lomaylayaw."
30 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi, sakbay*
munkokakok nan ka-or as nan kapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-a."
31 Ngem enpapelet Pedro, "Aw! Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy, achek challu
poros esassaot he-a!" Assesa us nan kenalen nan am-in ay kakadwana ay disipulus.

Nan Nunkararakian Jesus Ad Getsemani (Mat. 26:36-46; Luc. 22:39-46)

32 Inmuy cha Jesus henan lukiar ay makali un Getsemani, ya kanan Jesus as nan
disipulusna, "*Etokoryu hena ta uyak munkararag.*"
33 Entakina hi Pedro, hi Santiago ya hi Juan. As nan hiyachi, enlapuna ay nginmuyus
ya nalilifok.
34 Kenalina kan chicha, "*Kamanku ekatuy nan nunsidla ay ngunguyusku. Mayasna*
kayu ya munpuyat kayu."
35 Angkiay ya inmuy as nan ad-achawwi as akét. Nunlukfub ya enkararagna ay mu
mafialin koma at achi maturuy nan ommat kan hiya.
36 Enkararagna, "*Ama, nan am-in at kafiaelam. Kaanum koma kan ha-un nan nauy*
omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan maekaman, ngem nan
laychum."
37 As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay
nanassuy. Kenalina kan Pedro, "*Simon, ay nanassuyka at? Ay kunmu achi kafiaelan ay*
munpuyat as uray us-usa ay uras?
38 *Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug. Nakasakiana*
kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu."
39 Kasin tenmaak hi Jesus, ya enkararagna nan pachong nan kenarkalina.
40 Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipulusna,
ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha as solet. Achicha ammu
nan esongfiatcha kan hiya.

---

‡ **14:27** Zac. 13:7

41 Inmuy kasin ay nunkararag. Kun pay nunfiangad as nan maekapitlu, kenalina kan
chicha, "*Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay? Ustu sa! Inumchan*
at nan uras ay maesepsepan nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan fumafiasor.
42 *Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mangesepsep kan ha-*
un."

Nan Naniliwancha Kan Jesus
(Mat. 26:47-56; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)

43 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa as nan
hinpuru ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongor ay tataku ay kachorchorosan
ya kapakpak-oran. Chicha nan infiaor nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as
Lintig ya nan anam-amá.
44 Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: "Nan taku ay fisituwok
at hiya nan chayu an-anapun. Tiliwunyu hiya, ya etaakyu ay mangukuwarcha ay ustu."
45 As nan inumchanan Judas, nunchakpos hiya kan Jesus, ya kanana, "Misturu!" ya
finisituna hiya.
46 Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya enpapakudcha ay ustu.
47 Ngem as nan nangil-an nan usa ay disipulu ay nangatakchug hid-i, enoknosna nan
chorosna. Finakagna nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan
ingana.
48 Angkiay ya kenalen Jesus kan chicha, "*Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali*
ay nangachoros ya nangapak-or ay mangtiliw kan ha-un?
49 *Inurkiw met ay wachaak kan chakayu aschi's Templo ay cha mun-is-isuru, ya chaanak*
met tiniltiliw kan chakayu. Ngem masapor atunyu na ta matongpar nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios."
50 Angkiay ya lenmayawcha am-in, ya tenaynancha hi Jesus.
51 Wacha nan usa ay fumarfiaru ay nangepopotepot yangkiay as urus as achorna ay
cha umun-unud kan Jesus. Penachas nan tataku ay mangtiliw kan hiya,
52 ngem lenmayaw ay lablabfusan ay nanaynan as nan urusna.

Nan Namistikiaran Nan Ap-apon Chi Judio Kan Jesus
(Mat. 26:57-68; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

53 Angkiay ya inyuycha hi Jesus as nan afong nan kangatuwan ay pachi. Hid-i nan
naaamongan nan am-in ay anap-apon chi papachi, anam-amá ya nan mun-isursuru as
Lintig.
54 Inmun-unud hi Pedro ay tenmataak inkiana as nan fiattaw nan afong nan
kangatuwan ay pachi. Angkiay ya naketokor hid-i as nan chiyuycha kuwarcha ay
makeanichu.
55 Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at nun-
anaanapcha as pammaneknek as mangepafiasorancha kan Jesus ta wachay kiapúna as
mangepapatuyancha kan hiya, ngem maid naanapancha.
56 Nan ongor at nuntistigucha as achi tit-iwa ay maekontra kan Jesus, ngem achi
mapapchong nan pammaneknekcha.
57 Wachacha us nan tapen nan tataku ay tenmakchug ay nuntistigu as achi tit-iwa.
Kenalicha,
58 "Chinngormi hiya ay kenalina, 'Chachaeloktu nan nauy Templo ay enammaan chi
tataku, ya as nan unig chi turu ay urkiw kumaufiaktu as tukún ay fiakun taku nan
mangamma.' "
59 Uray challu chatona at chaan napapchong nan intistigucha.
60 Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi as nan sangwanan nan am-in,
ya senarudsudna kan Jesus, "Ay maid esongfiatmu as nan cha epabpafiasor chatona ay
tataku kan he-a?"

61 Ngem kun kinkinak hiya ya chaan tinumtumfor. Senarudsud kasin nan kangatuwan ay pachi kan hiya, “Ay he-a nan Cristo ay Anak nan Machaychayaw ay Dios?”
62 “*O ha-un*,” ensongfiat Jesus. “*Ilaunyuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay tomokor as apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in. Ilaunyuntu us ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu,*”§ ensongfiat Jesus.
63 Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fiachuna kiapú as fungatna, ya kanana, “Ay masapor takú pay chi muntistigu?
64 Chinngoryu at met ay enpachongna nan achorna kan Apo Dios. Ngachana nan munnunumnumyu?” Am-incha at enkeddengcha ay libfengna ay mapatuy.
65 Angkiay ya enlapon nan tapen nan tataku ay manubtubfia kan hiya. Enokopancha nan matana, ya sinudpasudpakcha hiya, at kenalicha kan hiya, “Ud-a pay! Pugtuwam mu ngachana nan nanudpak kan he-a.” Haat araun nan chiyuycha kuwarcha hiya ya tenamtampakcha.

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:69-75; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

66 Kun pay hi Pedro, kukutug as nan fiattaw. Nar-os nan usa as nan chiyuycha fiabfiafiai ay fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi as nan kawad-ana.
67 Kuna pay inila hi Pedro ay cha makean-anichu, entoongana hiya, at kenalina, “He-a us at nakekadkadwaka met kan Jesus ay i-Nazaret.”
68 Ngem ensaot Pedro, “Achek poros ammu nan cham kankanan, ya achek us maawatan!” Inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw. Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or.
69 Nan tukún ay mafiabfiaor ay fiafiai at enmatonana hi Pedro, at kenalina as nan chiyuycha nangatakchug, “Hi tona met ay laraki at usa us kan chicha.”
70 Ngem kasina ensaot.
Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at kenalicha kan Pedro, “O kayong, usaka kan chicha, tay i-Galileaka met.”
71 Ngem ensapatan Pedro as nan achorna, “Chusaunak ud-ay kan Apo Dios mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu nan taku ay chayu kankanan!”
72 Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or as nan maekapidwa, ya nanumnum Pedro nan infiakian Jesus kan hiya, “*Sakbay ay munkokakok nan ka-or as nan maekapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-a.*” Kun pay nanumnum Pedro, chaana naetporan chi saket chi numnumna, ya nunsidlay akorna.

15

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(Mat. 27:1-2, 11-14; Luc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 As nan wi-ewi-et, nuntuturagcha nan anap-apon chi papachi, anam-amá, munisursuru as Lintig ya am-in ay membron nan Sanhedrin mu anan atuncha kan Jesus. Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan Gobernador Pilato.
2 Senarudsud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali ay ha-un*,” ensongfiat Jesus.
3 Ongor chi enpafiasor nan anap-apon chi papachi kan Jesus.
4 Angkiay kasin senarudsud Pilato kan hiya, “Chungrum at ongor chi chacha epabpafiasor kan he-a. Ay kun maid esongfiatmu?”
5 Ngem chaan challu tinumtumfor hi Jesus, isunga naschaaw hi Pilato.

§ **14:62** Mar. 13:26

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-26; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39-19:16)

6 Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen Pilato ay umilufus as usa ay fiarud ay
chawatun nan tataku.
7 As nan hana ay timpu, wacha nan usa as nan chiyuycha fiarud ay nan ngachana at
Barrabas. Hiya ya nan chiyuycha kakadwana at penmatuycha as nan nangkukuruwan-
cha as nan goberno.
8 Kun pay naamong nan tataku as nan sangwanan Pilato, chinawatcha kan hiya ay
atuna koma nan ukialina kun kay fiasta.
9 Senarudsud Pilato kan chicha, “Ay laychunyu ay ilufusku nan aren chi Judio?”
10 Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang nan anap-apon chi papachi hi Jesus
kan hiya kiapú as aposcha.
11 Ngem nan anap-apon chi papachi at chinorchorcha nan tataku ay munkuru ta nan
chawatuncha ay ilufusna para kan chicha at hi Barrabas fiakun hi Jesus.
12 Kenalen kasin Pilato as nan tataku, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud as nan
laraki ay kananyu un aren chi Judio?”
13 Infukiawcha, “Epaelansam as nan koros!”
14 “Adchi ngay? Ngachana man nan fiasorna?” senarudsud Pilato kan chicha.
Ngem kenaskasincha infukiaw, “Epaelansam as nan koros!”
15 Kiapú ta laychun Pilato ay paragsakuna nan tataku, inlufusna hi Barrabas para kan
chicha. Angkiay enpasaplesapletna hi Jesus as nan sosorchachu, ya inpurangna hiya ta
maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus
(Mat. 27:27-31; Jn. 19:2-3)

16 Iniskop nan sosorchachu hi Jesus as nan fiattaw nan palasyon nan gobernador, ya
enamongcha nan am-in ay kakadwacha.
17 Finachuwancha hi Jesus as kakiay ay munchachara ay maepachong as nan fiachon
chi ari. Penolekawcha nan komawet ay sufet ya insukrubcha kan hiya.
18 Angkiay ya enlapucha ay aginpapakomosta kan hiya, “Matakutakuka ay Aren chi
Judio!”
19 Enpak-opak-orcha nan nunu as nan uruna, ya tinubfiatubfiaancha hiya. Nunpal-
palintumangcha ay aginchachayaw kan hiya.
20 Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaancha nan munchachara ay
kakiay, ya enpafiachucha kasin nan sikud ay infiafiachuna. Hacha at ek-ak ay uy
mangelansa kan hiya as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 As nan chacha manad-aranan, wacha nan nurpu henan sikib ay cha omali henan
siyudad ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay aman cha Alejandro kan Rufo. Kuncha
pay sinib-at hiya, penelet nan sosorchachu hiya ay manakfiat as nan koros Jesus.
22 Angkiay ya inyuycha hi Jesus henan lukiar ay makali un Golgota ay nan laychuna
ay kanan at “Lukiar nan Tong-or chi Uru”.
23 Hid-i, penachascha ay paikopun hi Jesus as fiayas ay nakaslangan as akias ay makali
un mirra ay mangepakyat kanu as putug, ngem enachina.
24 Enlansan nan sosorchachu hiya as nan koros. Angkiay finingfingaycha nan
chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnonotancha ta ilauncha mu ngachana nan
araun nan tunggal usa kan chicha.
25 Alas nuebe as nan wiet nan nangelansaancha kan Jesus as nan koros.

26 Nan tabra ay naisusuratan nan naepafiasor kan hiya at assena nan kafiasaana:
“Nan Aren chi Judio.”
27 Enlansacha us nan chuwa ay homohold-ap, usa as apét kannawan Jesus, ya nan usa
at as apét kannikidna.
28 [Hiyana nan natongparan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Naetapi
hiya as nan chiyuycha lomalabsing as lintig.”]*
29 Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya ya nunwugwugwugcha, ya
chacha kankanan, “Kakun ayu ad wani! He-a ay nangali un kafiaelam ay manachael
as nan Templo ya kiaufum as nan unig chi turu ay urkiw
30 at ud-a, esarakam nan achormu, ya komsopka as nan koros!”
31 Uray nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig at enot-otyokcha
hi Jesus as nan chacha mangarkaliyan as nan tunggal usa, “Ensarakana nan tapina ay
tataku, ngem achina met poros maesarakan nan achorna.
32 Kakun ud-a komsop ad wani nan nauy Cristo ay aren nan chiyuycha kianak Israel
as nan korosna ta ilaun takú, at afurotun takú hiya.” Nan chiyuycha naetapi kan Jesus
ay naelansa as nan koroscha at ininsurtucha us hiya.

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 As nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan maki-
ayud.
34 As nan alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” Nan
laychuna ay kanan at “Diosku, Diosku, adchi t'uyak ennganuy?”†
35 As nan nanngoran nan tapen nan tataku ay nangatakchug hid-i, kenalicha, “Chun-
grunyu sa! Chana ayakian hi Elias.”
36 Tenmagtag nan usa ay nangepasosop as nan espongha as nan senmoka ay fiayas.
Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu, ya inchawchawna kan Jesus ta sosopuna, ya
kanana, “Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias ay uy mangeksop kan hiya as
nan koros.”
37 Nunfukiaw hi Jesus as napigsa ya natuy.
38 As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan nan Templo nunlapu as
lamagna inkiana as kuwabna.‡
39 Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu ay nangatakchug hid-i ay nanasakiang
kan Jesus nan enatna ay natuy, kenalina, “Tit-iwa payat ay hi tona ay taku at Anak Apo
Dios!”
40 As nan ad-achawwi as akét, wachacha nan fianafiai ay nangiila as nan cha om-
ommat. Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay enan cha Jose kan
Santiago ay makali un ong-onga, ya hi Salome.§
41 Chatona nan nakikkiuy ya namadfiachang kan Jesus as nan kawad-ana pay laing
ad Galilea. Ongor us nan tapina ay fianafiai ay inmunud kan Jesus as nan enmaliyana
ad Jerusalem.

Nan Lufun Jesus
(Mat. 27:57-61; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Kun pay cha maschum, chacha munsakiana nan Judio para as nan kafikiatana ay
Urkiw ay Mun-iblayan.
43 Hi Jose ay i-Arimatea at naturud ay inmuy kan Pilato, at chinmawat as pammarufus
ay arauna nan achor Jesus. Hi Jose ay anna at usa ay machayaw ay ap-apon chi Judio ay
manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo Dios.

---

* **15:28** Isa. 53:12 † **15:34** Sal. 22:1 ‡ **15:38** Exo. 26:31-33; Heb. 9:3 § **15:40** Luc. 8:2; Mar. 16:1

44 Naschaaw hi Pilato as nan nanngorana ay natuy at hi Jesus. Isunga enayakiana nan
kapetan nan sosorchachu ya senarudsudna mu tit-iwa ay natuy hi Jesus.
45 Kuna pay naammuwan as nan kapetan ay natuy tit-iwa hi Jesus, enparufusna ay
araun Jose nan achor Jesus.
46 Lenmaku hi Jose as am-ammay ay lopot. Enpaksopna nan achor Jesus, at
penotepotana as nan hana ay lopot. Angkiay ya enpaipuuyna as nan lufok ay natuk-
tukan ay chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu ay nanangubna as
nan lufok.
47 Hi Maria Magdalena ya hi Maria ay enan Jose at inilacha nan nailubkan Jesus.

16

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-10; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan, lenmaku cha Maria Magdalena, Maria
ay enan Santiago, ya hi Salome as fiangfiangru ta uycha ekapu as nan achor Jesus.
2 As nan wi-ewi-et nan Chumingku as nan cha fomoknakian nan urkiw, inmuy nan
chiyuycha fianafiai as nan lufok Jesus.
3 As nan chacha ay-ayan, chacha kanan ay matatakiatfor, “Ngachana ngay nan
mangulin as nan tangub nan lufok?”
4 As nan inumchanancha as nan lufok, inilacha ay nakakaan nan ad-acha ay tangub
nan lufok.
5 Kuncha pay sinungkop ya inilacha nan fumarfiaru ay nangatokor as apét kannawan
ay nangakakiay as munpupukaw, inmugyatcha.
6 Kenalina kan chicha, “Achi kayu umugyat. Ammok challu ay chayu anapun hi Jesus
ay i-Nazaret ay naelansa as nan koros. Maid hiya hena. Nataku hiya manipud as nan
utúy! Ilaunyu nan nangesad-ancha kan hiya.
7 Uyyu pay ifiakia as nan disipulusna ya kan Pedro ay omon-ona ay umuy hi Jesus mu
chakayu ad Galilea. Ilaunyuntu hiya hid-i ay kaman as nan kenakalina kan chakayu.”
8 As nan hiyachi, pinmitiwcha as nan lufok ya lenmayawcha, tay nakudnorcha ya
penmayagpagcha. Maid nangifiagfiag-ancha as uray usa kiapú as nan nunsidla ay
ugyatcha.

Nan Nunpail-an Jesus Kan Maria Magdalena
(Mat. 28:9-10; Jn. 20:11-18)

9 [Kun pay nataku manipud as nan utúy hi Jesus as nan wi-ewi-et nan Chumingku,
nunpaila hiya omona kan Maria Magdalena ay nangepafoknakiana as pitu ay anennet.
10 Inmuy hi Maria Magdalena as nan kawad-an nan disipulus Jesus ay cha munnun-
nunungu ya cha mun-ag-akor, ya infiakiana kan chicha ay inilana hi Jesus.
11 Ngem as nan nanngorancha as nan infiakiana ay nataku hi Jesus manipud as nan
utúy ya inilana hiya, chaancha enafurot.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus
(Luc. 24:13-35)

12 As nan narpasan tona, nunpaila hi Jesus as nan chuwa ay disipulusna as nan chacha
manarcharanan ay umuy henan sikib, ngem tinmukun chi kail-ana.
13 Nunfiangad nan chiyuycha chuwa, ya enpachamagcha as nan chiyuycha
kakadwacha ay nunpaila hi Jesus kan chicha, ngem chaancha us enafurot chicha.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Hinpuru Ya Usa
(Mat. 28:16-20; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

14 Angkiay ya, nunpaila hi Jesus as nan hinpuru ya usa ay disipulus as nan chacha
manganan. Senengarana chicha kiapú ta maid pammaticha ya natangken chi num-
numcha, tay chaancha enafurot nan infiakian nan chiyuycha nangila kan hiya as nan
natakuwana manipud as nan utúy.
15 Kenalina kan chicha, "*Uy kayu henan intiru ay luta, ya ekasabayu nan Ammay ay*
Chamag as nan am-in ay tataku.
16 *Nan omafurot ya mafunyakian at maesarakantu. Ngem nan achi omafurot at*
machusantu.
17 *Nauycha nan nakaskaschaaw ay sinyar ay epailantu nan chiyuycha omaafurot:*
Mafialinchantu ay epafoknag nan chiyuycha anennet babaen as nan mangosarancha as
nan ngachanku, ya makakalichantu as tukutukún ay kali ay epakalen nan Espiritu Santo.
18 *Uray mu unnanchantu nan chiyuycha urug, winnu umikopcha as puwison at maid*
mangisiw ay ommat kan chicha. As nan mangepatayanchantu as limacha as nan chiyuy-
cha munsaket at omammaychantu."

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya
(Luc. 24:50-53; Ara. 1:9-11)

19 Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Apo Jesus kan chicha, naetag-uy hiya ad chaya,
at tenmokor as apét kannawan Apo Dios.
20 Angkiay ya naligwat nan disipulusna ya uycha nun-ekaskasaba henan am-in ay
lukiar. Finadfiadngan Apo Jesus chicha, ya enpailana ay tit-iwa nan chacha ekaskasaba
babaen as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enpaekamkamana kan chicha.]

Nan Ammay ay Chamag Ay Insurat
Lucas
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Lucas ay ngenadnan Pablo as “laylaychun takú ay choktor”. Usa hiya ay Gentil (Col. 4:11-14), ya ammu takú na, tay chaan entapen Pablo hiya as nan lestaan nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay kakadwana ay nunserserfi. Insurat us Lucas nan “En-enat nan Apostoles” ay hiyana nan turuy nan nauy ay liblu.

Insurat Lucas nan nauy Ammay ay Chamag kan Teofilo ay usa ay nangatuy saadna (1:1). Laychun Lucas ay epakaammu ay tit-iwa nan am-in ay naisursuru kan Teofilo, tay enmamadna ay nangachar (1:3-4). Laychun Lucas us ay epakaammu ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enachen nan chiyuycha kianak Israel (17:25). Kiapú as nan nangachiyancha kan hiya, naekaskasaba nan maepangkep kan Jesus as nan chiyuycha Gentil ta maammuwancha nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya maesarakancha.

Nauycha nan tukutukún ay kaamuchan ay laychun Lucas ay epakaammu: Nan omona at maepangkep as panagfiafiawi. Insurat Lucas ay nan pangkep Juan ay Fumufunyag as nan enmaliyana ay nun-isuru at ta munfiafiawi nan tataku as nan fiasfiasorcha (3:3). Enpailan Lucas ay wacha nan kalibfengan Jesus asna's luta ay mamakawan as nan chiyuycha finmasor (5:24). Intukiatukian Lucas ay nangisurat as nan maepangkep as nan mapakawanan as nan fiasfiasor (6:37; 7:47; 11:4; 12:10; 17:3-4; 23:34; 24:47).

Nan maekadwa at maepangkep as kararag. Maepaila as nan nauycha versikulu ay hi Jesus at kanayon ay nunkararag 3:21; 5:16; 6:12; 9:18, 28; 22:32, 40-41. Insurat us Lucas nan filin Jesus as nan disipulusna ay achicha machischismaya ay munkararag (18:1-8).

Nan maekatlu at maepangkep as lagsak nan am-in ay nangafurot ay hi Jesus at Anak Apo Dios ay kaman as nan nanib-atan Zakeo kan Jesus. Ongor chi lagsakna ay nangmangili kan Jesus as afongna. (19:6, 37).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawad-ana ay kaman as nan kantan nan angheles (2:13-14), nan nangil-an nan chiyuycha munpaspastor kan cha Jesus as nan naiyankana (2:15-20), nan nataynanan Jesus as Templo as nan kaongana (2:41-52), nan fiaknang ya hi Lazaro (16:19-31), nan maepadpachongan maepangkep as nan i-Samaria (10:30-37) ya nan nalitaw ay anak (15:11-32).

Nan Nakudkudwaan nan Nauy Liblu:

Nan Pangkep Nan Nauy Liblu 1:1-4
Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyag Ya Hi Jesus 1:5-2:52
Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:1-4:13
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:14-9:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 9:51–19:27
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 19:28-23:56
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Inkiana Nan Naetag-uyana Ad Chaya 24:1-53

Nan Laplapon Nan Surat

1 Kan he-a machayaw ay Teofilo,

Ongorcha nan namachas ay nangisurat as nan chiyuycha natongpar as nan kawad-an takú.

2 Nan insuratcha at kaman as nan nachamag takú as nan chiyuycha nangila as nan en-
enat Jesus nunlapu as nan laplapuna ya nan chiyuycha nangekaskasaba as nan kalen
Apo Dios.
3 Kiapú ta enmamadku ay nangachar as nan nauycha am-in ay enom-ommat nunlapu
as nan nunlapuwancha, ninumnumku us ay ammay mu ornosok ay mangisurat as nan
nauycha kan he-a
4 ta maammuwam ay tit-iwa nan naisursuru kan he-a.

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Juan Ay Fumufunyag

5 As nan timpu ay hi Herodes nan ari ad Judea, wacha nan usa ay pachi ay nan
ngachana at Zacarias ay naetatapi as nan bunggoy chi papachi ay epapanguruwan
Abias. Nan ngachan asawana at Elisabet ay kianak Aaron.*
6 Nalintigcha ay hen-asawa as nan mangiil-an Apo Dios, ya tenongparcha ay ustu nan
am-in ay filin ya lintig Apo Dios.
7 Maid anakcha, tay fiasig hi Elisabet, ya nunkarakaycha us challu.
8 Kun pay inumchan nan urkiw ay munserfiyan nan bunggoy ay naetatapiyan
Zacarias, hiya nan cha mangekaman as nan chununa ay kenapachi.
9 Maiyunud as nan iniili ay ukialen nan papachi, hi Zacarias nan nafunotan ay
sungkop as nan Templo ay mamuor as nan insenso.
10 Kuna pay cha puoran nan insenso, chacha us munkararag nan am-in ay tataku as
chará.
11 Angkiay ya nunpaila kan Zacarias nan usa ay anghel Apo Dios ay nangatakchug as
apét kannawan nan altar ay mangipuorancha as nan insenso.
12 Nakudnor hi Zacarias as nan nangil-ana as nan anghel, ya inmugyat hiya as solet.
13 Ngem kenalen nan chiyuy anghel kan hiya, “Achika umugyat, Zacarias, tay
chinngor Apo Dios nan kararagmu, at omanaktu hi asawam ay Elisabet as laraki, ya
ngadnam hiya as Juan.
14 Ongortu nan lagsakmu, ya ongortu us nan maragsakan as nan maiyankana,
15 tay amudtu hiya as nan mangiilan Apo Dios. Masapor achi umikop as fiayas winnu
tapina ay fumutang, ya mapnuntu hiya as Espiritu Santo uray as nan naisisikukiana.
16 Ongortu nan munfiangchuna ay kianak Israel kan Apo ay Dioscha.
17 Mangon-onantu hiya mu hi Cristo, ya nan pannakafialina at kamantu as nan inchat
nan Espiritu Santo kan Elias ay pomapadtu ad pus-uy. Munlelennayachunantu nan am-
a ya nan an-ak, ya nan nunkasokel at pafiangchunantu as nan kenasilib chi nalintig ay
taku. Hiyachi nan atuna ay mangesakiana as nan tataku as nan omaliyan Cristo.”
18 Angkiay kenalen Zacarias as nan anghel, “Anan mangammuwak mu tit-iwa nan
kenalem, tay narakayak met ya kaman us kan asawak?”
19 Tinumfor nan anghel kan hiya, “Ha-un hi Gabriel ay fiabfiaarun Apo Dios ay
nangatakchug as nan sangwanana. Infiaorak kan hiya ay mangifiakia kan he-a as nan
nauy ammay ay chamag.
20 Kiapú ta chaanmu enafurot nan kenalek, maumorkantu inkiana umchan nan
urkiw ay matongparan nan infiakiak kan he-a, tay tit-iwa ay matongpar chaná as nan
timpuna.”
21 As nan hiyachi, sisin-ud nan tataku as chará nan pumitiwan Zacarias, ya chacha
masmaschaaw mu adchi t'uy mafiayag hiya as Templo.
22 Kun pay pinmitiw hi Zacarias, achi at makakali kan chicha. Angkiay ya naawatan-
cha ay wachay enpailan Apo Dios kan hiya as fiaruy, tay kun nunpadpacha hiya kan
chicha ya achi makakali.
23 Kun pay narpas ay nunserfi as templo, kenmatam.

---

* **1:5** 1 Cro. 24:10 Hi Aaron at pachi us ad pus-uy.

24 Kun pay chaan nafiayag, nunsikug hi Elisabet ay asawana, ya kun nuntutungaw as
lema ay furan.
25 Kenalina as achorna, “Hi Apo Dios nan nangekaman as na kan ha-un, tay sinug-
anganak as nan achek makaankan. Ad wani, maid ekafiainku as nan tataku.”

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Jesus

26 Kun pay as nan maekan-um ay furanun nan sikug Elisabet, infiaor Apo Dios hi
anghel Gabriel ad Nazaret ay ili ad Galilea
27 as nan usa ay fiarasang ay nan ngachana at Maria ay chaan nakiskissuy as laraki.
Hi Maria at naetfor kan Jose ay nurpu as nan kianak Ari David ad pus-uy.
28 Kun pay inmuy nan anghel kan Maria, kenalina, “Munlagragsakka! He-a ay
nabendisyonan as solet, tay wacha hi Apo Dios kan he-a.”
29 Nalilifokan as solet hi Maria as nan infiakian nan anghel, at ninumnunumnumna
mu anan laychun nan nauy ay kanan.
30 Ngem kenalen nan anghel kan hiya, “Achika umug-ugyat Maria, tay benendisyonan
chaká kan Apo Dios.
31 Munsikugkantu, at iyanakmu nan laraki, ya ngadnamtu hiya as Jesus.
32 Hiyantu nan tit-iwa ay amud ya makali un Anak nan Kangatuwan ay Apo Dios.
Mun-ariyuntu Apo Dios hiya ay kaman as nan kaap-uwana ay hi Ari David,
33 ya hiyantu nan muntoray in-inkiana as nan chiyuycha kianak Jacob, ya maid
munpatingkiaan nan muntorayana.”
34 Senarudsud Maria as nan anghel, “Anuy man atun tona ay ommat, tay maid met
laraki as nakiskissuy kan ha-un?”
35 Tinumfor nan anghel, “Omalintu nan Espiritu Santo kan he-a, ya as nan pannakafi-
alin Apo Dios, ommat na kan he-a. Hiyana nan kiapúna ay nan nasantowan ay onga ay
maiyanak at makali un Anak Apo Dios.
36 Uray nan ifiam ay Elisabet ay kanancha un fiasig ya narakay at unum chi furanun
nan laraki ay insisikugna,
37 tay maid achi mafialin kan Apo Dios.”
38 Kenalen Maria, “Ha-un nan fiabfiaarun Apo Dios, ya kun ommat kan ha-un nan
hana kenalem.” Angkiay ya tenaynan nan anghel hiya.

Nan Nangfisitaan Maria Kan Elisabet

39 Kun pay chaan nafiayag as nan nanaynanan nan anghel kan Maria, kenamkamon
Maria ay tinmikid henan chunchuntug inkiana inumchan henan usa ay ili ad Judea.
40 Sinungkop as afong cha Zacarias, ya kenomostana hi Elisabet.
41 Kun pay chinngor Elisabet nan kalen Maria, nunkiwi nan onga as putuna. Napnu
hi Elisabet as Espiritu Santo,
42 ya nunkali as napigsa, “Nabendisyonanka challu as nan am-in ay fianafiai, ya
nabendisyonan nan onga as putom!
43 Anuyak paat nabendisyonan t'uyak finisita as nan enan nan Apok?
44 As nan nanngorak as nan kalem, nunkiwi nan nauy onga as putok as lagsakna.
45 Nabendisyonanka, tay enafurotmu ay matongpar nan infiakian Apo Dios kan he-a.”

Nan Nangichayawan Maria Kan Apo Dios

46 Angkiay kenalen Maria,
“As nan am-in ay numnumku, ichaychayawku nan Apo.
47 Munlagragsakak as solet kiapú kan Apo Dios ay Mangesarakan kan ha-un,
48 tay ninunumnumak ay kun lawá ap-apud ay mafiabfiaor! Munlapu ad wani, kanantu
nan am-in ay tataku un nabendisyonanak,

49 tay hi Apo Dios ay Mannakafialin ya nasantowan at enatna nan nakaskaschaaw kan
ha-un.
50 Masug-ang hiya as nan am-in ay mangichaychayaw kan hiya manipud as nan kaap-
uwan takú inkiana as nan chiyuycha cha somarsarunu ay kianakcha.
51 Enpailana nan pannakafialina as nan nangwarawaraana as nan tataku ay nunkapan-
gas.
52 Kenaana nan chiyuycha mannakafialin ay ar-ari as nan tronocha, ya enpangatuna
nan ap-apud ay tataku.
53 Sinufuna nan chiyuycha cha munchukiaang as ammay, ya enpak-akna nan chiyuy-
cha nafiaknang ay maid in-inchatna kan chicha.
54 Ninunumnumna nan enkarina as nan kaap-uwan takú, isunga finadngana nan
chiyuycha kianak Israel† ay fiabfiaaruna.
55 Kaman as nan enkarina kan Abraham ad pus-uy ya as nan chiyuycha kianakna ay
sug-angana chicha in-inkiana."
56 Kiayud umuy as turu ay furan nan nafofoonan Maria as afong cha Elisabet, angkiay
ya kenmatam.

Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyag

57 Kun pay inumchan nan urkiw ay omankan Elisabet, inyanakna nan laraki.
58 Chinngor nan sasag-una ya iib-ana nan sug-ang Apo Dios kan hiya, at nakela-
gragsakcha.
59 As nan maekawaru ay urkiw nan onga, enmalicha ay manugyat, ya mangepan-
gachan koma kan hiya as Zacarias ay ngachan amana.
60 Ngem kenalen enana, "Fiakun sa. Nan ngachana at Juan."
61 Kenalicha kan hiya, "Maid met ib-am as nakin ngachan as assesa."
62 Angkiay ya penachacha kan amana ay Zacarias mu ngachana nan laychuna ay
epangachan as nan onga.
63 Nunpaara hi Zacarias as tabra as munsuratana, at insuratna na: "Nan ngachana at
Juan." Kuncha pay inila chi, naschaawcha am-in.
64 Kalina at ya makakali hi Zacarias ya nunchaychayaw kan Apo Dios.
65 Am-in nan sasag-uncha at naschaawcha as nan enommat, ya nan nauy ay chamag
at naiwaras as nan umiili henan am-in ay chuntug ad Judea.
66 Nan am-in ay nanngor as na at ninumnunumnumcha ya waschi un senarudsudna,
"Anan munfialinan ngun tona ay onga?" Kenalicha chi, tay inilacha ay wacha nan
pannakafialin Apo Dios as nan onga.

Nan Enpadton Zacarias

67 Napnu as Espiritu Santo hi Zacarias ay aman nan onga, ya enpadtuna na:
68 "Machaychayaw hi Apo Dios ay Apon nan chiyuycha kianak Israel, tay enmali ay
nangfiachang as nan tatakuna, ya nangwayawaya kan chicha.
69 Infiaorna kan chitaku nan mannakafialin ay Omesarakan ay nurpu as nan kianak Ari
David ay fiabfiaaruna.
70 Hiyana challu nan enpaepadtuna as nan chiyuycha nasantowan ay pomapadtuna ad
pus-uy ay nangali
71 un esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú ya as nan am-in ay mangiingor
kan chitaku.
72 Enkarina ay sug-angana nan kaap-uwan takú, ya achina liwliw-an nan nasantowan
ay inturagna kan chicha.
73 O, enkarina kan Abraham ay kaap-uwan takú

† **1:54** Gen. 32:25-28; 49:7, 16

74 ay esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú, ya parufusana chitaku ay
tumurud ay munserfi kan hiya
75 ta nasantowan ya nalintig takú as nan mangiilan Apo Dios as nan am-in ay urkiw ay
panagfiyag takú.

76 "He-a ay anakku, he-a nan makali un pomapadton nan Kangatuwan ay Dios, tay
omon-onaka mu nan Apo ta cham esakiana nan ayuna.‡
77 Uymu cha epakaammu as nan tatakuna ay maesarakancha as nan mapakawanancha
as nan fiasfiasorcha.
78 Kiapú as nan sug-ang Apo Dios kan chitaku, ifiaornantu nan murpu ad chaya ay
mangesarakan kan chitaku ay maepachong as nan cha fomoknakian nan urkiw.
79 Tay as nan omaliyana ay murpu ad chaya, silawana nan tataku ay maepachong as
nan matataku as nan ngongot ya umuycha as nan utúy ay maid patingkiana.
Epangunantu chitaku as nan charan ay muntorón̈g as natalna ay numnum."§
Hiyana nan kenalen Zacarias.
80 Inmurúg nan onga, ya finmikas nan achorna, ya pinmigsa nan pammatina.
Nayaschi henan disyerto inkiana inumchan nan urkiw ay nunpail-ana ay mun-isuru
as nan tataku ay kianak Israel.

2

Nan Naiyankan Jesus
(Mat. 1:18-25)

1 As nan hiyachi ay timpu, infilin Emperador Augustu ad Roma ay munpalesta nan
am-in ay tataku henan am-in ay il-ili ay muntotorayana.
2 Hiyana nan omona ay naelestaan chi tataku at enommat as nan timpon Gobernador
Kirenio ad Siria.
3 Waschi un uy nunpalesta henan mismu ay ilina.
4 Kun pay hi Jose ay nurpu ad Nazaret ay usa ay ili ad Galilea, enmabrat ad Betlehem
ay ili ad Judea, tay hid-i nan naiyankan Ari David ay kaap-uwana ad pus-uy.
5 Nuntun-udcha kan Maria ay naetfor ay asaw-una ta uycha us munpalesta. As nan
hiyachi ay timpu, masisikug hi Maria.
6 Kuncha pay wacha ad Betlehem, inumchan at nan timpu ay omankan Maria,
7 at inyanakna nan laraki ay panguru ay anakna. Penotepotana as lopot ya enpab-
ugna as nan mangmanganan chi animar. Hid-i ad Bethlehem nan inmiyanancha, tay
maid magyanancha as nan chumawchawsan.

Nan Nunpail-an Nan Anghel As Nan Chiyuycha Munpaspastor

8 As nan hiyachi ay lafi, wachacha nan munpaspastor ay inmiiyan henan pastu ay
naesasag-un henan hiyachi challu ay lukiar ay mamanfiantay as nan karnerocha.
9 Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel Apo Dios kan chicha, ya nasilawancha as
nan sumili ay kaichayawan Apo Dios, ya inmugyatcha as solet.
10 Ngem kenalen nan anghel kan chicha, "Achi kayu umugyat, tay iyalek nan ammay
ay chamag kan chakayu ay mangepalagsak as nan am-in ay tataku.
11 Ad wani ay urkiw, henan ilen Ari David, naiyanak nan Omesarakan ay hi Cristo ay
hiya nan Apo.
12 Hiyana nan sinyar ay mangammuwanyu ay tit-iwa sa: Ilaunyuntu nan mutun ay
napopotepotan as lopot ay naepapab-ug as nan mangmanganan chi animar."
13 Kalina at ya nunpaila nan ongoongor ay angheles ay nurpu ad chaya ay kakadwan
nan nauy anghel, ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios ay chacha kankanan,

‡ **1:76** Mal. 3:1; Mat. 11:10; Mar. 1:2; 7:27 § **1:79** Isa. 9:2; 59:8; Mat. 4:16

14 “Machaychayaw hi Apo Dios ad chaya, ya wachay kappia asna's luta as nan tataku ay
mangepalaylayad kan hiya!”
15 Kuncha pay nunfiangad nan angheles ad chaya, natatakiatfor nan chiyuycha
munpaspastor, “Uy takú ad Betlehem, ya uy takú ilaun nan nauy ay enommat ay
enpakaammon Apo Dios kan chitaku.”
16 Angkiay ya kenakamucha ay inmuy, ya ininchanancha cha Maria kan Jose ya nan
mutun ay naepapab-ug as nan mangmanganan chi animar.
17 As nan nangil-ancha as nan mutun, infiakiacha kan chicha nan kenalen nan anghel
maepangkep as nan nauy mutun.
18 Naschaawcha nan am-in ay nanngor as nan infiagfiakian nan chiyuycha munpas-
pastor kan chicha.
19 Ngem kun ninunumnum am-in Maria chaná ya chana numnumnumun ay ustu.
20 Nan chiyuycha munpaspastor at nunfiangadcha ay cha munkankanta ya munchay-
chayaw kan Apo Dios kiapú as nan am-in ay chinngorcha ya inilacha ay infiakian nan
anghel kan chicha.

Nangadnan Hi Jesus

21 As nan maekawaru ay urkiw nan mutun, sinugyatancha ya ngenadnancha as Jesus,
tay hiyachi nan ngachan ay infiakian nan anghel kan chicha as nan chaana nurmuwan.

Nan Nangiyawatancha Kan Jesus As Templo

22 Kun pay enmali nan timpu ay mangekamanan cha Jose kan Maria as nan Lintig
Moises ay pannakacharos, entakincha nan mutun ad Jerusalem ay uy mangiyawat kan
hiya kan Apo Dios
23 ay kaman as nan naisurat as nan Lintig Apo Dios ay kanana, “Am-in ay laraki ay
panguru ay anak at kuwan Apo Dios chicha.”*
24 Uycha us inchaton kan Apo Dios nan infiakian nan Lintig ay chuwa ay fiarug winnu
chuwa ay kinapad ay karopati.†
25 Ad Jerusalem, wacha nan usa ay am-ama ay nan ngachana at Simeon ay maman-ud
as nan kaesarakanan nan chiyuycha kianak Israel. Hi tona ay taku at nalintig ya tit-iwa
ay manangchaychayaw kan Apo Dios, ya wacha nan Espiritu Santo kan hiya.
26 Enpakaammon nan Espiritu Santo kan hiya ay achi matuy hiya inkiana ilauna hi
Cristo ay enkaren nan Apo.
27 Kun pay entorón̈g nan Espiritu Santo hi Simeon as Templo, hiyachi us nan
nangiskopan Jose ya hi asawana kan Jesus ta uycha atun nan naisurat as nan Lintig.
28 Senakruy Simeon nan mutun ya chinaychayawna hi Apo Dios. Kenalina,
29 “Apo Dios, ad wani ay tenongparmu nan enkarem, eparufusmu koma ay matuyak ay
fiabfiaarum ay wachay talna as numnumku,
30 tay inilak at ay mismu nan infiaormu ay Omesarakan
31 ay ensasakianam as nan mangiilan nan am-in ay tataku.
32 Hiya at maepachong as nan silaw ay manilaw as numnum nan chiyuycha Gentil, ya
kiapú kan hiya, maichayaw nan tatakom ay kianak Israel.”
33 Naschaaw nan chanakchakor Jesus as nan kenalen Simeon maepangkep kan Jesus.
34 Angkiay ya benendisyonan Simeon chicha, ya kanana kan Maria ay enan Jesus,
“Nan nauy ay anakmu at pinilen Apo Dios ay manachael ya mangesarakan as nan ongor
ay kianak Israel. Hiya nan sinyar ay nurpu kan Apo Dios ay achi laychun nan ongor ay
tataku.

---

* **2:23** Exo. 13:2, 12, 15 † **2:24** Nan maepangkep as nan Lintig Apo Dios ay infiakian Moises at hiyana: Mu omanak nan fiafiai as laraki, maifilang hiya as naruket as opat puru ay urkiw. Kun pay marpas sa, masapor iyuyna as Templo nan usa ay kordero winnu kossel ay maichat as nan pachi ta puoran nan pachi ay maichaton kan Apo Dios. As nan hiyachi ay atuna, nan fiafiai at maifilang kasin as nacharos. Lev. 12:8

35 Kiapú kan hiya, maammuwan nan tit-iwa ay wacha as numnumcha. Kun pay he-a
ay enana, ngumunguyuska as solet ay kaman chaká chinuyok as tachum ay espada."
36 Wacha us hid-i nan usa ay en-enagkiaw ay pomapadtu ay nan ngachana at Ana ay
potot Fanuel ay kianak Aser. Pitu yangkiay ay tawwun nan enmaasaw-ana,
37 at ellakas hiya inkiana waron puru ya opat nan tawwuna. Inurkiw ya lenafi ay
wacha hiya as Templo ay cha munchayachayaw kan Apo Dios, cha mun-ayuayunar ya
cha munkarakararag.
38 As nan hiyachi ay uras, naesnop ay mangila kan Jesus. Nunyaman kan Apo Dios,
ya infiakiana nan maepangkep as nan mutun as nan am-in ay maman-ud as nan
mangwayawayaan Apo Dios as nan tataku ad Jerusalem.
39 Kun pay narpas ay enat cha Jose kan Maria nan am-in ay filin as nan Lintig Apo
Dios, nunfiangadcha ad Galilea henan mismu ay ilicha ay Nazaret.
40 Inmurúg ya finmikas nan onga. Napnu us as silib, ya wacha kan hiya nan bendisyon
Apo Dios.

Nan Nunfiatiyan Jesus As Templo

41 Tenawwun ay in-inmuy nan chanakchakor Jesus ad Jerusalem as nan Fiastan chi
Munlausan.
42 Kun pay hinpuru ya chuwa nan tawwun Jesus, uycha nakifiasta ay maiyunud as
nan iniili ay ukialicha.
43 As nan narpasan nan fiasta, inligwatcha ay munfiangad as ilicha. Ngem nunfiati hi
Jesus ad Jerusalem ay achi ammon nan chanakchakorna.
44 Ka-anancha mu nakitutun-ud hiya as nan kakadwacha ay munfiangad as ilicha.
Isunga nanad-arancha as usa ay urkiw, at enlapucha ay manganap kan hiya as nan iib-
acha ya as nan am-ammucha.
45 Kuncha pay achi maanapan hiya, nunfiangadcha ad Jerusalem ay uy manganap
kan hiya.
46 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw, ininchanancha hi Jesus as nan Templo ay
naketotokor ay chuchumngor as nan mun-isursuru as Lintig ya cha munsarsarudsud
kan chicha.
47 Am-in ay nanngor kan hiya at naschaawcha as nan pannakaawatna ya chiyuycha
songfiatna.
48 Kun pay inilan nan chanakchakorna hiya, naschaawcha, ya kanan enana kan hiya,
"Anakku, adchi t'uymu enat na kan chakami? Nachanakian kami as solet kan amam ay
uy nangan-anap kan he-a."
49 Tinumfor hi Jesus, "*Adchi t'uyak kis-an anapun? Ay achiyu ammu ay masapor
wachaak as afong Amak?*"
50 Ngem chaan naawatan nan chanakchakorna nan laychuna ay kanan kan chicha.
51 Angkiay ya nakitun-ud hi Jesus kan chicha ay nunfiangad as ilicha ay Nazaret, at
tenongtongparna cha amana kan enana. Kun ninunumnum am-in enana chaná ay
enom-ommat.
52 Inmurúg ya sinmilib hi Jesus, at nalaylaychan hi Apo Dios ya nan tataku kan hiya.

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Jn. 1:19-27)

1 As nan maekapuru ya lema ay tawwun ay nuntorayan Emperador Tiberio, hi Poncio
Pilato nan gobernador ad Judea, hi Herodes nan nuntoray ad Galilea, hi Felipe ay
sunúdna nan nuntoray ad Iturea ya Traconite, ya hi Lisanias nan nuntoray ad Abilene.*
2 Nan kangatuwan ay papachen chi Judio at cha Anas kan Caifas.

* **3:1** Mat. 14:1; Ara. 13:1

As nan hana ay timpu, wacha nan kenalen Apo Dios kan Juan ay potot Zacarias as nan kawad-ana henan disyerto.
3 Uy nun-ekaskasaba hi Juan henan am-in ay lukiar ay nangliliwus henan wawwang ay Jordan. Kenarkalina, “Munfiafiawi kayu ya munpafunyag kayu, at pakawanun Apo Dios chakayu as nan fiasfiasoryu.”
4 Nan nauy ay en-enat Juan at hiyana nan natongparan nan enpaisurat Apo Dios kan Isaias ay pomapadtu ay kanana:
“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu nan ayun nan
Apo. Munlutkunyu nan ayuna.’
5 Masapor maafiab nan chiyuycha nakaongan. Mapanad nan chiyuycha filig. Munfialin
as lutug nan chiyuycha charan ay nunkatiku. Machuschusan nan chiyuycha
tinmutunu.
6 Ilauntu nan am-in ay tataku nan atun Apo Dios ay omesarakan.”†
7 Kenalen Juan as nan ongoongor ay tataku ay uy munpafunyag kan hiya, “Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi kubra! Anan nangali kan chakayu un malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo Dios mu mafunyakian kayu?
8 Masapor atunyu nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu. Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu chusaun kan Apo Dios, tay hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakiak kan chakayu ay uray nan nauycha fiatu at mafialin ay munfialinun Apo Dios as kiankianak Abraham!
9 Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay manipor as kaiw. Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha ay masipor, ya maichus-orcha as nan apuy.”
10 Senarudsud nan ongor ay tataku kan hiya, “Ngachana nan atunmi ngarud?”
11 Tinumfor hi Juan kan chicha, “Nan taku ay wachay fiachuna as chuwa at masapor ichatna nan usa as nan maid fiachuna, ya nan wachay kanuna at umichat as nan maid kanuna.”
12 Wachacha us nan mangam-among as fiaror ay inmuy ay munpafunyag, ya kanan-cha kan Juan, “Misturu, ngachana nan atunmi?”
13 “Achi kayu munsengsengel as subra mu nan naifilin kan chakayu,” ensongfiatna.
14 Wachacha us nan sosorchachu ay nanarudsud kan hiya, “Chakami ngay, ngachana nan atunmi?”
Tinumfor hi Juan kan chicha, “Achiyu epelpelet ay mangara as siping chi uray ngachana ay taku winnu achi kayu munkutkutum ay mangepafiasor as nan uray ngachana ay taku. Mapnek kayu as nan silchuyu.”
15 Kiapú as nan infiakian Juan, pinmigsa nan namnaman nan tataku, ya chacha numnumun nan maepangkep kan Juan ay uy at hiya nan Cristo.
16 Kenalen Juan kan chicha am-in, “Funyakiak chakayu as chanum, ngem wacha nan cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay mangfokat as kiarot chi sapatosna. Funyakianantu chakayu as Espiritu Santo ya apuy.
17 Maepadpachong hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna ay manapa as nan finayu. Nan natap-an at ittunantu as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chuki at ipuornantu as nan apuy ay achi mapappauy.”
18 Ongor pay nan tapina ay enosarna as nan chana mangekasabaan as nan Ammay ay Chamag as nan tataku.
19 Ngem senengaran Juan hi Gobernador Herodes, tay penlosna hi Herodias ay asawan nan sunúdna, ya kiapú as nan am-in ay tapina pay ay manangotettet ay en-enatna.
20 Nan usa pay ay mangotettet ay enatna at nan nangepafiaruchana kan Juan.‡

† **3:6** Isa. 40:3-5 ‡ **3:20** Mar. 6:16-29

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11)

21 As nan chaan pay naifiaruchan Juan as nan chana mamunfunyakian as nan ongor
ay tataku, uy nunpafunyag us hi Jesus. As nan cha munkarkararakian Jesus kan Apo
Dios, natkafian ad chaya.
22 Angkiay ya kenomsop kan hiya nan Espiritu Santo ay kaman as nan ilan chi
karopati, ya wacha nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “He-a nan anakku ay
laylaychok. Malaylaychanak paat kan he-a.”

Nan Kaap-uwan Jesus
(Mat. 1:1-17)

23 Kiayud turon puru ay tawwun Jesus as nan nangelapuwana ay nun-isuru as nan
tataku. Infilang nan tataku hiya as potot Jose. Hi Jose at potot Eli.
24 Hi Eli at potot Matat. Hi Matat at potot Levi. Hi Levi at potot Melki. Hi Melki at potot
Jane. Hi Jane at potot Jose;
25 Hi Jose at potot Matatias. Hi Matatias at potot Amos. Hi Amos at potot Nahum. Hi
Nahum at potot Esli. Hi Esli at potot Nage.
26 Hi Nage at potot Maat. Hi Maat at potot Matatias. Hi Matatias at potot Semei. Hi
Semei at potot Jose. Hi Jose at potot Juda.
27 Hi Juda at potot Joana. Hi Joana at potot Resa. Hi Resa at potot Zorobabel. Hi
Zorobabel at potot Salatiel. Hi Salatiel at potot Neri.§
28 Hi Neri at potot Melki. Hi Melki at potot Adi. Hi Adi at potot Cosam. Hi Cosam at
potot Elmodam. Hi Elmodam at potot Er.
29 Hi Er at potot Josue. Hi Josue at potot Eliezer. Hi Eliezer at potot Jorim. Hi Jorim at
potot Matat. Hi Matat at potot Levi.
30 Hi Levi at potot Simeon. Hi Simeon at potot Juda. Hi Juda at potot Jose. Hi Jose at
potot Jonan. Hi Jonan at potot Eliakim.
31 Hi Eliakim at potot Melea. Hi Melea at potot Mena. Hi Mena at potot Matata. Hi
Matata at potot Natan. Hi Natan at potot David.
32 Hi David at potot Jesse. Hi Jesse at potot Obed. Hi Obed at potot Booz. Hi Booz at
potot Salmon. Hi Salmon at potot Naason.*
33 Hi Naason at potot Aminadab. Hi Aminadab at potot Aram. Hi Aram at potot Arni.
Hi Arni at potot Esron. Hi Esron at potot Fares. Hi Fares at potot Juda.†
34 Hi Juda at potot Jacob. Hi Jacob at potot Isaac. Hi Isaac at potot Abraham. Hi
Abraham at potot Tare. Hi Tare at potot Nacor.‡
35 Hi Nacor at potot Serug. Hi Serug at potot Ragau. Hi Ragau at potot Peleg. Hi Peleg
at potot Heber. Hi Heber at potot Selah.§
36 Hi Selah at potot Cainan. Hi Cainan at potot Arfaxad. Hi Arfaxad at potot Sem. Hi
Sem at potot Noe. Hi Noe at potot Lamec.*
37 Hi Lamec at potot Matusalem. Hi Matusalem at potot Enoc. Hi Enoc at potot Jared.
Hi Jared at potot Mahalaleel. Hi Mahalaleel at potot Cainan.†
38 Hi Cainan at potot Enos. Hi Enos at potot Set. Hi Set at potot Adan, ya hi Adan at
anak Apo Dios.‡

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

§ **3:27** 1 Cro. 3:17-19; Ezra 3:2; Hag. 1:1 * **3:32** Ruth 2-4 † **3:33** Gen. 38:29; 46:12; Num. 26:20 ‡ **3:34** Gen. 11:24-32 § **3:35** Gen. 10:25; 11:16-19 * **3:36** Gen. 4:18-24 † **3:37** Gen. 5:18-22 ‡ **3:38** Gen. 2; 5:1-5

1 Hi Jesus ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo at nak-ak henan wawwang
ay Jordan. Enpangon nan Espiritu Santo hiya henan disyerto.
2 Hid-i nan nanistingan Satanas kan hiya as opat puru ay urkiw. As nan chiyuycha ay
urkiw, chaan nangnangan hi Jesus. Kun pay narpas chachi, nunchukiaang hiya.
3 Kenalen Satanas kan hiya, "Mu tit-iwa ay anak chaká kan Apo Dios, filinum nan nauy
fiatu ta munfialin as tenapay."
4 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un,*
'Fiakun yangkiay makan nan pagfiyag nan taku.' "*
5 Angkiay ya enpangon Satanas hi Jesus as nan nangatu ay lukiar, ya as nan apag-ila
yangkiay, enpailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta.
6 Kenalen Satanas, "Ichatkuntu kan he-a nan nauycha am-in ay kalibfengan ay
mangetoray hena ya am-in nan nauycha kenafiaknangcha, tay naichat at chaná kan
ha-un, at ichatkuntu as nan laychok ay mangichatan.
7 Isunga mu chayawunak kan he-a, kuwam am-in chaná."
8 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un,*
'Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan hiya yangkiay nan munserfiyam.' "†
9 Angkiay ya enpangon Satanas hiya ad Jerusalem, ya enpatakchugna hiya as nan
kangatuwan ay parten nan Templo. Kenalina kan hiya, "Mu tit-iwa ay Anak chaká kan
Apo Dios, ud-a pay omagkiangka munlapu hena inkiana as kuwabna,
10 tay nan naisurat met as nan Kalen Apo Dios at kanana un, 'Filinun Apo Dios nan
anghelesna ay mangaywan kan he-a.
11 Tatag-uyun chakantu kan chicha as nan limacha ta achi maepakpak nan sukem as
nan fiatu.' "
12 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay*
kanana un, 'Achim chischistingun nan Apo ay Diosmu.' "‡
13 Kun pay enat Satanas nan am-in ay kafiaelana ay nanisting kan Jesus, tenaynan
Satanas hiya inkiana kasin mawad-an as chansana.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Nun-isuru Ad Galilea
(Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15)

14 Nunfiangad hi Jesus ad Galilea ay wacha kan hiya nan pannakafialin nan Espiritu
Santo, at nunchinamag nan maepangkep kan hiya henan am-in ay lukiar ad Galilea.
15 Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya chinaychayaw nan am-in ay
tataku hiya.

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret
(Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6)

16 Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Nazaret ay nasiknana. Kun pay inumchan nan Urkiw
ay Mun-iblayan, inmuy hiya as nan senagoga, tay hiyasa challu nan chana atuatun.
Tenmakchug ay mamasa as nan Kalen Apo Dios.
17 Naichat kan hiya nan nalolopelop ay insurat Isaias ay pomapadtu. Finitlagna ya
ininchanana nan naisurat ay kanana,
18 "*Wacha nan Espiriton Apo Dios kan ha-un, tay piniliyak ay mangekasaba as nan*
Ammay ay Chamag as nan pugli. Infiaorak ay uy mangifiaag as nan pannakailufus
nan chiyuycha fiarud, makail-an nan nunkafurag, ya pannakawayawayan nan
munliglikiat.
19 *Infiaorak us ay mangepakaammu as nan timpu ay mangesarakanan Apo Dios as nan*
tatakuna."§
20 Lenopelopna kasin nan nangfiasaana ya infiangadna as nan fumadfiachang, at
tenmokor hiya. Am-in nan tataku ay wacha as nan senagoga at entotoongancha hiya.

---

* **4:4** Deut. 8:3 † **4:8** Deut. 6:13; 10:20 ‡ **4:12** Deut. 6:16 § **4:19** Isa. 61:1-2

21 Kenalina kan chicha, "*Nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay chinngoryu ay*
naifiasa at natongpar ad wani."
22 Ammay nan kaap-apatana as nan am-in ay tataku, ya naschaawcha as nan kenaam-
may nan kenalina. Kenalicha, "Ay fiakun hi tona nan potot Jose?"
23 Kenalina kan chicha, "*Ammok ay ifiakiayuntu kan ha-un nan nauy ay karkali:*
'Choktor, akiasam nan achormu.' Kananyuntu us un, 'Atum as nan mismu ay ilem nan
chinngormi ay en-enatmu ad Capernaum.' "
24 Kenalen pay Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid challu pomapadtu ay*
maichayaw henan mismu ay ilina.
25 *Ifiakiak kan chakayu ay tit-iwa ay ongor chi ellakas ad Israel as nan timpon Elias. As*
nan hiyasa ay timpu, chaan inmud-uchan as turu ya kakudwa ay tawwun, ya nunsidlay
fitel henan intiru ay luta.
26 *Hi Elias at chaan naifiaor ay fumachang as nan uray usa kan chicha ad Israel, ngem*
kun yangkiay as nan usa ay ellakas ad Serepta ay sakop nan Sidon.[*]
27 *Ongor us chi nakonet ad Israel as nan timpon nan pomapadtu ay hi Eliseo, ya maid*
enpaammayna kan chicha, ngem kun yangkiay hi Naaman ay i-Siria."[†]
28 Kun pay chinngor nan am-in ay tataku ay wacha as nan senagoga nan kenalen Jesus,
finmungatcha as solet.
29 Natannakchugcha ya peneletcha hiya ay mangek-ak henan ili. Inyuycha hiya
henan teng-el nan chuntug ay nasasad-an nan ilicha ta uycha koma tokchakun.
30 Ngem kun at kinmawa kan chicha ya nak-ak.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet
(Mar. 1:21-28)

31 Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Capernaum ay ili ad Galilea, ya enlapuna ay nun-isuru
as nan tataku as nan Urkiw ay Mun-iblayan.
32 Naschaawcha am-in as nan enatna ay nun-isuru, tay wachay kalibfengan as nan
kalina.
33 As nan senagoga, wacha nan usa ay laraki ay naanennetan. Infukiawna,
34 "Ha! Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay manachael kan
chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay infiaor Apo Dios!"
35 Ngem senengaran Jesus nan anennet. Kenalina, "*Kuminakka! Fomoknagka kan*
tosa ay laraki!" Entap-or nan anennet nan laraki as nan sangwanan nan tataku, at
fenmoknag hiya ay maid enkamkamana as putug as nan laraki.
36 Naschaaw as solet nan am-in ay tataku, ya chacha matatakiatfor, "Ngachan tona
man ay kali? Wachay kalibfengana ya pannakafialina ay mamilin as nan chiyuycha
anennet, at fomoknagcha tit-iwa."
37 Nunchinamag nan maepangkep kan Jesus henan am-in ay sasakopun nan hana ay
lukiar.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket
(Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)

38 Angkiay ya nak-ak hi Jesus as nan senagoga, ya inmuy as afong cha Simon. Nan
katukiangan Simon ay fiafiai at pararuy puchotna. Naketakiatforcha kan Jesus ta
fiadngana hiya.
39 Uy tenmakchug hi Jesus as nan sag-un nan fiafiai, ya kuna pay finilin nan puchotna
ay makaan, at nakaan. Nafiannangun nan fiafiai ya nunsakiana as kanuncha.
40 Kun pay cha maschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan am-in ay kiakiayyumcha
ay munsaket as tukutukún ay saket. Enpatay Jesus nan limana as nan tunggal usa kan
chicha, at enpaammayna chicha am-in.

---

[*] **4:26** 1 Ar. 17:9-24 [†] **4:27** 2 Ar. 5:1-15

41 Fenmoknag us nan chiyuycha anennet as nan ongor ay tataku ay nunkaanennetan.
As nan chacha fomoknakian, chacha ifugfukiaw, “He-a nan Anak Apo Dios!” Ngem
senengaran Jesus chicha ya achina parufusan chicha ay munkali, tay ammucha ay hiya
nan Cristo.

Nan Nun-ekasabaan Jesus As Nan Chiyuycha Senagoga
(Mar. 1:35-39)

42 Kun pay cha mafikiat, nak-ak hi Jesus henan hana ay ili ya inmuy henan kamaid
chi umili. Cha an-anapun nan tataku hiya, ya kuncha pay naanapan, enpakudcha hiya
ta achi mak-ak.
43 Ngem kenalina kan chicha, “*Masapor ekasabak nan Ammay ay Chamag maepangkep
as nan muntorayan Apo Dios as nan tapina ay il-ili, tay hiyana nan nangifiaoranak kan
Apo Dios.*”
44 Uy ngarud nun-ekaskasaba as nan chiyuycha senagoga henan intiru ay probinsiya
ay Judea.

5

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna
(Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)

1 As nan hin-urkiw as nan nangatakchukian Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Gene-
saret, nunsosonnor nan tataku ay maesnop kan hiya ay manngor as nan isuruna ay
kalen Apo Dios.
2 Inilana nan chuwa ay fiangka as nan oletna ay tenaynan nan chiyuycha nakin kuwa
ay cha manguras as nan tafukorcha.
3 Nunlukian hi Jesus as nan fiangkan Simon, ya chinawatna kan Simon ay iyad-
achawwina as akét nan fiangka henan olet nan fiayfiay. Angkiay ya tenmokor hi Jesus
ya nun-isuru as nan tataku ay wacha henan oletna.
4 Kun pay narpas ay nun-isuru as nan tataku, kenalina kan Simon, “*Iyuymu nan nauy
fiangka as nan posong, ya uy-uyunyu na hanacha tafukoryu ta wachay tafukoranyu.*”
5 Tinumfor hi Simon, “Apo, enlabrafimi ay nanafutafukor ya maid poros enarami.
Ngem mu hiyasay kanam, uy-uyok nan nauycha tafukor.”
6 Kuncha pay tit-iwa enat na, ongoongor nan natafukoran, ya kiayud marakset nan
chiyuycha tafukor.
7 Isunga wenatkiyancha nan kakadwacha ay wacha as nan usa ay fiangkacha ta
omalicha ay fumachang. Kuncha pay enmali, pinnucha nan chuwa ay fiangka as nan
tenafukorancha, at kiayudcha lumnud.
8 Kun pay inilan Simon Pedro nan enommat, nunlukfub hiya as nan sangwanan Jesus,
ya kanana, “Tomaakka kan ha-un Apo, tay fumafiasorak ay taku.”
9 Naschaaw hi Pedro ya nan am-in ay kakadwana as nan ongoongor ay tenafukoran-
cha
10 ay kaman us kan cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo ay kakadwan Simon.
Angkiay ya kenalen Jesus kan Simon, “*Achika umug-ugyat. Munlapu ad wani, tataku
nan tafukoramtu.*”
11 Kuncha pay enpaolet nan fiangkacha, tenaynancha nan am-in, ya inmunudcha kan
Jesus.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet
(Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

12 As nan hin-urkiw ay kawad-an Jesus henan usa ay ili, wacha nan usa ay laraki
ay nakonet nan intiru ay achorna. Kuna pay inila hi Jesus, uy nunlukfub as nan
sangwanana, ya enpakaasina, “Apo, mu laychum, epaammayak koma.”

13 Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, "*Laychok. Omam-*
mayka!" Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.
14 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, "*Achim ifiagfiakia as kumpurmi nan enommat*
kan he-a. Ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu.
Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta
mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu."*
15 Ngem kaskasin nunchinamag nan maepangkep kan Jesus. Ongoongorchay tataku
ay enmali ay manngor as nan kanana ya uy munpakaan as nan saksaketcha.
16 Ngem kun pay hi Jesus, inmuy hiya henan kamaid chi umili ay nunkararag.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko
(Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)

17 As nan hin-urkiw ay cha mun-isursuruwan Jesus, wachacha nan Fariseo ya nan
mun-isursuru as Lintig ay nangatokor ay cha manmanngor as nan chana kankanan.
Nurpucha henan am-in ay ili ad Galilea, ad Judea ya ad Jerusalem. Wacha nan
pannakafialin Apo Dios kan Jesus ay mangepaammay as tataku ay cha munsaket.
18 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyaattang ay nangiyali as usa ay laraki ay
paralitiko. Penachascha ay mangiskop as nan afong ay kawad-an Jesus ta epab-ugcha
as nan sangwanana.
19 Ngem maid atuncha ay mangiskop, tay ongoongor chi tataku. Isunga inyuycha
as tabfongan. Kinusfotancha nan atop, at inuy-uycha hiya ay kukutug as nan inuum-
fukiana as nan paat sangwanan Jesus as nan kiawan nan ongor ay tataku.
20 Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, "*Ifia, na-*
pakawanka as nan fiasfiasormu."
21 Angkiay ya enlapon nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha
Fariseo ay nunsesennarudsud, "Ngachan man tona ay taku ay paat mangepachong as
achorna kan Apo Dios? Ngachana nan makafiael ay mamakawan as nan tataku as nan
fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios yangkiay?"
22 Kun pay naammuwan Jesus nan chacha numnumnumun, kenalina kan chicha,
"*Adchi sa as chayu numnumnumun?*
23 *Ngachana nan narakraka as kanan, 'Napakawanka as nan fiasfiasormu,' winnu*
kanan un, 'Maligwatka ya manaranka'?
24 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at*
wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as nan tataku as nan fiasfiasorcha."
Kenalina as nan paralitiko, "*Kanak kan he-a, tomakchugka, araum nan apragmu ya*
komatamka."
25 Hiya at chi ya tenmakchug nan laraki ay iilauncha am-in. Angkiay nun-arana nan
apragna, ya kenmatam ay cha munchaychayaw kan Apo Dios.
26 Naschaawcha as solet nan am-in ay tataku. Chinaychayawcha hi Apo Dios ya
pararuy ugyatcha. Kenalicha, "Anuy paat nakaskaschaaw nan inila takú ad wani."

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi
(Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17)

27 Kun pay narpas na, nak-ak hi Jesus ya inilana nan usa ay mangam-among as fiaror
ay nan ngachana at Levi ay nangatokor as opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror.
Kenalen Jesus kan hiya, "*Unuchunak.*"
28 Nunkaliligwat hi Levi ay nanaynan as nan am-in ya inmunud kan Jesus.
29 Angkiay ya nunparti hi Levi as fiaka as afongna ta pachayawana hi Jesus. Ongorcha
us nan mangam-among as fiaror ya tapina ay tataku ay uy nakekan.

---

* **5:14** Lev. 14:1-32

30 Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo ya nan kakadwacha ay mun-isursuru as
Lintig ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha mangam-among as fiaror, nunmot-
motcha as nan disipulus Jesus. Kenalicha, “Adchi t'uy kayu makiub-ufong ya makiig-
ikop as nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?”†
31 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Nan tataku ay achi munsaket at achicha masapor chi
choktor, ngem kun yangkiay nan chiyuycha munsaket.*
32 *Chaanak enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun at nan fumafiasor ta
munfiafiawicha.*”

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran
(Mat. 9:14-17; Mar. 2:18-22)

33 Kenalen nan tapina kan Jesus, “Nan disipulus Juan ay Fumufunyag ya nan disipulus
nan chiyuycha Fariseo at kun anaka un nun-ay-ayunarcha ya nunkarkararagcha.
Ngem nan disipulusmu at chacha mangmangan ya umig-ikop.”
34 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ay mafialin ay mun-ayunarunyu nan chiyuycha
naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achi
met!*
35 *Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha,
hiyachintu nan mun-ayunarancha.*”

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus

36 Angkiay ya infiakian us Jesus na ay maepadpachongan: “*Maid lomakset as akét
as nan fiarú ay fiachu ya elakubna as nan lukiak ay fiachu. Mu atuna chi, kuna lawá
chachaelun nan chiyuy fiarú ay fiachu, ya achi maifiakiay as nan naelakfiana ay lukiak
ay fiachu.*
37 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat.
Mu ipuuyna, epabtaktu nan kasubsufor ay fiayas nan larat. Maiwagkiantu nan fiayas ya
machachaeltu nan mangit-ittuwan ay larat.*
38 *Ngem kun at nan kasubsufor ay fiayas at masapor maittu as nan fiarú ay mangit-
ittuwan ay larat.*
39 *Maid us manglayad ay umikop as kasubsufor ay fiayas mu narpas at ay inmikop as
norkiat, tay kanancha un am-am-ammay nan norkiat.*”

6

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan
(Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28)

1 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan chiyuycha uma ay
natanman as trigo. As nan hiyachi, nunsaw-i nan disipulusna ya kinutimancha, at
kenancha.
2 Ngem kenalen nan tapen nan chiyuycha Fariseo, “Adchi t'uyyu cha atun nan epawan
nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?”*
3 Tinumfor hi Jesus, “*Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as
nan nunchukiaangancha?*
4 *Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, ya enarana nan tenapay
ay naichaton kan Apo Dios ya kenana. Ngem epawan nan Lintig nan ngachana ay mangan
mu achi yangkiay nan papachi. Inchatna us nan tapen nan tenapay as nan kakadwana.*”†
5 Inyanongos Jesus, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay
Mun-iblayan.*”

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana
(Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)

† **5:30** Luc. 7:34; 15:2; Jn. 9:25 * **6:2** Exo. 34:21 † **6:4** 1 Sam. 21:1-6

6 As nan kasin usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkop hi Jesus as nan senagoga, ya
nun-isuru. Wacha hid-i nan usa ay laraki ay nakukuy nan kannawan ay limana.
7 Wachacha us nan tapen nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya tapen nan
chiyuycha Fariseo ay manisiim kan Jesus mu mun-epaammay as tataku ay wachay
saketcha as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay maanapan as epafiasorcha kan hiya.
8 Ngem aammon Jesus nan wacha as numnumcha, at kenalina as nan nakukuy chi
limana, "*Maligwatka ya omalika hena.*" Naligwat tit-iwa ya uy tenmakchug hid-i.
9 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Sarudsuchok man kan chakayu mu ngachana nan
eparufus nan Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan: Ay atun takú nan ammay
winnu mangotettet? Ay esarakan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun takú?*"
10 Entoongan Jesus chicha am-in, ya kanana as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum
nan limam.*" Inuyadna ya enmammay tit-iwa nan limana.
11 Ngem pararuy fungat nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha
Fariseo, at naaapatcha mu anan atuncha kan Jesus.

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna (Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19)

12 As nan hana ay timpu, tinmikid hi Jesus henan chuntug ay uy munkararag.
Enlabrafina hid-i ay nunkarkararag kan Apo Dios.
13 Kun pay nafikiat, enayakiana nan disipulusna ya pinilina nan hinpuru ya chuwa
kan chicha ay ngenadnana as apostoles.
14 Nauycha nan ngadngachan nan pinilina: Hi Simon ay ngenadnana as Pedro, hi
Andres ay sunúd Pedro, hi Santiago, hi Juan, hi Felipe, hi Bartolome,
15 hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Simon ay kanancha un mange-
sasaket as nasyona,
16 hi Judas ay potot Santiago, ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ya Nan Nunkakkaanana As Saket (Mat. 4:23-25)

17 Chinmayyu cha Jesus ya inyawnina as nan nuntatapor ay lukiar ay kawad-an
nan ongor ay tapina ay disipulusna. Wachacha hid-i nan ongoongor ay tataku ay
nurpu henan am-in ay lukiar ad Judea ya Jerusalem. Wachacha us nan nurpu henan
chiyuycha siyudad ay Tiro ya Sidon ay wacha henan olet nan fiayfiay.
18 Enmalicha ay manngor as nan isursuron Jesus ya mangepakaan as am-in ay
saksaketcha. Enpaammay Jesus nan chiyuycha enmali ay penarpalikiat chi anennet.
19 Am-in nan tataku hid-i at penachascha ay mangpa kan Jesus, tay wacha nan
pannakafialin ay murpu kan hiya, at enpaammayna chicha am-in ay wachay saketcha.

Nan Kenalen Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang

20 Inilan Jesus nan disipulusna, ya kanana, "*Nakiasat kayu ay pugli, tay maetapi
kayuntu as nan muntorayan Apo Dios.*
21 *Nakiasat kayu ay cha munchukiaang ad wani, tay mapnek kayuntu.*
Nakiasat kayu ay cha mun-akor ad wani, tay maamrang kayuntu.
22 *Nakiasat kayu as nan mang-ingoran nan tataku kan chakayu, as nan achicha mange-
tapiyan kan chakayu kan chicha, as nan mangsotancha kan chakayu, ya as nan
mangaliyancha un mangotettet kayu kiapú as nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*
23 *Munlagragsak ya muntat-allok kayu kiapú as lagsakyu as nan ommatan nan hanacha
kan chakayu, tay ongoongor nan gun-gunayu ad chaya. Tay assesa us nan en-enat
nan kaap-uwancha as nan chiyuycha pomapadtu.*"
24 "*Ngem kasusug-ang kayu ay nunkafiaknang ad wani, tay enawatyu at nan kenanam-ay
chi fiyagyu.*

25 *Kasusug-ang kayu ay masusufu ad wani, tay munchukiaang kayuntu. Kasusug-ang*
kayu ay cha maam-amrang ad wani, tay ngumuyus ya mun-akor kayuntu.
26 *Kasusug-ang kayu as nan mangaliyan nan am-in ay tataku un ammay kayu, tay*
assesa us nan kenarkalen nan kaap-uwancha as nan chiyuycha achi tit-iwa ay
pomapadtu."

Nan Layad As Nan Kafusor
(Mat. 5:38-48; 7:12)

27 "*Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay chuchumngor kan ha-un: Laychunyu nan*
chiyuycha kafusoryu ya ammay nan atunyu as nan mangiingor kan chakayu.
28 *Bendisyonanyu nan chiyuycha mangituchor kan chakayu, ya ekararakianyu nan*
chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu.
29 *Mu wachay manepak as tamelmu, ichutngom us nan fisakna. Mu wachay mamelet ay*
mangara as chaketmu, ichatmu us nan kamisitam.
30 *Ettam nan ngachana ay kumchaw kan he-a. Nan ngachana ay mangara as kuk-uwam,*
achim fiangchun.
31 *Nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa us nan atum kan*
chicha.
32 "*Mu laylaychunyu nan chiyuycha yangkiay manglaylayad kan chakayu, ay magun-*
gunaan kayu? Achi! Tay uray nan fumafiasor at laylaychuncha nan chiyuycha manglay-
layad kan chicha.
33 *Mu ekamanyu nan ammay as nan chiyuycha yangkiay mangekaman as ammay kan*
chakayu, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us nan atun nan fumafiasor.
34 *Mu nan pafuruchanyu yangkiay at nan chiyuycha ammuyu ay mangifiangadtu as nan*
finurudcha, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us nan atun nan chiyuycha fumafi-
asor ay pafuruchuncha nan kakadwacha ay fumafiasor, tay ammucha ay maifiangadtu
challu nan finurudcha.
35 *Ngem fiakun assesa nan atunyu! Kunyu at laylaychun nan kaiingoryu, ya atunyu*
nan ammay kan chicha. Pafuruchunyu chicha, ya achiyu namnamaun ay ifiangadcha.
Mu hiyasa nan atunyu, magun-gunaan kayuntu as ongor, ya chakayuntu nan an-ak nan
Kangatuwan ay Dios. Tay hi Apo Dios at manangsug-ang uray as nan chiyuycha achi
munyaman ya chiyuycha manangotettet chi ukialicha.
36 "*Masapor manangsug-ang kayu kaman kan Apo Dios ay Amayu ay manangsug-ang.*"

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku
(Mat. 7:1-5)

37 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu*
okomún kan Apo Dios. Achiyu keddengan ay chusaun nan pachongyu ay taku ta achi
chakayuntu keddengan ay chusaun kan Apo Dios. Pomakawan kayu ta pakawanun
chakayuntu kan Apo Dios.
38 *Ichatyu nan kasaporan chi iib-ayu, at ichattu Apo Dios nan kasaporanyu. Nan*
atun Apo Dios ay umichat at iyongoongorna ya ipudpudna inkiana somafi. Tay nan
panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan panglukud Apo Dios kan
chakayu."
39 Infiakian us Jesus kan chicha nan nauy usa ay maepadpachongan: "*Ay mafialin ay*
epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag? Mu hiyasa, ay kuncha ngun achi mag-
astu ay chuwa as nan ngilig?
40 *Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna. Ngem am-in ay uswila ay manglopas*
as nan chana uswilaun at komaman as nan misturuna."‡
41 "*Adchi t'uymu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya kunmu at*
achi madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?

‡ **6:40** Mat. 10:24; Jn. 13:16; 15:20

42 *Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, 'Ud-a ta kaanok nan futa as matam,' mu*
he-a mismu at achim maila nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam? He-a ay
pakamankaman! Kaanum on-ona nan hana ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam.
Angkiay ya makailakantu ay ustu ay mangaan as nan ek-ektel ay futa as nan matan nan
ifiam."

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Mat. 7:16-20; 12:33-35)

43 Nun-epadpachong kasin hi Jesus, "*Nan narangtu ay kaiw at achi fumkias as*
mangisiw, winnu nan naiing ay kaiw at achi fumkias as ammay.
44 *Tay nan kaiw at maammuwan babaen as nan fukiasna. Tay nan chugway at achi*
mapuras as nan uyok, winnu nan ubas as nan lubfian.
45 *Nan ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as nan numnumna.*
Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan mangotettet ay naichuchulin as
nan numnumna. Tay nan sumubsubra as numnumna at hiyasa challu nan epafoknagna as
tapakna."

Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong
(Mat. 7:24-27)

46 Kenalen pay Jesus, "*Adchi t'uyyu kanan kan ha-un un, 'Apo, Apo,' ya achiyu challu*
atun nan ifiakiak?
47 *Nan ngachana ay taku ay omali kan ha-un ya manngor as nan nauycha kalek ya atuna*
chaná
48 *at ifiakiak nan nauy maepachongana: Maepachong hiya as nan taku ay cha munkiaub*
as afong. Kenaufiana nan luta inkiana ininchanancha nan chupras ad chur-um, ya
tinuudna nan pusten nan afong. Kun pay enmali nan ongor ay chanum, chinaraposna nan
hana ay afong, ngem chaan poros nunwawud, tay naekanag ay nakiaub.
49 *Ngem nan chiyuy taku ay manngor as nan nauycha kalek ya achina challu atun chaná*
at maepachong as nan taku ay nunkiaub as afong as nan luta ay chaan nangekaub as
pusten nan afongna. Kun pay enmali nan ongor ay chanum, chinaraposna nan hana afong,
at nunkatutu-ug ya nunsidlay enatna ay nachachael."

7

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor
(Mat. 8:5-13)

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná am-in as nan tataku, inmuy ad Capernaum.
2 Wacha hid-i nan usa ay kapetan chi sosorchachu ay Romano ay wachay fiabfiaaruna
ay laylaychuna as solet. Nan fiabfiaaruna ay anna at cha munsaket, ya kiayud matuy.
3 Kun pay chinngor nan kapetan nan maepangkep kan Jesus, infiaorna nan tapen nan
anam-amán chi Judio ay uy mangayag kan Jesus ta epaammayna nan fiabfiaarun nan
kapetan ay anna.
4 Kuncha pay inmuy kan Jesus, nunpakpakaasicha kan hiya. Kenalicha, "Nan nauy ay
kapetan at maekari ay fiadgam,
5 tay laylaychuna chitaku ay Judio, ya hiya nan nangepaamma as nan senagoga takú."
6 Angkiay ya nakiuy hi Jesus kan chicha.

Kuncha pay kiayud umchan as nan afong, infiaor nan kapetan nan kiakiayyumna
ay uy mangifiakia kan Jesus, "Apo, achika cha munforforay ay omali as afongku, tay
achiyak maekari ay mangepaskop kan he-a.
7 Isunga achiyak maekari ay omali kan he-a. Ommat nan kalem yangkiay as
mangepaammay as nan fiabfiaarok.

8 Tay uray ha-un at wacha nan mangetoray kan ha-un, ya wachacha us nan sosorcha-
chok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, ‘Uyka’ at umuy hiya. Mu kanak us as nan
usa un, ‘Aka’ at omali hiya. Mu kanak us as nan fiabfiaarok un, ‘Atum na’ at atuna.”
9 Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw hiya, ya nunsakong as nan ongor ay tataku ay
cha umun-unud kan hiya, ya kanana, “*Ifiakiak kan chakayu ay maid poros naanapak as
assena ay pammati uray ad Israel.*”
10 Nunfiangad nan chiyuycha infiaor nan kapetan, at ininchanancha ay enmammay
at nan fiabfiaaruna.

Nan Nangtakuwan Jesus As Nan Anak Nan Ellakas

11 Naaw-awni as akét, inmuy hi Jesus henan usa ay ili ay makali un Nain. Nakiuy kan
hiya nan disipulusna ya nan ongoongor ay tataku.
12 Kun pay cha maesnop cha Jesus as nan sungkopan henan ili, sinib-atcha nan ongor
ay uy mangilfun as nan laraki ay us-usa ay anak nan ellakas. Nakitutun-ud as nan
ellakas nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan hana ay ili.
13 Kun pay inilan Jesus nan ellakas, ongor chi sug-angna. Kenalina, “*Achika mun-
akor.*”
14 Angkiay ya naesnop hi Jesus ya kenpana nan longon.* Angkiay inkinak nan
chiyuycha nangiyaattang. Kenalen Jesus, “*Anakku, kanak kan he-a un fumangunka.*”
15 Tenmokor tit-iwa nan natuy ay laraki, ya enlapuna ay nunkali. Haat ichat Jesus
hiya kan enana.
16 Inmugyat nan am-in ay tataku, at chinaychayawcha hi Apo Dios ay chacha
kankanan, “Nunpaila kan chitaku nan usa ay mannakafialin ay pomapadtu,” ya “En-
mali hi Apo Dios ay mangesarakan as nan tatakuna.”
17 Nunchinamag nan nauy maepangkep kan Jesus henan intiru ay Judea ya henan
am-in ay lukiar ay nangliliwus henan ili ay anna.

Nan Chiyuycha Infiaor Juan Ay Fumufunyag (Mat. 11:2-8)

18 Nan disipulus Juan at uycha infiakia kan Juan ay naifiafiarud as nan hiyachi nan
nauycha am-in ay enom-ommat.
19 Kun pay chinngor Juan chasa, enayakiana nan chuwa as nan disipulusna, ya
infiaorna chicha ay uy manarudsud as nan Apo, “Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay
omalintu, winnu munsuud kami as tukún?”
20 Kuncha pay inmuy kan Jesus, kenalicha, “Hi Juan ay Fumufunyag at infiaor
chakami ay manarudsud un, ‘Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omali, winnu munsuud
kami as tukún?’ ”
21 As nan hiyachi ay uras, ongor nan enpaammay Jesus ay munsaket as tukutukún ay
saksaket. Enpafoknagna nan anennet, ya nan nunkafurag at makailacha.
22 Tinumfor hi Jesus as nan chiyuycha infiaor Juan, “*Munfiangad kayu kan Juan,
ya ifiakiayu kan hiya nan nauycha inilayu ya chinngoryu: Nan chiyuycha nafurag
at makailacha, nan chiyuycha napilud at makacharancha, nan chiyuycha nakonet at
enmammaycha, nan chiyuycha nalurak at makadngorcha, nan chiyuycha natuy at
natakucha, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba kan chicha nan Ammay ay Chamag.*
23 *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-un.*”

Nan Infiakian Jesus Maepangkep Kan Juan Ay Fumufunyag (Mat. 11:9-19)

24 Kun pay nak-ak nan chiyuycha infiaor Juan, infiakian Jesus nan maepangkep kan
Juan as nan ongoongor ay tataku, “*As nan enayanyu kan Juan henan disyerto, ngachana*

* **7:14** Nan longon as nan timpon Jesus at chakurug ay osaruncha ay mangiyuy as nan natuy as lufokna.

nan nenamnamayu ay ilaun koma? Ay usa ay taku ay maepachong as nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin?
25 *Ngachana ngarud nan enay-ayanyu hid-i ay ilaun? Ay usa ay taku ay nunfiafiachu as am-ammay? Nan chiyuycha met munfiafiachu as nangina ya nanam-ay chi fiyagcha at mamagyancha as nan chiyuycha palasyu.*
26 *Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu hid-i? Ay uyyu inila nan usa ay pomapadtu? O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan pomapadtu.*
27 *Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Wacha nan ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.'*†
28 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-amud mu hi Juan. Ngem nan kaapuchan as nan muntorayan Apo Dios at am-amud mu hi Juan.*"
29 Kun pay chinngor nan am-in ay tataku patí nan chiyuycha mangam-among as fiaror nan nauy kenalen Jesus, enafurotcha nan nalintig ay pangkep Apo Dios kan chicha, ya nunpafunyagcha kan Juan.
30 Ngem nan chiyuycha Fariseo ya nan mun-isursuru as Lintig at enachicha nan pangkep Apo Dios kan chicha, tay chaancha nunpafunyag kan Juan.
31 Kenalen pay Jesus, "*Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tataku ad wani, ya anan kaassenacha?*
32 *Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag ay cha mun-fifinnukiaw ay cha mangarkali un, 'Nun-epeep kami, ya chaan kayu nunsasara. Nunkanta kami as omepanguyus, ya chaan kayu nun-akor.'*
33 *Tay enmali hi Juan ay Fumufunyag ay cha mun-ay-ayunar ya achi umig-ikop as fiayas, ya kananyu un, 'Naanennetan hiya!'*
34 *Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya cha makiig-ikop, kananyu un, 'Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya futtang. Hiya us at kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan tapina ay fumafiasor.'*
35 *Uray mu hiyasa, maepaila challu ay ustu nan kenasilib Apo Dios as nan am-in ay tatakuna.*"

Nan Namakawanan Jesus As Nan Fiafiai Ay Fumafiasor

36 Wacha nan usa ay Fariseo ay nangayag kan Jesus ta uy makekan kan hiya. Isunga inmuy hi Jesus as afongna, ya nakiufong hiya as nan Fariseo ay ansa.
37 Henan hana ay ili, wacha nan usa ay fiafiai ay fumafiasor. Kuna pay nachamag ay cha makekan hi Jesus as afong nan Fariseo, inyuyna nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as munfiangu ay lana.
38 Tenmakchug nan hana ay fiafiai ay cha mun-ag-akor as likud Jesus as nan sag-un nan sukina. Nan chiyuycha luwana at tinmidtidcha as nan suken Jesus. Angkiay ya pinunasana as nan fookna. Finisituna nan suken Jesus, ya fenokfokana as fiangfiangru.
39 Kun pay inilan nan Fariseo ay nangayag kan Jesus nan hana naekaman, kenalina as numnumna, "Mu tit-iwa ay pomapadtuna ay taku, aammuna koma nan katatakon tona ay fiafiai ay cha mangmangpa kan hiya. Aammuna us koma ay hi tona at fumafiasor."
40 Angkiay kenalen Jesus as nan Fariseo, "*Simon, wacha nan ifiakiak kan he-a.*"
"O, Misturu, ngachan tud-i?" ensongfiatna.
41 Kenalen Jesus, "*Wachacha nan chuwa ay inmutang as nan usa ay munpappautang as siping. Inmutang nan usa as leman kiasot ay dinario,*‡*kun pay nan usa at leman puru.*
42 *Kiapú ta achicha makafiayad, penakawan nan nunpautang chicha ay chuwa. Ad wani, ngachana pay kan chicha nan ong-ongor nan layadna as nan nunpautang?*"
43 Tinumfor hi Simon, "Uy at nan chiyuy ong-ongor nan utangna ay."
Kenalen Jesus kan hiya, "*Ustu nan hana kenalem.*"

† **7:27** Mal. 3:1; Mar. 1:2 ‡ **7:41** Nan usa ay dinario at munfiaror as lagfu as usa ay urkiw kan chicha ad pus-uy.

44 Angkiay ya nunsakong as nan fiafiai, ya kanana kan Simon, "*Ilaum nan nauy fiafiai.*
Sinungkopak asna's afongmu, ya maid inchatmu as chanum ay mangurasku as sukek.
Ngem hiya at enlasana nan sukek as luwana ya pinunasana as fookna.
45 *As nan sinungkopak, chaanak met finisitu kan he-a ay kaman as nan iniili ay ukiali*
takú. Ngem hiya at chaana inkinkinak ay namisfisitu as nan sukek nunlapu as nan
sinungkopak.
46 *Chaanmu lenanaan nan urok, ngem hiya at fenokfokana nan sukek as fiangfiangru.*
47 *Isunga ifiakiak kan he-a ay kiapú as nan ongor ay layadna kan ha-un, hiyana nan*
mangepaila ay napakawan hiya as nan ongor ay fiasfiasorna. Ngem nan taku ay akét chi
napakawan ay fiasfiasorna at akét nan layadna ay epailana."
48 Kenalen Jesus as nan fiafiai, "*Napakawanka as nan fiasfiasormu.*"
49 Angkiay ya nan kakadwana ay nakekan at enlapucha ay mangali as numnumcha,
"Ngachan man tona ay mamakawan as tataku as nan fiasfiasorcha?"
50 Ngem kenalen Jesus as nan fiafiai, "*Nan pammatem nan nangesarakan kan he-a.*
Uyka ay kun natalna nan numnummu."

8

Nan Fiabfiafiai Ay Nakikkiuy Kan Jesus

1 Kun pay chaan nafiayag, inmuy hi Jesus henan il-ili ya fiabfiabruy ay cha
mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.
Nakiuy kan hiya nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna
2 ya nan tapen us nan fianafiai ay nakaanan nan chiyuycha anennet ya saksaket.
Chicha cha Maria ay makali un Magdalena ay naepafoknakian chi pitu ay anennet,
3 hi Juana ay asawan Cusa ay opisyar Ari Herodes, hi Susana, ya ongor pay ay tapina
ay fianafiai ay inmid-ichat as kasaporan cha Jesus babaen as nan kafiaelancha ay ichat.

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel
(Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9)

4 Cha omali-ali nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan tukutukún ay il-ili. Kuncha
pay naamong as nan kawad-an Jesus, infiakian Jesus na ay maepadpachongan:
5 "*Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag as fokel as nan umana. As nan chana*
mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Naikiatincha, ya kenan
chi kossel.
6 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar. Kuncha pay cha tomemel,*
naklingcha at, tay maid chanum nan naetanmancha.
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan*
ongor ay sufet, at nasulincha.
8 *Nan tapina at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya finumkiascha*
as mahinkiagsot." Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor*
chumngor."

Nan Pangkep Ya Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan
(Mat. 13:10-23; Mar. 4:10-20)

9 Senarudsud nan disipulus Jesus kan hiya mu ngachana nan laychun ay kanan nan
chiyuy maepadpachongan.
10 Tinumfor hi Jesus, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chaan naam-*
ammuwan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Ngem as nan tapina, maifiakia kan
chicha babaen yangkiay as nan mangosaran as maepadpachongan ta uray mu iilauncha,
achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha at achicha challu maawatan."*

---

* **8:10** Isa. 6:9-10; Jer. 5:21; Jn. 12:40

11 "*Nauy nan laychun ay kanan nan maepadpachongan: Nan fokel at hiyana nan Kalen*
Apo Dios.
12 *Nan chiyuycha nag-as as nan charan at maepachongcha as nan tataku ay nanngor as*
nan Kalen Apo Dios, ngem umuy hi Satanas, ya kaanuna nan hana kali as numnumcha ta
achicha omafurot ya maesarakan.
13 *Nan chiyuycha naiwagwag as nan chiyuycha machupras ay lukiar at maepachongcha*
as nan tataku ay naragsak ay mang-awat as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha.
Ngem kiapú ta achicha lomamot ay ustu as numnumcha, hen-omaketan yangkiay nan
omafurotancha. As nan timpu ay umchanan chi sulisug kan chicha, achicha at ituruy ay
omafurot.
14 *Kun pay nan chiyuycha nag-as as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepa-*
chongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios. Ngem kun pay naaw-
awni, nan chanchanagcha, kenafiaknangcha ya lagragsakcha as nan nauy ay fiyag at
sulinuncha nan chinngorcha, at achicha maonngan as nan pammaticha.
15 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta at maepachongcha as*
nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios, ya ittucha as nan ammay ya napudnu ay
numnumcha. Mun-an-anoscha inkiana fumkiascha."

Nan Maepadpachongan Nan Pingki
(Mar. 4:21-25)

16 Kenalen pay Jesus, "*Maid taku ay mamaskud as pingki ya op-opana as fianga winnu*
ipuuyna as nan selok chi kama. Kuna at epatang as nan maepatpatngana ta mailan nan
chiyuycha sungkop nan silawna.
17 *Tay maid naetatafun as achintu maepaila, winnu uray ngachana ay chaan naam-*
ammuwan as achintu maammuwan ya maepaila.
18 *Il-ilaunyu ngarud nan atunyu ay chumngor, tay nan taku ay wachay kafiaelana at*
maettan as ong-ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan
hiya at maarantu."

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)

19 Inmuy kan Jesus hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki, ngem maid atuncha ay
maesnop kan hiya kiapú as nan kenaongor chi tataku.
20 Wacha nan nangifiakia kan Jesus, "Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki ay
nangatakchug as nan fiattaw, ya laychun chaká ay ilaun."
21 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Nan enak ya nan susnúdku at nan chiyuycha*
chumngor ya mangekaman as nan kalen Apo Dios."

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Puwak Ya Challuyon
(Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

22 As nan hin-urkiw, nunlukian hi Jesus as nan fiangka ay kadwana nan disipulusna.
Kenalen Jesus kan chicha, "*Kumchang takú henan fiayfiay ta uy takú ad chumang.*"
Isunga nunligwatcha ay nunlukian as nan fiangka.
23 As nan chacha kumchangan, nassuy hi Jesus. Kalina at ya mun-atifudfud chi
puwak henan fiayfiay. Cha matorwan as chanum nan fiangka ay nunlurukianancha,
at kiayudcha lumnud.
24 Uycha finangun hi Jesus, ya kanancha, "Apo, Apo, lumnud takú pay!"
Finmangun hi Jesus, ya finilina nan puwak ya nan napigsa ay challuyon. Nakianni-
nakcha, at ammay kasin.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay chaud payat nan pammatiyu?*"
Ngem inmugyatcha ya naschaawcha ay nunsesennarudsud, "Ngachan ngun tona ay
mamilin as uray angin ya chanum, at tomongparcha?"

Nan Laraki Ay Naanennetan
(Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

26 Inturuycha Jesus ay kinumchang inkiana inumchan henan sasakopun nan chiyuy-
cha i-Gerasa ay chuchumangun nan Galilea.†
27 Kuncha pay inumchan ya pinmitiw hi Jesus as nan papor, sinib-atna nan laraki ay
naanennetan ay nurpu henan hana ay ili. Nafiayag ay chaan nunfiadfiachu hiya ya
chaan us nanagyan as afongna, ngem kun at as nan lurubfok.
28 Kuna pay inila hi Jesus, nun-uwek ya nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya
inpigsana ay nangifukiaw, "Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, ngachana nan
laychum ay atun kan ha-un? Esapatam ay achiyak palikiatun."
29 Kenalina na, tay finilin Jesus nan anennet ay fomoknag as nan laraki. Namen ongor
ay penalikiat nan anennet nan laraki, ya uray naepokok ya nakor-ongan nan lima ya
sukina, ngem senokpotna challu nan kor-ong ya enpatagtag nan anennet hiya ay umuy
henan disyerto.
30 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Anan ngachanmu man?*"
"Liniblifu," ensongfiatna, tay ongoongorcha nan anennet ay sinungkop kan hiya.
31 Nunpakpakaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta achina filinun chicha ay umuy
henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna.‡
32 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor henan
filig. Nunpakpakaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta sungkopcha as nan chiyuycha
fiafuy. Isunga penarufusan Jesus chicha.
33 Fenmoknagcha tit-iwa nan chiyuycha anennet as nan laraki, ya sinungkopcha as
nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana
nag-ascha henan teng-el, at nurningcha henan fiayfiay.
34 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as nan chiyuycha fiafuy nan enom-
mat, tenmagtagcha ay uy nangepachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib.
35 Angkiay ya inmuycha nan tataku ay uy mangila as nan enommat. Kuncha pay
inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki ay fenmoknakian nan
chiyuycha anennet. Nangatokor hiya as nan sag-un nan suken Jesus. Nangafiachu ya
ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet.
36 Nan chiyuycha nangila at infiakiacha as nan tataku nan enat nan laraki ay
enmammay.
37 Kiapú as nan nunsidla ay ugyat nan am-in ay i-Gerasa, chinawatcha kan Jesus ay
mak-ak hiya hid-i. Isunga nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nak-ak.
38 As nan hiyachi, nunpakpakaasi kan Jesus nan laraki ay fenmoknakian nan anennet
ta makiuy koma kan hiya. Ngem enpakatam Jesus hiya. Kenalina,
39 "*Komatamka at man, ya uymu ifiagfiakia nan enat Apo Dios kan he-a.*" Kenmatam
tit-iwa ya uyna ifiakia as nan am-in ay kakailiyana nan enat Jesus kan hiya.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus
(Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

40 Kun pay nunfiangad hi Jesus ad chumang, naragsak nan tataku ay nangayag kan
hiya, tay hiya nan sasad-uncha.
41 Angkiay ya enmali nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jairo ay usa ay ap-apu as
nan senagoga. Nunlukfub hiya as nan sangwanan Jesus, ya nunpakpakaasi kan hiya ta
makiuy as afongna,
42 tay kiayud matuy nan us-usa ay anakna ay fiafiai ay hinpuru ya chuwa nan
tawwuna.
Kun pay cha umuy hi Jesus, somaliyubyub chi tataku ay makitun-ud kan hiya.

† **8:26** Mat. 8:28; Mar. 5:1 ‡ **8:31** Pal. 9:1; 11:7; 20:1

43 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai kan chicha ay cha mun-ichaichara as hinpuru ya
chuwa ay tawwun. Kinastosna am-in nan sipingna ay namayadna as mangakias kan
hiya, ngem maid nakaakias kan hiya.
44 Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiayachan nan fiachona. Hiya at chi ya
nakyat nan cha fomokfoknag kan hiya.
45 Senarudsud Jesus, "*Ngachana nan nangpa kan ha-un?*"
Kuncha pay am-in ensaot, kenalen Pedro, "Apo, kuncha ongor chi tataku ay soma-
liyubyub kan he-a ya."
46 Ngem kenalen Jesus, "*Ammok ay wacha nan nangpa kan ha-un, tay keneknak ay
wachay pannakafialin ay nak-ak kan ha-un.*"
47 Kun pay achi maesaot nan fiafiai, cha munpapayagpag ay enmali kan Jesus ya
nunlukfub as nan sangwanana. As nan sangwanan nan am-in ay tataku, infiakiana mu
adchi t'uyna kenpa hi Jesus ya anan enatna ay enmammay.
48 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ammi, nan pammatem nan nangepaammay kan he-a. Uyka
ay kun natalna nan numnummu.*"
49 As nan cha munkarkaliyan Jesus, enmali nan usa ay laraki ay naifiaor ay nurpu as
afong Jairo, ya kanana kan Jairo, "Natuy at nan pototmu ay fiafiai. Achim lilifokun nan
misturu."
50 Ngem as nan nanngoran Jesus as sa, kenalina kan Jairo, "*Achika umugyat. Oma-
furotka yangkiay, at omammay nan pototmu.*"
51 Kun pay inumchan hi Jesus as afong Jairo, maid tukún as enpaskopna mu achi
yangkiay cha Pedro, Juan, Santiago, ya nan ama ya enan nan onga.
52 Am-in nan tataku hid-i at chacha mun-ag-akor ya munngunguyus. Ngem kenalen
Jesus kan chicha, "*Achi kayu cha mun-ag-akor, tay chaan natuy hiya, ngem kun nanassuy.*"
53 Kuncha at enam-amrang hiya, tay nan ammucha at natuy nan onga.
54 Ngem inunnan Jesus nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, "*Anakku, fuman-
gunka.*"
55 Nataku kasin nan onga ya nafiannangun hiya. Angkiay ya infilin Jesus ay
umichatcha kan hiya as kanuna.
56 Naschaawcha nan chanakchakor nan onga, ngem infilin Jesus kan chicha ay maid
poros mangifiagfiag-ancha as nan enommat.

9

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa (Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

1 Enamong Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna kan hiya, ya inchatnay
pannakafialin ya kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as am-in ay anennet ya
mangaan as saksaket.
2 Angkiay ya infiaorna chicha ay mangekasaba as nan maepangkep as nan
muntorayan Apo Dios ya mangepaammay as nan tataku ay munsaket.
3 Kenalina kan chicha, "*Maid etakinyu as nan munfiaatanyu. Achi kayu ometakin as
uray surkud, samfiag, makan winnu siping ya uray munsokatanyu.*
4 *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, hid-i nan magyananyu inkiana mak-
ak kayu hid-i ay ili.*
5 *Henan ngachana ay ili ay umuyanyu ay maid poros mangmangili kan chakayu, mak-
ak kayu hid-i ay ili. As nan mak-akanyu, pokpokanyu*nan tapok as nan chapanyu ay
mangepaila ay maid fiyangyu kan chicha as nan manusaan Apo Dios kan chicha.*"

* **9:5** Nan mamokpokan as tapok as nan chapan at iniili ay ukialen chi Judio.

6 Angkiay ya inligwatcha ya inmuycha henan fiabfiabruy. Enkaskasabacha nan
Ammay ay Chamag ya enpappaammaycha nan chiyuycha munsaket henan am-in ay
lukiar.

Nalilifokan Hi Ari Herodes
(Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29)

7 Kun pay nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan am-in ay enkamkaman
Jesus, nalilifokan hiya, tay kenalen nan tapina ay tataku un nataku manipud as nan utúy
hi Juan ay Fumufunyag.†
8 Nan tapina at kenalicha un nunpaila hi Elias, ya nan tapina us at kenalicha un hiya
nan usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay nataku manipud as nan utúy.
9 Kenalen Herodes, "Kunku cha enpasiwat nan uron Juan ya, ngem ngachan ngun
tona ay taku nan chacha kankanan?" Nunlapu as nan hiyachi, lenayadna as solet ay
mangila kan Jesus.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku
(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 As nan nunfiangchan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles, infiakiacha kan Jesus
nan am-in ay en-enatcha. Angkiay ya entakin Jesus chicha, ya inmuycha ay chidchicha
yangkiay henan ili ay makali un Betsaida.
11 Kun pay naammuwan nan ongoongor ay tataku, inunudcha hiya. Enayakian Jesus
nan nauycha tataku, ya infiakiana kan chicha nan maepangkep as nan muntorayan Apo
Dios. Angkiay enpaammayna nan chiyuycha munsaket.
12 Kun pay cha maschum, enmali nan hinpuru ya chuwa ay disipulus kan Jesus, ya
kanancha, "Nauy takú henan kamaid chi umili, epakatammu nan ongoongor ay tataku
ta umuycha henan naesasag-un ay fiabfiabruy ya sigsikib ay mun-anap as kanuncha ya
massuyancha."
13 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*"
"Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha kan chakami sukúd kami
a uy lomaku as kanun nan nauycha am-in ay tataku," ensongfiatcha.
14 Kenalicha chi, tay nan filang nan lanaraki yangkiay at kiayud umuy as leman lifu.
Kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Patokorunyu chicha ay maam-among as henlelman
pupuru.*"
15 Enatcha tit-iwa, at enpatokorcha nan am-in ay tataku.
16 As nan hiyachi enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis, ya
nuntangad hiya ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna
chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan tataku.
17 Nangan am-in nan tataku, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan
chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mat. 16:13-20; Mar. 8:27-29)

18 As nan namingsan ay naaangkiayan Jesus ay cha munkararag, naesnop nan
disipulus kan hiya. Angkiay senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan kanan nan
tataku maepangkep kan ha-un?*"
19 Tinumforcha, "Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan
tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as nan chiyuycha pomapadtu
ad pus-uy ay nataku manipud as nan utúy."
20 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu
maepangkep kan ha-un?*"
Tinumfor hi Pedro, "He-a nan Cristo ay pinilen Apo Dios."

---

† **9:7** Luc. 3:19

21 Angkiay infilin Jesus ay ustu kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as na.
22 Kenalina, "*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as ongor ay likiat. Achintu laychun nan anam-amá, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepapatuytu hiya, ngem as nan maekatlu ay urkiw at mataku manipud as nan utúy.*"

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus (Mat. 16:24-28; Mar. 8:34-9:1)

23 Angkiay kenalen Jesus as nan am-in, "*Mu ngachana nan manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna as inurkiw, haat umunud kan ha-un.*
24 *Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at maesarakantu.*
25 *Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitaw winnu machachael challu hiya?*
26 *Tay nan ngachana ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku hiya as nan omaliyana kasin ay mangepaila as nan kaichayawana ya nan kaichayawan nan Ama ya nan nasantowan ay anghelesna.*‡
27 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nan-gatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan muntorayan Apo Dios.*"

Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus (Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8)

28 Kun pay kiayud waru ay urkiw as nan nangifiag-an Jesus as nan nauycha, entakin Jesus cha Pedro, Juan ya Santiago henan chuntug ta uycha munkararag.
29 As nan cha munkararakian Jesus, tinmukun chi kail-an chi lupana, ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ya kun sumili.
30-31 Kalina at ya nunpaila nan sumili ay chuwa ay lanaraki ay cha maketagtakiatfor kan hiya ay cha Moises kan Elias. Chacha apatun nan kiayud mangtongparan Jesus as nan pangkep Apo Dios kan hiya ay hiyachi nan uyna matuyan ad Jerusalem.
32 As nan hiyachi, naimugmug hi Pedro ya nan iib-ana, ngem kuncha pay finmangun, inilacha nan kaichayawan Jesus ya nan chuwa ay lanaraki ay naketatakchug kan hiya.
33 Kun pay cha mak-ak nan chuwa ay lanaraki as nan kawad-an Jesus, kenalen Pedro kan Jesus, "Apo, ammay paat ta wacha takú hena. Kun kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias." Kenalina chi, tay achina ammu nan chana kankanan.
34 Kun pay cha munkarkali hi Pedro, wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, at inmugyatcha as solet ay cha maabfongan as lifuu.§
35 Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, "Hi tona nan Anakku ay pinilek. Chumngor kayu kan hiya!"
36 Kun pay kinminak nan cha munkali, inilacha ay nauusa hi Jesus. Kuncha kinkinak nan disipulusna, ya as nan hiyachi ay timpu, maid nangifiagfiag-ancha as nan inilacha.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga (Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27)

37 As nan kafikiatana, chinmayyu cha Jesus ay nurpu henan chuntug, ya ongor nan tataku ay nanib-at kan hiya.
38 Kalina at ya infukiaw nan usa ay laraki ay naetatapi as nan tataku, "Misturu, ilaum man paat nan pototku ay laraki, tay kun us-usa ay pototku.

‡ **9:26** Mat. 10:33 § **9:34** Exo. 13:21; Isa. 19:1

39 Tay as nan umchaan nan anennet kan hiya, kalina at ya cha lawá munfugfukiaw ya
cha munkorchas hiya inkiana umusab nan tapakna. Paliwasana hiya as solet ya achina
laychun ay taynan.
40 Nunpakpakaasiyak as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan anennet,
ngem achicha kafiaelan."
41 Tinumfor hi Jesus, "*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu ya
nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak ya tata-unku kan chakayu? Iyalem
man hena nan pototmu.*"
42 Kun pay cha maesnop nan onga kan Jesus, inturchun nan anennet hiya as nan luta
ya nunkorchasuna. Ngem finilin Jesus nan anennet ay fomoknag, at enmammay nan
onga. Angkiay ya inpurangna nan onga as nan amana.
43 Am-in nan tataku at naschaawcha as nan inilacha ay pannakafialin Apo Dios.

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Katayana (Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)

Kun pay cha masmaschaaw nan tataku as nan am-in ay enat Jesus, kenalina as nan
disipulusna,
44 "*Achiyu liwliw-an nan nauy ifiakiak kan chakayu: Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at
maipurangtu as nan tataku.*"
45 Ngem chaancha naawatan nan nauy infiakiana, tay naililingub kan chicha ta
achicha maawatan, ya umugyatcha ay manarudsud kan hiya as nan maepangkep as
nan nauy infiakiana.

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios (Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37)

46 Wacha nan nunlapu ay susuma as nan disipulus Jesus mu ngachana kan chicha nan
kaamuchan.
47 Ngem kiapú ta aammon Jesus nan chacha numnumnumun, enayakiana nan usa ay
onga ya enpatakchugna as nan sag-una.
48 Kenalina kan chicha, "*Nan uray ngachana ay mang-awat kan tona ay onga kiapú as
pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna. Nan uray ngachana ay mang-awat kan ha-
un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un. Tay nan taku ay kaapuchan kan chakayu am-in
at hiya nan kaamuchan.*"

Nan Achi Komontra Kan Chakayu At Kadwayu (Mar. 9:38-40)

49 Tinumfor hi Juan, "Apo, inilami nan usa ay taku ay cha mangosar as ngachanmu
ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet. Enpawami, tay fiakun takú met kadwa
hiya."
50 Ngem kenalen Jesus kan Juan ya as nan tapen nan disipulusna, "*Achiyu epawa, tay
nan taku ay achi komontra kan chakayu at kadwayu.*"

Nan Chaan Nangepachawusan Nan I-Samaria Kan Jesus

51 Kun pay kiayud umchan nan timpu ay maetag-uyan Jesus ad chaya, epapatina ay
umuy ad Jerusalem.
52 Isunga enpaon-onana nan tapen nan tataku henan usa ay fiabruy nan i-Samaria*
ta chacha esakiana nan munchawsana.
53 Ngem chaan lenayad nan umiili hid-i ay chumawus hi Jesus as kawad-ancha, tay
aammucha ay ad Jerusalem nan ay-ayana.

* **9:52** Munfifinnusor nan chiyuycha i-Samaria ya nan chiyuycha Judio. Jn 4:9; 8:48

54 Kun pay inilan cha Santiago kan Juan ay disipulusna nan enat nan i-Samaria,
kenalicha kan Jesus, “Apo, ay laychum ay ayakianmi nan apuy ay murpu ad chaya ay
komsop ay mamuor kan chicha?”
55 Ngem nunsakong hi Jesus ya senengarana chicha.
56 Angkiay ya inmuycha henan tukún ay fiabruy.

Nan Masapor Ay Atun Nan Umunud Kan Jesus (Mat. 8:19-22)

57 As nan chacha umuyan, kenalen nan usa ay laraki kan Jesus, “Umunuchak kan he-a
uray kumpurmi as ay-ayam.”
58 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wachay lungug ay omafongan nan chiyuycha fuwus, ya
wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustu as massuyan nan Naepadtu
ay Anak chi Taku.*”
59 Kenalen Jesus as nan usa pay ay taku, “*Umunudka kan ha-un.*” Ngem kenalen nan
taku, “Apo, awni pay ta uyku ilufok on-ona hi amak.”
60 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Pay-am. Kikiad nan chiyuycha maid pammaticha ay
maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan pachongcha ay nunkatuy. Ngem
kun pay he-a, uymu at ekasaba nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.*”
61 Kenalen nan tukún ay taku, “Apo, umunuchak kan he-a, ngem awni pay a ta uyak
munpakacha on-ona as nan pamilyak.”
62 Ngem kenalen Jesus, “*Nan taku ay mangelapu ay mun-arachu ya kun cha mun-
sakosakong at achi maekari ay maetapi as nan muntorayan Apo Dios.*”

10

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Piton Puru Ya Chuwa Ay Disipulusna

1 Kun pay narpas chi, nunpili hi Jesus as piton puru ya chuwa pay ay disipulusna, ya
infiaorna chicha ay mahinchudwa ay mangon-ona ay umuy henan am-in ay ili ya lukiar
ay ay-ayanantu.
2 Kenalina kan chicha, “*Ongor chi maani, ngem akét chi mun-ani. Isunga ekararagyu
as nan nunkuwa as nan maani ta umifiaor hiya as tapina pay ay mun-ani.*
3 *Uy kayu! Ifiaorku chakayu ay maepachong as nan naamu ay kordero as nan kawad-an
nan chiyuycha kauugyat ay atap ay asu.*
4 *Achi kayu ometakin as petaka, samfiag winnu sapatos ay munsokatanyu. Achiyu iyaw-
awni as nan charan ay maketagtakiatfor as kumpurmi.*
5 *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, kananyu on-ona un, ‘Nan natalna ay
numnum nan mawawacha koma kan chakayu ay hinfiaruy.’*
6 *Mu awatun nan nakin afong nan hana bendisyon ay infiakiayu, mabendisyonantu hiya.
Ngem mu achina awatun, achintu mabendisyonan.*
7 *Mayassa kayu as nan hana ay afong. Kanunyu ya ikopunyu nan ichatcha kan chakayu,
tay nan munchunu at maekari ay malagfuwan. Achi kayu mun-attoatton as afong ay
chumawusanyu.*
8 *As nan umuyanyu henan usa ay ili ya mangiliyun chakayu, kanunyu nan makan ay
esakianacha para kan chakayu.*
9 *Paammayunyu nan munsaket ay wacha hid-i ay ili, ya kananyu kan chicha, ‘Kiayud
umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.’*
10 *Ngem as nan umuyanyu henan usa ay ili ya achi chakayu mangiliyun, umuy kayu as
nan chiyuycha korsa, ya kananyu un,*
11 *‘Uray nan tapok nan iliyu ay naepkat as nan chapanmi at pokpokanmi ay mangepaila
ay maid fiyangmi as nan manusaan Apo Dios kan chakayu.’ Ngem uray mu hiyasa, achiyu
liwliw-an ay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*

12 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan hana ay urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan*
*katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan umiili hesa."**

Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tataku (Mat. 11:20-24)

13 Inturuy Jesus, "*Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad*
Sidon nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku
kan chakayu, nunfiafiawicha at koma ay nangatokor ay nangafiachu as saku ya nachacha-
por.
14 *Ngem as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan*
chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu chakayu.
15 *Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw kayu ad chaya? Achi! Awni*
at kun kayu maichus-or ad inferno."
16 Kenalen pay Jesus as nan disipulusna, "*Nan taku ay chumngor kan chakayu at kan*
ha-un nan chumngorana, ya nan mangachi kan chakayu at ha-un nan achiyuna. Kun pay
nan mangachi kan ha-un at hi Apo Dios ay nangifiaor kan ha-un nan achiyuna."

Nan Nunfiangchan Nan Piton Puru Ya Chuwa

17 As nan nunfiangchan nan piton puru ya chuwa ay infiaor Jesus, ongor chi
lagsakcha, ya kanancha kan Jesus, "Apo, uray nan chiyuycha anennet at enmafurotcha
kan chakami as nan nangifilinanmi kan chicha ay fomoknagcha as nan nangosaranmi
as nan ngachanmu."
18 Kenalen Jesus kan chicha, "*Inilak nan enat Satanas ay nag-as, at kaman as nan*
fiakilat ay nurpu ad chaya.
19 *Chumngor kayu! Enettak chakayu as kalibfengan ay mangikiatin as nan chiyuycha*
urug ya chiyuycha scorpion, ya mangamis as nan am-in ay pannakafialin nan kafusoryu
ay hi Satanas. Maid mangisiw ay ommat kan chakayu.
20 *Ngem achi kayu koma munlagsak kiapú ta nunpaetoray nan chiyuycha anennet kan*
chakayu, kun at nan munlagsakanyu at kiapú ta naisurat nan ngachanyu ad chaya."

Nunlagragsak Hi Jesus (Mat. 11:25-27; 13:16-17)

21 As nan hiyasa ay uras, enpalagragsak nan Espiritu Santo hi Jesus, ya kanana,
"*Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta, munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan*
chiyuycha chaan nakaachar nan nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya
nakaachar. O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.
22 "*Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan*
Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan
Anak ay mangepakaammuwana."
23 Kun pay narpas sa, nunsakong hi Jesus as nan disipulusna as nan naaangkiayancha,
ya kanana "*Nakiasat nan tataku ay mangila as nan chayu il-ilaun.*
24 *Ifiakiak kan chakayu ay ongor kayman chi pomapadtu ya ar-ari ay nunlarayad ay*
mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila. Lenayadcha us ay manngor as nan
chayu chungchungrun, ngem chaancha chinngor."

Nan Maepadpachongan Nan Ammay Ay I-Samaria

25 Wacha nan usa ay mun-isursuru as Lintig ay inmuy kan Jesus ta chistinguna hiya.
Kenalina, "Misturu, ngachana nan atok ta tawichok nan fiyag ay maid patingkiana?"
26 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ngachana nan naisurat as nan Kalen Apo Dios?*
Ngachana nan mangawatmu?"

---

* **10:12** Gen. 19:1-29; Isa. 1:9-10; 3:9; Jer. 23:14; Mat. 10:15; Pal. 11:8

27 Tinumfor hiya, “Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom,
as nan am-in ay katatakom, as nan am-in ay fikasmu, ya as nan am-in ay numnummu.
Masapor us laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglay-
layad as achormu.”†
28 “*Ustu nan ensongfiatmu,*” kenalen Jesus, “*Hiyasa nan atum, at matakuka in-inkiana.*”
29 Ngem lenayadna ay mangekalintikian as achorna, isunga kenalina kan Jesus,
“Ngachana man nan sasag-unku?”
30 Tinumfor hi Jesus babaen as nan maepadpachongan: “*Wacha nan usa ay taku ay
cha chumayyu ad Jerico ay nurpu ad Jerusalem. As nan korsa, kalina at ya finchang chi
homohold-ap hiya. Enaracha nan am-in ay wacha kan hiya, uray nan fiachuna, ya penak-
opak-orcha inkiana kiayud matuy. Angkiay ya tenaynancha hiya.*
31 *Wacha nan pachi ay naiyaspor ay cha chumayyu as nan hana ay korsa. Kuna pay inila
nan chiyuy taku, nunliglig hiya.*
32 *Assesa us as nan Levita‡ay kun pay inumchan as nan kawad-an nan chiyuy taku ya
inilana hiya, nunliglig hiya.*
33 *Ngem as nan nar-osan us nan usa ay i-Samaria ay cha munfiaat as nan kawad-an nan
chiyuy taku ya inilana hiya, nasug-ang as solet hiya.*§
34 *Naesag-un, ya kenapuwana hiya as lana ya fiayas, angkiay finudfuchana nan suki-
atna. Kun pay narpas, ensakayna hiya as nan dongki, ya inyuyna as nan chumawchawsan
chi munfiaat, angkiay enaywanana hiya.*
35 *As nan kafikiatana, inchatna nan chuwa ay dinario as nan nakin kuwa as nan
chumawchawsan, ya kanana kan hiya, ‘Aywanam hiya. As nan munfiangchak hena,
fiayachaktu mu kaatna pay nan kinastosmu.’ ”*
36 Inyanongos Jesus, “*As nan munnunumnummu, ngachana kan chatud-i ay turu nan
tit-iwa ay sag-un nan chiyuy taku ay penak-opak-or nan chiyuycha homohold-ap?*”
37 Tinumfor nan mun-isursuru as Lintig, “Ya kakun nan chiyuy taku ay nanug-ang
kan hiya.”
Kenalen Jesus, “*Uyka ngarud, ya assid-i us nan atum.*”

Nan Uy Nangfisitaan Jesus Kan Cha Marta Kan Maria

38 As nan cha munfiaatan Jesus ya nan disipulusna, inumchancha henan usa ay
fiabruy. Wacha hid-i nan fiafiai ay nan ngachana at Marta ay nangmangili kan chicha.*
39 Wacha nan enauchina ay nan ngachana at Maria ay tenmokor as nan sag-un nan
suken Jesus ya cha chumchumngor as nan cha isursuron Jesus.
40 Ngem kun pay hi Marta, cha maseksekoran, tay hiya yangkiay nan cha mun-
esakiana as kanuncha. Isunga inmuy hiya kan Jesus, ya kanana, “Apo, ay achim pakian-
anu uray mu tenaynanak as nan ifiak, at kunku iyuusa ay mannu as nan nauycha am-in
ay chunu? Ifiakiam pay kan hiya ta fiadnganak.”
41 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Marta, Marta! Chaka machanchanakian ya
malilifokan as maepangkep as ongor ay fianag,*
42 *ngem kun met usa yangkiay nan kasaporan. Pinilen Maria nan kaammayan, at
achintu makakkaan kan hiya.*”

11

Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag (Mat. 6:9-13; 7:7-11)

† **10:27** Deut. 6:5; Lev. 19:18; Prov. 3:29 ‡ **10:32** Nan chiyuycha Levita at chicha nan mamadfiachang as nan pachi as nan Templo. § **10:33** Luc. 9:52-53; Jn. 8:48 * **10:38** Jn. 11:18-19

1 As nan hin-urkiw, cha munkarkararag hi Jesus henan usa ay lukiar. Kun pay narpas,
kenalen nan usa ay disipuluna, "Apo, isurom pay chakami ay munkararag, kaman as
nan enat Juan ay Fumufunyag ay nangisuru as nan disipulusna."
2 Kenalen Jesus kan chicha, "*As nan munkararakianyu, assena nan kananyu:*
'Ama, maichaychayaw koma nan nasantowan ay ngachanmu. Omali koma nan
muntorayam.
3 *Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi as inurkiw.*
4 *Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi, tay pakawanunmi us nan am-in ay*
finmasor kan chakami. Achim koma eparufus ay etorokmi ay masulisukian.' "
5 Kenalen pay Jesus, "*Mu ngay wacha nan usa kan chakayu ay umuy as afong nan usa ay*
kiayyumna as nan tongan chi lafi, ya kanana kan hiya, 'Kiayyum, umutangak pay as turu
ay tenapay,
6 *tay wacha nan cha munfiaat ay kiayyumku ay chinmawus ya naiyaspor ay maid*
epakanku kan hiya.'
7 *Mu ngay kanan nan kiayyummu ay wacha as fiaruy un: 'Achika at man chumisturfu,*
tay naichachakig at nan unub ya inuumfug kami as nan an-akku. Achiyak challu fuman-
gun ay umichat as makan kan he-a.'
8 *Ifiakiak kan chakayu ay uray mu achi fumangun ay umichat as makan kiapú ta*
kiayyummu hiya, ngem kiapú ta cham itukiatukia ay chumawat, fumangun challu ya
ichatna nan am-in ay kasaporam.
9 "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achiyu ikinkinak ay chumawchawat kan Apo Dios*
as kasaporanyu, at maichattu kan chakayu nan chayu chawchawatun. Achiyu ikink-
inak ay mun-an-anap, at maanapanyuntu nan chayu an-anapun. Achiyu ikinkinak ay
munkokkokkok, at tokafiantu Apo Dios nan pantiw para kan chakayu.
10 *Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maawatna nan chawatuna, ya nan mun-anap*
at makaanap, ya nan munkokkok at matkafian nan pantiw para kan hiya.
11 *Ngachana kan chakayu ay am-a nan mangichat as urug mu chumawat nan pototyu*
as kiachiw,
12 *winnu mangichat as scorpion mu chumawat as itlug?*
13 *Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay umichat as ammay as nan an-akyu,*
ay achi kaskasin ay ichat Ama ay wacha ad chaya nan Espiritu Santo as nan chiyuycha
chumawat kan hiya?"

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27)

14 As nan hin-urkiw, cha mun-epafoknag hi Jesus as anennet ay nang-umor as nan
usa ay taku. Kun pay fenmoknag nan anennet, makakali at nan hana ay taku, at
naschaawcha nan tataku.
15 Ngem nan tapina kan chicha at kenalicha, "Hi Beelzebub ay ap-apon chi anennet
nan nangichat kan hiya as pannakafialin ay mangepak-ak as anennet."
16 Kun pay nan tapina at lenayadcha ay manisting kan Jesus. Isunga chinmawatcha
as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios.
17 Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan chicha,
"*Uray ngachana ay muntorayan ay munkikinnufiat chi tatakuna at machachael. Kaman*
us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyancha.
18 *Mu makepatuy hi Satanas as nan chiyuycha anennet ay etorayana, anan atuna ay*
munturturuy ay muntoray in-inkiana? Kenalek sa, tay kananyu un hi Beelzebub nan
nangichat as pannakafialinku ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet.
19 *Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangor-ak as pannakafialinku ay*
mangepafoknag as nan chiyuycha anennet, ngachana ngay nan nangichat as

pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-iwa nan kenaliyu.
20 *Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem hi Apo Dios nan nangichat as pannakafialinku ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet. Hiyana nan mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*"
21 "*Mu naarmasan ay ustu nan usa ay kursi ay taku ya fiantayana nan afongna, maid maak-akiw as nan kuk-uwana.*
22 *Ngem mu omali nan kurkursi ay taku ay makepatuy ya amisuna hiya, arauna nan am-in ay armas ay muntaltalekan nan kursi ay anchi. Angkiay ya enpakakchang nan hana kurkursi nan enakiwna.*
23 "*Nan ngachana ay achi makius-usa kan ha-un at komokontra kan ha-un. Assesa us ay nan ngachana ay achi fumachang kan ha-un ay mangamong as nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.*"

Nan Munfiangchan Nan Anennet (Mat. 12:43-45)

24 Nun-epadpachong pay hi Jesus, "*As nan fenmoknakian nan anennet ay sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi chanum ay mun-anaanap as tukún ay mun-iblayana, ngem maid uchanana. Angkiay ya kanana as numnumna, 'Munfiangachak challu as nan afongku ay nurpuwak.'*
25 *As nan munfiangchana, uchanana ay nacharos ya naornos nan afong.*
26 *Angkiay ya mak-ak ya ometakin as tapina ay pitu ay anennet ay kaskasin manan-gotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyancha hid-i. As nan hiyachi, kaskasin mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu nan enmon-ona ay kasasaadna.*"

Nan Tit-iwa Ay Nakiasat

27 Kun pay kenalen Jesus chaná, nunfukiaw nan usa ay fiafiai ay wacha as nan kaon-goran chi tataku, ya kanana kan hiya, "Nakiasat paat nan nangiyanak ya nangepasusu kan he-a!"
28 Ngem kenalen Jesus, "*Kun at nan nakiasat at nan chiyuycha manngor as nan kalen Apo Dios ya mangtongpar as sa.*"

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mat. 12:38-42)

29 Kun pay cha omongor chi tataku, inturuy Jesus, "*Nakkuran! Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.*
30 *Kaman as nan nunfialinan Jonas as sinyar ay naepaila as nan tataku ad Nineve at assesa us ay munfialintu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as sinyar ay maepaila as nan tataku ad wani.*
31 *As nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan Reyna ad Seba ad pus-uy ay mangepafiasor as nan tataku ad wani, tay nurpu hiya henan achaachawwi ay lukiar ay uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron Solomon. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Solomon.*
32 *As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomántu Apo Dios as nan am-in ay tataku, tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay tataku ad wani, tay nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Jonas!*"*

Nan Maepadpachongan Nan Pingki (Mat. 5:15; 6:22-23)

---

* **11:32** Jon. 3:5

33 Inturuy Jesus, "*Maid mamaskud as pingki ya ilingub winnu uyna op-opan as fianga.*
Ngem kuna at epatang as nan maepatpatngan ta nan chiyuycha sungkop at ilauncha nan
silaw.
34 *Nan matam at hiyasa nan maepachong as nan silaw nan achormu. Mu narawag nan*
umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu. Ngem mu achi narawag nan umil-
an nan matam, ngongot as solet nan achormu.
35 *Isunga il-ilaum ngarud ta nan silaw nan wacha kan he-a, fiakun nan ngongot.*
36 *Mu nan intiru ay achormu at narawag ay maid poros ngongot, narawagtu nan intiru*
ay achormu ay kaman chaká sinisilawan as nan lawag nan silaw."

Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Mun-isursuru As Lintig (Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

37 Kun pay cha munkarkali hi Jesus, enayakian nan usa ay Fariseo hiya ta makekan
kan hiya. Isunga inmuy hi Jesus as nan afong nan Fariseo, ya naketokor ay makekan.
38 Nakudnor nan chiyuy Fariseo as nan nangil-ana ay chaan nunfuru on-ona hi Jesus
sakbay mangan ay maiyunud as nan iniili ay ukialicha.
39 Ngem kenalen Apo Jesus kan hiya, "*Chakayu ay Fariseo at kaman kayu as nan tataku*
ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu, ngem achiyu met charosan nan
numnumyu ay napnu as kenaakum ya kenamangotettet!
40 *Chakayu ay nunkangokngok! Ay fiakun hi Apo Dios ay nangamma as nan achor takú*
nan nangamma us as nan numnum takú?
41 *Kunyu at ichat as nan makasapor nan wacha as nan tasa ya paratuyu. Tay mu atunyu*
sa, tit-iwa ay nacharos kayu.
42 "*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay ichatonyu met tit-iwa nan pagkapuron nan apetyu*
ay kaman as nan chiyuycha mangepaammay as machangchang, ngem enganuyyu met nan
kenalintig ya nan layadyu kan Apo Dios. Chatona nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu
enganuy ay mangekaman as nan tapina.†
43 "*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay nan laylaychunyu ay tomoktokoran at as nan*
kaammayan ay tokoran as nan senagoga, ya laylaychunyu us ay cha chakayu ris-
rispituwun as nan tataku as nan chiyuycha mun-el-elakwan.
44 "*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay maepachong kayu as nan chiyuycha lufok ay maid*
matoncha ay cha ikiatkiatin chi tataku, tay achicha ammu ay lufok."
45 Usa as nan mun-isursuru as Lintig nan nanfor kan Jesus, "Misturu, as nan nan-
galiyam as sa, cham us pabpafiainan chakami."
46 Kenalen Jesus, "*Kasusug-ang kayu us ay mun-isursuru as Lintig, tay ongor chi lintigyu*
ay chayu epadpad-un as nan tataku ay achicha kafiaelan, ya achiyu met uyachun chi uray
us-usa paat ay kiayyamotyu ay fumachang kan chicha.
47 "*Kasusug-ang kayu, tay iyammaanyu as anam-ammay ay lufok nan chiyuycha poma-*
padtu ay penatuy nan kaap-uwanyu.
48 *Ngem as nan mangekamkamananyu as sa, epailayu ay iyafudyu nan enkamkaman*
nan kaap-uwanyu, tay penatuycha chicha, ya iyam-ammaanyu chicha as lufokcha.
49 *Hiyana nan mangepaila ay masilib hi Apo Dios, tay kenalina ad pus-uy un, 'Ifiaorkuntu*
kan chicha nan chiyuycha pomapadtu ya apostoles, ngem patayunchantu nan tapina kan
chicha ya palikiatunchantu nan tapina.'
50 *Isunga chakayu ay tataku ad wani nan machusantu kiapú as nan napatuyan nan am-*
in ay pomapadtu nunlapu as nan nafiayangan nan luta,
51 *nunlapu as nan natuyan Abel inkiana as nan natuyan Zacarias ay napatuy as nan*
nunkiakiaw-an nan altar ya nan nasantowan ay kuwartu as nan Templo. Ifiakiak kan
chakayu, tit-iwa ay machusantu nan tataku ad wani kiapú as nan penmatpatuyan nan
kaap-uwancha.‡

† **11:42** Lev. 27:30; Deut. 14:22 ‡ **11:51** Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-22

52 “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig, tay kenaanyu nan torfek ay mankab as*
nan pantiw nan mangammuwan as nan kalen Apo Dios. Chakayu ay mismu at chaan kayu
sinungkop ya enpawayu pay ay sungkop koma nan tataku.”
53 Kun pay cha mak-ak hi Jesus as nan chiyuy ay lukiar, enlapon nan mun-isursuru
as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo ay kaskasin mangsot kan hiya. Ongor us chi
senarudsudcha kan hiya,
54 tay laychuncha ay wachay kanana as mangepafiasorancha kan hiya.

12

Nan Tukun As Nan Kenapakamankaman
(Mat. 10:26-27)

1 As nan cha ommatan nan nauycha, cha somaliyubyub nan liniblifu ay tataku ay
uray kuncha cha munkikinnatin. Kenalen Jesus on-ona nan disipulusna, “*Il-ilaunyu nan*
lebaduran nan chiyuycha Fariseo ay hiya nan ukialicha ay kenapakamankaman.
2 *Maid naililingub ay achintu maepaila, winnu naetatafun ay achintu maammuwan.*
3 *Isunga mu ngachana nan infiagfiakiayu as nan lafi, madngortu as nan kaorkia. Nan*
intubtufuyu as nan kawad-anyu as nan naiin-ub ay kuwartuyu at maifukiawtu as nan
chiyuycha charan ta chungrun nan ongor ay tataku.”

Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Taku
(Mat. 10:28-31)

4 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ifiakiak kan chakayu ay kiakiayyumku, achi*
kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor, tay as nan marpasan tosa at maid
kasincha atun.
5 *Ngem ifiafiakiak nan umugyatanyu: Nan umugyatanyu at kan Apo Dios ay wachay*
pannakafialina ay mangichus-or as nan achor ad inferno as nan manglopasana ay mang-
patuy. O, tit-iwa, ifiakiak kan chakayu ay hiya nan masapor umugyatanyu.
6 *Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan lema at maelaku as kun lawá chuwa ay pesos?*
Maelaku met! Uray akét chi fiarorcha at maid challu liwliw-an Apo Dios as uray usa kan
chicha.
7 *Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in. Isunga achi kayu umugyat, tay*
nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay tulin.”

Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo
(Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Kenalen pay Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay mangipudnu as*
nan sangwanan nan tataku ay hiya at omafurot kan ha-un, assesantu us ay ipudnuntu nan
Naepadtu ay Anak chi Taku nan maepangkep kan hiya as nan sangwanan nan angheles
Apo Dios.
9 *Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tataku at maesaottu us as nan*
sangwanan nan angheles Apo Dios.
10 “*Nan ngachana ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at*
mafialin ay mapakawan. Ngem nan munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi
mapakawan.
11 “*As nan mangicharuman nan tataku kan chakayu as nan sangwanan nan anap-apu*
as nan chiyuycha senagoga winnu as nan gogobernador winnu as nan wacha as nan
toray, achi kayu machanchanakian mu anan atunyu ay somongfiat winnu ngachana nan
kananyu.
12 *Tay as nan hiyasa ay timpu at isuruntu nan Espiritu Santo nan ustu ay kananyu.*”

Nan Maepadpachongan Nan Narokrok Ay Fiaknang

13 As nan kaongoran chi tataku, wacha nan usa ay laraki hid-i ay nangali kan Jesus,
"Misturu, ifiakiam as nan sunúdku ay kudwaunmi nan enpatawid chin amami kan
chakami."
14 Ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Ay kun kayong ha-un nan wachay kalibfengana ay*
mangenongnong winnu mangudwa as tawidyu? Fiakun."
15 Angkiay ya inturuy Jesus ay mangali as nan am-in ay tataku, "*Il-ilaunyu ta achi kayu*
masursulisukian as nan am-in ay kenaakum, tay fiakun nan kenaongor nan kuk-uwan nan
taku nan mail-an nan tit-iwa ay fiyagna."
16 As nan hiyachi, infiakian Jesus kan chicha nan nauy ay maepadpachongan: "*Wacha*
nan usa ay fiaknang ay ongor nan enanina as payyiwna.
17 *Kenalina as numnumna, 'Anan atok ngun, t'enha maid mangepay-ak as nan ongor ay*
enanek?
18 *O, iwa, assena nan atok: Soktafok nan chiyuycha arangku ya munkiaufiak as an-anad-*
acha. Hid-i nan mangepay-ak as nan am-in ay enanek ya tapina pay ay kinakok.'
19 *Angkiay ya kanaktu as achorku, 'Ongor nan intupugku ay kasaporak ay ommat as*
kaat ay tawwun. Kunak mun-ib-iblay, mangmangan, umig-ikop, ya munlagragsak.'
20 *Ngem kenalen Apo Dios kan hiya, 'Narokrok! Ad wani ay lafi, matuy ka. Anan*
manguwa pay as nan intutupugmu?' "
21 Inyanongos Jesus, "*Assesa nan ommat as nan taku ay cha mun-itupututpug as*
kenafiaknang as para kan hiya, ngem pugli hiya as nan mangiilan Apo Dios."

Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek
(Mat. 6:25-34)

22 Kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu*
machanakian as maepangkep as pagfiyagyu mu anan kanunyu, winnu machanakian as
nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu.
23 *Tay nan fiyag at am-amud mu nan makan, ya nan achor at am-amud mu nan fiachu.*
24 *Numnumunyu nan chiyuycha kossel. Achicha muntanum winnu mun-ani ya maid*
fiarugcha winnu arangcha. Uray mu hiyasa, pakanun challu Apo Dios chicha. Am-amud
kayu met mu nan nauycha kossel!
25 *Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun*
usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian.
26 *Mu achiyu kafiaelan ay mangekaman as ak-akettuy ay kaman as nan hana, anuy kayu*
lawá machanakian as maepangkep as tapina?
27 "*Ilaunyu nan atun nan sabsafong ay masikun. Achicha munchunu winnu mun-afor*
as fiachucha. Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in
ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaam-ammay nan
usa as nan nauycha sabsafong.
28 *Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani ya as wiet*
at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu mu nan nauycha?
Anuy paat anak-akettuy chi pammatiyu!
29 *Kiapú ta assesa, achi kayu cha munnumnunumnum as kanunyu ya ikopunyu, ya achi*
kayu munchanag.
30 *Tay nan nauycha nan cha anaanapun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan*
Apo Dios. Ngem hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu chaná.
31 *Kunyu at anapun nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at ichatnantu us*
chaná ay kasaporanyu."

Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang
(Mat. 6:19-21)

32 Kenalen pay Jesus, "*Achi kayu umugyat, chakayu ay chak ay-aywanan, uray akét*
kayu, tay laychun Ama ad chaya ay maketoray kayu kan hiya.

33 *Elakuyu nan kuk-uwayu, ya ichatyu nan lakuna as nan chiyuycha pugli. As nan*
mangekamananyu as na, maarayu nan kenafiaknangyu ad chaya ay achi poros maak-
akiw ya machadchachael. Kamanyu cha esakiana nan chiyuycha petakayu ay achi
machunchunot, ya nan kenafiaknangyu ay ichulinyu at achi mamammaid.
34 *Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan*
numnumyu."

Nan Chiyuycha Nakasakiana Ay Mafiabfiaor (Mat. 24:42-44)

35 Inturuy Jesus, "*Munsasakiana kayu as nan kumpurmi ay om-ommat, ya pa-*
paskuchanyu nan pingkiyu
36 *ay maepachong as nan chiyuycha mafiabfiaor ay maman-ud as nan amocha ay uy*
nakichuyas ta muntokafiancha nan unub as nan munkokkokana ay sungkop.
37 *Nakiasat nan chiyuycha mafiabfiaor ay chaan nanassuy ya nakasakiana as nan*
omaliyan nan amocha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay munsokattu nan chiyuy amo,
patokorunantu chicha ya ikiauwana chicha.
38 *Nakiasatcha nan chiyuycha mafiabfiaor mu asporan nan amocha chicha ay*
nakasakiana, uray mu komatam hiya as nan tongan chi lafi winnu maradlachaw."
39 "*Numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras ay omaliyan nan man-*
gaakiw, achina eparufus ay sugpun nan mangaakiw nan afongna.
40 "*Assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay omali nan Naepadtu*
ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun."

Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor (Mat. 24:45-51)

41 Kenalen Pedro, "Apo, ay kan chakami nan cham mangifiag-an as nan nauy
maepadpachongan winnu as nan am-in ay tataku?"
42 Tinumfor hi Apo Jesus, "*Ngachana ngarud nan matalek ya masilib ay mafiabfiaor?*
Hiya nan mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan kakad-
wana ay mafiabfiaor, ya hiya nan mangiwarastu as kanuncha as nan ustu ay timpon chi
manganancha.
43 *Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya asporana hiya ay*
cha mangekaman as nan infilina.
44 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan mangichatantu nan*
amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay kuk-uwana.
45 *Ngem mu nan hana ay mafiabfiaor at kanana as numnumna un, 'Uy at man mafiayag*
ay munfiangad nan amok.' Angkiay ya enlapuna ay manoprat as nan kakadwana ay
mafiabfiaor ay fianafiai ya lanaraki, ya cha uy mangmangan, umig-ikop, ya munfutfutang.
46 *As nan komatamantu nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya uras ay*
achina ammu, chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan chiyuycha achi
omaafurot."
47 "*Nan mafiabfiaor ay nangammu as nan laychun nan amona ay atuna ngem chaan*
nunsakiana winnu chaana enat nan laychun nan amona at ong-ongortu nan masaplitana.
48 *Kun pay nan mafiabfiaor ay chaan nangammu as nan laychun nan amona ay atuna,*
uray mu enatna nan kiapón chi masaplitana, ak-akéttu nan masaplitana. Tay nan taku
ay naichatan chi ongor at ongor nan manamnamantu ay murpu kan hiya, ya nan taku ay
naetalekan chi ongor at ongor nan manamnamantu ay murpu kan hiya."

Hi Jesus Nan Kiapón Nan Masisiyanan Chi Tataku (Mat. 10:34-36)

49 Kenalen pay Jesus, "*Enmaliyak ay mamuor as nan nauy luta ya laychok ay kumil-aw*
at koma!

50 *Ngem masapor munlikiataktu, ya kunak masesekoran as solet inkiana ommat!*
51 *Ay kananyu un enmaliyak ay umichat as talna asna's luta? Achi! Ifiakiak kan chakayu, enmaliyak ay mangsisiyan as nan tataku.*
52 *Munlapu ad wani, masisiyan nan lema as nan usa ay pamilya. Nan turu at kontrauncha nan chuwa, ya nan chuwa at kontrauncha nan turu.*
53 *O, kuncha makudkudwa. Munkennontra nan hen-ama ya kaman us as nan hen-ena. Nan katukiangan ay fiafiai at kontrauna nan enapuna ay fiafiai, ya nan enapu ay fiafiai at kontrauna nan katukiangana ay fiafiai.*"

Nan Mangematonan As Nan Timpu (Mat. 16:2-3)

54 Kenalen Jesus as nan ongor ay tataku, "*Mu ilaunyu nan lifuu ay cha fomoknag henan mauy-uynuwan nan urkiw, hiya at chi ya kananyu un, 'Umuchantu,' ya ommat tit-iwa.*
55 *Kaman us as nan mangkeknaanyu as nan angin ay murpu as filáng, kananyu un, 'At-atongngantu,' ya ommat tit-iwa.*
56 *Chakayu ay pakamankaman! Naraing kayu ay mangematon as nan maila henan luta ya ad chaya. Ngem anuyyu achi maematonan nan chiyuycha sinyar Apo Dios maepangkep kan ha-un ay cha om-ommat ad wani ay timpu?*"

Nan Makealigluwan Omona Nan Taku Ta Achi Maicharum (Mat. 5:25-26)

57 Inturuy Jesus, "*Adchi t'uyyu achi numnumun mu ngachana nan ustu ay atunyu?*
58 *Mu kaspangarigan iyuy chaká as nan nangicharum kan he-a as kurti, atum nan kafiaelam ay makealiglu kan hiya as nan charan. Tay mu achi, ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká as nan pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan.*
59 *Ifiakiak kan he-a ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiayacham nan amin ay mortam.*"

13

Masapor Ay Munfiafiawi

1 As nan hiyachi ay timpu, wachacha hid-i nan tapina ay tataku ay nangifiakia kan Jesus maepangkep as nan tapina ay i-Galilea ay enpapatuy Gobernador Pilato as nan chacha mun-ichatonan kan Apo Dios.
2 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay kananyu un kaskasin fumafiasor chaná ay i-Galilea mu nan tapina ay i-Galilea kiapú ta assesa nan enkatuycha?*
3 *Achi! Ifiakiak kan chakayu ay mu achi kayu munfiafiawi as nan fiasfiasoryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha.*
4 *Ay kananyu un kaskasin nunsidlay fiasfiasor nan chiyuycha hinpuru ya waru ay tataku ay natuy ay naappelan as nan natu-ukian nan nangatungatu ay afong ad Siloe* mu nan fiasfiasor nan chiyuycha tapina ay kakailiyancha ay i-Jerusalem?*
5 *Achi! Ifiakiak kan chakayu ay mu achi kayu munfiafiawi as nan fiasfiasoryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Igos Ay Achi Fumkias

6 Angkiay ya infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan: "*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as kaiw ay igos as nan umana. As nan timpon chi fumkiasana, uy mun-ila as fukiasna ngem kun maid.*

---

* **13:4** Neh. 3:15; Isa. 8:6; Jn. 9:7, 11

7 *Isunga kenalina as nan munkiarkiarchinuna, 'Nauy turu ay tawwun ay enmalialiyak*
ay mangila as fukias nan nauy ay kaiw, ya kun maid poros ininchanak. Separum at, tay
kuna lawá cha saysayangun nan luta.'
8 "*Ngem kenalen nan munkiarkiarchinuna, 'Apo, hihiya sa hesa as usa ay tawwun ta*
kaufiak nan kawad-an nan puuna ya lumangak.
9 *Mu fumkias sa as tawwun, ammay paat. Ngem mu achi challu fumkias, epasipor-*
muntu.' "

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Napekot Ay Fiafiai

10 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mun-is-isuru hi Jesus as nan usa ay senagoga.
11 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay naanennetan ay nangepasaket kan hiya as hinpuru
ya waru ay tawwun. Penekot nan anennet hiya, at achi poros makauyad.
12 Kun pay inilan Jesus hiya, enayakiana, ya kanana, "*Ammi, nawayawayaanka as nan*
saketmu."
13 As nan nangepatayan Jesus as nan limana kan hiya, naannuyad ya nunchayaw hiya
kan Apo Dios.
14 Ngem finmungat nan ap-apu as nan senagoga, tay nunkaan hi Jesus as saket as nan
Urkiw ay Mun-iblayan. Kenalina as nan tataku, "Unum ay urkiw nan munchunuwan
takú. Isunga as nan hanacha ay urkiw nan omaliyanyu ay munpakaan as saketyu,
fiakun as nan Urkiw ay Mun-iblayan."
15 Tinumfor hi Apo Jesus kan hiya, "*Chakayu ay pakamankaman! Ay wachay usa kan*
chakayu ay achi mangfokat ay uy mangepaikop as fiakana winnu dongkina as nan Urkiw
ay Mun-iblayan?
16 *Ay achi mafialin ay mawayawayaan as nan Urkiw ay Mun-iblayan nan nauy fiafiai ay*
kianak Abraham ay finafiarud Satanas as hinpuru ya waru ay tawwun?"
17 As nan nangaliyana as na, nafiainan nan am-in ay kafusorna, ngem nunla-
gragsakcha nan tataku kiapú as nan am-in ay nakaskaschaaw ay en-enatna.

Nan Maepachongan Nan Fokel Chi Mostasa Ya Nan Lebadura
(Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32)

18 Angkiay ya kenalen Jesus, "*Ngachana nan kaassenan nan muntorayan Apo Dios?*
Anan mangepachongak pay?
19 *Maepachong as nan ek-ektel ay fokel chi mostasa ay enaran nan usa ay taku, ya uyna*
entanum as nan umana. Nasikun inkiana kaman kaiw chi kaad-achana, at nun-ammacha
nan chiyuycha kossel as sollongcha as nan chiyuycha pangana."
20 Kenalen pay Jesus, "*Ngachana nan mangepachongak as nan muntorayan Apo Dios?*
21 *Maepachong as nan akét ay lebadura ay ekar-ot nan fiafiai as nan turon sarop ay alina*
inkiana fumrad am-in."

Nan Nalepet Ay Pantiw
(Mat. 7:13-14, 21-23)

22 Inturuy Jesus ay umuy ad Jerusalem, ya as nan chana manglausan henan il-ili ya
fiabfiabruy, nun-is-isuru as nan tataku.
23 Wacha nan nunsarudsud kan hiya, "Apo, ay kun akét chi tataku ay maesarakan?"
Tinumfor hi Jesus kan hiya,
24 "*Epapatiyu ay sungkop as nan nalepet ay pantiw, tay ifiakiak kan chakayu ay ongortu*
nan manglayad ay sungkop, ngem achicha makaskop.
25 *Tay maepachong as nan nauy: Mu chakus tenmakchug nan nakin afong ya inin-ubna*
nan pantiw, mayagyag kayuntu as chará. Uray mu cha kayu munkokkokokkok ay mangali
un, 'Apo, ayu pay tokafiam na ta sungkop kami.' Kananantu ay manfor kan chakayu un,
'Achek poros am-ammu chakayu winnu nan nurpuwanyu.'

26 *Angkiay ya kananyuntu us un, 'Kun kami cha nakekkekan ya nakiig-ikop kan he-a ya.*
Nun-isursuruka pay henan ilimi.'
27 *Ngem kananantu kasin, 'Achek challu am-ammu chakayu winnu nan nurpuwanyu.*
Omachawwi kayu kan ha-un, chakayu am-in ay mangekamkaman as mangotettet!'
28 *Hesa as chará nan mun-ag-akoranyuntu ya munngesngesatantu nan fiab-ayu kiapú*
as fungatyu as nan mangil-anyuntu kan Abraham, Isaac, Jacob ya nan am-in ay poma-
padtu ay naetatapi as nan muntorayan Apo Dios.
29 *Omalichantu nan tataku ay achi omaafurot ay murpu as apét fomokfoknakian ya*
mauy-uynuwan nan urkiw, ya as apét senakiangan ya filáng ay maketokor ay makifiasta
as nan muntorayan Apo Dios.
30 *Wachacha nan tapina ay anongos ad wani at chichantu nan omon-ona, ya nan tapina*
ay omon-ona ad wani at chichantu nan omanongos."

Nan Layad Jesus As Nan Chiyuycha I-Jerusalem (Mat. 23:37-39)

31 As nan hiyachi challu ay uras, wachacha nan tapina ay Fariseo ay inmuy kan Jesus,
ya kanancha kan hiya, "Ammay mu mak-akka hena, tay laychun chaká kanu ay patayun
kan Ari Herodes."
32 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Uyyu ifiakia kan Ari Herodes ay nasikap ay maepa-*
chong as nan fuwus un, 'Mun-epafoknakiak as anennet ya munkaanak as saket ad wani ya
as wiet, ya as sang-achum, lopasok nan chunok.'
33 *Uray mu hiyasa, masapor ituruyku ay munfiaat ad Jerusalem ad wani, as wiet ya sang-*
achum, tay maid challu pomapadtu ay matuy as tukún ay lukiar omangkiay ad Jerusalem.
34 "*Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha pomapadtu, ya lenomtakyu nan*
chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Namen kaat ay lenarayadku ay mang-among
kan chakayu am-in ay kaman as nan atun nan mangngak ay mangesakub as enpasna,
ngem kunyu paat achi laychun.
35 *Il-ilaunyu! Nataynan nan siyudadyu! Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun*
inkiana as nan timpu ay mangaliyanyu un, 'Machaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo
Dios!' "

14

Nan Kasin Nunkaanan Jesus As Saket As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

1 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, uy nakekan hi Jesus as afong nan usa ay ap-apu
ay Fariseo. Nan tataku hid-i at sinisiimancha hiya mu ngachana nan atuna.
2 Wacha as nan sangwanana nan usa ay laraki ay finufumror nan chiyuycha sukina
ya takrayna.
3 Kenalen Jesus as nan chiyuycha Fariseo ya mun-isursuru as Lintig, "*Ay eparufus nan*
Lintig takú ay munkaan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan winnu achi?"
4 Ngem kuncha kinkinak. Enayakian Jesus nan chiyuy laraki ya enpaammayna,
angkiay enpakatamna.
5 Angkiay ya kenalina kan chicha, "*Ngachana kan chakayu nan wachay anakna winnu*
fiakana ay nag-as as nan fufun as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achiyu uy mun-ara?"
6 Maid poros ensongfiatcha kan hiya maepangkep as sa.

Nan Filin As Nan Mangili Ya Nan Munmangili

7 Kun pay inilan Jesus ay cha munpili nan tapina ay mangili as kaammayan ay
tomokorancha, infiakiana nan nauy usa ay maepachongan kan chicha:
8 "*Mu wachay mangayag kan he-a as nan chuyas, achika tomokor as nan kaammayan*
ay tokoran, tay atun at mu wacha nan am-amud mu he-a ay enayakiana.

9 *Mu omali nan chiyuy nangayag kan chakayu ay chuwa, ya kanana kan he-a, 'Hiya pay*
nan tomokor hena.' Angkiay nafiainanka at a, ya kapeletan ay uyka tomokor as nan apud
ay tokoran.
10 *Kun at nan atum as nan maayakianam at uyka tomokor as nan apud ay tokoran ta*
as nan omaliyan nan nangayag kan he-a at kananantu un, 'Kiayyum, uyka tomokor as
nan kaammayan ay tokoran.' Angkiay maichayawkantu as nan sangwanan nan am-in ay
tapen chi mangili.
11 *Tay nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan mangepababa as*
achorna at maepangatuntu."
12 Angkiay kenalen Jesus as nan nangayag kan hiya, "*As nan mangiyayakiam as makan*
as afongmu as nan kaorkia winnu maschum, achim ayakian nan kiakiayyummu winnu
susnúdmu winnu iib-am winnu nan nunkafiaknang ay sasag-unmu. Tay mu hiyasa nan
atum, ayakian chakantu us kan chicha, at maafus nan enatmu kan chicha.
13 *Ngem as nan mangiyayakiam as makan as afongmu, nan ayakiam at nan chiyuycha*
pugli, nakukuy, napilud ya nafurag,
14 *at nakiasatkantu. Tay uray mu achicha makaafus as nan enatmu, gun-gunaan*
chakantu kan Apo Dios as nan matakuwan nan chiyuycha nalintig ay tataku manipud as
nan utúy."

Nan Maepadpachongan Nan Chuyas
(Mat. 22:1-10)

15 Kun pay chinngor nan usa ay laraki as nan chiyuycha nakiuufong kan Jesus
nan hana maepadpachongan, kenalina kan Jesus, "Nakiasat as solet nan taku ay
makiufongtu as nan muntorayan Apo Dios."
16 Ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Wacha nan usa ay taku ay nunparti as fiaka, ya ongor*
nan tataku ay enayakiana.
17 *Kun pay timpon chi manganan, inmifiaor hiya as usa as nan chiyuycha fiabfiaaruna*
ay uy mangifiakia as nan chiyuycha naayakian un, 'Akayu at, tay naesakiana nan am-in ay
makan.'
18 *Ngem kuncha am-in nunpanfor nan naayakian. Nan enmona ay naayakian at*
kenalina kan hiya, 'Pasensiya a, achiyak omali, tay wacha nan kalaklakok ay payyiw, at
masapor uyku ilaun.'
19 *Kenalen us nan usa, 'Achiyak omali, tay wacha nan hinpuru ay fiaka ay kalaklakok, at*
masapor uyku pachasun chicha ay mangidnu. Isunga kunak pasensiyaun.'
20 *Nan usa us at kenalina, 'Kachuychuyasku met, isunga achiyak makaali.'*
21 "*Angkiay ya nunfiangad nan chiyuy mafiabfiaor, ya infiakiana am-in chaná as nan*
amona. Finmungat nan amona, ya kanana as nan fiabfiaaruna, 'Kamuwum ay umuy
as nan chiyuycha korsa ya charan henan ili, ya ayakiam nan chiyuycha pugli, nakukuy,
nafurag ya napilud.'
22 *Uy tit-iwa enayakian nan chiyuy mafiabfiaor chachi, ya kanana as nan amona as nan*
nunfiangchana, 'Apo, enatku am-in nan infilinmu, ngem nawaya pay met as fiaruy.'
23 *Angkiay kenalen nan amona kan hiya, 'Umuyka as nan ad-achawwi ay korkorsa ya*
luglukiar, ya peletum nan tataku ay omali hena ta mapnu nan afongku.
24 *Ifiakiak kan he-a ay am-in nan chiyuycha naayakian ay chaan enmali at maid*
tamtamancha as nan ensasakianak ay makan.' "

Nan Masapor Ay Atun Nan Munfialin As Disipulus Jesus
(Mat. 10:37-38)

25 As nan namingsan, ongoongor ay tataku nan nakiuy kan Jesus. Nunsakong hi Jesus
kan chicha, ya kanana,

26 *“Mu ngachana nan taku ay manglayad ay omali kan ha-un ay munfialin as disipulok,*
masapor ong-ongor nan layadna kan ha-un mu as nan amana, enana, asawana, an-akna,
ib-ana ay lanaraki ya fianafiai ya uray as nan achorna.
27 *Nan taku ay achi mangitiin as korosna ya achi umunud kan ha-un at achi mafialin ay*
munfialin as disipulok.
28 *“Mu wacha kan chakayu nan manglayad ay mangkiaub as ad-acha ay afong, ay achina*
on-ona etokor ay mangnumnum mu wachay sipingna as ommat ay kiastosuna inkiana
marpas?
29 *Tay mu enpatakchugna yangkiay nan chiyuycha tukud ya chaana lenpas, nan am-in*
ay tataku ay mangil-ila as nan hana at ot-otyokunchantu hiya.
30 *Kankananchantu un, ‘Kun lawá enlapon tona ay taku ay munkiaub as ad-acha ay*
afong ya achina lopasun.’
31 *“Kaman us as nan usa ay ari ay wachay hinpuru ay lifu ay sorchachuna ay uy*
makikufiat as nan ari ay wachay chuwan puru ay lifu ay sorchachuna at etokorna on-ona
ta numnumuna mu kafiaelana ay kufiatun chicha.
32 *Mu achina kafiaelan, umifiaor as manib-at kan tosa ay ari mu achawwicha pay laing*
ta chumawat as munkennappiaancha.
33 *Assesa us kan chakayu ay achi kayu mafialin ay munfialin as disipulusku mu achiyu*
taynan nan am-in ay wacha kan chakayu.”

Nan Maepadpachongan Nan Asin
(Mat. 5:13; Mar. 9:50)

34 *“Nan asin at ammay, ngem mu chakus nakaan nan tamtamna, achi poros kasin*
omasin.
35 *Maid challu kotokna as nan luta winnu as nan mangam-amongan as lumang, kun*
yangkiay maiwagkia. Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.”

15

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Karnero
(Mat. 18:12-14)

1 As nan namingsan, ongor ay mangam-among as fiaror ya fumafiasor nan enmali as
nan kawad-an Jesus ay manngor as nan isursuruna.
2 Nunmotmot nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay
mangarkali, “Hi tona ay taku at ayakianay fumafiasor ya makekan pay kan chicha.”
3 Isunga infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan:
4 *“Kaspangarigan, mu nan usa kan chakayu at wachay hinkiasot ay karnerona, ya*
nalitaw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay karnerona as
punchag ta uyna anapun nan chiyuy nalitaw inkiana uchanana?
5 *As nan manguchanana, ongor chi lagsakna, ya sakfiatana ay mangesaor.*
6 *As nan mangesaorana, ayakiana nan sasag-una ya nan kiakiayyumna, ya kanana kan*
chicha, ‘Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak nan nalitaw ay karnerok.’
7 *Ifiakiak kan chakayu, assesa us ay ong-ongor chi lagsak ad chaya kiapú as nan*
munfiafiawiyan nan usa ay fumafiasor mu nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay nalintig
ay tataku ay achi kis-an munfiafiawi.”

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Siping

8 Inturuy Jesus, *“Kaspangarigan, nan usa ay fiafiai at wachay nafiaror ay hinpuru ay*
silsilyu ay sipingna, ngem nalitaw nan usa. Ngachana nan atuna? Paskuchana nan pingki,
ya sakiachana nan chat-orna ay manganaanap inkiana mad-anana.
9 *Angkiay ya as nan manguchanana, ayakianantu nan sasag-una ya nan kiakiayyumna,*
ya kanana, ‘Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak nan sipingku ay nalitaw.’

10 *Ifiakiak kan chakayu, assesa us ay munlagragsak nan angheles Apo Dios as nan munfiafiawiyan nan usa ay fumafiasor.*"

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Anak

11 Kenalen pay Jesus, "*Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna ay lanaraki.*
12 *Kenalen nan enauchi kan amana, 'Ama, iyalem pay nan tawidku.' Kinudwan tit-iwa amacha nan epatawidna kan chicha.*
13 "*Kun pay chaan inmuy chi ongor ay urkiw, enlakon nan enauchi nan am-in ay tawidna. Enarana nan am-in ay sipingna ya inmuy henan achaachawwi ay ili. Hid-i nan nangkiastosana as sipingna as nan lenalaschak ay panagfiyag.*
14 *Kuna pay kinastos nan am-in ay wacha kan hiya, inumchan nan pararu ay fitel henan lukiar ay anchi, at maid poros nayagyag kan hiya.*
15 *Isunga uy nunchunu as nan usa ay umiili hid-i. Infiaor nan hana umiili as nan kawad-an nan fiafuyna ta hiya nan munpakpakan.*
16 *Laraychuna koma ay masufu as nan uray kanun nan chiyuycha fiafuy, ngem maid poros inmichat kan hiya.*
17 "*Kun pay nunnumnum ay ustu, kenalina, 'Ongorcha nan fiabfiaarun amak ay cha sumubsubray kanuncha, ya nauyak hena ay kun lawá kiayud matuy as chukiaang.*
18 *Maligwatak at ay munfiangad kan amak, ya kanaktu kan hiya un, "Ama, nakafiasorak kan Apo Dios ya kaman us kan he-a.*
19 *Achiyak at maekari ay makali un pototmu. Isunga kunak ud-ay ifilang as usa ay fiabfiaarum." '*
20 "*Naligwat tit-iwa hiya ya nunfiangad kan amana. Ngem kun pay kutug ay achawwi as afongcha, inilan amana hiya, ya ongor chi sug-angna. Tenmagtag hi amana ay nanib-at kan hiya. Enakworna, ya finisituna hiya.*
21 *Angkiay ya kenalen nan pototna, 'Ama, finmasorak kan Apo Dios ya kaman us kan he-a. Achiyak at maekari ay makali un pototmu.'*
22 "*Ngem kenalen amana as nan chiyuycha fiabfiaaruna, 'Kamuwunyu ay mangiyali as nan kaammayan ay fiachu ya iyammayu kan hiya. Singsinganyu nan limana, ya sapatosanyu hiya.*
23 *Angkiay ya iyaliyu nan tenmafia ay urfun ay fiaka ya partiyunyu as ischa takú ta munlagragsak takú.*
24 *Tay nan nauy pototku at kaman natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw hiya, ngem nad-anan.' Angkiay ya enlapucha ay munlagragsak.*
25 "*As nan hiyachi, nan panguru ay anak at wacha as payyiw. Kun pay cha somaor ya cha maesnop as afongcha, chinngorna nan tokar ya tataku ay cha munsasara.*
26 *Angkiay ya enayakiana nan usa as nan chiyuycha mafiabfiaor, ya senarudsudna kan hiya, 'Anan cha om-ommat?'*
27 *'Nunfiangad nan enauchem,' ensongfiat nan mafiabfiaor, 'at enpaparten amam nan tenmafia ay urfun ay fiaka, tay nunfiangad hiya ay maid mangisiw as enom-ommat.'*
28 "*Ngem finmungat nan panguru ay anak ya chaana lenayad ay sungkop. Isunga pinmitiw hi amana ay uy nangay-ayu kan hiya ta sungkop.*
29 *Ngem kenalen nan anak kan amana un, 'Kaat ay tawwun nan nunchunchunuwak kan he-a ay kaman usa ay mafiabfiaor, ya maid chaanku tenongpar ay filinmu. Ngem maid poros inchatmu kan ha-un as uray usa ay kianching ta wachay munlagragsakanmi as nan kiakiayyumku.*
30 *Ngem kun pay kenmatam nan nauy pototmu ay nangamin as kuk-uwam kiapú as fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha, enpartiyam hiya as tenmafia ay fiaka ay urfun!'*

31 “*Angkiay kenalen amana un, ‘Anakku, kanayon met ay wachaka kan ha-un, ya nan*
am-in ay wacha kan ha-un at kuk-uwam us.
32 *Ngem masapor challu munselebrar ya munlagragsak takú, tay nan ifiam at kaman*
natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw hiya, ngem nad-anan.’ ”

16

Nan Nasikap Ay Mun-ay-aywan

1 Nun-epadpachong kasin hi Jesus as nan disipulusna, “*Wacha nan usa ay nafiaknang*
ay nangetalek as kuk-uwana as nan mun-ay-aywanuna. Naifiakia as nan nafiaknang ay
nan sipingna at cha kiaskiastosun nan nauy mun-ay-aywan.
2 *Enpaayag nan nafiaknang hiya, ya kanana un, ‘Ngachana nan nauy machamcham-*
agku maepangkep kan he-a? Iyalem nan lestaan nan am-in ay entalekku kan he-a, tay
fiakun at he-a nan mun-aywanok.’
3 “*Kenalen nan mun-ay-aywan as numnumna un, ‘Anan atok ngun, tay fiakuntu ha-un*
nan mun-aywanun nan amok? Achek met kafiaelan ay munpara ya mafiainak met us ay
munlemos.
4 *A, ammok nan atok ta wachay mangayag kan ha-un as nan kiakiayyumku as afongcha*
as nan makaanak as nan chunok.’
5 *Isunga hinin-us-ana ay nangayag as nan tataku ay inmutang as nan amona ay*
nafiaknang, ya kanana as nan omona un, ‘Kaatna nan utangmu as nan amok?’
6 *‘Hinkiasot ay lata ay mantika,’ ensongfiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan un, ‘Nauy*
nan lestaan nan utangmu. Kamuwum ay tomokor, ya nan isuratmu ud-ay at leman puru.’
7 *Angkiay ya kenalina as nan usa un, ‘He-a ngay, kaatna nan utangmu?’ ‘Hinkiasot ay*
kafian ay fukias,’ ensongfiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan un, ‘Nauy nan lestaan nan
utangmu. Ayu, nan isuratmu ud-ay at waron puru.’
8 “*Chinayaw nan amona nan kenasikap nan mun-ay-aywanuna ay achi mapiyar. Tay tit-*
iwa ay nan tataku ay achi omafurot kan Apo Dios at nasiksikapcha as nan chacha at-atun
mu nan omafurot kan Apo Dios.
9 *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay osarunyu nan kenafiaknangyu asna's luta ay makiki-*
ayyum as nan pachongyu ay tataku. Mu hiyasa ay mam-in, maawat kayuntu ad chaya ay
magyananyu in-inkiana.
10 “*Nan taku ay matalek as nan ak-akettuy at matalek us as nan chamchamuna. Kun pay*
nan taku ay achi mapiyar as nan ak-akettuy at achi us mapiyar as nan chamchamuna.
11 *Isunga mu achika mapiyar ay mangosar as nan kenafiaknang ay wacha asna's luta,*
anan mangetalektu kan he-a as nan tit-iwa ay kenafiaknang?
12 *Kaman us mu achika mapiyar ay mangaywan as nan kuk-uwan chi tapina, anan*
mangichattu kan he-a as nan kuk-uwam?
13 “*Maid mafiabfiaor ay munserfi as chuwa ay amo. Tay mu atuna sa, iinglunantu nan*
usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya elalayusana nan usa. Achiyu
mafialin ay munkisanun ay serfiyan hi Apo Dios ya nan siping.”

Nan Tukun Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo
(Mat. 5:31-32; Mar. 10:11-12)

14 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo nan nauycha am-in ay infiakian Jesus,
enot-otyokcha hiya, tay nan laylaychuncha at siping.
15 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Chakayu nan cha mangepappaila ay kaman*
kayu nalintig as nan mangiilan nan tataku, ngem aammon challu Apo Dios nan wacha
as numnumyu. Tay nan amud as nan mangiilan nan tataku at maid kotokna as nan
mangiilan Apo Dios.[*]

---

[*] **16:15** 1 Sam. 16:7

16 “*Nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu at naun-unud inkiana*
as nan timpon Juan ay Fumufunyag. Nunlapu as nan hiyachi, naekasaba nan Ammay ay
Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at waschi un epapeletna ay maetapi.
17 *Ngem narakraka ay mamaid nan chaya ya nan luta mu nan kaek-ektelan ay surat as*
nan Lintig.”
18 Kenalen us Jesus, “*Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana ya kasin*
omasawa as tukún at umiwet. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan fiafiai ay
naiyichang at umiwet.”

Nan Fiaknang Ya Hi Lazaro

19 Inturuy pay Jesus, “*Wacha nan usa ay nafiaknang ay kanayon ay nangafiachu as*
nunkangina, ya inurkiw ay lenalaschak chi panagfiyagna.
20 *Wacha us nan usa ay pugli ay nan ngachana at Lazaro ay nakulid nan intiru ay*
achorna. Inurkiw ay naiyuy hiya as nan pantiw nan fiaknang.
21 *Laraychuna ay mangkakan as nan uray nunkag-as ay makan ay nurpu as nan*
lamesaan nan fiaknang. Uray nan chiyuycha asu at uycha chinilchilchilan nan ongoongor
ay kulidna.
22 “*Natuy nan pugli, ya inyuy nan angheles hiya as nan kawad-an Abraham. Natuy us*
nan fiaknang, ya nailufok.
23 *Angkiay ya naiyuy hiya ad Hades ay hid-i nan chana munliglikiatan. As nan kawad-*
ana's chi, nuntangad, ya inilana hi Abraham ay wacha as nan achawwi ya hi Lazaro ay
naichachapat kan hiya.
24 *Isunga infukiawna un, ‘Ama Abraham, sug-anganak man paat! Ifiaormu pay hi*
Lazaro ay mangisiwsiw as limana as nan chanum, ya epatidtidna as nan chilak ta
tumungnin, tay ad-achiyan chi chak iliwas kiapú as nan atong nan nauy apuy.’
25 “*Ngem kenalen Abraham kan hiya, ‘Anakku, numnumum ay as nan natatakuwam*
at naichat nan am-in ay anam-ammay kan he-a. Kun pay hi Lazaro at manangisiw nan
naichat kan hiya. Ad wani, hiya nan cha maliwliwa hena, ya he-a nan cha munliglikiat
hesa.
26 *Fiakun yangkiay sa, tay nauy challu nan narawarawa ay kaman teng-el ay maid*
papugna as nan nunkiakiaw-an takú ta achi mafialin ay nan murpu hena at makaali hesa
kan chakayu, winnu nan murpu hesa at achi makaali hena kan chakami.’
27 “*Tinumfor nan fiaknang, ‘Ama Abraham, chawatok ngarud ay ifiaormu hi Lazaro ay*
umuy as afong cha amak
28 *ta uyna fiagfiag-an nan lema ay susnúdku hid-i ta achicha us omali hena ay kawad-an*
chi likiat.’
29 “*Ngem kenalen Abraham, ‘Wacha met kan chicha nan liblu ay insurat Moises ya nan*
chiyuycha pomapadtu ay manukun kan chicha. Kikiadcha nan susnúdmu ay chumngor
kan chicha.’
30 “*Tinumfor nan fiaknang, ‘Aw, achi ommat sa Ama Abraham! Ngem mu wachay*
mataku as nan nunkatuy ay umuy kan chicha, munfiafiawichantu as nan fiasfiasorcha.’
31 “*Ngem kenalen Abraham, ‘Mu achicha challu afurotun nan insurat Moises ya nan*
chiyuycha pomapadtu, achicha challu maawis ay omafurot uray mu wachay mataku ay
natuy ay umuy kan chicha.’ ”

17

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran
(Mat. 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42)

1 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Tit-iwa ay umchan challu nan chiyuycha sulisug*
ay fumasoran chi tataku, ngem kasusug-ang nan taku ay kurpuwana.

2 *Un-ununa at mu kun maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or hiya*
henan fiayfiay mu nan munlumuwana as fumasoran chi uray usa as nan nauycha ap-apud
ay tataku.
3 *Isunga il-ilaunyu at!*
"Mu fumasor nan ifiam at sengaram. Mu munfiafiawi at pakawanum.
4 *Mu mamen pitu ay fumasor hiya kan he-a as nan hin-urkiw, ya mamen pitu ay omali*
kan he-a ay mangali un, 'Munfiafiawiyak' at masapor pakawanum hiya."

Nan Pammati

5 Kenalen nan apostoles as nan Apo, "Papigsaum pay nan pammatimi."
6 Tinumfor nan Apo, "*Mu wachay pammatiyu ay maepachong as nan kaad-achan nan*
fokel chi mostasa, mafialinyu ay kanan as nan nauy kaiw ay sikomoro un, 'Mafiagnotka ya
maetanumka henan fiayfiay,' at tongparunantu nan ifiakiayu."

Nan Chunon Nan Mafiabfiaor

7 Kenalen pay Jesus, "*Kaspangarigan, mu wachay usa kan chakayu ay wachay fiabfi-*
aaruna ay cha mun-ar-arachu winnu cha mun-ay-aywan as nan chiyuycha karnero. As
nan somaorana, ay kanam kan hiya un, 'Aka ta manganka'? Achim met.
8 *Kunmu at kanantu kan hiya un, 'Kamuwum ay uy munlutu. Munsokatka ya esakianam*
nan kanok, angkiay sad-unak inkiana maafusak. As nan marpasak, mafialinka ay
mangan.'
9 *Ay kis-anka munyaman as nan fiabfiaarum kiapú ta tenongparna nan infilinmu? Achi!*
10 *Kaman us kan chakayu as nan nangekamananyu as nan am-in ay naifilin ay atunyu,*
kananyu un, 'Kun kami lawá mafiabfiaor, at kunmi yangkiay enat nan chunumi.' "

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Hinpuru Ay Tataku Ay Nakonet

11 As nan cha umuyan cha Jesus ad Jerusalem, inuycha nan nunkiakiaw-an nan
Samaria ya Galilea.
12 Kuncha pay cha umuy henan usa ay fiabruy, wachacha at nan hinpuru ay
nunkakonet ay nanib-at kan hiya. Tenmakchugcha as nan ad-achawwi as akét,
13 ya infukiawcha, "Apo Jesus! Sug-angam man paat chakami!"
14 Kun pay inilan Jesus chicha, kenalina, "*Uy kayu munpaila as nan papachi.*" As nan
chacha umuyan, enmammaycha at.*
15 Kun pay inilan nan usa kan chicha ay enmammay hiya, nunfiangad ay mangipip-
igsa ay mangichaychayaw kan Apo Dios.
16 Nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya nunyaman. Hi tud-i ay taku at i-Samaria.
17 Angkiay kenalen Jesus, "*Kun ngun hinpuru nan nakaan chi konetcha. Ay chaud ngay*
nan siyam?
18 *Adchi t'uy kun yangkiay nan nauy kaili nan nunfiangad ay munyaman kan Apo Dios?*"
19 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Tomakchugka ya komatamka. Nan pammatem*
nan nangepaammay kan he-a."

Nan Omaliyan Nan Muntorayan Apo Dios
(Mat. 24:23-28, 37-41)

20 Wachacha nan tapina ay Fariseo ay nangesarochakchak kan Jesus mu kaatnay
omaliyan nan muntorayan Apo Dios asna's luta. Tinumfor hiya kan chicha, "*Nan*
muntorayan Apo Dios at omalintu ay maid sinyar ay maepaila
21 *winnu maid mangali un, 'Nauy hena,' winnu 'Chiyuy hid-i!' tay wacha at kan chakayu*
nan muntorayan Apo Dios."
22 Angkiay kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Wachantu nan timpu ay laraychunyu ay*
mangila as nan Naepadtu ay Anak chi Taku as uray henkemad, ngem achiyu maila.

---

* **17:14** Lev. 13; Luc. 5:14

23 *Wachachantu nan mangali kan chakayu, 'Enha, chiyuy hid-i!' winnu 'Enha, nauy*
hena!' Ngem achiyu uy an-anapun hiya.
24 *Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat ay manilaw am-in ad chaya at assid-i us*
nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
25 *Ngem masapor mun-iliwas hiya on-ona as ongor ay likiat ya achiyun nan nauy ay*
kianak.
26 "*As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku, nan ukialen nan tataku at*
kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe.
27 *Cha mangmangan, umig-ikop, ya maas-asawa nan tataku inkiana as nan urkiw ay*
nunlukianan cha Noe as nan papor. Angkiay napsong nan intiru ay luta, ya nurningcha
am-in.
28 *Kaman us as nan timpon Lot ad Sodoma. Waschi un cha mangmangan ya cha umig-*
ikop, cha lomaklaku ya cha mun-el-elaku, cha muntantanum, ya cha munkiagkiaub as
afong.
29 *Kun pay as nan urkiw ay nak-akan Lot ad Sodoma, kalina at ya nag-aschay apuy ya*
asofre ay nurpu ad chaya ay namatuy kan chicha am-in.
30 *Assesantu us nan ommat as nan urkiw ay maepail-an kasin nan Naepadtu ay Anak*
chi Taku.
31 "*As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi kis-an*
sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan senmepot at achi kis-an somaor.
32 *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!*†
33 *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna at litawuna challu.*
Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapú kan ha-un at maesarakantu.
34 *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan chuwa ay*
tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya mayagyagtu nan usa.
35 *Wachachantu nan chuwa ay fianafiai ay cha mun-assud ay munfiayu. Maarantu nan*
usa ya mayagyagtu nan usa.
36 [*Wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu nan usa ya mayagyagtu*
nan usa.]"‡
37 Angkiay ya senarudsud nan disipulus kan Jesus, "Ay chaud man nan ommatan nan
nauycha, Apo?"
Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*O, matongpartu chaná ay kaman as nan kanana un,*
'Mu ay chaud nan kawad-an nan natuy, hid-i nan maamongan nan anad-acha ay kossel ay
mangkakan as achor ay natuy.' "

18

Nan Maepadpachongan Nan Huwis Ya Nan Ellakas

1 Infiakian Jesus nan usa ay maepadpachongan as nan disipulusna ta isuruna chicha
ay masapor kanayon ay munkarkararagcha ya achicha maichun nan namnamacha.
2 Kenalina, "*Henan usa ay ili, wacha nan usa ay huwis ay chaan inmug-ugyat kan Apo*
Dios ya chaana rinisrispitu nan pachongna ay taku.
3 *Wacha nan usa ay ellakas henan hana ay ili ay cha umuumuy as nan huwis. Chana*
kanakanan un, 'Fiadnganak man paat ay mangamis as nan kafusorku.'
4 *Nafiayag ay chaan en-enat nan huwis nan cha chawachawatun nan ellakas. Ngem as*
nan anongosna, kenalina as achorna, 'Uray mu achiyak umugyat kan Apo Dios ya achek
rispituwun nan pachongku ay taku,
5 *kunku at fiadngan nan nauy ellakas ay mangamis as nan kafusorna, tay kunak*
lilifokun. Mu achek ichat nan kalintikiana, kun cha omalialintu ay omepaayu.' "
6 Kenalen pay Apo Jesus, "*Chinngoryu nan kenalen nan hana achi nalintig ay huwis.*

† **17:32** Gen. 19:26 ‡ **17:36** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

7 *Ay hi Apo Dios at paat nan achi mangichat as kalintikian nan tataku ay pinilina ay cha*
chumawachawat as fiachangna as inurkiw ya lenafi? Ay iyaawnina ay mangfiachang kan
chicha? Achi!
8 *Ifiakiak kan chakayu, mun-ichatnantu kan chicha nan kalintikiancha. Ngem as nan*
munfiangchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ay wachantu ngun chi uchanana ay
omaafurot asna's luta?"

Nan Fariseo Ya Nan Mangam-among As Fiaror

9 Infiakian us Jesus nan nauy maepadpachongan as nan tataku ay nangepangpangas
as kenalintigcha ya nangelalayus as pachongcha ay tataku.
10 "*Wacha nan chuwa ay lanaraki ay inmuy as nan Templo ay uy nunkararag. Nan usa*
at Fariseo, ya nan usa at mangam-among as fiaror.
11 *Tenmataak ay nangatakchug nan Fariseo ya nunkararag as maepangkep as achorna.*
Kenalina, 'Apo Dios, munyamanak kan he-a, tay achiyak kaman as nan tapina ay tataku ay
naakum, somasator, umiiwet, winnu uray kaman kan tona ay mangam-among as fiaror.
12 *Mun-ayunarak as chuwa ay urkiw as nan makachumingku, ya ichatku pay kan he-a*
nan pagkapuron nan am-in ay lagfok.'
13 "*Ngem nan mangam-among as fiaror at tenmakchug as nan ad-achawwi. Achi poros*
muntangad ad chaya, ngem kuna at cha tibtib-ukun nan tagrangna, ya kanana un, 'Apo
Dios, masug-angka man paat kan ha-un ay usa ay fumafiasor.'
14 "*Ifiakiak kan chakayu ay nan nauy mangam-among as fiaror at kenmatam ay*
naifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios, ngem nan Fariseo at chaan. Tay
nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan mangepababa as achorna at
maepangatuntu."

Nan Nangbendisyonan Jesus As Nan Ongong-a
(Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

15 As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan Jesus uray
manutun ta kaprosuna ay mangbendisyon kan chicha. Kun pay inilan nan disipulusna,
senengarancha chicha.
16 Ngem enayakian Jesus nan ongong-a, ya kanana as nan disipulusna, "*Yasa! Pay-*
anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong
kan chatona ay ongong-a nan maetapi as nan muntorayan Apo Dios.
17 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achintu mang-awat as nan muntorayan*
Apo Dios ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achintu poros makaskop henan
muntorayan Apo Dios."

Nan Likiat Nan Fiaknang
(Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

18 Nunsarudsud nan usa ay ap-apon chi Judio kan Jesus, "Ammay ay Misturu,
ngachana man nan masapor ay atok ay manawid as nan fiyag ay maid patingkiana?"
19 Kenalen Jesus kan hiya, "*Adchi t'uymu kanan un ammayak? Maid poros tukún as*
ammay omangkiay hi Apo Dios.
20 *Ammom met nan filfilin Apo Dios: 'Achika umiwet, achika pomatuy, achika man-*
gakiw, achika munkutum ay muntistigu, ya rispituwum cha amam kan enam.' "*
21 Kenalen nan laraki, "Nunlapu as nan kaongak at enafurotku met am-in chaná."
22 Kun pay chinngor Jesus na, kenalina, "*Wacha pay nan usa ay nunkurangam. Elakom*
am-in nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan
kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak."
23 Ngem kuna pay chinngor na, nginmuyus, tay nafiaknang hiya as solet.

---

* **18:20** Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

24 Inilan Jesus ay nginmunguyus hiya, ya kanana, "*Anuy paat nalikiat ay sungkop nan*
chiyuycha wachay kenafiaknangcha henan muntorayan Apo Dios.
25 *Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay*
sungkop henan muntorayan Apo Dios."
26 Ensarochakchak nan chiyuycha nanngor as na, "Ngachancha ngay ngarud nan
mafialin ay maesarakan?"
27 Tinumfor hi Jesus, "*Nan achi kafiaelan nan tataku ay ekaman at kafiaelan Apo Dios.*"
28 Kenalen Pedro, "Enham! Tenaynanmi nan pamilyami, ya inmunud kami kan he-a!"
29 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as*
*afongna, asawana, susnú*dna*, chanakchakorna winnu an-akna kiapú as nan muntorayan*
Apo Dios
30 *at ong-ongortu nan awatuna ad wani ay timpu, ya awatunantuy fiyag ay maid*
patingkiana as tapen chi urkiw."

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana Ya Nan Matakuwana Manipud As Nan Utúy
(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

31 Ensakiken Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan chicha,
"*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem, ya nan am-in ay insurat nan chiyuycha*
pomapadtu maepangkep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at matongpartu.
32 *Maipurangtu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu, mangpabpafiaintu ya*
mangtubtubfiantu kan hiya.
33 *Sapletunchantu ya patayunchantu hiya. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at*
matakuntu hiya manipud as nan utúy."
34 Ngem maid poros naawatancha as nan kenalina. Nan laychuna ay kanan at
naililingub kan chicha, ya achicha challu ammu nan cha kankanan Jesus.

Enpaammay Jesus Nan Taku Ay Nafurag Ay Munlemlemos
(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

35 Kun pay kiayud umchan hi Jesus ad Jerico, wacha nan usa ay laraki ay nafurag ay
cha munlemlemos ay nangatokor as nan olet nan korsa.
36 Kuna pay chinngor ay ongor chi cha mar-os ay tataku, ensarochakchakna,
"Ngachana man nan cha om-ommat?"
37 "Cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret," kenalicha kan hiya.
38 Infukiaw nan nafurag, "Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!"
39 Nan nangepapangu ay tataku at senengarancha hiya, ya chacha ifiakia kan hiya
ay kuminak koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, "Kianak David, sug-anganak man
paat!"
40 Inyawnen Jesus, ya infilina ay iyalicha kan hiya nan nafurag. Kun pay naesnop nan
nauy nafurag, senarudsud Jesus kan hiya,
41 "*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*"
"Apo, makailaak koma," ensongfiatna.
42 Kenalen Jesus kan hiya, "*Makaila ka at! Nan pammatem nan nangepaammay kan*
he-a."
43 Hiya at chi ya makaila nan nafurag, at inmunud kan Jesus ya cha munchaychayaw
kan Apo Dios. Uray us nan am-in ay tataku ay nangila as nan enommat at chinay-
chayawcha hi Apo Dios.

19

Cha Jesus Kan Zakeo

1 Inumchan hi Jesus ad Jerico ya cha mar-os henan hana ay ili.

2 Wacha nan nafiaknang hid-i ay ap-apon chi mangam-among as fiaror ay nan
ngachana at Zakeo.
3 Laraychuna ay ilaun mu kaassenan Jesus, ngem achina maila, tay ongor chi tataku
ya ap-aptek hiya.
4 Isunga tenmagtag ay enmon-ona, ya kenmarab as nan kaiw ay sikomoro ta ilauna
hi Jesus, tay mar-ostu hid-i.
5 Kun pay inumchan hi Jesus as nan kawad-an Zakeo, nuntangad, ya kanana, "*Zakeo,
kamuwum ay komsop, tay masapor chumawusak as afongmu ad wani ay urkiw.*"
6 Kenamon tit-iwa Zakeo ay kenomsop, ya ongor chi lagsakna ay nangmangili kan
Jesus as afongna.
7 Angkiay ya am-in nan tataku ay nangila as na at enlapucha ay munmotmot.
Kenalicha, "Nakkuran! Uy nunpamangili as nan taku ay fumafiasor."
8 Tenmakchug hi Zakeo, ya kanana as nan Apo, "Apo, chumngorka man paat.
Ichatkuntu nan kakudwan nan kuk-uwak as nan pugli, ya mu wachay senatorku,
ifiangadkuntu kan hiya as mamen opat ay kaongor mu nan enarak kan hiya."
9 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ad wani ay urkiw, naesarakan nan nauy ay hinfiaruy, tay hiya
at usa us as nan nalitaw ay kianak Abraham.*
10 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay manganap ya mangesarakan as nan
nalitaw.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fialetok Ay Silsilyu (Mat. 25:14-30)

11 Kun pay cha epappapanaakian nan tataku chaná, inturuy Jesus ay nangosar as
maepadpachongan kiapú ta kiayud umchan hiya ad Jerusalem ya kiapú ta ka-anan nan
tataku ay munpaila ay dagus nan muntorayan Apo Dios.
12 Isunga kenalina, "*Wacha nan usa ay mafigfigfig ay taku ay inmuy as nan
achaachawwi ay lukiar ta uy machutokan as ari. Angkiay ya munfiangad ay mun-ari
henan mismu ay ilina.*
13 *Sakbay mak-ak hiya, enayakiana nan hinpuru ay fiabfiaaruna, ya inchatna kan chicha
nan hin-us-a ay fialetok ay siping.** *Kenalina kan chicha, 'Nauy nan munpoonanyu ay
munnigusyu inkiana munfiangachak.'*
14 "*Ngem iningor nan kakailiyana hiya, at inmifiaorcha as mangunud kan hiya ay
mangifikia kan Emperador un, 'Achimi laychun hiya ay mun-ari kan chakami.'*
15 *Nachutokan challu ay mun-ari nan chiyuy mafigfigfig ay taku.*
*"As nan nunfiangchana, enpaayagna nan chiyuycha fiabfiaaruna ay nangichatana as
nan siping ta ammuwuna mu kaatna nan kiaransiyacha.*
16 *Inmuy nan omona, ya kanana, 'Apo, nunkiaransiya as hinpuru nan chiyuy usa ay
fialetok ay inchatmu.'*
17 *'Ammay nan enatmu,' ensongfiat nan ari. 'Ammayka ay mafiabfiaor! Kiapú ta
matalekka as nan ak-akettuy, ichatku kan he-a nan kalibfengan ay mangetoray henan
hinpuru ay siyudad.'*
18 "*Inmuy nan maekadwa, ya kanana, 'Apo, nunkiaransiya as lema nan usa ay siping ay
fialetok ay inchatmu.'*
19 *Tinumfor hiya, 'Ichatku kan he-a nan kalibfengan ay mangetoray henan lema ay
siyudad.'*
20 "*Inmuy nan usa ay mafiabfiaor, ya kanana, 'Apo, nauy challu nan sipingmu ay
intupugku ay lenekfotak as nan panyok.*
21 *Inmugyatak ngamin kan he-a, tay istriktuka ay taku. Kum lawá araun chi fiakunmu
nunforayan, ya aniyum chi fiakunmu tinunud.'*

---

* **19:13** As nan kali ay Griego at kanana un hinpuru ay "minas".

22 *‘Mangotettet chi ukialem ay mafiabfiaor,’ ensongfiat nan ari, ‘Chusaok he-a kiapú*
as nan hanacha kenalem. Ammom met ay istriktuwak ay taku ay mangara as fiakunku
nunforayan ya mangani as fiakunku tinunud.
23 *Adchi ngarud t'uymu chaan indiposito nan sipingku as bangko ta as nan mungfi-*
angchak at araok ay wachay interesna?’
24 “*As nan hiyachi, kenalen nan ari as nan chiyuycha nangatakchug hid-i, ‘Araunyu nan*
siping kan hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hinpuru.’
25 “*(Ngem kenalicha kan hiya, ‘Apo, wacha met mampay nan hinpuruna!)’*
26 “*Tinumfor hiya, ‘Nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Ngem nan*
taku ay maid kafiaelana, uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.
27 *Ngem mu maepangkep as nan chiyuycha kafusorku ay chaan nanglayad ay etorayak*
chicha, iyaliyu chicha hena, ya patayunyu as nan sangwanak.’ ”

Nan Nangichaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inumchanana Ad Jerusalem (Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Kun pay narpas ay infiakian Jesus na, enmon-ona hiya ay enmabrat ad Jerusalem.
29 Kun pay cha maesnop hiya ad Betfage ya Betania henan chuntug ay Olivo, enpaon-
onana nan chuwa as nan disipulusna.
30 Kenalina, “*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan umchananyu hid-*
i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay naetatakud ay chaan pay nasaksakayan.
Fokatanyu, ya iyaliyu hena.
31 *Mu wachay munsarudsud kan chakayu un, ‘Adchi t'uyyu cha fokatan sa?’*
kananyuntu, ‘Masapor nan Apo.’”
32 Inmuycha ngarud nan chiyuycha naifiaor, ya ininchanancha tit-iwa nan infiakiana
kan chicha.
33 Kuncha pay cha fokatan nan dongki ay urfun, kenalen nan chiyuycha nakin kuwa
as nan dongki kan chicha, “Adchi t'uyyu cha fokatan nan dongki ay urfun?”
34 “Masapor nan Apo,” kenalicha.
35 Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha nan chiyuycha kakiaycha
as nan uchug nan nauy urfun, ya enpasakaycha hi Jesus.
36 Kun pay cha mar-os hi Jesus ay nunsasakay as nan urfun, nan tataku at inyapragcha
nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa.
37 As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, as nan chayyuwan ay nurpu henan
chuntug ay Olivo, enlapon nan ongoongor ay disipulusna ay munlagragsak ya inpip-
igsacha ay nangichaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan am-in ay nakaskaschaaw ay
inil-ilacha.
38 Infugfukiawcha, “Mabendisyonan koma nan Ari ay omali as nan ngachan nan Apo!
Wachay kappia ad chaya, ya maichaychayaw hi Apo Dios!”
39 Ngem nan tapina ay Fariseo ay naetatapi as nan ongor ay tataku at kenalicha kan
Jesus, “Misturu, pakinkum man nan nauycha disipulusmu!”
40 Tinumfor hi Jesus, “*Ifiakak kan chakayu ay mu ikinak chatona, nan chiyuycha fiatu*
nan munfukiaw.”

Nan Nun-akiaran Jesus Kiapú As Nan Ommat Ad Jerusalem

41 As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, nun-akor hiya as nan nangil-ana henan
siyudad.
42 Kenalina, “*Chakayu ay i-Jerusalem, mu kunyu naammuwan uray ad wani nan kas-*
aporan ta makekappia kayu kan Apo Dios. Ngem ad wani, naililingub at kan chakayu.
43 *Omalintu nan urkiw ay nan chiyuycha kafusoryu at arachuncha nan siyudadyu,*
liktufun chakayu, ya sokokun chakayu as nan am-in ay suli.

44 *Chachaelunchantu as solet nan siyudadyu, ya uray us chakayu ay umiili hesa at patayuncha. Maidtu yagyakuncha as uray usa ay fiatu as nan naetotor-opana, tay chaanyu enmatonan nan timpu ay enmaliyan Apo Dios ay mangesarakan koma kan chakayu.*"

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo (Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-19; Jn. 2:13-17)

45 Kun pay inumchan hi Jesus ad Jerusalem, sinungkop as nan fiattaw nan Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha cha mun-el-elaku hid-i.
46 Kenalina kan chicha, "*Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Nan afongku at munkarkararakian.' Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi mangaakiw!*"†
47 Inurkiw ay cha mun-is-isuru hi Jesus as nan Templo. Nan anap-apon chi papachi, nan mun-isursuru as Lintig ya nan tapina ay anap-apu at chacha anapun mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus,
48 ngem maid atuncha. Tay am-in nan tataku at epapanaagcha nan chana kankanan.

20

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus (Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33)

1 As nan hin-urkiw ay cha mun-is-isuruwan Jesus as nan tataku as Templo ya as nan chana mangekaskasabaan as nan Ammay ay Chamag, inmuy kan hiya nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá.
2 Kenalicha, "Ayu, ifiakiam kan chakami mu anan nurpuwan nan kalibfengam ay cha mangekamkaman as na, winnu ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan."
3 Tinumfor hi Jesus, "*Wacha us nan sarudsuchok kan chakayu. Ifiakiayu man us kan ha-un*
4 *mu anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag. Ay nurpu kan Apo Dios winnu as nan tataku?*"
5 Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo Dios,' kananantu un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hi Juan?'
6 Ngem mu kanan takú un, 'Nurpu as nan tataku,' lomtakun chitakuntu as nan am-in ay tataku, tay afurotuncha ay hi Juan at usa ay pomapadtu."
7 Isunga nan ensongfiatcha at achicha ammu nan nurpuwan nan kalibfengana.
8 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa, achek us ifiakia kan chakayu mu ngachana nan nakin kalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan chatona.*"

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma (Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

9 Angkiay ya infiakian Jesus nan nauy ay maepadpachongan as nan tataku: "*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as ongor ay ubas as umana. Kuna pay enpaamma as nan chiyuycha mun-umauna, nunfiaat henan achawwi ay lukiar ya nafiayag hid-i.*
10 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfiaaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona ay ubas ay naapet as nan umana. Ngem kun at senaplesaplet nan chiyuycha nun-uumauna hiya, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.*
11 *Kun pay narpas sa, infiaorna us nan usa, ya kuncha us senaplesaplet, penafiainan, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.*
12 *Infiaorna nan maekatlu. Finakagcha hiya, ya inchus-orcha as nan fiakun sakop nan uma.*

† **19:46** Isa. 56:7; Jer. 7:11

13 *Kenalen nan nakin kuwa as nan uma un, 'Anan atok ngun? A! Ifiaorku nan laylaychok*
ay anakku. Urum ya mafiainchantu kan hiya.'
14 "*Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan anakna, kenalicha un, 'Nauy*
nan mangetawid as nan uumaun takú ay natatanman as ubas. Akayu! Patayun takú hiya
ta kuwaun takú nan tawidna.'
15 *As nan hiyachi, inchus-orcha hiya as nan fiakun sakop nan uma ay natatanman as*
ubas ya penatuycha.
"Ngachanantu ngay nan atun nan nakin kuwa as nan uma ay natatanman as ubas as
nan chiyuycha nun-uumauna?
16 *Omalintu hiya ay mangpatuy kan chicha, ya ichatna as nan tukún nan umana ay*
natatanman as ubas."
Kun pay chinngor nan tataku na, kenalicha, "Aw! Fiakun koma assesay ommat."
17 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, "*Ngachana ngarud nan laychun ay kanan nan*
nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un,
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as
*kaamuchan ay maipugnad.'**
18 *Am-in ay tataku ay mag-as as nan hana ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem kun pay mag-*
as nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana mag-asana."

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiayachan As Fiaror (Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)

19 Kiapú ta naawatan nan mun-isursuru as Lintig ya nan anap-apon chi papachi ay nan nauy maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha, pe-
nachascha ay epatiliw hiya as nan hiyachi ay uras, ngem inmugyatcha as nan tataku.
20 Isunga nunsuudcha as chansacha ay mangtiliw kan hiya. Infiaorcha nan napasok-
soksokan ay lanaraki ay pakamankaman ay uy manikap kan Jesus ta wachay ifiakiana
as mangicharumancha kan hiya ta ipurangcha hiya as nan gobernador ay wachay
kalibfengana ay mun-okóm.
21 Inmuycha kan Jesus nan napasoksokan, ya kanancha kan hiya, "Misturu, ammumi
ay ustu nan kanam ya isurom. Ammumi us ay maid paspasikum, ngem isurom nan tit-
iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tataku.
22 Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu as na: Ay eparufus nan lintig
takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad Roma winnu achi?"
23 Ngem aammon Jesus nan kenasikapcha, ya kanana kan chicha,
24 "*Ud-a, omepaila kayu kan ha-un as usa ay silsilyu. Ngachana nan nakin lupa ya nakin*
ngachan as na?"
"Hi Emperador," ensongfiatcha.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador nan kuk-uwan*
Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo Dios."
26 Achicha poros kafiaelan ay isikapan hi Jesus babaen as nan kenalina as nan
mangiilan nan tataku. Kiapú ta naschaawcha as nan ensongfiatna, kinminakcha.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy (Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27)

27 Wachacha nan tapen nan Saduseo ay enmali kan hiya. Chicha nan bunggoy chi
Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan
hiya.
28 "Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana un, 'Mu wachay
hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor asawaun nan sunúd nan

* **20:17** Sal. 118:22; Efe. 2:20; 1 Ped. 2:6-8; Ara. 4:11

laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.'†
29 Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. Enmasawa nan panguru, at
natuy ay maid enpototna.
30 Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpototna.
31 Assid-i us challu as nan maekatlu inkiana as nan maekapitu. Natuycha am-in nan
pitu ay maid enpotpototcha.
32 Kuncha pay natuy am-in, natuy us nan fiafiai.
33 As nan urkiw ay matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ngachana ngay
nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan pitu hiya?"
34 Tinumfor hi Jesus, "*Nan tataku asna's luta at mun-eennasawacha.*
35 *Ngem nan chiyuycha natuy ay maekari ay mataku manipud as nan utúy ya maketaku*
kan Apo Dios at achichantu mun-eennasawa,
36 *tay kamancha angheles ay achi matmatuy. An-aktu Apo Dios chicha, tay matakucha*
manipud as nan utúy.
37 "*Uray hi Moises at penaneknekana ay mataku nan natuy manipud as nan utúy. As*
nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan cha munkiarkiarud ay kaiw at
enawakian Moises hi Apo Dios ay kanana un, 'Nan Apo at hiya nan Dios Abraham, nan
Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'‡
38 *Nan laychun nan nauy ay kanan at hiya nan Dios nan matataku, fiakun nan nunkatuy.*
Tay mu as nan fiyang Apo Dios, nan am-in at matataku."
39 Angkiay kenalen nan tapina ay mun-isursuru as Lintig, "Ammay met kayman nan
ensongfiatmu, Misturu."
40 Kenalicha chi, tay chaancha naiturud ay munsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Cristo
(Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37)

41 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Anuyna atun ay nan Cristo at makali un kianak*
David?
42 *Tay uray met hi David ay mismu at kanana as nan liblu ay Salmo un,*
'Kenalen nan Apo as nan ok Apo un: Tomokorka as apét kannawanku
43 *inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiatinam.'* "§
44 Inturuy Jesus, "*Mu hiyasa ngarud ay 'Apo' nan pang-awag David kan Cristo, anuyna*
ngay atun ay nan Cristo at kianak David?"

Nan Infiagfiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

45 As nan chuchumngoran nan am-in ay tataku, kenalen Jesus as nan disipulusna,
46 "*Il-ilaunyu nan nauycha mun-isursuru as Lintig. Laylaychuncha ay munliklikud ay*
nakafiachu as somakiayad, ya laylaychuncha ay cha risrispituwun nan tataku chicha as
nan chiyuycha mun-el-elakwan. Laylaychuncha nan chiyuycha kaammayan ay tokoran
as tomoktokorancha ya tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as nan chiyuycha senagoga as
nan uycha makifiastaan.
47 *Isikapcha ay manguwa as nan ab-afong nan eellakas. Angkiay paanchuanchuwuncha*
nan kararagcha ta ilaun nan tataku ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!"

21

Nan Chaton Nan Ellakas
(Mar. 12:41-44)

† **20:28** Deut. 25:5 ‡ **20:37** Exo. 3:6 § **20:43** Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

1 Kun pay nuntangad hi Jesus, inilana nan nunkafiaknang ay cha mangittu as
chatoncha ay siping as nan mangit-ittuwan as Templo.
2 Inilana us nan usa ay pugli ay ellakas ay nangittu as kun chuwa ay pesos.
3 As nan hiyachi, kenalen Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Hi tona ay pugli ay*
ellakas nan nangittu as kachamunaan kan chicha am-in.
4 *Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan kenafiaknangcha.*
Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan am-in ay wacha kan hiya ay
kurpuwan chi pagfiyagna."

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo (Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2)

5 Wachacha nan tapina ay cha mangapat as nan kenaam-ammay nan Templo kiapú
as nan anam-ammay ay fiatu ay naiyamma ya nan naiyar-arkos ay naichatchaton kan
Apo Dios.
6 Kenalen Jesus, "*Am-in chaná ay iilaunyu at umchantu nan timpu ay maidtu mayagyag*
as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub."

Nan Liglikiat Ay Ommattu (Mat. 24:3-14; Mar. 13:3-13)

7 Senarudsudcha kan Jesus, "Misturu, kaatnantu nan ommatan chatona, ya
ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan kiayud ommatan chatona?"
8 Tinumfor hi Jesus, "*Il-ilaunyu ta achi kayu maar-allilaw. Ongortu nan tataku ay omali*
ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, 'Ha-un hi Cristo!' ya 'Kiayud umchan
nan timpu!' Achiyu poros un-unuchun chicha.
9 *As nan manngoranyu ay wachachay kukufiat ya kukuru, achi kayu umug-ugyat as*
solet. Masapor challu ommat chaná on-ona, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan
nan ka-ichin."
10 Kenalen pay Jesus, "*Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon ya kaman us nan*
chiyuycha muntorayan.
11 *Henan tukutukún ay luglukiar, wachachantuy nunkapigsa ay kichu, ya wachachay*
fitel ya kauugyat ay saksaket ay ekatuytu nan tataku. Wachachantu us nan maila ad chaya
ay kauugyat ya nakaskaschaaw ay sinyar.
12 "*Ngem sakbay ommat chaná, wachachantu nan mangtiliw ya mamalikiat kan*
chakayu. Icharum chakayuntu as nan totoray as nan chiyuycha senagoga, ya ifiarud
chakayu. Iyuy chakayuntu as nan ar-ari ya as nan gogobernador kiapú as nan pammatiyu
kan ha-un.
13 *Hiyanantu nan chansayu ay mangepaneknek as nan Ammay ay Chamag kan chicha.*
14 *Nunumnumunyu ay achi kayu machanakian mu ngachanantu nan esongfiatyu,*
15 *tay ha-untu nan mangichat kan chakayu as kananyu ya kenasilibyu ay achintu*
makontra winnu masongfiatan nan kafusoryu.
16 *Uray chanakchakoryu, susnúdyu, ib-ayu, ya kiakiayyumyu at epatiliw chakayuntu, ya*
nan tapina kan chakayu at patayunchantu.
17 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as nan pammatiyu kan ha-un.*
18 *Ngem uray mu hiyasa, aaywanan chakayu challu kan Apo Dios ta uray usa as nan*
fookyu at achi malitaw.
19 *Mun-eta-un kayu, tay hiyana nan atunyu ay mangara as nan fiyagyu ay maid pat-*
ingkiana."

Nan Machachaelan Nan Siyudad Ay Jerusalem (Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19)

20 Inturuy Jesus, "*As nan mangil-anyuntu ay nan ili ay Jerusalem at liwusun chi ongor*
ay sosorchachu, maammuwanyuntu ay kiayud umchan nan machachaelana.

21 *As nan hiyasa, nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha*
chuntug. Masapor mak-ak nan chiyuycha wacha henan siyudad, ya nan chiyuycha wacha
henan sigsikib at masapor achicha sungkop henan siyudad,
22 *tay chatonantu nan 'Urkiw ay Machusaan' ta matongpar nan am-in ay kanan nan*
naisurat as nan Kalen Apo Dios.
23 *Kasusug-angtu nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan hanacha ay*
urkiw! Omalintu nan nunsidla ay likiat asna's luta, ya leknaun nan nauycha tataku nan
fungat Apo Dios.
24 *Matuytu nan tapina as choros, ya nan tapina at maifiarudchantu ay maiyuy henan*
tukutukún ay nasyon. Nan siyudad ay Jerusalem at chachaeluntu nan chiyuycha Gentil.
*Chichantu nan muntoray inkiana marpas nan naekeddeng ay timpucha."**

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27)

25 Kenalen pay Jesus, "*Wachachantu nan sinyar ay maila as nan urkiw, furan ya taraw.*
Malilifokantu as solet nan am-in ay tataku henan am-in ay nasyon kiapú as nan nunsidla
ay ugyatcha as nan napigsa ay atifungug henan fiayfiay ya anad-acha ay challuyon.
26 *Maurawchantu nan tataku kiapú as ugyatcha ay munsusuud as nan ommattu asna's*
luta, tay achintu manongnong chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.†
27 *Angkiay ya ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay kaichayawana ya*
pannakafialina ay cha omali ay maetatapi as nan lifuu.‡
28 *As nan maelapuwan nan nauycha ay ommat, tomakchug ya muntangad kayu, tay*
kiayud umchan nan maesarakananyu."

Nan Maepadpachongan Nan Kaiw
(Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31)

29 Angkiay ya infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan: "*Ilaunyu nan*
kaiw ay igos ya nan am-in ay tapen chi kaiw.
30 *As nan mangil-anyu ay chacha somaliping, ammuyu at ay kiayud nan chakun.*
31 *Assesa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud*
at umchan nan muntorayan Apo Dios.
32 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha nan tapen nan tataku ad wani ay timpu*
ay matataku pay laing as nan ommatantu nan am-in ay infiakiak.
33 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achi poros mamaid nan kalek.*

Nan Nakasakianaanyu As Nan Pammatiyu

34 "*Il-ilaunyu ta fiakun nan narafus ay lagragsak ya futfutang ya chanchanag as*
maepangkep as pagfiyag nan nunumnumunyu. Mu atunyu chaná, makudnor kayuntu ay
kaman kayu makna as nan loktat ay omaliyan nan hana ay urkiw.
35 *Tay nan hana ay urkiw at umchan as nan am-in ay tataku asna's luta.*
36 *Isunga kanayon kayu ay nakasakiana, ya masapor kanayon kayu ay munkarkararag*
ta mawad-an kayu as pigsa ay mangeta-un as nan nauycha am-in ay ommattu ya ta
makatakchug kayuntu as nan sangwanan nan Naepadtu ay Anak chi Taku."
37 Inurkiw ay nun-is-isuru hi Jesus as Templo, ya lenafi ay uy inmiiyan henan chuntug
ay Olivo.
38 Am-in nan tataku at inurkiw ay fumikiatcha ay umuy as Templo ay uy munchungor
kan hiya.

---

* **21:24** Rom. 11:25 † **21:26** Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 ‡ **21:27** Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7

22

Nan Nangiyanapancha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus (Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Kiayud umchan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana ay kanancha un
Fiastan chi Munlausan.
2 Inyan-anap nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig nan atuncha
ay mangepapatuy kan Jesus, tay umugyatcha as nan tataku.

Nan Nakiturakian Judas Ay Mangesepsep Kan Jesus (Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11)

3 Sinungkop hi Satanas kan Judas ay makali un Iscariote ay usa as nan hinpuru ya
chuwa ay disipulus Jesus.
4 Inmuy hi Judas as nan anap-apon chi papachi ya chiyuycha opisyar chi kukuwarcha
as nan Templo ta makiturag mu anan atuna ay mangesepsep kan Jesus kan chicha.
5 Naragsakancha ya enkaricha ay ichatcha nan siping kan hiya.
6 Inyafud Judas, at nun-anap as ustu ay chansa ay mangesepsepana kan Jesus ay achi
maam-ammuwan nan tataku.

Nan Nangepasakianaan Jesus As Nan Anongos Ay Makiufongana As Nan Disipulusna (Mat. 26:17-25; Mar. 14:12-21)

7 Angkiay ya enmali nan urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana ay
hiyasa us nan naichatonan nan chiyuycha urfun ay karnero para as nan Fiastan chi
Munlausan.
8 Infiaor Jesus cha Pedro kan Juan. Kenalina kan chicha, "*Uyyu esakiana nan
manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan.*"
9 Senarudsudcha, "Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi?"
10 Tinumfor hi Jesus, "*Chumngor kayu. As nan sungkopanyu henan siyudad, wachantu
nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay manasakfiat as fusi ay natotorwan as
chanum. Unuchunyu hiya inkiana as nan afong ay sungkopana.*
11 *Angkiay ya kananyu as nan nakin afong, 'Sarudsuchun nan Misturu kan he-a: Ay
chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as nan disipulusna as nan Fiastan chi Munlau-
san?'*
12 *Epailanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay kawad-an nan
am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu.*"
13 Inmuycha, ya ininchanancha nan am-in ay infiakian Jesus kan chicha. As nan
hiyachi, ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Apostolesna As Nan Lafi (Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; 1 Co. 11:23-25)

14 As nan inumchanan nan uras ay manganancha, nakiufong hi Jesus as nan apos-
tolesna.
15 Angkiay ya kenalina kan chicha, "*Lenarayadku paat ay makiufong kan chakayu as
nan nauy Fiastan chi Munlausan sakbay munlikiatak,*
16 *tay ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin mangmangan as nan nauy inkiana matong-
par as nan muntorayan Apo Dios.*"
17 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay nunya-
man kan Apo Dios, kenalina, "*Araunyu na, ya hen-anak-etunyu am-in ay mangikop.*
18 *Ifiakiak kan chakayu, munlapu ad wani, achiyaktu umig-ikop as nan unus chi ubas
inkiana omali nan muntorayan Apo Dios.*"
19 Enarana us nan tenapay. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, pinutput-
ingna, ya inchatna kan chicha, ya kanana, "*Hiyana nan achorku ay maichat kan chakayu.
Atunyu na as mangnumnumnumanyu kan ha-un.*"

20 Kaman us as nan narpasancha ay nangan, inchatna nan tasa, ya kanana, "*Nan nauy*
naetatasa at hiyana nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tatakuna, epailanantu nan
charak ay omayas para kan chakayu.
21 "*Ngem ilaunyu at cha makiuufong hena nan mangesepsep kan ha-un.*
22 *Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan enkeddeng Apo*
Dios. Ngem kasusug-ang kayman nan hana taku ay mangesepsep kan hiya!"
23 Angkiay ya enlapucha ay munsesennarudsud mu ngachana kan chicha nan
mangekaman as na.

Nan Susuma Mu Ngachana Nan Kaamuchan

24 Kun pay naaw-awni as akét, nasusuma nan disipulus mu ngachana kan chicha nan
kaamuchan.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Nan ar-ari asna's luta at kuncha cha etortorayan nan*
tatakucha, ya nan chiyuycha wachay kalibfengancha ay muntoray at ngadnancha nan
mismu ay achorcha as 'Fumadfiachang'.
26 *Ngem fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan kaamuchan kan chakayu*
at ifilangna koma nan achorna as kaongaan, ya nan ap-apu at ifilangna nan achorna as
mafiabfiaor.
27 *Ngachana pay nan am-amud, nan tomokor ay mangan winnu nan umichat as makan?*
Ay fiakun nan chiyuy tomokor ay mangan? Ngem ha-un, nauyak kan chakayu ay maepa-
chong as nan mafiabfiaor.
28 "*Chakayu nan chaan nanaytaynan kan ha-un as nan liglikiatku.*
29 *Isunga epatorayku chakayu ay kaman as nan nangepatorayan amak kan ha-un*
30 *ta makiufong kayuntu kan ha-un as nan muntorayak, ya tomokor kayuntu as nan*
chiyuycha trono ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay chicha nan kianak
Israel."

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Angkiay kenalen Jesus kan Simon Pedro, "*Simon, Simon, chumngorka. Naparu-*
fusan hi Satanas ay manisting kan chakayu am-in ta masisiyan kayu ay kaman as nan
maisiyanan nan fukias as nan chuki.
32 *Ngem enkararakiak he-a, Simon ta achi mamaid nan pammatem. As nan munfi-*
angcham kan ha-un, masapor papigsaum nan pammaten nan iib-am."
33 Tinumfor hi Pedro, "Apo, nakasakianaak ay maetapi kan he-a ay maifiarud ya
matuy."
34 "*Ifiakiak kan he-a, Pedro,*" kenalen Jesus, "*Achintu munkokakok nan ka-or ad wani*
inkiana mamitluwak esaot kan he-a."

Nan Petaka, Samfiag Ya Choros

35 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*As nan nangifiaorak kan chakayu ay maid*
entaktakinyu as petaka, samfiag winnu sapatos, ay wachay nunkuranganyu?"
"Maid ya," ensongfiatcha.*
36 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ngem ad wani, nan wachay petakana at masapor etakina,*
ya kaman us nan samfiagna. Nan maid chorosna at masapor elakuna nan kakiayna ta
paat lomaku as usa.
37 *Tay ifiakiak kan chakayu ay masapor ommat kan ha-un nan naisurat as nan Kalen*
Apo Dios ay kanana,
'Maifilang hiya as lomalabsing as lintig.'
Tay nan hana naisurat maepangkep kan ha-un at kiayud matongpar."†
38 Kenalen nan disipulusna, "Apo, nauy met nan chuwa ay chorosmi hena."

---

* **22:35** Luc. 10:4 † **22:37** Isa. 53:12

"*Nawan sa,*" ensongfiat Jesus.

Nan Nunkararakian Jesus Henan Chuntug Ay Olivo (Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

39 Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan siyudad, ya inmuy henan chuntug ay Olivo ay
hiyachi challu nan chana atuatun. Nakiuycha us nan disipulusna.
40 Kuncha pay inumchan hid-i, kenalina kan chicha, "*Munkararag kayu ta achi kayu
maamis as nan sulisug.*"
41 Angkiay ya tenaynana chicha ya inmuy as nan kaachawen chi maikiayangan chi
fiatu. Hid-i nan nunpalintumangana ya nunkararakiana ay kanana,
42 "*Ama, mu laychum, kaanum koma kan ha-un nan nauy omali ay likiatku. Ngem fiakun
nan laychok nan matongpar, kun at nan laychum.*"
43 Wacha nan usa ay anghel ay nurpu ad chaya ay nunpaila ya nangepapigsa kan hiya.
44 Kiapú ta nalilifokan as solet, kaskasina enpapasnek ay nunkararag. Nan lengatna
at maepachong as nan chara ay tinmidtid as nan luta.
45 Kun pay narpas ay nunkararag, tenmakchug ya nunfiangad as nan kawad-an nan
disipulusna. Ininchanana chicha ay nanassuy kiapú as foraycha as nan nginmuyusan-
cha.
46 Kenalina kan chicha, "*Adchi t'uy kayu mamassuy? Fumangun kayu, ya munkararag
kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug.*"

Nan Natiliwan Jesus (Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Jn. 18:3-11)

47 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali nan ongor ay tataku ay
enpapanguruwan Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna. Naesnop hiya
ay mamisitu kan Jesus,
48 ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Judas, ay as nan mamisituwam as nan Naepadtu ay
Anak chi Taku nan atum ay mangesepsep kan hiya?*"
49 Kun pay inilan nan disipulus ay naketakin kan Jesus nan ommat, senarudsudcha,
"Apo, ay fumakag kami?"
50 As nan hiyachi, finakag nan usa as nan disipulus nan fiabfiaarun nan kangatuwan
ay pachi, at nakingasan nan kannawan ay ingana.
51 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Ustu sa!*" Angkiay ya kenpana nan ingan nan
mafiabfiaor, at enpaammayna hiya.
52 Angkiay kenalen Jesus as nan anap-apon chi papachi, oopisyar nan chiyuycha
kuwarcha as nan templo, ya as nan anam-amá ay enmali ay uy mangtiliw kan hiya,
"*Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or?*
53 *Inurkiw met ay wachaak as Templo, ya chaanak met tiniltiliw kan chakayu. Ngem
urasyu ad wani, ya uras Satanas ay mangetoray as kenamangisiw.*"

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus (Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya inyuycha as nan afong nan kangatuwan ay pachi.
Kun pay hi Pedro, inmun-unud ay tenmataak.
55 Kun pay naiyapuy as nan kiawan nan fiattaw, uy naketokor hi Pedro as nan
chiyuycha cha mun-an-anichu.
56 Ngem wacha hid-i nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai ay nangila kan Pedro ay
tenmotokor ay cha makean-anichu. Entoongana, ya kanana, "Hi tona met ay laraki at
usa us ay nakekadkadwa kan Jesus."
57 Ngem ensaot Pedro, "Ammi, achek poros am-ammu hiya!"
58 Kun pay naaw-awni, nan tukún ay laraki at enmatonana us hi Pedro, ya kanana,
"He-a us at usaka met as nan kakadwana."

Ngem tinumfor hi Pedro, “Aw, fiakunak met usa kan chicha!”
59 Uy at kiayud usa ay uras chi inmuy, wacha nan usa pay ay laraki ay nangepapelet,
“Tit-iwa met ay nakekadkadwa us na ay laraki kan Jesus, tay i-Galilea met hiya.”
60 Ngem tinumfor hi Pedro, “Lakay, achek poros ammu nan cham kankanan!” Kun
pay kukutug ay cha munkarkali hi Pedro, hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or.
61 Nunsakong hi Apo Jesus, ya entoongana hi Pedro. Hiya at chi ya nanumnum
Pedro nan infiakian nan Apo kan hiya un, “*Sakbay munkokakok nan ka-or ad wani at
mamitluwaktu esaot kan he-a.*”
62 Angkiay ya pinmitiw hi Pedro, ya nunsidlay akorna.

Nan Nangot-otyokan Ya Nanapsaplitancha Kan Jesus (Mat. 26:67-68; Mar. 14:65)

63 Ad wani, nan tataku ay nangukuwarcha kan Jesus at enot-otyok ya senaple-
sapletcha hiya.
64 Enokopancha nan matana, ya senarudsudcha kan hiya, “Ud-a pay! Pugtuwam mu
ngachana nan nanudpak kan he-a.”
65 Ongor pay chi kafiafiain ay infiagfiakiacha kan hiya.

Nan Namistikiaran Nan Anap-apon Chi Papachi Kan Jesus (Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 As nan wi-ewi-et, naamongcha nan membron nan Sanhedrin ay chicha nan anam-
amán chi Judio, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Kun
pay narpas chi, inyuycha hi Jesus as nan sangwanan nan Sanhedrin.
67 Kenalicha kan hiya, “Ifiakiam man kan chakami mu he-a nan Cristo?”
Tinumfor hi Jesus, “*Uray mu ifiakiak kan chakayu, achiyuntu challu afurotun.*
68 *Mu munsarudsuchak kan chakayu, achi kayuntu challu tumfor.*
69 *Ngem munlapu ad wani, tomokortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as apét kan-
nawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.*”
70 Senarudsudcha am-in, “Mu hiyasa, ay he-a ngarud nan anak Apo Dios?”
“*Chakayu nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
71 Hacha at kanan, “Ay masapor takú pay chi tapina ay muntistigu? Chinngor takú
met ay mismu nan kenalina.”

23

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato (Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Angkiay ya naligwat nan am-in ay membron nan Sanhedrin, ya inyuycha hi Jesus
kan Gobernador Pilato.
2 Enlapucha ay mangicharum kan hiya. Kenalicha, “Tiniliwmi na ay taku ay cha
mangurkuru as nan kakailiyanmi. Epawanay munfiayachan as fiaror kan Emperador,
ya kanana us un hiya nan Cristo ay usa ay ari.”
3 Senarudsud Pilato kan Jesus, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
4 Kenalen Pilato as nan anap-apon chi papachi ya as nan ongor ay tataku, “Maid
naanapak as fiasor tona ay taku.”
5 Ngem enpapeletcha, “Kiapú as nan sursuruna, nakuru nan tataku henan am-in ay
ili ad Judea, manipud ad Galilea inkiana hena ad Jerusalem.”

Nan Naiyuyan Jesus Kan Herodes

6 Kun pay chinngor Pilato na, senarudsudna mu i-Galilea hi Jesus.
7 Kuna pay naammuwan ay nan ilen Jesus at sakop nan muntotorayan Herodes,
enpaiyuyna hi Jesus kan Herodes ay wacha ad Jerusalem as nan hiyachi ay timpu.

8 Naragsakan as solet hi Herodes as nan nangil-ana kan Jesus, tay nafiayag ay laraychuna ay mangila kan hiya kiapú ta chinchinngorna nan maepangkep kan hiya ya nenamnamana ay mangila as nakaskaschaaw ay epailan Jesus.
9 Isunga ongor chi senarudsud Herodes kan Jesus, ngem chaan tinumtumfor hiya.
10 Tenmatakchug nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig ay kaskasin nangepafiasor kan Jesus.
11 As nan hiyachi, enlaylayusan ya enot-otyok Herodes ya nan sorchachuna hi Jesus. Angkiay ya enpafiachucha kan hiya nan fiachon chi ari, ya enpafiangad Herodes hiya kan Pilato.
12 Nunlapu as nan hiyasa ay urkiw, nunkiayyum cha Herodes kan Pilato uray mu nunfinnusorcha ad kasin.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Enamong Pilato nan anap-apon chi papachi, nan mangepangpanguru as nan Judio ya nan tataku,
14 ya kanana kan chicha, “Inyaliyu kan ha-un nan nauy ay taku ay kananyu un mangurkuru as tataku. Finistikiarku at hiya as nan sangwananyu, at maid naanapak as nan chayu epabpafiasor kan hiya.
15 Kaman us kan Herodes ay maid naanapana, tay hiyasa nan kiapúna as nan nangepafiangchana kan hiya kan chitaku. Maid challu enat tona ay taku as libfengna ay matuyan.
16 Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, angkiay ilufusku hiya.”
17 [Napeletan hi Pilato ay umilufus as usa ay fiarud mu Fiastan chi Munlausan, tay hiyasa nan iniili ay ukialen chi Judio.]
18 Ngem nagrubcha am-in nan tataku ay nangifukiaw, “Epapatuymu! Hi Barrabas nan laychunmi ay ilufusmu!”
19 (Hi Barrabas ay anna at naifiarud kiapú ta enpanguna nan tataku ay munkukuru ad Jerusalem ya kiapú ta penmatuy.)
20 Naketakiatfor kasin hiya as nan tataku, tay laraychun Pilato ay mangilufus kan Jesus.
21 Ngem infugfukiawcha, “Epaelansam as nan koros! Epaelansam as nan koros!”
22 Kenalen Pilato kan chicha as nan maekapitlu, “Adchi ngay? Ngachana man nan mangotettet ay enatna? Maid met naanapak as enatna as libfengna ay matuyan. Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, ya ilufus hiya.”
23 Ngem kaskasincha enpapati ay nangifukiaw un maelansa hi Jesus as nan koros inkiana nangafiakcha.
24 Isunga inyafud Pilato nan enpapaticha.
25 Inlufusna nan laraki ay naifiarud kiapú as nan nunkuruwana ya penmatuyana ay chinawatcha. Ngem inpurangna hi Jesus kan chicha ta atuncha nan laychuncha kan hiya.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 As nan cha mangek-akan nan sosorchachu kan Jesus, inkuyudcha nan usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay cha omali henan siyudad ay nurpu henan sikib. Enpasakfiatcha kan hiya nan koros, angkiay enpaunudcha kan Jesus.
27 Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tataku, ya nan tapina ay fianafiai ay cha mun-ag-akor ya muntangtangugngug kiapú kan hiya.
28 Senakong Jesus chicha, ya kanana, “*Aammi ay i-Jerusalem, achiyak akiaran. Achoryu at ya nan an-akyu nan akiaranyu!*

29 *Tay umchantu nan timpu ay mangaliyantu nan tataku un, 'Nakiasat nan fianafiai ay*
fiasig, chaan enman-anak, ya chaan nunpaspasusu!'
30 *Hiyasa nan timpu ay mangaliyantu nan tataku as nan chunchuntug un, 'Kiab-onanyu*
*chakami,'*ya as nan filfilig un, 'Lingfianyu chakami.'*
31 *Tay mu hiyana nan maekaman kan ha-un ay maepachong as nan naata ay kaiw, ay*
kun at achi kaskasin nan maekaman kan chakayu ay maepachong as nan narangu ay
kaiw?"
32 Wachacha us nan chuwa ay lomalabsing as lintig ay naek-ak ay maetapi kan Jesus
ay maepapatuy.
33 Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Tong-or Chi Uru, enlansacha
hi Jesus as nan koros. Enlansacha us nan chuwa ay lomalabsing as lintig, usa as apét
kannawan Jesus ya nan usa at as apét kannikidna.
34 Kenalen Jesus, "*Ama, pakawanum chicha, tay achicha ammu nan chacha at-atun.*"
As nan hiyachi, finingfingay nan sosorchachu nan chiyuycha fiachuna babaen as nan
nunfifinnunotancha.†
35 Nan tataku hid-i at nangatakchugcha ay cha munfuyfuya. Kun pay nan anap-apon
chi Judio at enot-otyokcha hiya. Chacha kankanan, "Ensarakana met nan tapina ay
tataku. Kakuna esarakan nan achorna mu hiya nan Cristo ay pinilen Apo Dios!"
36 Uray nan sosorchachu at enot-otyokcha hiya. Naesnopcha ya inchutngucha nan
senmoka ay fiayas,
37 ya kanancha, "Mu tit-iwa ay he-a nan aren chi Judio, kakunmu esarakan nan
achormu!"
38 Wacha nan naisurat as nan tabra ay naipuuy as nan laramakun nan uron Jesus: "Hi
Tona Nan Aren Chi Judio."
39 Nan usa as nan chiyuycha lomalabsing as lintig ay naelansa at ininsurtuna hi Jesus.
Kenalina, "Ay fiakun he-a nan Cristo? Kakunmu ngarud esarakan nan achormu ya
chakami!"
40 Ngem nan chiyuy usa ay naelansa at senengarana nan nauy nanginsurtu kan Jesus.
Kenalina, "Ay achika umugyat kan Apo Dios? Mapapchong met nan chusa takú am-in.
41 Libfengta met ay machusa kiapú as nan enatta. Ngem hiya at maid enatna as
mangisiw."
42 Angkiay kenalina kan Jesus, "Apo Jesus, nunumnumunak man paat as nan oma-
liyam ay mun-ari."
43 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay urkiw at*
maetapikantu kan ha-un ad Paraiso."

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 As nan kiayud munkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan
makiayud.
45 As nan hiyachi, namaid nan lawag nan urkiw, ya narakset ay nakudwa nan
kurtinan nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna.‡
46 Angkiay inpigsan Jesus ay nangifukiaw, "*Ama, ichatku kan he-a nan lenawak.*" Kuna
pay narpas ay kenali na, natuy hiya.
47 Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu nan enommat, nunchaychayaw hiya
kan Apo Dios, ya kanana, "Tit-iwa payat ay nalintig na ay taku!"
48 Kun pay inilan nan naaamong ay tataku ay cha munfuyfuya nan enommat,
kenmatamcha ay cha manibtib-ug as tagrangcha kiapú as nan ongor ay ngunguyuscha.

---

* **23:30** Ose. 10:8 † **23:34** Sal. 22:18 ‡ **23:45** Exo. 26:31-33

49 Nan am-in ay am-ammon Jesus patí nan fianafiai ay inmun-unud kan hiya nunlapu
ad Galilea at nangatakchugcha as nan ad-achawwi as akét ay mangiila as nan nauycha
cha om-ommat.

Nan Lufun Jesus
(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50-51 Wacha nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jose ay nurpu ad Arimatea ay usa
ay ili henan probinsiya ay Judea. Nan nauy ay taku at ammay ya nalintig, ya usa ay
cha manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo Dios. Uray mu usa hiya ay
membron nan Sanhedrin, chaana inyafud nan enkeddeng ya enat nan kakadwana kan
Jesus.
52 Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan achor Jesus.
53 As nan naeksopan nan achor Jesus as nan koros, penotepotana as am-ammay ay
lopot, ya uyna inlufok as nan chaan naos-osar ay lufok ay natuktukan ay chupras.
54 As nan hana ay urkiw at urkiw ay Munsakianaan chi Judio, ya kiayud nunlapu nan
Urkiw ay Mun-iblayan.
55 Nan fianafiai ay inmun-unud kan Jesus ay nurpu ad Galilea at nakiuycha kan Jose.
Inilacha nan lufok ya nan enat nan achor Jesus ay naesaad.
56 Kun pay narpas, kenmatamcha. Angkiay ensakianacha nan lana ya fiangfiangru ay
ipuuycha as nan achor Jesus. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, nun-iblaycha ay maiyunud
as nan filfilin nan Lintig.

24

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 As nan wi-ewi-et nan Chumingku, inmuy nan chiyuycha fianafiai as nan lufok Jesus.
Entatakincha nan ensakianacha ay fiangfiangru.
2 As nan inumchanancha as nan lufok, ininchanancha ay nauulin at nan fiatu ay
naetatangub as nan chiyuy lufok.
3 Ngem kuncha pay sinungkop, maid ininchanancha as achor Jesus.
4 As nan chacha masmaschaawan as nan inilacha, kalina at ya naketatakchug as nan
sag-uncha nan chuwa ay lanaraki ay nangafiachu as mun-aliling.
5 Kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha, nunlukfubcha, ngem kenalen nan chuwa
ay lanaraki kan chicha, “Adchi t'uyyu anapun chi matataku as nan kawad-an chi
nunkatuy?
6 Maid hiya hena. Nataku hiya manipud as nan utúy. Numnumunyu nan kenalina
kan chakayu as nan kawad-ana ad Galilea
7 ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor maipurang as nan fumafiasor
ay tataku ta maelansa as nan koros, ya as nan maekatlu ay urkiw at mataku challu
manipud as nan utúy.”
8 Angkiay ya nanumnum nan fianafiai nan infiakian Jesus.
9 Kuncha pay nunfiangad ay nurpu as nan lufok, uycha enpachamag chaná am-in as
nan hinpuru ya usa ay disipulus ya as nan am-in ay tapina pay ay kakadwacha.
10 Chatona nan fianafiai ay uy nangifiakia as na as nan apostoles: hi Maria Magdalena,
hi Juana, ya hi Maria ay enan Santiago, ya tapina pay ay fianafiai ay kakadwacha.
11 Ngem ka-anan nan apostoles un kun lawá ap-apat nan kenalicha, ya chaancha
enafurot chicha.
12 Ngem uray mu hiyasa, naligwat hi Pedro, ya tenmagtag ay inmuy as nan lufok Jesus.
As nan inumchanana, nunyongyong ay nangiting-i ad chur-um, ya kun yangkiay nan
naelekfot kan Jesus nan inilana. Angkiay kenmatam hiya ay cha masmaschaaw as nan
enommat.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus (Mar. 16:12-13)

13 As nan hiyasa challu ay urkiw, cha manad-aran nan chuwa ay disipulus Jesus henan
usa ay fiabruy ay makali un Emaus ay uy at umuy as hinpuru ya usa ay kilometro nan
kaachawwina ad Jerusalem.
14 Chacha ap-apatun nan am-in ay enom-ommat.
15 Kuncha pay cha mun-ap-apat, naesnop hi Jesus ya nakitun-ud kan chicha.
16 Inilacha hiya, ngem chaancha naparufusan ay mangematon kan hiya.
17 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngachana man paat nan chayu ap-apatun as nan
chayu manarcharanan?*"
Entakchugcha ay kun ngumunguyus.
18 Angkiay ya tinumfor nan usa ay nan ngachana at Cleofas, "Anuy he-a yangkiay chi
mangili ad Jerusalem as achi nangammu as nan enom-ommat as nan nauycha inmuy
ay urkiw?"
19 Senarudsud Jesus, "*Anan enom-ommat?*"
Tinumforcha, "Nan maepangkep as nan enommat kan Jesus ay i-Nazaret. Hi tona ay
taku at usa ay pomapadtu, ya infilang Apo Dios ya nan am-in ay tataku hiya as wachay
pannakafialina ay mun-isuru ya mangekaman as nakaskaschaaw.
20 Nan anap-apon chi papachi takú ya nan muntotoray kan chitaku at inpurangcha
hiya ay makeddengan ay matuy, ya enpaelansacha as nan koros.
21 Namnamaunmi ay hiya pay koma nan mangesarakan kan chitaku ay kianak Israel.
Fiakun yangkiay sa, nauy maekatlu ay urkiw ad wani nunlapu as nan enommatana.
22 Nan usa pay at nan tapina ay fianafiai ay kakadwami at infiakiachay
naschaawanmi. Inmuycha as nan lufokna as nan wi-ewi-et,
23 ngem maid kanu ininchanancha as achorna. Nunfiangadcha ay nangifiakia un
wacha kanu nan nunpaila ay angheles ay nangali kan chicha un nataku hiya manipud
as nan utúy.
24 Angkiay ya wachacha nan tapina ay kakadwami ay inmuy as nan lufok Jesus, at
ininchanancha ay tit-iwa nan kenalen nan fianafiai, ngem chaancha challu inila hiya."
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Chakayu ay nunkangokngok! Anuy kayu nalikiat ay
omafurot as nan am-in ay infiagfiakian nan chiyuycha pomapadtu!*
26 *Ay kun achi masapor iliwas Cristo chaná sakbay umuy ad chaya?*"
27 As nan hiyachi, manipud as nan chiyuycha liblon Moises inkiana as nan insurat nan
am-in ay pomapadtu, enpakaawatna kan chicha nan am-in ay naisurat as nan Kalen
Apo Dios maepangkep kan hiya.
28 Kuncha pay cha maesnop henan fiabruy ay ay-ayancha, enpadlaw Jesus ay kaman
achawwi pay nan ay-ayana,
29 ngem enpakudcha hiya, ya kanancha, "Kakunka chumawus kan chakami, tay
makiayud at met ya kiayud maschum." Isunga chinmawus hiya kan chicha.
30 Kun pay tenmokor hi Jesus ay makekan kan chicha, enarana nan tenapay ya
benendisyonana. Angkiay ya pinutput-ingna, ya inchatna kan chicha.
31 Kalina at ya kaman nunmallag chi mangiilacha kan Jesus, at enmatonancha hiya,
ngem namaid at.
32 Kenalicha as nan tunggal usa, "Isunga naragsakta payat as nan naketakiatforana
kan chita as nan korsa ya as nan nangepakaawatana kan chita as nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios."
33 Nalannigwatcha ya nunfiangadcha ad Jerusalem. Ininchanancha nan hinpuru ya
usa ay disipulus ay naaamong patí nan tapina pay ay kakadwacha
34 ay cha mangarkali un, "Tit-iwa ay nataku nan Apo manipud as nan utúy! Nunpaila
kan Simon!"

35 Angkiay ya infiakian nan chuwa nan enom-ommat kan chicha as nan kawad-ancha
as nan korsa, ya nan nangematonancha as nan Apo as nan namutput-ingana as nan
tenapay.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna
(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

36 Kun pay cha ifiagfiakian nan chuwa na kan chicha, kalina at ya naketatakchug hi
Jesus kan chicha, ya kanana, "*Natalna ay numnum koma nan mawawacha kan chakayu.*"
37 Nakudnorcha ya inmugyatcha as solet. Ka-anancha mu uy at lawá anennet nan
inilacha.
38 Ngem kenalina kan chicha, "*Adchi t'uy kayu malilifokan ya munchuwachuwa ay ha-
un na?*
39 *Ilaunyu nan limak ya nan sukek. Ha-un na ay mismu! Ayu, udnanak ya keknaunyu
ta omafurot kayu, tay maid laman ya tong-or nan anennet ay kaman as nan mailayu kan
ha-un.*"
40 As nan nangaliyana as na, enpailana kan chicha nan limana ya nan sukina.
41 Kuncha pay kutug ay achi omafurot, chacha maragragsakan ya masmaschaaw as
solet, senarudsudna, "*Ay wachay makan hena?*"
42 Inchatcha nan usa ay fiangos ay chinawis.
43 Enarana ya kenana as nan sangwanancha.
44 Kun pay narpas hi Jesus ay nangan, kenalina kan chicha, "*Nauycha nan infiakiak
as nan kawad-ak pay laing kan chakayu: Masapor matongpar am-in nan naisurat as nan
Lintig Moises, nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ya nan wacha as nan liblu ay Salmo
maepangkep kan ha-un.*"
45 Angkiay ya lenawlawakiana nan numnumcha ta maawatancha nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios.
46 Kenalina kan chicha, "*Nauy nan naisurat as nan Kalen Apo Dios: Masapor munlikiat
nan Cristo ya matuy. Angkiay as nan maekatlu ay urkiw, mataku hiya manipud as nan
utúy.*
47 *Masapor us maekasaba nan munfiafiawiyan nan tataku as nan fiasfiasorcha ya nan
mamakawanan Apo Dios kan chicha babaen kan hiya henan am-in ay nasyon munlapu
hena ad Jerusalem.*
48 *Chakayu nan mangepaneknek as nan nauycha.*
49 *Ifiaorkuntu kan chakayu nan enkaren Amak, ngem masapor sasad-unyu ad Jerusalem
inkiana maawatyu nan pannakafialin ay murpu ad chaya.*"*

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya
(Mar. 16:19-20; Ara. 1:9-11)

50 Angkiay ya enpangon Jesus nan disipulusna ay umuy as nan fiakun sakop nan siyu-
dad. Kuncha pay inumchan ad Betania, tenag-uyna nan limana, ya benendisyonana
chicha.
51 As nan chana mangbendisyonan kan chicha, tenaynana chicha, ya naetag-uy hiya
ad chaya.
52 Nunchaychayawcha kan hiya, angkiay nunfiangadcha ad Jerusalem ay cha munla-
gragsak.
53 Nunlapu as nan hiyachi ay timpu, kanayon ay wachacha as nan Templo ay
munchaychayaw kan Apo Dios.

---

* **24:49** Joel 2:28-32; Jn. 16:5-15; Ara. 2:1-21

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Juan ay anak cha Zebedeo kan Salome ay i-Galilea. Usa hiya as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus ya nan enmonona ay inmunud kan Jesus (1:37-40). Wacha us hiya as nan natuyan Jesus as nan koros (19:26-27). Ngem uray mu hiyasa, chaan lenayad Juan ay nangifiaka as nan mismu ay ngachana. Isunga ngenadnana nan achorna as "nan chiyuy disipulu ay laylaychun Jesus" (13:23, 19:26, 21:7, 20) winnu "nan chiyuy usa pay ay disipulon Jesus" (1:37-40; 20:2).

Insurat Juan nan nauy ay liblu, tay laychuna ay afurotun nan mamasa ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios, ya kiapú as nan omafurotana kan hiya, mawad-an hiya as fiyag ay maid patingkiana (20:31).

Enlapuna ay nangisurat as nan nauy liblu babaen as nan nangepaneknekana ay hi Jesus nan Kalen Apo Dios ay nunfialin as taku. Kiapú ta assesa, nan munfiasa at makaammu as nan maepangkep as nan kenadios ya numnum Apo Dios ay Ama takú. As nan turuyna, enpailan Juan nan nauycha pitu ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enammaan Jesu Cristo ta epaneknek Jesus nan kenadiosna: nan nangepafialinana as nan chanum as fiayas (2:1-11), nan nangepaammayana as nan potot nan ap-apu (4:46-54), nan nangepaammayana as nan usa ay laraki ad Betsata (5:1-18), nan namakanana as nan leman lifu ay tataku (6:6-13), nan nanaranana as nan oson nan chanum (6:16-21), nan nangepaammayana as nan nafurag (9:1-7), ya nan nangtakuwana kan Lazaro manipud as nan utúy (11:1-45).

Insurat us Juan nan maepangkep as nan kenarkalen Jesus ay maepangkep as nan kenadiosna ya nan chunon Jesus ay entalek Apo Dios ay Amana. Nan usa ay kenaukialiyan Jesus as nan mun-is-isuruwana at nan mangos-osarana as maepadpachongan, ay kaman as nan nauycha: Hiya nan tit-iwa ay makan (6:35), silaw (8:12; 9:5), sungkopan (10:7), charan (14:6), ya puon chi ubas (15:1).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Kali Ay Nunfialin As Taku 1:1-18
Hi Juan Ay Fumufunyag Ya Nan Omona Ay Disipulus Jesus 1:19-51
Nan Nun-is-isuruwan Jesus As Nan Tataku 2:1-12:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Anongos Ay Urkiwna 13:1-17:26
Nan Natuyan Jesus 18:1-19:42
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Ya Nan Nunpail-ana 20:1-21:25

Nan Kali Ay Nunfialin As Taku

1 As nan laplapuna, sakbay mafiayang nan luta, nawawacha at nan Kali.* Nan nauy
Kali ay hi Cristo at kadwan Apo Dios, ya hiya at Apo Dios ay mismu.
2 Hi tona ay Kali at kadwan Apo Dios nunlapu ad maliyam.
3 Nan am-in ay wacha at finayang Apo Dios babaen kan hiya, ya mu achi babaen kan
hiya at maid usa as nafiayang.†
4 Hiya nan kurpuwan chi fiyag, ya nan nauy ay fiyag at hiyana nan silaw ay manilaw
as nan numnum nan tataku.

---

* **1:1** Nan kali at hiya nan mangammuwan as nan wacha as numnum. Isunga nan laychun ay kanan nan Kali ay hi Cristo at hiya nan mangammuwan nan tataku as nan numnum Apo Dios. † **1:3** Gen. 1:1; 1 Co. 8:6; Col. 1:16-20

5 Nan silaw at silawana nan ngongot, ya achi poros amisun nan ngongot nan silaw.
6 Wacha nan usa ay taku ay finaor Apo Dios ay nan ngachana at Juan.‡
7 Enmali ay uy mangepaneknek as nan maepangkep as nan nauy silaw ta am-in ay tataku at omafurotcha koma babaen kan hiya.
8 Hi Juan ay mismu at fiakun hiya nan chiyuy silaw. Enmali yangkiay ay uy mangepaneknek as nan maepangkep as nan chiyuy silaw.
9 Nan tit-iwa ay silaw ay manilaw as nan numnum nan am-in ay tataku at cha omali asna's luta.
10 Asna's luta nan nawawad-anana, ya am-in ay wacha hena at finayang Apo Dios babaen kan hiya. Uray mu hiyasa, nan tataku at kuncha challu chaan enmatonan hiya.
11 Enmali henan mismu ay ilina, ngem chaan enawat nan kakailiyana hiya.
12 Ngem am-in ay nang-awat ya enmafurot kan hiya at chicha nan nangichatana as kalibfengan ay munfialin as an-ak Apo Dios.
13 Nan kiapón nan nunfialinancha as an-ak Apo Dios at fiakun nan naiyankancha as nan chanakchakorcha winnu fiakun kiapú as nan pangkep nan hen-asawa ay mawad-an as anak, ngem kun at babaen as nan pannakafialin Apo Dios.
14 Nan Kali at nunfialin as taku ya nakiili kan chakami. Naila nan grasyana as nan am-in ay en-enatna, ya am-in nan infiagfiakiana at tit-iwa. Inilami nan kaichayawana ay inchat Amana kan hiya ay us-usa ay Anakna.
15 Hi Juan at penaneknekana nan maepangkep as nan hana Kali. Infukiawna, "Hi tona nan infiakiak kan chakayu un, 'Nan cha umunud kan ha-un at am-amud mu ha-un, tay nawawacha hiya sakbay maiyanakak.' "
16 Kiapú as nan ongoongor ay sug-angna, kanayon ay somabsafi nan bendisyona kan chitaku am-in.
17 Tay nan Lintig at enpakaammon Apo Dios babaen kan Moises, ngem nan grasyana ya nan kenatit-iwa maepangkep kan hiya at enpakaammuna babaen kan Jesu Cristo.
18 Maid poros nakaila kan Apo Dios mu achi yangkiay nan us-usa ay Anakna ay Dios mismu ay kadwan Amana. Hiya nan nangepakaammu as nan maepangkep kan Amana as nan tataku.

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18)

19 Hiyana nan penaneknekan Juan as nan papachi ya as nan chiyuycha Levita ay finaor nan anap-apon chi Judio ad Jerusalem ay uy manarudsud kan Juan mu anan ngachana.
20 Chaan ensaot Juan, ngem kuna at inpudnu kan chicha un, "Fiakun ha-un nan Cristo."§
21 Senarudsudcha, "Ngachanmu ngay ngarud? Ay he-a hi Elias?"*
"Fiakun," ensongfiat Juan.
"Ay he-a nan Pomapadtu ay sasad-unmi?"† senarudsudcha kasin.
"Fiakun," ensongfiatna.
22 Kenalicha kan Juan, "Ayu man paat ifiakiam mu anan ngachanmu. Masapor wachay esongfiatmi as nan chiyuycha nangifiaor kan chakami. Anan ngachanmu tit-iwa?"
23 Tinumfor hi Juan babaen as nan nangifiag-ana as nan enpadton Isaias, "Ha-un nan kalen nan cha mangifugfukiaw henan disyerto un, 'Munlutkunyu nan ayun nan Apo.' "‡
24 Angkiay ya nan chiyuycha finaor nan chiyuycha Fariseo at senarudsudcha kan Juan,

---

‡ **1:6** Luc. 1:5-25 § **1:20** Jn. 1:41. "Cristo" as nan kalen chi Griego winnu "Mesias" as nan kalen chi Hebreo. Nan laychuna ay kanan at nan chinutokan Apo Dios ay muntoray. * **1:21** Mat. 11:14 † **1:21** Deut. 18:18-20 ‡ **1:23** Isa. 40:3; Mar. 1:2-3; Luc. 3:4-6

25 "Adchi ngay t'uyka munfunyag mu fiakun he-a nan Cristo winnu hi Elias winnu nan
chiyuy pomapadtu?"
26 Tinumfor hi Juan, "Funyakiak chakayu as chanum, ngem wacha kan chakayu nan
achiyu am-ammu.
27 Hiya nan cha umunud kan ha-un, ya achiyak poros maekari ay mangfokat as kiarot
nan sapatosna."
28 Enommat chaná am-in ad Betania as apét fomokfoknakian nan urkiw as nan usa
ay chumang nan wawwang ay Jordan ay cha munfunfunyakian Juan.

Nan Korderon Apo Dios

29 As nan kafikiatana, inilan Juan hi Jesus ay cha omali kan hiya, ya kanana, "Nauy
nan Korderon Apo Dios ay mangaan as fiasfiasor nan katakutaku!
30 Hi tona nan infiakiak ay cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un, tay
nawawacha hiya sakbay maiyanakak.
31 Uray ha-un at achek us am-ammu hiya ad kasin, ngem enmaliyak ay mangfunyag
as nan tataku as chanum ta hiyasa nan maepakaammuwana kan chakayu ay kianak
Israel."
32 Nauy nan pammaneknek Juan, "Inilak nan Espiritu Santo ay kenomsop ay kaman
karopati ay nurpu ad chaya ya nayaschi kan hiya.
33 Ha-un mismu at achek am-ammu hiya. Ngem hi Apo Dios ay nangifiaor kan ha-
un ay mangfunyag as nan tataku as chanum at kenalina kan ha-un, 'Nan ilaumtu ay
komsopan ya mayayaschiyan nan Espiritu Santo at hiya nan mangfunyagtu as nan
tataku as Espiritu Santo.'
34 Inilak sa tit-iwa, at paneknekak kan chakayu ay hiya nan Anak Apo Dios."

Nan Omona Ay Disipulus Jesus

35 As nan kafikiatana, nangatakchug hid-i kasin cha Juan ya nan chuwa ay disipu-
lusna.
36 Kun pay inilan Juan hi Jesus ay cha mar-os, kenalina, "Chiyuy nan Korderon Apo
Dios!"
37 Chinngor nan chiyuycha chuwa ay disipulus Juan nan kenalina, at inmunudcha
kan Jesus.
38 Nunsakong hi Jesus, ya inilana chicha ay cha umunud kan hiya. Angkiay senarud-
sudna kan chicha, "*Ay wachay chayu anapun?*"
"Rabbi, ay chaud man paat nan mamagyanam?" Ensongfiatcha. (Nan laychun ay
kanan nan Rabbi at "Misturu").
39 Kenalen us Jesus, "*Akayu ta ilaunyu.*" Isunga nakiuycha kan hiya, at inilacha nan
mamagyanana, nakepagyancha kan hiya as nan hana ay urkiw, tay alas kuwatro as nan
makiayud.
40 Hi Andres ay sunúd Simon Pedro at hiya nan usa as nan chiyuycha chuwa ay
nanngor as nan infiakian Juan ya nakiuy kan Jesus.§
41 Uy enanap Andres omona hi Simon ay sunúdna. Kuna pay inila, kenalina kan hiya,
"Nad-ananmi nan Mesias." (Nan laychun ay kanan nan Mesias at Cristo.)
42 Angkiay ya intun-udna hi Simon kan Jesus.
Entoongan Jesus hi Simon, ya kanana, "*He-a hi Simon ay potot Juan. Mangadnankantu
as Cefas.*" (Nan laychuna ay kanan at Pedro.)*

Nan Nangayakian Jesus Kan Cha Felipe Kan Natanael

43 As nan kafikiatana, ninumnum Jesus ay umuy ad Galilea. Ininchanana hi Felipe,
ya kanana kan hiya, "*Aka, unuchunak.*"

---

§ **1:40** Mat. 4: 18-22 * **1:42** Nan Cefas ya Pedro ay ngachan at munpachong ay fiatu nan laychuna ay kanan.

44 Hi Felipe at i-Betsaida ay kailiyan cha Andres kan Pedro.
45 Naanapan Felipe hi Natanael, ya infiakiana kan hiya, “Ininchananmi nan chiyuy
taku ay insurat Moises as nan liblon chi Lintig ya nan insurat us nan chiyuycha
pomapadtu. Hiya hi Jesus ay i-Nazaret ay potot Jose.”
46 Angkiay ya kenalen Natanael kan hiya, “Ay wacha ngun paat chi ammay ay murpu
ad Nazaret?”
“Aka at kayya ta ilaum!” kenalen Felipe.
47 Kun pay inilan Jesus hi Natanael ay cha omali kan hiya, infiakiana nan maepangkep
kan hiya, “*Nauy nan tit-iwa ay kianak Israel ay maid poros kenasikap kan hiya.*”
48 As nan hiyachi, kenalen Natanael kan Jesus, “Anan nangammuwam kan ha-un?”
Tinumfor hi Jesus, “*Inilak he-a as nan puon nan kaiw ay igos sakbay ayakian chaká kan
Felipe.*”
49 Tinumfor hi Natanael, “Misturu, he-a payat nan Anak Apo Dios! He-a nan Aren nan
Israel!”
50 Tinumfor hi Jesus, “*Enmafurotka o-ngun kiapú ta kenalek un inilak he-a as nan puon
nan kaiw ay igos. Ilaumtu nan ongoongor ay nakaskaschaaw ay ommat mu nan nauycha.*”
51 Angkiay ya kenalen Jesus kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay ilaun-
yuntu ad chaya ay kaman nanatkafian ya nan angheles Apo Dios ay cha um-umuy ya cha
komkomsop as nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”†

2

Nan Chuyas Ad Cana

1 Kun pay inmuy chi chuwa ay urkiw, wacha nan chuyas henan ili ad Cana henan
probinsiya ay Galilea. Wacha hid-i hi enan Jesus.
2 Naayakian us cha Jesus ya nan disipulusna ay makichuyas.
3 Kun pay nam-in nan fiayas, kenalen enan Jesus kan hiya, “Nam-in at nan fiayascha.”
4 Kenalen Jesus kan Maria, “*Ammi, achiyak ud-ay fifiyangan, tay nan timpok ay
mangtongpar as nan planon Apo Dios at chaan pay omali.*”
5 Kenalen enana as nan chiyuycha mafiabfiaor, “Atunyu nan uray ngachana ay
ifiakiana kan chakayu.”
6 Wacha hid-i nan nunkaesaad ay unum ay anad-acha-an ay panannu ay naamma as
fiatu ay natotorwan as ifuru, tay wacha nan iniili ay ukialen chi Judio maepangkep as
nan ustu ay atun ay munfuru.* Nan usa ay panannu at ittuna nan kiayud hinfialilis ay
chanum.
7 Kenalen Jesus as nan chiyuycha mafiabfiaor, “*Punuwunyu nan hanacha panannu as
chanum.*” Pinnucha tit-iwa am-in.
8 Angkiay ya kenalina kan chicha, “*Pomaok kayu as nan hana chanum, ya iyuyyu as
nan mangenongnongnong as nan nauy chuyas.*” Inyuycha tit-iwa.
9 Angkiay ya tenamtaman nan mangenongnongnong as nan chuyas nan chanum ay
nunfialin as fiayas. Achina ammu nan nurpuwana, ngem nan chiyuycha mafiabfiaor
ay penmaok as nan chanum at chicha nan nangammu. Isunga enayakiana nan chiyuy
chinmuyas ay laraki,
10 ya kanana kan hiya, “Nan iniili ay ukialen nan tataku at epaikopcha omon-ona nan
am-ammay ay fiayas, ya kun pay chakus enpapas nan mangili ay inmikop, ichatcha nan
achi am-ammay ay fiayas. Ngem he-a at intupugmu nan am-ammay ay fiayas inkiana
ad wani.”
11 Nan enat Jesus ad Cana ad Galilea at hiyana nan enmon-ona ay nakaskaschaaw ay
sinyar ay nangepail-ana as nan kaichayawana, at kaskasin enmafurot nan disipulusna
kan hiya.

---

† **1:51** Gen. 28:12 * **2:6** Mar. 7:3

12 As nan narpasan nan chuyas, inmuy hi Jesus ad Capernaum ay kadwana cha enana,
nan susnúdna, ya nan disipulusna. Hid-i nan nagyanancha as kaat ay urkiw.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Templo (Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-17; Luc. 19:45-46)

13 As nan kiayud umchanan nan Fiastan chi Judio ay makali un Munlausan, enmabrat
cha Jesus ad Jerusalem.
14 Sinungkop hiya as Templo, ya ininchanana nan tataku ay cha mun-el-elaku as fiaka,
karnero ya karopati,† ya nan chiyuycha munsoksokat as siping ay nangatokor.
15 Isunga nun-amma hi Jesus as saplet ay tali, ya enpak-akna manipud as nan Templo
nan am-in ay mun-el-elaku, ya enafugna nan karnerocha ya fiakacha. Inwakletna us
nan siping nan chiyuycha munsoksokat as siping, ya enlokabfuna nan lamesaancha.
16 Kenalina as nan chiyuycha mun-el-elaku as karopati, "*Ipitiwyu at am-in chaná!
Achiyu man munfialinun nan afong Amak as mun-el-elakwan!*"
17 Nanumnum nan disipulusna nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Nan
mangesasaketak as nan afongmu at hiya nan ekatuyku."‡
18 Kiapú as nan enat Jesus, kenalen nan anap-apon chi Judio kan hiya, "Ngachana
nan nakaskaschaaw ay sinyar ay atum as mangepail-am kan chakami ay wachay
kalibfengam ay mangekaman as nan nauycha?"
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Okrangunyu nan nauy Templo, at kiaufoktu as kun
turu ay urkiw.*"
20 Angkiay ya kenalen nan chiyuycha Judio kan hiya, "Opat puru ya unum ay tawwun
nan nakiaufian nan nauy ay Templo, ya kanam un kun turu ay urkiw chi mangkiaufiam
kasin?"
21 Ngem nan templo ay kenalen Jesus at hiya nan achorna.
22 Isunga as nan natakuwan Jesus manipud as nan utúy, ninumnum nan disipulusna
nan nauy kenalina. Angkiay ya enafurotcha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ya nan
infiakian Jesus.

Ammon Jesus Nan Numnum Nan Tataku

23 As nan nakifiastaan Jesus ad Jerusalem, ongorcha nan enmafurot kan hiya as nan
nangil-ancha as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna.
24 Ngem chaana entalek nan achorna kan chicha, tay aammuna nan numnum nan
tataku.
25 Achi kis-an wacha nan mangepaneknek kan hiya as nan maepangkep kan chicha,
tay hiya mismu at aammuna nan wacha as numnumcha.

3

Cha Jesus Kan Nicodemo

1 Wacha nan usa ay membron nan bunggoy chi Fariseo ay nan ngachana at Nicodemo
ay ap-apon chi Judio.
2 As nan henlafi, inmuy hiya kan Jesus, ya kanana, "Misturu, ammumi ay us-
aka ay mun-isursuru ay infiaor Apo Dios, tay maid makaekaman as nan nauycha
nakaskaschaaw ay sinyar ay cham at-atun sukúd wacha hi Apo Dios kan hiya."
3 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Maid maetapi henan
muntorayan Apo Dios sukúd maiyanak kasin.*"
4 Senarudsud Nicodemo kan hiya, "Anuy man atun nan taku ay kasin maiyanak mu
chakus at narakay? Ay kun mafialin ay kasin sungkop as nan puton enana ta maipidwa
ay maiyanak? Achi met!"

† **2:14** Nan nauycha animar at maichaton kan Apo Dios. ‡ **2:17** Sal. 69:9

5 Tinumfor hi Jesus, *“Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Maid maetapi henan muntorayan*
*Apo Dios sukúd maiyanak as chanum ya as Espiritu Santo.**
6 *Nan maiyanak as taku at taku challu, ya nan maiyanak as Espiritu Santo at naespiri-*
tuwan.
7 *Achika koma maschaaw as nan nangaliyak kan he-a un masapor maiyanak kayu*
kasin.
8 *Nan angin at umuy as kumpurmi ay ay-ayana. Chungrum nan atifungugna, ngem*
achim ammu nan nurpuwana winnu ay-ayana. Assesa us nan chunon nan Espiritu Santo
as nan am-in ay tataku ay maiyanak kasin.”
9 Senarudsud kasin Nicodemo kan hiya, “Anan atun man tona ay ommat?”
10 “*Ayokayong!*” kenalen Jesus. *“Usaka met ay misturon nan chiyuycha kianak Israel,*
ya achim pay laing maawatan na?
11 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ifiakiami nan ammumi ya paneknekanmi nan inilami,*
ngem kunyu achi awatun nan pammaneknekmi.
12 *Mu hiyasa ay nan infiakiak maepangkep as nan wacha asna's luta at achiyu afurotun,*
anan atunyu ay mangafurot mu ifiakiak nan maepangkep as nan wacha ad chaya?
13 *Maid pay inmuy ad chaya omangkiay nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kenomsop*
ay nurpu ad chaya.
14 *Kaman as nan nangetag-uyan Moises as nan inur-urug ay kianfiang as nan tukud*
henan disyerto,† *masapor us assesa nan maekaman as nan Naepadtu ay Anak chi Taku*
15 *ta nan uray ngachana ay omafurot kan hiya at mawad-an as fiyag ay maid pat-*
ingkiana.”
16 “*Kiapú ta laylaychun Apo Dios as solet nan tataku asna's luta, inchatna nan us-usa*
ay Anakna‡*ta nan uray ngachana ay omafurot kan hiya at achi machusa ay maisiyan kan*
Apo Dios, ngem mawad-an as fiyag ay maid patingkiana.
17 *Tay chaan finaor Apo Dios nan Anakna asna's luta ta keddengana ay manusa as nan*
tataku, ngem kuna at finaor ta maesarakancha babaen kan hiya.
18 *Nan taku ay omafurot kan hiya at achi makeddengan ay machusa. Ngem nan taku*
ay achi omafurot at chakus naokóm ay machusa, tay chaana enafurot nan us-usa ay Anak
Apo Dios.§
19 “*Hiyana nan kiapón nan maokománcha: Enmali nan silaw ay manilaw as numnum nan*
tataku asna's luta, ngem lenaylayadcha nan ngongot mu nan silaw, tay mangotettet nan
chacha atuatun.
20 *Tay nan ngachana ay cha mangekamkaman as mangotettet at kaiingorna nan silaw.*
Achina laychun ay maesnop as nan silaw, tay achina laychun ay maepaila nan mangotettet
ay chana atuatun.
21 *Ngem nan taku ay cha mangekamkaman as tit-iwa at maesnop as nan silaw ta*
maepaila ay ustu ay nan chana at-atun at nurpu kan Apo Dios.”

Nan Nangifiag-an Juan As Nan Maepangkep Kan Jesus

22 As nan narpasan tona, inmuy hi Jesus ya nan disipulusna henan probinsiya ay
Judea. Hid-i nan nayaschiyancha ay nunfunfunyag.*
23 Hi Juan us at cha munfunfunyag ad Enon ay sag-un nan Salim, tay ongor chi
chanum hid-i. Chacha um-umuy nan tataku kan hiya, ya chana funfunyakian chicha.
24 As nan hiyachi, chaan pay naifiarud hi Juan.
25 Nunlapuy sososek nan disipulus Juan ya nan usa ay Judio maepangkep as nan
panagcharos.†

---

* **3:5** Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luc. 3:16 † **3:14** Num. 21:4-9 ‡ **3:16** Jn. 1:14; 1 Jn. 4:9 § **3:18** Mar. 16:16; Jn. 5:24

* **3:22** Jn. 4:2 † **3:25** Mu maepangkep as panagcharos, nan chiyuycha Judio at ongor chi lintigcha maepangkep as nan mangorasancha as achorcha ya nan osaruncha ay mangan ta maekaricha ay mangchaychayaw kan Apo Dios.

26 Isunga inmuycha kan Juan, at kenalicha, “Misturu, ay manumnummu nan chiyuy
taku ay kadwam as nan usa ay chumang nan wawwang ay Jordan, nan chiyuy pay
challu penaneknekam kan chakami? Cha munfunfunyag hiya, ya chacha um-umuy am-
in chi tataku kan hiya.”
27 Tinumfor hi Juan, “Maid saad as nan fiyag ay maawat chi taku sukúd ichat Apo Dios
kan hiya.
28 Chakayu ay mismu nan mangepaneknek as nan kenalek un, ‘Fiakun ha-un nan
Cristo, ngem infiaorak ay mangon-ona mu hiya.’
29 Nan nauy at maepachong as nan chuyas nan chumuyas ay laraki ya nan chumuyas
ay fiafiai. Nan kiayyum nan chumuyas ay laraki at hiya nan mangenongnong as nan
sakiana as nan chuyas. Munsusuud ya chumngor hiya as nan munfiangchan nan
chumuyas ay laraki. Kuna pay chungrun nan kalina, ongor nan lagsakna. Assesantu
nan lagsakku, tay ha-un nan maepachong as nan hana kiayyum.
30 Masapor omam-amud hiya, ya ha-un at masapor omap-apuchak.”

Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

31 Nan omali ay murpu as ngatu at nangatngatu as nan am-in. Nan chiyuy murpu
asna's luta at kun challu asna's luta nan kawad-ana, ya nan chana apaapatun at
maepangkep yangkiay as nan wacha asna's luta. Ngem nan omali ay murpu ad chaya
at hiya nan nangatngatu as nan am-in.
32 Paneknekana nan inilana ya chinngorna, ngem kun maid omafurot as nan pam-
maneknekna.
33 Nan taku ay omafurot as nan pammaneknekna at penaneknekana ay tit-iwa nan
kenalen Apo Dios.
34 Tay nan infiaor Apo Dios at ifiakiana nan kalen Apo Dios, tay inchat Apo Dios kan
hiya nan am-in ay pannakafialin nan Espirituna.
35 Nan Dios Ama at laylaychuna nan Anakna, ya am-in ay ka-ichin at inpurangna kan
hiya.
36 Nan uray ngachana ay omafurot as nan Anakna at mawad-an as fiyag ay maid
patingkiana. Ngem nan achi mangtongpar as nan Anakna at achi mawad-an as fiyag,
ngem kun at mawad-an as nan ichusan Apo Dios in-inkiana.

4

Hi Jesus Ya Nan Fiafiai Ay I-Samaria

1 Chinngor nan chiyuycha Fariseo ay ong-ongor chi cha aw-awisun ya funfunyakian
Jesus as papasorotna mu hi Juan.
2 Ngem nan kenatit-iwana at chaan nunfunfunyag hi Jesus mismu, ngem kun at nan
disipulusna yangkiay.
3 Kun pay naammuwan Jesus ay chinngor nan chiyuycha Fariseo na, nak-ak hiya ad
Judea ya nunfiangad ad Galilea.
4 As nan hiyachi, masapor mar-os hiya henan probinsiya ay Samaria.
5 Inumchan cha Jesus ad Sicar ay usa ay ili ad Samaria ay achi achawwi henan luta ay
enpatawid Jacob kan Jose ay pototna.*
6 Wacha hid-i nan fufun chin Jacob. Kun pay nabray hi Jesus ay nanarcharan,
tenmokor hiya as nan fianang nan fufun. Kiayud munkiawa as nan hiyachi.
7 As nan hiyachi, enmali ay somakchu nan usa ay fiafiai ay i-Samaria. Kenalen Jesus
kan hiya, “*Ettanak pay as ikopok?*”
8 Kun pay nan disipulus Jesus at inmuycha henan ili ta uycha lomaku as kanuncha.

* **4:5** Gen. 33:19; 48:21-22; Jos. 24:32

9 “Ha? Kunka cha Judio ya, anuyka kumchaw as ikopum kan ha-un ay fiafiai ay i-Samaria?” ensongfiat nan fiafiai. (Tay nan chiyuycha Judio at achicha makekadkadwa as nan chiyuycha i-Samaria.)†
10 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Mu naammuwam koma nan ichat Apo Dios ya mu ngachana nan cha kumchaw as ikopuna kan he-a, kumchawka koma kan hiya, at ettan chaká as chanum ay umichat as fiyag.*”
11 Kenalen nan fiafiai, “Sir, maid met kayong esakchom, ya nan fufun at narosong. Ay chaud ngay nan omor-am as nan hana chanum ay umichat as fiyag?
12 Ay am-amudka mu nan kaap-uwan takú ay chin Jacob? Hiya met nan nangepatawid as nan nauy fufun kan chakami, ya hena us nan inmig-ikopana patí nan an-akna ya nan chiyuycha tarakoncha.”
13 Kenalen Jesus, “*Nan am-in ay umikop as nan nauy ay chanum at masketan kasin.*
14 *Ngem nan uray ngachana ay umikop as nan chanum ay ichatku kan hiya at achintu poros masmasketan. O, nan chanum ay ichatkuntu kan hiya at munfialin as ugwor as achorna ay achi makmak-et ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.*”
15 Chinawat nan fiafiai kan hiya, “Sir, ichatmu pay na ngarud ay chanum kan ha-un ta achiyak kasin masmasketan, winnu omar-ali hena ay somakchu.”
16 Kenalen Jesus kan hiya, “*Uymu ayakian hi asawam, at munfiangadka hena.*”
17 “Maid met kang asawak,” ensongfiat nan fiafiai.
“*Tit-iwa met nan kenalem ay maid asawam,*” kenalen Jesus.
18 “*Namen lemaka ay enmasawa, ya fiakunmu asawa nan laraki ay enteteponmu ad wani. Tit-iwa nan infiakiam kan ha-un.*”
19 “Sir,” kenalen nan fiafiai, “madlawku ay usaka payat ay pomapadtu!
20 Nan kaap-uwanmi met ay i-Samaria at henan nauy ay chuntug nan nunchay-chayawancha kan Apo Dios, ngem chakayu ay Judio at kananyu un masapor ad Jerusalem nan munchaychayawan takú.”
21 “*Ammi,*” ensongfiat Jesus, “*afurotum nan kanak ay omalintu nan timpu ay fiakun hena ay chuntug winnu ad Jerusalem nan munchayawanyu kan Dios Ama.*
22 *Chakayu ay i-Samaria at achiyu am-ammu nan chayu chaychayawun. Chakami ay Judio at am-ammumi nan chami chaychayawun, tay kan chakami nan nurpuwan nan omesarakan.*‡
23 *Uray mu hiyasa, cha omali nan timpu, ya nauy at ad wani ay nan chiyuycha tit-iwa ay manangchaychayaw kan Dios Ama at munchaychayawchantu kan hiya babaen as nan Espirituna ya maiyunud as nan kenatit-iwa, tay chatona nan laychun Apo Dios ay munchayaw kan hiya.*
24 *Hi Apo Dios at Espiritu ngamin, ya nan chiyuycha manangchaychayaw kan hiya at masapor munchaychayawcha babaen as nan Espirituna ya maiyunud as nan kenatit-iwa.*”
Hiyana nan kenalen Jesus.
25 Kenalen nan fiafiai kan hiya, “Ammok ay omalintu nan Mesias ay makali un Cristo. As nan omaliyana, epakaammunantu kan chitaku nan am-in.”
26 Tinumfor hi Jesus, “*Ha-un ay cha maketagtakiatfor kan he-a nan cham kankanan.*”
27 As nan hiyachi challu, nunfiangad nan disipulusna, at naschaawcha ay nangchan kan hiya ay cha maketagtakiatfor as nan fiafiai. Ngem maid kan chicha nan nangsarud-sud as nan fiafiai, “Ngachana nan laychum?” winnu nangsarudsud kan Jesus, “Adchi t'uyka cha maketagtakiatfor kan hiya?”
28 Angkiay ya tenaynan nan fiafiai nan sakchuwana, ya nunfiangad henan ili. Ke-nalina as nan tataku hid-i,

† **4:9** As nan tapina ay manuskritu at kanana, “Tay nan chiyuycha Judio at achicha os-osarun nan umig-ikopan nan chiyuycha i-Samaria.” ‡ **4:22** Sal. 147:19-20; Isa. 2:3; Rom. 3:1; 9:3-5

29 “Akayu kay t'uyyu ilaun nan laraki ay nangifiakia kan ha-un as nan am-in ay en-enatku. Ay fiakun ngun hiya nan Cristo?”
30 Nak-akcha henan ili, ya inmuycha kan Jesus.
31 As nan hiyachi us, cha iyannoannong nan disipulus ay mangali kan Jesus, “Misturu, ayu manganka.”
32 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Wacha nan kanok ay achiyu ammu.*”
33 Isunga enlapon nan disipulusna ay matatakiatfor, “Ay wacha ngun chi nangiyali kan hiya as makan?”
34 Kenalen Jesus kan chicha, “*Nan kanok at nan mangekamanak as nan laychun nan nangifiaor kan ha-un ya nan manglopasak as nan epadnuna kan ha-un.*
35 *Ay kun achi wacha nan kankananyu un, ‘Opat ay furan pay sakbay kaseani’? Ilaunyu nan chiyuycha tataku. Nan nauycha tataku ay cha omali at maepachongcha as nan chiyuycha pakuy ay mafialin ay maani.*
36 *Nan mun-ani at malagfuwan, ya nan tataku ay chicha nan maepachong as nan aniyuna at ettan Apo Dios as fiyag ay maid patingkiana. Isunga nan muntanum as kalen Apo Dios ya nan mun-ani at munlagragsakcha ay chuwa.*
37 *Tit-iwa chaná ay karkali, ‘Nan usa nan muntanum ya tukún nan mun-ani.’*
38 *Finaorku chakayu ay mun-ani as nan chaanyu inidnuwan. Tukúncha nan nunchunu, ya ad wani maarayu nan inidnuwancha.*”
39 Ongor chi i-Samaria henan hana ay ili nan enmafurot kan Jesus kiapú as nan pammaneknek nan fiafiai un, “Infiakiana kan ha-un nan am-in ay en-enatku.”
40 Isunga as nan enmaliyan nan chiyuycha i-Samaria kan Jesus, chinawatcha kan hiya ay makepagyan hiya kan chicha, at nagyan hiya's chi as chuwa ay urkiw.
41 Enmong-ongorcha nan enmafurot kan Jesus kiapú as nan insursuruna.
42 Kenalicha as nan fiafiai, “Nan omafurotanmi ad wani at fiakun at kiapú as nan infiakiam, ngem kiapú as nan nanngoranmi ay mismu as nan kenalina. Ammumi ay hi tona nan tit-iwa ay Mangesarakan as nan tataku asna's luta.”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Anak Chi Opisyar

43 Kun pay inmuy chi chuwa ay urkiw, nak-ak cha Jesus ad Samaria ya inmuycha henan probinsiya ay Galilea.
44 Tay hi Jesus challu mismu nan nangali un achi maichayaw nan pomapadtu henan mismu ay ilina.
45 As nan enmaliyan cha Jesus ad Galilea, menangilen nan umili hid-i hiya, tay inilacha nan am-in ay en-enatna as nan fiastan chi Judio ad Jerusalem as nan nakifi-astaancha hid-i.
46 As nan hiyachi, kasin nunfiangad hi Jesus ad Cana ay ili ad Galilea ay hid-i nan nangepafialinana as nan chanum as fiayas. Wacha nan usa ay opisyar chi goberno ay nan pototna ay laraki at cha munsaket ad Capernaum.
47 Kuna pay chinngor ay enmali hi Jesus ad Galilea ay nurpu ad Judea, inmuy hiya kan Jesus ya nunpasug-ang kan hiya ay chumayyu ad Capernaum ya epaammayna nan pototna ay kiayud matuy.
48 Kenalen Jesus kan hiya, “*Maid challu omafurot kan chakayu sukúdyu ilaun nan nakaskaschaaw ay sinyar ay maekaman.*”
49 “Sir,” kenalen nan opisyar, “makichayyuka man paat kan ha-un ta achi matuy nan pototku.”
50 Kenalen Jesus, “*Komatamka. Omammay nan pototmu.*” Enafurot tit-iwa nan opisyar nan kenalen Jesus, at nunligwat ay kenmatam.

51 As nan chana chumayyuwan ay komatam ad Capernaum, sinib-at nan chiyuycha
fiabfiaaruna hiya, ya enpachamagcha ay enmammay nan pototna ay laraki.§
52 Senarudsud nan opisyar kan chicha mu ngachana ay uras nan enmammayan nan
pototna.
Tinumforcha kan hiya, “Ad kugkia as nan ala ona as nan makiayud nan nakaanan
nan puchotna.”
53 Haat manumnum nan aman nan onga ay hiyachi nan uras ay nangaliyan Jesus kan
hiya, “*Omammay nan pototmu.*” Isunga hiya ay mismu ya am-in nan membron nan
pamilyana at enmafurotcha.
54 Hiyana nan maekadwa ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enat Jesus ad Galilea as nan
nurpuwana ad Judea.

5

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Laraki Ad Betsata

1 As nan narpasan tona, wacha nan fiastan chi Judio ad Jerusalem, ya enmabrat cha
Jesus ay nakifiasta.
2 As nan sag-un chi Sungkopan chi Karnero ad Jerusalem, wacha nan nanapsong ay
mun-om-omsan ay nan ngachana as nan kalen chi Hebreo at Betsata.* Naliwus as lema
ay fiangsar nan hana mun-om-omsan.
3 As nan nauycha ay fiangsar nan finmafiankan chi ongoongor ay munsaket ay tataku
ay kaman as nan chiyuycha nafurag, napilud ya paralitiko. [Sasad-un chatona nan
munkiwiyan nan chanum,
4 tay komsop kanu nan anghel nan Apo mu mamingsan ya ikiwina nan chanum. Mu
ngachana kanu nan omon-ona ay pomachak as nan chanum mu marpas ay maikiwi at
makaan nan kumpurmi ay saket ay wacha kan hiya.]†
5 Wacha hid-i nan usa ay laraki ay turon puru ya waru ay tawwun chi nunsasaketana.
6 Kun pay inilan Jesus hiya ay finmafianak hid-i ya ammuna ay nafiayag chi saketna,
kenalina kan hiya, “*Ay laychum ay omammay?*”
7 Tinumfor nan laraki ay cha munsaket, “Sir, maid met mangipuuy kan ha-un as nan
nanapsong ay mun-om-omsan mu maikiwi nan chanum. As nan chak umuyan as nan
maikiwiyan nan chanum, wacha at chi enmon-ona mu ha-un.”
8 Kenalen Jesus kan hiya, “*Tomakchugka, araum nan apragmu ya manaranka.*”
9 Hiya at chi ya enmammay nan laraki. Enarana nan apragna ya nanaran.
Enommat na as nan Urkiw ay Mun-iblayan,
10 isunga kenalen nan anap-apon chi Judio as nan laraki ay enmammay, “Urkiw met
ay Mun-iblayan, ya achi eparufus nan Lintig takú ay cham a-aagpetun nan apragmu.”
11 Ngem tinumfor nan laraki, “Infiakian met nan nangepaammay kan ha-un un araok
nan apragku ya manaranak.”
12 Senarudsudcha kan hiya, “Ngachana nan laraki ay nangali kan he-a un araum nan
apragmu, ya manaranka?”
13 Ngem nan laraki ay enmammay at achina ammu mu ngachan tud-i, tay nak-ak hi
Jesus ay maid nakadkadlaw kan hiya as nan ongor ay tataku hid-i.
14 Kun pay naaw-awni as akét, ininchanan Jesus nan laraki as Templo, ya kanana kan
hiya, “*Ilaum at enmammayka! Ikinakmu ngarud ay cha fumasofiasor ta maid kaskasin
likiat as ommat kan he-a.*”
15 Nak-ak nan laraki, ya uyna infiakia as nan anap-apon chi Judio ay hi Jesus nan
nangepaammay kan hiya.

---

§ **4:51** Nan kaachawwen nan Cana inkiana ad Capernaum at kiayud 32 kilometro. * **5:2** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at makali un Betsaida winnu Betesda. † **5:4** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid chaná ay versikulu.

16 Hiyana nan kiapúna ay enlapon nan chiyuycha Judio ay namarpalikiat kan Jesus,
tay enatna na as nan Urkiw ay Mun-iblayan.
17 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Hi Amak at achina ikinkinak ay cha*
munchunchunu ay mangepaila as sug-angna. Assesa us nan chak at-atun."
18 Kiapú as nan nauy ay infiakian Jesus, kaskasin enpapaten nan anap-apon chi Judio
ay mangpatuy kan hiya, tay chaana yangkiay lenabsing nan Urkiw ay Mun-iblayan,
ngem enpachongna pay nan achorna kan Apo Dios as nan nangaliyana un hi Apo Dios
nan Amana.

Nan Kalibfengan Jesus Ay Anak Apo Dios

19 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan Anak at maid*
mafialina ay atun as nan mismu ay kalibfengana, ngem atuna nan iilauna ay cha at-atun
Amana, tay mu ngachana nan atun nan Ama, atun us nan Anak.
20 *Tay nan Ama at laylaychuna nan Anak, ya am-in nan chana at-atun at enpailana kan*
hiya. Wacha pay nan epailana kan hiya ay kaskasin nakaskaschaaw mu nan nauycha ta
maschaaw kayu.
21 *Tay kaman as nan Ama ay takuwuna nan nunkatuy, assesa us as nan Anak ay*
takuwuna nan laychuna.
22 *Nan Ama at maid okomuna ay tataku, ngem am-in nan kalibfengan ay mun-okóm at*
inchatna as nan Anakna
23 *ta am-in ay tataku at chayawuncha koma nan Anakna ay kaman as nan*
mangchayawancha as nan Amana. Nan taku ay achi munchayaw as nan Anak at achina
us chayawun nan Ama ay nangifiaor kan hiya.
24 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay manngor as nan kalek ya omafurot as*
nan nangifiaor kan ha-un at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana. Achintu makedden-
gan hiya ay machusa, tay narpas nan naisiyanana kan Apo Dios, ya nawad-an at hiya as
fiyag ay maid patingkiana.
25 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Cha omali nan timpu, ya nauy at ad wani ay nan*
tataku ay naifilang as natuy as nan mangiilan Apo Dios at chungrunchantu nan kalen nan
Anak Apo Dios. Nan chiyuycha mangafurot as nan chinngorcha at matakucha.
26 *Tay kaman as nan Ama ay kurpuwan nan mismu ay fiyag, assesa us ay inchatna as*
nan Anakna nan kalibfengan ay mangichat as nan fiyag.
27 *Inchatna us as nan Anakna nan kalibfengan ay mun-okóm, tay hiya nan Naepadtu ay*
Anak chi Taku.‡
28 *Achi kayu maschaaw as sa, tay cha omali nan timpu ay am-in nan nunkatuy at*
chungruncha nan kalina,
29 *ya fomoknagcha as nan nailurubkancha. Nan chiyuycha nangekamkaman as am-*
may at matakuchantu manipud as nan utúy ta maichat kan chicha nan fiyag ay maid
patingkiana. Ngem nan chiyuycha nangekamkaman as mangotettet at matakuchantu
manipud as nan utúy ta makeddengancha ay machusa in-inkiana."

Nan Mangepaneknek As Nan Kenatit-iwa Maepangkep Kan Jesus

30 Inturuy Jesus, "*Maid maekamanku as nan mismu ay kalibfengak. Mun-okomák*
yangkiay ay maiyunud as nan ifiakian Amak kan ha-un. Isunga ustu nan atok ay mun-
okóm, tay fiakun nan laychok nan atok mu achi yangkiay nan laychun nan nangifiaor kan
ha-un.
31 "*Mu ha-un ay mismu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un, achi*
maafurot nan ifiakiak.
32 *Wacha us hi Amak ay mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un, ya ammok ay*
tit-iwa nan ifiakiana.

---

‡ **5:27** Dan. 7:13-14; Mat. 25:31-33; Mar. 8:38; Luc. 12:8-9

33 “*Nan usa pay at wachacha nan finaoryu ay inmuy kan Juan, ya penaneknekan Juan*
kan chicha nan tit-iwa maepangkep kan ha-un.
34 *Achek masapor chi taku ay mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un. Ngem*
epanumnumku yangkiay nan infiakian Juan ta omafurot ya maesarakan kayu.
35 *Hi Juan at maepachong as nan pingki ay cha kumarkiarud ya sumilsilaw, ya*
lenarayadyu as hen-omaketan ay nangkiankianas as nan lawagna.
36 *Ngem nan pammaneknek ay wacha kan ha-un at narawrawag pay mu nan hana*
pammaneknek Juan. Tay nan nauycha chunu ay chak lopasun ay enpatongpar Amak kan
ha-un at chatona challu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un ay hi Amak
nan nangifiaor kan ha-un.
37 *Hi Ama ay nangifiaor kan ha-un at hiya mismu nan mangepaneknek as nan*
maepangkep kan ha-un. Chaanyu poros chinchinngor nan kalina winnu inil-ila nan
lupana.
38 *Achiyu ittu nan kalina as numnumyu, tay achi kayu omafurot as nan infiaorna.*
39 *Komakud kayu ay cha mangachaachar as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios, tay*
ka-ananyu un assid-i nan atunyu ay manganap as fiyag ay maid patingkiana. Chatosa ay
naisurat nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un.
40 *Uray mu hiyasa, kunyu challu achi laychun ay omali kan ha-un ta mawad-an kayu as*
fiyag ay maid patingkiana.
41 “*Achek awatun nan pammachayaw nan tataku kan ha-un.*
42 *Ngem ammok chakayu, at ammok ay maid layadyu kan Apo Dios.*
43 *Enmaliyak babaen as nan kalibfengan Ama ya kunak achi awatun kan chakayu. Ngem*
mu wacha nan omali babaen as nan mismu ay kalibfengana, kun at hiya nan awatunyu.
44 *Anan atunyu man ngarud ay omafurot? Tay enha nan laychunyu at awatunyu nan*
pammachayaw nan tunggal usa kan chakayu, ngem achiyu met pachasun ay manganap
as nan chayaw ay murpu as nan us-usa yangkiay ay Dios.
45 *Achiyu kanan un ha-un nan mangicharumtu kan chakayu as nan Amak. Tay nan*
mangicharum kan chakayu at chin Moises ay namnamaunyu ay mangesarakan kan
chakayu.
46 *Mu enafurotyu chin Moises at afurotunak us koma, tay insuratna nan maepangkep*
kan ha-un.
47 *Ngem mu achiyu afurotun nan insuratna, anan atunyu ay mangafurot as nan kanak?*”

6

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku
(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17)

1 As nan narpasan tona,* kinumchang hi Jesus henan fiayfiay ay Galilea ay ngenad-
nancha us as Fiayfiay ay Tiberias.
2 Inmunud kan hiya nan ongoongor ay tataku, tay inilacha nan chiyuycha
nakaskaschaaw ay sinyar ay en-enatna as nan nangepaammayana as nan chiyuycha
munsaket.
3 As nan inumchanancha ad chumang, tinmikid hi Jesus ya nan disipulusna henan
usa ay chuntug, ya tenmokorcha hid-i.
4 As nan hiyachi ay timpu, kiayud umchan nan Fiastan chi Munlausan ay fiastan chi
Judio.
5 Kun pay inilan Jesus nan ongoongor ay tataku ay cha omali kan hiya, kenalina kan
Felipe, “*Ay chaud ngun nan lomakwan takú as kanun chatona ay tataku?*”

* **6:1** Omona, nunfiaat cha Jesus ay nurpu ad Jerusalem ya inmuycha ad Galilea. Angkiay ya nunlukiancha as nan fiangka, ya kinumchangcha henan fiayfiay.

6 Senarudsudna chi ay manisting yangkiay kan Felipe, tay aammon Jesus mismu nan
atuna.
7 Tinumfor hi Felipe, “Tuan! Uray chuwan kiasot ay dinario nan elaku takú as makan
at achi challu ommat as hen-anak-etuncha.”
8 Kenalen nan usa as nan disipulusna ay hi Andres ay sunúd Simon Pedro kan Jesus,
9 “Wacha nan usa ay fumarfiaru hena ay nananngát as lema ay tenapay ay naamma
as kaman safug ya chuwa ay filis, ngem ay kun challu ommat na kan chatona am-in ay
tataku?”
10 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Patokoronyu nan tataku.*” Ongor chi lukiam hid-
i, isunga hiyachi nan tenmokoran nan tataku. Nan filang nan lanaraki at umuy as leman
lifu.
11 Angkiay ya enaran Jesus nan chiyuycha tenapay ya nunyaman kan Apo Dios. Kun
pay narpas sa, enpaiwarasna as nan disipulusna ay nangiwaras as nan chiyuycha
nangatokor ay tataku. Assesa us nan enatna as nan chuwa ay filis ay enpaiwarasna
inkiana nasufucha am-in.
12 Kuncha pay am-in nasufu, kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Amongunyu am-in
nan chinaancha ta maid masayang.*”
13 Isunga enamongcha nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig
as nachaan as nan lema ay tenapay.
14 Kun pay inilan nan tataku nan nakaskaschaaw ay enat Jesus, kenalicha, “Tit-iwa ay
hi tona nan Pomapadtu ay naepadtu ay omali asna's luta.”†
15 Hi Jesus at ammuna ay kiayudcha omali nan tataku ya peletuncha hiya ta munfialin
as ari.‡ Kiapú as na, nauusa ay inmuy kasin henan chuntug.

Nan Nanaranan Jesus Henan Chanum
(Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52)

16 Kun pay cha maschum, chinmayyucha nan disipulus Jesus henan olet nan fiayfiay.
17 Nunlukiancha as nan fiangka, ya inligwatcha ay kumchang ad Capernaum. Kun
pay naschum, maid pay laing hi Jesus kan chicha.
18 As nan hiyachi, nawacha at chi challuyon, tay mun-atifudfud chi angin.
19 Kun pay inmuy as lema winnu unum ay kilometro nan kinchangcha, inilacha hi
Jesus ay cha manarcharan henan oson nan chanum, ya cha maesnop as nan fiangka.
Inmugyatcha as solet.
20 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Ha-un na! Achi kayu umugyat.*”
21 Angkiay ya laraychuncha ay mangilukian kan hiya. Hiya at chi ya inumchancha as
nan olet nan lukiar ay ay-ayancha.

Hi Jesus Nan Makan Ay Umichat As Fiyag

22 As nan kafikiatana, nan ongoongor ay tataku ay nataynan ad chumang at sisin-
udcha hi Jesus. Nanumnumcha ay kun usa nan fiangka ay wacha hid-i as nan lafi, ya
ammucha us ay chaan nakilukian hi Jesus, ngem kun yangkiay nan disipulusna.
23 As nan hiyachi, nan tapina ay fiangka ay nurpu henan ili ay Tiberias at enmalicha as
nan sag-un nan lukiar ay nanganancha as tenapay as nan narpasan nan nunyamanan
Apo Jesus.
24 Kun pay inilan nan tataku ay maid hi Jesus hid-i winnu nan disipulusna, nunlukian-
cha as nan chiyuycha fiangka, ya inmuycha ad Capernaum ay uy manganap kan Jesus.
25 Kuncha pay ininchanan hi Jesus ad chumang nan fiayfiay, kenalicha kan hiya,
“Misturu, kaatna payat chi enmaliyam hena?”
26 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa,*” ensongfiat Jesus. “*Chaak anaanapun kan
chakayu, fiakun kiapú ta naawatanyu nan nakaskaschaaw ay sinyar ay inil-ilayu, ngem
kiapú ta nangan kayu as nan tenapay ya nasufu kayu.*

† **6:14** Deut. 18:15-18; Jn. 1:21 ‡ **6:15** Jn. 1:49; 18:36-37

27 *Achi kayu munforay para as nan makan ay machachael, ngem kun kayu munforay*
para as nan makan ay umichat as fiyag ay maid patingkiana. Nan mangichat as nan nauy
ay makan kan chakayu at hiya nan Naepadtu ay Anak chi Taku, tay enpailan Dios Ama kan
hiya nan panang-aprobarna."
28 Angkiay ya senarudsudcha kan hiya, "Ngachana man nan masapor ay atunmi ta
ekamanmi nan laychun Apo Dios?"
29 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan laychun Apo Dios ay atunyu at omafurot kayu as*
nan infiaorna."
30 Senarudsudcha kan hiya, "Ngachana ngarud nan nakaskaschaaw ay sinyar ay
epailam ta ilaunmi ya omafurot kami kan he-a? Ngachana nan atum?
31 Nan kaap-uwan takú at nangancha as 'mana' henan disyerto. Tay wacha nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Enettana chicha as makan ay nurpu ad
chaya.' "§
32 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Fiakun chin Moises*
nan nangichat kan chakayu as makan ay nurpu ad chaya, ngem hi Amak. O, hi Amak nan
mangichat kan chakayu ad wani as tit-iwa ay makan ay murpu ad chaya.
33 *Tay nan tit-iwa ay makan ay ichat Apo Dios at nan taku ay komsop ay nurpu ad chaya*
ya umichat as fiyag ay maid patingkiana as nan tataku."
34 Kenalicha kan hiya, "Sir, kanayon pay ngarud ay ichatmu kan chakami na ay
makan."
35 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan kan chicha, "*Ha-un nan makan ay umichat*
as fiyag ay maid patingkiana. Nan taku ay omali kan ha-un at achintu munchugchukiaang,
*ya nan taku ay omafurot kan ha-un at achintu masmasketan.**
36 *Ngem kenalek at kan chakayu ay uray inilaak, kun kayu challu achi omafurot.*
37 *Nan am-in ay tataku ay etalek Amak kan ha-un at omalichantu kan ha-un, ya nan*
omali kan ha-un at achektu poros pafiangchun.
38 *Tay kenomsopak ay nurpu ad chaya ay achek ekaman nan laychok, ngem nan laychun*
nan nangifiaor kan ha-un.
39 *Nan laychun nan nangifiaor kan ha-un at maid poros litawok as uray usa as nan am-*
in ay entalekna kan ha-un, ngem takuwoktu chicha manipud as nan utúy as nan anongos
ay urkiw.
40 *Tay nan laychun Amak at am-in nan mamigfig kan ha-un ay Anak ya omafurot kan*
ha-un at mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana. Takuwoktu chicha manipud as nan
utúy as nan anongos ay urkiw."
41 As nan hiyachi, nan chiyuycha Judio at nunmotmotcha maepangkep kan hiya kiapú
as nan kenalina un hiya nan makan ay kenomsop ay nurpu ad chaya.
42 Kenalicha, "Ay kun fiakun hi tona hi Jesus ay potot Jose? Am-ammu takú met nan
amana ya enana. Anuyna kanan ad wani un hiya at kenomsop ay nurpu ad chaya?"
43 Tinumfor hi Jesus, "*Ikinakyu ay cha munmotmotmot.*
44 *Maid taku ay makaali kan ha-un sukúd hi Amak ay nangifiaor kan ha-un nan*
mangepaali kan hiya, ya takuwoktu hiya manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw.
45 *Tay wacha nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay kanana, 'Am-in ay*
tataku at isuruwantu Apo Dios.'† *Nan am-in ay chumngor ya munsuru kan Ama at*
omalicha kan ha-un.
46 *Achek kanan un wacha nan nangila kan Ama, tay maid nakaila kan hiya omangkiay*
nan usa ay nurpu kan hiya.
47 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay omafurot kan ha-un at mawad-an as*
fiyag ay maid patingkiana.
48 *Ha-un nan makan ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.*

§ **6:31** Exo. 16:4 * **6:35** Jn. 6:51 † **6:45** Isa. 54:13

49 *Nan kaap-uwanyu ad pus-uy at uray nangancha as 'mana' henan disyerto, ngem*
natuycha challu.
50 *Ngem nan makan ay chak ifiagfiakia kan chakayu at hiya nan kenomsop ay nurpu ad*
chaya, ya mu ngachana nan mangan as nan nauy ay makan at achintu poros matmatuy.
51 *Ha-un nan makan ay matataku ay kenomsop ay nurpu ad chaya. Mu ngachana nan*
mangan as nan nauy ay makan, matakuntu hiya in-inkiana. Nan makan ay anna at hiya
nan achorku ay ichatku ta am-in ay tataku asna's luta at mafialincha ay mataku."
52 Angkiay ya nunlapuy nunsidla ay susuma as nan chiyuycha Judio, "Anuy man atun
tona ay taku ay mangepakan as achorna kan chitaku?"
53 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu achiyu kanun nan*
achor nan Naepadtu ay Anak chi Taku ya ikopun nan charana at maid kan chakayu nan
fiyag ay maid patingkiana.
54 *Nan taku ay mangan as nan achorku ya mangikop as nan charak at mawad-an as fiyag*
ay maid patingkiana, ya takuwok hiya manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw.
55 *Tay nan achorku at hiya nan tit-iwa ay makan, ya nan charak at hiya nan tit-iwa ay*
maikop.
56 *Nan taku ay mangan as nan achorku ya mangikop as nan charak at mawawacha hiya*
kan ha-un, ya mawawachaak us kan hiya.
57 *Kaman as nan nangifiaoranak as nan matataku ay Amak ay kurpuwan chi fiyag, ya*
matakuwak kiapú kan hiya, assesa us ay nan taku ay mangan kan ha-un at mataku kiapú
kan ha-un.
58 *Ha-un nan makan ay kenomsop ay nurpu ad chaya. Achi kaman as nan makan ay*
kenan nan kaap-uwanyu ad pus-uy, at natuycha challu. Nan taku ay mangan as nan nauy
ay makan at mataku in-inkiana."
59 Kenalen Jesus na as nan nun-isuruwana as nan senagoga ad Capernaum.

Hi Jesus Nan Kali Ay Umichat As Fiyag

60 Kun pay chinngor nan chiyuycha disipulus Jesus nan kenalina, ongor kan chicha
nan nangali, "Nalikiat na ay sursuru. Anan chumngor ya omafurot as na?"
61 Uray maid nangifiakia kan Jesus, ammuna ay cha munmotmotmot nan disipulusna
maepangkep as na, isunga kenalina kan chicha, "*Ay kun yangkiay na ya chinukkianyu at*
nan pammatiyu?
62 *Mu hiyasa, ngachana ngun chi numnumyuntu mu ilaunyu nan Naepadtu ay Anak chi*
Taku ay ngomatu ay munfiangad as nan sikud ay kawad-ana?
63 *Nan Espiriton Apo Dios at hiya nan umichat as fiyag, tay nan taku at maid poros*
pannakafialina ay umichat as fiyag. Nan chiyuycha kenalek kan chakayu at nurpu as nan
Espiriton Apo Dios ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.
64 *Ngem wachacha nan tapina kan chakayu ay achi omafurot.*" Hiyana nan kenalen
Jesus, tay ammuna nunlapu as nan laplapuna nan chiyuycha achi omafurot ya nan
mangesepsep kan hiya.
65 Kenalen pay Jesus, "*Hiyana nan mangaliyak kan chakayu un maid usa as makaali*
kan ha-un sukúd paaliyun Amak hiya."
66 Nunlapu as nan hiyachi, ongorcha as nan disipulus Jesus nan nankug kan hiya, ya
chaancha inturuy ay nangunud kan hiya.
67 Isunga senarudsud Jesus as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, "*Chakayu ngay,*
ay laychunyu us ay tomaynan?"
68 Tinumfor hi Simon Pedro, "Apo, anan umunuchanmi challu. He-a met nan kawad-
an nan kali ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.
69 Afurotunmi ya ammumi met ay he-a nan Nasantowan ay nurpu kan Apo Dios."
70 Tinumfor hi Jesus, "*Ay kunku challu chaan pinili chakayu ay hinpuru ya chuwa?*
Ngem nan usa kan chakayu at kaman as nan numnum Satanas nan numnumna."

71 Nan laychun ay kanan Jesus at hi Judas ay potot Simon Iscariote. Uray usa hiya as
nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, hiya challu nan mangesepseptu kan Jesus.

7

Nan Nun-isuruwan Jesus As Nan Fiastan Chi Fiawi

1 As nan narpasan tona, nunfiabfiaat hi Jesus henan probinsiya ay Galilea. Achina
laychun ay umuy henan probinsiya ay Judea, tay nan anap-apon chi Judio hid-i at
chacha anapun chi atuncha ay mangpatuy kan hiya.
2 As nan kiayud umchanan nan fiastan chi Judio ay makali un Fiastan chi Fiawi,*
3 kenalen nan lanaraki ay susnúd Jesus kan hiya, "Mak-akka hena ya umuyka ad Judea
ta ilaun nan chiyuycha pasorotmu nan nakaskaschaaw ay cham at-atun.
4 Maid mangililingub as chana at-atun mu laychuna ay munchinamag hiya as nan
tataku. Kiapú ta cham ekamkaman chaná ay nakaskaschaaw, uymu ngarud epaila as
nan tataku asna's luta."
5 Kenalen nan mismu ay susnúdna chi, tay uray chicha at achicha afurotun hiya.
6 Kenalen Jesus kan chicha, "*Chaan pay omali nan ustu ay timpok ay mangtongpar as
nan planon Apo Dios. Ngem kun pay chakayu, mafialin kayu ay umuy hid-i, uray ngachana
ay timpu.*
7 *Nan tataku asna's luta at achi chakayu mafialin ay inglun. Ngem ha-un at inglunak,
tay chak paneknekan ay mangotettet nan chacha atuatun.*
8 *O, uy kayu ngarud makifiasta. Kun pay ha-un, achiyak makiuy ad wani, tay chaan pay
omali nan ustu ay timpok.*"
9 As nan nangifiag-ana as na kan chicha, nunfiati hiya ad Galilea.

Hi Jesus As Nan Fiastan Chi Fiawi

10 Kun pay nak-ak nan susnúd Jesus ay nakifiasta ad Jerusalem, inligwat us Jesus ay
inmuy. Ngem as nan chana umuyan, chaan nunpadpadlaw ta achi maammuwan chi
tataku.
11 As nan hiyachi ay fiasta, cha anapun nan anap-apon chi Judio hiya, ya chacha
sarudsuchun, "Ay chaud ngun hiya?"
12 Ongor chi intubtufon nan ongor ay tataku ay nakifiasta maepangkep kan Jesus.
Wachacha nan nangali, "Kun man ammay hiya ay taku." Kenalen nan tapina, "Aw! Achi
ya, tay chana ar-allilawun chi tataku."
13 Uray mu hiyasa, maid nakaiturud ay mangap-apat as nan maepangkep kan hiya as
nan sangwanan nan tataku, tay umugyatcha as nan anap-apon chi Judio.
14 Kun pay kiayud komakinawa nan fiasta, inmuy hi Jesus as Templo, ya nun-isursuru
as nan tataku.
15 Naschaawcha nan anap-apon chi Judio, ya senarudsudcha, "Anuy man nangor-an
tona as kenaraingna, tay chaan met nun-us-uswila?"†
16 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan chak isursuru at achi murpu kan ha-un, ngem
nurpu kan Apo Dios ay nangifiaor kan ha-un.*
17 *Nan taku ay manglarayad ay mangekaman as nan laychun Apo Dios at maam-
muwanantu mu nan chak isursuru at nurpu kan Apo Dios winnu nurpu as nan mismu ay
kalibfengak.*
18 *Nan cha mangifiagfiakia as nan nurpu as numnumna at chana anapun nan mismu
ay kaichayawana. Ngem nan cha manganap as kaichayawan nan nangifiaor kan hiya at
matalek ya maid kenangutum kan hiya.*

---

* **7:2** Lev. 23:33-36; Deut. 16:13-15 † **7:15** Jn. 5:30; 7:16; 8:28; 12:49; 14:10, 24

19 *Ay kun chaan inchat Moises nan Lintig kan chakayu? Ngem kun challu maid usa*
kan chakayu as nangtongpar. Mu omafurot kayu as nan hana ay Lintig, adchi t'uyyu cha
pachasun ay mangpatuy kan ha-un?"
20 "Naanennetanka! Anan ngachana man nan cha mamachas ay mangpatuy kan he-
a?" ensongfiat nan tataku.
21 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*As nan usa ay enatku as nan Urkiw ay Mun-iblayan,*
naschaaw kayu am-in as nan chiyuy.
22 *Kiapú ta infilin Moises ay sugyatanyu nan an-akyu ay lallaraki, sugyatanyu met as nan*
maekawaru ay urkiwna uray mu Urkiw ay Mun-iblayan. (Fiakun hi Moises nan nangifilin
as na, ngem chicha nan kaap-uwanyu.)
23 *Mu sugyatanyu nan onga ay laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta maafurot nan*
Lintig Moises, adchi ngay t'uy kayu fumungat kan ha-un kiapú ta enpaammayku nan intiru
ay achor nan laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan?
24 *Achi kayu mun-okóm kiapú as nan maila yangkiay, ngem mun-okóm kayu ay maiyunud*
as nan ustu."

Nan Sarudsud Mu Hi Jesus Nan Cristo

25 As nan hiyachi, senarudsud nan tapen nan tataku ay wacha ad Jerusalem, "Ay
fiakun hi tona ay laraki nan chacha pachasun ay patayun?
26 Ilaunyu! Nauy met hiya ay cha munkarkali as nan kaongoran chi tataku, ya maid
met kankanan nan anap-apu as maekontra kan hiya. Ayokayong! Ay mafigfigcha ngun
tit-iwa ay hi tona nan Cristo?
27 Ngem kun pay hi tona ay laraki, ammu takú met am-in nan nurpuwana. As nan
omaliyan nan Cristo, maid kanu mangammu as murpuwana."
28 As nan cha mun-isuruwan Jesus as Templo, inpigsana ay nangali, "*Ay am-ammuwak*
tit-iwa ya ammuyu nan nurpuwak? Chaanak enmali asna's luta as nan mismu ay
kalibfengak. Ngem nan nangifiaor kan ha-un at matalek. Achiyu poros am-ammu hiya,
29 *ngem am-ammok challu hiya, tay hiya nan nurpuwak, ya hiya nan nangifiaor kan ha-*
un."
30 Kuna pay infiakia na, penachas nan anap-apu ay mangtiliw kan hiya, ngem maid
nakafiael as sa, tay chaan pay omali nan timpuna.
31 Uray mu hiyasa, ongor as nan tataku nan enmafurot kan hiya. Kenalicha, "As nan
omaliyan nan Cristo, ay ong-ongor ngun chi atuna ay nakaskaschaaw ay sinyar mu nan
en-enat tona ay taku?"

Nan Naifiaoran Nan Chiyuycha Kuwarcha Ay Mangtiliw Kan Jesus

32 As nan hiyachi, chinngor nan chiyuycha Fariseo nan intubtufon nan tataku
maepangkep kan Jesus. Isunga chicha ya nan anap-apon chi papachi at inmifiaorcha
as kukuwarchan nan Templo ay mangtiliw kan hiya.
33 Kenalen Jesus kan chicha, "*Achi mafiayag nan makepagyanak kan chakayu, at*
munfiangachak as nan nangifiaor kan ha-un.
34 *Anapunaktu, ngem achiyaktu maanapan, tay achi kayu mafialin ay umuy as nan*
kawad-aktu."
35 Nunsesennarudsud nan anap-apon chi Judio, "Ay chaud ngun nan ay-ayana, t'uy
takú kanu achi maanapan hiya? Ay umuy ngun as nan kakailiyan takú ay Judio ay
naiwaras henan nasnasyon chi Gentil ta uyna isuruwan nan chiyuycha Gentil?
36 Anan laychuna ngun ay kanan as nan nangaliyana un, 'Anapunaktu, ngem
achiyaktu maanapan,' ya 'Achi kayu mafialin ay umuy as nan kawad-aktu'?"

Nan Ugwor Ay Umichat As Fiyag Ay Maid Patingkiana

37 As nan anongos ya nan kaamuchan ay urkiw as nan Fiastan chi Fiawi, tenmakchug
hi Jesus, ya inpigsana ay nangali, “*Mu ngachana nan nasketan, omali kan ha-un ay*
umikop.
38 *Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,*
‘Nan taku ay omafurot kan ha-un at wachantu kan hiya nan mangichat as tit-iwa ay fiyag
ay maepachong as nan ugwor ay cha omay-ayas.’”‡
39 Nan nauy ay infiakian Jesus kan chicha at maepangkep as nan Espiriton Apo Dios ay
awatuntu nan chiyuycha omafurot kan hiya. As nan hiyachi, chaan pay naichat nan
Espiriton Apo Dios, tay chaan pay naepaila nan kaichayawan Jesus.
40 Nan tapen nan tataku ay nanngor as nan nauy infiakian Jesus at kenalicha, “Tit-iwa,
hi tona ay taku nan Pomapadtu ay sasad-un takú.”
41 Kenalen nan tapina, “Hi tona nan Cristo!” Ngem nan tapina at kenalicha, “Kenom-
saw kayu! Ay kun ngun murpu ad Galilea nan Cristo?
42 Ay chaan naisurat as nan Kalen Apo Dios un nan Cristo at murpu as nan kianak Ari
David, ya maiyanak ad Betlehem ay inmiiliyan David?”
43 Isunga kun at tukutukún chi mangnunumnum nan tataku as nan maepangkep kan
Jesus.
44 Nan tapina kan chicha at laychuncha ay tiliwun hiya, ngem maid usa as nakafiael
ay nangekaman as sa kan hiya.

Nan Achi Omafurotan Nan Anap-apon chi Judio Kan Jesus

45 As nan nunfiangchan nan chiyuycha kuwarcha, senarudsud nan anap-apon chi
papachi ya nan chiyuycha Fariseo kan chicha, “Adchi t'uyyu chaan inyali hiya?”
46 “Maid met kang poros nunkali ay kaman as nan enat tona ay taku,” ensongfiat nan
chiyuycha kuwarcha.
47 Enot-otyok nan chiyuycha Fariseo chicha, “Ayokayong! Uray us payat chakayu at
naallilaw kayu?
48 Ay wachay ammuyu as usa as nan anap-apu winnu chiyuycha Fariseo ay enmafurot
kan hiya?
49 Ngem as nan nauycha man ongor ay tataku ay achi poros nangammu as nan Lintig
Moises at wacha nan tuchor Apo Dios kan chicha.”
50 Hi Nicodemo ay usa kan chicha ay Fariseo ya hiya nan inmuy kan Jesus as nan
henlafi at senarudsudna kan chicha,§
51 “Ay mafialin ay keddengan nan Lintig takú nan usa ay taku ay machusa sakbay
mafistikiar ya maammuwan mu ngachana nan en-enatna?”
52 “Ay i-Galilea ka us payat?” ensongfiatcha. “Ayu, anapum ay ustu nan naisurat
as nan Kalen Apo Dios, at maammuwamtu ay maid poros pomapadtu ay murpu ad
Galilea.”
53 As nan hiyachi, waschi un kenmatam.

8

Nan Fiafiai Ay Inmiwet

1 Kun pay hi Jesus, inmuy hiya henan chuntug ay Olivo.
2 As nan wi-ewi-et, nunfiangad hi Jesus as Templo, ya am-in nan tataku at enaru-
fongcha hiya. Tenmokor hiya, ya enlapuna ay mun-isuru kan chicha.
3 As nan chana mun-isuruwan, inyalen nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan
chiyuycha Fariseo nan usa ay fiafiai ay tiniliwcha ay naasporancha ay cha umiwet.
Enpatakchugcha hiya as nan sangwanan nan ongor ay tataku.
4 Kenalicha kan Jesus, “Misturu, nan nauy ay fiafiai at naasporan ay cha umiwet.

‡ **7:38** Exo. 17:1-7; Isa. 12:3-6; 44:3; 55:1; 58:11; Ezek. 47:1-12; Jn. 4:10 § **7:50** Jn. 3:1-21

5 As nan Lintig takú, infilin Moises ay nan assena ay fiafiai at masapor malomtak ta
matuy. Anan maifiakiam maepangkep kan hiya?"
6 Hiyana nan infiakiacha ay manisting kan Jesus ta wachay panforcha ay
mangicharum kan hiya. Ngem nunyongyong hi Jesus, ya enosarna nan kiayyamotna
ay nunsurat as nan luta.
7 As nan nangepapatiyancha ay nunsarudsud, tenmakchug hi Jesus, ya kanana
kan chicha, "*Mu ngachana kan chakayu nan maid fiasorna, ayu, hiya nan omona ay
manglomtak kan hiya.*"
8 Kasin nunyongyong, ya enosarna nan kiayyamotna ay nunsurat as nan luta.
9 As nan nanngorancha as nan kenalina, nak-akcha am-in ay naussaussa manipud as
nan kaam-amaan inkiana hi Jesus yangkiay ya nan fiafiai ay nangatakchug hid-i nan
nayagyag.
10 Angkiay ya tenmakchug hi Jesus, ya kanana kan hiya, "*Ammi, ay chaudcha ngay?
Ay maid nang-okóm kan he-a?*"
11 "Maid, sir," ensongfiatna.
Kenalen Jesus, "*Mu hiyasa ngarud, uray ha-un at achek okomún he-a. Uyka at, ya achika
kasin fumasfiasor.*"

Hi Jesus Nan Silaw

12 Kun pay kasin nunkali hi Jesus as nan tataku, infiakiana na ay maepadpachongan:
"*Ha-un nan silaw ay manilaw as numnum nan tataku asna's luta. Mu ngachana nan
umunud kan ha-un, achi poros manaran as nan ngongot, ngem kun at wacha kan hiya nan
silaw ay umichat as fiyag.*"*
13 Kenontran nan chiyuycha Fariseo hiya, "He-a challu nan cha mangepaneknek as
nan maepangkep as achormu. Achi kaaafurot nan cham ifiagfiakia!"
14 Tinumfor hi Jesus, "*Uray mu ha-un nan cha mangepaneknek as nan maepangkep as
achorku, tit-iwa nan pammaneknekku, tay ammok nan nurpuwak ya nan ay-ayak. Ngem
chakayu, achiyu poros ammu nan nurpuwak ya nan ay-ayak.*
15 *Nan atunyu ay mun-okóm at maiyunud as nan numnum chi taku. Ngem ha-un at maid
okomók.*
16 *Ngem uray mu mun-okomák, ustu nan panang-okómku, tay fiakun yangkiay ha-un nan
mun-okóm, ngem kun at chuwa kami kan Amak ay nangifiaor kan ha-un.*
17 *Naisurat as nan Lintigyu ay mu munpachong nan pammaneknek chi chuwa ay taku,
tit-iwa nan ifiakiacha.*
18 *Ha-un ay mismu nan usa ay mangepaneknek as maepangkep as nan achorku, ya nan
maekadwa at hi Ama ay nangifiaor kan ha-un.*"
19 Senarudsudcha kan Jesus, "Ay chaud nan kawad-an amam?"
Tinumfor hi Jesus, "*Achiyak met am-ammu, ya achiyu us am-ammu hi Amak. Mu tit-iwa
ay am-ammuwak kan chakayu, am-ammuyu us hi Amak.*"
20 Chatona nan infiagfiakian Jesus as nan chana mun-is-isuruwan as nan Templo as
nan sag-un nan mangit-ittuwancha as siping ay maichaton. Ngem maid nangtiliw kan
hiya, tay chaan pay omali nan timpuna ay mangtongpar as nan planon Apo Dios.

Nan Infiakian Jesus As Nan Achi Omafurot Kan Hiya

21 Kenalen kasin Jesus kan chicha, "*Awni at mak-akak, ya anapunaktu, ngem matuy
kayuntu ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu. O, achi kayu mafialin ay makaali
as nan ay-ayak.*"
22 Nunsesennarudsud nan anap-apon chi Judio, "Adchi t'uyna kanan un achi takú
mafialin ay makauy as nan ay-ayana? Ay nan laychuna ngun ay kanan at patayuna nan
achorna?"

---

* **8:12** Jn. 1:4-5; 9:5; 12:46

23 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Chakayu, nurpu kayu asna's luta, ngem ha-un, nurpuwak ad chaya. Nan nunumnumunyu at nan maepangkep asna's luta, ngem ha-un at fiakun.*
24 *Hiyasa nan nangaliyak kan chakayu un matuy kayuntu ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu. Tay mu achiyu afurotun ay ha-un nan infiakiak at matuy kayu challu ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu.*"
25 "Anan ngachanmu man?" senarudsudcha kan hiya.
"*Ayokáyong! Ha-un nan infiagfiakiak challu kan chakayu nunlapu as nan laplapuna inkiana ad wani,*" ensongfiat Jesus.
26 "*Kun pay maepangkep kan chakayu, ongor nan mafialin ay kanak ay mangepafiasor kan chakayu. Ngem nan infiakian nan nangifiaor kan ha-un at tit-iwa, ya chak ifiagfiakia as nan tataku asna's luta nan chinngorku yangkiay kan hiya.*"
27 Nan chiyuycha nanngor as na at chaancha naawatan ay nan Dios Ama nan infiagfiakiana.
28 Isunga kenalen Jesus kan chicha, "*As nan mangetag-uyanyuntu as nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan koros, maammuwanyuntu ay ha-un nan chak ifiagfiakia. Maammuwanyuntu us ay maid poros atok as nan mismu ay kalibfengak, ngem kunku yangkiay cha ifiagfiakia nan insuron Amak kan ha-un.*†
29 *Nan nangifiaor kan ha-un at wacha kan ha-un. Achiyak taytaynan ay kun mauusa, tay kunku cha atuatun nan mangepalaylayad kan hiya.*"
30 As nan nangifiag-an Jesus as sa, ongor nan enmafurot kan hiya.

Nan Maifilang Ay Anak Abraham

31 As nan hiyachi, kenalen Jesus as nan chiyuycha Judio ay enmafurot kan hiya, "*Mu iturturuyyu ay mangun-unud as nan insursurok, chakayu nan tit-iwa ay disipulusku.*
32 *Maammuwanyuntu nan kenatit-iwa maepangkep kan ha-un, ya nan kenatit-iwa ay anna nan mangwayawayantu kan chakayu.*"
33 Tinumforcha kan hiya, "Ohu! Kianak chakami met kan Abraham, ya maid usa as namabfiaor kan chakami. Anum kanan un mawayawayaan kamintu?"
34 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan ngachana ay fumasor at hiya nan fiabfiaarun nan fiasor.*
35 *Nan mafiabfiaor at achi maifilang in-inkiana as nan pamilya, ngem nan anak at maifilang in-inkiana.*
36 *Isunga mu nan Anak Apo Dios nan mangwayawaya kan chakayu, tit-iwa ay mawayawayaan kayu.*
37 *Ammok met ay kianak chakayu kan Abraham, ngem laychunak ay patayun, tay achiyu awatun nan chak isurusuru.*
38 *Ifiagfiakiak nan maepangkep as nan enpailan Amak kan ha-un. Chakayu at assesa us, tay atunyu nan chinngoryu kan amayu.*"
39 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan hiya, "Enham! Chin Abraham nan amami."
Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu tit-iwa ay an-ak chakayu kan Abraham, atunyu koma nan en-enatna.*
40 *Ngem chayu met iyan-anap chi atunyu ay mangpatuy kan ha-un ay nangifiakia kan chakayu as nan kenatit-iwa ay chinngorku kan Apo Dios. Maid assesa as en-enat Abraham!*
41 *Nan chayu at-atun at nan en-enat amayu.*"
Kenalicha kan Jesus, "Fiakun kami met bastardo! Hi Apo Dios yangkiay nan amami. Maid tukún."

† **8:28** Exo. 3:14; Jn. 13:19; 18:4-6

42 Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu tit-iwa ay hi Apo Dios nan Amayu, laylaychunak a*
koma, tay nurpuwak met kan Apo Dios, ya ad wani nauyak hena. Chaanak enmali as nan
mismu ay kalibfengak, ngem hiya nan nangifiaor kan ha-un.
43 *Adchi t'uyyu achi maawatan nan chak kankanan? Hiyana challu, tay hinlurlurkunyu*
ay chumngor as nan ifiakiak.
44 *Chakayu nan an-ak amayu ay hi Satanas, ya nan laychunyu ay atun at nan laylay-*
chuna. Nunlapu as nan laplapuna at pomapatuy hiya, ya maid poros ifiagfiakiana as
kenatit-iwa, tay maid poros kenatit-iwa kan hiya. As nan munkutumana, maiyunud as
nan ukialina ay nangutum. Tay hiya at nangutum ya aman chi am-in ay kenangutum.
45 *Ngem kiapú ta chak ifiakia nan kenatit-iwa, achiyak afurotun kan chakayu.*
46 *Ngachana kan chakayu nan mangepaneknek ay finmasorak? Mu ifiakiak nan kenatit-*
iwa, adchi t'uyak achi afurotun?
47 *Nan anak Apo Dios at chungruna nan karkalen Apo Dios. Ngem fiakuna an-ak*
chakayu, isunga achiyu chungrun nan kalina.”

Cha Jesus Kan Abraham

48 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan Jesus, “Ay achi tit-iwa nan kananmi un i-
Samariaka‡ ya naanennetanka?”
49 “*Maid anennet kan ha-un, ngem kunku at cha chayawun hi Amak. Chakayu at achiyak*
chayawun,” ensongfiat Jesus.
50 “*Achek cha anapun nan mismu ay kaichayawak. Ngem wacha nan usa ay cha*
manganap as nan kaichayawak, ya hiya nan mun-okóm.
51 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu ngachana nan mangtongpar as nan kalek at*
achintu matmatuy.”
52 Kenalicha kan hiya, “Ad wani ammumi ay tit-iwa ay naanennetanka. Hi Abraham
at natuy, ya kaman us nan chiyuycha pomapadtu. Ngem kanam pay laing un nan
mangtongpar as nan kalem at achi matmatuy.
53 Ay am-amudka chamman mu chin kaap-uwanmi ay Abraham? Hiya at natuy, ya
kaman us nan chiyuycha pomapadtu. Ngachana kang nan mangnunumnummu as
achormu?”
54 Tinumfor hi Jesus, “*Mu ichayawku nan achorku, maid kotok nan kaichayawak. Hi*
Amak nan mangichayaw kan ha-un ay hiya nan kananyu un Apo Diosyu.
55 *Achiyu poros am-ammu hiya. Kun pay ha-un at am-ammok challu hiya. Mu kanak un*
achek am-ammu hiya, nangutumak ay kaman kan chakayu. Ngem am-ammok met tit-iwa
hiya, ya tongparok nan kalina.
56 *Naragsak chin kaap-uwanmi ay Abraham as nan nangnumnumana ay ilaunantu nan*
urkiw ay omaliyak asna's luta. Inilana tit-iwa, at naragsakan hiya.”§
57 “Ayokayong! Kuncha maid pay laing leman puru as tawwunmu ya,” kenalen nan
chiyuycha Judio kan hiya. “Anum kanan un inilam hi Abraham?”
58 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. As nan chaan pay*
naiyankan Abraham at nawawachaak.”*
59 As nan nanngorancha as sa, pinmichetcha as fiatu as elomtakcha kan hiya, ngem
nuntafun hi Jesus, ya nak-ak as Templo.

9

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nafurag

1 As nan nanarcharanan cha Jesus, inilana nan usa ay laraki ay nafufurag nunlapu as
nan naiyankana.

---

‡ **8:48** Jn. 4:9. Nan i-Samaria at inglun nan chiyuycha Judio. § **8:56** Gen. 12:3; 15:17-21 * **8:58** Exo. 3:14

2 Senarudsud nan disipulusna kan hiya, “Misturu, ngachana nan nakin fiasor t'uy na-
fufurag na nunlapu as nan naiyankana? Ay nan nauy laraki winnu nan chanakchako-
rna?”
3 “*Fiakun fiasor nan nauy laraki winnu nan chanakchakorna,*” ensongfiat Jesus. “*Enom-
mat na kan hiya ta maepaila nan pannakafialin Apo Dios kan hiya.*
4 *Masapor atun takú nan epadnon nan nangifiaor kan ha-un, tay kaorkia pay laing. Cha
omali nan lafi, at maid makachunu.*
5 *As nan mawawad-ak pay laing asna's luta, ha-un nan silaw ay manilaw as numnum
nan tataku.*”
6 Kun pay kenalen Jesus chaná, tinmubfia as nan luta, at penelotna. Hana at ekapu as
nan matan nan laraki.
7 Kenalina as nan laraki, “*Uyka munchor-op as nan Mun-om-omsan ay Siloe.*” (Nan
laychun ay kanan nan Siloe at naifiaor.) Isunga hiya at chi ya inmuy ya nunchor-op.
As nan kenmatamana, makaila at.
8 As nan nangil-an nan sasag-una ya nan chiyuycha sikud ay nangil-ila kan hiya as nan
nunlemlemosana, kenalicha, “Ay fiakun hi tona nan laraki ay nangepaingsa ay tomokor
ay munlemos?”
9 “O, hiya ya,” kenalen nan tapen nan tataku.
Nan tapina at kenalicha, “Fiakun ya. Kaluplupana yangkiay.”
Ngem kenalen nan laraki ay mismu, “Ha-un chi ya.”
10 Senarudsudcha kan hiya, “Adchi t'uyka makaila ad wani?”
11 Tinumfor hiya, “Nan taku ay nan ngachana at Jesus at penelotna nan luta, at
enkapuna as nan matak. Hana at kanan kan ha-un un umuyak as nan Mun-om-omsan
ay Siloe ya munchor-opak hid-i. Isunga hiya at chi ya inmuyak, at nunchor-opak. Kunak
pay narpas, makailaak.”
12 “Ay chaud ngay hiya?” senarudsudcha kan hiya.
“Tuan,” ensongfiatna.

Nan Namistikiaran Nan Chiyuycha Fariseo As Nan Nakaanan Nan Finuragna

13 Inyuycha nan laraki ay nakaan chi finuragna as nan chiyuycha Fariseo.
14 Nan urkiw ay namelotan Jesus as nan pitak ya nangaanana as finurag nan laraki at
Urkiw ay Mun-iblayan.
15 Isunga ensarochakchak nan chiyuycha Fariseo as nan laraki mu adchi t'uy nakaila.
Kenalina kan chicha, “Enkapuna nan pitak as matak, at chinor-opak. Ad wani at
makailaak.”
16 Kenalen nan tapen nan Fariseo, “Nan laraki ay nangekaman as na at chaan nurpu
kan Apo Dios, tay achina tongparun nan lintig maepangkep as nan Urkiw ay Mun-
iblayan.”
Ngem kenalen nan tapina, “Mu hiya at fumafiasor challu, anan atuna ay mangeka-
man as nakaskaschaaw ay sinyar ay kaman as nan nauycha?” Angkiay ya tukutukún at
chi mangnunumnumcha as nan maepangkep kan Jesus.
17 Isunga kasin senarudsud nan chiyuycha Fariseo as nan laraki, “Anan maifiakiam
maepangkep kan hiya, tay kenaana nan finuragmu?”
“Pomapadtu hiya,” ensongfiatna.
18 Ngem chaan pay enafurot nan anap-apon chi Judio ay nan laraki ay makaila ad
wani at naiyanak ay nafufurag. Isunga enayakiancha nan chanakchakorna.
19 Senarudsudcha, “Ay hi tona nan anakyu ay laraki ay kananyu un nafufurag
nunlapu as nan naiyankana? Adchi ngay t'uy makaila ad wani?”
20 Tinumfor nan chanakchakorna, “Ammumi ay hi tona nan anakmi ay laraki, ya
ammumi ay nafufurag hiya nunlapu as nan naiyankana.

21 Ngem achimi poros ammu mu adchi t'uy makaila hiya ad wani winnu ngachana
nan nangaan as finuragna. Kakunyu sarudsuchun kan hiya, tay inmurúg met, ya
mafialina ay songfiatan nan sarudsudyu."
22 Kenalen nan chanakchakorna na kiapú ta umugyatcha as nan anap-apon chi Judio,
tay nuntuturakian at nan nauycha anap-apu ay mu ngachana nan mamigfig ay hi Jesus
nan Cristo at maepak-ak hiya as nan senagogacha.
23 Isunga hiyasa nan kiapúna as nangaliyan nan chanakchakorna un inmurúg hiya,
ya kan hiya nan munsarudsuchancha.
24 Kasincha enayakian nan laraki ay nafufurag nunlapu as nan naiyankana. Ke-
nalicha kan hiya, "Chayawum kayong hi Apo Dios ya fiakun hi tona, tay ammumi ay
hi tona ay taku ay nangepaammay as matam ta makailaka at fumafiasor."
25 Tinumfor hiya, "Achek ammu mu fumafiasor hiya winnu achi. Nan usa ay ammok
at nafurakiak, ngem makailaak ad wani."
26 Senarudsudcha kan hiya, "Anan enatna mampay kan he-a t'uy nakaan nan fin-
uragmu?"
27 "Kunku man infiakia kan chakayu, ya kun kayu achi chumngor," ensongfiatna. "Ad-
chi t'uyyu laychun ay kasin chungrun? Ay laychunyu us ay munfialin as disipulusna?"
28 Angkiay ya ininsurtucha hiya, ya kanancha, "He-a nan disipuluna! Ngem chakami
at disipulus Moises!
29 Ammumi ay nunkali hi Apo Dios kan Moises. Ngem hi tona ay taku, achimi ammu
uray nan nurpuwana."
30 Tinumfor nan laraki, "Anuy paat nakaskaschaaw as solet! Achiyu ammu nan
nurpuwana, ngem kenaana met nan finuragku.
31 Ammu takú ay achi chumngor hi Apo Dios as nan chiyuycha fumafiasor, ngem
chumngor hiya as nan tataku ay mangchayaw kan hiya ya mangekaman as nan
laychuna.
32 Nunlapu as nan nafiayangan nan luta, maid poros nadngor as taku ay nangepaam-
may as nafufurag nunlapu as nan naiyankana.
33 Mu nan nauy ay taku at chaan nurpu kan Apo Dios, achi koma makaekaman as
assena."
34 Tinumforcha kan hiya, "Ohu! Kunka cha fumafiasor nunlapu as nan naiyankam ya.
He-a at paat nan mangisuru kan chakami?" Angkiay enpak-akcha hiya as nan senagoga.

Nan Achi Omaafurot Ay Maepachong As Nan Nafurag

35 Kun pay chinngor Jesus ay enpak-akcha hiya, uyna enanap. As nan nanginchanana
kan hiya, senarudsudna, "*Ay omafurotka as nan Naepadtu ay Anak chi Taku?*"
36 "Sir, ifiakiam pay mu anan ngachana ta omafurotak kan hiya," ensongfiatna.
37 Kenalen Jesus kan hiya, "*Inilam at hiya, ya hiya nan cha maketagtakiatfor kan he-a.*"
38 "Apo, omafurotak," ensongfiat nan laraki, at nunchayaw hiya kan Jesus.
39 Kenalen Jesus, "*Enmaliyak asna's luta ay mun-okóm ta nan chiyuycha kaman nafurag
ay achi nangammu kan Apo Dios at makailacha, ya nan chiyuycha makaila ay mangali un
ammucha hi Apo Dios at munfialincha as kaman nafurag.*"
40 Nan tapen nan chiyuycha Fariseo ay naesasag-un kan Jesus at chinngorcha na, ya
senarudsudcha, "Ay kanam un nafurag kami us?"
41 Tinumfor hi Jesus, "*Mu nafurag kayu at maid koma fiasoryu. Ngem kiapú ta kananyu
un makaila kayu, kukutug nan fiasoryu.*"

10

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Ammay Ay Mun-ay-aywan As Karnero

1 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan kan chicha: *"Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay achi sungkop as nan sugpan nan punchag chi karnero, ngem kun uy komarab as nan arad at mangaakiw ya homohold-ap.*
2 *Nan taku ay sungkop as nan sugpan at hiya nan mangay-aywan as nan karnero.*
3 *Hiya nan paskopun nan munkukuwarcha as nan sugpan. As nan manguyawan nan mangay-aywan as nan ngachan nan tunggal usa as nan chiyuycha karnerona at ematonancha nan kalina at umuycha kan hiya. Angkiay ya epanguna chicha ay pumitiw.*
4 *Kuna pay enpapitiw am-in nan kuwana, epanguna chicha, ya nan karnerona at umunudcha kan hiya, tay ammucha nan kalina.*
5 *Achicha umunud as nan tukún, ngem kuncha at lomayaw ay manaynan kan hiya, tay achicha ammu nan kalina."*
6 Hiyana nan maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha, ngem chaancha naawatan nan laychuna ay kanan.

Hi Jesus Nan Ammay Ay Mangay-aywan

7 Isunga kasin kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Ha-un nan maepachong as nan sugpan ay sungkopan nan chiyuycha karnero.**
8 *Nan am-in ay enmon-ona ay enmali mu ha-un at chicha nan mangaakiw ya homohold-up, ngem chaan enafurot nan chiyuycha karnero chicha.*
9 *Ha-un nan sugpan. Mu ngachana nan sungkop ay manguy kan ha-un at maesarakan. Maepachong hiya as nan karnero ay mafialin ay sungkop ya pumitiw ay mun-anap as munkiarafiana.*
10 "*Nan mangaakiw at omali yangkiay ay mangakiw, pomatuy, ya chumachael. Kun pay ha-un, enmaliyak ta nan tataku ay chicha nan maepachong as nan karnerok at mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana ya maid kurangna.*"
11 Inturuy Jesus, "*Ha-un nan ammay ay mangay-aywan as karnero. Nan ammay ay mangay-aywan at nakasakiana ay mangichat as fiyagna para as nan karnerona uray mu matuy hiya.*
12 *Nan malagfuwan ay fiakun tit-iwa ay mangay-aywan ya fiakun nakin kuwa as nan karnero at lomayaw ay manaynan as nan karnero mu wachay ilauna as atap ay asu ay cha omali. Nan atap ay asu at chupapuna nan karnero, ya pasisiyanuna chicha.*
13 *Lomayaw hiya kiapú ta hiya at malagfuwan yangkiay, ya achina ayyiwan nan chiyuycha karnero.*
14 *Ha-un nan ammay ay mangay-aywan as karnero. O, am-ammok nan karnerok, ya nan karnerok at am-ammuwak us.*
15 *Hiyasa us kan Ama ay am-ammuwak ya am-ammok us hiya, ya ichatku nan fiyagku kiapú as nan karnerok.*
16 *Wachacha nan tapina ay karnerok ay maid pay as nan nauy punchag. Masapor etorónga us chicha hena, at chumngorchantu as nan kalek. Mu hiyasa, munfialincha as henpamurukian ya usa nan mangay-aywan kan chicha.*
17 "*Laylaychunak kan Amak, tay nakasakianaak ay mangichat as nan fiyagku ta kasi-nak challu mataku.*
18 *Maid mangara as nan fiyagku kan ha-un, ngem ha-un challu nan nakin numnum ay mangichat. Wacha nan kalibfengak ay mangichat as nan fiyagku, ya wacha us nan kalibfengak ay mangara kasin. Hiyana nan filin ay enawatku kan Amak.*"
19 Kun pay chinngor nan chiyuycha Judio nan nauycha infiakian Jesus, tukutukún kasin chi mangnunumnumcha as nan maepangkep kan hiya.
20 Ongor kan chicha nan nangali, "Naanennetan hiya! Natongok hiya! Adchi t'uy kayu chumngor kan hiya?"

---

* **10:7** Jn. 6:35; 14:6

21 Ngem kenalen nan tapina, “Fiakun assesa nan kankanan chi naanennetan ya. Ay
maepaammay nan anennet chi nafurag ta makaila?”

Nan Nangachiyan Nan Chiyuycha Judio Kan Jesus

22 As nan chinamuy, wacha nan Fiasta ay Maichatonan chi Templo ad Jerusalem.
23 Cha manarcharan hi Jesus as nan makali un Fiangsar Solomon as Templo.
24 Enarufong nan chiyuycha Judio hi Jesus, ya kanancha, “Anan uyaka man chi mang-
papasugchanam kan chakami? Mu he-a nan Cristo, elawlawagmu man ay mangifiakia
kan chakami.”
25 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Infiakiak at kan chakayu, ngem kunyu challu achi
afurotun. Nan chiyuycha nakaskaschaaw ay chak at-atun as nan kalibfengan Ama at
chatona nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un.*
26 *Ngem kun kayu achi omafurot kiapú ta fiakun chakayu nan karnerok.*
27 *Nan chiyuycha karnerok at ematonancha nan kalek. Ammok chicha, ya umunudcha
kan ha-un.*
28 *Ettak chicha as fiyag ay maid patingkiana, ya achichantu poros maisiyan kan Apo
Dios. Maidtu mammamros kan chicha kan ha-un.*
29 *Hi Amak ay nangichat kan chicha kan ha-un at am-amud mu nan am-in. Maid
makafiael ay mamros kan chicha as nan mangay-aywanan Dios Ama.*
30 *Ha-un ya hi Ama at us-usa kami.*”
31 Kun pay chinngor nan chiyuycha Judio, kasincha pinmichet as fiatu as elomtakcha
kan hiya.
32 Kenalen Jesus kan chicha, “*Ongor nan ammay ay nakaskaschaaw ay enpailak kan
chakayu babaen as nan pannakafialin Ama. Ay chaud as nan nauycha ay enpailak nan
kiapúna as uyyu manglomtakan kan ha-un?*”
33 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan hiya, “Fiakun nan ammay ay enatmu nan
kiapúna as manglomtakanmi kan he-a, ngem kiapú as nan kenalem ay maifusor kan
Apo Dios. Kunka lawá taku ya, ngem munfialinum chi achormu as Dios.”
34 Kenalen Jesus kan chicha, “*Ay kun chaan naisurat as nan Lintigyu ay kenalen Apo
Dios un, ‘Kenalek un ap-apodios kayu’?*†
35 *Ammu takú met ay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at achi masoksokatan, ya
enawakian Apo Dios as ap-apodios nan chiyuycha naichatan nan kalen Apo Dios.*
36 *Kun pay ha-un, piniliyak kan Ama ya infiaorak asna's luta. Ay kananyu un chaak
munkali as maifusor kan Apo Dios kiapú ta kenalek un, ‘Ha-un nan Anak Apo Dios’?*‡
37 *Mu achek cha atun nan epadnon Ama at achiyak ud-ay afurotun.*
38 *Ngem mu atok chaná, uray achiyak afurotun, afurotunyu koma nan chiyuycha chak
atuatun ta maammuwanyu ya maawatanyu ay wacha hi Ama kan ha-un, ya wachaak us
kan hiya.*”
39 Penachascha kasin ay mangtiliw kan Jesus, ngem enlayawana chicha.
40 Angkiay ya kasin nunfiangad hi Jesus ay kinumchang henan wawwang ay Jordan
henan lukiar ay nunfunfunyakian Juan ad kasin, ya hid-i nan nagyanana.
41 Ongor ay tataku nan inmuy kan hiya, at kenalicha, “Maid enat Juan as
nakaskaschaaw ay sinyar, ngem am-in ay kenarkalen Juan maepangkep kan tona ay
taku at tit-iwa.”
42 Ongor ay tataku nan enmafurot kan Jesus hid-i.

11

Nan Natuyan Lazaro

1 Wacha nan usa ay laraki ay nan ngachana at Lazaro ay cha munsaket ad Betania.
Hid-i nan ilen Maria ya nan sunúdna ay hi Marta.

† **10:34** Sal. 82:6 ‡ **10:36** Jn. 17:17, 19

2 Hi Maria ay anna nan mangikuyagtu as fiangfiangru as nan suken Jesus, ya
punasanantu as nan fookna. Hi Lazaro ay sunúdna nan nunsaket.*
3 Isunga inmifiaor nan hen-aki ay fianafiai as uy mangifiakia kan Jesus un, "Apo, nan
kiayyummu ay laylaychum at cha munsaket."
4 Kun pay chinngor Jesus sa, kenalina, "*Nan saket ay anna at achi ekatuy Lazaro.
Ommat na ta maichayaw hi Apo Dios, ya hiyasa nan kiapón nan maichayawan nan Anak
Apo Dios.*"
5 Laylaychun Jesus nan nauycha hen-anag-i ay cha Marta, Maria ya Lazaro.
6 As nan nangchamakian Jesus ay nunsaket hi Lazaro, nayaschi henan lukiar ay
kawad-ana as chuwa pay ay urkiw.
7 Kun pay narpas na, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Umuy takú kasin ad Judea.*"
8 Kenalen nan disipulus kan hiya, "Misturu, chaan nafiayag nan timpu ay kiayud
chaká nanglomtakan as nan chiyuycha Judio. Ay kasinka pay laing munfiangad hid-i?"
9 Tinumfor hi Jesus, "*Ay kun maid hinpuru ya chuwa ay uras as nan kaorkia? Mu
ngachana nan manarcharan as nan kaorkia at achi maesakiaw hiya, tay mailana nan
silaw†asna's luta.*
10 *Ngem mu ngachana nan manarcharan as nan lafi at maesakiaw, tay maid nan silaw
kan hiya.*"
11 Kun pay kenalen Jesus na, kenalina pay, "*Nan kiayyum takú ay hi Lazaro at nassuy,
ngem uyku fiangunun hiya.*"
12 Tinumfor nan disipulus kan hiya, "Apo, mu nassuy hiya at omammaytu."
13 Nan laychun Jesus ay kanan at natuy hiya, ngem ka-anancha mu nanassuy tit-iwa
hi Lazaro.
14 Isunga narawag nan infiakian Jesus kan chicha, "*Natuy hi Lazaro,*
15 *ngem kiapú kan chakayu, naragsakak as nan kamaidku as nan kawad-ana as nan
natuyana ta pumigsa nan pammatiyu kan ha-un. Ayu, uy takú ilaun hiya.*"
16 Kenalen Tomas ay makali un Apel as nan kakadwana ay disipulus, "Umuy takú us
ta uray maetapi takú as nan Apo ay matuy."

Hi Jesus Nan Kurpuwan Chi Fiyag Ay Maid Patingkiana

17 Kun pay inumchan cha Jesus ad Betania, naammuwana ay opat at ay urkiw nan
nailurubkan Lazaro.
18 Nan nauy Betania at asnop ad Jerusalem. Umuy as turu ay kilometro nan
kaachawwina.
19 Ongor ay Judio nan enmali ay uy mangliwliwa kan cha Marta kan Maria kiapú as
nan natuyan nan sunúdcha.
20 Kun pay chinngor Marta ay cha omali hi Jesus, pinmitiw hiya ay uy nanib-at kan
hiya, ngem nayagyag hi Maria as afongcha.
21 Kenalen Marta kan Jesus, "Apo, mu kunka wacha hena at chaan koma natuy nan
sunúdku.
22 Ngem uray ad wani, ammok ay mu ngachana nan chawatum kan Apo Dios, ichatna
kan he-a."
23 Kenalen Jesus kan hiya, "*Matakuntu manipud as nan utúy nan sunúdmu.*"
24 "Ammok ay mataku kasin hiya as nan matakuwantu nan nunkatuy manipud as nan
utúy as nan anongos ay urkiw," ensongfiat Marta.
25 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ha-un nan mangtaku as nan natuy manipud as nan utúy
ya nan mangichat as nan fiyag ay maid patingkiana. Nan taku ay omafurot kan ha-un at
mataku challu uray mu matuy,*
26 *ya mu ngachana nan matataku ay omafurot kan ha-un at achi matmatuy. Ay afurotum
na?*"

---

* **11:2** Jn. 12:3 † **11:9** 8:12; 9:5

27 “O, Apo,” ensongfiat Marta. “Afurotok ay he-a nan Cristo ay Anak Apo Dios. He-a
nan sisin-udmi ay omali asna's luta.”

Nan Nun-akoran Jesus

28 Kun pay narpas ay infiakian Marta na, nunfiangad hiya ay uy nangayag kan Maria
ay sunúdna. Intubtufuna kan hiya, “Wacha nan Misturu hena, ya cha chaka epaayag.”
29 As nan nanngoran Maria as sa, nalannigwat hiya, at inmuy kan Jesus.
30 Chaan pay inumchan hi Jesus henan fiabruy, tay kukutug henan lukiar ay nanib-
atan Marta kan hiya.
31 Nan chiyuycha Judio ay cha mangliwliwa kan Maria as fiaruy at inmunudcha as
nan nangil-ancha ay nalannigwat hiya ya pinmitiw. Ka-anancha mu umuy as nan
kawad-an nan lufok ta mun-akor.
32 Kun pay inumchan hi Maria as nan kawad-an Jesus ya inilana hiya, nunlukfub as
nan sangwanana. Kenalina kan hiya, “Apo, mu kunka wacha hena at chaan koma natuy
nan sunúdku ay laraki.”
33 As nan nangil-an Jesus kan Maria ya nan chiyuycha Judio ay inmunud kan hiya ay
cha mun-ag-akor, nginmuyus hiya as solet ya nalilifok chi numnumna.
34 Senarudsudna kan chicha, “*Ay chaud nan nangilubkanyu kan hiya?*”
“Apo, aka ta uy takú ilaun,” ensongfiatcha.
35 Nun-akor hi Jesus.
36 Kenalen nan chiyuycha Judio, “Ilaunyu, ongor paat chi layadna kan hiya.”
37 Ngem kenalen nan tapen nan tataku, “Ay fiakun hiya nan nangepaammay as matan
nan nafurag ta makaila? Adchi ngay t'uyna enparufus ay natuy hi Lazaro?”

Nan Natakuwan Lazaro Manipud As Nan Utúy

38 Kasin nginmuyus as solet hi Jesus as nan naesnopana as nan nailubkan Lazaro. Nan
lufokna at natuktukan ay chupras ya natatangfian as ad-acha ay fiatu.
39 “*Kaanunyu nan fiatu,*” infilin Jesus.
Ngem kenalen Marta ay sunúd nan natuy, “Ayokayong! Apo, mun-akub at a, tay opat
at ay urkiw nan nailurubkana!”
40 Kenalen Jesus kan hiya, “*Ay chaanku infiakia kan he-a ay mu omafurotka at mailam
nan kaichayawan Apo Dios?*”
41 Isunga kenaancha nan fiatu. Angkiay ya nuntangad hi Jesus, ya kanana, “*Ama,
munyamanak kan he-a, tay chinngorak kan he-a.*
42 *Ammok ay kanayonak ay chungrun kan he-a, ngem kanak na kiapú as nan nauycha
tataku hena ta afurotuncha ay he-a nan nangifiaor kan ha-un.*”
43 Kuna pay kenali na, inpigsana ay nangifukiaw, “*Lazaro, pumitiwka!*”
44 Pinmitiw nan natuy. Napopotepotan chi limana ya sukina as lopot, ya naapongotan
us nan lupana as panyu. Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Kaanunyu nan hanacha
naepopotepot kan hiya ta mafialin ay komatam.*”

Nan Nuntuturakian Nan Judio Ay Mangpatuy Kan Jesus (Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2)

45 Nan ongor as nan chiyuycha Judio ay enmali ay nangliwliwa kan Maria ya nangila
as nan enat Jesus at enmafurotcha kan hiya.
46 Ngem nan tapina kan chicha at inmuycha as nan chiyuycha Fariseo, ya infiakiacha
kan chicha nan enat Jesus.
47 Angkiay nan chiyuycha Fariseo ya nan anap-apon chi papachi at nakimitincha as
nan chiyuycha membron nan Sanhedrin. Kenalicha kan chicha, “Anan atun takú ngay?
Nan taku ay ansa at ongor chi nakaskaschaaw ay sinyar ay chana at-atun!

48 Mu ukiayun takú hiya ay mangiturturuy as sa, am-in ay tataku at omafurotchantu
kan hiya. Mu hiyasa, omalintu nan chiyuycha toray ay i-Roma ay manachael as nan
Templo takú ya uray nan nasyon takú."
49 Ngem nan usa kan chicha at hi Caifas ay kangatuwan ay pachi as nan hiyachi ay
tawwun nan nangali, "Kenomsaw kayu! Maid paat ammuyu!
50 Ay achiyu maawatan ay un-unuyna kan chakayu ay nan usa ay taku at matuy para
as nan tataku mu nan intiru ay nasyon nan machachael?"
51 Nan nauy infiakian Caifas at chaan nurpu as nan mismu ay numnumna, ngem
kiapú ta hiya nan kangatuwan ay pachi as nan hiyachi ay tawwun, enpaepadton Apo
Dios kan hiya ay matuy hi Jesus para as nan tataku ay Judio.
52 Fiakun yangkiay para as nan chiyuycha Judio, ngem am-in ay an-ak Apo Dios ay
wacha henan tukutukún ay luglukiar at amonguna ay mun-us-usaun.
53 Nunlapu as nan hiyachi ay urkiw, nuntuturag nan anap-apon chi Judio as atuncha
ay mangpatuy kan Jesus.
54 Isunga chaan at nunfiabfiaat hi Jesus as nan kawad-an nan tataku ad Judea, ngem
kun at nak-ak hiya ya nan disipulusna ay inmuy henan ili ay Efraim ay asnop henan
disyerto, ya hid-i nan nayaschiyancha.
55 As nan hiyachi, kiayud umchan nan Fiastan chi Judio ay makali un Munlausan.
Ongorcha nan enmabrat ad Jerusalem ay nurpu henan sigsikib ay uy mangekaman as
nan iniili ay ukialicha ay panagcharos sakbay makifiastacha.
56 Kuncha pay inumchan nan tataku ad Jerusalem, chacha anapun hi Jesus. As
nan naamongancha as Templo, nunsesennarudsudcha, "Ngachana nan munnunum-
nummu? Ay achi ngun omali hi Jesus ay makifiasta?"
57 Nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo at infilincha as nan tataku
ay mu wacha nan nangammu as nan kawad-an Jesus, masapor epakaammuna ta
tiliwuncha hiya.

12

Nan Nangikuyakian Maria As Fiangfiangru As Nan Suken Jesus (Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9)

1 As nan hiyachi, unum pay ay urkiw sakbay nan Fiastan chi Munlausan. Inmuy cha
Jesus ad Betania ay ilen Lazaro ay tenakuna manipud as nan utúy.
2 Nunsakianacha hid-i as kanuncha as nan maschum ta pachayawancha hi Jesus.
Finmachang hi Marta ay nun-iwaras as makan, ya hi Lazaro at usa as nan chiyuycha
nakiufong kan Jesus.
3 Angkiay ya hi Maria at enarana nan kakudwan chi litro ay nanginngina-an ay
fiangfiangru ay nardu ay maid naekaskaslang. Inkuyagna as nan suken Jesus, angkiay
inpunasna nan fookna. Nan fiangruna at nunwaras as nan intiru ay afong.
4 Ngem kun pay hi Judas Iscariote ay usa as nan disipulus Jesus ay mangesepseptu kan
Jesus, kenalina as nan nangil-ana's chi,
5 "Ayyiwka sa paat! Anuy chaan naelaku na ay fiangfiangru as turon kiasot ay dinario
ya maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli?"
6 Kenalina sa, fiakun kiapú ta sug-angana nan pugli, ngem kiapú ta mangaakiw hiya.
Hiya us nan mamangchun as nan sipingcha, ya ukialina ay mangakét para as nan
mismu ay osaruna.
7 Kenalen Jesus kan Judas, "*Pay-anyu! Intutupugna sa ta esakianana nan achorku para
as nan urkiw ay mailubkak.*
8 *Nan chiyuycha pugli at kanayoncha ay wacha kan chakayu. Ngem kun pay ha-un,
achiyak kanayon ay wacha kan chakayu.*"

Nan Planon Nan Anap-apon Chi Papachi Ay Mangpatuy Kan Lazaro

9 As nan nangammuwan nan ongor ay Judio ay wacha hi Jesus ad Betania, inmuycha
hid-i. Nan inmuyancha at fiakun yangkiay kiapú kan Jesus, ngem kiapú ta laychuncha
us ay ilaun hi Lazaro ay tenakuna manipud as nan utúy.
10 Isunga plenanon nan anap-apon chi papachi ay patayun us hi Lazaro,
11 tay kiapú kan hiya, ongor as nan chiyuycha Judio nan cha mak-ak kan chicha ya
cha omafurot kan Jesus.

Nan Nangchayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inmuyana Ad Jerusalem (Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40)

12 As nan kafikiatana, nan ongoongor ay tataku ay enmali ay nakifiasta at chinngor-
cha ay cha omali hi Jesus ad Jerusalem.
13 Isunga enmaracha as pangan chi palma ay kaiw, ya uycha sinib-at hiya. Infug-
fukiawcha, "Machaychayaw hi Apo Dios! Bendisyonan koma Apo Dios nan naifiaor as
pannakaachorna. Bendisyonan koma Apo Dios nan Aren nan Israel!"
14 Enpaaran Jesus nan urfun ay dongki, ya nunsakay hiya ay kaman as nan naisurat
as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
15 "Chakayu ay tataku ad Jerusalem, achi kayu umugyat. Ilaunyu! Cha omali nan ariyu
ay nunsasakay as nan urfun ay dongki."*
16 Nan nauycha enommat at chaan naawatan nan disipulus Jesus as nan hiyachi ay
timpu. Ngem as nan naichayawan Jesus as nan natakuwana manipud as nan utúy,
hiyachi nan nangnumnumancha ay nan nauycha maepangkep kan hiya at naisuratcha
as nan Kalen Apo Dios ya enkamancha chaná kan hiya.
17 Nan ongor ay tataku ay nangila as nan nangayakian Jesus kan Lazaro as nan
lufokna ya nangtakuwana kan hiya manipud as nan utúy at chacha epachapachamag
nan inilacha.
18 Hiyachi nan kiapúna ay ongoongorcha nan uy nanib-at kan Jesus, tay nachamagcha
nan nauy nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna.
19 Angkiay ya kenalen nan chiyuycha Fariseo as nan tunggal usa, "Ilaunyu at maid
atun takú! Am-in ay tataku at chacha umunud kan hiya."

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Katuyana

20 Wachacha nan tapen nan Griego ay naetatapi as nan chiyuycha uy nunchaychayaw
kan Apo Dios as nan fiasta ad Jerusalem.
21 Inmuycha kan Felipe ay i-Betsaida ad Galilea, at kenalicha kan hiya, "Sir, laychunmi
ngay koma ay ilaun hi Jesus."
22 Uy infiakian Felipe kan Andres, at uycha infiakia ay chuwa kan Jesus.
23 Kenalen Jesus kan chicha, "*Enmali at nan uras ay maichayawan nan Naepadtu ay
Anak chi Taku.*
24 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan nauy ay ommat at maepachong as nan usa
ay fokel ay makiab-onan as nan luta ya kaman matuy. Mu assena, achi hihiya ay us-usa.
Ngem uray kaman matuy, tomemeltu, at fumkias as ongoongor.*
25 *Nan taku ay nan mismu ay fiyagna yangkiay nan laylaychuna at malitawnantu. Ngem
nan taku ay fiakun nan mismu ay fiyagna asna's luta nan laylaychuna at matakuntu in-
inkiana.*
26 *Mu ngachana nan manglayad ay munserfi kan ha-un, masapor unuchunak, ya henan
kawad-ak, hid-i us nan kawad-an nan fiabfiaarok. Mu ngachana nan munserfi kan ha-un,
ichayaw Amak hiya.*"

Epakaammon Jesus Nan Matuyana

---

* **12:15** Zac. 9:9

27 Inturuy Jesus, "*Ad wani, malilifok as solet chi numnumku, ya anan ekararagku? Ay ekararagku un, 'Ama, esarakanak as nan nauy omali ay likiatku'? Achi, tay hiyana ay likiat nan pangkep nan enmaliyak hena.*
28 *Kun at nan kanak, 'Ama, epailam nan kaichayawan nan ngachanmu.'* "
Angkiay ya wacha at nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, "Enpailak at nan kaichayawak, ya kasinkuntu epaila."
29 Nan ongor ay tataku ay nangatakchug hid-i at chinngorcha chi ay kali. Kenalen nan tapina kan chicha un kinmud-or. Nan tapina at kenalicha, "Nunkali nan anghel kan hiya."
30 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan nauy kali ay chinngoryu at fiakun para kan ha-un, ngem kun at para kan chakayu.*
31 *Ad wani nan maokomán nan tataku asna's luta, ya ad wani us nan maamisan Satanas ay ap-apon chi achi omaafurot.*†
32 *Kunak pay maetag-uy manipud asna's luta, awisoktu nan am-in ay tataku ta omafurotcha kan ha-un.*"
33 Kenalina na ay mangepakaammu as nan atuna ay matuy.
34 Angkiay ya tinumfor nan ongor ay tataku, "Ammumi met ay kanana as nan Lintig takú ay nan Cristo at mataku in-inkiana. Adchi t'uymu kanan un, 'Masapor maetag-uy nan Naepadtu ay Anak chi Taku'? Ngachan tona ay Naepadtu ay Anak chi Taku?"
35 Tinumfor hi Jesus, "*Hen-omaketan yangkiay nan mawawad-an nan silaw kan chakayu. Iturturuyyu ay manaran as nan mawawad-an pay laing nan silaw kan chakayu sakbay maschuman kayu. Tay nan taku ay manaran as nan ngongot at achina ammu nan ay-ayana.*
36 *As nan mawawad-an pay laing nan silaw kan chakayu, omafurot kayu as nan silaw ta munfialin kayu as tataku ay nasilawan chi numnumcha.*" As nan nangaliyan Jesus as na, nak-ak hiya, ya chaan nunpaila kan chicha.

Nan Achi Omafurotan Nan Chiyuycha Judio

37 Uray kun ongor nan nakaskaschaaw ay sinyar ay enpappailan Jesus kan chicha, kuncha challu achi afurotun hiya
38 ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu un, "*Apo, ay kun wachay enmafurot as nan enpakaammumi? Ay kun wachay enmafurot as nan enpailam ay pannakafial-inmu?*" ‡
39 Nan kiapúna as achicha omafurotan at wacha ngamin us nan kenalen Isaias un,
40 "Finurag Apo Dios nan matacha ya enpatangkena nan numnumcha ta achicha
maila ya achicha us maawatan ya achicha munsakong kan hiya ta epaammayna
chicha."§
41 Kenalen Isaias na, tay inilana nan kaichayawan Jesus ad pus-uy ya infiakiana nan maepangkep kan hiya.
42 Uray mu hiyachi, ongor ay anap-apon chi Judio nan enmafurot kan Jesus. Ngem kuncha chaan ipudnu nan pammaticha, tay umugyatcha mu epak-ak nan chiyuycha Fariseo chicha as nan senagoga,
43 tay laylaychuncha nan mangchaychayawan nan tataku kan chicha mu nan mangchayawan Apo Dios kan chicha.

Nan Maokóm Kiapú As Nan Kalen Jesus

44 Angkiay ya inpigsan Jesus ay nangali, "*Nan taku ay omafurot kan ha-un at fiakun yangkiay ha-un nan afurotuna ngem patí nan nangifiaor kan ha-un.*
45 *Nan taku ay mangila kan ha-un at ilauna us nan nangifiaor kan ha-un.*

† **12:31** Jn. 14:30; 16:11 ‡ **12:38** Isa. 53:1 § **12:40** Isa. 6:10

46 *Enmaliyak as kaman silaw asna's luta ta mu ngachana nan omafurot kan ha-un at*
achi mayayaschi as nan ngongot.
47 *“Mu ngachana nan manngor as nan chak isursuru ya achina tongparun at achek*
okomún hiya. Tay chaanak enmali ay mang-okóm as nan tataku asna's luta, ngem kunak
at enmali ay mangesarakan kan chicha.
48 *Wacha nan mang-okóm as nan mangachi kan ha-un ya achi mang-awat as nan*
chiyuycha kanak. Nan nauycha kenarkalek at chicha nan mang-okóm kan hiya as nan
anongos ay urkiw.
49 *O, tit-iwa, tay chaanak nunkarkali as nan mismu ay kalibfengak, ngem kun at hi Ama*
ay nangifiaor kan ha-un nan nangifilin kan ha-un as nan masapor ay kanak.
50 *Ammok ay nan filina at muntorónng as nan fiyag ay maid patingkiana. Isunga nan*
infilin Amak kan ha-un at hiya yangkiay nan kenarkalek.”

13

Nan Nangisuwan Jesus As Nan Disipulusna

1 As nan kiayud umchanan nan Fiastan chi Munlausan, ammon Jesus ay inumchan
nan uras ay mak-akana asna's luta ya munfiangchana kan Amana. Kanayona ay
lenaylayad nan disipulusna, ya lenaylayadna chicha inkiana as nan natuyana asna's
luta.
2 As nan lafi, as nan cha manganan cha Jesus, enpanumnum at Satanas kan Judas ay
potot Simon Iscariote nan pangkepna ay mangesepsep kan Jesus.
3 Aammon Jesus ay am-in ay pannakafialin at inchat Amana kan hiya. Ammuna us ay
kan Apo Dios nan nurpuwana ya kan hiya nan munfiangchana.
4 Isunga tenmakchug hi Jesus, ya kenaana nan kakiayna, angkiay ensalifudna nan
tuwarya as kitangna.
5 Kun pay narpas sa, tenorwana nan parangkiana as chanum. Angkiay ya enlapuna ay
mangisu as nan disipulusna, ya punasana as nan tuwarya ay ensasalifudna as kitangna.
6 Kun pay naekchang kan Simon Pedro, kenalen Pedro kan hiya, “Apo, ay he-a nan
mangisu kan ha-un?”
7 Tinumfor hi Jesus kan hiya, *“Nan nauy chak at-atun at achim maawatan ad wani,*
ngem maawatamtu as kasin.”
8 Kenalen Pedro kan Jesus, “Aw, achiyaktu poros is-isuwan kan he-a, Apo.”
Ngem tinumfor hi Jesus, *“Mu achek isuwan he-a at achika maifilang as disipulok.”*
9 Tinumfor hi Pedro, “Mu hiyasa payat, Apo, fiakun yangkiay nan sukek nan urasam
ngem uray us nan limak ya nan urok.”
10 Kenalen Jesus, *“Nan taku ay chakus nun-umus at achi kis-an mun-umus kasin, kun*
yangkiay mun-isu, tay nacharos hiya. Nacharos kayu, ngem achi kayu am-in.”
11 Aammon Jesus nan mangesepsep kan hiya, isunga kenalina, *“Achi kayu am-in*
nacharos.”
12 Kuna pay lenpas ay nangisu kan chicha, kasin nunkakiay ya nunfiangad as nan
tokorana. Senarudsudna as nan disipulusna, *“Ay maawatanyu nan nauy enatku kan*
chakayu?
13 *Nan awagyu kan ha-un ay ‘Misturu’ ya ‘Apo’ at ustu, tay tit-iwa met ay ha-un sa.*
14 *Mu ha-un ay Apoyu ya Misturuyu at inisuwak chakayu, masapor us mun-iinnisu kayu.*
15 *Enpailak met nan turachunyu ta atunyu us koma nan kaman as nan enatku kan*
chakayu.
16 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan mafiabfiaor at achi am-amud mu nan amona.*
Kaman us as nan naifiaor at achi am-amud mu nan nangifiaor kan hiya.
17 *Mu ammuyu chaná, nakiasat kayu mu atunyu!*

18 "*Fiakun chakayu am-in nan chak ifiagfiakia, tay ammok nan chiyuycha pinilek. Ngem masapor matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Nan nakekan kan ha-un at hiya nan nunfialin as kafusorku.'**
19 *Ifiakiak na kan chakayu ad wani sakbay ommat ta as nan ommatana at afurotunyu ay ha-un nan Cristo.*†
20 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay mang-awat as nan ifiaorku at ha-un nan awatuna, ya nan mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un.*"

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Maesepsepana (Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Luc. 22:21-23)

21 Kun pay narpas ay infiakian Jesus na, nalilifokan as solet nan numnumna. As nan hiyachi, narawag ay infiakiana, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wacha kan chakayu nan usa ay mangesepsep kan ha-un.*"
22 Nun-iinnila nan disipulusna, tay achicha poros ammu mu ngachana kan chicha nan chana kanan.
23 Nan usa as nan disipulusna ay laylaychun Jesus at naichachapat kan Jesus.
24 Sininyasan Simon Pedro hiya, ya kanana, "Sarudsuchum pay kan Apo mu ngachana kan chitaku nan chana kanan."
25 Isunga nan naichachapat kan Jesus at kaskasin naesnop kan hiya, ya senarud-sudna, "Apo, ngachan ngay tud-i?"
26 "*Nan mangichataktu as nan nauy tenapay ay esawsawku at hiya,*" ensongfiat Jesus. Kuna pay ensawsaw nan tenapay, inchatna kan Judas ay potot Simon Iscariote.
27 As nan hiyachi ay nangor-an Judas as nan tenapay, nasannukop hi Satanas kan hiya.
Kenalen Jesus kan hiya, "*Kamuwum! Atum at nan hana planom ay atun.*"
28 Maid nakaawat as nan chiyuycha nakekan kan Jesus mu adchi t'uy kenalen Jesus chi kan Judas.
29 Kiapú ta hi Judas nan mamangchun as nan sipingcha, ka-anan nan tapina kan chicha un uy at cha ifiakian Jesus kan hiya ay uy lomaku as kasaporancha as nan hana ay fiasta winnu uy umichat as siping as nan pugli.
30 As nan nang-awatan Judas as nan tenapay, napannitiw hiya. Lafi as nan hiyachi.

Nan Fiarú Ay Filin

31 As nan nak-akan Judas, kenalen Jesus, "*Ad wani, maichayaw nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ya babaen kan hiya at maila nan kaichayawan Apo Dios.*
32 *Mu maichayaw hi Apo Dios babaen kan hiya at hi Apo Dios us ay mismu nan mangepaila ay dagus as kaichayawan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*
33 "*Chakayu ay an-akku, hen-omaketan yangkiay nan kawad-ak kan chakayu. Ana-punaktu kan chakayu, ngem ifiakiak ad wani kan chakayu nan infiakiak as nan anap-apon chi Judio ay achi kayu makauy henan ay-ayak.*‡
34 *Nauy nan fiarú ay filinku kan chakayu: Munlelennayad kayu. Kaman as nan nanglaylaychanak kan chakayu at assesa us ay masapor munlelennayad kayu.*§
35 *Mu hiyasa ay munlelennayad kayu, maammuwantu nan am-in ay tataku ay chakayu nan disipulusku.*"

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Nangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34)

36 Senarudsud Simon Pedro kan Jesus, "Apo, ay chaud nan ay-ayam?"
"*Henan ay-ayak at achika makaunud ad wani kan ha-un, ngem umunudkantu as kasin,*" ensongfiat Jesus.

---

* **13:18** Sal. 41:9 † **13:19** Exo. 3:14; Jn. 8:28,58; 14:29 ‡ **13:33** Jn. 7:34; 8:21 § **13:34** Jn. 15:12; 1 Jn. 3:23-24; 4:7-11

37 Senarudsud kasin Pedro, “Apo, adchi t'uyak achi makaunud kan he-a ad wani?
Nakasakianaak met ay matuy para kan he-a.”
38 Tinumfor hi Jesus, “*Ay tit-iwa ay nakasakianaka ay matuy para kan ha-un? Ifiakiak
kan he-a nan tit-iwa. Achi munkokakok nan ka-or inkiana mamen turu ay esaotak kan
he-a.*”

14

Hi Jesus Nan Charan Ay Umuy Kan Dios Ama

1 Inturuy Jesus, “*Achi kayu malilifokan, ngem kun kayu at omafurot kan Apo Dios, ya
omafurot kayu us kan ha-un.*
2 *Ongor chi magyanan as nan kawad-an Amak ad chaya, ya umuyak hid-i ay mange-
sakiana as nan magyananyu. Mu kun achi tit-iwa nan chak kankanan at infiakiak koma
kan chakayu.*
3 *As nan umuyak ya mangesakianaak as nan magyananyu, omaliyaktu kasin ay
mangekatam kan chakayu ta wacha kayuntu us as nan kawad-ak.*
4 *Ammuyu met nan charan ay umuy as nan ay-ayak.*”
5 Kenalen Tomas kan Jesus, “Apo, achimi met ammu nan ay-ayam. Ngachana ngay
nan atunmi ay mangammu as nan charan?”
6 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Ha-un nan charan ay umuy ad chaya, nan kurpuwan chi
kenatit-iwa ya nan mangichat as fiyag. Maid makaali kan Amak mu achi babaen kan ha-
un.*
7 *Mu tit-iwa ay am-ammuwak at am-ammuyu us hi Amak. Munlapu ad wani, am-
ammuyu challu hiya, ya kamanyu tit-iwa inila hiya.*”
8 Kenalen Felipe kan Jesus, “Apo, epailam kan chakami nan Ama. Mu atum sa,
mapnek kami.”
9 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Ayokayong Felipe! Kunak cha nafiayag kan chakayu am-
in ya, ay achiyak pay laing am-ammu kan he-a? Nan nakaila at kan ha-un at inilana us nan
Ama. Anuymu kanan un, ‘Epailam nan Ama kan chakami?’*
10 *Ay achim afurotun ay wachaak kan Amak, ya wacha hi Amak kan ha-un? Nan
kenarkalek kan chakayu at chaan nurpu as numnumku ngem hi Amak ay mawawacha
kan ha-un nan cha mangekaman as nan atuna.*
11 *Afurotunyu nan kanak ay wachaak kan Ama ya wacha hi Ama kan ha-un. Mu achiyu
afurotun nan kanak, afurotunyu kiapú as nan nakaskaschaaw ay en-enatku.*
12 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan ngachana ay omafurot kan ha-un at atunantu
us nan chak at-atun. Am-amud pay nan atuna mu nan nauycha, tay munfiangachak kan
Ama.*
13 *Nan ngachana ay chawatunyu kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un at atoktu ta
maichayaw nan Ama babaen as nan Anakna.*
14 *O, mu chumawat kayu as kumpurmi kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un, atoktu.*”

Nan Nangifiag-an Jesus Ay Epaalina Nan Espiritu Santo

15 Kenalen us Jesus, “*Mu laylaychunak kan chakayu, tongparunyu nan filfilinku.*
16 *Chawatoktu kan Ama, at ifiaorna nan Fumadfiachang as pannakaachorku. Hiya at
mawawacha kan chakayu in-inkiana.*
17 *Hiya nan Espiritu Santo ay mangisursuru as nan kenatit-iwa. Nan tataku asna's luta
ay achi omafurot at achicha mafialin ay awatun hiya, tay achicha maematonan ya achicha
ammu hiya. Kun pay chakayu, ammuyu hiya, tay makepagyan kan chakayu, ya awni at
mawawacha kan chakayu.*
18 “*Achek taytaynan chakayu ay kaman maid chanakchakorcha, tay munfiangachaktu
challu kan chakayu.*

19 *Achi mafiayag at achiyaktu il-ilaun as nan tataku ay achi omafurot kan ha-un. Ngem*
chakayu at ilaunaktu. Kiapú ta matakuwak at mataku kayu us.
20 *As nan hana ay urkiw, maammuwanyuntu ay wachaak kan Ama, ya wacha kayu kan*
ha-un, ya wachaak kan chakayu.
21 *Nan mang-awat ya mangtongpar as nan filfilinku at hiya nan manglaylayad kan ha-*
un. Nan manglaylayad kan ha-un at laylaychuntu Ama hiya. Uray ha-un at laylaychoktu
us hiya, ya epakaammoktu kan hiya nan maepangkep kan ha-un."
22 Senarudsud Judas (fiakun hi Judas Iscariote), "Apo, adchi t'uy kan chakami
yangkiay nan mangepakaammuwam as nan maepangkep kan he-a ya fiakun as nan
am-in ay tataku asna's luta?"
23 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Mu ngachana nan manglaylayad kan ha-un at tong-*
paruna nan ifiakiak. Hi Amak at laylaychunantu hiya, ya omali kamintu ay chuwa ay
makeafong kan hiya.[*]
24 *Nan taku ay achi manglaylayad kan ha-un at achina tongparun nan ifiakiak. Nan*
nauy kali ay chinngoryu at chaan nurpu as numnumku, ngem nurpu kan Ama ay nangi-
fiaor kan ha-un.
25 "*Infiakiak chaná kan chakayu ad wani ay wachaak pay laing kan chakayu.*
26 *Ngem ifiaortu Amak nan Fumadfiachang ay hiya nan Espiritu Santo as pannakaa-*
chorku. Hiyantu nan mangisuru kan chakayu as nan am-in ya mangepanumnum as nan
am-in ay infiagfiakiak kan chakayu.
27 "*Nan natalna ay numnum nan ifiatek kan chakayu. O, nan nauy natalna ay numnum*
ay nurpu mismu kan ha-un at achi poros maepachong as nan ichat nan tataku asna's luta.
Isunga achi kayu malilifokan winnu umug-ugyat.
28 *Chinngoryu met nan kenalek kan chakayu ay mak-akak, ngem munfiangachaktu kan*
chakayu. Mu lenaylayachak kan chakayu, naragsakan kayu koma, tay komatamak kan
Ama. Tay hi Ama at am-amud mu ha-un.
29 *Infiakiak na kan chakayu ad wani sakbay ay ommat ta as nan ommatana, omafurot*
kayu kan ha-un.
30 "*Achi mafiayag chi maketagtakiatforak kan chakayu, tay cha omali hi Satanas ay ap-*
apon chi achi omaafurot. Maid pannakafialina ay mangetoray kan ha-un,[†]
31 *ngem masapor maammuwan nan tataku asna's luta ay laylaychok hi Ama. Hiyana*
nan kiapúna ay am-in ay infilin Ama kan ha-un at tongparok. Maligwat kayu ta uy takú,"
kenalina.

15

Maepachong Hi Jesus As Nan Puon Chi Ubas

1 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan, "*Ha-un nan tit-iwa ay puon chi ubas, ya hi*
Amak nan mangay-aywan.[*]
2 *Songpatuna nan tunggal panga ay achi fumkias, ya charosana nan chiyuycha panga*
ay fumkias ta omong-ongor chi fukiascha.
3 *Chakayu nan maepachong as nan chiyuycha panga ay chakus nacharosan kiapú as*
nan nangafurotanyu as nan kalek ay infiagfiakiak kan chakayu.
4 *Iturturuyyu ay mawawacha kan ha-un, ya mawawachaak us kan chakayu. Nan panga*
at maid atuna ay fumkias mu naisiyan as nan puuna. Kaman us kan chakayu at maid
fukiasyu as nan pammatiyu sukúd kayu mawawacha kan ha-un.
5 "*Ha-un nan puon chi ubas, ya chakayu nan chiyuycha panga. Nan ngachana ay*
mawawacha kan ha-un ya mawawachaak us kan hiya at hiyantu nan omongor chi
fukiasna as nan pammatina, tay maid maekamanyu mu maichak kan chakayu.

---

[*] **14:23** 2 Co. 6:16; Efe. 3:17; Pal. 3:20; 21:3 [†] **14:30** Jn. 12:31; 16:11 [*] **15:1** Sal. 80:8-18: Isa. 5:1-2, 7

6 *Nan achi mawawacha kan ha-un at maichus-ortu ay kaman as nan panga ay nasong-*
pat. Mu narangu nan assesesa ay panga, maamong ya maichus-orcha as nan apuy ta
mapuorancha.
7 *Mu mawawacha kayu kan ha-un ya mawawacha nan kalek kan chakayu, uray*
ngachana nan chawatunyu ay laychunyu, maichattu kan chakayu.
8 *Hiyana nan maichayawan Amak mu omongor nan fukiasyu as nan pammatiyu. Mu*
assena, hiyana us nan mangepaila ay chakayu nan disipulusku.
9 *"Kaman as nan manglaylaychanan Amak kan ha-un at assena us nan manglaylay-*
chanak kan chakayu. O, masapor mawawacha kayu ngarud as nan layadku kan chakayu.
10 *Mu tongparunyu nan infilfilinku, mawawacha nan layadku kan chakayu. Tay uray*
ha-un at tenongparku nan infilfilin Amak, ya mawawacha nan layadna kan ha-un.
11 *Infiakiak chaná kan chakayu ta mawawacha nan lagsakku kan chakayu ya maid*
munkurangana.†
12 *"Nauy nan filinku kan chakayu: Munlelennayad kayu ay kaman as nan nanglaylay-*
chanak kan chakayu.‡
13 *Nan kaamuchan ay layad ay epailan nan taku at hiyana nan mangichatana as nan*
fiyagna ta mataku nan kiakiayyumna.
14 *Chakayu nan kiakiayyumku mu tongparunyu nan ifilinku kan chakayu.*
15 *Fiakun at mafiabfiaor nan awagku kan chakayu, tay nan mafiabfiaor at achina ammu*
nan cha at-atun nan amona. Kunku at awakian chakayu as kiakiayyumku, tay nan am-in
ay chinchinngorku kan Amak at enpakaammok kan chakayu.
16 *Fiakun chakayu nan nangpili kan ha-un, ngem ha-un nan nangpili ya nangchutok*
kan chakayu ta uyyu paafurotun nan ongor ay tataku ay chicha nan maepachong as nan
fukiasyu as nan pammatiyu ay mawawacha in-inkiana. Mu atunyu sa, uray ngachana nan
chawatunyu kan Ama kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un at ichatnantu kan chakayu.
17 *Hiyana ngarud nan ifilinku kan chakayu: Munlelennayad kayu."*

Nan Namalikiatan Nan Achi Omaafurot As Nan Disipulus Jesus

18 Inturuy Jesus, *"Mu inglun chakayu as nan tataku ay achi omaafurot, numnumunyu*
ay ha-un nan enmon-ona ay iningorcha.
19 *Mu makius-usa kayu as nan achi omaafurot asna's luta, laylaychun chakayu kan*
chicha ay pachongcha. Ngem kiapú ta pinilek chakayu ta maisiyan kayu kan chicha ay
achi omaafurot. Isunga iinglun chakayu kan chicha.
20 *Numnumunyu nan karkalek ay infiakiak kan chakayu: 'Nan mafiabfiaor at achi am-*
amud mu nan amona.'§*Mu palikiatunak kan chicha at palikiatunchantu us chakayu. Mu*
tongparuncha nan insursurok at tongparunchantu us nan isursuruyu.
21 *Ngem am-in chaná ay likiat at epalak-amchantu kan chakayu kiapú as nan enma-*
furotanyu kan ha-un, tay achicha ammu nan nangifiaor kan ha-un.
22 *Mu chaanak enmali ya chaanku infiakia kan chicha, fiakuncha fiasor nan achicha*
mangafurotan kan ha-un. Ngem ad wani at maid maepanforcha para as nan fiasorcha.
23 *Nan taku ay mangiingor kan ha-un at iingoruna us hi Amak.*
24 *Mu chaanku enkaman as nan nangiil-ancha nan nakaskaschaaw ay maid poros usa*
ay taku ay makaekaman at chaancha koma finmasor. Ngem ad wani, uray inilacha at
iinglunak ya hi Amak.
25 *Hiyana nan enommat ta matongpar nan naisurat as nan Lintigcha ay kanana,*
*'Iningorak kan chicha ay maid kiapkiapúna.'**

† **15:11** Jn. 16:24; 17:13 ‡ **15:12** Jn. 13:34; 1 Jn. 3:23-24; 4:7-11 § **15:20** Jn. 13:16 * **15:25** Sal. 35:19; 69:4

26 *“Omalintu nan Fumadfiachang ay murpu kan Ama. Hiya nan Espiritu Santo*
ay ifiaorkuntu ay mangisuru as nan kenatit-iwa kan chakayu. O, hiyantu nan
mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un.†
27 *Chakayu us at paneknekanyuntu nan maepangkep kan ha-un, tay naituntun-ud kayu*
kan ha-un nunlapu as nan laplapuna.

16

1 *“Am-in chaná at kenalek kan chakayu ta achiyu koma chukchukkian nan pammatiyu*
kan ha-un.
2 *Epak-ak chakayuntu as nan senagogacha. Fiakun yangkiay sa, tay omalintu nan timpu*
ay nan tataku ay mangpatuy kan chakayu at numnumunchantu ay chacha munserserfi
*kan Apo Dios.**
3 *Hiyanantu nan atuncha kan chakayu, tay achicha am-ammu hi Ama winnu ha-un.*
4 *Ifiagfiakiak chaná kan chakayu ad wani ta as nan omaliyan nan timpu ay mangeka-*
manancha's na, manumnumyuntu ay infiafiakiak kan chakayu.”

Nan Atun Nan Espiritu Santo

Inturuy Jesus, *“Chaanku infiakia chaná as nan laplapuna ay nun-isuruwak kan*
chakayu, tay nawawachaak kan chakayu.
5 *Ad wani, munfiangachak as nan nangifiaor kan ha-un. Ngem uray mu hiyasa, maid*
manarsarudsud kan chakayu un, ‘Ay chaud nan ay-ayam?’
6 *Ngem kiapú ta infiakiak chaná kan chakayu ad wani, ngumunguyus kayu.*
7 *Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa: Para as nan omammayanyu nan*
mak-akak. Tay mu achiyak mak-ak, achi omali nan Fumadfiachang kan chakayu. Ngem
mu mak-akak, ifiaorkuntu hiya kan chakayu.
8 *As nan omaliyana, paneknekanantu as nan tataku asna's luta nan kenomsawancha*
maepangkep as nan fiasorcha. Paneknekanantu us nan maepangkep as kenalintig ya nan
maepangkep as nan mun-okomán Apo Dios.
9 *As nan maepangkep as fiasorcha, paneknekanantu ay kenomsawcha, tay achicha*
omafurot kan ha-un.
10 *As nan maepangkep as kenalintig, paneknekanantu ay nalintikiak, tay umuyak kan*
Ama, ya achiyaktu il-ilaun kan chakayu.
11 *As nan maepangkep as nan mun-okomana, paneknekanantu ay kenomsawcha, tay*
naokóm at hi Satanas ay mangetortoray as nan chiyuycha achi omaafurot asna's luta.
12 *“Ongor pay nan laychok ay ifiakia kan chakayu, ngem ad wani, achi kayu makafiael*
ay mangnumnum.
13 *Ngem as nan omaliyan nan Espiritu ay mangisuru as nan kenatit-iwa, hiyantu nan*
mangetoróng kan chakayu ay mangammu as nan am-in ay kenatit-iwa. Achi munkali
hiya as nan mismu ay kalibfengana, ngem ifiakiana nan chungruna kan Dios Ama, ya
epakaammunantu kan chakayu nan ommat as kasin.
14 *Ha-un nan chayawunantu, tay nan wacha as numnumku at hiyasantu nan iwaraki-*
awagna kan chakayu.
15 *Nan am-in ay kuwan Ama at kuwak. Isunga kenalek un nan wacha as numnumku at*
hiyasa nan iwarakiawagtu nan Espiritu Santo kan chakayu.”

Nan Nginmunguyusan Ya Nunlagsakan Nan Disipulus Jesus

16 Inturuy us Jesus, *“Achi mafiayag at achiyaktu il-ilaun kan chakayu. Angkiay ya achi*
kasin mafiayag at ilaunaktu.”

---

† **15:26** Jn. 14:16-17, 26 * **16:2** Ara. 26:9-11

17 Angkiay nunsesennarudsud nan tapen nan disipulusna, “Ngachana man nan
laychun tona ay kanan, ‘Achi mafiayag at achiyak il-ilaun. Angkiay ya achi kasin
mafiayag at ilaunaktu,’ ya, ‘Tay umuyak kan Ama’?”
18 Kasincha senarudsud, “Ngachana man nan laychun ay kanan nan ‘Achi mafiayag’?
Achi takú met maawatan nan laychuna ay kanan.”
19 Aammon Jesus nan laychuncha ay sarudsuchun kan hiya, isunga kenalina kan
chicha, “*Ay hiyana nan chayu munsesennarudsuchan, ‘Achi mafiayag at achiyak il-ilaun,
angkiay achi kasin mafiayag at ilaunak’?*
20 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mun-ag-akor ya ngumunguyus kayuntu, ngem
munlagragsakchantu nan tataku ay achi omafurot. Ngumunguyus kayuntu, ngem nan
ngunguyusyu at munfialintu as lagsak.*
21 *Nan maepachongana at as nan fiafiai ay cha munlikiat, tay timpon at nan
munpasikarana. Ngem as nan chakusna enmankan, liw-ana nan likiatna ya ongor nan
lagsakna, tay naiyanak nan mutun asna's luta.*
22 *Kaman us kan chakayu: Ngumunguyus kayu ad wani, ngem ilaoktu kasin chakayu.
As nan hiyachi, munlagsak kayuntu as solet, ya maid poros mangaan as nan hana ay
lagsakyu kan chakayu.*
23 “*As nan hana ay urkiw at maidtu uyyu kis-an sarudsuchun kan ha-un. Ifiakiak
kan chakayu nan tit-iwa. Mu chumawat kayu as kumpurmi kan Ama at ichatnantu kan
chakayu kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un.*
24 *Inkiana ad wani at maid pay chinawatyu kan Ama kiapú as nan nakius-usaanyu kan
ha-un. Chumawat kayu, at maawatyuntu ta maid munkurangan nan lagsakyu.*

Nan Naamisan Nan Achi Omaafurot

25 “*Kenarkalek chaná kan chakayu babaen as nan maepadpachongan. Omalintu nan
timpu ay achek at osarun nan maepadpachongan, ngem kun yangkiay narawag nan
ifiakiaktu ay maepangkep kan Ama.*
26 *As nan hana ay urkiw, chumawat kayuntu mismu kan Ama kiapú as nan nakius-
usaanyu kan ha-un. Achek kanan kan chakayu un chumawataktu kan Ama as para kan
chakayu.*
27 *Tay hi Ama ay mismu at laylaychuna chakayu kiapú ta lenaylayachak kan chakayu ya
enafurotyu ay nurpuwak kan hiya.*
28 *Nurpuwak kan Amak, ya enmaliyak asna's luta. Ad wani, mak-akak asna's luta, ya
munfiangachak kan Ama.*”
29 Angkiay kenalen nan disipulusna kan hiya, “Ilaum, narawag ad wani nan cham
kankanan, tay achika mun-epadpachong.
30 Ad wani, ammumi at ay ammom nan am-in ay ka-ichin. Achim kasaporan
chi munsarudsud kan he-a, tay mafialinmu ay songfiatan sakbay munsarudsudcha.
Hiyana nan mangafurotanmi ay nurpuka kan Apo Dios.”
31 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ay omafurot kayu ad wani?*
32 *Cha omali nan timpu, ya nauy at ad wani, masisiyan kayuntu ay waschi un kenmatam
as afongna. Kun pay ha-un, taynanaktu ay mauusa. Uray mu hiyasa, achiyak mauusa, tay
wacha hi Ama kan ha-un.*
33 *Nan nauycha at infiakiak kan chakayu ta natalnay numnumyu kiapú as nan nakius-
usaanyu kan ha-un. Ongor chi munlikiatanyu asna's luta, ngem papigsaunyu nan num-
numyu, tay enamisku at nan am-in ay mangotettet ay pannakafialin asna's luta.*”

17

Nan Luwaron Jesus

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, nuntangad ad chaya ya kanana, “*Ama,*
enmali at nan uras ay enkeddengmu. Epailam nan kaichayawan nan Anakmu ta epailan
nan Anakmu nan kaichayawam.
2 *Tay kun pay he-a at inchatmu kan hiya nan kalibfengan ay mangetoray as nan*
katakutaku ta ichatna nan fiyag ay maid patingkiana as nan am-in ay tataku ay entalekmu
kan hiya.
3 *Nan fiyag ay maid patingkiana at hiya nan mangammuwancha kan he-a ay us-usa ay*
tit-iwa ay Apo Dios ya kan Jesu Cristo ay infiaormu.
4 *Enpailak nan kaichayawam asna's luta as nan nanglopasak as nan enpadnom kan ha-*
un.
5 *Ad wani, Ama, as nan mawawad-ak kasin as nan kawad-am, epailam nan*
kaichayawak ay pachong challu nan kaichayawak as nan kawad-ak kan he-a sakbay
nafiayang nan luta.

Nan Nangekararakian Jesus As Nan Disipulusna

6 “*Enpakaammok nan kenadiosmu*kan chicha ay pinilem asna's luta. Sikud challu ay*
tatakom chicha, ya entalekmu chicha kan ha-un. Tenongparcha nan kalem.
7 *Ad wani, naammuwancha ay nan am-in ay inchatmu kan ha-un at nurpu kan he-a,*
8 *tay infiakiak kan chicha nan infiakiam kan ha-un, at enawatcha. Ammucha ay tit-iwa*
ay nurpuwak kan he-a, ya afurotuncha ay he-a nan nangifiaor kan ha-un.
9 “*Ekarkararakiak chicha. Achek cha ekararakian nan achi omaafurot ay tataku asna's*
luta, ngem kun yangkiay nan chiyuycha entalekmu kan ha-un, tay tatakom chicha.
10 *Am-in ay kuwak at kuwam, ya am-in ay kuwam at kuwak, ya maepaila pay nan*
kaichayawak babaen kan chicha.
11 *Ad wani, achiyak at mayayasna asna's luta, tay kiayuchak munfiangad kan he-a.*
Ngem chicha at mayagyagcha asna's luta. Nasantowan ay Ama, aywanam koma chicha
babaen as nan pannakafialinmu ay inchatmu kan ha-un ta mun-us-usacha koma ay kaman
as nan nun-us-usaanta.
12 *As nan nawawad-ak kan chicha at enaywanak chicha babaen as nan pannakafialinmu*
ay inchatmu kan ha-un. Tit-iwa, enaywanak chicha ay ustu. Maid poros nalitaw kan
chicha, ngem kun yangkiay nan usa ay nakeddengan ay machusa ta matongpar nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios.
13 “*Ad wani, kiayuchak munfiangad kan he-a. Ifiakiak chaná kan chicha as nan*
mawawad-ak pay laing asna's luta ta nan lagsakku at maichat kan chicha ay maid
munkurangana.†
14 *Infiakiak kan chicha nan infiakiam kan ha-un, ya nan tataku asna's luta ay achi omaa-*
furot at iningorcha chicha. O, tay achicha ngamin makius-usa as nan achi omaafurot
asna's luta ay kaman kan ha-un ay achi makius-usa as nan achi omafurot.
15 *Achek chawatun ay ek-akmu chicha asna's luta, ngem chawatok ay aywanam chicha*
ta achicha maamis as nan pannakafialin Satanas ay makali un Mangotettet.
16 *Kamancha kan ha-un ay achi makius-usa as nan achi omaafurot asna's luta.*
17 *Elasinmu chicha ay munserfi kan he-a babaen as nan kalem ay hiya nan kenatit-iwa.*
18 *Nan enatku ay nangifiaor kan chicha asna's luta at kaman as nan enatmu ay nangi-*
fiaor kan ha-un asna's luta.
19 *Ichatonku nan achorku kan he-a para kan chicha ta uray chicha at maelasincha ay*
munserfi tit-iwa kan he-a.

Nan Nangekararakian Jesus As Nan Am-in Ay Omaafurot

20 “*Fiakun yangkiay chatona ay disipulusku nan ekararakiak ngem uray us nan chiyuy-*
cha omafurottu kan ha-un kiapú as nan ifiagfiakiacha.

---

* **17:6** As nan kali ay Griego at kanana, “ngachanmu.” † **17:13** Jn. 15:11

21 *Ama, ekararagku ay mun-us-usacha koma am-in ay kaman as nan mawawad-am*
kan ha-un ya mawawad-ak kan he-a. Mawawachacha koma kan chita ta afurotuntu nan
tataku asna's luta ay finaorak kan he-a.
22 *Inchatku kan chicha nan kaichayawan ay inchatmu kan ha-un ta mun-us-usacha ay*
kaman as nan nun-us-usaanta.
23 *Mawawachaak kan chicha, ya mawawachaka us kan ha-un ta maid koma munku-*
rangan nan mun-us-usaan chi numnumcha. Mu hiyasa, maammuwan koma nan tataku
asna's luta ay finaorak kan he-a. Maammuwancha koma us ay laylaychum chaná ay
disipulus ay kaman as nan nanglaylaychanam kan ha-un.
24 *"Ama, laychok ay nan tataku ay entalekmu kan ha-un at mawawachacha us koma kan*
ha-un as nan kawad-ak. Mu hiyasa, ilauncha nan kaichayawak ay inchatmu kan ha-un,
tay lenaylayachak kan he-a sakbay nafiayang nan luta.
25 *"O, Ama ay nalintig, nan achi omaafurot ay tataku asna's luta at achi chaká am-ammu.*
Ngem ha-un at am-ammok he-a, ya nan nauycha disipulusku at ammucha ay finaorak kan
he-a.
26 *Enpakaammok kan chicha nan maepangkep as nan kenadiosmu,‡ya ituruyku pay ay*
mangepakaammu. Atok na ta nan layadmu kan ha-un at mawawacha kan chicha ya ta
mawawachaak us kan chicha."

18

Nan Nangtiliwancha Kan Jesus
(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53)

1 As nan nanglopasan Jesus as nan nauy ay kararag, nak-ak hiya ay kadwana nan
disipulusna, ya kinchangcha nan kinnaw ay Kidron. Angkiay inmuycha henan lukiar
ay naetatanman chi ongor ay kaiw ay olivo.
2 Hi Judas ay mangesepsep kan Jesus at aammuna chi ay lukiar, tay hid-i nan kanayon
ay nakisibsib-atan Jesus as nan disipulusna.
3 Isunga inmuy hi Judas hid-i ay nangepangu as nan usa ay bunggoy nan sosorchachu
ay i-Roma, nan kukuwarcha as Templo ay infiaor nan anap-apon chi papachi ya nan
chiyuycha Fariseo. Nangaparorcha, nangapenakadcha, ya nangaarmascha.
4 Kiapú ta aammon Jesus nan am-in ay atunchantu kan hiya, naisib-at kan chicha, ya
kanana, "*Ngachana nan chayu anapun?*"
5 "Hi Jesus ay i-Nazaret," ensongfiatcha.
"*Ha-un ya,*" kenalen Jesus. Hi Judas ay mangesepsep kan Jesus at naketatakchug kan
chicha.
6 As nan nangaliyan Jesus, "*Ha-un ya,*" nasannanudcha ya natu-ugcha.
7 Angkiay ya kasin nunsarudsud hi Jesus kan chicha, "*Ngachana ngarud nan chayu*
anapun?"
"Hi Jesus ay i-Nazaret," ensongfiatcha kasin.
8 "*Infiakiak met kan chakayu un ha-un,*" ensongfiat Jesus. "*Mu ha-un nan chayu anapun,*
pay-anyu ta mak-ak nan nauycha kakadwak."
9 Infiakian Jesus na ta matongpar nan kenalina: "*Ama, maid linitawku as uray usa as*
nan chiyuycha entalekmu kan ha-un."*
10 Angkiay ya hi Simon Pedro ay nangachoros, enoknosna nan chorosna, ya finakagna
nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan kannawan ay ingana.
Nan ngachan nan fiabfiaaruna at Malco.
11 Infilin Jesus kan Pedro, "*Esekatmu nan chorosmu. Ay kanam un achek eta-un nan*
likiat ay enkeddeng Ama kan ha-un?"†

---

‡ **17:26** 17:6 * **18:9** Jn. 6:39; 17:12 † **18:11** As nan kali ay Griego at kanana, "Ay kunku achi ikopun nan matatasa ay ichat Ama kan ha-un?"

Nan Nangiyuyancha Kan Jesus Kan Anas

12 Angkiay ya nan bunggoy chi sosorchachu patí nan komandercha ya nan chiyuycha
kuwarcha as Templo at tiniliwcha hi Jesus, ya finarudcha nan limana.
13 Inyuycha hiya omona kan Anas ay katukiangan Caifas. Hi Caifas ay anna nan
kangatuwan ay pachi as nan hiyachi ay tawwun.
14 Hi Caifas us nan nangitukun as nan ap-apon chi Judio ay un-unuyna ay matuy nan
usa ay taku para as nan am-in ay tataku.‡

Nan Omona Ay Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:69-70; Mar. 14:66-68; Luc. 22:55-57)

15 Hi Simon Pedro ya nan usa ay disipulu at inmunudcha kan Jesus. Kiapú ta nan
disipulu ay anna at am-ammon nan kangatuwan ay pachi, naparufusan ay nakiskop
kan Jesus as nan fiattaw nan palasyon nan kangatuwan ay pachi.
16 Ngem hi Pedro at nayagyag as chara as nan sag-un nan sugpan. Isunga nunfiangad
nan hana disipulu ay am-ammon nan kangatuwan ay pachi as nan sugpan, ya nake-
takiatfor as nan fiafiai ay munfianfiantay as nan sugpan. As nan hiyachi, enpaskopna
hi Pedro.
17 Kenalen nan mafiabfiaor ay fiafiai ay munfianfiantay as nan sugpan kan Pedro, “Ay
fiakunka us usa as nan disipulus nan hana laraki?”
“Fiakun ya!” kenalen Pedro.
18 As nan hiyachi at tungnin. Nan chiyuycha mafiabfiaor ya nan chiyuycha kuwarcha
at enpafiaracha nan uling ya nangatakchugcha ay cha mun-an-anichu. Uy nake-
tatakchug us hi Pedro, ya cha makean-anichu kan chicha.

Nan Namistikiaran Nan Kangatuwan Ay Pachi Kan Jesus
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luc. 22:66-71)

19 Kun pay nan kangatuwan ay pachi at chana fistikiarun hi Jesus maepangkep as nan
disipulusna ya nan sursuruna.
20 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Kanayonak ay nunkarkali as nan sangwanan nan
kaongoran chi tataku. Kanayon pay ay nun-is-isuruwak as nan senagoga ya as nan
Templo ay naam-amongan nan am-in ay Judio. Maid met naetatafun as kenarkalek.*
21 *Adchi t'uy kan ha-un chi munsarudsucham? Kakunmu sarudsuchun as nan tataku ay
nanngor kan ha-un, tay ammucha met nan infiagfiakiak.*”
22 As nan nangaliyan Jesus as na, nuntampak nan usa ay kuwarcha ay nangatakchug
hid-i, ya kanana, “Ay hiyasay atum ay manfor as nan kangatuwan ay pachi?”
23 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Mu wachay infiakiak as achi ustu, paneknekam as
nan tataku hena nan achi ustu ay kenalek. Ngem mu ustu nan kenalek, anuyak lawá
tampakun?*”
24 Angkiay ya infiaor Anas hi Jesus ay kukutug ay nafiafiarud nan limana kan Caifas
ay kangatuwan ay pachi.

Nan Nangesaotan Kasin Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luc. 22:58-62)

25 Kun pay kutug hi Simon Pedro ay nangatakchug as nan fiattaw ay cha mun-an-
anichu, wachacha nan nanarudsud kan hiya, “Ay fiakunka us usa as nan disipulusna?”
“Aw, fiakunak!” kenalina ay nangesaot.
26 Wacha hid-i nan usa as nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi ay ib-an nan
laraki ay kiningasan Pedro nan ingana. Senarudsudna, “Ay fiakun he-a nan inilak as
nan kawad-an nan kakkaiw ay olivo ay nakekakadwa kan Jesus?”
27 Ngem kasin ensaot Pedro chi. Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or.

---

‡ **18:14** Jn. 11:50

Nan Nangfistikiaran Pilato Kan Jesus
(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Luc. 23:1-5)

28 Nakapis at as nan nanglopasancha ay namistikiar kan Jesus as afong Caifas. Inyuy nan chiyuycha anap-apon chi Judio hiya as palasyon nan gobernador ay Romano, ngem chaancha nakiskop kiapú ta law-un nan Lintigcha ay sungkopcha as nan lukiar nan Gentil ta achicha maifilang as naruket ya ta mafialincha ay makekan as nan Fiastan chi Munlausan.
29 Isunga pinmitiw hi Pilato ay gobernador, ya senarudsudna kan chicha, “Ngachana nan charumyu kan tona ay laraki?”
30 “Ay kunmi lawá cha iyar-ali nan nauy laraki kan he-a mu maid fiasorna?” ensongfiatcha.
31 Kenalen Pilato kan chicha, “Mu hiyasa, kikiad kayu ngarud. Ayu, chakayu mismu nan mangokóm kan hiya ay maiyunud as nan Lintigyu.”
“Ngem chakami ay Judio at maid met kalibfenganmi ay mangepapatuy as taku,” ensongfiatcha.
32 Hiyana nan enommat ta matongpar nan kenalen Jesus maepangkep as nan atuna ay matuy.§
33 Sinungkop kasin hi Pilato as nan palasyu, ya enpaayagna hi Jesus. Senarudsudna kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
34 Tinumfor hi Jesus, “*Ay nurpu as numnummu sa ay sarudsud, winnu wachachay nangifiakia kan he-a as nan maepangkep kan ha-un?*”
35 Tinumfor hi Pilato, “Ay kunak Judio? Nan mismu ay kakailiyam ya nan anap-apon chi papachi nan nangipurang kan he-a hena. Ngachana man chi fiasormu?”
36 “*Fiakun asna's luta nan mun-ariyak,*” ensongfiat Jesus. “*Mu asna's luta nan mun-ariyak at nakepapatuy koma nan papasorotku ta chaanak tiniliw as nan anap-apon chi Judio. O, nan mun-ariyak at fiakun asna's luta nan murpuwana.*”
37 Isunga senarudsud Pilato kan hiya, “Ay ari ka ngarud?”
“*He-a nan nangali un ariyak,*” ensongfiat Jesus. “*Nan pangkep nan enmaliyak asna's luta ya naiyanakak at ta paneknekak nan kenatit-iwa. Nan am-in ay manglayad as nan kenatit-iwa at chungruna nan kanak.*”
38 As nan hiyachi, senarudsud Pilato, “Ngachana man nan kenatit-iwa?”

Nan Nakeddenganan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luc. 23:13-25)

As nan nangaliyan Pilato as na, pinmitiw kasin hiya, ya kanana as nan chiyuycha Judio, “Maid met maanapak as fiasorna as mang-okomák kan hiya.
39 Ngem wacha nan iniili ay ukialiyu ay umilufusak as usa ay fiarud ay laychunyu as nan Fiastan chi Munlausan. Ay laychunyu ay ilufusku nan ariyu ay Judio?”
40 Infukiawcha, “Fiakun hiya! Hi Barrabas nan laychunmi!” (Hi Barrabas ay anna at kumukuru.)

19

1 Kun pay narpas chi, enpasaplet Pilato hi Jesus.
2 Kun pay nan sosorchachu, nunpolekawcha as sufet, ya inpuuycha as uruna. Finachuwancha hiya as kummayad ay kakiay ay kaman fiachon chi ari.
3 Angkiay ya chacha masensennokat ay manamtampak ay mangarkali kan hiya, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!”
4 Pinmitiw kasin hi Pilato, ya kanana as nan tataku, “Ad wani, epaipitiwku hiya hena ta maammuwanyu ay maid maanapak as fiasorna.”

§ **18:32** Jn. 12:32-34

5 Isunga pinmitiw hi Jesus ay nakokoronaan as sufet ya nangafiachu as kaman fiachon
chi ari. Kenalen Pilato kan chicha, “Ilaunyu, nauy nan taku.”
6 Kun pay inilan nan anap-apon chi papachi ya nan kukuwarcha as nan Templo hiya,
infukiawcha, “Epalansam hiya as nan koros! Epalansam hiya as nan koros!”
Ngem kenalen Pilato kan chicha, “Chakayu mismu nan mangara kan hiya, ya
elansayu as nan koros, tay maid naanapak as fiasorna.”
7 Tinumfor nan chiyuycha Judio, “Wacha met nan lintigmi ay mangali un masapor
matuy hiya, tay kenalina un anak Apo Dios hiya.”
8 Kun pay chinngor Pilato chaná ay kenalicha, kaskasin inmugyat hiya.
9 Sinungkop kasin as nan palasyu, ya senarudsudna kan Jesus, “Ay chaud man nan
nurpuwam?” Ngem chaan tinumfor hi Jesus.
10 Kenalen Pilato kan hiya, “Anuyka achi tumfor kan ha-un? Ay achim ammu ay
wachay kalibfengak ay mangilufus winnu mangepaelansa kan he-a as nan koros?”
11 Tinumfor hi Jesus kan Pilato, “*Maid poros kalibfengam kan ha-un sukúd kun ichat
Apo Dios kan he-a. Isunga nan taku ay nangipurang kan ha-un kan he-a at ong-ongor nan
fiasorna.*”
12 As nan nanngoran Pilato as na, chana anapun chi atuna ay mangilufus kan Jesus.
Ngem infukiaw nan chiyuycha Judio, “Mu ilufusmu na ay taku at fiakun chaká kiayyum
kan Emperador. Tay nan ngachana ay mangifilang as achorna as ari at kafusor nan
Emperador.”
13 Kun pay chinngor Pilato chaná ay kenalicha, enpaipitiwna hi Jesus, angkiay uy
tenmokor as nan tokoran chi huwes henan lukiar ay makali un Naataran as Fiatu. Nan
ngachana as nan kalen chi Hebreo at Gabata.
14 As nan hiyachi at kiayud munkiawa as nan Urkiw ay Munsakianaan nan Judio as
nan Fiastan chi Munlausan. Kenalen Pilato as nan chiyuycha Judio, “Nauy nan ariyu!”
15 Ngem infugfukiawcha, “Epapatuymu! Epapatuymu! Epalansam as nan koros!”
Kenalen us Pilato kan chicha, “Ay laychunyu ay epalansak nan ariyu as nan koros?”
“Maid tukún as arimi mu achi yangkiay hi Emperador,” ensongfiat nan anap-apon chi
papachi.
16 Kun pay as nan anongos, inpurang Pilato hi Jesus kan chicha ta maelansa as nan
koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43)

17 Nan sosorchachu at enpasakfiatcha kan Jesus nan korosna, ya inyuycha hiya henan
lukiar ay makali un Lukiar nan Tong-or chi Uru. Nan ngachana as nan kalen chi Hebreo
at Golgota.
18 Hid-i nan nangelansaancha kan Jesus as nan koros. Wachacha us nan chuwa ay
enlansacha as nan koroscha, usa as apét kannawan Jesus ya nan usa as apét kannikidna.
19 Wacha us nan enpaisurat Pilato ay enpaipuuyna as nan koros Jesus ay kanana, “Hi
Jesus ay i-Nazaret, nan Aren chi Judio.”
20 Ongor as nan chiyuycha Judio nan nangfiasa as na, tay nan lukiar ay naekorosan
Jesus at naesasag-un henan siyudad. Usa pay at naisurat sa as kalen chi Hebreo, Latin
ya Griego.
21 Nan anap-apon chi papachen chi Judio at inmuycha kan Pilato, ya nunlilicha,
“Fiakun ‘Aren chi Judio’ nan isuratmu, ngem kun at nan ‘Kenalen tona ay laraki un ha-
un nan Aren chi Judio.’ ”
22 Ngem tinumfor hi Pilato, “Nan chakusku insurat at achi masokatan.”
23 Kun pay lenpas nan sosorchachu ay nangelansa kan Jesus as nan koros, enaracha
nan chiyuycha fiachuna, ya nunkap-atuncha ta makmakchangcha ay opat. Enaracha
us nan an-anchu ay kaman sando ay enafor ay maid nunsoopana.

24 Isunga kenalen nan sosorchachu as nan tunggal usa, “Achi takú laksetun. Un-
ununyna mu kun takú at munfifinnunot ta ilaun takú mu ngachana nan manguwa.”*
Hiyana nan enommat ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Kinudkudwacha nan chiyuycha fiachok, ya nunfifinnonotancha nan an-anchu ay
sandok.”
25 As nan sag-un nan koros Jesus, nangatakchug cha enana, nan sunúd enana ay
fiafiai, hi Maria ay asawan Cleofas, ya hi Maria Magdalena.
26 Kun pay inilan Jesus hi enana ya nan disipuluna ay laylaychuna ay nangatakchug
as nan sag-una, kenalen Jesus kan enana, “*Ammi, hi tosa nan ifilangmu as anakmu.*”
27 Kenalina us as nan chiyuy disipuluna, “*Enauchi, hi tosa nan ifilangmu as enam.*”
Nunlapu as nan hiyachi ay uras, enkatam nan chiyuy disipulu hi enan Jesus as afongna.

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49)

28 As nan narpasan tona, ammon at Jesus ay lenpasna nan am-in ya ta matongpar nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios, kenalina, “*Nasketanak.*”
29 Wacha hid-i nan usa ay fusi ay nanapnu as senmoka ay fiayas. Isunga ensawsaw
nan sosorchachu nan munyam-us ay mangsosop as nan fiayas. Enpakatcha as nan
ungtiw nan naluslusan ay lukiam ay makali un hisupu, ya inchawchawcha ta sosopun
Jesus.
30 Kun pay senosop Jesus chi, kenalina, “*Narpas at.*” Angkiay ya nunyongyong ya
entalekna nan long-agna kan Apo Dios.

Nan Nachuyokan Nan Kapiniling Jesus

31 Nan hana ay urkiw ay natuyan Jesus at Urkiw ay Munsakianaan. As nan kafikiatana
at hiyasa nan kapatekian ay Urkiw ay Mun-iblayan, tay maikisan as nan Fiastan chi
Munlausan. Kiapú ta law-uncha mu mayaschi nan chiyuycha achor as nan koros as nan
Urkiw ay Mun-iblayan, inmuy nan anap-apon chi Judio kan Pilato, ya chinawatcha kan
hiya ay epaepongna nan suken nan chiyuycha naelaransa as nan koros ta munkakatuy-
cha, at epakaana chicha as nan koroscha.
32 Isunga inmuy nan sosorchachu, ya enepongcha nan suken nan chuwa ay lanaraki
ay naikiakiaw-an Jesus.
33 Ngem kuncha pay enmali kan Jesus ya inilacha ay nanatuy at hiya, chaancha
enepong nan sukina.
34 Uray mu hiyasa, inchuyok nan usa as nan sosorchachu nan fiangkawna as nan
kapiniling Jesus. Hiya at chi ya tinmuy-ok chi chara ya chanum.
35 Nan taku ay nangila as nan nauy ay enommat at paneknekana na ta omafurot kayu
us koma. Tit-iwa nan pammaneknekna ya ammuna ay kenatit-iwa nan infiakiana.
36 Enommat chaná ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Maidtu maepong as uray usa as nan tong-orna.”†
37 Wacha us nan tapina ay naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, “Ilaunchantu
hiya ay chinuyokcha.”‡

Nan Nailubkan Jesus
(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56)

38 As nan narpasan tona, inmuy hi Jose ay i-Arimatea kan Pilato, ya chinawatna
nan achor Jesus. Hi Jose ay anna at usa'y disipulon Jesus, ngem kuna chaan enpak-
pakaammu nan pammatina as nan ongor ay tataku, tay umugyat as nan anap-apon chi
Judio. As nan nangeparufusan Pilato, uy enek-ak Jose nan achor Jesus.

---

* **19:24** Sal. 22:18 † **19:36** Exo. 12:46; Num. 9:12; Sal. 34:20 ‡ **19:37** Zac. 12:10; Pal. 1:7

39 Nakiuy us hi Nicodemo ay hiya nan inmuy kan Jesus as nan henlafi.§ Enmetakin
hiya as nasorok as turon puru ay kilo ay fiangfiangru ay naamma as makali un mirra
ya aloe.*
40 Enaran nan nauycha chuwa nan achor Jesus, ya penotepotancha as am-ammay ay
lopot ay natapiyan as fiangfiangru ay maiyunud as nan iniili ay ukialen nan chiyuycha
Judio ay atuncha as nan natuy.
41 As nan sag-un nan naekorosan Jesus, wacha nan lukiar ay natatanman as ongor ay
kaiw ay kawad-an nan fiarú ay lufok ay maid nailublufok.
42 Kiapú ta kiayud umchan nan Urkiw ay Mun-iblayan chi Judio ya kiapú ta naesasag-
un nan lufok, hid-i nan uycha nangilubkan kan Jesus.

20

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-8; Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12)

1 Kun pay as nan Chumingku, hi Maria Magdalena at enmalicha as nan chaan napat-
or as nan lufok Jesus, ya inilana ay nakaan nan fiatu ay naetatangub as nan pantiw nan
lufok.
2 Isunga tenmagtag hiya ay inmuy kan Simon Pedro ya as nan usa ay disipulu ay
laylaychun Jesus,* ya infiakiana kan chicha, “Enaracha nan achor nan Apo hid-i's lufok,
ya achimi ammu nan nangiyuyancha kan hiya.”
3 As nan nanngoran Pedro ya nan usa ay disipulu, naannuuycha as lufok.
4 Tenmagtagcha ay chuwa, ngem kiapú ta fekfekkas nan usa mu hi Pedro, enmon-ona
ay inumchan as lufok.
5 Nunyongyong ay nangila ad chur-um, ya inilana nan an-anchu ay lopot ay nae-
potepot kan Jesus, ngem chaan sinungkop hiya.
6 Kun pay inumchan hi Simon Pedro ay cha umun-unud, nunchakpos ay sinungkop
as nan lufok. Inilana nan an-anchu ay lopot ay naepapatang hid-i
7 ya nan panyu ay naepotepot as nan uron Jesus. Nan nauy panyu at chaan naetatapi
as nan an-anchu ay lopot, ngem nalelekop as nan mismu ay kawad-ana.
8 Angkiay ya sinungkop us nan usa ay disipulu ay enmon-ona ay inumchan as lufok.
As nan nangil-ana as nan chiyuycha lopot ay wacha hid-i, enafurotna ay nataku hi Jesus
manipud as nan utúy.
9 Ngem chaancha pay naawatan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un
masapor mataku hiya manipud as nan utúy.
10 Kun pay narpas sa, kenmatam nan chuwa ay disipulus.

Nan Nunpail-an Jesus Kan Maria Magdalena
(Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11)

11 Hi Maria at nangatakchug ay cha mun-ag-akor as luwar nan lufok. Kun pay cha
mun-ag-akor, nunyongyong ay nangila ad chur-um.
12 Inilana nan chuwa ay anghel ay nunfiafiachu as munpupukaw ay nangatokor as
nan naepapab-ukian nan achor Jesus as nan chaana pay natakuwan manipud as nan
utúy. Nan usa at nangatokor as nan ulluwana, ya nan usa at as nan kawad-an nan
sukina.
13 Senarudsud nan nauycha chuwa ay angheles kan hiya, “Ammi, anuyka cha mun-
ag-akor?”
“O, tay enlayawcha nan ok Apo, ya achek ammu nan nangiyuyancha kan hiya,”
ensongfiatna.

---

§ **19:39** Jn. 3:1-2; 7:50 * **19:39** Nan aloe at naara as nan usa ay karasen chi mura. Naosar ad kasin as akias ya fiangfiangru. * **20:2** Jn. 1:40; 13:23; 18:15; 21:24

14 Kuna pay kenali na, nunsakong ya inilana hi Jesus ay nangatakchug, ngem chaana
enmatonan ay hi Jesus chi.
15 "*Ammi, anuyka cha mun-ag-akor? Ngachana nan cham anapun?*" senarudsud Jesus
kan hiya.
Ka-anan Maria mu hiyachi nan mun-ay-aywan as nan naetatanman chi ongor ay
kaiw, isunga kenalina kan hiya, "Sir, mu he-a nan nangek-ak kan hiya, ifiakiam mu ay
chaud nan nangiyuyam ta uyku epaara."
16 "*Maria,*" kenalen Jesus kan hiya. Hiya at chi, nunsakong hi Maria, ya kanana,
"Rabboni!" Nan laychuna ay kanan as nan kalen chi Hebreo at "Misturu".
17 Infiakian Jesus kan hiya, "*Achiyak un-unnan, tay chaanak pay ngenmatu ay munfi-
angad kan Ama. Ngem kunmu at uy ifiakia as nan ib-ak un munfiangachak kan Amak ay
hiya nan Amayu, ya as nan Diosku ay hiya nan Diosyu.*"
18 As nan hiyachi, inmuy hi Maria Magdalena as nan disipulus Jesus, ya kanana,
"Inilak nan Apo!" Infiakiana kan chicha nan kenalen Jesus kan hiya.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna
(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49)

19 As nan lafen nan hiyachi ay Chumingku, naamong nan disipulus Jesus as nan usa ay
afong. Nan chiyuycha unub at nunkaichakigcha, tay umugyatcha as nan anap-apon chi
Judio. Kalina at ya wacha hi Jesus ay naketatakchug kan chicha, ya kanana kan chicha,
"*Nan natalna ay numnum nan mawawacha koma kan chakayu.*"
20 Kuna pay kenali na, enpailana kan chicha nan chuwa ay limana ya nan kapinil-
ingna. As nan hiyachi, naragsakan as solet nan disipulus as nan nangil-ancha as nan
Apo.
21 Angkiay ya kasin kenalen Jesus kan chicha, "*Nan natalna ay numnum nan
mawawacha koma kan chakayu. Kaman as nan nangifiaoran Ama kan ha-un at assesa
us ay ifiaorku chakayu.*"
22 Kuna pay kenali na, senop-okana chicha, ya kanana, "*Awatunyu nan Espiritu Santo.*
23 *Mu pakawanunyu nan uray ngachana as nan fiasfiasorna, mapakawan hiya. Mu
achiyu pakawanun chicha, achicha mapakawan.*"

Nan Nunpail-an Jesus Kan Tomas

24 As nan lafi ay nunpail-an Jesus as nan disipulusna, maid kan chicha hi Tomas ay
makali un Apel ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus.
25 Isunga infiakian nan tapina ay disipulus kan hiya, "Inilami nan Apo!"
Ngem tinumfor hi Tomas kan chicha, "Achek afurotun sukúdku ilaun ay mismu nan
filat as limana as nan naelansaana. Achek challu afurotun sukúdku kaprosun nan filat
as nan limana ya kapinilingna."
26 Kun pay inmuy chi usa ay chumingku, naamong kasin nan disipulus Jesus as nan
afong, ya wacha hi Tomas kan chicha. Nunkaichakig nan chiyuycha unub, ngem kalina
at ya wacha hi Jesus ay naketatakchug kan chicha, ya kanana, "*Nan natalna ay numnum
nan mawawacha koma kan chakayu.*"
27 Angkiay ya kenalina kan Tomas, "*Nauycha nan limak. Ayu, ichawchawmu nan
limam ta kaprosum nan filatku as nan kapinilingku. Ikinakmu man ay munchuwachuwa,
ngem kunka at omafurot!*"
28 Tinumfor hi Tomas kan hiya, "Apok ya Diosku!"
29 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ad wani, kiapú ta inilaak at enmafurotka? Nakiasatcha nan
chaan nangila kan ha-un, ngem omafurotcha.*"

Nan Pangkep Nan Nauy Ay Liblu

30 Ongor pay nan tapina ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enkamkaman Jesus ay inilan
nan disipulusna ay chaan naisurat as nan nauy ay liblu.

31 Ngem naisurat chaná ta afurotunyu ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios ya ta
babaen as nan pammatiyu kan hiya at mawad-an kayu as fiyag ay maid patingkiana.

21

Nan Kasin Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna

1 As nan narpasan tona, nunpaila kasin hi Jesus as nan disipulusna henan olet nan
fiayfiay ay makali un Tiberias. Nan enkamana ay nunpaila at hiyana.
2 Naaamong am-in cha Simon Pedro, Tomas ay makali un Apel, hi Natanael ay i-Cana
ad Galilea, nan chiyuycha potot Zebedeo, ya nan chuwa pay ay disipulus Jesus.
3 Kenalen Simon Pedro kan chicha, "Uyak manafukor."
"Makeali kami kan he-a," kenalicha kan hiya. Isunga uycha nunlukian as nan fiangka.
Ngem as nan hiyachi ay lafi, maid tenafukorancha.
4 Kun pay cha fomoknag nan urkiw, nangatakchug hi Jesus henan olet nan fiayfiay,
ngem chaan naematonan nan disipulus ay hi Jesus chi.
5 Infukiaw Jesus kan chicha, "*Kiakiayyum, ay wachay enarayu?*"
"Maid mampay!" ensongfiatcha kan hiya.
6 "*Etap-oryu nan tafukor as apét kannawan nan fiangka, at wachay konaunyu,*" ke-
nalina kan chicha. As nan nangetap-orancha tit-iwa, chaancha at nakainat, tay ongor
chi nakna.
7 Angkiay ya kenalen nan chiyuy disipulu ay laylaychun Jesus kan Pedro, "Nan Apo
payat chi!" As nan nanngoran Simon Pedro un nan Apo chi, nun-iyammana nan
kakiayna, (tay kenakaana) ya tinmifok ay umuy kan Jesus.
8 Ngem nan tapina ay disipulus at nunfiafiangkacha ay cha mangikiayad as nan
tafukor ay nanapnu as natafukoran. Achi achawwi henan oletna ay kun kiayud
hinkiasot ay metros nan kaachawwicha.
9 Kuncha pay tenmakchang, inilacha nan uling ay finmafiara ay naikukumfiaan chi
fiangos ya wacha us chi tenapay.
10 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ayu! Umiyali kayu as tapen nan katabtafukoryu.*"
11 Isunga nunfiangad hi Pedro as nan fiangka, ya finmachang as nan kakadwana ay
nangikuyud as nan tafukor ay nanapnu as anad-acha ay nakna. Nan filang nan am-in ay
nakna at hinkiasot ya leman puru ya turu. Uray mu hiyachi nan kaongor nan enaracha,
chaan challu narakset nan tafukor.
12 Kenalen Jesus kan chicha, "*Akayu ta mangan takú.*" As nan hiyachi, maid naturud
as nan disipulus ay nangsarudsud, "Ngachanmu," tay ammucha ay nan Apo.
13 Enaran Jesus nan tenapay, ya inchatna kan chicha. Assesa us nan enatna as nan
fiangos.
14 Hiyana nan maekatlu ay nunpail-an Jesus as nan disipulusna as nan narpasan nan
natakuwana manipud as nan utúy.

Nan Infiakian Jesus Kan Pedro

15 As nan narpasancha ay nangan, senarudsud Jesus kan Simon Pedro, "*Simon ay
potot Juan, ay ong-ongor nan layadmu kan ha-un mu nan nauycha tapina ay disipulus?*"
"O, Apo, ammom met ay laylaychok he-a," ensongfiat Pedro.
"*Mu hiyasa, aywanam nan chiyuycha enmafurot kan ha-un ay chicha nan maepachong
as nan korderok,*" kenalen Jesus.
16 Senarudsud kasin Jesus kan hiya, "*Simon ay potot Juan, ay laylaychunak?*"
"O, Apo, ammom met ay laylaychok he-a," ensongfiat kasin Pedro kan hiya.
"*Mu hiyasa, aywanam nan chiyuycha enmafurot kan ha-un ay chicha nan maepachong
as nan karnerok.*"
17 Senarudsud Jesus as nan maekapitlu, "*Simon ay potot Juan, ay laylaychunak?*"

Nginmuyus hi Pedro, tay namen turu ay senarudsud Jesus kan hiya, “Ay laylaychunak?” Tinumfor hi Pedro, “Apo, ammom met nan am-in. Ammom met ay laylaychok he-a.”
Kenalen Jesus kan hiya, “*Aywanam nan karnerok.*
18 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. As nan kafiab-arom, kikiadka ay nunfiadfiachu, ya inmuyka as nan laylaychum. Ngem kunka pay marakay, uyachumtu nan takraymu, ya tukuntu nan mangfiarud as nan limam ay mangiyuytu kan he-a as nan achim laychun ay ay-ayan.*”
19 Kenalen Jesus na ta mangepakaammuwana as nan atun Pedro ay matuy ay mangichayaw kan Apo Dios. Kun pay narpas na, kenalen Jesus kan hiya, “*Unuchunak!*”

Hi Jesus Ya Nan Laylaychuna Ay Disipulu

20 Nunsakong hi Pedro, ya inilana ay cha umunud kan chicha nan disipulu ay laylaychun Jesus. Nan disipulu ay anna nan senmasachag kan Jesus as nan naschum ay nanganancha ya nan nunsarudsud kan hiya, “Apo, ngachana nan mangesepsep kan he-a?”
21 As nan nangil-an Pedro kan hiya, senarudsudna kan Jesus, “Apo, hi tona ngay us, ngachana nan ommat kan hiya?”
22 Tinumfor hi Jesus, “*Mu laychok ay mataku hiya inkiana munfiangachak at maid fiyangmu's chi. Aka at, unuchunak!*”
23 Kiapú as nan nauy ay kenalen Jesus, naepachamag as nan chiyuycha enmafurot ay achi matmatuy nan nauy ay disipulu. Ngem chaana kenali un achi matmatuy nan nauy ay disipulu. Nan kenalina yangkiay at, “*Mu laychok ay mataku hiya inkiana munfiangachak at maid fiyangmu's chi.*”

Nan Anongos Nan Surat

24 Ha-un nan chiyuy disipulu ay infiagfiakian Jesus hena. Ha-un us nan nangepaneknek ya nangisurat as nan nauycha ay maepangkep kan Jesus. O, ammumi ay tit-iwa chaná ay insuratku.
25 Ongoongor pay nan tapina ay enkamkaman Jesus. Mu maisurat am-in nan enkamkaman Jesus, as nan munnunumnumku at achi ommat nan intiru ay luta ay maepay-an nan chiyuycha liblu ay maisuratancha.

Nan En-enat Nan Apostoles
(Aramid)
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay liblu at maekadwa ay surat Lucas kan Teofilo. As nan enmon-ona ay liblu, insurat Lucas nan maepangkep as nan enmaliyan Apo Jesus asna's luta ya maepangkep as nan enkamkaman Jesus as nan kawad-ana hena. Ngem as nan nauy ay liblu, enpakaammon Lucas nan maepangkep as nan naiwarwarawakian nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana ad Roma. Insuratna nan maepangkep as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay en-enat nan apostoles, kaskasin kan cha Pedro kan Pablo, ya nan enom-ommat as nan chiyuycha omaafurot kiapú as nan pammaticha kan Jesus. Enpakaammuna us nan maepangkep as nan enmaliyan nan Espiritu Santo ay mangepapigsa ya mangfiachang kan chicha as nan mangekaskasabaancha as nan nauy Ammay ay Chamag (Jn. 14:16-17; Ara. 2:1-47).

Hi Lucas mismu at penaneknekana nan tapina ay enom-ommat, tay naketaktakin hiya kan Pablo as nan tapen nan nunfiabfiaatana. Isunga as nan nauy ay liblu, wachacha nan naisurat ay “kami” ya “chakami” (16:10-40; 20:5-28:31).

Sakbay nunfiangad hi Jesus ad chaya, infilina as nan disipulusna ay masapor umuy-cha henan intiru ay luta ya ekasabacha nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku (Mt. 28:19-20). Isunga enlapon nan apostoles ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana inumchancha henan probinsiya ay Judea ya Samaria ya uray pay henan anachawwi ay il-ili (1:8). As nan turon puru ay tawwun, nan Ammay ay Chamag at naepachamag ad Roma (28:16-31). Chaan nunkuyat hid-i, tay ad wani at cha munchinamag henan intiru ay luta.

Mafiasa takú as nan nauy liblu ay chaan enafurot nan chiyuycha anap-apu ay Judio ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios. Nan nunumnumuncha yangkiay at nan manongtongparancha as nan chiyuycha lintigcha. Enpapaticha ay mangepakinak kan cha Pedro kan Juan as nan mun-ekaskasabaancha. Isunga penachascha ay mangpatuy kan chicha, ya tit-iwa ay penatuycha hi Santiago. Ngem uray mu hiyasa, kiapú as nan fiachang nan Espiritu Santo kan cha Pedro, nan ongoongor ay Judio ya Gentil at enmafurotcha kan Jesus. Kun pay nan chiyuycha omaafurot, inturturuycha ay naam-among as inurkiw as nan fiattaw nan Templo, ya enpapasnekcha ay nangchaychayaw kan Apo Dios. Nan am-in ay tataku at rinispitucha nan chiyuycha omaafurot, ya inurkiw us ay wachachay enpaetapen Apo Dios as nan chiyuycha omaafurot (2:47).

Isunga insurat Lucas as nan nauy ay liblu nan chiyuycha en-enat nan apostoles ta paneknekana ay hi Jesus at tit-iwa ay Anak Apo Dios ya hiya nan mangesarakan as nan tataku.

Ongor nan Judio ay enmafurot kan Jesus. Ongor us chi Gentil ay enmafurot. Ngem kanan nan chiyuycha Judio un achicha maesarakan nan chiyuycha Gentil mu achicha unuchun nan iniili ay ukialen chi Judio. Isunga enpakaammon Apo Dios as nan apostoles ay uray Judio winnu Gentil at maesarakan, ya nan Espiritu Santo at mawacha kan hiya kiapú as nan pammatina kan Jesu Cristo (10:1-11:18; 15:1-34).

Nan Roma nan kapital nan Italia ay kawad-an nan kangatuwan ay mangetortoray kan chicha ay makali un Emperador. Hiya nan mangetortoray as nan tataku ay enamis nan sosorchachuna, ya hiya us nan mangchutok as nan gogobernador ay mangetoray kan chicha. Nan chiyuycha naiyanak ad Roma at makalicha un i-Roma ya nan chiyuycha enmara as sichoracha as nan gobernon chi Roma at makalicha un Romano. Am-in ay enmara as sichora as nan gobernon chi Roma at wachay makianabcha. Kaspangarigan, epawan nan lintigcha ay machusa nan Romano mu chaan nafistikiar on-ona. Ngem

nan fiakun Romano at mafialin ay saplituncha ta peletuncha ay mangifiakia as nan tit-iwa mu wachay fiasorna. Nan usa pay ay atun nan Romano at mafialina ay chawatun ay maiyuy nan kasona as nan emperador. Ngem kun pay nan fiakun Romano at achi mafialin. Isunga hiyana nan nunumnumun takú as nan mamasaan takú as nan maepangkep kan Pablo, tay uray mu Judio hiya, maifilang hiya as Romano, tay enmara as sichoran chi Romano.

Ongorcha pay nan mafiasa takú as nan nauy liblu ay maepangkep as nan ongor ay nakaskaschaaw ay enom-ommat as nan chiyuycha enmafurot.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nunsakianaan Nan Apostoles Ay Mun-epaneknek 1:1-26
Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Jerusalem 2:1-8:3
Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Judea Ya Samaria 8:4-12:25
Nan Nun-ekaskasabaan Pablo 13:1-28:31
Nan Omona Ay Nunfiaatan Pablo 13:1-14:28
Nan Nunmitinancha Ad Jerusalem 15:1-35
Nan Maekadwa Ay Nunfiaatan Pablo 15:36-18:22
Nan Maekatlu Ay Nunfiaatan Pablo 18:23-21:16
Nan Nunfiaatan Cha Pablo Ad Jerusalem, Cesarea ya Roma 21:17-28:31

1 Kan he-a Teofilo,

As nan enmon-ona ay suratku, insuratku am-in nan en-enat ya insursuron Jesus
nunlapu as nan nunlapuwana ay nun-isuru
2 inkiana as nan urkiw ay naetag-uyana ad chaya. Sakbay enommat chi, babaen as
nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infilina nan atun nan apostoles* ay pinilina.
3 Kun pay narpas ay nun-iliwas ya natuy, nunpaipaila hiya as nan apostolesna, ya
babaen as nan ongor ay en-enatna at naepaneknek ay tit-iwa ay nataku hiya. As nan
opat puru ay urkiw, nunpappaila hiya kan chicha, ya infiagfiakiana kan chicha nan
maepangkep henan muntorayan Apo Dios.†
4 As nan hin-urkiw ay nakepagyanan Jesus kan chicha, infilina, "*Achi kayu mak-ak
hena ad Jerusalem, ngem kunyu at sad-un nan enkaren nan Ama ay ichatna kan chakayu
ay hiyachi nan infiakiak kan chakayu.*
5 *Finunyakian Juan nan tataku as chanum, ngem karpasan chi kaat ay urkiw at mafun-
yakian kayuntu as Espiritu Santo.*"‡

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya

6 Kuncha pay kasin naamong ay kadwacha hi Jesus, senarudsud nan apostoles kan
Jesus, "Apo, ay fiakun ad wani nan mangepakaanam as nan i-Roma ay muntotoray kan
chitaku ta chitaku ay kianak Israel nan muntoray kasin?"
7 Kenalen Jesus kan chicha, "*Achiyu masapor ammuwun nan timpu winnu urkiw ay
ommatana ay enkeddeng Ama babaen as nan mismu ay kalibfengana.*
8 *Ngem maettan kayuntu as pannakafialin as nan omaliyan nan Espiritu Santo ay
mawawacha kan chakayu. Chakayuntu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-
un ad Jerusalem ya henan intiru ay probinsiya ad Judea ya Samaria inkiana henan am-in
ay lukiar asna's luta.*"
9 Kuna pay lenpas ay kenali na, as nan nangiil-ancha kan hiya, naetag-uy hiya ad
chaya inkiana nalingfian as nan lifuu.
10 Kuncha pay cha etottotoongan ad chaya as nan chana umuyan, kalina at ya
wachacha nan chuwa ay lanaraki ay nunfiafiachu as munpupukaw ay naketatakchug
kan chicha.

---

* **1:2** Nan apostol at usa ay nasonag as pannakaachor Jesus. † **1:3** 1 Co. 15:5-8 ‡ **1:5** Luc. 24:49; Ara. 11:16

11 Kenalicha, “Chakayu ay i-Galilea, adchi t'uy kayu kukutug ay tomatakchug hena ay
muntatangad ad chaya? Hi Jesus ay anna ay naetag-uy ad chaya at munfiangadtu ay
kaman as nan inilayu ay enatna ay inmuy ad chaya.”

Nan Nangesokat Kan Judas Iscariote

12 Angkiay nunfiangad nan apostoles ad Jerusalem ay nurpu henan chuntug ay Olivo
ay uy at usa ay kilometro nan kaachawwina henan siyudad.
13 As nan inumchanancha ad Jerusalem, inmuycha as nan nunngangatu ay kuwarton
nan afong ay mamagyanancha. Chicha chaná: cha Pedro, Juan, Santiago, Andres,
Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago ay potot Alfeo, Simon ay mangesasaket as
ilina ya hi Judas ay potot Santiago.
14 Kun anaka un naam-amongcha am-in ay mun-us-usa ay munkarkararag. Naetatapi
kan chicha nan fianafiai ya hi Maria ay enan Jesus, ya nan lanaraki ay en-auchen Jesus.
15 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, naamong nan umuy as hinkiasot ya chuwan puru
ay omaafurot kan Jesus. As nan hiyasa, tenmakchug hi Pedro, ya kanana,
16 “Chakayu ay iib-ak, masapor matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
enpaepadton nan Espiritu Santo kan David maepangkep kan Judas ay nangepangu as
nan tataku ay naniliw kan Jesus.§
17 Hi Judas at kadwami ad kasin, tay usa us hiya ay pinilen Apo Jesus ay makiserfi kan
chakami ay apostoles.”
18 (Nan siping ay lagfon Judas as nan mangotettet ay enatna at enlakuna as luta. Hid-i
nan natuyana as nan nag-asana. Finumtak nan achorna ya naiwakascha nan intiru ay
putuna.
19 Nachamag am-in nan tataku ad Jerusalem nan enommat kan hiya. Isunga ngenad-
nancha nan chiyuy luta as Akeldama as nan kalicha. Nan laychun ay kanan nan hana
ay ngachan at “Luta ay Nacharaan.”)*
20 Kenalen pay Pedro, “Nauy nan naisurat maepangkep kan Judas as nan liblu ay
Salmo ay kanana,
‘Maenganuy koma nan afongna,
ya maid koma kasin uy omab-afong hid-i.’
Wacha us nan naisurat ay kanana,
‘Wacha komay mangisubrat as nan libfenguna.’†
21 “Mu hiyasa, masapor munpili takú as usa as nan chiyuycha kanayon ay nakituntun-
ud kan chakami as nan kawad-an Apo Jesus kan chitaku
22 nunlapu as nan namunyakian Juan kan hiya inkiana as nan naetag-uyana ad
chaya ay naek-ak kan chitaku. O, masapor wachay usa as maetapi kan chakami ay
munfialin as mangepaneknek as nan maepangkep as nan inilana ay natakuwan Apo
Jesus manipud as nan utúy.”
23 Isunga infiakiacha nan chuwa ay ngachan ay munpiliyancha. Nan usa at hi Jose
winnu Barsabas ay nangadnan us as Justo, ya nan usa at hi Matias.
24 Angkiay ya nunkararagcha. Kenalicha, “Apo, ammom am-in nan numnum chi
tataku. Isunga epakaammom ngarud kan chakami mu ngachana nan pinilem kan
chatona ay chuwa
25 ay mangesokat kan Judas as nan nauy ay chununa ay kenaapostol. Tay hi Judas at
inmuy henan lukiar ay maifiakiay kan hiya as ay-ayana.”
26 Angkiay ya as nan nunfifinnunotancha as nan nauy chuwa, hi Matias nan napili ay
maetapi as nan hinpuru ya usa ay apostoles.

---

§ **1:16** Sal. 41:9 * **1:19** Mat. 27:5-8 † **1:20** Sal. 69:25; 109:8

2

Nan Omaliyan Nan Espiritu Santo

1 Kun pay inumchan nan urkiw ay Pentecostes,* naamongcha am-in nan omaafurot
as nan usa ay afong.
2 Kalina at ya wachay ngangak ay nurpu ad chaya ay kaman atifudfud chi angin, ya
pinnuna nan intiru ay afong ay naaamongancha.
3 Angkiay ya inilacha nan maepachong as nan apuy ay nasisiyan, ya waschi un
naepatang as nan uron nan tunggal usa kan chicha.
4 Napnucha am-in as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya enlapucha ay nunkali as
tukutukún ay kali ay enpakalen nan Espiritu Santo.
5 As nan hiyachi, wachacha nan Judio ay manangchaychayaw kan Apo Dios ay
nakepapagyan ad Jerusalem ay nurpu henan tukutukún ay nasyon asna's luta.
6 Kuncha pay chinngor sa ay ngangak, nagrubcha nan ongoongor ay tataku ay enmali,
ya naschaawcha, tay waschi un chinngorna nan mismu ay kalina ay enkalen nan
chiyuycha omaafurot.
7 Naschaawcha as solet, ya senarudsudcha, “Ay kun fiakun i-Galilea chaná am-in ay
cha munkarkali?
8 Anuy atun nan tunggal usa kan chitaku ay manngor as nan mismu ay kali takú ay
chacha ekarkali?
9 Nan tapina met kan chitaku at i-Partia, i-Media, i-Elam, i-Mesopotamia, i-Judea, i-
Capadocia, i-Ponto, i-Asia.
10 Nan tapina pay at i-Frigia, i-Pamfilia, i-Egipto, ya nurpu henan sakop nan Libya ay
sag-un nan Cirene. Wachacha us kan chitaku nan i-Roma
11 ay Judio ya fiakun Judio ay mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi Judio.
Wachachay i-Creta ya i-Arabia. Ngem chungrun takú met challu nan mismu ay kali takú
ay chacha ekali ay mangifiabfiaag as nan nakaskaschaaw ay en-enat Apo Dios!”
12 Naschaawcha am-in as solet, ya nalilifok chi numnumcha ay cha munsesennarud-
sud, “Anan laychun ngun tona'y kanan?”
13 Ngem nan chiyuycha tapina ay tataku at enot-otyokcha nan chiyuycha omaafurot
kan Jesus. Kenalicha, “Ku-uncha man nunkafutang.”

Nan Enkasaban Pedro

14 Ngem tenmakchug hi Pedro ya nan hinpuru ya usa ay iib-ana ay apostoles. Angkiay
kenalen Pedro ay nangipigsa as nan ongor ay tataku, “Iib-ak ay Judio ya am-in kayu ay
umiili hena ad Jerusalem, chumngor kayu man paat as nan epakaawatku maepangkep
kan chatona am-in.
15 Chaan nafutang chaná ay tataku ay kaman as nan ka-ananyu, tay maid mafutang
as nan uras chi alas nuebe as nan wiet.
16 Ngem nauy nan kenalen Joel ay pomapadtu:
17 ‘Infiakian Apo Dios,
As nan chiyuycha anongos ay urkiw, sonakoktu nan Espiritok as nan am-in ay
tataku. Nan an-akyu ay lanaraki ya fianafiai at epadtuchantu nan epakaammok
kan chicha. Nan fiafiallu at ilaunchantu nan chiyuycha kaman iitaw. Kun pay
nan anam-amá at epaiitawkuntu nan laychok ay epakaammu kan chicha.
18 O, uray as nan chiyuycha lanaraki ya fianafiai ay fiabfiaarok at sonakoktu nan
Espiritok as nan hanacha ay urkiw, ya chichantu nan mangepadtu as nan
epakaammok kan chicha.
19 Omepailaaktu as nakaskaschaaw ad chaya. Uray asna's luta at omepailaaktu as sinyar
ay chara, apuy ya mun-alepotapot ay asok.

* **2:1** Nan Pentecostes at maekaleman puru ay urkiw nunlapu as nan Fiastan chi Munlausan.

20 Nan urkiw at ngomongottu, ya nan furan at komaman as chara. Chatosa nan ommat
sakbay omali nan am-amud ya machayaw ay urkiw nan Apo.
21 Angkiay ya am-in ay munpasug-ang as nan Apo at maesarakanchantu.' "†
22 Inturuy pay Pedro, "Iib-a ay kianak Israel, chumngor kayu as nan ifiakiak. Hi Jesus
ay i-Nazaret nan finaor Apo Dios. Penaneknekan Apo Dios na kan chakayu babaen
as nan ongor ay enpakamkamana kan Jesus ay milagro, nakaskaschaaw ya sinyar.
Ammuyu sa, tay enommat chaná hena's kawad-anyu.
23 Hi Jesus ay anna at ad pus-uy, plenaplanon ya sikud ay ammon Apo Dios mismu
ay maipurang kan chakayu. Chakayu at enpapatuyyu hiya as nan manangotettet chi
ukialicha ay tataku as nan nangelansaancha kan hiya as nan koros.
24 Ngem tenakon Apo Dios hi Jesus manipud as nan utúy, ya wenayawayaana hiya as
nan pannakafialin chi utúy, tay achi poros mafialin ay nan utúy nan mangetoray kan
hiya.
25 Tay nauy nan infiakian David maepangkep kan Jesus:
'Kanayon ay iilaok nan Apo ay wacha kan ha-un. Kiapú ta as-op as solet hiya ay
mamadfiachang kan ha-un, achiyak umugyat.
26 Isunga naragsakak as solet, ya ifiakiak nan lagsakku. Uray matuy nan achorku, wacha
nan namnamaok,
27 tay ammok ay achim enganngan uy nan lenawak ad Hades‡ winnu eparufus ay
mabrok nan achor nan Nasantowan as nan lufok.
28 Enpakaammom kan ha-un nan charan ay muntorón g as nan fiyag ay maid pat-
ingkiana. He-a nan mangeparagsaktu as solet kan ha-un kiapú ta mawawachaka
kan ha-un.'§
Hiyasa nan kenalen Ari David."
29 Inturuy pay Pedro, "Chakayu ay iib-a, laychok ay epakaammu ay ustu nan
maepangkep as nan ama takú ad pus-uy ay hi Ari David. Natuy hiya, at nailufok, ya
inkiana ad wani at wacha hena nan lufokna.
30 Ngem kiapú ta usa hiya ay pomapadtu, ammuna nan enkaren Apo Dios kan hiya ay
mun-ikianak hiya as usa ay ari ay kaman kan hiya.
31 Aammon David nan atun Apo Dios as tapen chi urkiw, ya infiakiana nan
maepangkep as nan matakuwan Cristo manipud as nan utúy ay chaan naenganuy nan
lenawana ad Hades winnu nabrok nan achorna.
32 "Hi Jesus ay anna at tenakon Apo Dios manipud as nan utúy, ya chakami am-in nan
mangepaneknek, tay inilami.
33 Naetag-uy hi Jesus ad chaya as apét kannawan Apo Dios. Inchat Dios Ama kan hiya
nan toray ay mangsonag as nan Espiritu Santo kan chakami ay kaman as nan enkarina.
Chatona nan chayu il-ilaun ya chungchungrun ad wani.
34 Tay chaan naetag-uy hi David ad chaya. Uray mu hiyachi, kanana,
'Nan kanan nan Apo as nan Apok at tomokorka as apét kannawanku
35 inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiatinam.'*
36 Isunga chakayu am-in ay kianak Israel, masapor siguradu ay maammuwanyu ay
hi Jesus ay anna ay penatuyyu as nan nangepalansaanyu as nan koros at hiya nan
nunfialinun Apo Dios as Apo ya Cristo."
37 Kun pay chinngor nan tataku sa, nalilifokancha as solet, ya kanancha kan Pedro ya
as nan tapina ay apostoles, "Iib-a, anan atunmi ngay ngarud?"
38 Tinumfor hi Pedro kan chicha, "Tunggal usa kan chakayu at munfiafiawi as nan
fiasfiasorna ya munpafunyag ay mangepakaammu ay hi Jesu Cristo nan Apona† ta

† **2:21** Joel 2:28-32 ‡ **2:27** Ad Hades nan kawad-an nan nunkatuy. § **2:28** Sal. 16:8-11 * **2:35** Sal. 110:1 † **2:38** As nan kali ay Griego at kanana, "mafunyakian kayu as nan ngachan Jesus," 10:48.

mapakawan kayu as nan fiasfiasoryu. Mu atunyu sa at maawatyuntu nan ichat Apo Dios kan chakayu ay hiya nan Espiritu Santo.
39 Tay nan enkaren Apo Dios at para kan chakayu ya as nan kianakyu ya as nan am-in ay tataku henan achawwi ay luglukiar. O, nan enkarina at para as nan am-in ay piliyun nan Apo ay Dios takú."
40 Ongor pay nan tapina ay kenarkalen Pedro ay nanukutukun kan chicha ya finagana chicha, "Esarakanyu koma nan achoryu as nan chusantu nan tataku ad wani ay manangotettet chi ukialicha ay mangachi kan Jesus."
41 Angkiay ya nan chiyuycha enmafurot as nan kenalen Pedro at nunpafunyagcha. Umuycha as turon lifu nan naetapi as nan omaafurot kan Jesus as nan hiyachi ay urkiw.
42 Enpanaagcha ya inunudcha nan insuron nan apostoles, ya tenatanudcha ay makekadkadwa as nan tapina ay omaafurot. Nakekkekancha us kan chicha as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus, ya nun-us-usacha ay nunkarkararag.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

43 As nan hiyachi, naschaawcha am-in nan tataku, ya kiapú as nan pannakafialin Apo Dios ay inchatna as nan apostoles, ongor nan nakaskaschaaw ya sinyar ay en-enatcha.
44 Inturturuy am-in nan omaafurot ay cha maam-among, ya nun-eennettancha as nan am-in ay wacha kan chicha.
45 Enlakucha nan lutacha ya nan tapina ay kuk-uwacha. Angkiay inchatcha nan lakuna as nan am-in ay omaafurot ay makasapor.
46 Inurkiw ay inturturuycha ay maam-among as nan fiattaw nan Templo. As nan mun-ub-ufongancha us as ab-afongcha at naragsakcha ya napakumbabacha ay mangan as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus.
47 Kuncha pay naamong, chinaychayawcha hi Apo Dios, ya rinisrispiton nan tataku chicha. Inurkiw ay entapen Apo Dios kan chicha nan chiyuycha fiarú ay naesarakan.

3

Nan Enmammayan Nan Usa'y Pilud

1 As nan hin-urkiw, tinmikid cha Pedro kan Juan as Templo as nan alas tres as nan makiayud ay hiyasa nan munkarkararakian chi Judio.
2 Wacha nan usa ay laraki ay naiyanak ay pilud ay nangatokor as nan Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay. Inurkiw ay maokwat hiya ay maiyuy hid-i ta munlemos as nan chiyuycha sungkop.
3 Kuna pay inila cha Pedro kan Juan ay uy sungkop as Templo, nunlemos kan chicha.
4 Entoongan cha Pedro kan Juan hiya, ya kanan Pedro, "Ilaum chakami."
5 Isunga inilana chicha ay maman-ud as ichatcha.
6 Angkiay ya kenalen Pedro, "Maid poros sipingku. Ngem nan wacha kan ha-un at hiya nan ichatku kan he-a. Babaen as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ay i-Nazaret, manaranka."
7 Angkiay ya inunnan Pedro nan kannawan ay liman nan laraki ay pilud ya finadngana hiya ay tomakchug. Hiya at chi ya kinumnugcha nan suken nan pilud.
8 Natannakchug, ya enlapuna ay manaran. Haat makiskop hiya kan cha Pedro kan Juan as Templo. As nan chana manarcharanan, cha muntattat-allok ya munchaychayaw kan Apo Dios.
9 Inilan am-in nan tataku hiya ay cha manarcharan ya cha munchaychayaw kan Apo Dios.
10 Kuncha pay enmatonan ay hiya payat nan nangatokor ay munlemos as nan Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay, naschaawcha as solet as nan enommat kan hiya.

Nan Enkasaban Pedro As Templo

11 As nan hiyachi, penmapakud nan enmammay ay laraki kan cha Pedro kan Juan.
Tenmagtag am-in nan tataku as nan kawad-an cha Pedro kan Juan henan makali un
Fiangsar Solomon, tay naschaawcha as nan enommat as nan chiyuy pilud.
12 Kun pay inilan Pedro nan tataku, kenalina kan chicha, “Chakayu ay iib-ak ay kianak
Israel, adchi t'uy kayu maschaaw as na? Adchi t'uy chakami etotoongan? Ay kananyu
un nan mismu ay kafiaelanmi winnu ustu ay panagchayawmi nan nangepacharan kan
tona ay taku?
13 Hi Apo Dios ay Dios cha Abraham, Isaac ya Jacob ay kaap-uwan takú nan
nangepacharan kan hiya, fiakun chakami ta maila nan kaichayawan Jesus ay fiabfi-
aaruna. Hi Jesus ay anna at hiya nan inpurangyu kan Gobernador Pilato. Enachiyu
pay hiya as nan sangwanan Pilato uray mu plenanuna ay ilufus hiya.
14 Ngem enachiyu hiya ay nasantowan ya nalintig, ya chinawatyu kan Pilato ay
ilufusna nan usa ay pomapatuy.
15 Enpapatuyyu nan mangichat as tit-iwa ay fiyag, ngem tenakon Apo Dios hiya
manipud as nan utúy. Chakami ngarud nan mangepaneknek as nan maepangkep as
na, tay inilami.
16 Kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus, finmikas nan nauy laraki ay
iilaunyu ya am-ammuyu. O, kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ya pammati
kan hiya, nakaan nan piniludna ay hiyasa nan iilaunyu am-in.
17 “Ad wani chakayu ay iib-a, ammok ay achiyu maawatan ay hi Jesus nan Cristo as
nan nangepapatuyanyu kan hiya. Kaman us nan anap-apuyu at achicha maawatan.
18 Nan enatyu kan Jesus at hiyasa nan natongparan nan enpaepadton Apo Dios as nan
am-in ay pomapadtu ay hi Cristo at masapor mun-iliwas ya matuy.
19 Isunga munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, ya munfiangad kayu kan Apo Dios ta
pakawanuna chakayu as nan fiasfiasoryu.
20 Tay mu atunyu na, wachantuy mangepapigsaantu Apo Dios as nan numnumyu.
Ifiaornantu kasin nan chinutokana ay hi Jesus ay hiya nan Cristo ay mangesarakan ya
mangetoray as nan am-in ay omafurot kan hiya.*
21 Masapor mayaschi hi Jesus ad chaya inkiana umchan nan timpu ay mangepafi-
aruwan Apo Dios as nan am-in ay enpaepadtuna as nan chiyuycha nasantowan ay
pomapadtu ad pus-uy.
22 Hi Moises at kenalina un,

‘Hi Apo Dios at somnagtu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-un ya murpu kan
chakayu ay Judio. Masapor epanaagyu ya tongparunyu nan am-in ay ifiakiana
kan chakayu.

23 Mu wachay achi mangtongpar as nan ifiakian nan hana ay pomapadtu, maisiyantu
hiya as nan tatakon Apo Dios, ya machusantu hiya in-inkiana.’†

24 Am-in nan pomapadtu patí hi Samuel ya nan chiyuycha senmokat kan hiya at
enkasabacha us nan cha om-ommat as nan nauycha urkiw ad wani.
25 Chitaku am-in nan manawid as nan enkaren Apo Dios ay enpaepadtuna as nan
chiyuycha pomapadtu, ya maetapi kayu as nan inturag Apo Dios as nan kaap-uwanyu.
Tay kenalina kan Abraham un, ‘Babaen as nan kianakmu, bendisyonak am-in nan
tataku asna's luta.’‡
26 Isunga, chakayu ay Judio nan enmon-ona ay nangifiaoran Apo Dios kan Cristo ay
fiabfiaaruna ta bendisyonana chakayu babaen as nan mangchukkiananyu as nan
mangotettet ay panagfiyagyu.”

---

* **3:20** Mat. 24:14; Mar. 13:10; 2 Ped. 3:12 † **3:23** Deut. 18:15, 18-19; Ara. 7:37 ‡ **3:25** Gen. 22:18

4

Nan Naifiaruchan Cha Pedro Kan Juan

1 Kun pay kutug ay cha munkarkali cha Pedro kan Juan as nan tataku, enmali kan
chicha nan papachi, nan kapetan chi kukuwarcha as nan Templo ya nan chiyuycha
Saduceo.
2 Finmungatcha, tay insuron cha Pedro as nan tataku nan maepangkep kan Jesus ya
enkasabacha ay nataku hiya manipud as nan utúy ay hiyana nan mangpaneknek ay
mataku am-in nan nunkatuy.
3 Angkiay ya tiniliwcha cha Pedro kan Juan, at enpaifiarudcha inkiana as nan
kafikiatana, tay naschum at.
4 Ngem ongor as nan chiyuycha nanngor as nan kenalen cha Pedro kan Juan nan
enmafurot. Nan filang nan lanaraki ay enmafurot kan Jesus at umuy as leman lifu.*
5 As nan kafikiatana, nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ay chicha nan anap-
apu, nan anam-amá ya nan mun-isursuru as Lintig at naamongcha ad Jerusalem.
6 Nakimitincha kan Anas ay hiya nan kangatuwan ay pachi, ya kan cha Caifas, Juan
ay nurpu as nan pamilyan Anas, Alejandro ya nan tapina'y lanaraki as nan pamilyan
nan kangatuwan ay pachi.
7 Enpatakchugcha cha Pedro kan Juan as nan sangwanancha, ya finistikiarcha chicha.
Kenalicha, “Ngachana nan nurpuwan nan pannakafialin ay nangepaammay as nan
nauy napilud? Ngachana nan nakin kalibfengan as nangekamananyu's na?”
8 Hi Pedro at napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya tinumfor hiya kan chicha,
“Chakayu ay totoray ya anam-amá,
9 mu fistikiarunyu chakami ad wani maepangkep as nan ammay ay enaenatmi as nan
napilud ya mu anan enatna ay nakacharan, nauy ifiakiami kan chakayu.
10 Masapor ngarud maammuwanyu am-in ya am-in us ay kianak Israel ay babaen as
nan pannakafialin nan ngachan Jesu Cristo ay i-Nazaret at enmammay nan nauy laraki
ay nangatakchug as nan sangwananyu. Hi Jesu Cristo at hiya nan enpalansayu as nan
koros ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy.
11 Hi Jesus nan maepachong as nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana
un,
‘Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiyasa nan nunfialin as
kaamuchan ay maipugnad.’†
12 Hiya yangkiay nan mafialin ay mangesarakan as nan tataku, tay maid poros tapina
asna's luta ay infiaor Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku mu achi yangkiay hiya.”
13 Kun pay inilan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenaturud cha Pedro
kan Juan ay tumfor, ya as nan nangammuwancha ay kun ap-apud ay tataku cha Pedro
kan Juan ay chaan nakaachar, naschaawcha. As nan hiyachi, enmatonan nan anap-apu
cha Pedro kan Juan ay chicha nan nakituntun-ud kan Jesus.
14 Ngem kiapú ta iilauncha nan laraki ay nakaan nan piniludna ay naketatakchug kan
cha Pedro, maid at makanancha ay maekontra kan chicha.
15 Isunga enpak-akcha cha Pedro kan Juan as nan munmitmitinan nan Sanhedrin, at
enapatcha mu anan atuncha kan chicha.
16 Nunsesennarudsudcha, “Anan atun takú ngun kan chatona ay lanaraki? Chakus
met naammuwan nan am-in ay umiili ad Jerusalem nan nauy nakaskaschaaw ay
enatcha, ya achi takú met maesaot.
17 Ngem ad wani ta achi maiturturuy ay maiwaras na ay chamag as nan tataku
at ug-ugyatun takú chicha ta achicha kasin os-osarun nan ngachan Jesus as nan
munkarkaliyancha as nan tataku.”

---

* **4:4** Ara. 2:41 † **4:11** Sal. 118:22; Isa. 28:16

18 Angkiay ya kasincha enayakian cha Pedro kan Juan, ya infilincha kan chicha,
“Ikinakyu at man ay fukfukikun winnu isurusuru nan maepangkep as nan ngachan
Jesus.”
19 Ngem tinumfor cha Pedro kan Juan, “Chakayu nan mangifiakia mu ustu kan Apo
Dios ay chakayu nan tongparunmi, fiakun hiya,
20 tay achimi mafialin ay ikinak ay mangifiaag as nan inilami ya chinngormi kan
Jesus.”
21 Kun pay kasin inug-ugyat nan chiyuycha membron nan Sanhedrin chicha, enparu-
fuscha chicha ay mak-ak. Achicha ammu nan atuncha ay manusa kan chicha, tay am-in
nan tataku at chacha munchaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan nakaskaschaaw ay
enommat.
22 Tay nan laraki ay enommatan nan nauy ay nakaskaschaaw ay pannakapaammay
at nasorok as opat puru nan tawwuna.

Nan Luwaron Nan Omaafurot

23 Kun pay nailufus cha Pedro kan Juan, nunfiangadcha as nan kawad-an nan
kakadwacha, at enpachamagcha nan kenarkalen nan anap-apon chi papachi ya nan
anam-amá.
24 Kun pay chinngor nan kakadwacha nan nauy, nun-us-usacha ay nunkararag kan
Apo Dios. Kenalicha, “Mannakafialin ay Apo Dios, he-a nan namayang henan chaya ya
luta ya nan chanum ya am-in ay wacha kan chicha.‡
25 Babaen as nan Espiritu Santo, enpaifiakiam kan David ay kaap-uwanmi ay fiabfi-
aarum un,
‘Adchi t'uycha fumufungat nan chiyuycha Gentil ay mangkontra kan Apo Dios? Adchi
t'uy cha planplanuwun nan chiyuycha Judio nan maid kotkotokna?
26 Nunsakiana ay makikufiat nan ar-ari asna's luta, ya naamong nan anap-apu ay
mangkufiat kan Apo Dios ya kan Cristo ay pinilina.’§
27 Natongpar nan insurat David, tay henan nauy siyudad ay Jerusalem at nakeamong
cha Ari Herodes ya hi Poncio Pilato as nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha kianak
Israel ta kontrauncha nan nasantowan ay fiabfiaarum ay hi Jesus ay pinilem.
28 Naamongcha ay mangekaman as nan am-in ay enkeddengmu ay ommat kiapú as nan
laychum ya pannakafialinmu.
29 Ad wani Apo, chungrum man paat nan chacha iyug-ugyat kan chakami. Fiadngam
chakami ay fiabfiaarum ta tumurud kami ay uy mangepakaammu as nan kalem.
30 Epailam man paat nan pannakafialinmu ta mafialin ay omammay nan munsaket,
ya maekaman nan chiyuycha sinyar ya nan chiyuycha nakaskaschaaw babaen as nan
pannakafialin ay inchat Jesus ay nasantowan ay fiabfiaarum.”
31 Kuncha pay narpas ay nunkararag, nunwawud nan afong ay naaamongancha.
Waschi un napnu as Espiritu Santo, ya tinmurudcha ay nangiwarakiawag as nan kalen
Apo Dios.

Nan Nun-us-usaan Nan Am-in Ay Omaafurot

32 As nan hiyachi, am-in nan omaafurot kan Jesus at nun-us-usacha as nan numnum
ya pusucha. Maid kan chicha nan nangali un fukchana nan uray ngachana as nan kuk-
uwana, ngem kuncha at nun-eennettan as nan am-in.
33 Babaen as nan pannakafialin Apo Dios, inturturuy nan apostoles ay
mangepaneknek as nan maepangkep as nan natakuwan Apo Jesus manipud as nan
utúy. As nan hiyachi, benendisyonan Apo Dios as solet chicha am-in.
34 Maid usa kan chicha as namaichan as kasaporana, tay nan chiyuycha wachay luta
ya ab-afongcha at enlakucha chasa ay kuk-uwacha. Kun pay narpas, inyalicha nan
lakon nan hanacha

‡ **4:24** Exo. 20:11; Neh. 9:6; Sal. 146:6 § **4:26** Sal. 2:1-2

35 as nan apostoles ay nangepakakchang as nan chiyuycha makasapor.
36 Assesa us nan enat Jose ay kianak Levi ay i-Chipre. Ngenadnan nan chiyuycha apostoles hiya as Bernabe. (Nan laychuna ay kanan at “Anak ay Lumiwliwa.”)
37 Enlakuna nan usa ay payyiwna, at inyuyna nan lakuna as nan apostoles.

5

Nan Enat Cha Ananias Kan Safira

1 Ngem wacha nan hen-asawa ay cha Ananias kan Safira ay nangelaku as tapen nan lutacha.
2 Intupug Ananias nan tapen nan lakuna ay aammon asawana, ya inyuyna nan tapina yangkiay as nan apostoles.
3 Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Ananias, adchi t'uymu enparufus hi Satanas ay mangetoray kan he-a, t'uymu inkutuman nan Espiritu Santo ya intupugmu nan tapen chi lakon nan lutam?
4 Sakbay elakom nan luta at kuk-uwam met, ya as nan nangelakwam as sa, kikiadka met challu as atum as nan lakuna. Adchi ngay ngarud t'uymu ninumnum ay mangekaman as assesa? Fiakun taku nan inkutumam ngem hi Apo Dios.”
5 Kun pay chinngor Ananias chaná ay kali, nunkakatuy hiya ya natu-ug. Nunsidlay ugyat nan am-in ay nanngor as nan hana.
6 Angkiay ya inmuy nan fiafiallu kan Ananias, at lenekfotancha hiya. Hacha at ipitiw ay uy nangilufok.
7 Kun pay inmuy chi turu ay uras, enmali hi asawan Ananias ya sinungkop ay achina ammu nan enommat.
8 Angkiay kenalen Pedro kan hiya, “Ifiakiam kan ha-un, ay hiyana kayong nan ustu ay lakon nan lutayu?”
“O-ya hiyasa,” ensongfiat Safira.
9 Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Anuyyu payat nunturakian ay hen-asawa ay manisting as nan Espiriton Apo Dios? Ilaum, nan chiyuycha nangilufok kan asawam ad kianad at hanacha as pantiw, ya uy chaká us ilufok kan chicha.”
10 Nunkakatuy hi Safira ya natu-ug as nan suken Pedro. Kun pay sinungkop nan fiafiallu, ya ininchanancha ay nanatuy hi Safira, inpitiwcha ay uy nangilufok kan hiya as nan sag-un asawana.
11 Nunsidlay ugyat nan am-in ay omaafurot ya am-in nan tapina ay nanngor as nan enommat.

Nan Nakaskaschaaw Ay En-enat Nan Apostoles

12 As nan hiyachi, ongor nan en-enat nan apostoles ay sinyar ya nakaskaschaaw as nan tataku. Tenatanud am-in nan omaafurot ay naam-among as nan makali un Fiangsar Solomon as Templo.
13 Maid naturud as nan chaan enmafurot kan Jesus ay maetapi kan chicha. Ngem uray mu hiyasa, rinispitucha challu nan nauycha omaafurot.
14 Enmongoongorcha us nan naetapi ay lanaraki ya fianafiai ay enmafurot kan Jesus.
15 Kiapú as nan en-enat nan apostoles, nan chiyuycha munsaket at inyuy nan tataku as nan korsa, ya enpapab-ugcha as nan inyapragcha ta as nan mar-osan Pedro at paat maaiwan koma nan tapina kan chicha.
16 Nan ongoongor us ay tataku ay nurpu henan am-in ay ili ay nangliliwus ad Jerusalem at inyalicha nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan, at enmammaycha am-in.

Nan Liglikiat Nan Apostoles

17 As nan hiyachi, nan kangatuwan ay pachi ya nan am-in ay kakadwana ay Saduceo at enmaposcha as solet.

18 Isunga enpatiliwcha nan apostoles, at inpaifiarudcha chicha.
19 Ngem as nan lafi, enmali nan anghel Apo Dios, ya tenkafiana nan pantiw nan
pagfiaruchan, at inpitiwna chicha. Kenalina kan chicha,
20 "Uy kayu as Templo ya ifiakiayu as nan tataku nan maepangkep as nan nauy fiarú
ay fiyag."
21 Enafurot nan apostoles nan kenalina. As nan nakapis, inmuycha as Templo, ya
enlapucha ay nun-isuru as nan tataku.

Kun pay naaw-awni, as nan enmaliyan nan kangatuwan ay pachi ya nan kakadwana
as Templo, enpaayagcha am-in nan am-in ay membron nan Sanhedrin ay chicha nan
anap-apon chi Judio ya nan anam-amá ay Judio ta munmimitincha. Hacha at ifiaor nan
kukuwarcha ay umuy as pagfiaruchan ay mangiyuy as nan apostoles kan chicha.
22 Ngem as nan inumchanancha as pagfiaruchan, maidcha at nan apostoles. Isunga
nunfiangadcha ya enpachamagcha as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan
maepangkep as na.
23 Kenalicha, "As nan inumchananmi, kutug ay naetotorfek nan pagfiaruchan, ya
wachacha am-in nan nunkukuwarcha ay nangatakchug as nan pantiw. Ngem kunmi
pay tenkafian, maid tagtakuwan as fiaruy."

24 Kun pay chinngor nan kapetan nan kukuwarcha as Templo ya nan anap-apon
chi papachi nan nauycha naifiakia, nalilifokancha as solet mu anan enommat as nan
apostoles.

25 Angkiay ya wacha at nan enmali ay nurpu as nan kawad-an nan Templo, ya kanana
kan chicha, "Chumngor kayu! Nan lanaraki ay infiarudyu at wachacha as Templo ay
cha mun-is-isuru as nan tataku."
26 Kuncha pay chinngor sa, inmuy nan kapetan ya nan kukuwarcha ay uy nangara
kan chicha. Ngem chaancha kinuyud chicha, tay umugyatcha as nan mangkiayangan
nan tataku kan chicha.
27 Kuncha pay inyali nan apostoles, enpatakchugcha chicha as nan sangwanan nan
Sanhedrin, ya finistikiar nan kangatuwan ay pachi chicha.
28 Kenalina, "Ilurugtokyu! Infilinmi met ay ustu kan chakayu ay achi kayu mun-
is-isuru babaen as nan kalibfengan nan nauy ay ngachan. Ilaunyu, nunchinamag at
henan intiru ay Jerusalem nan insursuruyu, ya chakami at nan uyyu pafiasorun as
nangpatuy kan hiya."

29 Ngem tinumfor hi Pedro ya nan tapina ay apostoles, "Masapor hi Apo Dios nan
tongparunmi, fiakun nan tataku.
30 Nan Apo Dios ay chinaychayaw nan kaap-uwan takú at tenakuna hi Jesus ay
penatuyyu as nan nangepalansaanyu as nan koros.
31 Hiya nan entag-uy Apo Dios as apét kannawana. Nunfialinuna hiya as Muntoray
ya Omesarakan. Enat Apo Dios chi ta wachay chansan nan chiyuycha kianak Israel ay
munfiafiawi ya mapakawan as nan fiasfiasorcha.
32 Chakami nan mangepaneknek ay tit-iwa chaná. Assesa us as nan Espiritu Santo ay
inchat Apo Dios as nan chiyuycha mangtongpar kan hiya."

33 Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan hana kenalen cha
Pedro, finmungatcha as solet, ya laychuncha ay patayun nan apostoles.
34 Ngem wacha kan chicha nan usa ay Fariseo ay nan ngachana at Gamaliel ay mun-
isursuru as Lintig ya rispituwun am-in nan tataku. Tenmakchug hiya, ya finilina nan
kukuwarcha ay epapitiwcha nan apostoles as hen-omaketan.
35 Angkiay ya kenalina as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin, "Chakayu ay iib-
ak ay kianak Israel, il-ilaunyu nan atunyu kan chatosa ay tataku.

36 Tay ad kasin, wacha hi Teudas ay nangali un usa hiya ay nangatu ay taku. Umuy as
opat kiasot ay tataku nan naetapi ay inmunud kan hiya. Ngem napatuy hiya, ya am-in
ay inmun-unud kan hiya at nasisiyancha, ya maid nunfianakian nan insursuruna.
37 Kun pay narpas sa, wacha us hi Judas ay i-Galilea as nan timpon nan munsensosan
as tataku. Ongor chi nunfialinuna as pasorotna ay nangkuru as nan goberno. Uray hiya
at napatuy ya nasisiyancha us nan inmun-unud kan hiya.
38 Isunga ad wani, ifiakiak kan chakayu ay kunyu at man ukiayun chicha. O, yasa
ta kikiadcha. Tay mu as nan numnum nan tataku nan nurpuwan nan chacha at-atun
winnu planplanuwun, achi maturuy.
39 Ngem mu kan Apo Dios nan nurpuwana, achi kayu makaamis kan chicha, tay anaka
ya kunyu at lawá kontraun hi Apo Dios."
40 Inyafudcha nan hana kenalen Gamaliel. Kuncha pay enpaayag kasin nan apostoles,
enpasapletcha chicha. Angkiay ya finilincha chicha ay achicha kasin os-osarun nan
ngachan Jesus as nan munkarkaliyancha as nan tataku, ya inlufuscha chicha.
41 As nan nanaynanan nan apostoles as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin,
nunlagsakcha, tay infilang Apo Dios chicha as maekari ay maetapi ay mun-iliwas as
pannakaifiafiain kiapú kan Jesus.
42 Inurkiw ay wachacha as nan fiattaw nan Templo ya as nan tukutukún ay afong.
Inturturuycha ay nangisursuru ya nangekaskasaba ay hi Jesus nan Cristo.

6

Nan Pitu Ay Napili Ay Fumadfiachang As Nan Apostoles

1 As nan nauycha ay timpu, as nan enmongoongoran nan omaafurot, nurmuy
lilen nan chiyuycha Judio ay munkali as Griego as nan chiyuycha Judio ay munkali
as Hebreo. Nunlili nan chiyuycha munkali as Griego, tay nan uycha eellakas at
naenganuycha as nan inurkiw ay maiwarasan chi rasyon para as nan chiyuycha
makasapor.*
2 Isunga enayakian nan apostoles nan am-in ay omaafurot ta munmimitincha.
Kenalicha, "Achi ustu challu ay enganuymi ay mangekasaba as nan kalen Apo Dios ta
chakami nan mangfiachang as nan eellakas.
3 Isunga chakayu ay iib-a, pumili kayu as pitu ay lanaraki kan chakayu ay ammay chi
kaap-apatancha ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo ya kenasilib. Chicha nan
chutokanmintu ay mangekaman as nan nauy ay chunu.
4 Mu hiyasa, kunmi yangkiay osarun nan timpumi ay munkarkararag ya
mangekaskasaba as nan kalen Apo Dios."
5 Nan kenalen nan apostoles at penalaylayadna nan am-in ay naamong hid-i.
Pinilicha hi Esteban ay laraki ay napigsay pammatina ya napnu as pannakafialin nan
Espiritu Santo ya cha Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas ya hi Nicolas ay Gentil
ay i-Antiokia ay manguunud as nan iniili ay ukialen chi Judio.
6 Angkiay ya inyuycha chicha as nan sangwanan nan apostoles ay nangekararag ya
nangepatay as limacha as nan uron nan tunggal usa ay napili ta machutokancha ay
mangekaman as nan nauy ay chunu.
7 Isunga kaskasin nunchinamag nan kalen Apo Dios. Enmongoongorcha nan omaa-
furot ad Jerusalem, ya ongoongorcha us nan papachi ay enmafurot.

Nan Natiliwan Esteban

8 Hi Esteban ay napnu as bendisyon Apo Dios ya pannakafialin nan Espiritu Santo at
ongor chi nakaskaschaaw ya sinyar ay en-enatna as nan tataku.

---

* **6:1** Nan naichat ay rasyon at siping winnu makan.

9 Ngem nan tapina ay Judio ay tatakon nan makali un Senagogan chi Nawayawayaan
Ay Tataku ya nan chiyuycha Judio ay i-Cirene, i-Alejandria, i-Cilicia ya i-Asia at nake-
sosekcha kan Esteban.
10 Ngem chaancha nakasongfiat as nan kenasilib Esteban winnu nan enpakalen nan
Espiritu Santo kan hiya.
11 Isunga penasoksokancha nan tapen nan lanaraki ta pafiasoruncha hi Esteban.
Kenalicha, “Chinngormi ay nunkali hiya as maifusor kan Moises ya kan Apo Dios.”
12 As nan hiyasa ay enatcha, linumuchay kuru as nan tataku, anap-apu ya mun-
isursuru as Lintig. Angkiay tiniliwcha hi Esteban, ya inyuycha hiya as nan chiyuycha
membron nan Sanhedrin.
13 Enmayagcha as nunkangutum ay nangpaneknek un, “Hi tona ay taku at achina
ikinak ay cha munkalikali as maifusor as nan nauy nasantowan ay Templo ya as nan
Lintig Moises,
14 tay chinngormi ay kenalina un, ‘Hi Jesus ay anna ay i-Nazaret at paraw-unantu nan
nauy Templo, ya sokatana am-in nan chiyuycha iniili ay ukiali ay enpatawid Moises kan
chitaku.’ ”
15 Am-in nan chiyuycha nangatokor as nan maam-amongan nan chiyuycha membron
nan Sanhedrin at kuncha entotoongan hi Esteban, ya inilacha ay kaman lupan chi
anghel nan lupana.

7

Nan Songfiat Esteban

1 Angkiay ya senarudsud nan kangatuwan ay pachi kan Esteban, “Ay tit-iwa chaná ay
chacha epabpafiasor kan he-a?”
2 Tinumfor hi Esteban, “Chakayu ay ib-a ya am-a, chungrunyu nan ifiakiak kan
chakayu. Hi Apo Dios ay machaychayaw at nunpaila kan apu takú ay Abraham as nan
kawad-ana pay laing ad Mesopotamia sakbay uy makiili ad Haran.
3 Kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Taynam nan ilem ya nan iib-am, ya umuyka henan luta
ay epailak kan he-a.’*
4 Isunga tenaynana tit-iwa nan lutan chi i-Caldeo ay nakiiliyana, ya uy nagyan ad
Haran. Kun pay natuy hi amana ay entatakina, infiaor Apo Dios hiya as nan nauy luta
ay umiiliyanyu ad wani.
5 Maid poros enpatawid Apo Dios kan hiya hid-i as uray ak-akettuy ay luta. Ngem
enkaren Apo Dios kan hiya ay ichatnantu na ay luta ay kuwaunantu ya nan chiyuycha
kianakna, uray mu maid pay anakna as nan hiyachi ay nun-ekariyan Apo Dios kan hiya.
6 Nauy nan kenalen Apo Dios kan Abraham, ‘Nan chiyuycha kianakmu at magyan-
chantu henan lutan chi tukún, ya munfialinchantu as mafiabfiaor ya maparpaliki-
atchantu as opat kiasot ay tawwun.
7 Ngem chusaoktu nan chiyuycha umiili hid-i ay mamabfiaortu kan chicha. As nan
marpasan chatosa, mak-akchantu as nan hana ay luta, ya chaychayawunak henan nauy
ay lukiar.’ ”†
8 Kenalen pay Esteban, “Inchat Apo Dios kan cha Abraham nan filin ay sugyatancha
nan an-akcha ay lallaraki ay hiyasa nan sinyar nan inturag Apo Dios kan hiya. Isunga
sinugyatan Abraham nan pototna ay hi Isaac as nan maekawaru ay urkiw nunlapu as
nan naiyankana. Sinugyatan Isaac hi Jacob ay pototna. Assesa us nan enat Jacob as nan
chiyuycha pototna ay hinpuru ya chuwa ay machaychayaw ay kaap-uwan takú.
9 “Nan chiyuycha kaap-uwan takú ay potot Jacob at enapsancha nan sunúdcha ay hi
Jose. Enlakucha hiya ay nunfialin as mafiabfiaor ad Egipto. Ngem nawawacha hi Apo
Dios kan Jose,

* **7:3** Gen. 12:1 † **7:7** Gen. 15:13-14; Exo. 3:12

10 ya ensarakana hiya as nan am-in ay nunliglikiatana. Inchat Apo Dios kan hiyay
laing, ya nalaylaychan nan Faraon ay ari ad Egipto kan hiya. Isunga chinutokana hiya
as muntoray as nan intiru ay Egipto ya mangenongnongnong us as nan am-in ay kuk-
uwana.‡
11 "Angkiay ya as nan inumchanan chi fitel as nan intiru ay Egipto ya Canaan, ongor
chi likiat nan tataku hid-i, ya maid omor-an nan kaap-uwan takú as kanuncha.
12 Kun pay chinngor Jacob ay wachay makan ad Egipto, infiaorna nan kaap-uwan takú
ay lomaku as kanuncha. Hiyachi nan enmon-ona ay inmuyancha ad Egipto.
13 As nan maekadwa ay inmuyancha, enpakaammon Jose nan maepangkep as nan
achorna as nan susnúdna, ya naam-ammon nan Faraon nan pamilyan Jose.
14 Angkiay enpaayag Jose hi Jacob ay amana ya am-in ay pamilyan amana ay omalicha
ad Egipto. Piton puru ya lemacha am-in.
15 Inmuy hi Jacob ad Egipto ay hid-i nan natuyana ya nan an-akna ay kaap-uwan takú.
16 Nan achorcha at naiyaton ay naifiangad ad Sikem, ya inlufokcha as nan liyang ay
lenakwan Abraham ad pus-uy as nan chiyuycha kianak Hamor.
17 "As nan kiayud umchanan nan timpu ay ommatan nan enkaren Apo Dios kan
Abraham ad pus-uy, kaskasin natapiyan nan kaap-uwan takú ad Egipto.
18 Nasennokat chi ari ad Egipto inkiana naesokat nan usa ay ari ay achi nangammu
kan Jose.§
19 Nan chiyuy ay ari at enallilawna ya penarpalikiatna nan kaap-uwan takú ya kun
songel kan chicha. Peneletna chicha ay mangenganuy as mutuncha ta kuncha matuy.
20 "Hiyana nan timpu ay naiyankan Moises ay fusfusellan ay onga. Turu ay furan nan
nangay-aywanan enana kan hiya as afongcha.
21 Kuncha pay achi maetafun hiya as afongcha, enpaiyachawwicha ya tenaynancha
hiya. Ngem ininchanan nan fiafiai ay potot nan Faraon ya enpaurúgna hiya as kaman
tit-iwa ay anakna.*
22 Naisursuruwan hi Moises as am-in ay kenasilib nan i-Egipto, ya nunfialin hiya as
mafigfigfig as nan am-in ay infiagfiakiana ya en-enatna.
23 "Kun pay nun-opat puru nan tawwuna, ninumnumna ay uy mangam-ammu as nan
kakailiyana ay kianak Israel.
24 As nan inmuyana, enasporana nan usa ay kailiyana ay cha palikiatun nan i-Egipto.
Inyapana kayman hiya, ya enes-angna babaen as nan nangpatuyana as nan i-Egipto.
25 Ka-anan Moises mu maawatan nan kakailiyana ay hiya nan osarun Apo Dios ay
mangwayawaya kan chicha, ngem chaancha naawatan.
26 As nan kafikiatana, as nan nangil-ana as nan chuwa ay kakailiyana ay kianak Israel
ay cha munpatuy, penachasna ay mangpakappia kan chatona ay chuwa. Kenalina, 'Iib-
a, munpachong kayu ay kianak Israel ya, anuy kayu cha munpatpatuy?'
27 "Ngem nan usa ay namalikiat as nan kailiyana at inturchuna hi Moises, ya kanana,
'Anan nangchutok kayong kan he-a ay mangetoray ya mangokóm kan chakami?
28 Ku-unak man laychun ay patayun kan he-a ay kaman as nan nangpatuyam ad
kugkia as nan usa ay i-Egipto.'†
29 Kun pay chinngor Moises na, lenmayaw hiya, ya nagyan ad Midian ay achawwi ay
lukiar. Hid-i nan enmasaw-ana, ya nawad-an hiya as chuwa ay potot ay lanaraki.
30 "Kun pay inmuy chi opat puru ay tawwun, nunpaila kan hiya nan usa ay anghel as
nan cha kumarkiarud ay ek-eket ay kaiw ay wacha henan disyerto as nan sag-un nan
Chuntug Sinai.
31 Naschaaw hi Moises as nan chiyuy inilana. Kun pay naesnop hiya ay uy mangema-
mad, chinngorna hi Apo Dios ay nangali kan hiya un,

‡ **7:10** Gen. 37; 39-41 § **7:18** Exo. 1:8 * **7:21** Exo. 2:1-10 † **7:28** Exo. 2:13

32 ‘Ha-un nan Dios nan kaap-uwam, nan Dios cha Abraham, Isaac, ya Jacob.’‡ Kun
pay chinngor Moises chi, penmayagpag hiya kiapú as ugyatna, ya achina at maiturud
ay mangila's chi.
33 Kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Kaanum nan sapatosmu, tay nan luta ay nan-
gatakchukiam at nasantowan.§
34 Inilak nan maparpalikiat ay tatakok ad Egipto, ya chinngorku nan mun-an-
ananaancha kiapú as nan iliwascha. Isunga kenomsopak ay mangwayawaya kan
chicha. Aka, ta ifiaorku he-a ay munfiangad ad Egipto.’ ”*
35 Inturuy pay Esteban, “Hi Moises ay anna nan enachen nan chiyuycha kianak Israel
as nan nangaliyancha un, ‘Anan mangali un he-a nan mangetoray ya mangokóm kan
chakami?’ Ngem hiya nan infiaor Apo Dios ta muntoray ya wayawayaana chicha
babaen as nan fiachang nan anghel ay nunpaila kan hiya as nan cha kumarkiarud ay
kaiw.
36 Enpangon Moises chicha ay nak-ak ad Egipto. Ongor nan enkamkamana ay
nakaskaschaaw ya sinyar ad Egipto, henan Munchachara ay Fiayfiay, ya kaman us as
nan nanarcharanancha henan disyerto as opat puru ay tawwun.
37 Hi Moises ay anna nan nangali as nan chiyuycha kianak Israel un, ‘Hi Apo Dios at
umifiaortu kan chakayu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-un ay murpu as nan
kianak Israel.’†
38 Hi Moises nan naetatapi as nan kaap-uwan takú ay naamong henan disyerto. O,
hiya nan wacha kan chicha ya nan anghel ay nunkali kan hiya henan chuntug ay
Sinai. Hiya us nan nanawat as nan chiyuycha maid patingkiana ay kalen Apo Dios ay
enpatawidna kan chitaku.
39 “Ngem nan kaap-uwan takú at enachicha ay mangtongpar as nan infiagfiakian
Moises kan chicha. Kuncha at chinukkian hiya, ya nan ninunumnumcha yangkiay at
nan munfiangchana ad Egipto.
40 Kiapú ta nafiayag hi Moises henan chuntug ay Sinai, kenalicha kan Aaron ay
pachicha, ‘Mun-ammaka as tapina ay didiosenmi ay mangepangu kan chakami. Nan
nauy taku ay hi Moises ay nangek-ak kan chitaku ad Egipto at achi takú ammu nan
enommat kan hiya.’‡
41 Hiyachi nan timpu ay nun-ammaancha as didiosencha ay finakfiaka, nun-
ichatchatoncha as nan hana ay didiosen, ya nunlagragsakcha ay nunsicha kiapú as nan
enammaancha.
42 Ngem chinukkian Apo Dios chicha, ya inukiayna chicha ta uray ud-ay chayawuncha
nan taraw ad chaya ay kaman as nan naisurat as nan liblon nan chiyuycha pomapadtu
ay kanana,
‘Chakayu ay kianak Israel, ay ha-un nan enpartiyanyu as animar ya nun-ichatonanyu
as opat puru ay tawwun ay nanarcharananyu henan disyerto?
43 Fiakun, tay nan intitiinyu at hiya nan fiawi ay naamma as larat ay naipuy-an nan did-
iosenyu ay Moloc ya nan tenartaraw ay makali un Refam. Chicha nan didiosen
ay enammaanyu ay chinaychayawyu. Isunga hiyana nan kiapón nan nangepak-
akak kan chakayu ta umuy kayu as nan ad-achawwi mu nan Babilonia.’ ”§
44 Inturuy pay Esteban, “Nan kaap-uwan takú at wacha kan chicha nan fiawi ay
naamma as larat henan disyerto ay mangepaila ay wacha hi Apo Dios kan chicha.
Naammaan chi ay maiyunud as nan infilin Apo Dios kan Moises ya maiyunud as nan
kapadpachong nan inilan Moises.
45 Kun pay natuy hi Moises, naesokat hi Josue ay nangepangu as nan kaap-uwan takú.
Nan chiyuy fiawi ay naamma as larat ay tenawidcha at entatakincha henan luta ay

‡ **7:32** Exo. 3:6 § **7:33** Exo. 3:5 * **7:34** 3:1-10 † **7:37** Deut. 18:15; Ara. 3:22 ‡ **7:40** Exo. 32:1 § **7:43** Deut. 17:3; Amos 5:25-27

sinubratcha as nan inmili hid-i ay enpak-ak Apo Dios. Nan hana fiawi ay naamma as larat at wacha inkiana as nan timpon Ari David.
46 Hi David at penalaylayadna hi Apo Dios. As nan hiyachi, chinawat David kan Apo
Dios mu mafialin ay mun-amma hiya as magyanan nan Dios ay chinaychayaw Jacob.
47 Ngem fiakun hi David nan nangamma, kun at nan pototna ay hi Solomon.
48 "Uray mu hiyasa, nan Kangatuwan ay hi Apo Dios at fiakun as nan chiyuycha
afong ay enammaan chi tataku nan omaafongana ay kaman as nan kenalen nan usa
ay pomapadtu un,
49 'Ad chaya nan tronok, ya asna's luta nan kiakiatinak. Anan kaassenan nan afong ay
ammaanyu para kan ha-un? Ay chaud nan mun-iblayak?
50 Ay kun fiakun ha-un nan nangamma am-in kan chatona?'*
Hiyana nan kenalen Apo Dios."
51 Inturuy pay Esteban, "Nunsidlay kenasokelyu, ya nalurak kayu ay manngor as nan
kalen Apo Dios! Kun kayu tit-iwa kaman as nan kaap-uwanyu ay kanayon ay mangontra
as nan Espiritu Santo!
52 Ay wachay uray usa as nan chiyuycha pomapadtu ay chaan penalikiat nan kaap-
uwanyu? Maid met. Penatuycha nan chiyuycha nangepadtu as nan omaliyan nan
Nalintig. Ad wani chakayu mismu nan nangesepsep ya nangepapatuy kan hiya.
53 Chakayu nan nang-awat as nan lintig ay nurpu kan Apo Dios babaen as nan
anghelesna ad pus-uy, ngem kunyu challu chaan tenongpar."

Nan Nanglomtakancha Kan Esteban

54 Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenalen Esteban,
nunngesat nan fiab-acha as fungatcha as solet kan hiya.
55 Ngem hi Esteban ay napnu as Espiritu Santo at nuntangad ad chaya, ya inilana nan
kaichayawan Apo Dios ya hi Jesus ay nangatakchug as apét kannawana.
56 Kenalina, "Uy! Ilaunyu kay! Iilaok ay naeelwang ad chaya, ya iilaok nan Anak chi
taku ay hi Jesus ay nangatakchug as nan apét kannawan Apo Dios."
57 Ngem kuncha at kahifufudtak ay nanangpop as ingacha. Angkiay kenamucha ay
nangarufong kan hiya,
58 at inkiayadcha ay mangek-ak henan siyudad ya enlapucha ay manglomtak. Nan
chiyuycha nuntistigu ay nangepafiasor kan hiya at kenaancha nan kakiaycha ya enpad-
uncha as nan laraki ay nan ngachana at Saulo.
59 Kuncha pay cha lomlomtakun hi Esteban, nunkararag hiya. Kenalina, "Apo Jesus,
awatum nan lenawak."
60 Angkiay ya nunpalintumang hiya, ya infukiawna, "Apo, achim ifilang na as fiasor
kan chicha." Kenalina chi, ya natuy.

8

Nan Namalikiatan Saulo As Nan Chiyuycha Omaafurot

1-2 As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan manangchaychayaw kan Apo Dios ay uy
nangilufok kan Esteban, ya nunsidlay tangugngugcha kiapú as nan natuyana. Hi Saulo
at usa ay nangiyafud as nan nangpatuyancha kan Esteban.
As nan hiyasa challu ay urkiw, nunlapu nan maparpalikiatanan as solet nan chiyuy-
cha omaafurot ad Jerusalem. Am-in nan omaafurot hid-i at lenmayawcha ay nasisiyan
henan intiru ay Judea ya Samaria omangkiay nan apostoles.
3 Ngem hi Saulo at enlapuna ay mamalikiat as solet as nan am-in ay omaafurot.
Sinungsungkop as nan tukutukún ay afong ay nangikuyud as nan lanaraki ya fianafiai
ta uyna ifiarud chicha.

---

* **7:50** Isa. 66:1-2

Nan Nangekaskasabaan Felipe As Nan Ammay Ay Chamag Ad Samaria

4 Nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan at inmuycha henan uray ngachana ay luglukiar ay uy nangekaskasaba as nan kalen Apo Dios maepangkep kan Jesus.
5 Hi Felipe nan usa ay inmuy henan usa'y siyudad henan probinsiya ay Samaria, ya enkaskasabana nan maepangkep kan Cristo.
6 As nan nanngoran nan ongoongor ay tataku kan hiya ya nangil-ancha as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna, nun-us-usacha am-in ay chinumngor ay ustu as nan kenalina.
7 Nak-ak nan chiyuycha anennet as nan ongor ay nunkaanennetan ay cha munfug-fukiaw, ya ongorcha us nan paralitiko ya nunkapilud ay enmammay.
8 Isunga naragsakcha as solet nan umiili henan nauy siyudad ad Samaria.
9 Wacha hid-i nan usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay somasaromangka ay nun-ekamkaman as naschaawan nan chiyuycha i-Samaria. Enpangasna pay un hiya at usa ay nakaskaschaaw ay taku.
10 Am-in nan tataku hid-i uray ngachanay kasasaadcha at chinumngorcha kan hiya. Kenarkalicha, “Hi tona ay taku at makali un Amud ay Pannakafialin Apo Dios.”
11 O, chinumngorcha ay ustu kan hiya, tay nafiayag ay penaschaawna nan tataku babaen as nan nunsarsaromangkaana.
12 Ngem kuncha pay enafurot nan enkasaban Felipe ay Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya maepangkep kan Jesu Cristo, nunpafun-yagcha, lanaraki ya fianafiai.
13 Uray us hi Simon at enmafurot. Kun pay narpas ay nafunyakian hiya, inturturuyna ay inmunud kan Felipe. Naschaaw hiya as nan inilana ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay en-enat Felipe.
14 Kun pay chinngor nan apostoles ad Jerusalem ay enafurot nan chiyuycha i-Samaria nan kalen Apo Dios, infiaorcha cha Pedro kan Juan ay umuy kan chicha.
15 As nan inumchanancha hid-i, enkararakiancha nan chiyuycha omaafurot ta awatuncha koma nan Espiritu Santo,
16 tay chaan pay enmali nan Espiritu Santo as nan uray usa kan chicha. Nafunyakian-cha yangkiay as nan ngachan Apo Jesus.
17 Angkiay ya as nan nangepatayan cha Pedro kan Juan as nan limacha as nan chiyuycha omaafurot, enawatcha nan Espiritu Santo.
18 Kun pay inilan Simon ay inchat Apo Dios nan Espiritu Santo babaen as nan nangepatayan nan apostoles as limacha as nan chiyuycha omaafurot, inchawchawnay siping kan cha Pedro kan Juan.
19 Chinawat Simon kan chicha, “Ichatyu man paat na ay pannakafialin kan ha-un ta mu ngachana nan mangepatayak as limak at urum ya maawatna nan Espiritu Santo.”
20 Ngem tinumfor hi Pedro kan hiya, “Maetapi koma nan sipingmu kan he-a ay mapuoran ad inferno, tay kunmu ka-anan un malakwan chi siping nan ichat Apo Dios.
21 Maid fiyangmu as nan chunumi, tay achi ustu nan numnummu as nan mangiilan Apo Dios.
22 Isunga munfiafiawika as nan mangotettet ay ninumnummu, ya munkararagka kan Apo Dios ta mu mafialin koma at pakawanun chaká as nan hana mangotettet ay pangkepmu.
23 Tay nan mailak at nangapposka as solet ya kamanka nafiafiarud babaen as nan fiasormu.”
24 Angkiay ya tinumfor hi Simon, “Ekararakianak man paat as nan Apo ta achi challu maekaman kan ha-un nan kenaliyu.”
25 Kun pay lenpas cha Pedro kan Juan ay nangepaneknek as nan maepangkep kan Jesus ya nangekasaba as nan kalen Apo Dios, nunfiangadcha ad Jerusalem. As nan

chacha marmar-osan henan ongor ay fiabruy ad Samaria, enkaskasabacha nan Ammay ay Chamag.

Hi Felipe Ya Nan Opisyar Ay I-Etiopia

26 As nan hiyachi, nunpaila kan Felipe nan usa ay anghel Apo Dios, ya kanana kan hiya, “Maligwatka, ya umuyka as apét filáng, as nan korsa ay murpu ad Jerusalem ya muntoróng ad Gaza.” Nan nauy ay korsa at muntoróng henan disyerto.
27 Naligwat hiya, ya inmuy as nan korsa ay ansa. As nan chana umuyan, sinib-atna nan i-Etiopia ay yunuku. Hi tona at usa ay mafigfigfig ay opisyar ay mangenongnongnong as nan am-in ay kuk-uwan nan reyna ad Etiopia ay makali un Candace. Nurpu hiya ad Jerusalem ay uy nunchayaw kan Apo Dios.
28 Nunlurukian hiya as nan kalesana ay munfiangad as ilina ya cha munfiasfiasa as nan insurat Isaias ay pomapadtu.
29 As nan hiyachi, kenalen nan Espiritu Santo kan Felipe, “Uyka. Maesnopka as nan hana nunlurukian as nan kalesa.”
30 Natannagtag hi Felipe ay naesnop, ya chinngorna ay cha fiasfiasaun nan opisyar nan insurat Isaias ay pomapadtu. Angkiay ya senarudsud Felipe kan hiya, “Ay maawatam nan cham fiasfiasaun?”
31 “Achek mampay maawatan sukúd kun wachay mangelawlawag kan ha-un,” ensongfiat nan opisyar. Angkiay ya enayakiana hi Felipe ay makilukian kan hiya.
32 Nan chana fiasfiasaun ay naisurat as nan Kalen Apo Dios at hiyana:

“Maepachong hiya as nan karnero ay cha maiyuy ay maparti, winnu maepachong as
nan kordero ay kun kinkinak uray cha mapukisan nan chotchotna. Maid poros
kankanana.
33 As nan naifiafiainana, nakaan nan kalibfengana ay maokóm. Anan makaifiakia as
nan maepangkep as nan kianakna, tay napapug at met nan fiyagna asna's luta?”*

34 Kenalen nan yunuku kan Felipe, “Ifiakiam pay kan ha-un mu anan cha mangaliyan nan pomapadtu as na? Ay maepangkep kan hiya mismu winnu maepangkep as nan tukún ay taku?”
35 Angkiay ya enlapon Felipe ay munkali nunlapu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay finasan nan yunuku, ya enlawlawagna kan hiya nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesus.
36 Kuncha pay inturturuy ay nanarcharan as nan korsa, inumchancha as nan kawadan nan chanum. Kenalen nan yunuku, “Ilaum! Nauy chi chanum, anan mangepawa as ok mafunyakianan?”
37 [Kenalen Felipe kan hiya, “Mafialinka ay mafunyakian mu as nan am-in ay numnummu at omafurotka.”
Tinumfor nan yunuku, “Afurotok ay hi Jesu Cristo nan anak Apo Dios.”]†
38 Enpakinak nan yunuku nan kalesa ay nunlurukianancha, ya kenomsopcha ay chuwa as nan chanum, at finunyakian Felipe hiya.
39 Kuncha pay tenmakchang as nan chanum, enek-ak nan Espiriton Apo Dios hi Felipe. Chaan kasin inil-ilan nan yunuku hiya, ngem naragsak nan yunuku ay nangituruy ay inmuy as ay-ayana.
40 Kun pay hi Felipe at naammuwana ay kalina at ya wacha hiya payat ad Azoto. As nan hiyachi, inmuy ad Cesarea, ya as nan chinmag-osana henan am-in ay ili ay maraosana at enkaskasabana nan Ammay ay Chamag.

---

* **8:33** Isa. 53:7-8 † **8:37** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

9

Nan Omafurotan Saulo Kan Jesus
(Ara. 22:6-16; 26:12-18)

1 As nan hana ay timpu ay enommatan chatona, inturturuy Saulo ay nangug-ugyat
ay mangpatuy as nan chiyuycha omaafurot. Isunga inmuy hiya as nan kangatuwan ay
pachi
2 ta chumawat as sursurat ay pammarufus ay iyuyna as nan anap-apu as nan
chiyuycha senagoga henan siyudad ay Damasco. Hiyasa nan atuna ta mu kay wachay
mad-anana as lanaraki winnu fianafiai ay cha omab-afurot as nan makali un Charan
Apo Jesus at wachantuy kalibfengana ay mangtiliw kan chicha ay uy mangifiarud ad
Jerusalem.
3 As nan kiayud umchanan Saulo ad Damasco, kalina at ya nachiyat chi silaw ay nurpu
ad chaya ay nangliwus kan hiya.
4 Natu-ug hi Saulo as nan luta ya chinngorna nan kali ay nangali kan hiya, "*Saulo,
Saulo, adchi t'uyak palikiatun?*"
5 "Ngachanmu Apo?" senarudsud Saulo.
Tinumfor nan Apo, "*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.*
6 *Tomakchugka, ya umuyka henan siyudad, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as
nan masapor ay atum.*"
7 Nan chiyuycha kakadwan Saulo at kuncha nasngang as nan nanngorancha as nan
kali ngem maid inilacha as taku.
8 Naligwat hi Saulo as nan luta, ya as nan nanglitakiana as nan matana, achi poros
makaila. Isunga kuncha penapachang ay nangiyuy kan hiya ad Damasco.
9 As nan turu ay urkiw at achi makaila hiya. Chaan pay nangnangan ya chaan inmig-
ikop.
10 Wacha nan usa ay omaafurot ad Damasco ay nan ngachana at Ananias. Nunkali hi
Apo Jesus kan hiya babaen as nan kaman iitaw ya kanana, "*Ananias!*"
"Nauyak Apo," ensongfiatna.
11 Kenalen nan Apo kan hiya, "*Maligwatka, ya umuyka as nan korsa ay makali un
Lutug. Sarudsuchum as nan chiyuycha wacha as afong Judas nan i-Tarso ay nan ngachana
at Saulo, tay wacha hid-i ay cha munkarkararag.*
12 *Babaen as nan kaman iitaw, inilana ay cha sungkop nan laraki ay nan ngachana at
Ananias, ya chana epatay nan limana kan hiya ta makaila kasin.*"
13 Ngem tinumfor hi Ananias, "Apo, ongor met chi nachamagku as nan tataku
maepangkep kan tona ay taku ya maepangkep as nan am-in ay en-enatna ay kauugyat
as nan tatakom ad Jerusalem.
14 Ad wani, enmali hiya hena ad Damasco ay wachay pammarufusna ay nurpu
as nan anap-apon chi papachi ad Jerusalem ta mafialina ay tiliwun nan am-in ay
munchaychayaw kan he-a."
15 Ngem kenalen nan Apo kan Ananias, "*Uyka, tay pinilek hiya as fiabfiaarok ay uy
mangepakaammu as nan ngachanku as nan chiyuycha Gentil, as nan ar-ari, ya as nan
chiyuycha kianak Israel.*
16 *Ha-un mismu nan mangepaila kan hiya as nan ongor ay iliwasna as nan
mangepakaammuwana as nan ngachanku.*"*
17 Isunga inmuy hi Ananias as nan afong ay kawad-an Saulo, at enpatayna nan limana
kan hiya, ya kanana, "Ifiak ay Saulo, hi Apo Jesus ay nunpaila kan he-a as nan cham
omaliyan hena nan nangifiaor kan ha-un ta kasinka makaila, ya mapnuka as Espiritu
Santo."

---

* **9:16** Ara. 20:23; 2 Co. 11:23-27; 1 Tim. 1:11-16; 2 Tim. 1:11-12

18 Hiya at chi ya nag-as nan kaman seksek as matan Saulo, ya kasin makaila hiya.
Angkiay naligwat hiya ya nafunyakian.
19 Kun pay narpas chaná, uy nangan, ya finmikas kasin.

Nan Nun-ekaskasabaan Saulo Ad Damasco

As nan kaat ay urkiw, nakepagyan hi Saulo as nan chiyuycha omaafurot ad Damasco.
20 Hiya at chi ya inmuy as nan chiyuycha senagoga ay nangelapu ay mangekasaba ay
hi Jesus at Anak Apo Dios.
21 Am-in nan chinumngor kan hiya at naschaawcha. Waschi un senarudsudna, “Ay
fiakun challu hi tona nan laraki ay namarpalikiat as nan chiyuycha munchaychayaw
kan Jesus ad Jerusalem? Ay fiakun nan enmaliyana hena at ta uyna tiliwun nan
omaafurot ay mangepafiangad as nan anap-apon chi papachi hid-i?”
22 Ngem kaskasin napapigsa hi Saulo ay nun-ekasaba ya makaawis as solet nan
enatna ay nangepaneknek ay hi Jesus nan Cristo. Isunga achi poros makasongfiat nan
chiyuycha Judio ay umiili ad Damasco.
23 Kun pay inmuy chi kaat ay timpu, plenanon nan chiyuycha Judio mu anan atuncha
ay mangpatuy kan Saulo.†
24 Inurkiw ya lenafi ay ensasanubcha hiya as nan am-in ay sungkopan henan siyudad
ta patayuncha hiya mu mak-ak. Ngem naammuwan Saulo nan planucha kan hiya.
25 Ngem as nan henlafi, nan iib-ana ay omaafurot at inittucha hiya as nan tekles ay
tenaliyancha, ya inuy-uycha hiya as nan nangatu ay tuping nan siyudad ta lomayaw.

Hi Saulo Ad Jerusalem

26 Kun pay inumchan hi Saulo ad Jerusalem, penachasna ay maetapi as nan chiyuycha
omaafurot, ngem inmugyatcha am-in kan hiya, tay achicha afurotun ay usa us hiya ay
tit-iwa ay omaafurot.
27 Ngem uy finadngan Bernabe hiya ya kenadwaana hiya ay inmuy as nan apos-
toles. Infiakiana kan chicha nan enat Saulo ay nangila as nan Apo as nan korsa ad
Damasco ya nan nunkaliyan nan Apo kan hiya. Infiakiana us nan kenaturud Saulo ay
nangekaskasaba as nan maepangkep kan Jesus ad Damasco.
28 Kiapú ta assid-i, nakekadkadwa hi Saulo kan chicha ad Jerusalem, ya naturud hiya
ay uy nangekaskasaba as nan maepangkep kan Apo Jesus.
29 Nakekali ya nakesosek hiya as nan chiyuycha Judio ay munkali as Griego, ngem
kuncha at anapun chi atuncha ay mangpatuy kan hiya.
30 Kun pay naammuwan nan iib-a ay omaafurot sa, inturudcha hi Saulo ay chinmayyu
ad Cesarea, at infiaorcha hiya ad Tarso.
31 As nan hiyachi, nakyat nan maparpalikiatanan nan chiyuycha iglesia henan intiru
ay probinsiya ay Judea, Galilea ya Samaria. Pinmigsa nan pammaticha ya naawischa
babaen as nan namadfiadngan nan Espiritu Santo kan chicha. Enmongoongorcha nan
omaafurot ya inturuycha ay nunchaychayaw as nan Apo as nan panagfiyagcha.

Hi Pedro Ad Lidda Ya Ad Joppe

32 Kun pay hi Pedro at cha munfiabfiaat henan tukutukún ay lukiar ay kawad-an nan
tatakon Apo Dios. As nan namingsan, uyna finisita nan tatakon Apo Dios ad Lidda.
33 Inilana hid-i nan usa ay laraki ay nan ngachana at Eneas. Hiya at kun u-uumfug as
nan ufugna as waru ay tawwun, tay naparalitiko.
34 Kenalen Pedro kan hiya, “Eneas, paammayun chaká kan Jesu Cristo. Fumangunka
ya lekopum nan apragmu.” Hiya at chi ya finmangun hi Eneas.
35 As nan nangil-an nan am-in ay inmiili ad Lidda ya Sarona as nan enommat kan
Eneas, enmafurotcha kan Apo Jesus.

† **9:23** 2 Co. 11:32-33

36 Ad Joppe, wacha nan fiafiai ay nan ngachana at Tabita ay usa ay omaafurot. Nan ngachana as nan kalen chi Griego at Dorcas ay nan laychuna ay kanan at ugsa. Kanayona ay atun chi ammay ya fiadngana nan chiyuycha pugli.
37 As nan hana ay timpu ay kawad-an Pedro ad Lidda, nunsaket hi Tabita, at natuy. Angkiay ya kuncha pay inmus hiya, enpab-ugcha as nan nunngangatu ay kuwartu.
38 Kiapú ta nan ili ay Lidda at achi achawwi ad Joppe, as nan nanngoran nan chiyuycha omaafurot ay wacha hi Pedro ad Lidda, inmifiaorcha as chuwa ay lanaraki ay uy munpakaasi kan hiya. As nan inumchanancha, kenalicha, “Pangaasem ta kamuwum ay makeali kan chakami ad Joppe.”
39 Isunga nunkaliligwat hi Pedro ya nakiuy kan chicha. Kuncha pay inumchan, enpangucha hiya as nan nunngangatu ay kuwartu. Am-in nan eellakas at enarufongcha hi Pedro. Chacha mun-ag-akor ya chacha epaila kan hiya nan chiyuycha kamisita ya tapen chi kakiay ay enammaan Dorcas as nan natatakuwana.
40 Ngem enpapitiw Pedro chicha am-in as nan kuwartu, at nunpalintumang hiya ya nunkararag. Angkiay ya nunsakong hiya as nan natuy, ya kanana, “Tabita, fumangunka.” Hiya at chi ya nunlitag hi Tabita. Kuna pay inila hi Pedro, finmangun ya tenmokor.
41 Inunnan Pedro nan limana, ya finadngana hiya ay tomakchug. Angkiay ya enayakiana nan chiyuycha ellakas ya nan tapina ay kakadwacha ay omaafurot, ya enpailana kan chicha hi Dorcas ay nataku.
42 Nan nauy ay chamag at naammuwan henan intiru ay Joppe, ya ongorcha nan enmafurot kan Apo Jesus.
43 Nagyan hi Pedro ad Joppe as ongor ay urkiw as nan afong Simon ay mun-am-amma as larat.

10

Cha Pedro Kan Cornelio

1 Wacha ad Cesarea nan usa ay laraki ay nan ngachana at Cornelio ay kapetan chi hinkiasot ay sosorchachu. Nan nauy ay bunggoyna at makali un “Italiana ay Sosorchachu”.
2 Uray Gentil hiya at relihiyoso challu, ya munchaychayaw hiya kan Apo Dios patí nan pamilyana. Ongor us chi en-enatna ay finmachang as nan chiyuycha Judio ay pugli, ya kanayon hiya ay munkararag kan Apo Dios.
3 As nan usa ay makiayud as nan kiayud alas tres, babaen as nan kaman iitaw, inilana nan usa ay anghel Apo Dios ay sinungkop as nan kawad-ana, ya kanana kan hiya, “Cornelio.”
4 Entotoongan Cornelio nan anghel as ugyatna as solet, ya kanana, “Apo, ngachanay ifiakiam?”
Tinumfor nan anghel, “Nalaylaychan hi Apo Dios as nan chiyuycha kararagmu ya as nan ongor ay fiachangmu as nan pugli. Enawat at Apo Dios chasa ay kamanmu chaton kan hiya.
5 Ad wani umifiaorka as lanaraki ay umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro.
6 Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan olet nan fiayfiay.”
7 Kun pay nak-ak nan anghel, enayakian Cornelio nan chuwa as nan chiyuycha mafiabfiaor ya usa ay relihiyoso ay sorchachu ay usa as nan fumadfiachang kan hiya mismu,
8 at infiakiana kan chicha nan am-in ay enommat. Hana at ifiaor chicha ay umuy ad Joppe.

9 As nan kafikiatana as nan kiayud munkiawa, chacha manarcharan ay maesnop ad
Joppe. As nan hiyachi challu ay uras, inmuy hi Pedro as nan nuntatapor ay tabfongan
nan afong ay uyna munkararakian.
10 Kun pay naaw-awni, nunchukiaang hi Pedro, ya laychuna ay mangan. Ngem as
nan cha mangesakianaan nan tapina as makan, wacha nan enpailan Apo Dios kan hiya
babaen as nan kaman iitaw.
11 Inilana ad chaya ay naelwang, ya cha mauy-uy asna's luta nan kaman afilug ay urus
ay nasisiluwan nan opat ay sulina.
12 Nan naiittu as nan urus ay anchi at am-in ay tukutukún ay animar, chiyuycha
munkadkachap asna's luta ya chiyuycha kossel.
13 As nan hiyachi, wacha nan nangali kan hiya, “Pedro, maligwatka. Pomartika as
nan hanacha ya kanum.”
14 Ngem kenalen Pedro, “Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniyiwun nan
lintigmi ay Judio winnu kenkenanku ay naifilang as achi nacharos.”
15 Kasin kenalen nan kali kan hiya, “Nan infilang Apo Dios as nacharos at achim
paniyiwun.”
16 Namitlu ay enommat sa, at narab-et nan chiyuy urus ad chaya.
17 As nan cha mangnumnumnuman Pedro as nan inilana mu anan laychun tud-i ay
kanan, naanapan nan laraki ay finaor Cornelio nan afong Simon, ya nangatakchugcha
as nan sugpan.
18 Nunfukiawcha ay nanarudsud, “Ay wachay mangiliyu hena ay nan ngachana at
Simon, ya nan usa pay ay ngachana at Pedro?”
19 Kun pay kutug ay cha numnumnumun Pedro nan enpailan Apo Dios kan hiya,
kenalen nan Espiritu Santo kan hiya, “Wachacha nan turu ay lanaraki ay cha manganap
kan he-a.
20 Maligwatka ya chumayyuka. Achika mun-ad-achi ay makiuy kan chicha, tay ha-un
nan nangifiaor kan chicha.”
21 Hiya at chi ya chinmayyu hi Pedro, ya kanana as nan lanaraki, “Ha-un nan chayu
anapun. Ngachana man paat nan pangkepyu ay enmali hena?”
22 “Finaor chakami kan Kapetan Cornelio,” ensongfiatcha kan Pedro. “Hiya at usa ay
nalintig ay taku ya manangchaychayaw kan Apo Dios. Ammay us nan kaap-apatana as
nan am-in ay tataku ay Judio. Nan usa ay anghel Apo Dios at infiakiana kan hiya babaen
as nan kaman iitaw ay epaayag chaká as afongna ta chungruna nan maifiakiam.”
23 Isunga enpaskop ya menangilen Pedro chicha.

As nan kafikiatana, nunligwat hiya, ya nakiuy kan chicha ay kadwana nan tapina ay
omaafurot ay i-Joppe.
24 As nan somarunu ay urkiw, inumchancha ad Cesarea. Cha sassasad-un Cornelio
chicha as afongna ay kadwana nan enayakiana ay iib-ana ya kiakiayyumna.
25 Kun pay sinungkop hi Pedro as nan hana ay afong, sinib-at at Cornelio hiya ya
nunpalintumang as nan sukina ay mangchayaw kan hiya.
26 Ngem nun-epatakchug Pedro hiya, ya kanana, “Tomakchugka, tay kunak us lawá
taku.”
27 As nan cha muntagtakiatforan cha Pedro kan Cornelio ay sungkop as fiaruy, inilan
Pedro nan ongor ay tataku ay naaamong.
28 Kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu at aammuyu ay paniyiwun nan lintigmi
ay Judio nan makekadkadwaanmi as nan Gentil winnu uymi mangfisitaan kan chicha.
Ngem enpailan Apo Dios kan ha-un ay achek challu paniyiwun ay makekadkadwa as
nan uray ngachana ay taku.
29 Isunga as nan nangepaayakianyu kan ha-un, chaanak nun-ad-achi ay nakeali. Ad
wani, sarudsuchok man paat kan chakayu mu adchi t'uyak enpaayag.”

30 Tinumfor hi Cornelio, “Ad ossanchi as nan assena ay alas tres as nan makiayud,
as nan chak munkarkararakian as afongku, kalina at ya wacha nan usa ay laraki ay
nangatakchug as nan sangwanak ay mun-aliling chi fiachuna.
31 Kenalina kan ha-un un, ‘Cornelio, chinngor Apo Dios nan kararagmu, ya manunum-
numna nan infiadfiachangmu as nan chiyuycha pugli.
32 Umifiaorka as umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana
at Pedro. Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan
olet nan fiayfiay.’
33 Hiyana nan kiapúna ay as nan hiyachi challu ay timpu at enpaayagku he-a. Ammay
met, tay enanosam ay enmali. Ad wani, nauy kami am-in hena as nan sangwanan Apo
Dios ay manngor as nan am-in ay infilina kan he-a ay epakaammom kan chakami.”
34 Angkiay kenalen Pedro, “Tit-iwa ay maawatak ad wani ay hi Apo Dios at mapap-
chong nan atuna as nan am-in ay tataku.
35 Tay henan tunggal nasyon, nan ngachana ay manangchaychayaw kan hiya ya
atuna nan nalintig at awatun Apo Dios.
36 Ammuyu met nan chamag ay enpakaammon Apo Dios as nan chiyuycha kianak
Israel. Hiyachi nan Ammay ay Chamag ay maekaskasaba ta mafialin ay makekappia
nan taku kan Apo Dios babaen kan Jesu Cristo ay Apon am-in chi tataku.
37 Nachamagyu at nan enommat henan intiru ay probinsiya ay Judea manipud ad
Galilea as nan nunlopasan Juan ay nangekaskasaba as nan maepangkep as funyag.
38 Ammuyu us nan enat Apo Dios ay nangichat kan Jesus ay i-Nazaret as Espiritu Santo
ya pannakafialin. O, ammuyu nan enat Jesus ay as nan uray ngachana ay enay-ayana
at enkamkamanay ammay, enpappaammayna nan am-in ay tataku ay penarpalikiat
Satanas, tay wacha hi Apo Dios kan hiya.
39 Chakami nan mangepaneknek as nan am-in ay en-enatna ad Jerusalem ya henan
intiru ay Judea. Penatuycha hiya as nan nangepalansaancha as nan koros.
40 Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay urkiw, ya
enpailana hiya kan chakami.
41 Chaana enpaila hiya as nan am-in ay tataku, ngem kan chakami yangkiay ay pinilen
Apo Dios ay mangepaneknek as nan inilami. Tay chakami at nakekkekan ya nakiig-ikop
kami kan hiya as nan natakuwana manipud as nan utúy.
42 Finilin Apo Jesus chakami ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan
tataku ya uy mangepaneknek ay hiya nan pinilen Apo Dios ay mangokóm as nan am-in
ay matataku ya nunkatuy.
43 Nan maepangkep kan Jesus nan paneknekan am-in nan pomapadtu as nan insur-
atcha ay nan am-in ay omafurot kan hiya at mapakawancha as nan fiasfiasorcha kiapú
as nan enat Jesus.”

Nan Nang-awatan Nan Gentil As Nan Espiritu Santo

44 Kun pay kutug ay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya kenomsop ay sinungkop
nan Espiritu Santo as nan am-in ay chuchumngor.
45 Naschaaw nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay nakiuy kan Pedro, tay inchat Apo
Dios nan Espiritu Santo ta mawawacha uray as nan chiyuycha Gentil.
46 Tay chinngorcha ay chacha munkarkali as tanuktukún ay kali ay epakalen nan
Espiritu Santo ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios. Angkiay kenalen Pedro,
47 “Enha! Ay wachay mangepawa kan chicha as uycha mafunyakianan as chanum?
Chatona ay tataku at enawatcha nan Espiritu Santo ay kaman kan chitaku.”
48 As nan hiyachi, finilina cha Cornelio ay mafunyakiancha ay mangepaila ay hi Jesu
Cristo nan Apocha.* Angkiay ya chinawatcha kan Pedro un mayaschi hiya kan chicha
as kaat ay urkiw.

---

* **10:48** 2:38

11

Nan Enpachamag Pedro Ad Jerusalem

1 As nan hiyachi, nan apostoles ya nan chiyuycha omaafurot ad Judea at chinngorcha
ay enawat us nan chiyuycha Gentil nan kalen Apo Dios.
2 As nan enmabratan Pedro ad Jerusalem, nan chiyuycha Judio ay mangun-unud as
nan panagsugyat at ensotcha hiya.
3 Kenalicha, “Nunsidlaka! Inmuyka met as nan chiyuycha chaan nasugyatan ay
Gentil, ya nakekanka pay kan chicha.”
4 Angkiay ya enlapon Pedro ay nangetot-orpang ay nangifiakia kan chicha as nan am-
in ay enommat.
5 Kenalina, “As nan kawad-ak henan siyudad ay Joppe, as nan chak
munkarkararakian, wacha nan kaman iitaw ay enpailan Apo Dios kan ha-un. Inilak
nan cha mauy-uy ay nurpu ad chaya ay kaman afilug ay urus ay nasisiluwan nan opat
ay sulina ya naesaad as nan kawad-ak.
6 Enmamadku ay nangila mu anan naittu as nan urus ay anchi, ya inilak chi tukutukún
ay tarakon ya atap ay animar, chiyuycha munkadkachap asna's luta ya chiyuycha
kossel.
7 Angkiay chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un un, ‘Pedro, maligwatka.
Pomartika as nan hanacha ya kanum.’
8 Ngem kenalek un, ‘Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniyiwun nan
lintigmi ay Judio winnu kenkenanku as naifilang as achi nacharos.’
9 “Ngem kasin tinumfor nan kali ay nurpu ad chaya. Kenalina un, ‘Nan infilang Apo
Dios as nacharos at achim paniyiwun.’
10 Namitlu ay enommat sa, at narab-et chachi am-in ad chaya.
11 “As nan hiyachi challu ay timpu, nan turu ay lanaraki ay naifiaor ay nurpu ad
Cesarea ay uy mangayag kan ha-un at inumchancha as nan afong ay chinmawusak.
12 Infiakian nan Espiritu Santo kan ha-un ay achiyak mun-ad-achi ay makiuy kan
chicha. Nan nauycha unum ay iib-a ay omaafurot ay i-Joppe at nakealicha kan ha-un
ad Cesarea, at sinungkop kami am-in as afong Cornelio.
13 Infiakian Cornelio kan chakami nan enatna ay nangila as nan anghel ay nan-
gatakchug as afongna ay nangali kan hiya un, ‘Umifiaorka as umuy ad Joppe ay uy
mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro.
14 Hiya nan mangifiakia as nan chamag kan chakayu ay hiyasa nan maesarakanamtu
ya nan pamilyam.’
15 Kunku pay enlapu ay nunkali, kenomsop ay sinungkop nan Espiritu Santo kan
chicha ay kaman as nan sinungkopana kan chitaku as nan laplapuna.
16 Angkiay ninumnumku nan kenalen Apo Jesus un, ‘*Hi Juan at funyakiana nan tataku
as chanum, ngem mafunyakian kayuntu as Espiritu Santo.*’*
17 Ad wani ngarud, mu munpachong nan inchat Apo Dios kan chicha ay Gentil as nan
inchatna kan chitaku as nan enmafurotan takú kan Apo Jesu Cristo, anan ngachanku
paat ay mangepawa kan Apo Dios as atuna?”
18 Kuncha pay chinngor na, inkinakcha ay nangsot kan hiya, ya chinaychayawcha hi
Apo Dios. Kenalicha, “Uray as nan chiyuycha Gentil at inchat Apo Dios nan chansacha
ay munfiafiawi ta mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana.”

Nan Iglesia Ad Antiokia

19 As nan hiyachi, nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan kiapú as nan naparpaliki-
atanancha ay linmun nan napatuyan Esteban at nunfiaatcha inkiana ad Fenicia, Chipre
ya Antiokia. Chacha ifiagfiakia nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha Judio yangkiay.

---

* **11:16** Ara. 1:5

20 Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay lanaraki ay i-Chipre ya i-Cirene ay inmuy
ad Antiokia. As nan chiyuycha Gentil nan nangelapuwancha ay nangifiagfiakia ya
nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesus.
21 Kiapú ta wacha nan pannakafialin Apo Dios kan chicha, ongoongorcha nan tataku
ay enmafurot ya nuntalek kan Apo Jesus.
22 Kun pay nachamag nan iglesia ad Jerusalem ay enmafurot nan chiyuycha i-
Antiokia, finaorcha hi Bernabe ay umuy ad Antiokia.
23 As nan inumchanana ya nangil-ana as nan bendisyon Apo Dios kan chicha,
naragsakan hiya. Tinukutukuna chicha am-in ay mangiturturuy ay omafurot kan Apo
Jesus as nan am-in ay numnumcha.
24 Hi Bernabe at ammay ay taku, napnu as Espiritu Santo, ya napigsa nan pammatina.
Isunga enmongoongor nan tataku ay naetapi kan chicha ay enmafurot as nan Apo.
25 Angkiay ya inmuy hi Bernabe ad Tarso ay uy manganap kan Saulo.
26 Kuna pay ininchanan hiya, entakina hiya ad Antiokia. Kun pay makatawwun-
cha hid-i, nakekadkadwacha as nan chiyuycha omaafurot, ya insursuruwancha nan
ongoongor ay tataku. Ad Antiokia nan enmon-ona ay nangadnanan nan chiyuycha
omaafurot as Cristiano.
27 As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapen nan pomapadtu ay nurpu ad
Jerusalem ay inmuy ad Antiokia.
28 Nan usa kan chicha at hi Agabo. Tenmakchug hiya as nan naamongan nan
chiyuycha omaafurot, ya enpaepadton nan Espiritu Santo kan hiya ay omalintuy usa
ay nunsidla ay fitel henan intiru ay luta. (Enommat na tit-iwa as nan nuntotorayan
Emperador Claudio.)
29 Isunga nan chiyuycha omaafurot ad Antiokia at nuntuturagcha ay omepaw-et as
ifiachangcha ay maiyunud as nan kafiaelan nan tunggal usa para as nan iib-acha ay
omaafurot ay umiili ad Judea.
30 Enpaw-etcha na tit-iwa kan cha Bernabe kan Saulo ay nangiyuy as nan chiyuycha
mangepangpanguru as nan omaafurot ad Jerusalem.

12

Nan Nailufusan Pedro As Nan Pagfiaruchan

1 As nan hiyasa us ay timpu, enlapon Ari Herodes ay namalikiat as nan tapen nan
omaafurot.
2 Enpasiwatna nan uron Santiago ay sunúd Juan.
3 Kuna pay inila ay nalaylaychan nan chiyuycha Judio as nan nauy enatna, insubratna
ay mangepatiliw us kan Pedro. Enommat na as nan makali un Fiastan chi Tenapay ay
Maid Lebadurana.
4 Kuna pay enpatiliw hi Pedro, enpaifiarudna ya enpafiantayna as opat ay hen-op-
at ay munsinsinnubrat ay sosorchachu. Tay as nan marpasan nan fiasta, plenanon
Herodes ay mangokóm kan hiya as nan kaongoran chi tataku.
5 Isunga naifiafiarud hi Pedro. Ngem uray mu hiyasa, chaan inkinkinak nan iib-ana
ay omaafurot ay nangekarkararag kan hiya.
6 As nan hiyachi challu ay lafi, sakbay epapitiw Herodes hi Pedro as nan kafikiatana,
nanassuy hi Pedro ay nunkiakiaw-an nan chuwa ay kuwarcha. Nakokor-ongan nan
chuwa ay limana, ya wachacha pay nan nunkukuwarcha as nan pantiw nan pagfi-
aruchan.
7 Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel nan Apo, ya wachay silaw ay nangepapaway
as nan kawad-ana. Sinikchud nan anghel nan pukor Pedro ay namangun kan hiya, ya
kanana, “Kamuwum! Maligwatka!” Hiya at chi ya nag-as nan chiyuycha kor-ong nan
chiyuycha limana.

8 Kenalen nan anghel kan hiya, “Iyam-ammam nan fiachom, ya munsandalka.” Enat
Pedro chi. Angkiay ya kenalen kasin nan anghel, “Esalifudmu nan kakiaymu, ya
umunudka kan ha-un.”
9 Inunud Pedro nan anghel ay pinmitiw, ngem achina ammu ay nan cha at-atun nan
anghel ay mangfiachang kan hiya at tit-iwa. Tay nan chana numnumnumun at cha
mun-iitaw hiya.
10 Kuncha pay lenaosan nan omona ya nan maekadwa ay kuwarcha, inumchancha
as nan lanchok ay unub nan sugpan ay muntorón̈g henan siyudad. Kun kalina ya
natkafian nan lanchok ay unub ya pinmitiwcha. As nan nanarananchа as akét as nan
korsa, kalina at ya namaid nan anghel.
11 Hiyachi nan nangammuwan Pedro ay fiakuna payat iitaw chi, ya kanana, “Ad wani,
ammok ay tit-iwa ay infiaor Apo Dios nan anghelna ay mangesarakan kan ha-un as nan
panagtoray Herodes ya as nan am-in ay cha namnamaun nan iib-ak ay Judio ay ommat
kan ha-un.”
12 Kun pay ninumnum Pedro na, inmuy hiya as afong Maria ay enan Juan ay makali
us un Marcos. Hid-i nan naaamongan nan ongor ay omaafurot ay cha munkarkararag.
13 Nunkokkok hi Pedro as nan pantiw. Angkiay ya nan mafiabfiaor ay fiafiai ay nan
ngachana at Roda at uyna chinngor mu ngachan tud-i.
14 Kuna pay enmatonan nan kalen Pedro ya kiapú as lagsakna as solet, liniw-ana ay
nankab as nan pantiw. Kun at tenmagtag ay nunfiangad ay nangifiakia un wacha hi
Pedro ay nangatakchug as nan pantiw as chará.
15 “Ay kunka natongok?” kenalicha kan hiya. Ngem enpapeletna challu ay tit-iwa chi.
Isunga kenalicha, “Ku-un anghelna mu.”
16 Ngem cha challu munkokkokokkok hi Pedro. Kuncha pay tenkafian nan pantiw,
inilacha hiya, ya naschaawcha as solet.
17 Sininyasana chicha ay kuminak, ya infiakiana kan chicha nan enat Apo Dios ay
nangipitiw kan hiya as nan pagfiaruchan. Kenalina kan chicha, “Ifiakiayu pay na kan
Santiago ya as nan tapina ay iib-a takú ay omaafurot.” Angkiay nak-ak hi Pedro, ya
inmuy henan tukún̈ ay lukiar.
18 As nan kafikiatana, nalilifok ya inmugyat as solet nan sosorchachu mu anan
enommat kan Pedro.
19 Enpaanap Herodes hiya, ngem chaancha naanapan. Isunga finistikiarna nan
sosorchachu ay nangukuwarcha kan Pedro, at infilina ay maepapatuycha. Kun pay
narpas sa, chinmayyu hi Ari Herodes ay nurpu ad Judea, ya nafiayag ay nagyan ad
Cesarea.

Nan Natuyan Ari Herodes

20 As nan nanagyanan Ari Herodes hid-i, finmungat hiya as solet as nan chiyuycha
umiili ad Tiro ya Sidon. Isunga nun-us-usacha ay mangifiaor as nan usa ay grupo ay
hiyasa nan pannakaachorcha ay uy manakiang kan Herodes. Kinayyumcha on-ona
hi Blasto ay usa ay tenalek Herodes ay mangenongnongnong as nan palasyu ta hiya
nan mangfiachang kan chicha. Angkiay ya inmuycha kan Herodes ta chumawatcha as
kappia, tay henan sasakopuna nan omor-ancha as kanuncha.
21 Kun pay inumchan nan urkiw ay pinilen Herodes, nunfiachu as fiachon chi ari ya
tenmokor as nan tronona, at nunchiskursu as nan tataku.
22 Kun pay narpas chi, chacha ifugfukiaw, “Uy! Munkali payat hiya ay kaman as nan
atun chi dios, fiakun kaman as nan atun chi taku.”
23 Hiya at chi ya enpasaket nan usa ay anghel Apo Dios hiya, tay chaana inchat kan
Apo Dios nan pammachayaw. Angkiay ya nakrangan hiya, at natuy.
24 Ngem nan kalen Apo Dios at kaskasin nunchinamag, ya enmongorcha nan enma-
furot kan Jesu Cristo.

25 Kun pay cha Bernabe kan Saulo at lenpascha nan naekeddeng ay atuncha ad
Jerusalem, at nunfiangadcha ad Antiokia. Entakincha hi Juan ay makali us un Marcos
as kadwacha.*

13

Nan Naifiaoran Cha Bernabe Kan Saulo

1 As nan iglesia* ad Antiokia, wachacha nan pomapadtu ya mun-isursuru as kalen
Apo Dios. Chicha cha Bernabe, Simeon ay makali un Ngutug, Lucio ay i-Cirene, hi
Manaen ay naepaurúg ay kadwan Herodes ay gobernador ad Galilea, ya hi Saulo.
2 As nan hin-urkiw, as nan chacha munchaychayawan kan Apo Dios ya mun-ay-
ayunaran, kenalen nan Espiritu Santo kan chicha, "Chutokanyu cha Bernabe kan Saulo
as munserfi kan ha-un as nan chunu ay nangayakiak kan chicha."
3 Kuncha pay narpas ay nun-ayunar ya nunkararag, enpataycha nan limacha† kan
cha Bernabe kan Saulo, at penaligwatcha chicha.

Ad Chipre

4 Isunga kiapú as nan nangetorongan nan Espiritu Santo kan cha Bernabe kan Saulo,
chinmayyucha on-ona ad Seleucia. Nunlapu hid-i, nunpaporcha ay inmuy ad Chipre.
5 Kuncha pay inumchan ad Salamina ad Chipre, enkaskasabacha nan kalen Apo Dios
as nan chiyuycha senagogan chi Judio. Kadwacha hi Juan Marcos ay mangfiachang kan
chicha.
6 Nar-oscha ad Chipre inkiana inumchancha ad Pafo. Hid-i nan nanib-atancha as
nan usa ay somasaromangka ay Judio ay nan ngachana at Bar-Jesus ay nangali un
pomapadtu hiya.
7 Hiya at kiayyum nan gobernador ad Chipre ay hi Sergio Paulo ay naraing ay taku.
Enpaayag nan gobernador cha Bernabe kan Saulo, tay laychuna ay chungrun nan kalen
Apo Dios.
8 Ngem hi Elimas ay sumasaromangka, (hiyasa nan ngachan Bar-Jesus as nan kali ay
Griego) at chana konkontraun chicha, ya penachasna ay iyachawwi nan gobernador as
nan omafurotana kan Jesus.
9 Ngem hi Saulo ay makali us un Pablo ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo
at entoongana hi Elimas, ya kanana,
10 "He-a ay anak Satanas! He-a nan kafusor chi am-in ay kenalintig. Napnuka as am-in
ay kenasikap ya kenasator. Ay achim ikinak ay cha mamarfialinsuwek as nan kenatit-
iwa ay isursuron Apo Dios?
11 Ad wani, chusaun chaká kan Apo Dios, ya mafuragka ya achim maila nan lawag
nan urkiw as kaat ay urkiw." Hiya at chi ya naleknana ay kaman liningfian chi
munngungutug ay lifuu nan matana, ya nunkapkapukap ay nun-anap as mangpachang
kan hiya.
12 Kun pay inilan nan gobernador nan enommat, enmafurot hiya kan Apo Jesus, tay
naschaaw as nan insurucha maepangkep as nan Apo.

Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Pisidia

13 Nunpapor hi Pablo ya nan kakadwana nunlapu ad Pafo, at inumchancha ad Perge
henan probinsiya ay Pamfilia. Hid-i nan nanaynanan Juan Marcos kan chicha, at
nunfiangad hiya ad Jerusalem.
14 Nanarcharan cha Pablo kan Bernabe nunlapu ad Perge inkiana inumchancha ad
Antiokia henan probinsiya ay Pisidia. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkopcha as
nan senagoga ya naketokorcha.

---

* **12:25** Ara. 11:29-30 * **13:1** Nan laychun tona ay kanan at chiyuycha enmafurot kan Cristo. † **13:3** Ara. 6:6

15 Wacha nan nangifiasa as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Kun pay narpas, enpaifiakian nan totoray as nan senagoga kan cha Pablo, “Iib-a, mu wachay itukunyu as pumigsaan chi numnum nan tataku at mafialinyu ay ifiakia.”
16 Isunga tenmakchug hi Pablo ya nunsinyas ay nangepakinak kan chicha. Kenalina, “Iib-ak ay kianak Israel ya chakayu am-in ay Gentil ay manaychayaw kan Apo Dios, chumngor kayu kan ha-un.
17 Nan Dios nan chiyuycha kianak Israel at pinilina nan kaap-uwan takú as tatakuna, ya enpaongoongorna chicha as nan nagyanancha as kaili ad Egipto. As nan nafiayag ay timpu, babaen as nan pannakafialina, enpanguna chicha ay nak-ak hid-i.
18 As nan umuy as opat puru ay tawwun ay kawad-ancha henan disyerto, enananosan ya enay-aywanan Apo Dios chicha.
19 Kuncha pay inumchan nan kaap-uwan takú ad Canaan, enpaamis Apo Dios nan tataku ay wacha henan pitu ay nasyon, ya enpatawidna as nan kaap-uwan takú nan lutan nan hanacha ay nasyon.
20 “Am-in chaná ay enommat, nunlapu as nan inmuyancha ad Egipto inkiana as nan nangamisancha as nan chiyuycha i-Canaan at umuy as opat kiasot ya leman puru ay tawwun. Kun pay narpas sa, inchat Apo Dios kan chichay tukutukún ay huwis inkiana as nan timpon Samuel ay pomapadtu.
21 Angkiay ya as nan chinmawatan nan tataku kan Apo Dios as ari, inchatna hi Saulo ay potot Kis ay kianak Benjamin. Nun-ari hi Saulo kan chicha as opat puru ay tawwun.
22 Kun pay kenaan Apo Dios hi Saulo, ensokatna hi David as aricha. Nauy nan kenalen Apo Dios maepangkep kan David: ‘Hi David ay potot Jesse at hiya nan mangepalaylayad kan ha-un. Hiya nan mangtongpartu as nan am-in ay laychok.’‡
23 Nan nurpu as nan chiyuycha kianak David ay hi Jesus ay Mangesarakan as nan chiyuycha kianak Israel at finaor Apo Dios ay kaman as nan enkarina.
24 As nan chaan pay nangelapuwan Jesus as nan chununa, enkaskasaban Juan as nan am-in ay kianak Israel ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfiasorcha ya munpafunyagcha.
25 Kun pay kiayud lopasun Juan nan chununa, kenalina as nan tataku, ‘Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un? Fiakun ha-un nan chayu sassasad-un. Ngem wacha nan usa ay cha umunud kan ha-un ay uray nan kiarot chi sapatosna at achiyak maekari ay mangfokat.’§
26 “Iib-ak ay kianak Abraham ya am-in ay Gentil ay wacha hena ay munchaychayaw kan Apo Dios, chumngor kayu. Tit-iwa ay kan chitaku nan nangifiaoran Apo Dios as nan nauy naifiakia ay maepangkep as kaesarakanan.
27 Ngem nan chiyuycha inmiili ad Jerusalem ya nan anap-apucha at chaancha enmatonan ay hi Jesus nan infiaor Apo Dios winnu naawatan nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay naifiasa as nan tunggal Urkiw ay Mun-iblayan. Uray mu hiyasa, chicha nan nangtongpar as nan infiakian nan chiyuycha pomapadtu as nan nangekeddengancha kan hiya ay matuy.
28 Uray maid naanapancha as finmasorana as uycha nangepapatuyan kan hiya, chinawatcha challu kan Pilato ay epapatuyna hiya.
29 Kuncha pay enat nan am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, kensopcha hiya as nan koros, ya uycha inlufok.
30 Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy.
31 As nan ongor ay urkiw, nunpappaila hiya as nan chiyuycha nakiuy kan hiya nunlapu ad Galilea inkiana ad Jerusalem. Ad wani chicha nan mangepaneknek kan chitaku ay Judio as nan maepangkep kan hiya.

---

‡ **13:22** 1 Sam. 13:14; Sal. 89:20; 2 Sam. 7:12-14; Ara. 7:46 § **13:25** Mat. 3:11; Mar. 1:7; Luc. 3:16; Jn. 1:20, 27

32 Ad wani, chakami nan mangifiakia as nan nauy Ammay ay Chamag kan chakayu:
Nan enkaren Apo Dios as nan kaap-uwan takú ad pus-uy
33 at tenongparna kan chitaku ay kianakcha babaen as nan nangtakuwana kan Jesus
manipud as nan utúy. Hiyana challu nan naisurat as nan maekadwa ay Salmo ay
kanana,
'He-a nan Anakku. Ad wani epailak ay ha-un nan Amam.'*
34 Nauy nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan nangtakuwana kan Jesus manipud
as nan utúy ay achi kasin matmatuy, tay achi poros mabrok hiya as nan lufok:
'Ichatkuntu kan chakayu nan chiyuycha nasantowan ay bendisyon ay siguradu ay
matongpar ay enkarek kan David.'†
35 Isunga kenalina us as nan tukún ay naisurat as nan Salmo:
'Achim eparufus ay mabrok nan Nasantowan as nan lufok.'‡
36 Ngem fiakun maepangkep kan David nan laychuna ay kanan as na. Tay as
nan narpasan David ay nangtongpar as nan penangkep Apo Dios kan hiya as nan
natatakuwana, natuy hiya. Naetapi hiya ay nailufok as nan kaap-uwana, at nabrok nan
achorna.
37 Ngem hi Jesus ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy at chaan nabrok.
38 Isunga chakayu ay iib-ak, masapor maammuwanyu ay kiapú as nan enkaman Jesus,
naekasaba kan chakayu nan mapakawanan chi fiasfiasor.
39 Tit-iwa ay babaen kan hiya, tunggal omafurot at naifilang as nalintig as nan sang-
wanan Apo Dios, tay achi mafialin ay palintikun nan Lintig Moises.
40 Isunga il-ilaunyu ta achi koma maekaman kan chakayu nan nauy kenalen nan
chiyuycha pomapadtu:
41 'Ilaunyu, chakayu ay mun-ot-otyok! Maschaaw kayuntu, ya matuy kayuntu challu.
Tay wachay kauugyat as solet ay atoktu as nan matatakuwanyu ay achiyuntu
challu afurotun, uray kun wacha nan mangepakaawat ay ustu kan chakayu.' "§
42 As nan cha pumitiwan cha Pablo kan Bernabe as nan senagoga, chinawat nan
tataku kan chicha ay mu mafialin koma, isurucha pay chaná as nan somarunu ay Urkiw
ay Mun-iblayan.
43 Kun pay nak-ak am-in nan tataku as nan senagoga, ongor ay Judio ya Gentil ay
mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi Judio nan inmunud kan chicha. Naketakiatfor
cha Pablo ya enawischa chicha ay mangiturturuy ay muntalek as nan grasyan Apo Dios.
44 As nan senmarunu ay Urkiw ay Mun-iblayan, kiayud am-in nan umili at naa-
mongcha ay uy manngor as nan kalen Apo Dios.
45 Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Judio nan ongoongor ay tataku, enmaposcha
as solet. Kenontracha nan kenalen Pablo ya enkak-aliyancha hiya.
46 Ngem kaskasin tinmurud cha Pablo kan Bernabe, ya kanancha, "Masapor chakayu
ay Judio nan omon-ona ay maifiag-an nan kalen Apo Dios. Kiapú ta enachiyu, chakayu
mismu nan achi mangifilang as achoryu ay mawad-an as fiyag ay maid patingkiana,
taynanmi chakayu, ya umuy kami as nan chiyuycha Gentil.
47 Tay hiyana nan infilin Apo Dios kan chakami ay kanana un,
'Pinilek he-a ay manilaw as numnum nan chiyuycha Gentil ta am-in nan tataku asna's
luta at maesarakancha kiapú kan he-a.' "*
48 As nan nanngoran nan chiyuycha Gentil as sa, naragsakancha ya chinaychayawcha
nan kalen Apo Dios. Nan chiyuycha pinipilen Apo Dios ay mawad-antu as fiyag ay maid
patingkiana at enmafurotcha.
49 Angkiay ya naepachamag nan kalen Apo Dios henan hana intiru ay lukiar.

---

* **13:33** Sal. 2:7; Heb. 1:5 † **13:34** 2 Sam. 7:12-14; 1 Ar. 2:1-4; Sal. 132:11; Isa. 55:3 ‡ **13:35** Sal. 16:10; Ara. 2:27
§ **13:41** Hab. 1:5 * **13:47** Isa. 42:6; 49:6

50 Ngem chinorchor nan chiyuycha Judio nan nunkafiaknang ay fianafiai ay manangchaychayaw kan Apo Dios ya nan anap-apu henan siyudad. Enlapucha ay mamalikiat kan cha Pablo kan Bernabe, ya enpak-akcha chicha henan lukiarcha.
51 Ngem penokpokan cha Pablo nan chapancha ay mangepaila as nan umili ay kikiadcha as nan mismu ay chusacha. Kun pay narpas sa, inmuycha ad Iconio.†
52 Ngem uray mu assesa, nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ad Antiokia at ongor chi lagsakcha, ya napnucha as pannakafialin nan Espiritu Santo.

14

Ad Iconio

1 Ad Iconio us, sinungkop cha Pablo kan Bernabe as nan senagogan chi Judio. Kiapú as nan makaawis as solet ay enatcha ay nangisursuru as nan kalen Apo Dios hid-i, ongoongorcha nan Judio ya Gentil ay enmafurot.
2 Ngem nan chiyuycha chaan enmafurot ay Judio at chinorchorcha nan chiyuycha Gentil ta ingluncha nan chiyuycha omaafurot.
3 Uray mu assesa, nafiayag chi nakepagyanan cha Pablo kan Bernabe ad Iconio, ya naturudcha ay nangisursuru as nan kalen Apo Dios. Penaneknekan Apo Dios ay titiwa nan insursurucha maepangkep as nan grasyana babaen as nan nangichatana kan chicha as pannakafialin ay mangekaman as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro.
4 Ngem nakudwacha nan chiyuycha umiili hid-i ay siyudad. Nan tapina kan chicha at inunudcha nan chiyuycha Judio, ya nan tapina at inunudcha cha Pablo kan Bernabe ay apostoles.
5 Angkiay ya nakiturag nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha Judio as nan anap-apucha ay mamalikiat ya manglomtak as nan apostoles.
6 Kun pay naammuwan nan apostoles nan planucha, lenmayawcha ay inmuy henan probinsiya ay Licaonia henan chiyuycha siyudad ay Listra ya Derbe, ya henan tukutukún ay luglukiar henan probinsiya ay ansa.
7 Hid-i nan nangituruyancha ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag.

Ad Listra Ya Ad Derbe

8 Ad Listra, wacha nan usa ay laraki ay nangatokor ay napilud nunlapu as nan naiyankana ya chaan poros nanarcharan.
9 Chinumngor hiya as nan cha kankanan Pablo. Entoongan Pablo hiya, ya inilana ay wacha nan pammatina ay makaan nan saketna.
10 Isunga kenalina ay nangipipigsa, “Tomakchugka!” As nan hiyachi, natannakchug nan laraki, ya enlapuna ay manaran.
11 Kun pay inilan nan ongoongor ay tataku nan enat Pablo, infukiawcha as nan kalicha ay Linicaonia, “Nunfialin nan chiyuycha dios as kaman tataku, ya kinmuwabcha kan chitaku.”
12 Ngenadnancha hi Bernabe as Zeus, ya hi Pablo as Hermes, tay hiya nan para karkali.
13 Nan templo ay munchaychayawancha as nan dios ay Zeus at wacha henan fiakun sakop nan siyudad. Nan pachi ay munserserfi as nan hana ay templo at inyuynay chuwa ay laki ay fiaka ya appong ay sabsafong as nan sungkopan henan siyudad, tay hiya ya nan ongoongor ay tataku at laychuncha ay ichatonan cha Pablo kan Bernabe.

† **13:51** Mat. 10:14; Mar. 6:11

14 Ngem kun pay chinngor cha Bernabe kan Pablo sa, lenaksetcha nan fiachucha,* ya
tenmagtagcha ay inmuy as nan kawad-an chi ongoongor ay tataku. Chacha ifugfukiaw
as nan tataku,
15 “Iib-a, adchi t'uyyu cha atun na? Kun kami us kaman kan chakayu ay tataku
ya! Enmali kami hena ay mangepakaammu kan chakayu as nan Ammay ay Chamag
maepangkep kan Apo Jesus. O, enmali kami ay mangifiakia kan chakayu ay chukkianyu
nan panagchaychayaw as nan chiyuycha achi tit-iwa ay dios ta omafurot kayu as nan
matataku ay Dios ay namayang as nan chaya, nan luta, nan fiayfiay, ya nan am-in ay
wacha kan chicha.
16 Ad pus-uy, penarufusan Apo Dios nan am-in ay tataku ay munchaychayaw as nan
laylaychuncha.
17 Uray mu hiyasa, narawag challu ay wachay pammaneknek ay hiya nan tit-iwa ay
Apo Dios babaen as nan ammay ay atuna. Enpar-ina nan uchan ay nurpu ad chaya, ya
inchatna nan apetyu as nan ustu ay timpu. Penennekna chakayu as ongor ay kanunyu
ya lagsakyu.”
18 Uray mu assena nan infiagfiakian nan apostoles kan chicha, nalikiatancha challu
ay nangepawa as nan tataku as nan mun-ichatonancha kan chicha.
19 As nan hiyachi, inumchan nan tapen nan Judio ay nurpu ad Antiokia ya Iconio.
Chinorchorcha nan tataku ad Listra ay manglomtak kan Pablo. Kuncha pay lenpas ay
nanglomtak kan hiya, inkiayadcha hiya ay nangek-ak henan siyudad, tay ka-anancha
mu natuy.
20 Ngem kun pay enarufong nan chiyuycha omaafurot hiya, naligwat hi Pablo, ya
nunfiangad henan chiyuy siyudad. As nan kafikiatana, inmuy cha Pablo kan Bernabe
ad Derbe.

Nan Nunfiangchancha Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Siria

21 Enkaskasaban cha Pablo kan Bernabe nan Ammay ay Chamag ad Derbe, ya
ongorcha nan enmafurot. Angkiay nunfiangadcha ad Listra, ad Iconio, ya ad Antiokia
ay siyudad ad Pisidia.
22 Penapigsacha nan pammaten nan chiyuycha omaafurot hid-i ay il-ili, ya enawischa
chicha ay munturturuy as nan pammaticha kan Apo Dios. Kenalicha kan chicha, “Mas-
apor mapachasan takúy ongor ay likiat as nan maetapiyan takú henan muntorayan Apo
Dios.”†
23 Chinmutok cha Pablo kan Bernabe as mangepangpanguru as nan tunggal iglesia.
As nan narpasancha ay nunkararag ya nun-ayunar, entalekcha chicha as nan Apo ay
hiya nan enafurotcha.
24 Kun pay nar-os cha Pablo henan sakop nan Pisidia, enmalicha henan probinsiya ay
Pamfilia.
25 Henan siyudad ay Perge, enkasabacha nan kalen Apo Dios. Angkiay ya kin-
muwabcha ad Atalia.
26 Nunlapu ad Atalia, nunpaporcha ay nunfiangad ad Antiokia henan probinsiya ay
Siria. Hid-i nan nangekarkararakian nan iib-a ay nangetalek kan chicha as nan panang-
aywan ya sug-ang Apo Dios para kan chicha as nan chunucha ay hiyasa nan lenpascha
ad wani.
27 Kuncha pay inumchan ad Antiokia, enamongcha nan chiyuycha membro as nan
iglesia. Enpachamagcha nan am-in ay en-enat Apo Dios babaen kan chicha ya nan en-
enatna ta nan chiyuycha Gentil at omafurotcha koma kan Apo Jesus.
28 Nafiayag nan nakepapagyanan cha Pablo kan Bernabe as nan chiyuycha omaafurot
ad Antiokia.

---

* **14:14** Nan laychun ay kanan nan nanglaksetancha as fiachucha at hiyasa nan mangepail-ancha as fungatcha ya saket chi numnumcha winnu maekontra nan cha at-atun nan tataku as nan cha at-atun cha Pablo kan Bernabe.
† **14:22** Rom. 5:3-5; San. 1:2-4; 1 Ped. 2:21

15

Nan Mitin Nan Omaafurot Ad Jerusalem

1 As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan lanaraki ay nurpu ad Judea ay chinmayyu
ad Antiokia. Enlapucha ay mun-isuru as nan chiyuycha enmafurot kan Jesu Cristo, ya
kanancha, “Mu achi kayu masugyatan ay maiyunud as nan iniili ay ukiali ay insuron
Moises at achi kayu maesarakan.”
2 Pararuy enat cha Pablo kan Bernabe ay nakesongfiat kan chicha maepangkep as sa.
Isunga nachutokan cha Pablo kan Bernabe ya nan tapina ay omaafurot ad Antiokia ay
omabrat ad Jerusalem ya makeapat as nan apostoles ya as nan chiyuycha anam-amá
maepangkep as sa.
3 Angkiay ya penaligwat nan chiyuycha omaafurot cha Pablo. As nan chacha
mar-osan ad Fenicia ya Samaria, infiakiacha as nan chiyuycha omaafurot hid-i nan
enmafurotan nan chiyuycha Gentil. As nan nanngorancha as nan hana ay chamag,
ongor chi lagsak am-in nan chiyuycha omaafurot.
4 Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, nan iglesia, nan apostoles, ya nan chiyuycha
mangepangpanguru at enawatcha chicha. As nan narpasan tona, enpachamag cha
Pablo nan am-in ay enat Apo Dios babaen kan chicha.
5 Ngem nan tapen nan omaafurot ay wacha as nan bunggoy nan chiyuycha Fariseo at
tenmakchugcha, ya kanancha, “Masapor masugyatan nan chiyuycha Gentil ya mafiag-
ancha ay mangtongpar as nan Lintig Moises.”
6 As nan hiyachi, nunmimitincha nan apostoles ya nan chiyuycha mangepangpan-
guru ay mangapat as nan maepangkep as sa.
7 Kun pay nafiayag chi nangapatancha as sa, tenmakchug hi Pedro, ya kanana kan
chicha, “Iib-a, aammuyu met ay ad kasin at piniliyak kan Apo Dios kan chakayu ay uy
mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil ta chumngorcha ya
omafurotcha.
8 Hi Apo Dios ay nangammu as numnum nan am-in ay tataku at enpailana ay
enawatna nan chiyuycha Gentil babaen as nan nangichatana as Espiritu Santo kan
chicha ay kaman as nan enatna kan chitaku.
9 Maid enat Apo Dios as natkunan takú kan chicha, tay penakawana chicha as nan
fiasfiasorcha as nan enmafurotancha ay kaman kan chitaku.
10 Isunga adchi t'uyyu chischistingun hi Apo Dios as nan nangepad-unanyu kan
chicha as nan uchun ay achicha kafiaelan? Uray met nan kaap-uwan takú ya chitaku
mismu at achi takú challu kafiaelan.
11 Numnumunyu kay! Afurotun takú ay naesarakan takú babaen as nan grasyan Apo
Jesus ay kaman challu kan chicha.”
12 As nan hiyachi, kinminakcha am-in nan tataku, ya chinumngorcha as nan cha
kankanan cha Bernabe kan Pablo. Enpachamagcha nan maepangkep as nan am-in ay
nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay enat Apo Dios as nan chiyuycha Gentil babaen
kan chicha.
13 As nan narpasancha ay nunkali, kenalen Santiago, “Iib-a, chumngor kayu kan ha-
un.
14 Kaifiagfiakian Simon Pedro nan omona ay nangepail-an Apo Dios as sug-angna as
nan chiyuycha Gentil ta munpili hiya kan chicha as tatakuna.
15 Nan nauy ay enat Apo Dios at inyafudna nan insurat nan chiyuycha pomapadtu.
Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
16 ‘Mu marpas na, munfiangachak ya kasek kiaufun nan mamagyanan Ari David ay
nachachael. Kiaufok kasin nan nachachael ya kasinku patakchukun
17 ta am-in nan tapina pay ay tataku ya am-in nan Gentil ay pinilek as tatakok at
anapuncha nan Apo.

18 Hiyana nan kenalen nan Apo ay nangepakaammu as na ad pus-uy.'*
19 "Isunga nan wacha as numnumku at achi takú koma lilifokun nan chiyuycha Gentil
ay cha omafurot kan Apo Dios.
20 Kun takú at masapor munsurat kan chicha ay mangifiaag ay achicha ischa nan
naichaton as nan didiosen, nan naparti ay chaan nauykokan, ya nan chara. Nan usa
pay at chukkiancha nan mangepapasan as assi ay lachok.
21 Tay nan Lintig Moises at naekasaba nunlapu ad pus-uy henan tunggal ili ya naifiasa
as nan kasenasenagoga as nan tunggal Urkiw ay Mun-iblayan."

Nan Surat As Nan Chiyuycha Gentil Ay Omaafurot

22 Angkiay nan apostoles ya nan mangepangpanguru patí nan intiru ay iglesia at
ninumnumcha ay munpili as lanaraki kan chicha ay makiuy kan cha Pablo kan Bernabe
ad Antiokia. Pinilicha hi Judas ay makali us un Barsabas ya hi Silas ay chicha nan chuwa
ay mangepangpanguru as nan iib-a.
23 Cha Judas kan Silas nan nangepaw-etancha as nan nauy ay surat as nan chiyuycha
Gentil:
"Chakami ay apostoles ya nan mangepangpanguru ay iib-ayu ad Jerusalem at nauy nan
suratmi kan chakayu am-in ay Gentil ay omaafurot henan siyudad ay Antiokia ya
henan sakop nan Siria ya Cilicia. Komosta kayu?
24 Chinngormi ay wachacha nan nurpu hena ay ib-ami ay inmuy hesa ay nanglilifok ya
nangpachanag kan chakayu babaen as nan infiakiacha, uray mu fiakun chakami
nan nangifilin kan chicha.
25 Isunga nunmitin kami ya inyafud nan am-in ay pumili kami as lanaraki ay maifiaor as
umuy hesa kan chakayu. Makitun-udcha as nan laylaychun takú ay kiakiayyum
ay cha Pablo kan Bernabe
26 ay nangeposta as fiyagcha ay munserfi kan Apo takú ay Jesu Cristo.
27 Isunga ifiaormi cha Judas kan Silas ay chicha mismu nan mangpaneknek kan
chakayu as nan pachong nan insuratmi.
28 Enpakaammon nan Espiritu Santo kan chakami ya inyafudmi ay achimi epapelet ay
mangepad-un kan chakayu as nan ukialimi. Nan masapor ay tongparunyu at nan
nauycha filin yangkiay:
29 Achiyu ischa nan naichaton as nan didiosen, nan chara, ya nan naparti ay chaan
nauykukan. Nan usa pay at chukkianyu nan mangepapasan as assi ay lachok.
Omammaytuy aatunyu mu tongparunyu chaná ay infilinmi. Hiyasa yangkiay
nan ifiakiami."
30 Kuncha pay lenpas nan suratcha, naepaligwatcha nan nangiyuy ay umuy ad
Antiokia. As nan inumchanancha hid-i, enamongcha nan chiyuycha omaafurot, at
inchatcha nan surat.
31 Kun pay finasan nan chiyuycha omaafurot ay i-Antiokia nan surat, ongor chi
lagsakcha as nan ammay ay naitukun kan chicha.
32 Cha Judas kan Silas ay pomapadtu ay mismu at ongor chi infiagfiakiacha ay
nanukun ya nangepapigsa as pammaten nan iib-a.
33 Kun pay inmuy chi kaat ay chumingkucha hid-i, penaligwat nan iib-a chicha ay
nunfiangad as nan nangifiaor kan chicha, ya kanancha, "Aywanan chakayu koma kan
Apo Dios."
34 [Ngem ninumnum Silas ay mayagyag.]
35 Cha Pablo kan Bernabe at nayagyagcha ad Antiokia ay nangisursuru ya
nangekaskasaba as nan kalen nan Apo ay kadwacha nan ongor ay iib-acha ay omaa-
furot.

Nan Nunsiyanan Cha Pablo Kan Bernabe

* **15:18** Amos 9:11-12

36 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, kenalen Pablo kan Bernabe, “Munfiangadta ay
uy mangfisita as nan iib-a takú henan am-in ay ili ay nangekaskasabaanta as nan kalen
nan Apo ta ilaunta mu anan chacha at-atun.”
37 Hi Bernabe at laraychuna ay etakincha hi Juan ay makali us un Marcos,
38 ngem enpapelet Pablo ay un-unuyna mu achicha etakin hiya, tay tenaynana chicha
ad Pamfilia, ya chaana inturuy ay finmachang as nan chunucha.†
39 Kiapú ta nunsuma as solet cha Pablo kan Bernabe, nunsiyancha. Entakin Bernabe
hi Marcos, ya nunpaporcha ay inmuy ad Chipre.
40 Ngem hi Pablo at pinilina hi Silas as kadwana. Entalek nan iib-a chicha as nan
panang-aywan ya sug-ang Apo Dios henan am-in ay ay-ayancha. Angkiay nunlig-
watcha,
41 at nar-oscha ad Siria ya Cilicia ay nangepappapigsa as nan chiyuycha iglesia hid-i.

16

Nan Naetapiyan Timoteo Kan Cha Pablo Kan Silas

1 Nunfiaat us cha Pablo ad Derbe, angkiay ya ad Listra. Wacha ad Listra nan usa ay
omaafurot ay nan ngachana at Timoteo. Hi enana at usa ay Judio ay omaafurot, ngem
hi amana at Griego.
2 Hi Timoteo ay anna at ammay chi kaap-apatana as nan am-in ay iib-a ay omaafurot
ad Listra ya ad Iconio.
3 Laychun Pablo ay etakin hi Timoteo. Isunga enpasugyatna hiya ta achintu achiyun
nan chiyuycha Judio hiya henan hanacha lukiar ay ay-ayanchantu. Tay am-in nan Judio
at naammuwancha ay Griego hi amana.
4 As nan nunfiaatancha henan il-ili, chacha epakaammu as nan chiyuycha Gentil ay
omaafurot nan filfilin ay unuchuncha ay inyafud nan apostoles ya nan anam-amá ad
Jerusalem.
5 Isunga nan chiyuycha iglesia at pinmigsa nan pammaticha ya inurkiw ay omongor-
cha.

Nan Naepaila Kan Pablo Ad Troas

6 Angkiay ya nunfiaat cha Pablo ay nar-os henan sakop nan Frigia ya Galacia,
tay chaan enparufus nan Espiritu Santo ay ekasabacha nan kalen Apo Dios henan
probinsiya ad Asia.
7 Kuncha pay inumchan henan tikiad nan probinsiya ay Misia, penachascha ay umuy
henan probinsiya ay Bitinia, ngem chaan enparufus nan Espiriton Apo Jesus.
8 Isunga nar-oscha ad Misia inkiana inumchancha ad Troas.
9 As nan hiyachi ay lafi, wacha nan enpailan Apo Dios kan Pablo babaen as nan kaman
iitaw. Inilana nan usa ay laraki ay i-Macedonia ay nangatakchug ay cha munpak-
pakaasi. Kenalina kan Pablo, “Omalika man paat ad Macedonia ay mangfiachang kan
chakami.”
10 Kun pay narpas ay inilan Pablo nan kaman iitaw, hiya at chi ya nun-anap kami* as
munlukiananmi ay umuy ad Macedonia, tay naawatanmi ay enayakian chakami kan
Apo Dios ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan tataku hid-i.

Nan Enmafurotan Lydia Ad Filipos

11 Nunlapu ad Troas as nan nunlukiananmi as nan papor, nunchakpos kami ad
Samotracia. As nan kafikiatana, inumchan kami ad Neapolis.
12 Nunlapu hid-i, nanarcharan kami ay inmuy ad Filipos ay usa ay mafigfigfig ay
siyudad henan sakop nan Macedonia. Nan kaongoran ay inmiili henan hana ay siyudad
at Romano. Nagyan kami hid-i as kaat ay urkiw.

---

† **15:38** Ara. 13:13 * **16:10** Hi Lucas ay nangisurat hena ay liblu at naetapi kan cha Pablo.

13 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, nak-ak kami henan hana ay siyudad, ya inmuy kami
henan olet nan wawwang, tay ninumnummi mu wachay lukiar ay maam-amongan chi
Judio ay munkararag. Naketokor ya naketakiatfor kami as nan fianafiai ay naamong
hid-i.
14 Nan usa as nan chiyuycha chinumngor kan chakami at hi Lydia ay nurpu henan
siyudad ay Tiatira ay mun-el-elaku as nangingina ay lopot. Hiya at usa ay Gentil
ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Inchat Apo Dios kan hiyay pannakaawat ta
omafurot as nan cha kankanan Pablo.
15 Angkiay nunpafunyagcha ay hinfiaruy. Kun pay narpas sa, kenalina kan chakami,
"Mu afurotunyu ay tit-iwa'y enmafurotak kan Apo Jesus, chumawus kayu ngarud as
afongmi." Inturuyna ay nangayag kan chakami inkiana nakiuy kami kan hiya.

Nan Naifiaruchan Cha Pablo Ad Filipos

16 As nan hin-urkiw, as nan chami umuyan henan lukiar ay munkarkararakian, sinib-
at chakami as nan mafiabfiaor ay fiarasang ay naanennetan. Nakasiping as ongor nan
fiarasang para as nan chiyuycha amona kiapú as nan enpaifiakian nan anennet kan
hiya ay ommat as tapen chi urkiw.
17 Inmunud kan chakami kan Pablo, ya chana ifugfukiaw, "Chatona ay lanaraki at
munserserficha as nan Kangatuwan ay Dios ay cha mangekaskasaba kan chakayu as
nan atunyu ay maesarakan!"
18 Enaenatna sa as kaat ay urkiw. Kun pay enmayu as solet hi Pablo, nunsakong,
ya kanana as nan anennet, "As nan ngachan Jesu Cristo, filinok he-a ay fomoknag kan
hiya!" Hiya at chi ya fenmoknag tit-iwa nan anennet.
19 Kun pay inilan nan chiyuycha amona ay maid at chansacha ay makasiping,
lenabkischa cha Pablo kan Silas. Inkiayadcha chicha ay nangiyuy as nan kawad-an nan
totoray as nan mun-el-elakwan.
20 Kuncha pay inyuy chicha as nan chiyuycha opisyar ay Romano,† kenalicha, "Cha-
tona ay lanaraki at Judiocha, ya chacha munkurkuru henan siyudad takú.
21 Chacha mun-is-isuru as iniili ay ug-ukiali ay komontra as nan lintig takú, ya achi
mafialin ay unuchun takú ay Romano."
22 Angkiay ya naetapi nan ongor ay tataku ay namudtak kan chicha. Nan chiyuycha
opisyar at lenafusancha cha Pablo kan Silas, ya infilincha ay masapletcha.
23 Kuncha pay lenpas ay nanaplesaplet kan chicha, enpaifiarudcha chicha. Infilincha
as nan munkukuwarcha ay kuwarchaana chicha ay ustu.
24 Kiapú ta assid-i nan infilin nan chiyuycha opisyar as nan munkukuwarcha, en-
pokokna cha Pablo kan Silas as nan paat nunchuchuku ay kuwartu as pagfiaruchan.
Enpatangna nan sukicha as nan nunkaketangan ay nun-oomam ay tabra, ya nun-
akmuna.
25 Ngem as nan kiayud tongan chi lafi, cha munkarkararag ya munkankanta cha Pablo
kan Silas ay manaychayaw kan Apo Dios, ya nan tapina ay fiarud at chuchumngorcha
kan chicha.
26 Kalina at ya kinmichu as napigsa ay nangiwawud as nan nasasad-an nan pagfi-
aruchan. Hiya at chi ya natkafian nan kapantipantiw ya nag-as nan chiyuycha kor-ong
nan am-in ay fiarud.
27 Kun pay finmangun nan kuwarcha, ya inilana ay nanatkafian nan chiyuycha
pantiw nan pagfiaruchan, enoknosna nan espadana ya kiayudna patayun nan achorna,
tay ninumnumna ay lenmayawcha nan chiyuycha fiarud.
28 Ngem infukiaw Pablo, "Achim patayun nan achormu, tay nauy kami am-in hena."

† **16:20** Nan makali un Romano at taku ay enmara as sichorana as nan gobernon chi Roma.

29 Kun pay chinngor nan kuwarcha na, nunpaara hiya as silaw. Tenagtagna ay
inmuy as nan kawad-an cha Pablo kan Silas, ya cha munpapayagpag as ugyatna ay
nunpalintumang as sangwanancha.
30 Angkiay inpitiwna chicha, ya senarudsudna, “Panguruwan, ngachana ngay nan
masapor ay atok ta maesarakanak?”
31 Tinumforcha, “Omafurotka kan Apo Jesus. Mu hiyasa nan atum, maesarakankantu
ya nan pamilyam.”
32 Angkiay ya enkasabacha nan kalen nan Apo kan hiya ya as nan am-in ay tataku as
afongna.
33 As nan hiyachi challu ay uras as nan lafi, inyuy nan kuwarcha cha Pablo kan
Silas as nan kawad-an nan chanum, ya enlasana nan sugsukiatcha. Kun pay narpas,
nunpafunyag hiya ya patí nan pamilyana.
34 Angkiay ya enayakiana cha Pablo kan Silas as afongna, ya ensakianaana chicha as
kanuncha. Ongor chi lagsakna patí nan pamilyana, tay enmafurotcha kan Apo Dios.
35 As nan kafikiatana, inmifiaor nan chiyuycha opisyar ay Romano as pupulis ay uy
mangifilin as nan kukuwarcha, “Ilufusmu nan hanacha lanaraki.”
36 Angkiay infiakian nan kuwarcha kan Pablo, “Infilin nan chiyuycha opisyar ay
Romano ay mailufus kayu kan Silas. Ad wani, mafialin at ay mak-ak kayu, ya wacha
komay talna kan chakayu.”
37 Ngem kenalen Pablo as nan pupulis, “Kun chakami cha enpasaplet as nan kaon-
goran chi tataku ya. Chaan chakami pay finistikiar on-ona. Uray mu Romano kami,
enpaifiarud chakami pay laing. Angkiay ad wani, laychun chakami ay ilufus kan
chakayu ay maid mangam-ammu? Achi mafialin! Masapor chicha mismu nan omali
ay mangilufus kan chakami.”
38 Enpachamag nan pupulis chaná ay kenalen Pablo as nan chiyuycha opisyar.
Inmugyatcha as nan nanngorancha ay Romano payat cha Pablo kan Silas.
39 Isunga kenamucha ay inmuy as nan pagfiaruchan, at nunpakawancha kan cha
Pablo kan Silas. Angkiay inpitiwcha chicha as pagfiaruchan, ya chinawatcha kan chicha
ay mak-akcha henan siyudad.
40 As nan nak-akan cha Pablo kan Silas as pagfiaruchan, inmuycha as afong Lydia.
Hid-i nan nanib-atancha as nan iib-a ay omaafurot, ya penapigsan cha Pablo nan
pammaticha babaen as nan kenalicha. Angkiay nak-akcha henan hana ay siyudad.

17

Ad Tesalonica

1 Nunlapu ad Filipos, nanarcharan cha Pablo ay nanguy henan siyudad ay Amfipolis
ya Apolonia inkiana inumchancha ad Tesalonica ay kawad-an nan usa as nan chiyuy-
cha senagogan chi Judio.
2 As nan hiyachi, in-inmuy hi Pablo as nan senagoga ay hiyachi challu nan chana
atuatun. As nan turu ay Urkiw ay Mun-iblayan, nakeap-apat hiya as nan naamong ay
tataku maepangkep as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
3 Enlawlawag ya penaneknekan Pablo ay nan Cristo at masapor munlikiat ya mataku
manipud as nan utúy. Kenalina kan chicha, “Hi Jesus ay anna ay chak ifiagfiakia kan
chakayu at hiya nan Cristo.”
4 Nan tapina kan chicha at enmafurotcha ya naetapicha kan cha Pablo kan Silas.
Kaman us as nan ongoongor ay Griego ay manangchaychayaw kan Apo Dios ya nan
ongor ay mafigfigfig ay fianafiai.
5 Ngem enmapos nan chiyuycha Judio ay achi omaafurot. Isunga enamongcha nan
chiyuycha lanaraki ay nunkapadsok ay kun yangkiay cha munforforakfor as nan mun-
el-elakwan, ya entapicha as nan enamongcha ay ongor ay tataku. Kun pay chaan

nafiayag, nunlumucha as kuru henan siyudad. Peneletcha ay sungkop as nan afong Jason, tay nan ammucha at maanapancha cha Pablo kan Silas ta papitiwuncha chicha ay mangiyuy as nan sangwanan nan tataku.
6 Ngem kuncha pay chaan naanapan chicha, hi Jason ya nan tapen nan iib-a at inkiayadcha ay nangiyuy as nan anap-apu henan siyudad. Chacha ifugfukiaw, “Nan nauycha tataku ay nunkurukuru henan am-in ay lukiar asna's luta at enmalicha hena ay munkuru kan chitaku,
7 at menangilen Jason chicha. Am-in chaná at chacha lablabsingun nan chiyuycha lintig Emperador ay kanancha un wachay tukún ay ari ay nan ngachana at Jesus.”
8 As nan nanngoran nan ongor ay tataku ya nan anap-apu henan siyudad as na, nurmuy kuru.
9 Nunfiansaun nan chiyuycha toray cha Jason ya nan iib-a, at inlufuscha chicha.

Ad Berea

10 As nan hiyachi challu ay lafi, penaligwat nan iib-a cha Pablo kan Silas ay umuy ad Berea. Kuncha pay inumchan hid-i, inmuycha as nan senagogan chi Judio.
11 Nan chiyuycha Judio ay wacha ad Berea at mannakaawatcha mu nan i-Tesalonica, tay ongor chi layadcha ay nanngor as nan kalen Apo Dios. Inurkiw ay chacha achaacharun nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ta ammuwuncha mu tit-iwa nan kenarkalen Pablo.
12 Ongor as nan chiyuycha Judio nan enmafurot, ya ongor nan enmafurot as nan chiyuycha Griego ay fianafiai ay nunkafiaknang ya ongor us nan lanaraki ay Griego.
13 Ngem kun pay chinngor nan chiyuycha Judio ad Tesalonica ay cha us ekaskasaban Pablo nan kalen Apo Dios ad Berea, inmuycha us hid-i, at enlapucha ay nanugsug ya nangkuru as nan tataku.
14 Hiya at chi ya penaligwat nan iib-a ay omaafurot cha Pablo ay chumayyu henan olet nan fiayfiay, ngem nayagyag cha Silas kan Timoteo ad Berea.
15 Nan chiyuycha nangitun-ud kan Pablo at inturudcha hiya inkiana henan siyudad ay Atenas. Angkiay nunfiangadcha ay uy nangifiakia as nan infilin Pablo ay kamuwun koma cha Silas kan Timoteo ay umunud kan hiya.

Hi Pablo Ad Atenas

16 As nan nunsusuuchan Pablo ad Atenas kan cha Silas kan Timoteo, nalilifok as solet nan numnumna as nan nangil-ana as nan ongoongor ay didiosen henan hana ay siyudad.
17 Isunga inmuy hiya as nan senagoga ay nakeap-apat as nan chiyuycha Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Uray as nan mun-el-elakwancha, inurkiw ay uy nakeap-apat hiya as nan kumpurmi ay tataku ay nad-anana.
18 Wachacha nan tapen chi mimisturu ay makali un Epicureo* ya Estoico ay uy nakesosek us kan hiya. Senarudsud nan tapina kan chicha, “Anan cha ngun lawá kankanan tona ay taku ay maid acharna?” Nan tapina us at kenalicha, “Kamana cha ekaskasaba nan chiyuycha kaili ay dios.” Kenalicha sa, tay enkasaban Pablo nan maepangkep kan Jesus ya nan matakuwan manipud as nan utúy.
19 Angkiay enpaiyuycha hiya as nan anap-apon chi umili ay makali un Areopago, ya kanancha, “Laychunmi man ay ammuwun nan nauy fiarú ay sursuru ay cham kankanan,
20 tay nan kenarkalem at maid poros chinchinngormi as kaman as nan nauycha, ya laychunmi ay ammuwun nan laychun nan nauycha ay kanan.”
21 Am-in nan umiili ad Atenas ya uray nan chiyuycha kaili ay nagyan hid-i at kuncha laychun ay cha mangifiagfiakia ya cha manmanngor as nan fiarú ay sursuru.

---

* **17:18** Chatona nan mangali un unuchun koma nan taku nan wacha as numnumna, tay nan numnum yangkiay nan mangetoray as nan achor.

22 Isunga tenmakchug hi Pablo as nan sangwanan nan anap-apon chi umili ay makali
un Areopago, ya kanana, “Chakayu ay umiili hena ad Atenas, mailak ay as nan am-in at
relihiyoso kayu.
23 Tay as nan nunpaspasyorak henan siyudadyu ya as nan nangil-il-ak as nan chiyuy-
cha munchaychayawanyu, inuchanak nan altar ay naisuratan nan kali ay kanana, ‘Para
as nan Dios ay Achimi Am-ammu.’ Nan chiyuy chayu chaychayawun ay achiyu am-
ammu at hiya nan chak epakaammu kan chakayu ad wani.
24 Nan Dios ay namayang as nan lufong ya as nan am-in ay wacha hena at hiya nan
Apo ad chaya ya asna's luta, ya achi mamagyan as nan chiyuycha templo ay enammaan
chi taku.
25 Maid poros kasaporana as ifiachang chi taku kan hiya, tay hiya mismu nan
mangichat as fiyag, long-ag ya am-in ay kasaporan takú.
26 Manipud as nan usa yangkiay ay taku, finayang Apo Dios nan am-in ay karasen
chi tataku ya epapagyana chicha henan intiru ay luta. Enkeddengna us nan chiyuycha
ustuustu ay timpu ya nan chiyuycha munpatingkiaan nan tikiad nan nasyoncha.
27 Enat Apo Dios na ta anapun nan tataku hiya ya uchanancha hiya as nan chacha
munkapkapokapan ay manganap kan hiya. Nan kenatit-iwana at achi achawwi hiya as
nan tunggal usa kan chitaku.
28 Tay wacha nan nangali un,
‘Hiya nan mangichat as nan fiyag kan chitaku ya mangaywan kan chitaku as nan ay-
ayan takú ya matatakuwan takú.’
Kaman as nan kenalen nan tapen nan uyyu sumusurat,
‘Chitaku nan an-akna.’
29 Kiapú ta an-ak chitaku kan Apo Dios, achi takú ngarud numnumnumun ay maepa-
chong nan kenadiosna as nan kumpurmi ay dios ay fialetok, silver, winnu fiatu ay
enammaan chi taku ay nurpu as nan laingna ya mismu ay numnumna.
30 As nan timpu ay chaan pay nangammuwan nan tataku kan Apo Dios at inyangkiayana
nan fiasfiasorcha. Ngem ad wani, infilina as nan am-in ay tataku henan uray ngachana
ay lukiar ay munfiafiawicha as nan am-in ay fiasorcha.
31 Tay enkekeddeng at Apo Dios nan urkiw ay mang-okomanantu as nan am-in ay tataku
asna's luta. Nalintigtu nan atuna ay mun-okóm babaen as nan usa ay taku ay pinilina.
Penaneknekan Apo Dios na as nan am-in ay tataku babaen as nan nangtakuwana kan
hiya manipud as nan utúy.”
32 Kuncha pay chinngor nan kenalen Pablo maepangkep as nan matakuwan manipud
as nan utúy, nan tapina at enot-otyokcha hiya. Ngem wachacha nan tapina ay nangali,
“Laychunmi ay chungrun kasin kan he-a nan maepangkep as nan kenalem.”
33 As nan hiyachi, tenaynan Pablo chicha.
34 Ngem wachacha nan tapina ay inmunud kan Pablo ya enmafurot kan Jesus. Nan
usa kan chicha at hi Dionisio ay usa ay membron nan Areopago. Nan usa us at fiafiai ay
nan ngachana at Damaris, ya wachacha pay nan tapina.

18

Ad Corinto

1 Kun pay narpas sa, nak-ak hi Pablo ad Atenas, ya inmuy hiya ad Corinto.
2 Hid-i nan nangam-ammuwana as nan usa ay Judio ay nan ngachana at Akila ay
naiyanak ad Ponto. Kaar-ali hiya ay nurpu ad Italia ay kadwana hi asawana ay Priscila,
tay infilin Emperador Claudio ay am-in nan Judio at mak-akcha ad Roma. Uy finisitan
Pablo chicha.
3 Kiapú ta pachongna chicha ay mun-am-amma as fiawi ay naamma as larat, nakea-
fong ya nakidnu hiya kan chicha.

4 Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan un inmuy hi Pablo as nan senagoga ay uy makeap-
apat ta awisuna nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Griego.
5 Kun pay inumchan cha Silas kan Timoteo ad Corinto as nan nurpuwancha ad
Macedonia, kun yangkiay nun-ekaskasaba hi Pablo ay mangepanpaneknek as nan
chiyuycha Judio ay hi Jesus nan Cristo.
6 Kuncha pay kenontra ya enkak-aliyan hiya, inyagyagna nan tapok as fiachuna ta
epailana ay maid at fiyangna kan chicha, ya kanana, “Chakayu ay mismu nan kikiad as
nan machusaanyu! Maid fiasorku's sa. Munlapu ad wani, umuyak as nan chiyuycha
Gentil.”
7 Nak-ak hiya hid-i, ya uy nakepagyan as nan afong nan usa ay laraki ay nan ngachana
at Ticio Justo ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Nan afongna at naesasag-un as nan
senagoga.
8 Hi Crispo ay ap-apu as nan senagoga at enmafurot kan Apo Jesus patí nan pamilyana.
Nan ongor us as nan i-Corinto ay nanngor as nan enkaskasaban Pablo at enmafurotcha
ya nunpafunyagcha.
9 As nan henlafi, kenalen nan Apo kan Pablo babaen as nan kaman iitaw, *“Achika
umug-ugyat. Kunmu at iturturuy ay mun-ekaskasaba, ya achim ikinkinak nan cham at-
atun,*
10 *tay wachaak kan he-a. Maid taku ay mamusfusor ay mangsukiat kan he-a, tay ongor
nan tatakok henan nauy ay siyudad.*”
11 Isunga nakepagyan hi Pablo hid-i as usa ay tawwun ya unum ay furan ay nangisur-
suru as kalen Apo Dios as nan tataku.
12 Kun pay nun-gobernador hi Galion ad Acaya, nun-us-usacha nan Judio ay naniliw
kan Pablo, ya inyuycha as nan kurti.
13 Kenalicha, “Hi tona ay taku at chana sugsukian nan tataku ta nan atuncha ay
munchaychayaw kan Apo Dios at maekontra as nan lintig.”
14 Uy koma munkali hi Pablo, ngem nunkanan Galion as nan chiyuycha Judio, “Mu
nan charumyu at maepangkep as nan achi ustu winnu mangotettet ay naekaman,
mafialin ay uray anosak ay chumngor kan chakayu ay Judio.
15 Ngem kiapú ta maepangkep yangkiay as nan chiyuycha kali, ngachan ya nan lintig
ay chayu un-unuchun, kikiad kayu's sa ay mangenongnong. Achek laychun ay ha-un
chi mangokóm as nan hanacha.”
16 Angkiay ya enpak-akna chicha as nan kurti.
17 As nan hiyachi, lenabkischa hi Sostenes ay ap-apu as nan senagoga, ya penak-opak-
orcha hiya as nan sangwanan nan kurti. Ngem kun inyangkiayan Galion chicha.

Nan Nunfiangchan Pablo Ad Antiokia

18 Nakepagyan hi Pablo ad Corinto as ongor pay ay urkiw as nan iib-ana ay omaafurot.
Angkiay ya as nan nanaynanana kan chicha ay uy munpapor ay munfiangad ad Siria
ay kadwana cha Priscila kan Akila. Nanarcharancha at inmuy ad Cencrea ay hid-i nan
nunpaapollokan Pablo ta mangepail-ana ay natongpar nan ensapatana kan Apo Dios.
19 Kun pay inumchan nan papor ad Efeso, tenaynan Pablo cha Priscila kan Akila.
Inmuy hiya as nan senagoga, ya nakesossosek as nan chiyuycha Judio.
20 Chinawatcha kan hiya ay mafiayfiayag pay koma hiya hid-i, ngem chaana lenayad.
21 Kun at as nan nunpakachaana kan chicha, kenalina kan chicha, “Munfiangachaktu
kan chakayu mu eparufus Apo Dios.” Angkiay ya nunlukian hiya as nan papor ay mak-
ak ad Efeso.
22 Kun pay inumchan hiya ad Cesarea, enmabrat ad Jerusalem ay uy mangepako-
mosta as nan chiyuycha omaafurot hid-i. Angkiay kinmuwab ad Antiokia.
23 Kun pay inmuy chi kaat ay timpuna hid-i, nak-ak hiya, ya inmuy henan sakop nan
Galacia ya Frigia ay cha mangepappapigsa as pammaten nan am-in ay omaafurot.

Nan Nun-isuruwan Apolos Ad Efeso Ya Ad Corinto

24 As nan hiyachi us ay timpu, wacha nan usa ay Judio ay enmali ad Efeso ay nan
ngachana at Apolos ay i-Alejandria. Naraing hiya ay mun-isuru ya ongor chi ammuna
as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
25 Naisursuruwan hiya as nan makali un Charan Apo Jesus, ya makakud hiya ay
nangifiagfiakia ya nangisursuru ay ustu as nan maepangkep kan Jesus. Ngem nan
ammuna yangkiay at nan funyag ay insuron Juan.
26 Enlapuna ay mun-isuru ay wachay turudna as nan senagoga. Kun pay chinngor
cha Priscila kan Akila nan chana kankanan, enayakiancha hiya as afongcha, ya
enlawlawagcha kan hiya nan achina pay laing ammu maepangkep kan Jesus ya nan
charan ay muntorón*g* as nan panangesarakan Apo Dios as nan tataku.
27 Kun pay plenanon Apolos ay kumchang ad Acaya, penapigsan nan iib-a ay omaa-
furot ad Efeso nan numnumna. Nunsuratcha as nan iib-a ay omaafurot ay wacha ad
Acaya ta ayakianchantu hi Apolos mu umchan hiya hid-i. Kun pay inumchan hiya hid-
i, ongor chi infiachangna as nan chiyuycha omaafurot babaen as nan grasyan Apo Dios.
28 Pararuy enatna ay nakesosek as nan chiyuycha Judio as nan kaongoran chi tataku,
ya enamisna chicha babaen as nan penaneknekana kan chicha ay nurpu as nan
chiyuycha naisurat as nan Kalen Apo Dios ay hi Jesus nan Cristo.

19

Hi Pablo Ad Efeso

1 As nan kawad-an Apolos ad Corinto, nunfiaat hi Pablo ay nanguy henan sakop nan
Galacia ya Frigia inkiana inumchan ad Efeso. Hid-i nan nanguchanana as nan tapen
nan omaafurot.
2 Senarudsudna kan chicha, “Ay enawatyu nan Espiritu Santo as nan enmafurotanyu
kan Jesus?”
“Chaan!” ensongfiatcha, “Maid poros chinchinngormi ay wacha payat chi Espiritu
Santo.”
3 Kenalen Pablo, “Mu hiyasa, ngachana ngay ay funyag nan enawatyu?”
“Nan funyag ay insuron Juan,” ensongfiatcha.
4 Angkiay ya kenalen Pablo, “Nan funyag ay insuron Juan at para as nan tataku ay
nunfiafiawi as nan fiasfiasorcha. Infiakiana as nan tataku ay masapor omafurotcha as
nan umunudtu kan hiya ay hi Jesus.”
5 As nan nanngorancha as sa, nunpafunyagcha ay mangepaila ay hi Jesus nan
Apocha.*
6 Kun pay enpatay Pablo nan limana kan chicha, enmali kan chicha nan Espiritu
Santo. As nan hiyachi, nunkakalicha as tanuktukú*n* ay kali ay enpakalen nan Espiritu
Santo, ya enpakaammucha nan enpaifiakian Apo Dios kan chicha.
7 Nan filang nan chiyuycha lanaraki at umuy as hinpuru ya chuwa am-in.
8 Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan, as nan turu ay furan ay kawad-an Pablo hid-
i, sinungsungkop hiya as nan senagoga, ya naturud ay nunkarkali as nan tataku.
Nakesossosek hiya ay mangawis kan chicha ta afurotuncha koma nan maepangkep
henan muntorayan Apo Dios.
9 Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay nunkasokel ya achi poros omafurot.
Enkak-aliyancha nan makali un Charan Apo Jesus as nan sangwanan nan am-in ay
naamong. Isunga tenaynan Pablo chicha, ya entakina nan chiyuycha omaafurot.
Inurkiw ay nakesossosek hiya kan chicha as nan oswelaan Tirano.

---

* **19:5** 2:38

10 Nunturturuy na ay en-enat Pablo as chuwa ay tawwun ta am-in nan chiyuycha umiili henan probinsiya ay Asia ay chicha nan chiyuycha Judio ya Gentil at chungruncha nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus.

Nan Lanaraki Ay Potot Sceva

11 En-enat Apo Dios chi nakaskaschaaw as solet ay milagro babaen kan Pablo.
12 Isunga uray nan chiyuycha panyuna ya pangchunu ay fiachuna at as nan naiyuyancha as nan chiyuycha munsaket ya naanennetan, nakaan nan saketcha ya fenmoknagcha nan anennet kan chicha.
13 As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapina ay Judio ay nunliklikud ay cha mangepakpak-ak as anennet. Penachascha ay mangos-osar as nan ngachan Jesus. Kenalicha as nan chiyuycha anennet, "Filinok chakayu, kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ay ekaskasaban Pablo, mak-ak kayu."
14 Nan pitu ay potot Sceva ay usa ay kangatuwan ay pachen chi Judio nan cha mangekamkaman as na.
15 Ngem as nan hin-urkiw kenalen nan anennet kan chicha, "Hi Jesus at am-ammok ya hi Pablo at am-ammok us, ngem chakayu ngay, anan ngachanyu?"
16 Angkiay ya enmagkiang nan laraki ay naanennetan as nan pitu ay potot Sceva, ya sinukiatana chicha as solet inkiana enamisna am-in chicha. Nan pitu at lenmayawcha ay nunkalafusan ya nunkasukiatan ay nak-ak as nan chiyuy ay afong.
17 Kun pay naammuwan am-in nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil ay inmiili ad Efeso nan enommat, inmugyatcha am-in as solet, ya naichaychayaw nan ngachan Apo Jesus.
18 Nan ongor us as nan chiyuycha enmafurot at enmalicha ay nangipudnu ya nangepakaammu as nan manangotettet ay en-enatcha.
19 Nan tapina kan chicha ay nunsarsaromangka at enamongcha nan libliblucha ya pinuorancha am-in ay iilaun chi ongor ay tataku. Finilangcha nan fiaror nan chiyuycha liblu at umuy as leman puru ay lifu as nan sipingcha.
20 Isunga nunchinamag nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus, ya enmongoongor nan enmafurot kan hiya.

Nan Nunkukuruwancha Ad Efeso

21 Kun pay narpas chaná ay enommat, enkeddeng Pablo ay manguy ad Macedonia ya ad Acaya as nan umuyana ad Jerusalem. Kenalina, "Mu marpasak ay umuy hid-i, masapor us umuyak ad Roma."
22 Enpaon-onana nan chuwa ay fumadfiachang kan hiya ay cha Timoteo kan Erasto ay umuy ad Macedonia. Kun pay hiya at nayagyag as henkemad henan probinsiya ay Asia.
23 As nan hiyachi ay timpu ay kawad-an Pablo ad Efeso, nunlapuy kauugyat ay kuru kiapú as nan makali un Charan Apo Jesus.
24 Tay hi Demetrio ay munfusfusór as silver ay lanchok at ongor chi kiaransiyan nan chiyuycha munlaglagfuwuna ay mun-am-amma as ab-abfong nan dioscha ay fiafiai ay hi Artemis.
25 Isunga enamong Demetrio nan am-in ay munlaglagfuwuna ya nan chiyuycha pachongna ay munfusfusór. Kenalina kan chicha, "Kakadwa, ammuyu met ay nan nauy chunu takú at hiyana nan omor-an takú as kenafiaknang takú.
26 Ilaunyu ya chungrunyu ay hi Pablo ay anna at enawisna ya ensallana nan ongoongor ay tataku, fiakun yangkiay hena ad Efeso ngem kiayud am-in henan intiru ay probinsiya ay Asia. Chana kanan un nan didiosen ay enammaan chi taku at fiakun titiwa ay dios.

27 Nan iyugyat takú at mu mangisiw nan kaapatan nan chunu takú, maidtu lomaku. Fiakun yangkiay sa, tay uray nan templon nan amud ay dios ay fiafiai ay hi Artemis at mamaid nan kotokna. Uray hi Artemis mismu ay chaychayawun nan tataku henan intiru ay Asia ya henan intiru ay luta at machachael nan kenadiosna."
28 Kuncha pay chinngor nan nauy kenalen Demetrio, finmungatcha as solet, ya infukiawcha, "Machaychayaw hi Artemis ay dios ay fiafiai ad Efeso!"
29 Kun pay chaan nafiayag, nakuru nan hana intiru ay siyudad. Nan ongor ay tataku at tiniliwcha nan chuwa ay i-Macedonia ay cha Gayo kan Aristarco ay nakifiabfiaat kan Pablo. Nakigsan nan tataku ay tenmagtag ay cha mangikiaykiayad as nan nauycha chuwa ay umuy as nan ad-acha-an ay maam-amongan nan umili.
30 Laraychun Pablo ay umuy hid-i ay maesakiang as nan ongor ay tataku, ngem enpawan nan chiyuycha omaafurot.
31 Nan tapen nan totoray henan probinsiya ay kiakiayyum Pablo at inmifiaorcha as uy munpasug-ang kan hiya ay achi uy munpaila hiya as nan maam-amongan.
32 Nan chiyuycha naamong ay tataku at munngangakcha as solet. Chacha ifugfukiaw chi achi mapapchong, tay kaongoran kan chicha nan achi nangammu as nan kiapúna as uycha naamongan.
33 Kiapú as sa, enpasakiang nan tapen nan Judio nan usa ay kadwacha ay hi Alejandro as nan naaamong ay tataku. Angkiay insinyas Alejandro nan limana ay mangepakinak as nan tataku ta elawlawagna kan chicha ay nan nauy kuru at chaan nurpu as nan chiyuycha Judio.
34 Ngem kuncha pay enmatonan ay Judio hiya, nagnagrubcha ay nangifugfukiaw as nan nauy as nan kiayud chuwa ay uras: "Machaychayaw hi Artemis ay dios takú ad Efeso!"
35 Kun pay enpakinak nan ap-apu henan siyudad chicha, kenalina, "Kailiyak ay i-Efeso, ay kun challu wachay uray usa ay taku as achi nangammu ay chitaku ay i-Efeso nan mangay-aywan as nan templon nan machaychayaw ay Artemis ya nan nasantowan ay fiatu ay kapadpachongna ay nag-as ay nurpu ad chaya ad kasin? Maid met!
36 Maid makaesaot as nan nauycha. Isunga masapor kuminak kayu, ya achi kayu munkiakianat.
37 Uyyu lawá inyali chaná ay lanaraki uray kun maid enak-akiwcha as nan chiyuycha templo winnu kenarkalicha as maifusor maepangkep as nan dios takú ay fiafiai.
38 Mu hi Demetrio ya nan munfusfusór ay kakadwana at wachay charumcha as nan kumpurmi ay taku, wacha nan chiyuycha urkiw ay munchunuwan as kurti ya wachacha hid-i nan totoray. Hid-i koma nan munchichinnarumancha.
39 Ngem mu wachacha pay chi tapina ay laychunyu ay ifiakia, maenongnongtu as nan timpu ay munmitmitinan chi umili.
40 Tay nan maiyugyat at nan maicharuman takú kiapú as nan nauy enommat ay kuru ad wani. Mu hiyasa, maid poros ustu as maepanfor takú maepangkep as nan nauy kuru."
41 Kuna pay kenali na, enpak-akna nan ongoongor ay tataku.

20

Nan Nunfiangchan Cha Pablo Ad Macedonia Ya Ad Grecia

1 Kun pay narpas nan kuru, enpaamong Pablo nan chiyuycha omaafurot ya penapigsana nan pammaticha. Angkiay nunpakacha hiya ay umuy ad Macedonia.
2 Kun pay inumchan hiya ad Macedonia, nun-ekaskasaba ay nangepapigsa as nan pammaten nan chiyuycha omaafurot henan am-in ay siyudad ay inuyna. Angkiay inmuy hiya ad Acaya ay makali us un Grecia

3 ay hid-i nan nagyanana as turu ay furan. As nan kiayudna munpaporan ay umuy
koma ad Siria, naammuwana ay nuntuturag nan chiyuycha Judio ay mangpatuy kan
hiya. Isunga enkeddengna ay kun at munfiangad ay manarcharan ay mar-os ad
Macedonia.
4 Nan chiyuycha nangadwa kan hiya at hi Sopatro ay potot Pirro ay i-Berea, cha
Aristarco kan Segundo ay i-Tesalonica, hi Gayo ay i-Derbe, hi Timoteo,* cha Tikico kan
Trofimo ay nurpu henan probinsiya ay Asia.
5 Nangon-ona chaná am-in ya sisin-ud chakami ad Troas.
6 As nan narpasan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana, nunpapor kami
nunlapu ad Filipos. Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, inumchan kami ad Troas, at
ininchananmi nan iib-ami ay nangon-ona ad Troas ay hid-i nan nagyananmi as pitu ay
urkiw.

Nan Nangtakuwan Pablo As Nan Natuy Ad Troas

7 As nan Chumingku, nakeamong kami as nan chiyuycha omaafurot ay i-Troas ay
makekan as nan tenapay ay mangnumnumnumanmi as nan natuyan Apo Jesus. Kun
pay narpas sa, nun-isuru hi Pablo as nan tataku, ya kiapú ta plenanuna ay mak-ak as
nan kafikiatana, inturuyna inkiana tongan chi lafi.
8 Ongor chi silaw as nan nunngangatu ay kuwartu ay naamonganmi.
9 Wacha nan fumarfiaru ay nan ngachana at Eutico ay nangatokor as nan sawang.
Kiapú ta nafiayag chi cha mun-isursuruwan Pablo, nunyumyumug hi Eutico inkiana
naimugmug, at nag-as manipud as nan maekatlu ay kiarachu inkiana as chará. As nan
nangokwatancha, nanatuy at hiya.
10 Ngem chinmayyu ay dagus hi Pablo, at nunyongyong ya enakworna nan fumarfi-
aru, ya kanana, “Achi kayu machanakian, tay kutug ay matataku hiya.”
11 As nan kasin enmabratan Pablo, nakekan kami as nan tenapay ay mangnumnum-
numanmi as nan natuyan Jesus. As nan narpasanmi ay nangan, inturuyna ay nun-isuru
inkiana cha mawaor. Angkiay nak-ak kami.
12 Enkatamcha nan fumarfiaru ay kutug ay matataku, ya ongor chi lagsakcha.

Nan Inmuyan Pablo Ad Mileto

13 Enmon-ona kami ay nunpapor, ya inmuy kami ad Asson ay hid-i nan manag-usanmi
kan Pablo. Hiyana nan infiakiana kan chakami, tay kun kanu manarcharan hiya ay
umuy hid-i.
14 As nan nanib-atana kan chakami ad Asson, nakilukian hiya kan chakami ay
nangituruy ad Mitilene.
15 As nan kafikiatana, inumchan kami henan chuchumangun nan Chio. As nan
maekadwa ay urkiw, enmali kami ad Samos. Kun pay as nan maekatlu ay urkiw,
inumchan kami ad Mileto.
16 Ninumnum Pablo ay achi kami munchag-os ad Efeso ta achi mataktak hiya henan
probinsiya ay Asia. Cha munkakamu hiya ay umchan ad Jerusalem ta mu mafialin,
umchan hiya hid-i sakbay ay Fiastan chi Pentecostes.

Nan Nunpakachaan Pablo Ad Efeso

17 As nan kawad-anmi ad Mileto, enpaayag Pablo nan chiyuycha mangepangpanguru
as nan iglesia ad Efeso ay maisib-at kan hiya.
18 Kuncha pay inumchan, kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu nan nangammu
as nan panagfiyagku as nan nakepagpagyanak kan chakayu nunlapu as nan omona ay
urkiw ay enmaliyak hena ay probinsiya ay Asia.

---

* **20:4** Ara. 16:1-3

19 Nunserfiyak kan Apo Jesus at tit-iwa ay nunpakumbabaak ya linmuwaak.
Nachistingak pay as solet kiapú as nan planon nan chiyuycha iib-ak ay Judio ay
mangpatuy kan ha-un.
20 Ammuyu ay maid chaanku infiakia ay para as nan omammayanyu as nan
nunkaskasabaak ya nun-is-isuruwak kan chakayu as nan kaongoran chi tataku ya as
nan ab-afongyu.
21 Finag-ak nan chiyuycha Judio ya Gentil ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfia-
sorcha kan Apo Dios, ya omafurotcha kan Apo takú ay Jesu Cristo.
22 "Ad wani, kiapú as nan nangepanguwan nan Espiritu Santo kan ha-un, umuyak ad
Jerusalem, uray achek ammu mu anan ommattu kan ha-un hid-i.
23 Nan ammok yangkiay at finag-anak as nan Espiritu Santo ay maifiaruchaktu ya
mapalikiataktu henan am-in ay siyudad ay ay-ayak.
24 Ngem achek ayyiwan nan fiyagku ay kaman achi napateg kan ha-un ta lopasok
nan enpadnon Apo Jesus ay hiyasa nan mangekasabaak as nan Ammay ay Chamag
maepangkep as nan grasyan Apo Dios.
25 "Ad wani, ammok ay chakayu am-in ay nangekaskasabaak as nan maepangkep
henan muntorayan Apo Dios nan achintu kasin mangil-ila kan ha-un.
26 Isunga epapeletku ay mangifiakia kan chakayu ad wani ay urkiw ay maid fiasorku
mu wachachay tapina kan chakayu ay maisiyan kan Apo Dios ta machusa.
27 Tay maid met chaanku infiakia kan chakayu as nan am-in ay penangkep Apo Dios.
28 "Aywananyu nan mismu ay pammatiyu ya am-in nan chiyuycha omaafurot ay
enpaaywan nan Espiritu Santo kan chakayu. O, chakayu ay maepachong as nan
munpaspastor at aywananyu nan tatakon Apo Dios ay kinuwana babaen as nan charan
nan mismu ay anakna.
29 Ammok ay as nan mak-akak, ongorchantu nan omali kan chakayu ay uy mun-isuru
as achi ustu. Chicha at maepachongcha as nan nunkaatap ay asu ay mangpatuy as
karnero, ya maid poros sug-angcha as nan chiyuycha karnero ay chicha nan chiyuycha
omaafurot.
30 Uray kan chakayu ay omaafurot at wachachantuy tomakchug ay mun-isursuru as
achi tit-iwa ta awisuncha nan chiyuycha omaafurot ay umunud kan chicha.
31 Nunumnumunyu ay as nan turu ay tawwun ay kawad-ak kan chakayu at kanay-
onku ay finag-an chakayu as inurkiw ya lenafi uray kunak lumuwa.
32 "Ad wani, etalekku chakayu as nan panangaywan Apo Dios ya as nan kalina
maepangkep as nan grasyana. Nan hana kalina nan makafiael ay mangepapigsa as
pammatiyu ya mangichat as nan chiyuycha bendisyon ay intutupug Apo Dios para as
nan am-in ay tatakuna.
33 Maid kinkinchawku as kuwan chi kumpurmi ay silver winnu fialetok winnu fiachu.
34 Ammuyu ay mismu ay enosarku nan nauycha limak ay nunchunu as kasaporak ya
kasaporan nan iib-ak.
35 As nan am-in ay en-enatku, enpailak kan chakayu ay babaen as nan komakuchan
ay munchunu at masapor fumachang takú as nan nakapuy, ya masapor numnumun
takú nan nauy kenalen Apo Jesus un: '*Nakiaskiasat nan umichat mu nan omawat.*' "
36 Kun pay narpas hi Pablo ay nunkali, nakepalintumang ya nakekararag hiya kan
chicha am-in.
37 Kahichaaakor ay nangakwor ya namisitu kan Pablo as nan nunpakachaancha.
38 Kaskasincha nunnunungu kiapú as nan kenalina ay achichantu kasin il-ilaun hiya.
Angkiay inturudcha hiya inkiana as nan kawad-an nan papor.

21

Nan Inmuyan Pablo Ad Jerusalem

1 Kunmi pay tenaynan chicha, nunpapor kami ya nunchakpos kami ad Coos. As nan
kafikiatana, inumchan kami ad Rodas. Angkiay nak-ak kami hid-i, ya inmuy kami ad
Patara.
2 Hid-i nan nanginchananmi as nan papor ay kiayud kumchang henan probinsiya ay
Fenicia. As nan hiyachi, nunlukian kami, at nak-ak kami.
3 Kun kami pay enmali as nan mangiil-anmi ad Chipre, nar-os kami as apét filáng ya
inturuymi inkiana henan probinsiya ay Siria. Inumchan kami henan siyudad ay Tiro,
tay hid-i nan nangichissaakian nan papor as karkiana.
4 As nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot hid-i, nakepagyan kami
kan chicha as pitu ay urkiw. Babaen as nan enpakaammon nan Espiritu Santo,
tinugtukuncha hi Pablo ay achi umuy ad Jerusalem.
5 Kun pay inmuy nan timpu ay nanagyananmi hid-i, nak-ak kami ay mangituruy ay
munfiaat. Am-incha ay omaafurot patí nan as-awa ay fianafiai ya nan an-akcha at
inturud chakami inkiana henan fiayfiay ay papug nan siyudad. Hid-i, nunpalintumang
kami am-in ya nunkararag kami.
6 Kun kami pay narpas ay nunpepennakacha, nunlukian kami as nan papor, ya
kenmatamcha nan chiyuycha omaafurot.
7 Inturuymi ay nunpapor nunlapu ad Tiro inkiana inumchan kami ad Tolemaida.
Hid-i nan nangpakomostaanmi as nan iib-a ay omaafurot ya nakepagyan kami kan
chicha as hin-urkiw.
8 As nan kafikiatana, nunligwat kami, at inumchan kami ad Cesarea. Hid-i, chin-
mawus kami as afong Felipe ay usa ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag. Usa
hiya as nan chiyuycha pitu ay lanaraki ay napili ad Jerusalem ay fumadfiachang as nan
apostoles.*
9 Wachacha nan opat ay fiafiarasang ay an-akna ay nun-epadpadtu.
10 As nan kawad-anmi hid-i as kaat ay urkiw, wacha nan usa ay pomapadtu ay nan
ngachana at Agabo ay chinmayyu ay nurpu ad Judea.
11 As nan enmaliyana kan chakami, enarana nan sinturun Pablo, ya infiarudna as nan
mismu'y chuwa ay suki ya limana, ya kanana, “Nauy nan kenalen nan Espiritu Santo:
‘Assena nan atuntu nan chiyuycha Judio ad Jerusalem ay mangfiarud as nan nunkuwa
as nan nauy ay sinturun, ya ipurangchantu as nan chiyuycha Gentil.’ ”
12 As nan nanngoranmi as na, chakami ya nan tapina ay wacha hid-i at nunpakaasi
kami kan Pablo ay achi koma omabrat hiya ad Jerusalem.
13 Ngem tinumfor hi Pablo, “Adchi t'uyak cha ag-akiaran? Adchi t'uyyu lawá pan-
gayaun chi numnumku? Nakasakianaak ay achi yangkiay maifiarud ngem uray matuy
ad Jerusalem kiapú kan Apo Jesus.”
14 Kunmi pay chaan naawis hiya, kinminak kami ya kunmi kenali, “Nan laychun
koma Apo Dios nan ommat.”
15 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw ay nanagyananmi hid-i, nunsakiana kami, at
enmabrat kami ad Jerusalem.
16 Nan tapen nan omaafurot ay i-Cesarea at nakiuycha kan chakami ya enpangu
chakami as nan chumawchawsan ay afong Manason ay i-Chipre ay usa as nan chiyuy-
cha enmon-ona ay enmafurot.

Nan Uy Nangfisitaan Pablo Kan Santiago

17 Kun kami pay inumchan ad Jerusalem, nunlaylayadcha nan omaafurot ay nang-
awat kan chakami.
18 As nan kafikiatana, nakiuy hi Pablo kan chakami ay uy mangila kan Santiago. Am-
in nan mangepangpanguru as nan chiyuycha omaafurot at wachacha hid-i.

---

* **21:8** Ara. 6:5

19 Penakomostan Pablo chicha, at enpachamagna nan am-in ay en-enat Apo Dios as
nan chiyuycha Gentil as nan nun-ekaskasabaana kan chicha.
20 As nan nanngorancha's na, chinaychayawcha am-in hi Apo Dios. Angkiay kenalicha
kan Pablo, “Ifiami, ammom ay kaat ay lifu ay Judio nan enmafurot kan Jesu Cristo, ya
kuncha am-in epapasnek ay mangunud as nan lintig takú ay Judio.
21 Nachamagcha ay insursuruwam kanu am-in nan chiyuycha Judio ay nakiiili as nan
chiyuycha Gentil ay mankug as nan Lintig Moises. Infiagfiakiam pay kanu kan chicha
ay achicha sugyatan nan an-akcha ay lanaraki winnu unuchun nan iniili ay ukiali takú
ay Judio.
22 Anan atun takú ngay ta maammuwancha ay fiakun tit-iwa chasa, tay chungrun-
chantu challu ay enmalika?
23 Isunga atum nan ifiakiami kan he-a. Wachacha kan chakami nan opat ay lanaraki
ay nunsapata kan Apo Dios.
24 Etakinmu chicha as Templo ya makikisanka kan chicha ay mangekaman as nan
panagcharos ay maiyunud as nan Lintig. Usa pay at he-a nan mamayad as nan
kiastoscha ta mafialincha ay munpaapollok ay mangtongpar as nan karicha.† As nan
nauy ay atum, maammuwantu nan am-in ay maid kenatit-iwan nan naifiakia kan
chicha maepangkep kan he-a. Ngem kunmu at cha unuchun nan Lintig Moises.
25 Ngem nan chiyuycha Gentil ay omaafurot at masapor unuchuncha yangkiay nan
nauycha filfilin ay enpaw-etmi ay insuratmi kan chicha. Achicha kanun nan naichaton
as nan didiosen winnu ischay chara winnu kumpurmi ay chaan nauykukan ay animar.
Usa pay at masapor chukkiancha nan mangepapasan as assi ay lachok.”‡
26 As nan kafikiatana, entakin Pablo nan opat ay lanaraki, ya nakikisan hiya kan
chicha ay nangekaman as nan panagcharos. Angkiay sinungkop as nan Templo ay
mangepakaammu as nan pachi mu kaat ay urkiw nan marpasan nan panagcharos ya
nan mun-ichatonan nan tunggal usa kan chicha.

Nan Natiliwan Pablo As Nan Templo

27 Kun pay kiayud marpas nan pitu ay urkiw, wachacha nan tapen chi Judio ay nurpu
henan probinsiya ay Asia ay nangila kan cha Pablo as nan Templo. Kinurucha nan am-
in ay tataku hid-i, ya tiniliwcha hi Pablo.
28 Infukiawcha, “Iib-ami ay kianak Israel! Akayu ta fudngun takú na! Hi tona nan
nangisursuru as nan am-in ay tataku henan am-in ay lukiar as maekontra kan chitaku
ay kianak Israel, as nan Lintig Moises ya as nan nauy Templo. Ad wani, enpaskopna us
nan tapen chi Gentil as nan Templo ya linuketancha§ nan nauy nasantowan ay lukiar.”
29 Kenalicha na, tay inilacha ay nakiliklikud hi Trofimo ay i-Efeso kan Pablo ad
Jerusalem, ya ka-anancha un iniskop Pablo hiya as nan Templo.
30 Kun pay chaan nafiayag, nakurucha am-in nan umili ad Jerusalem, ya nagrubcha
ay tenmagtag ay inmuy as nan Templo ay kawad-an Pablo. Lenabkischa ya inkiayadcha
hiya ay nangipitiw as nan Templo. Hiya at chi ya nain-ub nan chiyuycha pantiw nan
Templo.
31 Kuncha pay cha pachasun ay mangpatuy kan hiya, wacha at nan uy nangifiakia
as nan komander chi sosorchachon chi i-Roma ay nunkukurucha am-in nan tataku ad
Jerusalem.
32 Hiya at chi ya, enmetakin nan komander as tapen nan kakapetan patí sosor-
chachucha, ya tenmagtagcha ay kinmuwab as nan kawad-an nan tataku. Kun pay inilan
nan tataku nan komander ya nan sosorchachu, kinyatcha ay cha manoprat kan Pablo.

---

† **21:24** Masapor atun Pablo nan panagcharos, tay infilang nan chiyuycha Judio ay naruket hiya, tay nunfiabfiaat hiya henan luglukiar ay umiiliyan chi Gentil. ‡ **21:25** Ara. 15:23-29 § **21:28** Nan laychun ay kanan nan ‘linuketancha nan nauy nasantowan ay lukiar’ at chinachaelcha nan kenasanton nan Templo.

33 Kun pay naesnop nan komander kan Pablo, enpatiliwna hiya, ya infilina ay fiaruchuncha nan limana as chuwa ay kor-ong. Angkiay ya senarudsudna as nan tataku, “Anan ngachan tona ay taku? Anan enatna man?”
34 Ngem nagrubcha nan ongor ay tataku ay nangifugfukiaw as achi mapapchong. Kiapú ta achi mafialin ay maammuwan nan komander nan tit-iwa ay enommat, tay nunsidlay ngangak nan ongor ay tataku, infilina as nan sosorchachu ay iyuycha hi Pablo as kampucha.
35 Kuncha pay inumchan as nan agchan, kapeletan ay enokwat nan sosorchachu hi Pablo, tay nunsidlay fungat nan ongor ay tataku kan hiya.
36 Cha umun-unud nan hanacha ongor ay tataku ay cha mangifugfukiaw, “Patayunyu hiya!”

Nan Nangifiag-an Pablo As Nan Maepangkep Kan Hiya

37 Kuncha pay kiayud id-an hi Pablo as kampucha, kenalina as nan komander, “Wacha man paat nan ifiakiak kan he-a.”
Kenalen nan komander, “Ay, makakalika payat as kalen chi Griego!
38 Fiakun ngarud he-a nan chiyuy i-Egipto ay nunkuru ad kasin ya nangepangu as nan opat lifu ay kumukuru henan disyerto.”
39 “Fiakun ya,” ensongfiat Pablo. “Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso ay mafigfigfig ay siyudad henan probinsiya ay Cilicia. Parufusanak pay ay munkali as nan tataku.”
40 As nan nangparufusan nan komander, tenmakchug hi Pablo as nan agchan, ya sininyasana nan tataku ta kuminakcha. Kuncha pay kinminak, nunkali hi Pablo kan chicha as Henebreo.

22

1 “Ib-a ya am-a, chumngor kayu as nan esongfiatku kan chakayu.”
2 Kuncha pay chinngor hiya ay nunkali as Henebreo, kaskasincha kinminak. Angkiay inturuy Pablo,
3 “Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso henan probinsiya ay Cilicia, ngem hena ad Jerusalem nan nasiknak. Hi Gamaliel nan nangacharak ay ustu as nan am-in ay lintig nan kaap-uwan takú, ya makakuchak ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman as nan uray ngachana kan chakayu ad wani.
4 Penarpalikiatku ay nangepapatuy pay as nan tataku ay nangun-unud as nan makali un Charan Apo Jesus. Tiniliwku nan lanaraki ya fianafiai, ya uyku enpaifiarud chicha.
5 Nan kangatuwan ay pachi ya am-in nan membron nan Sanhedrin at chicha nan mangpaneknek ay tit-iwa na, tay kan chicha nan nangor-ak as nan chiyuycha surat ay iyuyku as nan iib-a takú ay Judio ad Damasco. Isunga nunfiaatak hid-i ay maniliw as nan hanacha tataku ya mangifiangad kan chicha ay napoposasan hena ad Jerusalem ta machusacha.
6 “Kunak pay cha maesnop ad Damasco as nan kiayud munkiawa, kalina at ya liniwusak as nan napigsa ay silaw ay nurpu ad chaya.
7 Angkiay ya natu-ukiak as nan luta, ya chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un, ‘*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun?*’
8 “Tinumforak, ‘Anan ngachanmu Apo?’
“ ‘*Ha-un hi Jesus ay i-Nazaret ay cham parpalikiatun,*’ ensongfiatna.
9 Nan chiyuycha tutun-udku at inilacha nan silaw, ngem chaancha chinngor nan kalen nan cha maketagtakiatfor kan ha-un.
10 Angkiay senarudsudku un, ‘Ngachana ngay nan atok Apo?’
“Tinumfor nan Apo kan ha-un, ‘*Maligwatka ya ituruymu ay umuy ad Damasco, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as nan am-in ay enkeddeng Apo Dios ay atum.*’

11 As nan hiyachi, nafurakiak kiapú as nan sumili ay silaw. Isunga kunak pena-
pachang as nan chiyuycha tutun-udku inkiana inumchan kami ad Damasco.
12 "Wacha nan laraki hid-i ay nan ngachana at Ananias ay usa ay manangchaychayaw
kan Apo Dios ay manangtongpar as nan Lintig Moises. Ammay chi kaap-apatana as nan
am-in ay Judio ay umiili hid-i.
13 Enmali hiya ya tenmakchug as nan sag-unku, ya kanana, 'Ifiak ay Saulo, ad wani,
makailaka kasin!' Hiya at chi ya nakailaak, ya inilak hiya.
14 Kenalina, 'Nan Dios nan kaap-uwan takú at pinili chaká ay mangammu as nan
laychuna ya mangila as nan Nalintig ya manngor as nan kali ay nurpu mismu kan hiya.
15 Tay he-a at tistigu chakantu kan hiya ay mangepakaammu as nan am-in ay tataku
as nan inilam ya nan chinngormu.
16 Ad wani, anum pay laing iyaawni? Maligwatka at, ya munpafunyagka.
Munkararagka ay chumawat as nan Apo as pannakapakawanmu as nan fiasfiasormu.'
17 "Kunak pay nunfiangad ad Jerusalem ya as nan chak munkarkararakian as nan
Templo, wacha nan enpailan Apo Dios kan ha-un babaen as nan kaman iitaw.
18 Inilak nan Apo ay cha mangali kan ha-un un, '*Kamuwum ay mak-ak ad Jerusalem,
tay achi afurotun nan tataku hena nan ifiakiam ay maepangkep kan ha-un.*'
19 " 'Apo,' ensongfiatku, 'ammucha met ay mismu ay as nan in-inmuyak as nan
chiyuycha senagoga, enpaifiarudku ya senaplesapletku nan chiyuycha enmafurot kan
he-a.
20 As nan napatuyan Esteban ay usa ay mangepanpaneknek as nan maepangkep
kan he-a, wachaak mismu hid-i ay nangiyafud ya nangfiantay as nan fiadfiachon nan
chiyuycha namatuy kan hiya.'
21 "Kenalen nan Apo kan ha-un, '*Uray, umuyka at, tay ifiaorkuntu he-a henan achawwi
ay kawad-an nan tataku ay Gentil.*' "
22 Enpapanaakian nan tataku hiya inkiana kenalina sa. Angkiay ya infukiawcha as
solet, "Iyachawwiyu na ay taku! Patayunyu! Achi kis-an matakuy assesa ay taku."
23 Chacha munfugfukiaw ay mangiwetwetwet as fiadfiachucha, ya chacha esafuwag
chi luta ay mangepatarok kiapú as fungatcha kan hiya.
24 As nan hiyachi, infilin nan komander as nan sosorchachuna ay iskopcha hi Pablo
as nan kampucha ya saplituncha hiya ta maammuwancha mu adchi t'uy assesay
infugfukiaw nan tataku ay maekontra kan hiya.
25 Ngem as nan namafiaruchancha kan hiya ta saplituncha koma, kenalen Pablo as
nan kapetan ay nangatakchug hid-i, "Ay eparufus nan lintig ay saplitunyu nan Romano,
uray mu chaan nafistikiar on-ona?"
26 Kun pay chinngor nan kapetan na, inmuy as nan komander, ya chinamagna kan
hiya, "Anan atum ngay? Romano met payat hiya."
27 Isunga inmuy nan komander kan Pablo, ya senarudsudna kan hiya, "Ifiakiam kan
ha-un, ay Romanoka?"
"O," ensongfiat Pablo.
28 Kenalen nan komander, "Uray met ha-un at ongor chi kinastosku as nan naifilangak
as Romano."
Tinumfor hi Pablo, "Ngem ha-un at naiyanakak ay Romano."
29 Hiya at chi ya nan chiyuycha inmuy ay manaplet ya mamistikiar kan Pablo at ten-
maakcha kan hiya. Uray nan komander at ongor chi ugyatna as nan nangammuwana
ay apudna lawá enpaposas nan usa ay Romano.

Nan Namistikiaran Nan Chiyuycha Membron Nan Sanhedrin Kan Pablo

30 Laychun nan komander ay mangammu mu anan ustu as kiapón nan nangepafiaso-
ran nan chiyuycha Judio kan Pablo. Isunga as nan kafikiatana, inlufusna hiya ya infilina

ay maamongcha nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin. Angkiay ya enpatakchugna hi Pablo as nan sangwanancha.

23

1 Entoongan Pablo nan Sanhedrin, ya kanana, “Iib-a, nacharos nan numnumku ay matataku as nan mangiilan Apo Dios uray inkiana ad wani ay urkiw.”
2 As nan nangaliyana's chi, infilin nan kangatuwan ay pachi ay hi Ananias as nan chiyuycha nangatakchug as nan sag-un Pablo ay tampakuncha nan tapakna.
3 Angkiay nunkanan Pablo kan hiya, “Hi Apo Dios nan manampaktu kan he-a! Il-ilaum, he-a ay pakamankaman ay maepachong as nan arad ay napentoran as munpupukaw! Mangatokorka hesa ay mangokóm kan ha-un ay maiyunud as nan Lintig, ngem lenabsingmu met nan hana ay Lintig babaen as nan nangifilinam kan chicha ay tampakunak!”
4 Angkiay nan chiyuycha naeesnop kan Pablo at kenalicha, “Adchi t'uymu ekaliyan nan kangatuwan ay pachen Apo Dios?”
5 Tinumfor hi Pablo, “Iib-a, achek met ammu ay hiya nan kangatuwan ay pachi. Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Achim ekak-aliyan nan mangetortoray as nan tatakuyu.’ ”*
6 Kun pay inilan Pablo ay nan tapen nan membron nan Sanhedrin at Saduceo ya nan tapina at Fariseo, infukiawna kan chicha, “Iib-a, usaak ay Fariseo, ya pototak us as Fariseo. Nan mangnamnamaak ay matakuntu nan chiyuycha natuy manipud as nan utúy nan kiapúna ay chaak maokóm ad wani.”
7 Kuna pay kenali na, nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha Saduceo at enlapucha ay masususma ya nakudwacha.
8 (Tay nan kenalen nan chiyuycha Saduceo at maid mataku manipud as nan utúy winnu maid anghel winnu espiritu. Ngem nan chiyuycha Fariseo at afurotuncha nan nauycha am-in.)
9 Kiapú as sa, pinmigsapigsa nan nunfifinnukiawancha. Angkiay tenmakchugcha nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay membro as nan bunggoy nan Fariseo, ya nunsidlay susumacha. Kenalicha, “Maid met payat fiasor tona as ininchananmi! Uy at man tit-iwa ay wachay anghel winnu espiritu ay nunkali kan hiya.”
10 Kun pay kenmaskasin chi susumacha, inmugyat nan komander chi sosorchachu mu forngetuncha hi Pablo. Isunga infilina as nan sosorchachu ay chumayyucha as nan kawad-an Pablo ay uy mangikuyud kan hiya ay mangek-ak as nan tataku ya iskopcha hiya as nan kampucha.
11 As nan hiyachi ay lafi, nunpaila nan Apo kan Pablo, ya kanana, “*Achika umug-ugyat! Tay kaman as nan nangepaneknekam as nan maepangkep kan ha-un ad Jerusalem at masapor assesa us nan atum ad Roma.*”

Laychun Nan Judio Ay Patayun Hi Pablo

12 As nan kafikiatana, nan tapen nan Judio at nuntuturagcha, ya ensapatacha ay achicha mangmangan winnu umig-ikop as uray kumpurmi inkiana patayuncha hi Pablo.
13 Sorok as opat puru ay lanaraki nan nuntuturag as na.
14 Angkiay inmuycha as nan anap-apon nan papachi ya as nan anam-amá. Kenalicha, “Nunsapata kami ay achi kami poros mangmangan as kumpurmi inkiana patayunmi hi Pablo.
15 Isunga chakayu ya nan chiyuycha membron nan Sanhedrin at umifiaor kayu as mangifiakia as nan komander nan sosorchachu ay iyalina hi Pablo as nan sangwananyu

* **23:5** Exo. 22:28

ay kamanyu kanu fistikiarun pay nan maepangkep as nan kasona. Ngem nakasakiana kamintu ay mangpatuy kan hiya sakbay ay umchan hiya hena."

16 Ngem chinngor nan laraki ay anak nan fiafiai ay sunúd Pablo nan nuntuturakian-
cha ay uycha esasanub hiya. Isunga sinungkop as nan kampu, ya uyna infiakia kan
Pablo.
17 Angkiay enayakian Pablo nan usa as nan kapetan, ya kanana kan hiya, "Itun-udmu
pay na ay fiarfiaru as nan komander, tay wacha nan ifiakiana kan hiya."
18 Isunga intun-ud nan kapetan hiya as nan komander. Kuncha pay inumchan,
kenalen nan kapetan, "Nan fiarud ay hi Pablo at enayakianak ya chinawatna kan ha-
un ay kadwaak nan fiarfiaru ay anna, tay wacha kanu nan ifiakiana kan he-a."
19 Penachang nan komander nan fiarfiaru, ya entaakna as akét as nan ib-ana.
Senarudsudna, "Ngachana nan ifiakiam kan ha-un?"
20 Angkiay kenalen nan fiarfiaru, "Nan anap-apon chi Judio at waschi un inyafudna ay
chawatuncha kan he-a ay iyalem hi Pablo as nan sangwanan nan chiyuycha membron
nan Sanhedrin as wiet ay kamancha fistikiarun pay kanu ay ustu hiya.
21 Ngem achika maawis kan chicha, tay sorok as opat puru ay lanaraki nan uy
muntafun ay mangesanub kan hiya. Ensapatacha ay achicha mangmangan winnu
umig-ikop inkiana patayuncha hiya. Nakasakianacha ad wani, ya kuncha yangkiay
sasad-un nan kanam."
22 Isunga tinukun nan komander nan fiarfiaru, "Maid poros mangifiagfiag-am ay
enpakaammom na kan ha-un." Angkiay enpakatam nan ap-apu nan fiarfiaru.

Nan Nangiyuyancha Kan Pablo Kan Gobernador Felix

23 Angkiay ya enayakian nan komander nan chuwa as nan uyna kakapetan, ya
kanana, "Esakianayu nan chuwan kiasot ay sosorchachu, nan piton puru ay nakakafi-
ayu ya nan chuwan kiasot ay kafiangfiangkawan, ya iyuyyuntu hi Pablo ad Cesarea as
nan alas nuebe as maschum.
24 Omesakiana kayu us as tapen nan kafiayu ay munlukianan Pablo, ya id-anyu hiya
kan Gobernador Felix ay maid mangisiw as om-ommat."
25 Nunsurat pay nan komander ay assena nan kenalina:
26 "Machayaw ay Gobernador Felix. Ha-un hi Claudio Lisias ay mangepakomosta kan
he-a.
27 Nan nauy taku ay enpaiyalek hesa kan he-a at tiniliw nan chiyuycha Judio ya
kiayudcha patayun hiya. Kunku pay naammuwan ay Romano hiya, nakiuyak as nan
sosorchachok ya uyku esarakan hiya.
28 Kiapú ta lenayadku ay maammuwan mu ngachana nan chacha epabpafiasor kan
hiya, inyuyku hiya as nan kawad-an nan ap-apucha ay nan Sanhedrin.
29 Naammuwak ay nan chacha mangicharuman kan hiya at maepangkep as nan
lintigcha, ngem maid payat fiasorna as uycha mangpatuyan winnu mangifiaruchan
kan hiya.
30 Kun pay naepachamag kan ha-un ay nuntuturag nan chiyuycha Judio ay mang-
patuy kan hiya, kenamok ay nangepaiyali kan hiya kan he-a. Infilinku us as nan chiyuy-
cha cha mangicharum kan hiya ay uycha muncharum kan he-a. Hiyana yangkiay nan
kanak."
31 Isunga nan sosorchachu at enatcha nan naifilin kan chicha, ya inyuycha hi Pablo
as nan hiyachi challu ay lafi inkiana henan siyudad ay Antipatrisa.
32 As nan kafikiatana at kun yangkiay nan kakabkafiayuwan nan nangituruy ay
nangitun-ud kan Pablo, ya nunfiangad nan chiyuycha nanarcharan ay sosorchachu as
kampucha ad Jerusalem.
33 Kuncha pay inumchan ad Cesarea, inchatcha nan surat as nan gobernador, ya
inpurangcha us hi Pablo kan hiya.

34 Kun pay finasan nan gobernador nan surat, senarudsudna kan Pablo mu ngachana
ay probinsiya nan naiyankana. Kuna pay naammuwan ay i-Silicia hiya,
35 kenalina, “Chungroktu nan kanam as nan omaliyantu nan chiyuycha
mangicharum kan he-a.” Angkiay infilina ay kuwarchaancha hi Pablo as nan palasyu
ay enpaamman Ari Herodes.

24

Nan Namistikiaran Felix Kan Pablo

1 Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, nan kangatuwan ay pachi ay hi Ananias at
kinmuwab ad Cesarea patí nan tapen nan anam-amá ya nan abogadocha ay hi Tertulo.
Inmuycha as nan gobernador ta icharumcha hi Pablo.
2 Kun pay enpaayag nan gobernador hi Pablo, enlapon Tertulo ay nangicharum
kan hiya. Kenalina, “Machayaw ay Gobernador Felix, kiapú as nan laingmu ay
mangetortoray kan chakami, nafiayag ay natalna nan fiyagmi hena, ya ongor us nan
enpaiyam-ammam henan nauy ay nasyon.
3 Isunga as nan am-in ay ay-ayanmi, figfikunmi nan am-in ay en-enatmu, ya munya-
man kami as solet kan he-a.
4 Achek laychun ay taktakun he-a, ngem mu mafialin, anosam man paat ay manngor
as nan akét ay ifiakiami.
5 “Naammuwanmi ay kun payat omaabkor na ay taku ya lumulumu as kuru as nan
chiyuycha Judio as nan uray ngachana ay lukiar asna's luta. Hiya nan mangepangpan-
guru as nan bunggoy nan usa ay i-Nazaret.
6 Penachasna us ay luketan nan Templo, ngem tiniliwmi hiya. [Chami numnumun ay
mangokóm kan hiya ay maiyunud as nan mismu ay lintig takú.
7 Ngem nan komander ay Lisias at enmali ya enpalabkisna hiya ay nangek-ak kan
chakami.
8 Infilina as nan chiyuycha muncharum kan hiya ay omalicha as nan sangwanam.]
Mu fistikiarum hiya, mafialinmu ay maammuwan ay tit-iwa am-in nan charummi kan
hiya.”
9 Nan iib-ana ay Judio at naetapicha as nan chiyuy ay charum, ya infiakiacha ay tit-iwa
chaná am-in.
10 Kun pay sininyasan nan gobernador hi Pablo ay munkali, tinumfor hiya,
“Machayaw ay Gobernador, ammok ay ongor ay tawwun nan nun-ok-okomám henan
nasyon ay anna. Isunga naragsakak ay manfor as nan enpafiasorcha kan ha-un.
11 Narakam ay mapaneknekan ay mismu ay achi nasorok as hinpuru ya chuwa ay
urkiw nan inmuy nunlapu as nan enmabratak ad Jerusalem as nan uyku nunchayawan
kan Apo Dios.
12 As nan kawad-ak as Templo, maid as nan chiyuycha mangicharum kan ha-un nan
nangila kan ha-un ay nakesongsongfiat as nan kumpurmi ay taku, winnu nangurkuru
as tataku as nan chiyuycha senagoga, winnu as nan kumpurmi henan siyudad.
13 Maid us maepailacha kan he-a as pammaneknek ay tit-iwa nan nauy charumcha
ad wani kan ha-un.
14 Ngem nauy nan ipudnok kan he-a: Chaychayawok hi Apo Dios ay Dios nan kaap-
uwanmi babaen as nan mangun-unuchak as nan makali un Charan Apo Jesus ay
kenalen nan iib-ak ay Judio un achi ustu. Ngem uray mu hiyasa, afurotok us am-in nan
naisurat as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy.
15 Nan namnamaok ay pachong nan namnamaun chatona ay tataku at hi Apo Dios
nan mangtaku as nan am-in ay nunkatuy manipud as nan utúy ay nalintig ya achi
nalintig.
16 Isunga kanayon ay epapatek ay mangekaman as ammay ta nacharos chi num-
numku as nan mangiilan Apo Dios ya nan tataku.

17 “Kun pay inmuy chi kaat ay tawwun ay namamaichak ad Jerusalem, nunfiangachak hid-i ay mangiyuy as nan siping as nan chiyuycha kailiyak ay makasapor ya mangichat as nan chiyuycha chatonku kan Apo Dios as Templo.
18 As nan chak mangekamanan as na, ininchananak as nan tapen nan Judio ay nurpu ad Asia. As nan hiyachi, karkarpasku ay nangekaman as nan iniili ay ukiali takú ay Judio maepangkep as panagcharos. Maid poros ongor ay tataku ay naetatapi kan ha-un ya maid us kuru.*
19 Nan hanacha Judio ay nurpu ad Asia ay wacha as nan hiyachi at chicha koma nan omali hena ay mangicharum kan ha-un kan he-a mu wachay kumpurmi as epafiasorcha kan ha-un.
20 Winnu kikiad man nan nauycha tataku hena nan mangifiakia mu ngachanay naanapancha as fiasorku as nan tenmakchukiak as nan sangwanan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ad Jerusalem.
21 Maid met, omangkiay nan nauy usa ay nangifukiawak as nan sangwanancha un, ‘Nan namnamaok at matakuntu nan nunkatuy manipud as nan utúy.’ Hiyasa nan kiapúna ay chaak maokóm ad wani as nan sangwananyu.”†
22 Hi Gobernador Felix ay ongor chi ammuna maepangkep as nan makali un Charan Apo Jesus at enpakinakna nan kason Pablo, ya kanana, “As nan omaliyan Lisias ay komander chi sosorchachu at enongnongkuntu nan kasom.”
23 Angkiay ya infilina as nan kapetan ay makuwarchaan hi Pablo, ngem ettana hiya as akét ay wayawayana, ya parufusana nan kiakiayyumna ay mangiyuy as kasaporana.
24 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, enmali cha Felix kan asawana ay Drusila ay usa ay Judio. Enpaayagna hi Pablo ya chinumngor as nan infiaagna maepangkep as nan pammati kan Cristo Jesus.
25 Ngem as nan cha mangelawlawakian Pablo as nan maepangkep as nan kenalintig, nan panang-etpor as nan laylaychun nan achor ya nan umchanantu nan urkiw ay mangokomán Apo Dios as nan tataku, inmugyat at hi Felix, ya kanana, “Ustu sa! Uyka ud-ay. Epaayagkuntu kasin he-a mu wachay timpok.”
26 Namnamauna us ay pasoksokan Pablo hiya. Isunga kanayona ay enpaayag hi Pablo ya tenagtakiatforna hiya.
27 Kun pay inmuy chi chuwa ay tawwun, naesokat hi Porcio Festo kan Felix ay mungobernador. Kiapú ta laychun Felix ay palaylaychun nan chiyuycha Judio, inukiayna hi Pablo as pagfiaruchan.

25

Nan Chinmawatan Pablo Ay Maiyuy Hiya As Nan Emperador

1 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw nunlapu as nan inumchanan Festo ay mungobernador ad Cesarea, enmabrat hiya ad Jerusalem.
2 Hid-i ay inmuy kan Festo nan anap-apon chi papachi ya nan anap-apon chi Judio ay uy mangicharum kan Pablo.
3 Nunpakaasicha kan Festo ay ifiaorna hi Pablo ad Jerusalem ta hid-i nan mangokománcha as nan kasuna, tay nuntuturakiancha ay patayun hiya as nan charan.
4 Ngem tinumfor hi Festo, “Hi Pablo at kukutug ay usa ay makukuwarchaan ad Cesarea, ya achi mafiayag at munfiangachaktu hid-i.
5 Isunga parufusunyu nan tapen nan mafigfigfig kan chakayu ay makichayyu kan ha-un ad Cesarea, ya mu wachay enat tosa ay taku as achi ustu, hid-i nan mangicharumancha kan hiya.”

---

* **24:18** Ara. 21: 17-28 † **24:21** Ara. 23:6

6 Kun pay nakepagyan hi Festo as achi umuy as waru winnu hinpuru ay urkiw ad
Jerusalem, nunfiangad ad Cesarea. As nan kafikiatana, tenmokor hiya as nan mun-ok-
okomána, ya enpaayagna hi Pablo.
7 Kun pay inumchan hi Pablo, nan chiyuycha Judio ay enmali ay nurpu ad Jerusalem
at tenmakchugcha ay nangarufong kan hiya. Ongor chi chagsun ay enpafiasorcha kan
hiya ay achicha poros mapaneknekan ay tit-iwa.
8 Angkiay tinumfor hi Pablo ay nangekalintikian as achorna, “Maid poros en-enatku
as achi ustu ay maekontra as nan lintig nan Judio winnu as nan Templo winnu as nan
Emperador.”
9 Ngem kiapú ta lenayad Festo ay mangpalaylayad as nan chiyuycha Judio, senarud-
sudna kan Pablo, “Ay laychum ay umuy ad Jerusalem ya hid-i nan mangfistikiarak kan
he-a maepangkep as nan kasom?”
10 Ngem kenalen Pablo kan hiya, “Nananauyak met as nan sangwanam ay pannakaa-
chor Emperador, ya nauyak as nan mun-ok-okomán ay hena nan masapor maokomák.
Ammom met ay ustu ay maid poros en-enatku as nan iib-ak ay Judio as achi ustu.
11 Mu wachay enatku as libfengna as matuyak, achek elayawan sa ay chusa. Ngem mu
maid kenatit-iwan nan enpabpafiasorcha kan ha-un, maid kalibfengan chi kumpurmi
ay taku ay mangipurang kan ha-un kan chicha. Nan Emperador ad Roma nan chawatok
ay mangokóm kan ha-un.”
12 Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Festo as nan chiyuycha totoray ay kafi-
achangna, tinumfor kan Pablo, “Kiapú ta chinawatmu ay nan Emperador nan
mangenongnong as nan kasom, kan Emperador pay ngarud nan ay-ayam.”

Nan Nangifiag-an Festo As Nan Maepangkep Kan Pablo Kan Ari Agripa

13 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, cha Ari Agripa kan Bernice ay sunúdna at
inumchancha ad Cesarea ta uycha pakomostaun hi Festo ay fiarú ay gobernador hid-
i.
14 Kun pay inmuy chi ongor ay urkiw ay nakepapagyanancha hid-i, enlawlawag
Gobernador Festo kan Ari Agripa nan maepangkep as nan kason Pablo. Kenalina,
“Wacha nan laraki ay fiarud hena ay tenaynan Felix.
15 As nan enay-ayak ad Jerusalem, nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amán chi
Judio at incharumcha hiya, ya chinawatcha ay epapatuyku kanu hiya.
16 Ngem kenalek kan chicha un fiakun ukialen chi Romano ay mangipurang as nan
naicharum as nan tukún sakbay munsesennakiangcha as nan chiyuycha nangicharum
kan hiya ya mawad-an hiya as chansana ay manongfiat as nan charumcha kan hiya.
17 Isunga as nan nakealiyancha kan ha-un hena, chaanku tenaktak nan kasuna. As
nan kafikiatana, tenmokorak as nan mun-ok-okomák, ya enpaayagku nan fiarud.
18 Kuncha pay tenmakchug nan chiyuycha nuncharum ay munkali, ka-anak mu
wacha paat chi mangotettet as enatna ay epafiasorcha kan hiya, ngem maid met.
19 Kun at wachay tapen chi maekontra kan hiya ay maepangkep as nan mismu ay
relihiyoncha ya maepangkep as nan nakin ngachan as Jesus ay natuy ay kenalen Pablo
un nataku manipud as nan utúy.
20 Kiapú ta achek maenongnong nan nauy ay kasu, senarudsudku kan Pablo mu
laychuna ay umuy ad Jerusalem, ya hid-i nan mafistikiaran nan kasuna.
21 Ngem kuna at chinawat ay makuwarchaan ya enongnong nan Emperador nan
kasuna. Isunga enpakuwarchak hiya inkiana mafialin ay ifiaorku hiya as nan Emper-
ador.”
22 Angkiay kenalen Ari Agripa kan Festo, “Uray ha-un at laychok mismu ay chungrun
nan ifiakian tosa ay taku.”
“As wiet at chungrumtu nan ifiakiana,” kenalen Festo.

23 Isunga as nan kafikiatana, enmali cha Ari Agripa kan Bernice ay nunfiafiachu as
anam-ammay, ya nunmarchacha patí nan chiyuycha komander chi sosorchachu ya nan
anap-apo henan siyudad ay sungkop as nan mun-ok-okomán. As nan sinungkopancha
am-in, infilin Festo ay epaskopcha hi Pablo.
24 Kuncha pay enpaskop hi Pablo, kenalen Festo, "Machayaw ay Ari Agripa ya chakayu
am-in ay wacha hena, mailayu na ay taku. Hi tona nan incharum am-in nan chiyuycha
Judio kan ha-un ad Jerusalem ya uray hena. Infugfukiawcha un achi kis-an mataku pay
hiya.
25 Ngem maid met naanapak as enatna's fiasor as kiapón chi maepapatuyana, ya
kiapú ta chinawatna ay nan Emperador nan mamistikiar as nan kasuna, enkeddengku
ay maiyuy hiya hid-i.
26 Ngem maid ammok as ustu ay isuratku kan Emperador as maepangkep kan hiya.
Isunga enpaiyalek hiya hena as nan sangwananyu am-in, kaskasin kan he-a Ari Agripa
ta mu marpas nan mamistikiaran takú kan hiya at wachay maisuratkuntu.
27 Tay nan wacha as numnumku at maid kotkotokna mu ipurangku nan fiarud as nan
Emperador mu maid ustu as maifisaran nan naepafiasor kan hiya."

26

Hi Pablo As Nan Sangwanan Ari Agripa

1 Angkiay ya kenalen Ari Agripa kan Pablo, "Mafialinmu ay ekalintikian nan mismu
ay achormu." Tenag-uy Pablo nan limana ay mangepakinak as nan tataku, ya senong-
fiatana nan enpafiasorcha kan hiya. Kenalina,
2 "Machayaw ay Ari Agripa, mu maepangkep as nan am-in ay charum nan nauycha
Judio kan ha-un, ifilangku ay nakiasatak ay manongfiat as nan sangwanam ad wani,
3 kaskasin tay ammom as solet nan am-in ay iniili ay ukialen chi Judio ya nan
masussusumaan takú. Isunga chawatok ay anosanak koma ay chungrun.
4 "Ammon am-in nan Judio nan panagfiyagku nunlapu as nan kaongak, tay nakii-
iliyak kan chicha henan ilimi ya ad Jerusalem.
5 O, am-ammuwak kan chicha as nafiayag. Mu laychuncha, mafialincha ay
paneknekan ay nan panagfiyagku at maiyunud ay ustu as nan istriktu as solet ay
relihiyon takú ay wacha as nan bunggoy nan Fariseo.
6 Nauyak hena ad wani ay cha maicharum, tay wachay namnamak ay tongparun Apo
Dios nan enkarina as nan kaap-uwan takú ay mataku nan nunkatuy manipud as nan
utúy.
7 Nan matongparan nan nauy kari nan namnamaun nan hinpuru ya chuwa ay tribu
takú ay awatuncha as nan mangepapasnekancha ay munchaychayaw kan Apo Dios as
inurkiw ya lenafi. Machayaw ay Ari, kiapú ta afurotok nan nauy ay namnama, hiyana
nan kiapúna as nangicharuman nan chiyuycha Judio kan ha-un.
8 Adchi paat t'uyyu likiatun ay mangafurot ay takuwun Apo Dios nan nunkatuy
manipud as nan utúy?
9 "Uray ha-un ay mismu ad kasin at ka-anak un masapor atok nan am-in ay mangkon-
tra as nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ay i-Nazaret.
10 Hiyasa challu nan en-enatku ad Jerusalem. Inchat pay nan anap-apon chi papachi
kan ha-un nan pammarufus ay mangepafiarud as nan ongor ay omaafurot. Kuncha pay
maekeddeng ay maepapatuy, usaak ay nangiyafud.
11 Namen ongor ay chinusak chicha as nan am-in ay senagoga, ya penachasku ay
namelet kan chicha ay mangesaot as nan pammaticha kan Apo Jesus. Kiapú ta ongor
chi fungatku kan chicha, inmuyak pay henan chiyuycha achawwi ay siyudad chi Gentil
ay mangpalikiat kan chicha.

12 “Isunga nunfiaatak ad Damasco ay wacha kan ha-un nan kalibfengan ya pammarufus ay nurpu as nan anap-apon chi papachi.
13 Kun pay nunkiawa as nan kawad-ak as nan charan, machayaw ay Ari, kalina at ya inilak nan silaw ay nurpu ad chaya ay kaskasin sumili mu nan urkiw ay nangliwus kan ha-un ya nan kakadwak.
14 Kun kami pay natu-ug am-in as nan luta, chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un as nan kalen chi Hebreo, ‘*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun? Nan achormu at pay iwa nan cham parpalikiatun ay kaman as nan nuwang ay manatchat-ong as nan subsub nan arachu.*’
15 “Senarudsudku, ‘Anan ngachanmu, Apo?’
“Tinumfor nan Apo, ‘*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.*
16 *Ad wani, tomakchugka. Nunpailaak ay mangchutok kan he-a ay munserfi ya mangpaneknek as nan inilam kan ha-un ad wani ay urkiw ya nan epailaktu kan he-a as tapen chi urkiw.*
17 *Esarakaktu he-a as nan iib-am ay Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay mangifiaorak kan he-a.*
18 *Ifiaorku he-a ay manilaw as numnumcha as nan maepangkep kan ha-un ta chukkiancha nan ngongot ay panagnumnumnum ya nan pannakafialin Satanas, ya ta munsakongcha as nan silaw ya kan Apo Dios. Mu hiyasa, mapakawanchantu as nan fiasfiasorcha, ya maetapichantu as nan pinilen Apo Dios ay tatakuna babaen as nan pammaticha kan ha-un.*’ Hiyana nan kenalen Jesus kan ha-un.
19 “Isunga machayaw ay Ari Agripa, chaanku senokel nan enpailan Apo Dios kan ha-un ay nurpu ad chaya.
20 Nun-ekasabaak on-ona as nan tataku ad Damasco, angkiay ad Jerusalem, ya henan intiru ay probinsiya ay Judea ya uray as nan chiyuycha Gentil. O, enkaskasabak kan chicha ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfiasorcha, munsakongcha kan Apo Dios, ya atuncha nan ammay ay mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawicha.
21 Hiyana nan kiapúna as naniliwanak as nan chiyuycha Judio as nan kawad-ak as nan Templo, ya nangpachasancha ay mangpatuy kan ha-un.
22 Ngem finadfiadnganak kan Apo Dios uray inkiana ad wani ay urkiw. Isunga nauyak hena ay nangatakchug ay cha mangepaneknek as nan am-in ay tataku ay apapud winnu nangangatu. Nan chak ifiagfiakia at munpachong as nan kenarkalen nan chiyuycha pomapadtu ya nan kenalen Moises ay ommattu.
23 Tay enpadtucha ay nan Cristo at masapor munlikiat ya matuy. Enpadtucha us ay hiyantu nan omon-ona ay mataku manipud as nan utúy ta silawana nan numnum nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil as nan maepangkep as nan mangesarakanan Apo Dios kan chicha.”*
24 As nan cha mangekalintikian Pablo as achorna, finudtakan Gobernador Festo hiya. Kenalina, “Natongokka Pablo! Nan ongor ay sinurom nan cha manongok kan he-a!”
25 Ngem kenalen Pablo, “Chaanak natongok, machayaw ay Gobernador Festo! Nan chak met ifiagfiakia at tit-iwa, ya takuwak ay ustuy numnumna.
26 He-a Ari Agripa at ammom met nan maepangkep as nan nauycha, ya mafialinku ay ifiakia kan he-a ay maid ugyatku. Siguraduwak ay mailam chaná am-in, tay chaan naetatafun nan enommatancha.
27 Ari Agripa, ay afurotum nan insurat nan chiyuycha pomapadtu? Ammok ay afurotum.”
28 Nunkanan at Ari Agripa kan Pablo, “Nakkuran ka! Ay kunmu ka-anan un henkemad chi mangawisam kan ha-un ay munfialin as Kristiano?”
29 Angkiay tinumfor hi Pablo, “Henkemad man winnu mafiayag, ekararagku kan Apo Dios ay fiakun he-a yangkiay ngem uray us nan am-in ay cha munchungchungor kan

* **26:23** Isa. 9:2; 42:6; 49:6

ha-un ad wani ay urkiw at komaman kayu koma am-in kan ha-un ay omaafurot kan Cristo omangkiay nan achiyu makor-onganan."
30 Angkiay ya tenmakchug nan ari, nan gobernador, hi Bernice ya am-in nan naketo-
tokor kan chicha.
31 As nan nak-akancha, natatakiatforcha, "Maid met payat enat tona ay taku as
libfengna ay uy maepapatuyan winnu maifiaruchan."
32 Kenalen Agripa kan Festo, "Nailufus na koma ay taku mu kuna chaan chinawat ay
nan Emperador nan mangenongnong as nan kasuna."

27

Nan Nunligwatan Cha Pablo Ay Umuy Ad Roma

1 Kun pay inumchan nan naekeddeng ay urkiw ay umuyanmi ad Italia, inpurangcha
hi Pablo ya nan tapen nan fiarud kan Julio ay usa ay kapetan nan sosorchachu as nan
makali un Bunggoy Emperador.*
2 Angkiay uy kami nunlukian as nan papor ay nurpu ad Adrumeto ay kiayud
munligwat ay umuy henan mangiyaw-awniyan chi papor henan probinsiya ay Asia.
As nan nunligwatanmi, nan kadwami at hi Aristarco ay i-Tesalonica henan sakop nan
Macedonia.
3 As nan kafikiatana, inumchan kami ad Sidon. Kiapú as sug-ang Kapetan Julio kan
Pablo, penarufusana hiya ay uy nangila as nan kiakiayyumna hid-i ta maettan hiya as
kasaporana.
4 Kun kami pay kasin nunligwat ad Sidon, nar-os nan papor as apét senakiangan nan
Chipre, tay kun chakami sisib-atun as angin.
5 As nan kinumchanganmi henan fiayfiay ay naeesnop henan probinsiya ay Cilicia ya
Pamfilia, inumchan kami ad Mira ay siyudad henan probinsiya ay Licia.
6 Hid-i nan nanginchanan Kapetan Julio as nan papor ay nurpu ad Alejandria ay
kiayud umuy ad Italia, at hiyachi nan nangilukianana kan chakami.
7 As nan kaat ay urkiw, inyar-arunuy nan papor ay nunlurukiananmi, ya napalikiatan
ay inumchan henan ili ay Cnido. Kiapú ta sisib-atunmi pay laing nan angin, chaanmi
inturuy ay naesnop hid-i. Isunga kunmi at inuy as apét filáng, at nar-os kami ad Salmon
henan luta ay Creta ay liniliwus nan fiayfiay.
8 Nalikiatan kami ay nangoolet henan fiayfiay ad Creta inkiana inumchan kami henan
lukiar ay makali un Ammay as Mangiyaw-awniyan chi papor ay asnop henan ili ay
Lasea.
9 Nafiayag chi nataktakanmi hid-i, ya kenmauugyat at ay munpapor ay kumchang
henan fiayfiay, tay kahipuwak ay hiyasa nan narpasan nan Urkiw ay Mun-ayunaran.†
Isunga finag-an Pablo chicha,
10 "Iib-a, mailak ay mu ituruy takú ay kumchang henan fiayfiay ad wani, ongor nan
maiwagkia ay karkia takú, ya machachaeltu nan nauy papor, ya mafialin ay wachacha
us chi matuy."
11 Ngem kaskasin chinumngor nan kapetan chi sosorchachu as nan kenalen nan
nunkuwa ya as nan kenalen nan kapetan as nan papor mu as nan kenalen Pablo.
12 Achi ammay nan mangiyaw-awniyan chi papor as nan kahipuwak. Isunga kaongo-
ran kan chakami nan nangiyafud ay mangituruy ta mu mafialin at umchan kami koma
ad Fenix. Tay ad Fenix nan kawad-an nan usa ay mangiyaw-awniyan chi papor ad Creta
ay achi manasara as nan kurpuwan chi angin.

---

* **27:1** Nan "Bunggoy Emperador" at unum kiasot ay sosorchachu nan membrona. Nan tukún ay ngachana at "Sosorchachon Augusto". Kun pay hi Augusto at hiya hi Cesar Augusto ay nunchinamag ay emperadorcha. † **27:9** Nan "Urkiw ay Mun-ayunaran" at maselselebrar as nan tapos chi Septembre winnu munlapu as nan Octobre ay timpon chi kahipuwak.

Cha Pablo As Nan Fiayfiay As Nan Pinmuwakana

13 Kun pay enmali nan nakapuy ay angin ay nurpu as apét filáng, ka-anancha mu
mafialincha ay tongparun nan planucha. Isunga inkuyudcha ay nangetag-uy as nan
lanchok ay nangepapakinak as nan papor, at enooletmi ad Creta.
14 Ngem kun pay chaan nafiayag, kalina at ya enmali nan puwak ay nurpu as nan
ngaton nan Creta.
15 Kun pay naiturchun nan papor, ya achina at sisib-atun nan chiyuy puwak, in-
yangkiayanmi, ya kun kami naituturchun.
16 Kun kami pay nar-os henan luta ay Cauda ay liniliwus chi fiayfiay, enmolet kami as
apét filáng. As nan hiyachi, uray nalikiatan kami as solet at naetag-uy ya naetakudmi
nan fianfian-ug ay fiangka ay cha ikuykuyud nan papor.
17 Kun pay narpas ay naetakud nan fiangka, penotepotancha ay ustu nan papor as
anad-acha ay tali ta achi makiakkiak. Kiapú ta inyugyatcha nan maichusngoran nan
papor as nan lenagkian henan olet nan Sirte, kensopcha nan afilug ay lopot ay hiyasa
nan iturturchun nan angin, ya kun as mangiyuyan nan angin kan chakami.
18 Kutug ay napigsa as solet nan puwak. Isunga as nan kafikiatana, inchus-orcha nan
tapen nan karkia henan fiayfiay ta yumapyap-iw nan papor.
19 As nan maekatlu ay urkiw, inwagkiacha nan tapen nan lamenta ay maosar as nan
papor henan fiayfiay.
20 Kunmi pay chaan inil-ila nan urkiw ya nan chiyuycha taraw as nan ongor ay urkiw,
ya kutug us ay napigsa nan puwak, maid poros namnamami ay maesarakan.
21 Kiapú ta kaat ay urkiw ay chaancha nangnangan, tenmakchug hi Pablo as nan
sangwanancha, ya kanana, “Iib-a, mu kun kayu chinumngor as nan kenalek ya chaan
takú nunligwat ad Creta, maid koma nachachael ya naiwagkia.
22 Ngem uray mu hiyasa, pangaasiyu ta papigsaunyu nan numnumyu, tay maid
matuy kan chakayu omangkiay nan papor as machachael.
23 Tay ad kia-u, nan usa ay anghel Apo Dios ay nakius-usaak ya chaychayawok at
tenmakchug as nan kawad-ak.
24 Kenalen nan anghel kan ha-un, ‘Achika umugyat, Pablo. Masapor tomakchugka as
nan sangwanan nan Emperador. Kiapú ta hi Apo Dios at sinug-angan chaká, sug-angana
us nan am-in ay kalukianam ya maid matuy kan chicha.’
25 Isunga papigsaunyu nan numnumyu ay iib-a, tay muntalekak kan Apo Dios ay
maekamantu nan kaman as nan kenalina kan ha-un.
26 Ngem kapeletan ay maesadsad nan papor henan usa ay luta ay liniliwus chi
fiayfiay.”
27 As nan maekahinpuru ya opat ay lafi, kukutug kami ay cha iturturchun nan puwak
henan fiayfiay ay makali un Adriatico. Kun pay kiayud tongan chi lafi, ninumnum nan
chiyuycha munchunchunu as nan papor un kiayud kami maesnop henan luta.
28 Isunga linkudcha nan kaposongna, ya naammuwancha ay umuy as turon puru ya
unum ay metros. Kun kami pay naslig as akét, kasincha linkud, ya umuy as chuwan
puru ya pitu ay metros.
29 Kiapú ta inmugyatcha ay maichusngor nan papor as nan chiyuycha fiatu, inuy-
uychay opat ay lanchok ay naetatakud as nan uchichen nan papor ta pakikinkuna.
Angkiay ya enkararagcha ay henkemad koma nan mafigtana.
30 Nan chiyuycha munchunchunu as nan papor at penachascha ay lomayaw. Isunga
kensopcha nan fiangka as nan chanum ay kamancha cha kospun nan tapen nan
lanchok as nan pangon nan papor.
31 Kenalen Pablo as nan kapetan ya sosorchachu, “Mu mak-ak nan hanacha
munchunchunu as nan papor, maidtu maesarakan kan chakayu.”

32 Isunga finsat nan sosorchachu nan tali ay naisisilu as nan fiangka, ya inukiaycha
ay maiyanud henan fiayfiay.
33 Kun pay cha mawaor, nunpakaasi hi Pablo kan chicha am-in ta mangancha.
Kenalina, “Hinpuru ya opat ay urkiw chi nunsusuuchanyu as kuminkan chi puwak, ya
inkiana ad wani at chaan kayu nangnangan.
34 Pangaasiyu ta mangan kayu ta pumigsa kayu. Maidtu uray usa kan chakayu as
matuy winnu masukiatan.”
35 Kun pay narpas ay kenalen Pablo na, enmara as tenapay, ya nunyaman kan Apo
Dios as nan sangwanancha am-in. Angkiay pinutput-ingna, ya enlapuna ay mangan.
36 Kun pay inilan nan iib-ana, pinmigsa nan numnumcha. Angkiay nangancha us am-
in.
37 Chuwan kiasot ya piton puru ya unum kami am-in ay nunlurukian as nan papor.
38 Kun kami pay am-in narpas ay nangan, inchus-orcha nan am-in ay naesasaku ay
trigo henan fiayfiay ta yomapyap-iw pay nan papor.

Nan Nachachaelan Nan Papor

39 Kun pay nafikiat, chaan enmatonan nan chiyuycha munchunchunu as nan papor
nan luta, ngem inilacha nan malakian ay lukiar henan olet nan fiayfiay. As nan hiyachi,
nuntuturakiancha ay mu mafialin at hid-icha ay esadsad nan papor.
40 Isunga nan chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha lanchok at finsatcha, ya
inkiascha as nan chanum. As nan chacha mangekamanan as sa, chacha us fokatan nan
chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha kaiw ay osaruncha ay mangetoróng as
nan papor. Angkiay penatakchugcha nan afilug ay lopot ta ituturchun nan angin ay
umuy as nan oletna.
41 Ngem naichusngor nan papor as nan tinmutunu ay lakian. Naitunak nan pangu, ya
maid atuna ay makaan. Nan uchichina at nakiakkiak kiapú as nan nanongchongparan
nan chiyuycha challuyon ay napigsa.
42 As nan hiyachi, nan plenaplanon nan sosorchachu at patayuncha nan am-in ay
fiarud ta maid usa as kumiyat ay lomayaw.
43 Ngem kiapú ta laychun nan kapetan chi sosorchachu ay mangesarakan kan Pablo,
enpawana ay tongparuncha nan planucha. Kuna at infilin ay nan chiyuycha makakiyat
at omagkiangcha as nan chanum omon-ona, ya kumiyatcha ay umuy as oletna.
44 Nan tapina at inmunudcha ay penmapakud as nan chiyuycha tabra winnu
nachachael ay parten nan papor. Hiyana nan enatmi am-in ay tenmakchang, ya maid
nurning kan chakami.

28

Hi Pablo Ad Malta

1 Kun kami pay tenmakchang, hiyachi nan nangammuwanmi ay nan luta ay anchi at
nangadnan as Malta.
2 Nan chiyuycha umiili hid-i at enpailacha nan pararu ay sug-angcha kan chakami.
Inyapuycha ay nangmangili kan chakami am-in, tay enlapuna ay umuchan ya tungnin.
3 Kun pay hi Pablo, uy nanmong as hinfiatak. As nan chana mangitunguwan as nan
apuy, fenmoknag at nan usa ay urug kiapú as nan atong nan apuy, ya intumtumna nan
liman Pablo.
4 Kun pay inilan nan umiili hid-i nan urug ay cha muntat-ayyon as nan liman Pablo,
natatakiatforcha, “Pomapatuy man na ay taku! Uray mu chaan nurning hiya henan
fiayfiay, nan dioscha ay makali un Nalintig at achina cha parufusun hiya ay mataku.”
5 Ngem inwaratken Pablo nan urug as nan apuy ay maid enom-ommat kan hiya.*

* **28:5** Mar. 16:18

6 Sisin-ud nan umili nan fumrorana winnu munkatutu-ukiana ay matuy. Ngem kun
pay nafiayag chi nanan-uchancha ya maid inilacha as enommat kan hiya, finaliwancha
nan numnumcha maepangkep kan hiya, ya kanancha, “Usa payat hiya ay dios!”
7 As nan sag-un nan lukiar ay enommatan nan hana at wacha nan lutan Publio ay
hiya nan ap-apu henan hana ay luta ay liniliwus chi fiayfiay. Enayakiana chakami as
afongna, ya ammay chi enatna ay nangmangili kan chakami as turu ay urkiw.
8 Hiyachi us ay timpu nan cha munpuchotan ya cha mun-etaiyan aman Publio
as chara. Inmuy hi Pablo as nan kawad-ana ya enkararakiana hiya. As nan
nangepatayana as nan limana kan hiya, enmammay.
9 Kun pay enommat na, am-in nan kahisasaket henan intiru ay luta ay anchi at
enmalicha kan Pablo, ya enmammaycha.
10 Ongor chi inchatcha as pangrispitucha kan chakami. As nan munligwatanmi,
ongor chi inyalicha as nan papor ay masapormi as nan munfiaatanmi.

Nan Inumchanan Cha Pablo Ad Roma

11 Kun pay inmuy chi turu ay furan, nunlukian kami as nan papor ay makali un Nan
Apel ay Dios ay nurpu ad Alejandria ay nafofoon ad Malta as nan kahipuwak.
12 As nan inumchananmi henan siyudad ay Siracusa, nagyan kami hid-i as turu ay
urkiw.
13 Nunlapu hid-i, inturuymi ay nunpapor, ya inumchan kami ad Regio. As nan
kafikiatana, kalina at ya wachay angin ay nurpu as apét filáng. As nan maekadwa ay
urkiw, inumchan kami ad Puteoli.
14 Hid-i nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot ay nangayag kan chakami
ay makepagyan kan chicha as pitu ay urkiw. As nan narpasan tona, inturturuymi ay
nanarcharan ay umuy ad Roma.
15 Kun pay chinngor nan iib-a ay omaafurot ad Roma nan chami omaliyan, nunlig-
watcha ay nanib-at kan chakami. Nan tapina kan chicha at nanarcharancha inkiana as
nan makali un Mun-el-elakwan ad Appio, ya nan tapina at inumchancha as nan makali
un Turu ay Chumawchawsan. Kun pay inilan Pablo chicha, nunyaman kan Apo Dios,
ya pinmigsa nan numnumna.
16 Kun kami pay inumchan ad Roma, penarufusan nan totoray hi Pablo ay magyan as
nan usa ay afong ya enpakuwarchacha as nan usa ay sorchachu.

Nan Naketakiatforan Pablo As Nan Chiyuycha Judio Ad Roma

17 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw, enpaamong Pablo nan anap-apon chi Judio.
As nan naamongancha, kenalen Pablo kan chicha, “Iib-ak, uray mu maid finmasorak
as nan pachong takú ay Judio winnu as nan iniili ay ukialen nan kaap-uwan takú,
natiliwak challu ad Jerusalem ya naipurangak as nan chiyuycha Romano.
18 Kunak pay finistikiar kan chicha, lenayadcha ay mangilufus kan ha-un, tay maid
naanapancha as kiapúna as mangpatuyancha kan ha-un.
19 Ngem kun pay kenontran nan chiyuycha pachongku ay Judio na, napeletanak ay
mangiyuy as nan kasok as nan Emperador uray maid charumku kan chicha.
20 Hiyasa nan nangepaayakiak kan chakayu ta makiinnilaak ya maketakiatforak kan
chakayu. Tay laychok ay epakaawat kan chakayu ay nan naifiaruchak at kiapú as nan
pammatek kan Jesus ay namnamaun takú ay kianak Israel.”
21 Angkiay kenalicha kan hiya, “Maid met naaw-awatmi as surat ay nurpu ad Judea
maepangkep kan he-a. Maid us enpadpachamag nan iib-a ay enmar-ali ay nurpu hid-i
winnu kenarkalicha as mangotettet maepangkep kan he-a.
22 Ngem uray mu hiyasa, laychunmi challu ay chungrun nan wacha as numnummu
maepangkep as nan bunggoy ay mangun-unud kan Jesus. Tay ammumi ay henan am-in
ay lukiar at kun maekontray cha kankanan nan tataku as nan nauy ay sursuru ay cham
un-unuchun.”

23 As nan nangtuturakiancha as nan urkiw ay kasincha maamongan, ongoongorcha
nan enmali as nan mamagyanan Pablo. Enlapon Pablo as nan wiet inkiana as nan
naschum ay mangelawlawag ya mangpaneknek kan chicha as nan maepangkep henan
muntorayan Apo Dios. Penachasna ay mangawis kan chicha ay omaafurot kan Apo
Jesus babaen as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu.
24 Nan tapina kan chicha at naawischa as nan kenalina. Ngem nan tapina at chaancha
enafurot.
25 Nakudkudwacha maepangkep as nan enlawlawag Pablo kan chicha, isunga nak-
akcha. Ngem sakbay mak-akcha, kenalen Pablo kan chicha, “Tit-iwa nan enpaifiakian
nan Espiritu Santo kan Isaias ay pomapadtu as nan kaap-uwanyu!
26 Kenalina,
‘Uyka, ya kanam as nan nauycha tataku, Uray mu chungruchungrunyu, achiyu challu
maawatan, ya uray mu ilailaunyu, achiyu challu maematonan,
27 tay tenmangken chi numnum chatona ay nunkasokel! Penonetancha nan in-
gacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu makailacha, makadngorcha, ya
makaawatcha, nunfiangadcha koma kan ha-un ta paammayok chicha.’†
28 Isunga masapor ngarud maammuwanyu ay wachacha nan infiaor Apo Dios ay uy
mangifiakia as nan maepangkep as nan atuna ay mangesarakan as nan chiyuycha
Gentil. Chumngorchantu!”
29 [Kun pay kenalen Pablo na, nak-ak nan chiyuycha Judio, ya nunsidlay atuncha ay
masososek.]
30 Nagyan hi Pablo hid-i as chuwa ay tawwun as nan afong ay ab-afiangana, ya
menangilina nan am-in ay inmuy kan hiya.
31 Enkaskasabana nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya insursuruna nan
maepangkep kan Apo Jesu Cristo. Naturud hiya, ya maid nangepawpawa kan hiya as
nan hanacha en-enatna.

† **28:27** Isa. 6:9-10

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Roma
A. Nan Omona Ay Ammuwun Maepangkep Kan Pablo Ya Nan Sursuratna

Nan maepangkep as nan fiyag Pablo at mafiasa as nan liblu ay En-enat Nan Apostoles. As nan hana ay liblu, enpakaammon Lucas nan maepangkep as nan enmafurotan ya nunfiabfiaatan Pablo as nan uyna nun-ekaskasabaan ad Asia, Bitinia, Capadocia, Macedonia ya ad Acaya. Angkiay ya enpakaammon us Lucas nan enommat kan Pablo ay fiarud as nan chana umuyan ad Roma.

Babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infiaten Pablo nan ongor ay suratna as nan chiyuycha omaafurot. Nauycha nan sursuratna:

1. Nan suratna as nan chiyuycha i-Roma (A.D. 57-58)
2. Nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto (A.D. 55)
3. Nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto (A.D. 56)
4. Nan suratna as nan chiyuycha i-Galacia (A.D. 40-49)
5. Nan suratna as nan chiyuycha i-Efeso (A.D. 60-62)
6. Nan suratna as nan chiyuycha i-Filipos (A.D. 62-63)
7. Nan suratna as nan chiyuycha i-Colosas (A.D. 60-62)
8. Nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Tesalonica (A.D. 50-52)
9. Nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha i-Tesalonica (A.D. 52-53)
10. Nan omona ay suratna kan Timoteo (A.D. 64-66)
11. Nan maekadwa ay suratna kan Timoteo (A.D. 67)
12. Nan suratna kan Tito (A.D. 64-66)
13. Nan suratna kan Filemon (A.D. 60-62)

B. Nan Omona Ay Ammuwun As Nan Nauy Surat

Nan nauy ay surat at insurat Pablo para as nan chiyuycha omaafurot kan Cristo ay wacha henan siyudad ay Roma. Nan nauy ay siyudad nan kaad-achaan ay siyudad ad Italia, ya hena us nan kawad-an nan emperadorcha ay makali un “Caesar”.

Uray mu chaan pay inumchan hi Pablo ad Roma, wachacha challu nan omaafurot kan Cristo ay naamong hid-i ay nurpu ad Judea, Asia ya Africa. Wachacha us nan tapina kan chicha ay tanig ay i-Roma ay Gentil ay naetapi as nan chiyuycha enmafurot kan Cristo. Ongor chi layad Pablo ay mangfisita kan chicha ad Roma (1:10-11; 15:21-24) ta munsisinnurucha ya ta munfifinnachangcha. Kenalen Pablo ay penachasna ay umuy kan chicha (1:13), ngem narachaw hiya kiapú as nan ongor ay chununa ad Asia.

As nan nauy surat, laychun Pablo ay epakaammu as nan chiyuycha i-Roma ay maid poros tukún as kaesarakanan mu achi babaen as pammati kan Cristo yangkiay. Tay babaen as nan natuyana as nan koros at mawad-an nan tataku as chansa ay maesnop kan Apo Dios (3:21-22; 5:1-9). Uray mu ngachana nan atun nan taku ay mangepalintig as achorna, machusa challu hiya, tay chakus at nakafiasor, at nakekeddengan hiya ay matuy (7:14-24). Tay nan lintig at maid poros pannakafialina ay mangepalintig as taku (3:20-22).

Kun pay maepangkep kan chitaku, ad kasin, kaman chitaku kafusor kan Apo Dios (5:10). Ngem ad wani, kiapú as nan enat Jesus ay hiya nan pannakaachor takú kan Apo Dios, naiyesnop takú kan Apo Dios, ya naifilang takú as an-akna. Kiapú us kan Cristo, nawad-an takú as kalibfengan ay mangawag kan Apo Dios as “Ama” (8:15). Kiapú ta hiyana nan enatna para kan chitaku babaen kan Cristo, enpakpakaasen Pablo ay osarun takú nan fiyag ya achor takú ay munserfi as nan Apo (12:1). Masapor fialiwan takú nan chiyuycha manangisiw ay panagfiyag takú, ya eparufus takú ay hi Apo Dios

nan mangepafiarú as nan katataku takú ta ammuwun takú nan ustu ay laychun Apo Dios kan chitaku.

Kun pay maepangkep as nan chiyuycha Judio, as nan kapitulu 9-11, enlawlawag Pablo nan planon Apo Dios maepangkep as nan tukutukún ay nasyon asna's luta. Enpakaammuna ay nan nangachiyan nan chiyuycha Judio kan Cristo at achina kanan un maid at fiyagcha kan Apo Dios (11:1-6), tay hiyana nan sikud ay planuna ta nan chiyuycha Gentil at mawad-ancha as chansa ay maesnop kan Apo Dios (11:11), ya tay achi laychun Apo Dios ay wachay uray usa ay Judio winnu Gentil ay malitaw (11:30-32). Nan chiyuycha Judio at maepachongcha as nan chiyuycha panga ay senpak Apo Dios. O, enatna na ta wachay somaliping as fiarú ay panga ay munfunga as ongoongor (11:17-24). Ad wani, maid paspasikun Apo Dios as Judio winnu fiakun Judio, tay nan chiyuycha yangkiay omafurot kan Cristo nan maekari ay munfialin as an-akna.

Wacha challu nan kaesarakanan nan chiyuycha Judio. Mu omafurotcha kan Cristo, maetapichantu as nan pamilyan Apo Dios ay hiyasa challu nan sikud ay enkaren Apo Dios kan Abraham ad pus-uy. Isunga uray Judio winnu Gentil at kun usa nan Amacha ya mangesarakan kan chicha. As nan munfiangchantu Cristo Jesus ay mangara as nan tatakuna, maetapi takú am-in kiapú as nan pammati takú kan hiya (1:16-17).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-17
Nan Kiapúna Ay Masapor Chi Takuy Kaesarakanan 1:18-3:20
Nan Kenalintig Apo Dios 3:21-4:25
Nan Fiarú Ay Fiyag Kan Cristo 5:1-8:39
Nan Maepangkep As Nan Chiyuycha Judio 9:1-11:36
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 12:1-15:13
Nan Nun-ekaskasabaan Pablo 15:14-33
Nan Chiyuycha Anongos Ay Pakomosta 16:1-27

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay fiabfiaarun Cristo Jesus. Piniliyak kan Apo Dios as apostolna, ya chinutokanak ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan hiya.

2 Nan nauy Ammay ay Chamag at enkaren Apo Dios ad pus-uy ya naisurat as nan Kalen Apo Dios babaen as nan chiyuycha pomapadtuna.

3 O, nan nauy Ammay ay Chamag at maepangkep as nan Anak Apo Dios ay hi Apo takú ay Jesu Cristo. Mu maepangkep as nan katatakuna at nurpu hiya as nan kianak Ari David.*

4 Mu maepangkep as nan nasantowan ay kenadiosna, naepaila ay hiya nan mannakafialin ay Anak Apo Dios babaen as nan nangtakuwan Apo Dios kan hiya manipud as nan utúy.

5 Babaen kan Cristo, inchat Apo Dios nan grasyana kan ha-un, at nunfialinunak as apostol ay uy mangawis as nan tataku henan am-in ay nasyon ta afurotuncha ya tongparuncha hi Cristo ta maichayaw koma hiya in-inkiana.†

6 Uray chakayu ay wacha hesa ad Roma at naetatapi kayu us as nan tataku ay enayakian Apo Dios ay makius-usa kan Jesu Cristo.

7 Isunga nauy nan suratku kan chakayu am-in hesa ad Roma ay laylaychun Apo Dios ya pinilina ay munfialin as tatakuna.

---

* **1:3** Nan maepangkep as nan “karen Apo Dios” at maila as nan nauycha ay liblu: 2 Sam 7:12-16; Sal. 89:3-24; 132:17; Isa. 11:1-5; Jer. 23:5-6 † **1:5** Ara. 22:21; 26:15-18; Gal. 1:1

Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya‡ ya natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Munlaychan Pablo Ay Umuy Ad Roma

8 Nan omona ay ifiakiak at babaen as nan enat Jesu Cristo, munyamanak kan Apo
Dios kiapú kan chakayu am-in, tay nan chamag maepangkep as nan pammatiyu at
naammuwan henan am-in ay lukiar asna's luta.
9 Hi Apo Dios ay chak munserserfiyan as nan am-in ay numnumku ay
mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan Anakna at
paneknekana ay as nan am-in ay munkarkararakiak, chak ekarkararakian chakayu.
10 Chak chawchawatun kan Apo Dios ay mu eparufusna at makaaliyak challu hesa ay
mangfisita kan chakayu. Tit-iwa ay nafiayag ay laraychok ay mangfisita kan chakayu.
11 Tay ongor chi layadku ay mangfisita kan chakayu ta ifingayku kan chakayu nan
nurpu as nan Espiritu Santo ay bendisyon ay mangepapigsa as nan pammatiyu.
12 Nan laychok ay kanan at munpepennapigsa takú am-in as pammati. Mafiadnganak
kiapú as nan mangil-ak as nan pammatiyu ya mafiadngan kayu us babaen as nan
pammatek.
13 Chakayu ay iib-a, laychok ay epakaammu kan chakayu ay namen ongor ay ple-
nanok ay uy mangfisita kan chakayu, ngem inkiana ad wani, wacha nan cha mamaspas-
iw kan ha-un. Laraychok ay omali hesa ta wacha us komay awisok kan chakayu ay
omafurot ay kaman as nan enommat as nan chiyuycha Gentil henan tapina ay il-ili.
14 Wachay libfengku ay uy mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag as nan am-in
ay karasen chi tataku. O, wachay libfengku as nan chiyuycha nangangatu winnu ap-
apud ay tataku, ya as nan chiyuycha nakaachar ya chaan nakaachar.
15 Isunga laraychok ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag kan chakayu us hesa
ad Roma.

Nan Pannakafialin Nan Ammay Ay Chamag

16 Achiyak poros mafiain ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag, tay hiyana
nan kail-an nan pannakafialin Apo Dios ay mangesarakan as nan am-in ay omafurot.
Nan nauy ay chamag at naekasaba on-ona as nan chiyuycha Judio, angkiay ya as nan
chiyuycha Gentil.
17 Tay babaen as nan nauy Ammay ay Chamag at maammuwan takú nan atun Apo
Dios ay mangifilang as nan tataku as nalintig as nan mangiilana. Nan nauy ay kenalintig
at maifisar as nan pammati yangkiay, kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
"Nan taku ay infilang Apo Dios as nalintig babaen as nan pammatina at wacha kan hiya
nan fiyag ay maid patingkiana."§

Nan Am-in Ay Tataku At Fumafiasorcha

18 Hi Apo Dios ad chaya at enpakaammuna ay chusauna nan am-in ay achi omafurot
kan hiya ya nan am-in ay mangekamkaman as mangotettet. Tay nan chiyuycha
mangekaman as mangotettet at epapawachay maepakaammuwan nan kenatit-iwa
maepangkep kan hiya.*
19 Tay nan mafialin ay maammuwan maepangkep kan Apo Dios at naraka ay maam-
muwan, tay hi Apo Dios challu nan nangepakaammu kan chicha.
20 Tay nunlapu as nan nafiayangan nan nauy luta at naraka ay maawatan nan tataku
nan maepangkep as nan kenadiosna ya pannakafialina ay maid patingkiana uray

‡ **1:7** Nan laychun ay kanan nan "grasya" at bendisyon winnu maid maepachongan ay layad ya kenaanos, ya fiachang Apo Dios kan chitaku. § **1:17** Hab. 2:4; Gal. 3:11; Heb. 10.38 * **1:18** Sal. 14:1; 53:1; 73:11; Rom. 1:25; 2:15

mu achi maila hiya, tay maila as nan finayangna. Isunga maid panforcha ay achi mangammu as nan kenatit-iwa.
21 Tay uray aammucha ay wacha hi Apo Dios at kinukuratcha challu ay achi munchayaw ya munyaman kan hiya ay Dios. Ngem kun at nan numnumcha at nunfialin as maid kotokna, isunga ngenmongot as solet nan numnumcha.
22 Chacha kankanan un masilibcha, ngem nunfialincha met as maid am-ammucha.
23 Tay nan chinaychayawcha at fiakun hi Apo Dios ay achi matmatuy, ngem kun at nan enam-ammaancha ay didiosen ay kaman ilan chi taku ay matuy, kossel, animar, winnu munkadkachap ay finayang.†
24 Isunga inukiay Apo Dios chicha ay cha ud-ay mangekamkaman as manangotettet ay mawawacha as nan numnumcha ay laylaychuncha. O, inukiay Apo Dios chicha ta atuncha nan am-in ay karasen chi kafiafiain ay chacha atuatun as nan tunggal usa.
25 Hiyachi nan chacha at-atun, tay chinukkiancha nan kenatit-iwa maepangkep kan Apo Dios ta nan kinukutum nan afurotuncha. Tay nan chinaychayawcha ya nan nunserserfiyancha at as nan chiyuycha finayang Apo Dios, fiakun hi Apo Dios ay fumafiayang. Hi Apo Dios yangkiay nan wachay kalibfengana ay maichaychayaw in-inkiana! Amen.
26 Kiapú as sa, inukiay Apo Dios chicha ay mangekamkaman as nan kafiafiain ay laylaychun nan achorcha. Uray nan fianafiai at senokatancha nan ustu ay mangepapasan as lachok, ya kuncha at epapas nan lachokcha as nan pachongcha ay fianafiai.
27 Kaman us nan lanaraki at chinukkiancha nan layadcha as nan fianafiai, ya kuncha at epapas nan assi ay lachokcha as nan pachongcha ay lanaraki. Isunga ekaruchantu nan chusa ay maifiakiay as nan kaiisiw ay en-enatcha.
28 Kiapú ta chaancha finigfig hi Apo Dios, inukiay Apo Dios chicha ay mangnumnum as mangotettet ay cha atuatun, at hiyasa nan mangekamanancha as manangotettet ay achicha koma atun.
29 Kanayon ay chacha at-atun nan am-in ay ilan chi kenamangisiw, kenamangotettet, kenaakum ya kenamanang-abkor. Nangapposcha, pomapatuycha ya mannakisumsumacha, nunkasikapcha, munplanucha ay mamalikiat as pachongcha ay taku, omekak-alicha,
30 nangossotcha, ya ingoruncha hi Apo Dios. Maid rispitucha as uray ngachana ay taku, nunkapangascha ya nachayiwcha. Kanayon ay munnumnumnumcha as tapina ay ilan chi mangotettet ay atuncha, ya achicha poros chumngor as nan chanakchakorcha.
31 Maid poros ammay as numnumcha ya achicha poros mapiyar ay tataku. Maid layadcha ya sug-angcha as nan iib-acha.
32 Uray aammucha nan lintig Apo Dios ay machusa in-inkiana nan cha mangekamkaman as assisid-i, chacha pay laing iturturuy ay mangekaman. Fiakun yangkiay chachi, tay munlagsakcha mu unuchun nan tapina ay tataku nan cha mangekamkaman as assisid-i.

2

Nan Atun Apo Dios Ay Mun-okóm

1 Isunga chakayu ay oomsot, maid poros maepanforyu uray ngachana nan katatakuyu mu okomúnyu nan tapina, tay chayu us challu ekamkaman nan chacha at-atun. As nan chayu mangok-okomán kan chicha, nan achoryu challu nan chayu ok-okomún.
2 Ammu takú met ay nalintig ya ustu nan atun Apo Dios ay mangokóm as nan tataku ay mangekamkaman as assisid-i ay mangotettet.

† **1:23** Sal. 106:20; Isa. 46:1-7

3 Isunga mu okomúnyu nan chiyuycha mangekamkaman as assisid-i ay manangotet-
tet, ya assisid-i us challu nan chayu at-atun, ay kananyu un maelayawanyuntu nan
manusaan Apo Dios kan chakayu?
4 Figfikunyu met nan ongor ay fiachang ya tata-un Apo Dios kan chakayu. Ammuyu
met ay nan hana ongor ay kenaammay Apo Dios kan chakayu nan mangetoróng kan
chakayu ay munfiafiawi as nan fiasfiasoryu.
5 Nan kenatit-iwana at kunyu challu patatangkenun chi numnumyu ya achiyu
laychun ay munfiafiawi. Isunga chayu tapitapiyan nan chusayu as nan urkiw ay
manusaan Apo Dios as nan chiyuycha achi omaafurot. As nan hana ay urkiw, maila
nan ustu ay atun Apo Dios ay mun-okóm.
6 Tay gun-gunaanantu nan am-in ay tataku ay maiyunud as nan en-enatcha.*
7 Nan tataku ay mangepapasnek ay mangekaman as ammay ya mangiturturuy
ay manganap as kaichayawancha ay murpu kan Apo Dios ya manganap as nan
pannakawayawayacha as nan utúy at ichat Apo Dios kan chicha nan fiyag ay maid
patingkiana.
8 Ngem nan tataku ay nangekot ya achicha laychun ay mangtongpar as nan kenatit-
iwa, ngem kuncha at ekaman chi manangotettet as nan mangiilan Apo Dios at
chusauntu Apo Dios chicha as makasolet.
9 Awni at munlikiat ya malilifok nan am-in ay mangekamkaman as mangotettet,
kaskasin nan chiyuycha Judio ya uray nan chiyuycha Griego.
10 Ngem nan tataku ay mangekamkaman as ammay at ichattu Apo Dios nan talna ya
kaichayawan kan chicha, kaskasin nan chiyuycha Judio ya uray nan chiyuycha Gentil.
11 Tay hi Apo Dios at mapapchong nan atuna as nan mun-okomana.†
12 O, am-in ay finmasor at maisiyancha kan Apo Dios ta machusacha in-inkiana.
Nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu as nan Lintig Moises at achi ifisar Apo Dios
nan ekeddengna ay chusacha as nan hana ay Lintig. Kun pay nan chiyuycha Judio ay
nangammu as nan Lintig Moises at ifisar Apo Dios nan ekeddengna ay chusacha as nan
hana ay Lintig.
13 Tay fiakun nan chiyuycha munchungchungor yangkiay as nan Lintig nan ifilang
Apo Dios as nalintig as nan mangiilana, ngem kun at nan chiyuycha manongtongpar as
nan lintigna.
14 Uray achi ammon nan chiyuycha Gentil nan Lintig ay naichat kan Moises, mu
maiyunud challu nan panagfiyagcha as nan hanacha filfilin as nan Lintig ay ansa,
naepaila ay kaman lintig kan chicha nan numnumcha. O, assesa challu uray maid kan
chicha nan hana naisurat ay lintig.
15 Epailacha babaen as nan chacha ekamkaman ay wacha as numnumcha nan
infilfilin nan Lintig. Nan numnumcha us nan mangepaneknek kan chicha mu ustu
winnu achi ustu nan chacha at-atun.
16 Assesa nan ommat as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan am-in babaen
kan Jesu Cristo. O, okomúntu Apo Dios nan am-in ay tataku uray nan chaan naam-
ammuwan ay wacha as numnumcha. Hiyana us nan chak ifiagfiakia as nan chak
mangekaskasabaan as nan Ammay ay Chamag.‡

Nan Chiyuycha Judio Ya Nan Lintig

17 Chakayu ay iib-ak ay Judio, figfikunyu met kayman ay Judio kayu, ya muntalek kayu
ay esarakan chakayu kan Apo Dios kiapú as nan chayu manongtongparan as nan Lintig
ay inchatna kan Moises. Chayu us epangpangas ay tatakon Apo Dios chakayu.
18 Kananyu us un ammuyu nan laychuna ay atunyu ya naraing kayu ay munpili as
kaammayan, tay enacharyu nan Lintig.

---

* **2:6** Sal. 62:12; Prov. 24:12 † **2:11** Deut. 10:17; Ara. 10:34; Efe. 6:9 ‡ **2:16** Mat. 25:31-36; Jn. 5:22; Ara. 17:30-31; 2 Co. 5:10

19 Siguradu kayu pay ay chakayu nan mangisuru as nan tataku ay nunkafurag as nan
maepangkep kan Apo Dios ta masilawan nan ngongot ay numnumcha.
20 Kananyu un kafiaelanyu ay manukun ya mangisuru as nan tataku ay kaman
ongong-a ay achi nangammu as nan kenatit-iwa. Kananyu chi, tay nan munnunum-
numyu at ammuyu nan lintig Apo Dios ay kawad-an nan am-in ay kenasilib ya kenatit-
iwa. Ngem achiyu met ammu.
21 Mu hiyasa ay chakayu nan mangisursuru as nan tapina, adchi ngarud t'uyyu achi
isuruwan nan mismu ay achoryu? Chayu met ekaskasaba kan chicha un achicha
mangak-akiw, at adchi t'uy kayu cha mangakiw?
22 Chayu isursuru ay achicha umiwet, at adchi t'uy kayu cha umiwet? Achiyu met
kayman laraychun ay chaychayawun nan chiyuycha didiosen, ngem sungsungkop
kayu met as nan templocha ay mangakiw as nan chiyuycha wacha hid-i.
23 Chayu epangas ay wacha kan chakayu nan lintig Apo Dios, ngem chayu met ifiafiain
hi Apo Dios babaen as nan chayu manglablabsingan as nan hana ay lintig.
24 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Nan chiyuycha Gentil at chacha munkarkali as maifusor kan Apo Dios kiapú kan
chakayu ay Judio."§
25 Wacha met chi kotok nan nasugyatananyu mu tongparunyu nan lintig Apo Dios.
Ngem mu achiyu tongparun, maid kotokna, tay kaman kayu as nan chiyuycha Gentil
ay fiakun tatakon Apo Dios.
26 Kaman us as nan chiyuycha Gentil, uray chaancha nasugyatan, ngem mu tong-
paruncha nan lintig Apo Dios, ifilang Apo Dios chicha as tatakuna, tay infilangna chicha
as nasugyatan as nan numnumcha.
27 Isunga chakayu ay Judio, uray nasugyatan kayu as nan achoryu ya wacha kan
chakayu nan naisurat ay lintig Apo Dios, mu chayu pay laing lablabsingun nan hana
ay lintig at maokóm kayuntu ta machusa kayu. O, nan chiyuycha Gentil ay chaan na-
sugyatan ngem chacha challu tongtongparun nan lintig at chicha nan mangepaneknek
as nan fiasfiasoryu.
28 Tay nan tit-iwa ay tatakon Apo Dios at fiakun taku ay naiyanak as nan Judio ya
nasugyatan ay mamaila ay maekaman as nan achor.
29 Ngem nan tit-iwa ay Judio at nan taku ay nafiarfialiwan nan numnumna babaen as
nan Espiriton Apo Dios, fiakun nan mangtongparan as nan sugyat. Nan assena ay taku
at fiakun nan pachongna ay tataku nan mangichayaw kan hiya, ngem hi Apo Dios.

3

Nan Maepangkep As Nan Chiyuycha Judio (Rom. 9:4, 5)

1 Uy at wachay manarudsud un mu hiyasa ngarud, anan kotok ngay chi kenaJudiomi?
Winnu anan kotok nan nasugyatananmi?
2 O, ong-ongor met nan kotok nan kenaJudio. Omona, entalek Apo Dios kan chitaku
nan enpaisuratna ay kali.
3 Tit-iwa ay wachacha nan Judio ay achi mapiyar, ngem ay kun laychun tosa ay kanan
at achi us mapiyar hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina?
4 Fiakun hiyasa nan laychuna ay kanan! Tay uray nangutum am-in ay tataku at achi
poros mafialin ay munkutum hi Apo Dios.* Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana,
"Mu munkalika Apo Dios, maammuwan ay ustu nan cham kankanan. Mu wachay
mangepafiasor kan he-a, achika mafialin ay maamis."†

§ **2:24** Isa. 52:5; Ezek. 36:22 * **3:4** Deut. 4:23-27; 28:58-62; 2 Tim. 2:11-13 † **3:4** Sal. 51:4

5 Ngem mu nan mangotettet ay cha takú ekamkaman at narawag ay epailana nan
kenalintig Apo Dios, ngachana nan maifiakia takú? Ay kun achi nalintig hi Apo Dios
ay manusa kan chitaku? (Hiyana nan cha kankanan nan tapen nan tataku.)
6 Achi! Tay mu achi nalintig hi Apo Dios, anan atuna ay mang-okóm as nan am-in ay
tataku?
7 Ngem mafialin ay wachacha nan mangarkali, "Mu kiapú as nan kenangutumku at
kaskasin maila nan kenatit-iwan Apo Dios ya nan kaichayawana, adchi ngay t'uyak pay
laing makeddengan ay machusa?"
8 Nan tataku ay mangarkali as sa at kamancha cha kanan, "Atun takú nan mangotettet
ta fomoknag nan ammay."
Tit-iwa ay wachacha nan tataku ay mangarkali un hiyana kanu nan insurok, ngem
achi tit-iwa sa. Libfengna ngarud ay machusachantu.

Maid Nalintig As Nan Sangwanan Apo Dios

9 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Ay kaskasin ammay nan kasasaad nan Judio
as nan mangiilan Apo Dios mu nan Gentil? Achi! Tay infiafiakiak met ay am-in ay
tataku, Judio man winnu Gentil at cha etortorayan chi fiasor.
10 Tay hiyana challu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Maid poros uray usa ay taku as nalintig.
11 Maid makaawat ay ustu as nan maepangkep kan Apo Dios, ya maid manganap
ay mangam-ammu kan hiya.
12 Chinukkiancha am-in hi Apo Dios, isunga nunfialincha as tataku ay maid ko-
tokcha. Maid uray usa ay mangekaman as ammay."‡
13 "Nan tapakcha at kaman as nan nanatkafian ay lufok ay mun-akub, tay manangotettet
nan chacha kankanan."§
"Osaruncha nan chilacha ay mangallilaw as pachongcha ay taku, ya nan chacha
kankanan at chumachael ay kaman as nan puwison chi urug."*
14 "Kanayon ay chacha mun-itudtuchor ya finufungat chi chacha kankanan."†
15 "Malanlannigwatcha ay uy pomatuy."‡
16 "As nan kumpurmi ay ay-ayancha at wachay chachaeluncha ya panununguwun-
cha."§
17 "Maid poros ammucha ay makekappia as nan pachongcha ay tataku."*
18 "Achicha us ammu ay munchaychayaw kan Apo Dios."†
19 Hiyasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. Ad wani, ammu takú ay am-in ay
naisurat ay Lintig Apo Dios at naichat ta tongparun nan chiyuycha naichatana. Isunga
achi mafialin ay munpanfor nan uray ngachana ay taku ay mangali un maid fiasorna,
ya nan muntongparana at okomún Apo Dios nan am-in ay tataku.
20 Tay maid taku as ifilang Apo Dios as nalintig kiapú as nan chana manongtongparan
as nan lintig. Naichat yangkiay nan lintig ta mangammuwan nan taku ay hiya at wachay
fiasorna.

Nan Atun Apo Dios Ay Mangifilang As Nan Taku As Nalintig

21 Ngem ad wani, naepakaammu nan atun Apo Dios ay mangifilang as nan tataku
as nalintig as nan mangiilana, ngem fiakun kiapú as nan chacha manongtongparan
as nan lintigna. Nan nauy planuna at penaneknekan challu nan Lintig Moises ya nan
chiyuycha pomapadtu.
22 Ifilang Apo Dios as nalintig nan tataku kiapú as nan pammaticha kan Jesu Cristo,
tay mapapchong nan atuna as nan uray ngachana ay taku.

---

‡ **3:12** Sal. 14:1-3; 53:1-3; 143:2; Prov. 20:9; Ecl. 7:20; Rom. 3:23 § **3:13** Sal. 5:9 * **3:13** Sal. 140:3 † **3:14** Sal. 10:7 ‡ **3:15** Isa. 59:7-8 § **3:16** Sal. 36:1 * **3:17** Isa. 59:7-8 † **3:18** Sal. 36:1

23 Tay am-in ay tataku at finmasorcha, at kinmurangcha‡ as nan panang-aprobar Apo
Dios kan chicha.§
24 Ngem kiapú as nan grasyan Apo Dios ay inchatna kan chitaku, ifilangna chitaku as
nalintig babaen as nan nangwayawayaan Cristo Jesus kan chitaku.
25 Infiaor Apo Dios hi Jesu Cristo ay matuy ta ekarona nan chusan nan fiasfiasor takú
babaen as nan enmayas ay charana. Kiapú ta hiyasa, mafialin takú ay mapakawan
as nan fiasfiasor takú mu omafurot takú kan hiya. Enat Apo Dios chi ta epailana
nan kenalintigna ay mun-okóm. O, nalintig hi Apo Dios uray kuna enan-anosan nan
fiasfiasor nan tataku ad pus-uy ya chaana chinusa ay dagus chicha.
26 Ngem ad wani, enpailana ay chaana liniwliw-an nan chiyuycha fiasfiasor, ngem
kuna at entapi as nan fiasfiasor ay senakfiatan Jesus as nan koros. O, nalintig hi Apo
Dios as nan mangifilangana as nan am-in ay tataku as nalintig kiapú ta omafurotcha
kan Jesus.
27 Ad wani, ay mafialin ay epangas takú nan kenalintig takú? Achi! Tay fiakun as nan
manongtongparan takú as nan lintig nan maifilangan takú as nalintig, ngem babaen
yangkiay as nan pammati takú kan Cristo.
28 Tay afurotun takú ay babaen as nan pammati yangkiay nan maifilangan nan taku
as nalintig as nan mangiilan Apo Dios, ya fiakun as nan manongtongparan as nan lintig.
29 O, fiakun yangkiay nan chiyuycha Judio nan nakin Dios kan Apo Dios, ngem kun at
nan am-in ay mawawachay pammaticha kan Jesus, uray Judio winnu Gentil.
30 Kiapú ta us-usa hi Apo Dios, ifilangnantu nan chiyuycha Judio ya uray nan
chiyuycha Gentil as nalintig ay maiyunud as nan pammaticha kan Apo Jesus.
31 Mu hiyasa, ay nan laychuna ay kanan at maichun takú nan lintig kiapú ta omafurot
takú kan Apo Jesus? Achi! Tay mu omafurot takú kan Jesu Cristo, kaskasin takú
tongparun nan lintigna.

4

Nan Naifilangan Abraham As Nalintig (Gal. 3:6-10)

1 Ngachana nan maifiakia takú maepangkep kan Abraham ay nurpuwan chi kianak
takú ay Judio. Ngachana nan kiapúna as naifilangana as nalintig?
2 Mu nan en-enatna nan kiapúna as nangifilangan Apo Dios kan hiya as nalintig
ay taku, wacha komay epangasna. Ngem fiakun sa, tay nan kenatit-iwana at maid
mafialina ay epangas as nan sangwanan Apo Dios.
3 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Enafurot Abraham nan
infiakian Apo Dios, isunga infilang Apo Dios hiya as nalintig.”*
4 Mu munlagfu nan taku, achi takú ifilang as kinchawna nan lagfuna, ngem kun at
sokat chi forayna.
5 Mu achi idnuwan nan taku nan kaesarakanana ngem kun at muntalek kan Apo
Dios ay mangekeddeng as nan fumafiasor as nalintig, nan pammatina nan kiapúna as
mangifilangan Apo Dios kan hiya as nalintig.
6 Hiyana us nan laychun Ari David ay kanan as nan nangaliyana un nakiasat nan taku
ay ifilang Apo Dios as nalintig as nan mangiilana, fiakun kiapú as nan en-enatna.†
7 Nauy nan kenalen David, “Nakiasat nan taku ay penakawan Apo Dios ya nakaan nan
fiasfiasorna.
8 Nakiasat nan taku ay keneddengan Apo Dios as maid fiasorna.”‡

---

‡ **3:23** Rom. 3:12 § **3:23** Nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: “Tay finmasor takú am-in ya achawwi takú as nan panangesarakan Apo Dios kan chitaku.” * **4:3** Gen. 15:6; Gal. 3:6; San. 2:23 † **4:6** Efe. 2:8 ‡ **4:8** Sal. 32:1-2

9 Ay nan kenakiasat ay anna at para as nan chiyuycha Judio yangkiay ay nasugyatan?
Fiakun! Para us as nan chiyuycha Gentil uray chaancha nasugyatan. Numnumun takú
kasin nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan Abraham ad pus-uy ay
infilang Apo Dios as nalintig ay taku ay maifisar yangkiay as nan pammatina.
10 Kaatna nan enommatan tona? Ay as nan narpasanana ay nasugyatan winnu as
nan chaana pay nasugyatanan? As nan chaana pay laing nasugyatanan, fiakun as nan
narpasan nan nasugyatanana.
11 Nunpasugyat hiya as nan naawni, ya nan pannakasugyatna nan sinyar ay
mangepaneknek ay infilang Apo Dios hiya as nalintig ay taku babaen as nan pammatina
as nan chaana pay nasugyatanan. Isunga hiya nan pannakaaman nan am-in ay
omaafurot ay keneddengan Apo Dios as nalintig uray chaancha nasugyatan.
12 Hi Abraham us nan pannakaaman nan chiyuycha Judio ay chicha nan chaan
yangkiay nasugyatan, ngem turturachuncha us nan pammaten Abraham as nan
chaana pay laing nasugyatanan.

Nan Enkaren Apo Dios Kan Abraham

13 Enkaren Apo Dios kan Abraham ya as nan kianakna ay chicha nan manawid henan
nauy lufong. Ngem enkaren Apo Dios na ay chaan naiyunud as nan nanongtongparan
Abraham as nan lintig, ngem kun at naiyunud as nan pammatina ay nan nunfianakiana
at infilang Apo Dios hiya as nalintig.§
14 Tay mu maichat nan enkaren Apo Dios as nan chiyuycha yangkiay manongtongpar
as nan lintig at maid ngarud kaosaran nan pammati, ya maid kotok nan enkaren Apo
Dios.
15 Tit-iwa ay kiapú ta cha labsilabsingun nan tataku nan lintig, nan munfianakiana at
keddengan Apo chicha ay machusa. Ngem as nan tukún ay fianag, mu maid lintig, maid
us munlabsing.
16 Isunga nan enkaren Apo Dios at matongpar yangkiay as nan tataku ay omafurot
kan hiya ta maifisar as nan grasyana. Tay mu as nan grasyana nan kaifisarana, siguradu
ay matongpar kan chitaku am-in ay maifilang as kianak Abraham. O, matongpar sa
fiakun yangkiay as nan chiyuycha Judio ay nangammu as nan lintig, ngem as nan am-
in us ay omafurot ay kaman kan Abraham. Tay hi Abraham at hiya nan pannakaama
takú am-in.
17 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Munfialinok he-a
as pannakaaman chi ongor ay tataku henan ongor ay nasyon.”* Natongpar chi, tay hi
Abraham nan pannakaama takú am-in as nan mangiilan Apo Dios. Hi Apo Dios ay enab-
afurotna at wachay pannakafialina ay mangtaku as nan nunkatuy ya mangepawacha
as maid.
18 Enafurot Abraham ay matongpar nan enkaren Apo Dios kan hiya, uray kaman achi
mafialin ay matongpar nan nenamnamana. O, naifilang hi Abraham as pannakaaman
chi tataku henan ongor ay nasyon ay maifisar as nan enkaren Apo Dios kan hiya,
“Kaman as nan taraw nan filang nan kianakmu.”†
19 Chaan poros kenmapuy nan pammaten Abraham as nan nangnumnumana ay
kiayud hinkiasot chi tawwuna, ya hi Sara ay asawana at fiasig.
20 Inturturuyna ay enmafurot ya chaan us nunchuwachuwa ay tongparun Apo
Dios nan nauy enkarina kan hiya. Kun at kaskasin pinmigsa nan pammatina, ya
chinaychayawna hi Apo Dios.
21 Chaan poros nunchuwachuwa hiya ay kafiaelan Apo Dios ay mangtongpar as nan
enkarina.
22 Isunga kiapú as nan hana pammaten Abraham, infilang Apo Dios hiya as nalintig
ay taku.

---

§ **4:13** Gen. 12:2-3; 17:4-22; 18:16-19; Rom. 8:16-17; Gal. 3:29 * **4:17** Gen. 17:5 † **4:18** Gen. 15:5

23 Nan nauy naisurat ay kali ay kanana un infilang Apo Dios hiya as nalintig at chaan
naisurat para kan Abraham yangkiay,
24 ngem naetapi takú us. Tay hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo takú ay Jesu Cristo
manipud as nan utúy at ifilangna us chitaku ay omafurot kan hiya as nalintig.
25 Inpurang Apo Dios hi Jesus ay matuy kiapú as nan fiasfiasor takú, ya tenakuna hiya
manipud as nan utúy ta maifilang takú as nalintig as nan mangiilana.‡

5

Nan Munfianakian Nan Maifilangan Nan Taku As Nalintig

1 Isunga kiapú ta infilang chitaku kan Apo Dios as nalintig babaen as nan pammati
takú, nakekappia takú kan hiya babaen as nan enat Apo takú ay Jesu Cristo.
2 O, babaen kan hiya, naetapi takú as nan grasyan Apo Dios ay cha takú kiankianasun
ad wani. Munlagragsak takú ngarud, tay namnamaun takú ay makelak-am takú as nan
kaichayawan Apo Dios.
3 Fiakun yangkiay chachi as munlagragsakan takú, ngem munlagragsak takú us as
nan liglikiat takú, tay ammu takú ay nan likiat at lumuwunay anos.*
4 O, mu maanosan takú nan likiat, epailan Apo Dios nan panang-aprobarna kan
chitaku. Isunga namnamaun takú ay matongpar nan planon Apo Dios para kan chitaku.
5 Nan nauy ay namnama takú at achi omepadismaya, tay ammu takú ay matongpar
babaen as nan Espiritu Santo ay inchat Apo Dios kan chitaku, tay chana eparpalekna
kan chitaku nan ongor ay layad Apo Dios.†
6 O, enpailan Apo Dios nan kenaongor nan layadna kan chitaku, tay as nan ustu
ay timpu ay pinilen Apo Dios ya as nan kamaid pay laing nan kafiaelan takú ay
mangekaman as nan laychun Apo Dios, natuy hi Cristo para kan chitaku ay fumafiasor.
7 Nalikiat ay anapun chi usa ay taku ay matuy para as nan mangtongpar as nan lintig.
Ma-afialin ay wachay naturud ay matuy para as nan ammay ay taku.
8 Ngem enpailan Apo Dios nan kenaongor nan layadna kan chitaku, tay as nan cha
takú pay laing fumasfiasoran, natuy hi Cristo para kan chitaku.
9 Isunga mu chakus chitaku infilang kan Apo Dios as nalintig ay tataku babaen as nan
charan Cristo ay enmayas as nan natuyana, siguradu ay esarakan chitaku kan Cristo as
nan munchusaan Apo Dios.
10 Tay mu infilangna chitaku as kiakiayyumna babaen as nan natuyan nan Anakna
as nan timpu ay kafusor chitaku pay laing kan Apo Dios, kaskasin takuntu maesarakan
babaen as nan matatakuwan Cristo, tay chakus takú nakekappia kan Apo Dios.
11 Ngem fiakun yangkiay chi as namnamaun takú, tay uray ad wani at munlagragsak
takú kiapú as nan makekadkadwaan takú kan Apo Dios babaen kan Apo takú ay Jesu
Cristo ay nangepakappia kan chitaku kan Apo Dios.

Nan Nuntongparan Nan Enat Chin Adan Ya Nan Enat Cristo
(Gen. 3:6; 1 Co. 15:22, 45)

12 Ammu takú ay finmasor chin Adan ad pus-uy, at hiyachi nan nunlapuwan chi
fumasfiasoran chi tataku. Kiapú as nan fiasor Adan, nakeddengan hiya ay matuy.
Isunga nunlapu as nan hiyachi, am-in ay tataku at matuycha, tay finmasorcha am-in.
13 As nan chaan pay nangichatan Apo Dios as nan lintigna kan Moises, finmasor challu
nan tataku. Ngem nan fiasfiasorcha at chaan naifilang as nunlablabsingancha as nan
lintig.
14 Ngem uray chaancha lenablabsing nan usa as nan filfilin Apo Dios ay kaman as nan
finmasoran Adan, ammu takú ay wacha challu nan fiasfiasorcha. Ammu takú na, tay
nunlapu as nan timpon Adan inkiana as nan timpon Moises, natunatuycha nan tataku.

---

‡ **4:25** Isa. 53:4-5; 1 Co. 15:17; 2 Co. 5:15; Gal. 2:20 * **5:3** Jn. 16:33; San. 1:2-4, 12 † **5:5** Joel 2:28-29; Ara. 2:17; 10:45

Hi Adan at wacha nan maepachongana kan Cristo ay chaan pay naiyanak asna's luta as nan timpon Adan. Nan enatcha ay chuwa at wacha nan nunfianakiancha as nan am-in ay tataku.

15 Ngem achi munpachong nan enatcha ay chuwa, tay nan grasyan Apo Dios ay inchatna babaen kan Cristo at ongor nan natkunana as nan enommat kiapú as nan fiasor Adan. Tay kiapú as nan fiasor nan usa ay ansa, am-in ay tataku at nakeddengancha ay matuy. Ngem ong-ongor as solet nan grasyan Apo Dios, ya kaman us as nan inchatna as nan am-in ay tataku babaen as nan grasyan nan usa ay hi Jesu Cristo.

16 Nan usa us ay achi munpachongan nan ichat Apo Dios ya nan nuntongparan nan usa ay fiasor nan usa ay taku at hiyana: Am-in ay tataku at nakeddengancha ay machusa. Ngem babaen as nan grasya ay inchat Apo Dios, am-in ay tataku at mafialincha ay mapakawan as nan ongor ay fiasfiasorcha ya maifilangcha as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.

17 Tit-iwa ay masapor matuy nan am-in ay tataku kiapú as nan fiasor nan us-usa ay taku, ngem am-ammay as solet nan nuntongparan nan enat nan usa ay taku ay hi Jesu Cristo. Tay babaen kan hiya, am-in ay mang-awat as nan ongor ay grasyan Apo Dios ya nan inchatna ay kenalintig at matakuchantu in-inkiana, ya maetapicha kan Cristo henan muntorayana.

18 Isunga kiapú as nan us-usa ay fiasor nan usa ay taku, am-in ay tataku at nakeddengancha ay matuy. Ngem babaen as nan us-usa ay nalintig ay enat Jesu Cristo ay hiyachi nan natuyana as nan koros, mafialin us ay maifilang nan am-in ay tataku as nalintig ta mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana.

19 Tay kiapú as nan chaan nangtongparan nan usa ay taku as nan infilin Apo Dios, am-in ay tataku at nailubnakcha as nan fiasor. Assesa us ay kiapú as nan nangtongparan nan usa ay taku kan Apo Dios, am-in ay omafurot kan hiya at munfialincha as nalintig.

20 Inchat Apo Dios nan lintigna kan Moises ta mangammuwan nan tataku ay cha omongoongor chi fiasfiasorcha. Ngem uray kun enmongoongor nan fiasfiasor, kaskasin challu somafi nan inchat Apo Dios ay grasyana.‡

21 Isunga tit-iwa ay am-in ay tataku at etortorayan nan fiasor ta matuycha ya maisiyancha kan Apo Dios. Tit-iwa us ay mangafiak nan grasyan Apo Dios babaen as nan nangifilangana as nan am-in ay tataku as nalintig. Ad wani, muntoray nan grasyan Apo Dios, ya nan munfianakiana at babaen as nan enat Jesu Cristo ay Apo takú, inchat Apo Dios nan fiyag ay maid patingkiana.

6

Nan Maetapiyan Takú Kan Cristo

1 Ngachana ngarud nan maifiakia takú ad wani? Ay uray iturturuy takú ay cha fumasfiasor ta omong-ongor pay nan grasyan Apo Dios?

2 Achi poros mafialin! Anan atun takú ay mangiturturuy ay fumasfiasor mu nan pannakafialin chi fiasor at nakaan at kan chitaku? Maid atun takú, tay kaman takú met natuy mu maepangkep as fiasor.

3 Ay achiyu ammu ay as nan nafunyakianan takú kiapú as nan pammati takú kan Cristo Jesus at kaman takú us naetapi ay natuy as nan natuyana? Ammuyu met!*

4 As nan nafunyakianan takú, naetapi takú ay natuy as nan natuyana ya as nan nailubkana ta kaman as nan natakuwan Cristo manipud as nan utúy babaen as nan nakaskaschaaw ay pannakafialin Apo Dios ay Ama takú at mafialin takú us ay maetapi as nan fiarú ay fiyagna.

---

‡ **5:20** Rom. 3:20; 7:7; Gal. 3:19 * **6:3** 1 Co. 12:13; Gal. 3:27

5 Tay mu tit-iwa ay naetapi takú kan hiya as nan natuyana, tit-iwa us ay maetapi takú
kan hiya as nan natakuwana manipud as nan utúy.
6 Ammu takú ay naetapi nan sikud ay fiyag takú kan Cristo as nan naelansaana as
nan koros ta mamaid nan pannakafialin chi fiasor kan chitaku ya ta achi chitaku kasin
fiabfiaarun as nan fiasor.
7 Tay nan taku ay natuy at nawayawayaan as nan pannakafialin nan fiasor.
8 Ad wani, mu afurotun takú ay naetapi takú ay natuy as nan natuyan Cristo, maetapi
takú us ay mataku as nan fiarú ay fiyagna.
9 Tay ammu takú ay nataku hi Cristo manipud as nan utúy ya achi poros kasin matuy.
Namaid at nan pannakafialin nan utúy kan hiya.
10 Namingsan yangkiay ay natuy hi Cristo ta kaanuna nan pannakafialin nan fiasor,
ngem ad wani, matataku hiya ta maichayaw hi Apo Dios.
11 Isunga masapor numnumunyu us ay nunpatingkia nan pannakafialin nan fiasor
kan chakayu, ngem kun kayu at matataku ay munserfi kan Apo Dios kiapú as nan
nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
12 Isunga masapor achi takú eparufus ay muntoray nan fiasor kan chitaku ta achi takú
tongtongparun nan mun-ongosán takú.
13 Kaman us ay achi takú etorok ay fumasor chi uray usa ay parten nan achor takú
ay maosar ay mangekaman as mangotettet. Ngem kun takú at ichaton nan am-in ay
parten nan achor takú kan Apo Dios ta maosar ay mangekaman as nalintig, tay hiyachi
nan maifiakiay as nan taku ay kaman nanatuy ngem enettan Apo Dios as fiarú ay fiyag.
14 Tay achi chitaku mafialin ay etorayan kasin as nan fiasor, tay ad wani, nan
maifisaran nan kaesarakanan takú at fiakun as nan manongtongparan takú as nan
lintig, ngem kun at as nan grasyan Apo Dios.

Nan Fiabfiaarun Chi Kenalintig

15 Ngachana ngarud nan laychun tona ay kanan? Uy at wachachay mangali un mu
maifisar nan kaesarakanan takú as nan grasyan Apo Dios ya fiakun as nan manong-
tongparan takú as nan lintig, ay iturturuy takú pay ay fumasfiasor? Achi mafialin!
16 Ay achiyu ammu ay mu ichatyu nan achoryu as fiabfiaarun nan usa ay taku as mun-
serserfi kan hiya at hiya nan amoyu? Isunga mu fiasor nan chayu munpaetortorayan,
fiasor us challu nan amoyu, ya kiapú as nan chayu munpaetortorayan as nan fiasor
at maisiyan kayu kan Apo Dios ta machusa kayu. Ngem mu hi Apo Dios nan chayu
munpaetortorayan, maifilang kayu as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.
17 Munyamanak kan Apo Dios, tay uray mu fiabfiaarun chakayu as fiasor ad kasin,
epapasnekyu challu ad wani ay mangab-afurot as nan tit-iwa ay sursuru ay naisursuru
kan chakayu.
18 Ad wani, nawayawayaan kayu as nan fiasor, ya nunfialin kayu as fiabfiaarun nan
nalintig ay Apo Dios.
19 Chak os-osarun nan maepadpachongan ay naraka ay maawatan chi tataku, tay
chaan pay laing naonngan nan pammatiyu. Ad kasin, inpurangyu nan am-in ay parten
nan achoryu as nan fiasor ta masopsop ay ekamanyu nan kumpurmi ay karasen chi
mangotettet. Ad wani, masapor fialiwanyu chi ta munfialin kayu as fiabfiaarun nan
nalintig ay Apo Dios ta nasantowan nan panagfiyagyu.
20 Tay ad kasin, as nan namabfiaoran chakayu as nan fiasor at chaan chakayu
entortorayan as nan kenalintig.
21 Ngem ay wachay ammay as enawatyu as nan enkamkamanyu ad kasin mu achi nan
maifiafiainanyu ad wani? Maid met! Tay nan muntorongan tud-i ay naekamkaman at
katuyan ya maisiyanan kan Apo Dios in-inkiana.

22 Ngem ad wani, kiapú ta nawayawayaan kayu as nan fiasfiasor ya nunfialin
kayu as fiabfiaarun Apo Dios, chayu laklak-amun nan fiyag ay nasantowan, ya nan
muntongparana at fiyag ay maid patingkiana.
23 Tay nan elagfon nan fiasor as nan chiyuycha fiabfiaaruna at utúy ay maid pat-
ingkiana. Ngem nan ichat Apo Dios at fiyag ay maid patingkiana babaen as nan nakius-
usaan takú kan Cristo Jesus ay Apo takú.

7

Nawayawayaan Takú As Nan Lintig

1 Chakayu ay iib-a, maid chuwachuwa ay maawatanyu nan nauy ifiakiak, tay en-
paingsayu met nan am-in ay maepangkep as nan lintig. Ammuyu met us ay nan lintig
at wachay kalibfengana ay mangetoray as nan taku as nan matatakuwana yangkiay.
2 Kaman as nan naasaw-an ay fiafiai. Kanan nan lintig un achi mafialin ay makeasawa
as tukún ay laraki mu kutug ay matataku nan asawana.* Ngem mu matuy nan asawana,
mawayawayaan nan fiafiai as nan lintig ay ansa, at mafialin ay makeasawa kasin.
3 Isunga mu kutug ay matataku nan laraki ay asawana ya maetepon as tukún ay laraki
at kanan takú un umiwet hiya. Ngem mu matuy nan asawana, mamaid nan kalibfengan
nan lintig ay ansa kan hiya, isunga achi maifilang as umiwet mu kasin omasawa.
4 Assesa us kan chakayu ay iib-a. Nawayawayaan kayu as nan kalibfengan nan lintig
babaen as nan naifilanganyu as natuy, tay naetapi kayu ay natuy as nan natuyan Cristo.
Ad wani, chakayu at kuwan Cristo, tay naetapi kayu kan hiya ay nataku manipud as nan
utúy ta munserserfi takú am-in kan Apo Dios.
5 Tay ad kasin, as nan nanongtongparan takú as nan mun-ongosán nan achor takú,
kaskasin enmongor nan hanacha mun-ongosán takú kiapú ta ammu takú ay epawan
nan lintig. Mu assesa, enkamkaman takú nan mangetorón kan chitaku as nan katuyan
takú.
6 Ngem ad wani, kiapú ta naetapi takú ay natuy as nan natuyan Cristo, nawayawayaan
takú as nan lintig ay nangifiafiarud kan chitaku. Nan cha takú munserserfiyan kan Apo
Dios ad wani at achi maifisar as nan mangun-unuchan takú as nan naisurat ay lintig
ay kaman as nan en-enat takú ad kasin, ngem kun at maifisar as nan fiarú ay fiyag ay
nurpu as nan Espiritu Santo.

Nan Lintig Ya Nan Fiasor

7 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Ay kanan takú un mangotettet nan lintig?
Achi! Tay mu maid nan lintig, chaanku koma naammuwan nan fiasor. Mu maid nan
lintig ay mangifilin, “Achiyu akuman nan kuk-uwan chi tapina,”† achek koma ammu ay
fiasor payat chi kenaakum.
8 Ngem kiapú ta fumafiasorak, kaskasinak naakum, tay ammok ay epawan nan lintig
nan kenaakum. Tay mu maid nan lintig, maid us kalibfengan chi fiasor.
9 Ad kasin, as nan timpu ay achek pay laing maawatan nan lintig, ammay nan
numnumku. Ngem kunku pay naawatan nan laychun ay kanan nan lintig, finigfigku
ay fumafiasorak. Kaman nataku nan fiasor ya kamanak us natuy.
10 Tay nan nauy lintig ay umichat koma as fiyag at hiya nan nangekeddeng kan ha-un
ay matuy kiapú as nan chaanku nanongtongparan as nan lintig ay anna.
11 Tay babaen as nan lintig, inilan nan fiasor nan chansana ay mangallilaw kan ha-un,
ya babaen challu as nan lintig, nakeddenganak ay maisiyan kan Apo Dios in-inkiana.
12 Isunga narawag ay nan lintig at nurpu kan Apo Dios, ya am-in ay filin as nan lintig
at nasantowan, ustu ya ammay.‡

---

* **7:2** 1 Co. 7:39 † **7:7** Exo. 20:17; Deut. 5:21 ‡ **7:12** 1 Tim. 1:8

13 Ay nan laychun tona ay kanan at maisiyan takú kan Apo Dios kiapú as nan ammay
ay lintigna? Fiakun! Tay nan fiasorku at hiyana nan kiapón nan machusaak. Ngem nan
planon Apo Dios maepangkep as nan lintigna at ta maila koma nan kenamangotettet
nan fiasor. Tay kiapú as nan fiasfiasor takú, nunfialinun takú nan ammay ay lintig
Apo Dios as osaruna ay mangekeddeng kan chitaku. Isunga babaen as nan lintigna at
kaskasin maila nan nunsidla ay kenamangotettet nan fiasor.

Nan Mangokontra As Nan Numnum Takú

14 Ammu takú ay ammay nan lintig, tay nurpu as nan Espiriton Apo Dios. Ngem ha-un
at kunak lawá taku ay naraka ay fumasor. Kamanak naelaku as fiabfiaarun chi fiasor.
15 Achek maawatan nan chak atuatun, tay nan laychok ay atun at achek atun, ya nan
achek lachun ay atun at atok.
16 Ad wani, nan achek manglaychanan ay mangekaman as mangotettet ay chak at-
atun at hiyasa nan mangepaila ay iyafudku ay ammay tit-iwa nan lintig.
17 Isunga fiakun ha-un nan cha mangekamkaman as mangotettet, ngem kun at nan
pannakafialin nan fiasor ay naisisikud kan ha-un.
18 Tay ammok ay maid poros ammay ay ukiali ay naisisikud ay wacha kan ha-un, tay
uray laraychok ay mangekaman as ammay, achiyak challu makaekaman.
19 Tay nan chiyuycha ammay ay laychok ay atun at chicha nan achek maekaman,
ngem nan manangotettet ay achek laychun ay atun at chicha nan chak ekamkaman.
20 Ad wani, mu atok nan achek laychun, naraka ay maila ay fiakun ha-un nan
mangekaman, ngem kun at nan pannakafialin nan fiasor ay naisisikud kan ha-un.
21 Isunga nan napadpachasak at hiyana: Laychok ay atun nan ammay, ngem nan
fiasor at etorongak met ay mangekaman as mangotettet.
22 Tay as nan munnunumnumku at aprobarak nan lintig Apo Dios,
23 ngem tukún nan cha mangetortoray as nan achorku. Nan cha mangetortoray as nan
achorku at hiya nan fiasor ay naisisikud kan ha-un, at chana fusorun nan lintig Apo Dios
ay laylaychun nan numnumku. Isunga nan nuntongparana at kamanak finafiarud as
nan fiasor ay naisisikud kan ha-un.
24 Anuyak paat kasusug-ang! Ngachana nan mangesarakan kan ha-un as nan nauy
fumafiasor ay achorku ay kiapón nan katuyak?
25 Munyamanak kan Apo Dios, tay hiya nan nangesarakan kan ha-un babaen kan Apo
takú ay Jesu Cristo!

Nauy ngarud nan kasasaadku: As nan munnunumnumku at laychok ay tongparun
nan lintig Apo Dios, ngem kiapú as nan fiasor ay naisisikud kan ha-un, chaak challu
fumasofiasor.

8

Nan Fiyag Ay Etortorayan Nan Espiritu Santo

1 Isunga am-in takú ay nakius-usa kan Cristo Jesus at achi takú poros machusa.
2 Tay babaen as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus, wacha nan fiarú ay fiyag ay
inchat nan Espiritu Santo kan chitaku. O, nan pannakafialin nan Espiritu Santo nan
nangwayawaya kan chitaku as nan pannakafialin nan fiasor ya as nan muntongparan
as nan utúy.
3 Achi poros kafiaelan nan Lintig Moises ay mangwayawaya kan chitaku as nan
panagtoray chi fiasor, tay nakapuy takú ay mangtongpar as nan filfilina. Ngem enat Apo
Dios nan achi kafiaelan nan lintig ay atun. Finaor Apo Dios nan Anakna ay nunfialin as
taku ay kaman kan chitaku ta hiya nan mangekaru as nan pannakachusan nan am-in ay

tataku ta makaan nan fiasfiasorcha. O, kenaan Apo Dios nan pannakafialin nan fiasor ay cha mangetortoray kan chitaku.*

4 Enat Apo Dios chi ta tongparun takú ay ustuustu nan laychun nan lintigna. O, mafialin takú ay tongparun na mu nan Espiritu Santo nan parufusun takú ay mangetorón as nan katakuwan takú, fiakun nan laylaychun nan achor takú.

5 Nan tataku ay manongtongpar as nan laylaychun nan achorcha at nan hana ay laylaychun nan achorcha nan cha mangetortoray as nan numnumcha. Ngem nan tataku ay manongtongpar as nan laychun nan Espiriton Apo Dios at nan Espiriton Apo Dios nan cha mangetortoray as nan numnumcha.

6 Mu nan nunumnumun takú at nan laylaychun nan achor takú, nan muntongparan takú at nan maisiyanan kan Apo Dios in-inkiana. Ngem mu nan Espiriton Apo Dios nan mangetoray as numnum takú, mawad-an takú as fiyag ay maid patingkiana ya makekappia takú kan Apo Dios.

7 Tay mu nan taku at munpaetoray as nan numnumna, munfialin hiya as kafusor Apo Dios. Achina tongparun nan lintig Apo Dios, tay nan kenatit-iwana at achina kafiaelan ay mangtongpar.

8 Isunga nan taku ay manongtongpar as nan laylaychun nan achorna at achina mafialin ay palaylaychun hi Apo Dios.

9 Ngem fiakun assesa kan chakayu, tay etorayan chakayu as nan Espiriton Apo Dios. Mu tit-iwa ay wacha nan Espiriton Apo Dios kan chakayu, tongparunyu nan epakaammuna, fiakun nan laylaychun nan achoryu. Numnumunyu ay nan taku ay maid kan hiya nan Espiriton Cristo at fiakun takon Cristo.

10 Ngem mu mawawacha hi Cristo kan chakayu, uray mu matuy nan achoryu kiapú as fiasor, mataku challu nan espirituyu as nan kawad-an Apo Dios, tay infilang chakayu kan Apo Dios as nalintig.†

11 Mu etorayan chakayu as nan Espiriton Apo Dios ay nangtaku kan Jesu Cristo manipud as nan utúy, takuwunantu us nan achoryu ay matuy babaen as nan Espirituna ay mawawacha kan chakayu.‡

12 Isunga iib-a, wacha nan libfengun takú ay tongparun, ngem achi maiyunud as nan sikud ay panagfiyag takú.

13 Tay mu epaetoray takú nan numnum takú as nan mun-ongosán nan achor takú, siguradu ay maisiyan takú kan Apo Dios in-inkiana. Ngem mu awatun takú nan fiachang nan Espiriton Apo Dios ta chukkian takú nan mangotettet ay cha takú atuatun, mawad-an takú as fiyag ay maid patingkiana.

14 Tay nan tataku ay cha etortorón nan Espiriton Apo Dios at an-ak Apo Dios.

15 Tay nan Espiritu ay inchat Apo Dios kan chitaku at chaan chitaku nunfialinun as mafiabfiaor ay umugyat ay machusa ay kaman as nan kasasaad takú ad kasin, ngem kun chitaku at infilang as an-ak Apo Dios. Isunga babaen as nan Espirituna, mafialin takú ay awakian hi Apo Dios as, “Ama”.

16 Nan Espiriton Apo Dios at hiya nan cha mangepaneknek as nan numnum takú ay chitaku nan tit-iwa ay an-ak Apo Dios.

17 Kiapú ta an-ak chitaku kan Apo Dios, tawichun takuntu nan chiyuycha intutupugna ay bendisyon ay para as nan tatakuna. Maketawid takú us kan Cristo as nan intutupug Apo Dios ay para kan hiya. Tay mu mapalikiat takú ay kaman takú cha makiliglikiat kan Cristo, maetapi takú us kan hiya as nan kaichayawana.§

---

* **8:3** Isa. 53:4-6; Jn. 1:29; Rom. 5:6-9; 2 Co. 5:21; Gal. 3:13 † **8:10** As nan kalen chi Griego, nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: “Ngem mu mawawacha hi Cristo kan chakayu, uray mu matuy nan achoryu kiapú as nan fiasoryu, ichat challu nan Espiritu Santo kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.” ‡ **8:11** 1 Co. 15:51-54
§ **8:17** Jn. 16:33; 17:22; 2 Tim. 2:12; 1 Ped. 4:13; Pal. 3:21

Nan Kaichayawan Takú As Tapen Chi Urkiw

18 Ifilangku ay nan likiat ay cha takú iliwliwas ad wani at achi poros maekari ay
maepachong as nan kaichayawan ay epailan Apo Dios kan chitaku as tapen chi urkiw.
19 Tay am-in ay finayang Apo Dios at laraychuncha ay omali nan timpu ay mangepail-
an Apo Dios as nan kasasaad takú ay an-akna.
20 O, am-in chaná ay finayang Apo Dios at nakeddengancha ay munfialin as maid
kotkotokcha. Fiakun chicha nan nunplanu ay manglak-am as nan assesa ay chusa, tay
planon Apo Dios chi. Ngem wacha challu nan manamnama,*
21 tay planon Apo Dios ay mawayawayaantu nan am-in ay finayangna as nan pan-
nakafialin nan chunot, ya makelak-amchantu as nan nakaskaschaaw ay pannakaway-
awayan nan an-akna.
22 Tay ammu takú ay nunlapu ad maliyam inkiana ad wani, chacha mun-an-anana
nan am-in ay nafiayang kiapú as likiatcha ay kaman as nan fiafiai ay munpasikar as
nan omankana.
23 Ngem fiakun chicha yangkiay nan cha munliglikiat, tay uray us chitaku ay
naichatan nan Espiritu Santo ay hiya nan omona ay inchat Apo Dios kan chitaku ay
enmafurot. Kaman takú us cha mun-an-anana as numnum takú as nan munsusuuchan
takú as nan timpu ay mangepail-an Apo Dios as nan nangifilangana kan chitaku as an-
akna ya sokatana nan nauy achor takú as fiarú ay achor ay achi matmatuy.
24 Tay hiyana nan nenamnama takú nunlapu as nan naesarakanan takú. Ngem mu
natongpar nan nauy nenamnama takú, fiakun chi as makali un namnama. Tay ay kun
takú namnamaun nan chakus wacha ay iilaun takú?
25 Ngem mu achi pay laing matongpar nan nenamnama takú, an-anosan takú ay
maman-ud.
26 Fiakun yangkiay nan namnama takú nan mamadfiachang kan chitaku, ngem
fumadfiachang us nan Espiritu Santo as nan kenakapuy takú. Tay achi takú ammu ay
munkararag ay ustu, ngem nan Espiritu Santo nan makekali kan Apo Dios para kan
chitaku as nan kali ay achi takú maifialekas.
27 Hi Apo Dios ay nangammu as nan wacha as numnum takú at ammuna us nan
wacha as numnum nan Espirituna, tay nan maketagtakiatforana kan Apo Dios at para
kan chitaku ay tatakuna ay maiyunud as nan enkeddeng Apo Dios.
28 Ammu takú us ay am-in ay cha om-ommat as nan chiyuycha manglaylayad kan
Apo Dios,† ay chicha nan enayakiana ay maiyunud as nan pangkepna at ammay nan
munfianakiana kan chicha.
29 Tay nan chiyuycha sikud ay pinipilen Apo Dios at chicha nan sikud ay kenedden-
gana ay komaman as nan Anakna ta hiya nan panguruwan takú am-in ay hen-anag-i.
30 Nan chiyuycha keneddengana ay komaman as nan Anakna at enayakiana us
chicha, ya nan enayakiana at infilangna us chicha as nalintig. Fiakun yangkiay chi,
ngem entapina us chicha as nan kaichayawan nan Anakna.

Nan Layad Apo Dios Ay Enpailan Cristo

31 Ngachana ngarud nan maifiakia takú maepangkep as nan nauycha cha at-atun Apo
Dios para kan chitaku? Mu wacha hi Apo Dios kan chitaku, ay wachay mangamis kan
chitaku? Maid!
32 Chaan inyekot Apo Dios nan mismu ay Anakna, ngem kuna at inpurang ay matuy
para kan chitaku am-in. Mu enatna chi as nan mismu ay Anakna para kan chitaku, ay
achina mafialin ay ichat us kan chitaku nan am-in ay kasaporan takú? Ichatna met!
33 Ngachana nan mangicharum kan chitaku ay pinilen Apo Dios? Tay hi Apo Dios at
hiya met nan nangifilang kan chitaku as nalintig.

---

* **8:20** Gen. 3:17-19 † **8:28** winnu, “Muntitimpuyukun Apo Dios nan am-in ay cha om-ommat.”

34 Ngachana ngarud nan makafiael ay mangokóm kan chitaku? Tay hi Jesu Cristo at
hiya met nan natuy para kan chitaku, ya fiakun yangkiay chi, ngem nataku us hiya
manipud as nan utúy. Ad wani, wacha hiya as apét kannawan Apo Dios. Hiya pay nan
cha maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chitaku.
35 Isunga anan makaisiyan ngarud kan chitaku as nan layad Cristo? Maid! Ay mafialin
chi likiat winnu chanag winnu nan mamalikiatan chi tataku kan chitaku? Achi! Ay
mafialin us chi chukiaang winnu kenakurang chi fiachu winnu kauugyat ay cha om-
ommat winnu uray nan mapatuyan takú? Achi challu!
36 Nan kaman as nan nauycha ay liglikiat at chicha challu nan naifiagfiakia as nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kiapú kan he-a Apo, kanayon ay sakiangunmi nan utúy. Maifilang kami as kaman as
nan chiyuycha karnero ay kiayud maparti."‡
37 Ngem uray mu mapachasan takú nan nauycha am-in ay likiat, maid kafiaelancha ay
mangamis kan chitaku, tay mangaafiak takú challu babaen kan Cristo ay manglaylayad
kan chitaku.
38 Tay ammok challu ay maid poros makaisiyan kan chitaku as nan layadna. Uray mu
matuy takú winnu matataku takú, achi takú challu maisiyan as nan layadna. Uray nan
angheles winnu nan chiyuycha anennet winnu tapina ay wachay pannakafialincha at
achicha kafiaelan ay mangisiyan kan chitaku as nan layadna. Uray nan cha om-ommat
ad wani winnu nan chaan pay enommat,§
39 uray nan wacha ad chaya winnu nan wacha ad chur-um, ya uray us ngachana ay
nafiayang at maid poros makaisiyan kan chitaku as nan layad Apo Dios ay lak-amun
takú babaen kan Cristo Jesus ay Apo takú.

9

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Chiyuycha Judio Ay Tatakuna

1 Nan nauy chak ifiagfiakia kan chakayu at tit-iwa. O, achiyak munkutkutum, tay
usaak ay omaafurot kan Cristo. Uray nan numnumku ay etortorayan nan Espiritu Santo
at paneknekana ay achiyak munkutkutum.
2 Nan laychok ay ifiakia at kunak ngumunguyus as solet. Kanayon us ay nasaket chi
numnumku kiapú as nan kacharaak ay Judio.
3 Mu mafialin koma at uray ha-un nan maesokat kan chicha ay machusa ya maisiyan
kan Cristo.
4 Tay chicha nan kianak Israel ay chicha nan pinilen Apo Dios as tatakuna, ya chicha
nan infilangna as an-akna. Chicha us nan nangepail-ana as nan kaichayawana.* Chicha
nan manawid as nan inturag Apo Dios as nan kaap-uwancha. Chicha challu nan
nangichatan Apo Dios as nan lintigna ya nangepakaammuwana as nan ustu ay atuncha
ay manaychayaw kan hiya. Chicha us nan nangekariyan Apo Dios as nan maepangkep
as nan Mesias ay mangesarakan kan chicha.
5 Nan kaap-uwancha at napategcha ay tataku ad pus-uy. Uray nan Cristo at kianak chi
Judio mu maepangkep as nan katatakuna, ya hiya at Dios us ay mangetortoray as nan
am-in ay wacha. Machaychayaw koma hiya in-inkiana. Amen.
6 Ngem uray mu enachen nan kakailiyak ay kianak Israel hi Cristo, achek kanan un
chaan tenongpar Apo Dios nan enkarina as nan tatakuna. Tay nan kianak Israel at
fiakuncha am-in tatakon Apo Dios.
7 Fiakun us am-in ay kianak Abraham† at maetapicha ay manawid as nan enkaren
Apo Dios, tay kenalen Apo Dios kan Abraham, "Nan kianak Isaac yangkiay nan maifi-
lang as kianakmu."‡

‡ **8:36** Sal. 44:22; 1 Co. 15:31 § **8:38** Efe. 1:21 * **9:4** Exo. 19:18; 40:34-38 † **9:7** Gen. 25:1 ‡ **9:7** Gen. 21:12

8 Nan laychun tona ay kanan at fiakun am-in nan kianak Abraham nan ifilang Apo
Dios as tit-iwa ay an-akna, ngem kun yangkiay nan maiyanak ay matongparan nan
enkarina.
9 Tay nauy nan enkaren Apo Dios kan Abraham maepangkep kan Isaac: “Munfian-
gachaktu as nan assena ay timpu as tawwun, ya hi Sara ay asawam at omanaktu as
laraki.”§
10 Fiakun yangkiay chi, ngem numnumunyu us nan enat Apo Dios ay nunpili as nan
apel ay an-ak Rebecca ay enpotot Isaac ay kaap-uwan takú.
11-12 Tay as nan chaan pay naiyankan nan hanacha chuwa, ya maid pay laing
enkamancha as ammay winnu mangisiw, kenalen Apo Dios kan Rebecca, “Nan panguru
nan munserserfintu as nan enauchi.”* Kenalen Apo Dios chi ta maammuwan ay nan
nangpiliyana as nan usa at achi maifisar as nan enatcha ay chuwa, ngem kun at as nan
sikud ay pangkepna ay nangayag.
13 Kaman challu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Lenayadku hi
Jacob, ngem enachek hi Esau.”†
14 Ngachana ngay nan maifiakia takú? Ay achi nalintig hi Apo Dios? Nalintig met!
15 Tay kenalen Apo Dios kan Moises, “Sug-angak nan laychok ay sug-angan.”‡
16 Isunga hiyasa nan mangammuwan takú ay nan mangpiliyan Apo Dios as nan
tataku at fiakun kiapú as nan laychun nan tataku winnu as nan chacha atuatun, ngem
kun at kiapú as nan sug-ang Apo Dios.
17 Nan usa pay ay numnumunyu at nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-
uy maepangkep as nan Faraon ay ari ad Egipto ay kanana, “Nunfialinok he-a as ari
ta epailak nan pannakafialinku babaen kan he-a ya ta epakaammok nan ngachanku
henan am-in ay lukiar asna's luta.”§
18 Isunga mu hiyasa, sug-angan Apo Dios nan laychuna ay sug-angan ya patangke-
nuna nan numnum nan taku ay laychuna ay patangkenun.

Nan Fungat Ya Nan Sug-ang Apo Dios

19 Uy at wacha kan chakayu nan manarudsud, “Mu hiyasa ngarud, adchi ngay t'uy
pay laing pafiasorun Apo Dios nan tataku? Anan ngachana man challu nan makafiael
ay mangontra as nan laychun Apo Dios?”
20 Ngem kanak un he-a ay kun lawá taku, ay wachay kalibfengam ay manongfiat kan
Apo Dios? Maid met! Kaman as nan fianga, ay mafialin ay kanana as nan nangamma
kan hiya, “Adchi t'uy assenay enatmu ay nangamma kan ha-un?”*
21 Achi mafialin, tay nan mun-am-amma as oknet ay fianga at wachay kalibfengana
ay mangosar as nan oknet ta ammaana as laychuna. Mu laychuna, libfengna ay
mun-amma as oknet ay fianga as chuwa ay karasi ay fianga, nan usa at napateg nan
kaosarana ya nan usa at kumpurmi as kaosarana.
22 Assesa us kan Apo Dios. Wacha nan kalibfengana ay mangekaman as laychuna.
Laychuna ay mangepaila as nan pannakafialina ya fungatna ay manusa as nan tataku
ay nakeddengan ay machusa. Chaana enat chi ngem kuna at enan-anosan chicha
23 ta epailana us nan nakaskaschaaw ay kaichayawana as nan tataku ay susug-angana
ay sikud ay ensakianana ay maketaku kan hiya ad chaya.†
24 Chitaku nan tataku ay enayakian Apo Dios, ya fiakun yangkiay chitaku ay Judio
ngem uray us nan chiyuycha Gentil.
25 Hiyasa challu nan enpaisurat Apo Dios kan Oseas ay kanana,
“Nan chiyuycha fiakun tatakok ad kasin at awakiaktu chicha as tatakok.
Nan chiyuycha chaanku lenayad ad kasin at awakiaktu chicha as laylaychok.”‡

---

§ **9:9** Gen. 18:10 * **9:11-12** Gen. 25:23 † **9:13** Mal. 1:2-3 ‡ **9:15** Exo. 33:19 § **9:17** Exo. 9:16 * **9:20** Isa. 29:16; 45:9; Jer. 18:6; 2 Tim. 2:20 † **9:23** Rom. 8:28-30; Efe. 2:10 ‡ **9:25** Ose. 2:23

26 “Nan lukiar ay nangifiag-ak un fiakun chicha nan tatakok at hid-i nan maawakiananchа as an-ak nan matataku ay Dios.”§
27 Wacha us nan enpadton Isaias maepangkep as nan chiyuycha kianak Israel ay kanana,
“Uray kun kaman as nan lakian henan olet nan fiayfiay nan kaongor nan chiyuycha kianak Israel, akét yangkiay challu kan chicha nan maesarakan.
28 Tay tongparun challu Apo Dios nan enkekeddengna ay munchusaana asna's luta. O, henkemachuna ay manglopas ay mangtongpar as sa.”*
29 Kaman us as nan enpadton Isaias ay kanana,
“Mu maid yinagyag nan Dios ay Mannakafialin as nan am-in as akét kan chakami ay Judio, namaid kami koma am-in ay kaman as nan enommat as nan chiyuycha i-Sodoma ya i-Gomorra.”†

Nan Chiyuycha Kianak Israel Ya Nan Ammay Ay Chamag

30 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Hiyana: Nan chiyuycha Gentil ay chaan nangepapasnek ay maifilang as nalintig as nan mangiilan Apo Dios at naifilangcha challu as nalintig babaen as nan pammaticha yangkiay kan Cristo.
31 Ngem nan chiyuycha kianak Israel ay nangepapati ay nangun-unud as nan lintig ta maifilangcha as nalintig as nan mangiilana at chaancha challu naifilang as nalintig, tay chaancha tenongpar nan hana lintig.
32 Adchi pay? Tay chaancha enanap nan naifilangancha as nalintig babaen as pammati, ngem kun at babaen as nan chacha atuatun ay mangtongpar as nan lintig. Naesakiaw chaná ay Judio as nan pammaticha kan Cristo ay maepachong as nan omesakiaw ay fiatu.
33 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Ilaunyu, wacha nan inpuuyku ay fiatu ad Sion ay mangesakiaw ya manokchag as tataku.
Ngem uray ngachana ay taku ay omafurot kan hiya at achi poros mafiainan.”‡

10

Nan Kenalintig Nan Tataku Ya Nan Kenalintig Apo Dios

1 Iib-a, nan laraychok paat at maesarakancha koma nan kacharaak ay Judio. Hiyana nan kanayon ay ekararagku kan Apo Dios.
2 Mapaneknekak ay epapaticha ay munchaychayaw kan Apo Dios, ngem nan panagchaychayawcha kan hiya at achi maiyunud as nan tit-iwa ay pannakaammu.
3 Tay achicha maawatan nan atun Apo Dios ay mangifilang as nan tataku as nalintig, kuncha at penachapachas ay munfialin as nalintig babaen as nan chiyuycha chacha atuatun ay mangtongpar as nan hana lintig. Isunga chaancha nunpaetoray as nan panangifilang Apo Dios kan chicha as nalintig.
4 Tay nan kenatit-iwana at hi Cristo nan namapug as nan lintig. Isunga am-in ay omafurot kan hiya at maifilangcha as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.

Nan Kaesarakanan At Para As Nan Am-in

5 Nauy nan insurat Moises maepangkep as nan kenalintig ay maifisar as nan panangtongpar as nan Lintig: “Nan taku ay mangtongpar as nan am-in ay filin as nan Lintig at matakuntu in-inkiana.”*
6 Ngem mu maepangkep as nan panangifilang Apo Dios as nan tataku as nalintig ay maifisar yangkiay as nan pammaticha kan Cristo, wacha us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

---

§ **9:26** Ose. 1:6, 8-10 * **9:28** Isa. 10:22-23 † **9:29** Gen. 19:24-25; Isa. 1:9 ‡ **9:33** Isa. 8:14; 28:16; Mat. 21:42; Rom. 10:11, 1 Ped. 2:6-8 * **10:5** Lev. 18:5; Gal. 3:12

“Achiyu kanan as numnumyu un, ‘Ngachana nan umuy ad chaya?’ (ay uy mangayag
kan Jesu Cristo ta kumuwab asna's luta, tay kinmuwab met at hiya!)
7 Winnu, achiyu kanan un, ‘Ngachana nan umuy ad chur-um as nan kawad-an nan
natuy?’ (ay uy mangtaku kan Cristo manipud as nan utúy, tay nataku met at hiya
manipud as nan utúy!)”
8 Tay nauy nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan kalen Apo Dios at naeesnop kan chakayu. Wacha as numnumyu ya mafialin ay
chayu ifiagfiakia.”†
Nan nauy kalen Apo Dios at hiyana nan maepangkep as pammati ay chami ekaskasaba.
9 Mu ipudnuyu ay afurotunyu ay hi Jesus nan kangatuwan ay Apo ya mu tit-iwa ay
afurotunyu ay tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy, maesarakan kayu.
10 Tay mu tit-iwa ay omafurot takú, ifilang chitaku kan Apo Dios as nalintig, ya babaen
as nan mangipudnuwan takú ay omafurot takú at maesarakan takú.
11 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan ngachana ay
omafurot kan Jesus at achintu mafiainan as nan sangwanan Apo Dios.”‡
12 Nan laychun nan nauy ay kanan at sinug-angan Apo Dios nan am-in ay tataku, tay
maid natkunan nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha Gentil as nan mangiilana. Tay
us-usa yangkiay nan Apon nan am-in, ya bendisyonana as chamuna nan am-in ay
chumawat as fiachang kan hiya.
13 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan am-in ay tataku
ay chumawat as fiachang as nan Apo at maesarakanchantu.”§

Maid Panfor Nan Chiyuycha Judio Ay Achi Omafurot kan Cristo

14 Ngem anan atuncha ngay ay chumawat as fiachang kan hiya mu chaancha en-
mafurot? Anan atuncha ngay us ay omafurot kan hiya mu chaancha chinngor nan
maepangkep kan hiya? Anan atuncha us ay chumngor mu maid uy mun-ekasaba kan
chicha?
15 Anan atun ngay us nan tataku ay uy mun-ekasaba mu achicha maifiaor? Ngem
naifiaorcha, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Anuy paat
omeparagsak as solet nan omaliyan nan mangekaskasaba as nan ammay ay chamag.”*
16 Ngem akét nan enmafurot as nan ammay ay chamag, tay kaman as nan kenalen
Isaias ay mismu, “Apo, akét yangkiay nan enmafurot as nan insursurumi.”†
17 Isunga narawag challu ay omafurotcha nan tataku babaen as nan munchungoran-
cha, ya nan chungruncha at nan chamag maepangkep yangkiay kan Cristo.
18 Ngem sarudsuchok pay na: Ay chaan tit-iwa chinchinngor nan chiyuycha Judio nan
hana ay chamag? Chinngorcha met, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
“Nadngor nan kalicha henan uray ngachana ay lukiar. Naepakaammu nan infiagfiaki-
acha henan am-in ay lukiar asna's luta.”‡
19 Nauy pay nan usa ay sarudsuchok: Ay kun chaan naawatan nan chiyuycha Judio
nan chinngorcha? Naawatancha met, tay uray nan chiyuycha Gentil at naawatancha.
Numnumunyu nan enpadton Moises ay enpaisurat Apo Dios ay kanana,
“Paaposok chakayu kiapú as nan chiyuycha kanancha un achi maifilang as tatakok.
Pafungtok us chakayu kiapú as nan tataku ay ka-ananyu ay achi nangammu as nan
maepangkep kan ha-un.”§
20 Naturturud pay hi Isaias ay nangifiakia babaen as nan insuratna as nan Kalen Apo
Dios maepangkep as nan chiyuycha Gentil ay kanana,
“Ininchananak as nan tataku ay chaan nangan-anap kan ha-un.

---

† **10:8** Deut. 30:10-14 ‡ **10:11** Isa. 28:16; Rom. 9:33 § **10:13** Joel 2:32 * **10:15** Isa. 52:7; Nah. 1:15; Efe. 6:15
† **10:16** Isa. 53:1 ‡ **10:18** Sal. 19:4 § **10:19** Deut. 32:21

Nunpailaak as nan tataku ay chaan nanarsarudsud as nan maepangkep kan ha-un."*
21 Ngem mu maepangkep as nan chiyuycha Judio, assena nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana,
"Inurkiw ay ichatkuy kappia as nan tataku ay achi omafurot ya as nan tataku ay
mangontra kan ha-un."†

11

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Chiyuycha Judio

1 Sarudsuchok ngarud: Ay enachen Apo Dios nan chiyuycha mismu ay tatakuna?
Chaan! Tay ha-un ay mismu at usaak ay Judio ay kianak Abraham, ya nurpuwak as
nan tribon Benjamin.*
2 Chaan enachen Apo Dios nan sikud ay pinilina ay tatakuna. Ammuyu met nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay lilen Elias maepangkep as nan kakailiyana ay Judio
ay kanana,
3 "Apo, penatuycha nan chiyuycha pomapadtom. Chinachaelcha us nan chiyuycha
mun-ichatchatonan nan tataku as animar kan he-a. Ha-un yangkiay nan nayagyag, ya
laychuncha us ay mangpatuy kan ha-un."†
4 Ngem ngachana nan ensongfiat Apo Dios kan hiya? Kenalina, "Wachacha nan piton
lifu ay tatakok ay yinagyagku ay chaan poros nanaychayaw as nan didiosen ay Baal."‡
5 Kaman us challu ad wani ay timpu, wachacha nan akét ay pinilen Apo Dios ay Judio,
ya pinilina chicha kiapú as nan grasyana kan chicha.
6 Mu kiapú as grasyana nan nangpiliyana kan chicha, fiakun ngarud kiapú as nan
nanongtongparancha as nan lintig. Tay mu kiapú as nan ammay ay enkamkamancha
nan nangpiliyana kan chicha, achi takú mafialin ay kanan un grasyana chi.
7 Nan enommat at hiyana: Chaan naanapan nan kaongoran ay Judio nan chacha
anaanapun. Nan akét yangkiay ay pinilen Apo Dios nan nakaanap. Ngem am-in ay
tapina ay Judio at penatangken Apo Dios nan numnumcha.
8 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kaman enpassuy Apo Dios nan numnumcha ya pannakaawatcha. Isunga inkiana
ad wani, uray kun wachay matacha, achicha makaila, ya uray wachay ingacha,
achicha makadngor."§
9 Wacha us nan enpaisurat Apo Dios kan Ari David ay kanana,
"Sapay koma ta kalina at ya madpapcha as nan chacha mangkiankianasan ay mangan
as tukutukún ay makan ay kaman kossel ay mailkian winnu animar ay mafi-
tuwan ta machusacha ay ustu.
10 Ngomongot koma us nan numnumcha ta achicha maawatan nan tit-iwa. Mapaliki-
atcha koma in-inkiana."*
11 Sarudsuchok ngarud: As nan naesakiawan nan chiyuycha Judio ta mag-ascha, ay
chaancha nakafiangun? Chaancha met! Nan kenatit-iwana at kiapú ta finmasorcha,
napachasan nan chiyuycha Gentil nan kaesarakanan. Assesa nan enommat ta omapos
nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha Gentil ya ta maesarakanchantu.
12 Numnumun takú na ngarud: Mu nabendisyonan as solet nan tataku asna's luta
kiapú as nan fiasfiasor nan chiyuycha Judio ya kiapú as nan nangachiyancha kan
Cristo, ay achicha kaskasin mabendisyonan mu maesarakan nan ustuustu ay filang nan
chiyuycha Judio?

Nan Maesarakanan Nan Chiyuycha Gentil

---

* **10:20** Isa. 65:1 † **10:21** Isa. 65:2 * **11:1** 2 Co. 11:22-23; Filp. 3:5-6 † **11:3** 1 Ar. 19:10, 14 ‡ **11:4** 1 Ar. 19:18
§ **11:8** Deut. 29:4; Isa. 29:10; Mat. 13:13-17 * **11:10** Sal. 69:22-23

13 Ad wani, wacha nan ifiakiak kan chakayu ay Gentil. Kiapú ta piniliyak kan Apo Dios as apostolna ay mangisuru kan chakayu, epategku na ay chunok
14 ta urum ya omaposcha nan iib-ak ay Judio kan chakayu. Mu hiyasa, maesarakan-chantu nan tapina kan chicha.
15 Tay as nan nangachiyan Apo Dios kan chicha, nunfialin nan chiyuycha Gentil as kiakiayyum Apo Dios. Isunga ammay as solet mu kasin awatun Apo Dios chicha, tay kamancha nataku manipud as nan utúy.

16 Maepachong nan chiyuycha Judio as nan tenapay. Mu maichaton kan Apo Dios nan omona ay put-ing, maifilang as kuwan us Apo Dios nan naput-ingana. Nan usa us ay maepachongancha at as nan kaiw, tay mu maichaton kan Apo Dios nan lamotna, kuwan us Apo Dios nan pangana.
17 Nauy pay nan maepachongan nan chiyuycha Judio. Maepachongcha as nan kaiw ay olivo ay entanum ya enay-aywanan Apo Dios. Ngem senpak Apo Dios nan tapen nan pangana. Chakayu us ay Gentil at maepachong kayu as nan olivo ay kun lawá tinmutufu. Nan enat Apo Dios at enarana chakayu ya ensoop chakayu as nan entanumna ta maetapi kayu as nan sikud ay panga ay nayagyag. Ad wani, makelaklak-am kayu as nan ammay ay cha murmurpu as nan lamotna.
18 Isunga achiyu epangas ay chakayu nan kaskasin ammay mu nan chiyuycha Judio ay enachen Apo Dios ay chicha nan maepachong as nan chiyuycha panga ay senpakna. Kun kayu yangkiay panga ay ensoopna. Nan kenatit-iwana at fiakun nan panga nan manikun as nan lamot, ngem kun at nan lamot nan manikun as nan panga.

19 Mafialin ay wachacha kan chakayu nan mangali, “Tit-iwa sa, ngem senpak Apo Dios nan tapen chi panga ta chakami nan maesokat.”
20 Manuwat sa, senpakna chicha kiapú ta chaancha enmafurot, ngem chakayu at kun kayu yangkiay naesoop kiapú ta enmafurot kayu. Isunga achi kayu munpangpangas, ngem kun kayu at munpakumbaba ay mangtongpar as nan laychun Apo Dios.
21 Tay mu chaan enanosan Apo Dios nan chiyuycha sikud ay panga ay chicha nan Judio, ay maanosana at ngun chakayu mu achi kayu omafurot kan hiya? Achi a!
22 Nunumnumunyu na: Manangsug-ang hi Apo Dios, ngem ammuna us ay chumusa. Tay nan chiyuycha chaan enmafurot at chinusana chicha, ngem chakayu at susug-angana challu mu iturturuyyu ay omafurot. Ngem mu achiyu iturturuy, sopakun chakayuntu us kan Apo Dios.
23 Kaman us as nan chiyuycha Judio, mu sakonguncha hi Apo Dios ta omafurotcha kasin, ifiangadtu Apo Dios chicha as nan nakaanancha, tay wachay pannakafialina met ay mangekaman as chi.
24 Chakayu ay Gentil at maepachong kayu as nan pangan nan olivo ay kun lawá tinmutufu, ya ensoop Apo Dios as nan tenanumna ay olivo ay fiakunyu nurpuwan. Mu kenafiaelana ay nangekaman as chi kan chakayu, ay achina at ngun kaskasin kafiaelan ay mangifiangad as nan chiyuycha senpakna ay panga as nan chiyuy tenanumna ay nurpuwancha?

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Am-in Ay Tataku

25 Chakayu ay iib-ak, wacha nan chaan naepakaammu ad pus-uy ay laychok ay maawatanyu ta achi kayu munpangpangas ay mangali un masilib kayu. Nan epakaammok kan chakayu at hiyana: Achi munturturuy in-inkiana nan kenasokel nan tapen chi Judio, ngem munturturuy yangkiay inkiana umustuustu nan filang nan chiyuycha Gentil ay maesarakan.
26 Angkiay ya maesarakanchantu am-in ay Judio, kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Omalintu nan Omesarakan ay murpu ad Sion,† ya kaanuna nan am-in ay kenasokel
nan chiyuycha kianak Jacob.
27 Hiyachi nan matongparan nan enkarek kan chicha ay kaanok nan fiasfiasorcha.”‡
28 Mu maepangkep as nan nangachiyan nan chiyuycha Judio as nan Ammay ay
Chamag, maifilangcha as kafusor Apo Dios. Hiyasa nan chansayu ay Gentil ay mang-
awat as nan kaesarakananyu. Ngem mu maepangkep as nan nangpiliyan Apo Dios kan
chicha at epatpategna challu chicha kiapú kan cha Abraham ay kaap-uwancha.
29 Tay achi poros sokatan Apo Dios nan pangkepna maepangkep as nan chiyuycha
enayakiana ya nan enkarina kan chicha.
30 Chakayu ay Gentil at chaanyu enafurot hi Apo Dios ad kasin. Ngem ad wani, sinug-
angan chakayu kan Apo Dios kiapú as nan chaan enmafurotan nan chiyuycha Judio.
31 Assesa us as nan chiyuycha Judio. Ad wani, achicha afurotun hi Apo Dios. Ngem
kiapú ta sinug-angan Apo Dios chakayu ay Gentil, awatuntu nan chiyuycha Judio nan
sug-ang ay ichat Apo Dios kan chicha.
32 Tay keneddengan Apo Dios nan am-in ay tataku as fumafiasor kiapú ta chaancha
enmafurot ta sug-angana chicha am-in.

Masapor Maichayaw Hi Apo Dios

33 Machaychayaw hi Apo Dios, tay nan sug-angna at kaman chanum ay somabsafi ay
omayas as nan tatakuna! Maid munpatingkiaan nan kenasilibna ya pannakaammuna!
Ngachana ngarud nan makalukud as nan wacha as numnumna ya makaawat as nan
planuna?
34 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Ay wachay nangammu as nan numnum Apo Dios? Ay wachay makatukun kan hiya?§
35 Ay wachay nangepautang kan Apo Dios as masapor fiayachana? Maid met!”*
36 Tay hiya met nan namayang as nan am-in. Hiya us nan mangetoray as nan am-in.
Nafiayang nan am-in ta maichaychayaw hiya. Sapay koma ta maichaychayaw hiya in-
inkiana. Amen.

12

Nan Libfengun Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo

1 Chakayu ay iib-a, kiapú as nan ongor ay sug-ang Apo Dios kan chitaku, ichatonyu
man paat kan Apo Dios nan achoryu as chaton ay matataku ay nakasakiana ay
munserfi kan hiya. O, ichatonyu kan hiya nan achoryu as chaton ay nasantowan ya
omepalaylayad kan hiya, tay hiyachi nan ustu ay atunyu koma ay mangichaychayaw
kan hiya.
2 Achiyu turturachun nan ukialen nan tataku ay achi omafurot kan Apo Dios, ngem
kunyu at parufusun hi Apo Dios ay mangpafiarú as nan numnumyu ta mapafiarú us
nan fiyagyu. Tay mu hiyasa nan atunyu, maammuwanyu nan pangkep Apo Dios kan
chakayu. O, maammuwanyu mu ngachana nan ammay, nan enkeddengna ya nan
ustu.*
3 Babaen as nan kalibfengak ay inchat Apo Dios kan ha-un, tukunok nan tunggal usa
kan chakayu am-in ta achiyu ichayaw nan achoryu as nangatngatu mu nan ustu. Kun at
masapor napudnu ya napakumbaba nan tunggal usa, ya waschi un numnumuna nan
mismu ay achorna ay maiyunud as nan pammati ay inchat Apo Dios kan hiya.
4 Tay nan achor takú ay tataku at ongor nan partina ya tukutukún us nan kaiyosaran-
cha.

---

† **11:26** Sion winnu kianak Jacob winnu kianak Israel. ‡ **11:27** Sal. 14:7; Isa. 27:9a; 59:20-21; Jer. 31:31-34 § **11:34** Isa. 40:13; Jer. 23:18; 1 Co. 2:16 * **11:35** Job 41:11 * **12:2** Efe. 4:23

5 Assid-i us kan chitaku ay omaafurot, tay uray kun takú ongor, maepachong takú as
nan parten nan us-usa ay achor kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo. Isunga nan
tunggal usa kan chitaku at parten nan us-usa ay achor, isunga nakamkammang takú
am-in.
6 Masapor osarunyu ngarud nan tukutukún ay kafiaelan ay inchat Apo Dios kan
chakayu kiapú as nan grasyana. Mu nan kafiaelan ay naichat kan chakayu at
mangepadtu as nan epakaammon Apo Dios, atunyu chi ay maiyunud as nan pam-
matiyu.
7 Mu nan kafiaelanyu at munserfi as nan pachongyu ay taku, matalek kayu koma ay
munserfi. Mu nan kafiaelanyu at mun-isuru as kalen Apo Dios, mun-isuru kayu ay ustu.
8 Mu nan kafiaelanyu at mangepapigsa as pammaten nan iib-ayu, epapasnekyu ay
mangekaman. Mu nan kafiaelanyu at mangifingay as nan wacha kan chakayu as nan
makasapor, masapor atunyu chi ay maid kenangekot kan chakayu. Mu nan kafiaelanyu
at mangepanguru as nan iib-ayu, masapor makakud kayu. Mu nan kafiaelanyu at
fumachang as nan chiyuycha kasusug-ang, masapor naragsak kayu ay mangekaman.
9 Napudnu koma nan layadyu. Inglunyu nan mangotettet, ya kanayonyu ay unuchun
nan ammay.
10 Munlelennayad kayu ay kaman as nan atun nan hen-anag-i, ya masapor ifilangyu
nan iib-ayu ay omaafurot as napatpateg mu nan mismu ay achoryu.
11 Achi kayu pomadpadsok, kun kayu at komakud as solet, ya epapasnekyu koma ay
munserfi kan Apo Jesus.
12 Munlagsak kayu kiapú ta siguradu ay matongpar nan namnamaunyu, anosanyu
nan liglikiat, ya kanayon ay munkararag kayu.
13 Mu wachacha nan iib-ayu ay omaafurot ay makasapor as fiachang, ifingayyu nan
wacha kan chakayu, ya nakasakiana kayu koma ay munmangili.
14 Mu wachacha nan mamalikiat kan chakayu, ekararakianyu chicha ta bendisyonan
Apo Dios chicha. O, hiyasa koma nan atunyu. Achiyu chawatun ay ituchor Apo Dios
chicha.
15 Makelagragsak kayu as nan chiyuycha naragsak, ya makingunguyus kayu as nan
chiyuycha munngunguyus.
16 Muntotornos kayu koma. Achi kayu munpangpangas, ngem kun kayu at makiki-
ayyum as nan chiyuycha napakumbaba. Achiyu kanan un naraing kayu.†
17 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, achiyu es-es-ang. Ngem
kunyu at atun nan ammay ta maid atun nan tataku ay mangsot kan chitaku ay
omaafurot.‡
18 Atunyu nan am-in ay kafiaelanyu ay makekappia as nan am-in ay tataku.
19 Chakayu ay iib-a ay laylaychok, achi kayu omes-ang, ngem pay-anyu ta hi Apo Dios
ay wachay kalibfengana nan chumusa, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana,
“Ha-un ay Apo Dios at wachay kalibfengak ay omes-ang. Ha-un nan manusa kan
chicha.”§
20 Isunga atun takú nan kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu cha munchukiaang nan kafusormu, pakanum hiya. Mu nasketan hiya, paikopum.
Tay mu hiyachi nan atum, mafiainantu hiya kiapú as nan enatna.”*
21 Achi takú munpaamis as nan mangotettet ay chacha atuatun, ngem kun takú at
amisun nan mangotettet babaen as nan ammay ay cha takú atuatun.

---

† **12:16** Prov. 3:7 ‡ **12:17** Prov. 20:22; 24:29; Mat. 5:11-12; Rom. 12:19 § **12:19** Deut. 32:35 * **12:20** Prov. 25:21-22; Mat. 5:44; Luc. 6:27-36 As nan nauy proverbio at kanana un kamanmu tenotor-op chi cha fumarfiara ay uling as uruna.

13

Nan Libfengun Chi Taku As Nan Goberno (Tit. 3:1; 1 Ped. 2:13-17)

1 Nan am-in ay tataku at masapor munpaetoraycha* as nan totoray as nan goberno,
tay maid kalibfengancha ay muntoray sukúd murpu sa ay kalibfengan kan Apo Dios, ya
am-in ay cha muntortoray at hi Apo Dios nan nangichat as toraycha.
2 Isunga nan taku ay mangachi as nan totoray at achiyuna us nan chinutokan Apo
Dios. Isunga machusantu hiya kiapú as nan enatna.
3 Nan cha mangekamkaman as ammay at maid umugyatana as nan totoray, ngem
nan cha mangekamkaman as mangotettet at umugyat. Isunga mu laychunyu ay
achi umugyat as nan chiyuycha toray, ammay koma nan ekamanyu, at chayawun
chakayuntu kan chicha.
4 Tay munserserficha kan Apo Dios para as nan omammayanyu. Ngem mu mangotet-
tet nan atunyu, umugyat kayu koma, tay tit-iwa nan kalibfengancha ay chumusa. O,
nan nauycha fiabfiaarun Apo Dios at wachay kalibfengancha ay manusa as nan tataku
ay mangekamkaman as mangotettet.
5 Isunga masapor munpaetoray kayu as nan totoray, fiakun yangkiay kiapú ta
umugyat kayu ay machusa, ngem kiapú ta ammuyu ay hiyana nan ustu ay maekaman.
6 Hiyana us challu nan kiapúna as chayu munfiayfiayachan as fiaror, tay nan totoray
at chacha munserserfi kan Apo Dios as nan chacha manongtongparan as nan libfen-
guncha.
7 Isunga fiayachanyu nan am-in ay utangyu kan chicha, kaman as nan fiaror ya tapina
pay ay libfengunyu ay fiayachan. Rispituwunyu ya chayawunyu ay ustu nan chiyuycha
mangetortoray kan chakayu.

Nan Libfengun As Nan Pachong Ay Taku (Exo. 20:13-17; Efe. 5:1-14; 1 Tes. 5:1-11)

8 Mu wachay utangyu, achi koma mafiayag nan mamayachanyu. Ngem nan libfengyu
ay manglaylayad as nan pachongyu ay taku at ifilangyu as utangyu in-inkiana. Tay nan
taku ay manglaylayad as nan iib-ana at chana tongtongparun nan lintig Apo Dios.
9 Tay wacha nan filfilin Apo Dios ay kanana,
“Achika umiwet. Achika pomatuy. Achika mangakiw. Achim akuman nan kuk-uwan
chi tapina,”
ya nan tapina pay ay filfilin at matongparcha am-in babaen as nan us-usa ay filin ay
kanana,
“Laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as nan
achormu.”†
10 Tay mu tit-iwa ay laylaychunyu nan pachongyu ay taku, maid ekamkamanyu as
mangotettet kan chicha. Isunga nan taku ay manglaylayad as nan pachongna ay taku
at chana tongtongparun nan am-in ay lintig Apo Dios.

Nan Panagfiyag Nan Taku Ay Wacha As Nan Lawag (Efe. 5:1-14; 1 Tes. 5:1-11)

11 Masapor atunyu sa, tay ammuyu ay napateg nan timpu ay matatakuwan takú ad
wani. Achi kayu kaman as nan chiyuycha nanassuy, ngem kun kayu at kaman as nan
chiyuycha finmafiangun, tay kiayud omali nan kaesarakanan takú mu as nan puspus-
uy ay enmafurotan takú.
12 Tay as nan timpu ay chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios at kaman kayu
wacha as nan ngongot. Ngem ad wani ay enmafurot kayu kan Cristo, kaman kiayud
mafikiat as nan kawad-anyu. Isunga kaanunyu nan am-in ay mangotettet ay ukiali

* **13:1** Tit. 3:1 † **13:9** Lev. 19:18; Deut. 5:17-19, 21; Mat. 19:18; 22:37-40

ay kaman as nan cha atuatun nan tataku as nan ngongot ta esokatyu nan armas ay maifiakiay as nan sorchachu ay wacha as nan lawag.
13 Nan panagfiyag ay unuchunyu koma at nan nacharos ya ammay ay maifiakiay as
nan taku ay wacha as nan lawag. Achi kayu munfutfutang ya maetaptapi as nan narafus
ay lagragsak. Achiyu us ekamkaman nan mangepapasan as assi ay lachok ya tapina ay
kafiafiain ay ekamkaman. Achi kayu makisumsuma ya omap-apos.
14 Nan atunyu koma at turachunyu nan panagfiyag Apo Jesu Cristo ta hiyasa nan ka-
man armas ay ifiachuyu, ya il-ilaunyu ta achi kayu munnumnumnum ay mangekaman
as nan mun-ongosán chi achor.

14

Achi Takú Okomún Nan Iib-a Takú Ay Omaafurot (1 Co. 8:1-13; 10:23-33)

1 Mu wachay omali as ifia takú ay nakapuy pay laing chi pammatina, awatunyu hiya.
Ngem achi kayu makesossosek kan hiya maepangkep as nan natkunan nan maawatana.
2 Kaman as nan makan, wachacha nan chaan naonngan chi pammaticha ay manga-
furot ay paniyiw mu umischacha as karni, isunga manangchangcha as nating yangkiay.
Kun pay nan tapina at afurotuncha ay maid paniyiw as makan, isunga umischacha as
kumpurmi.
3 Nan chiyuycha umischa as kumpurmi at achicha koma elayusan nan tataku ay
umischa as natnating yangkiay, ya nan chiyuycha umischa as natnating yangkiay at
achicha us koma okomún nan chiyuycha umischa as kumpurmi, tay enawat Apo Dios
chicha.
4 Isunga chakayu ay mangok-okóm as iib-ayu, maid kalibfenganyu ay mangekaman
as sa as nan chiyuycha fiabfiaarun chi tukún. Tay hi Apo Dios ay Apocha nan mangeked-
deng mu nalintig winnu achi nan chacha at-atun. Enpailan Apo Dios nan panang-
aprobarna ay nalintigcha, tay kafiaelana ay mangfiachang kan chicha ay mangekaman
as nalintig.
5 Wachacha nan tataku ay mamigfig ay wachay urkiw ay napatpateg mu nan tapina
ay urkiw. Kun pay nan tapina ay tataku at kanancha un mapapchong am-in chi urkiw.
Mu maepangkep as na, masapor achi munchuwachuwa nan numnum nan tunggal usa
ay ustu nan chana at-atun as nan mangiilan Apo Dios.
6 Nan taku ay mangifilang ay napatpateg nan usa ay urkiw mu nan tapina at atuna
chi as mangichayawana kan Apo Jesus. Kaman us as nan taku ay mangischa as karni
at atuna chi as mangichayawana kan Apo Jesus, tay munyaman kan Apo Dios as nan
ischana. Uray us nan achi umischa as karni at atuna chi as mangichayawana kan Apo
Jesus, ya munyaman us as nan kanuna.
7 Tay am-in takú ay omaafurot at fiakun yangkiay nan laychun takú nan cha takú
tongtongparun, kun at nan laychun Apo Dios. O, as nan matatakuwan takú ya uray as
nan matuyan takú at tatakuna chitaku.
8 Tay as nan matatakuwan takú asna's luta winnu uray matuy takú at hi Apo Dios
challu nan maichaychayaw. Isunga uray mu matataku takú winnu matuy takú, nan
Apo nan nakin kuwa kan chitaku.
9 Tay hiyana nan kiapúna ay natuy ya nataku hi Cristo manipud as nan utúy ta hiya
nan Apon nan matataku ya kaman us nan nunkatuy.
10 Isunga achi takú mun-eennokóm ya munlelennayus, tay sakiangun takú am-in
challu nan Apo ta okomuna chitaku.
11 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Kiapú ta wacha kan ha-un nan fiyag ay maid patingkiana, ekarek ay siguradu ay
ommat nan nauy ifiakiak ay munpalintumangtu nan am-in ay tataku as nan
sangwanak, ya ipudnuchantu ay ha-un nan Dioscha.”*
12 Isunga tunggal usa kan chitaku at maesakiang ay mangipudnu kan Apo Dios as nan
en-enatna asna's luta.

Achi Takú Awisun Nan Iib-a Takú Ay Fumasor

13 Achi takú ngarud mun-eennokóm, ngem kun takú at masapor numnumun ay achi
takú poros ekaman chi uray ngachana ay maesakiawan winnu fumasoran nan iib-a
takú ay omaafurot.
14 Kiapú as nan nakius-usaak kan Apo Jesus, ammok ay maid makan as paniyiw as
nan mangiilan Apo Dios. Ngem mu afurotun nan usa ay taku ay paniyiw chi, munfialin
as paniyiw para kan hiya.†
15 Iib-ak ay omaafurot, mu nasaktan chi numnum nan iib-a takú kiapú as nan kanun
takú ay paniyiwuncha, fiakun layad nan cha takú epaila kan chicha mu epapati takú ay
mangkakan as nan hana. Isunga il-ilaun takú ta achi takú chachaelun nan pammaten
nan iib-a takú kiapú yangkiay as makan, tay natuy hi Cristo para kan chicha us.
16 Isunga uray mu ammay as numnum takú, achi takú atun nan uray ngachana mu
nan munfianakiana at ostuncha nan ifilang takú as ustu.
17 Tay nan napateg henan muntorayan Apo Dios at fiakun nan kanun takú winnu
ikopun takú, ngem kun at nan kenalintig, nan talna, ya nan lagsak ay ichat nan Espiritu
Santo.
18 Mu assena nan panagfiyag takú as nan munserserfiyan takú kan Cristo, malaylay-
chan hi Apo Dios kan chitaku, ya ichayaw chitaku us as nan tapina ay tataku.
19 Isunga epapati takú nan kafiaelan takú ay mangekaman as nan umichat as talna ya
omepapigsa as pammaten chi tunggal usa.
20 Kiapú as makan yangkiay, achi takú koma chachaelun nan enat Apo Dios. Tit-iwa
met ay maid makan as mapaniyiw, ngem fiasor takú challu mu nan kumpurmi ay kanun
takú nan kiapón chi fumasoran nan iib-a takú.
21 Ammay at mu achi takú umischa as karni winnu umikop as fiayas winnu omeka-
man as kumpurmi ay fumasoran chi iib-a takú.
22 Mu ngachana nan enafurot nan tunggal usa maepangkep as na, achina ud-ay
ekakak as nan iib-ana ta chicha yangkiay ay chuwa kan Apo Dios nan nangammu.
Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa kiapú as nan ninumnumna ay ustu ay
atuna.
23 Ngem nan taku ay munchuwachuwa maepangkep as nan kanuna ya chana pay
laing kanun at finmasor hiya, tay achi maiyunud nan enatna as nan pammatina. Tay
uray ngachana ay achi maiyunud as nan pammati takú at fiasor takú chi mu epapati
takú ay ekaman.

15

Nan Omepalaylayad As Nan Pachong Ay Taku (Gal. 6:1-5)

1 Chitaku ay naonngan nan pammatina at masapor anosan takú nan munkurkuran-
gan nan pannakaawat nan chiyuycha nakapuy chi pammaticha ya makelekna takú us
kan chicha. Fiakun nan achor takú nan nunumnumun takú ay palaylaychun,
2 ngem kun takú at numnumun nan omepalaylayad as nan iib-a takú ta pumigsa nan
pammaticha.

* **14:11** Isa. 45:23; Filp. 2:10-11 † **14:14** 1 Co. 6:12-20; 8:1-13

3 Tay uray hi Cristo at fiakun nan mangepalaylayad as achorna nan ninumnum-
numna, tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan Cristo ay
kanana, “Nan nangos-osotan nan tataku kan he-a Apo Dios at ha-un nan naos-osot.”*
4 Am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-uy at naisuratcha as mun-acharan
takú ta pumigsa nan numnum takú, ya mafialin takú ay eta-un nan likiat ta achi takú
munchuwachuwa as nan namnama takú ay tongparun Apo Dios nan enkarina.
5 Hi Apo Dios challu nan nurpuwan chi anos ya pigsan chi numnum takú. Sapay koma
ta hiya nan mamadfiachang kan chakayu ta muntetennornos kayu kiapú as nan chayu
manurturachan as nan ukialen Cristo Jesus.
6 Tay mu hiyasa nan atunyu, mun-us-usa nan numnumyu ay mangichaychayaw kan
Apo Dios ay Aman Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Ammay Ay Chamag Para As Nan Chiyuycha Gentil

7 Awatunyu ngarud nan tunggal usa ay kaman as nan nang-awatan Cristo kan
chakayu ta maichayaw hi Apo Dios.
8 Tay ifiakiak kan chakayu ay enmali hi Cristo ay munserserfi as nan chiyuycha Judio
ta epailana ay matalek hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina ad pus-uy as nan
kaap-uwancha
9 ya ta chaychayawun us nan chiyuycha Gentil hi Apo Dios kiapú as nan sug-angna
kan chicha. Kaman challu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Maetapiyak as nan chiyuycha Gentil ay mangichaychayaw kan he-a, ya ekankantak ay
mangichayaw as nan ngachanmu.”†
10 Wacha kasin nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Chakayu ay Gentil, makelagragsak kayu as nan pinilen Apo Dios ay tatakuna.”‡
11 Nan usa pay at kanana,
“Chakayu ay Gentil, chaychayawunyu hi Apo Dios. Am-in kayu ay tataku, chay-
chayawunyu hiya!”§
12 Wacha us nan insurat Isaias ay kanana,
“Wachantu nan omali ay murpu as nan kianak Jesse.”*
“Etag-uytu Apo Dios hiya ay mangetoray as nan am-in ay Gentil, ya hiyantu nan
namnamauncha ay mangesarakan kan chicha.”†
13 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi namnama takú at ichatna us chi ongor
ay lagsak ya natalna ay numnum kan chakayu kiapú as nan pammatiyu kan hiya ta
mataptapiyan pay nan namnamayu babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo.

Nan Kiapón Nan Kenaturud Pablo Ay Munsurat

14 Chakayu ay iib-ak, maid chuwachuwak ay ammay as solet chi ukialiyu ya
maawatanyu ay ustu nan maepangkep as nan pammati takú. O, ammok ay kafiaelanyu
ay munsisinnuru ya muntitinnukun.
15 Ngem uray mu hiyasa, naturuchak ay munsurat kan chakayu ad wani ta achiyu
liw-an na ay sursuru. Tit-iwa, naturuchak kiapú as nan kalibfengak as usa ay apostol
ay inchat Apo Dios kan ha-un
16 ay munserserfi kan Cristo Jesus babaen as nan mun-is-isuruwak as nan chiyuycha
Gentil. O, munserserfiyak ay kaman pachi ay mangekaskasaba as nan Ammay ay
Chamag ay nurpu kan Apo Dios as nan chiyuycha Gentil ta babaen as nan pannakafialin
nan Espiritu Santo, munfialincha nan chiyuycha omaafurot as nasantowan ay chaton
ay mangepalaylayad kan Apo Dios.
17 Isunga kiapú as nan nakius-usaak kan Cristo Jesus, mafialin ay epangasku nan nauy
chak munserserfiyan kan Apo Dios.

---

* **15:3** Sal. 69:9 † **15:9** Sal. 18:49 ‡ **15:10** Deut. 32:43 § **15:11** Sal. 117:1 * **15:12** 1 Sam. 16:11-13 † **15:12** Isa. 11:1, 10

18 Ngem maid tukún as mafialin ay epangasku mu achi nan en-enat Cristo babaen kan
ha-un ay nangaw-awis as nan chiyuycha Gentil ta omafurotcha kan Apo Dios babaen as
nan enkaskasabak ya en-enatku.
19 Tit-iwa ay enatku am-in chaná ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro babaen
as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. Isunga lenpasku ay nangekaskasaba as nan
Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo nunlapu ad Jerusalem inkiana ad Illiricum.‡
20 Tay penapangkepku ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan tataku
henan il-ili ay achi nangammu as nan maepangkep kan Cristo ta achek ituruy nan
chunon chi tukún ay taku.§
21 Nan enatku at maiyunud as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan chiyuycha chaan nannanngor as nan maepangkep kan hiya at ilaunchantu hiya
ya maawatanchantu nan maepangkep kan hiya.”*

Nan Planon Pablo Ay Umuy Ad Roma
(1 Co. 16:1-4; 2 Co. 8:16-9:5)

22 Kiapú as nan nauy ay chunok, namen ongor ay napas-iw nan omaliyak kan
chakayu.
23 Ngem ad wani, kiapú ta lenpasku nan chunok henan nauycha ay il-ili, ya kiapú ta
nafiayag us ay laraychok ay omali kan chakayu,
24 isunga namnamaok ay tongparok ad wani. As nan umuyak ad Espanya, laychok
ay chumag-os hesa ad Roma ay mangila kan chakayu, ya mu mafialin, fiadnganak
koma kan chakayu ay umuy hid-i as nan marpasan nan hen-omaketan ay naragsak ay
makilid-iwaak kan chakayu.
25 Ngem ad wani, umuyak ad Jerusalem ay mangiyuy as fiachang as nan tatakon Apo
Dios hid-i.
26 Tay laychun nan chiyuycha iglesia ad Macedonia ya Acaya ay mangamong as
ifiachangcha as nan tatakon Apo Dios ay wacha ad Jerusalem ay makasapor as fiachang.
27 Chicha challu kayman nan nunplanu ay fumachang. Ngem nan kenatit-iwana
at libfengcha ay fumachang as nan chiyuycha makasapor as fiachang ad Jerusalem.
Tay mu nakelak-am nan chiyuycha Gentil as nan naespirituwan ay bendisyon nan
chiyuycha Judio, libfeng us ngarud nan chiyuycha Gentil ay umichat as kasaporan nan
chiyuycha Judio as pagfiyagcha.
28 Isunga as nan manglopasak ay mangamong ya mangipurang as nan siping kan
chicha, munligwataktu ay umuy ad Espanya, at chumag-osak hesa.
29 As nan omaliyak hesa, ammok ay mapachasanyu us nan maid munkurangana ay
bendisyon ay murpu kan Cristo.
30 Iib-ak, babaen kan Apo takú ay Jesu Cristo ya babaen us as nan layad takú ay
ichat nan Espiritu Santo, pangaasiyu ta epapasnekyu ay makekararag kan ha-un ta
fiadfiadnganak kan Apo Dios.
31 O, epapasnekyu ay mangekararag kan ha-un ta mailisiyak as nan chiyuycha achi
omafurot ad Judea. Ekararagyu us ta malaylaychan nan tatakon Apo Dios ad Jerusalem
ay mang-awat as nan fiachang ay iyuyku kan chicha.†
32 Pangaasiyu ta ekararakianak ta omongortu nan lagsakku ay omali kan chakayu mu
eparufus Apo Dios, ya pumigsa nan numnumku as nan omaliyak kan chakayu.
33 Sapay koma ta hi Apo Dios ay umid-ichat as natalna ay numnum at mawawacha
kan chakayu am-in. Amen.

---

‡ **15:19** Ara. 20:1-12 § **15:20** As nan kali ay Griego at kanana, “ta achiyak muntuping as pugnad nan tapina.”
* **15:21** Isa. 52:15 † **15:31** Ara. 13:50; 14:19; 17:5, 13; 18:6, 12; 20:3; 21:27-32

16

Nan Pakomostan Pablo As Nan Omaafurot Ad Roma

1 Malaylaychanak paat ay mangiyam-ammu kan chakayu as nan usa ay fiafiai ay
omaafurot. Hiya hi Febe ay munserserfi as nan iglesia ad Cencrea.
2 As nan umchanana hesa, awatunyu hiya as usa ay omaafurot kan Apo Jesus, tay
hiyasa nan libfeng ay atun nan tatakon Apo Dios. Fiadnganyu us hiya mu wachay
kasaporana, tay ongorcha kayman chi finadfiadngana, ya ha-un nan usa.
3 Pakomostaok cha Priscila kan Akila ay kakadwak ay munserserfi kan Cristo Jesus.
4 Enpostacha kayman nan fiyagcha kiapú kan ha-un. Ngem fiakun yangkiay ha-un
nan munyaman kan chicha mu achi us nan am-in ay iglesia henan il-ilen chi Gentil.
5 Pakomostaok us nan iglesia ay munchaychayaw kan Apo Dios as afongcha.
Pakomostaok us hi Epeneto ay laylaychok ay hiya nan enmon-ona ay enmafurot kan
Cristo henan probinsiya ay Asia.
6 Pakomostaok us hi Maria ay kenmakud ay namadfiachang kan chakayu.
7 Pakomostaok pay cha Andronico kan Junia ay ib-ak ay Judio ay kakadwak ay
naifiarud ad kasin. Am-ammon as solet nan apostoles chicha ya enmon-onacha ay
enmafurot kan Cristo mu ha-un.
8 Pakomostaok us hi Ampliato ay laylaychok ay kiayyumku kiapú as nan nakius-
usaana kan Apo Jesus.
9 Pakomostaok us hi Urbano ay cha makidkidnu kan chitaku ay munserserfi kan
Cristo, ya hi Estakis ay laylaychok ay kiayyumku.
10 Pakomostaok us hi Apeles ay usa ay napaneknekan ay matalek kan Cristo as nan
nachischistingan nan pammatina. Uray us nan pamilyan Aristobulo,
11 ya hi Herodion ay pachongku ay Judio ya nan chiyuycha omaafurot as nan
pamilyan Narciso at komostacha am-in.
12 Pakomostaok us cha Trifena kan Trifosa ay cha munserserfi kan Apo Jesus, kaman
us kan Persida ay laylaychok ay kiayyum ay makakud kayman ay munserserfi para kan
Apo Jesus.
13 Pakomostaok us hi Rufo, ay nunchinngor ay munserserfi kan Apo Jesus, ya uray hi
enana ay infilangku as enak.
14 Pakomostaok us cha Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ya am-in ay
tapina ay iib-a takú ay omaafurot ay naetatapi kan chicha.
15 Pakomostaok pay cha Filologo kan Julia, hi Nereo, ya nan sunúdna ay fiafiai ya hi
Olimpas, ya am-in ay tatakon Apo Dios ay naetatapi kan chicha.
16 Munpepennakomosta kayu us ay mangepaila ay munlelennayad kayu. Am-in nan
enmafurot kan Cristo at chacha kayu pakomostaun hesa.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

17 Chakayu ay iib-a, pangaasiyu ta il-ilaunyu nan tataku ay mangepasisiyan kan
chakayu ya mangallilaw as pammatiyu babaen as nan isursurucha ay maekontra as
nan ustu ay sinuruyu ad kasin. Achi kayu makekadkadwa kan chicha.
18 Tay nan assisid-i ay tataku at fiakun hi Cristo ay Apo takú nan chacha munserser-
fiyan, ngem kun at nan kiankianasun nan achorcha yangkiay nan nunumnumuncha.
Babaen as nan makaawis ya ammay ay kalicha, allilawuncha nan chiyuycha naraka ay
maawis.
19 Nunchinngor nan nanongtongparanyu as nan sursuron Cristo uray henan chiyuy-
cha achawwi ay il-ili. Isunga naragsakak as solet kiapú kan chakayu, ngem laychok ay
naraing kayu maepangkep as nan ammay, ya achi kayu masulisukian ay mangekaman
as mangotettet.
20 Kun pay achi mafiayag, hi Apo Dios ay umid-ichat as talna at amisunantu hi Satanas
babaen kan chakayu.

Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu Cristo.
21 Hi Timoteo ay cha makidkidnu kan ha-un at chana us pakomostaun chakayu,
kaman us as nan iib-ak ay Judio ay cha Lucio, Jason ya hi Sosipatro.
22 Hi Tercio ay ifia takú ay omaafurot ay nangepasuratak as nan nauy ay suratku at
chana pakomostaun chakayu.
23 Cha chakayu pakomostaun kan Gayo. Hiya nan nunmangmangili kan ha-un, ya
hiya nan nakin afong as nan cha maam-amongan nan omaafurot ay munchaychayaw
kan Apo Dios. O iwa, uray hi Erasto ay toserero hena ay siyudad ya hi Cuarto ay ifia takú
at cha chakayu pakomostaun.
24 [Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu
Cristo.]*

Nan Nanayawan Pablo Kan Apo Dios

25 Machaychayaw hi Apo Dios! Hiya at kafiaelana ay mangepapigsa as nan pam-
matiyu ay maiyunud as nan enkaskasabak ay Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesu
Cristo ya maiyunud as nan chaan naepakpakaammu ad solet ay kenatit-iwa.
26 Ngem ad wani at naepakaammu nan nauy kenatit-iwa babaen as nan chiyuycha
insurat nan chiyuycha pomapadtu as nan Kalen Apo Dios. Tay hi Apo Dios ay maid
laplapuna ya maid patingkiana at infilina ay maepakaammu nan nauy Ammay ay
Chamag henan am-in ay nasyon ta nan am-in ay tataku at omafurotcha.
27 Hiya yangkiay ay masilib as nan am-in at maichaychayaw koma in-inkiana babaen
kan Jesu Cristo. Amen.

* **16:24** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

Nan Omona Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan Corinto as nan timpon Pablo at ad-acha ay siyudad ay sikud ay lutan nan chiyuycha Griego ya kapital nan probinsiya ay Acaya. Nan hana ay siyudad ay Corinto at wacha henan olet nan fiayfiay, isunga hesa nan masisib-atan chi ongor ay nigusyante ay nurpu henan tukutukún ay lukiar. Nunchinngor sa ay siyudad kiapú as nan kenafiaknang nan tataku, kiapú as nan nunsidla ay mangepapasancha as assi ay lachok, mangchaychayawancha as tukutukún ay didiosen, ya mangischaancha as nan karnen nan chiyuycha naichaton as nan chiyuycha didiosen. Nunkapangascha pay, ya as nan nunsidla'y lagragsak yangkiay nan mangosarancha as urascha.

As nan maekadwa ay nunfiaatan Pablo ay uy nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag, inumchan henan nauy ay siyudad ay Corinto. Nagyan hiya hena as hentawwun ya kakudwa. As nan nun-is-isuruwana hena, ongor nan tataku ay enmafurot kan Cristo Jesus, kaskasin nan chiyuycha Gentil (Ara. 18:1-18).

As nan nak-akan Pablo hid-i ay umuy ad Efeso, wachacha nan tukún ay uy nun-isuru kan chicha. Nan usa kan chicha at hi Apolos ay usa ay omaafurot ay nurpu ad Egipto. Hi Apolos ay anna at masilib ya napigsa nan pammatina. Nafiayag ay nagyan hi Apolos hid-i ay nangisursuru as nan Kalen Apo Dios (Ara. 18:26-28; 1 Co. 3:4, 16:12; Tit. 3:13).

As nan kawad-an Pablo ad Efeso, wachacha nan i-Corinto ay enmali kan hiya (16:17-18) ay nangichat as surat ay nurpu as nan omaafurot ad Corinto. As nan nang-awatan Pablo as nan surat, sinufialetana nan suratcha. Hiyana nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto.

As nan mamasaan takú as nan nauy surat, ongor nan maila takú ay achi laychun Pablo kan chicha ay kaman as nan nauycha: nan achicha mamigfikian as nan kalibfengan Pablo as usa ay apostol (9:2), nan nangepafialinancha as achorcha as kaamuchan (4:8), nan mangifilangancha as nan panagnumnumnumcha as ustu, ya nan mangaliyancha ay chicha nan etortorón nan Espiritu Santo, ngem para kan Pablo at fiakun.

Ngem laraychun Pablo ay mangisuru kan chicha as nan maepangkep as nan kenaornoscha as nan maam-amongancha ay mangchayaw kan Apo Dios. Senengarana chicha kiapú as nan masusumaancha (1:10-13) ya kenaranokcha as nan manganancha as nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus (11:18-34). Insuruwana us chicha as nan maepangkep as nan kasin omaliyan Apo Jesus asna's luta ya maepangkep as nan matakuwan manipud as nan utúy.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-9
Nan Nasusumaancha As Nan Iglesia 1:10-4:21
Nan Maepangkep As Nan Mangepapasan As Assi Ay Lachok 5:1-5:13
Nan Maepangkep As Charum As Nan Chiyuycha Omaafurot 6:1-11
Nan Ustu Ay Sursuru Maepangkep As Nan Achor Chi Taku 6:12-20
Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Omasaw-an Ya Achi Omasaw-an 7:1-40
Nan Sarudsud Maepangkep As Makan Ay Naichaton As Nan Chiyuycha Didiosen 8:1-11:1
Nan Dalongdong Nan Fianafiai As Nan Munchaychayawancha 11:2-16
Nan Mangnumnumnuman As Nan Natuyan Jesus 11:17-34
Nan Chiyuycha Kafiaelan Ay Ichat Nan Espiritu Santo 12:1-14:40
Nan Matakuwantu Nan Nunkatuy 15:1-58

Nan Maifiachang As Nan Omaafurot 16:1-4
Nan Planon Pablo 16:5-12
Nan Anongos Nan Surat 16:13-24

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay chinutokan Cristo Jesus as apostolna kiapú ta hiyasa nan enkeddeng Apo Dios. Hi Sostenes ay ifia takú ay omaafurot at hiya nan kadwak hena.
2 Nauy nan suratmi kan chakayu ay iglesia ad Corinto ay nunfialinun Apo Dios as nasantowan kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus. Fiakun chakayu yangkiay nan enayakiana ay munfialin as nasantowan ay tatakuna, ngem am-in ay tataku henan am-in ay lukiar ay munchaychayaw kan Apo Jesu Cristo ay Apocha ya Apo takú us.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Nunyamanan Pablo Kan Apo Dios

4 Kanayonak ay munyaman kan Apo Dios kiapú as nan grasya ay inchatna kan chakayu as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
5 O, kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya, nabendisyonan kayu as solet as nan am-in ay karasen chi naespirituwan ay kafiaelan ta mafialin kayu ay munserfi kan hiya. Inchatna kan chakayu nan laingyu ay munkali as nan kalen Apo Dios ya pannakaawatyu as nan kenatit-iwa as nan laychun Apo Dios.
6 Nan nauycha bendisyon at paneknekancha ay tit-iwa challu nan insursurumi maepangkep kan Cristo.
7 Isunga maid poros munkuranganyu as nan uray ngachana ay naespirituwan ay bendisyon ay ichat Apo Dios as nan chayu manman-uchan as nan kasin omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo.
8 Hiya nan mangepapapigsa as nan pammatiyu inkiana as nan anongos nan fiyagyu ta maid maepafiasoranyu as nan urkiw ay kasina omaliyan.
9 Matalek hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu ta makekadwa kayu as nan Anakna ay hi Jesu Cristo ay Apo takú.

Nan Achi Muntetennornosan Nan Iglesia

10 Iib-ak, babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo takú ay Jesu Cristo kan ha-un, pangaasiyu ta muntetennornos kayu am-in. Maid koma masisiyan kan chakayu, ngem kun at us-usa nan numnumunyu ya pangkepyu.
11 Iib-ak, kenalek chi, tay wachacha as nan pamilyan Kloe nan nangepachamag kan ha-un ay wachacha kan chakayu nan cha masusuma.
12 Nan laychok ay kanan at tukutukún nan chayu kankanan. Tay wachacha kanu nan mangali, “Ha-un at unuchok hi Pablo.” Kanan kanu nan tapina, “Ha-un at unuchok hi Apolos.” Nan tapina at kanancha, “Ha-un at unuchok hi Pedro.” Kun pay nan tapina at kanancha, “Ha-un at hi Cristo yangkiay nan unuchok.”
13 Nakkuran kayu! Ay kun nakudwakudwa hi Cristo? Ay kun ha-un ay Pablo nan natuy as nan koros para kan chakayu? Ay nafunyakian kayu ay nangosar as nan ngachan Pablo?
14 Munyamanak kan Apo Dios, tay maid ok finunyakian hesa mu achi yangkiay cha Crispo kan Gayo*
15 ta maid makafiael ay mangali un nafunyakian kayu as nan ngachanku.
16 (O iwa, finunyakiak us nan pamilyan Estefanas, ngem maid tapina as manumnumku ay finunyakiak.)

---

* **1:14** Ara. 18:8; Rom. 16:23

17 Tay chaanak infiaor kan Cristo ay uy munfunyag, ngem infiaorak ay uy
mangekasaba as nan Ammay ay Chamag. As nan mangekamanak as na, achiyak mun-
osar as kenasilib chi taku ta achi mamaid nan pannakafialin nan natuyan Cristo as nan
koros.

Hi Cristo Nan Mangepaila As Nan Pannakafialin Ya Kenasilib Apo Dios

18 Tay nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan natuyan Cristo as nan koros
at maid kotkotokna as nan chiyuycha cha umuy as nan maid patingkiana ay pan-
nakachusa. Ngem chitaku ay cha omafurot as nan hana Ammay ay Chamag at ammu
takú ay hiyana nan pannakafialin Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku.
19 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Chachaelok nan kenasilib nan nunkasilib, ya nan pannakaawat nan nunkaacharan at
maichok.”†
20 Ay mafialin ay maesarakan nan masilib babaen as nan silibna, winnu nan mun-
isursuru as Lintig babaen as nan Lintig? Nan naraing ngay ay makesossosek ad wani, ay
mafialin ay maesarakan babaen as nan ammay ay sosekna? Achi challu! Tay enpailan
met Apo Dios ay maid kotkotok nan kenasilib asna's luta!
21 Tay kiapú as nan kenasilib Apo Dios, achi poros mafialin ay maammuwan chi
tataku hiya babaen as nan mismu ay kenasilibcha. Kun at nalaylaychan hi Apo Dios ay
mangesarakan as nan chiyuycha omafurot babaen as nan chami ekaskasaba ay kanan
nan chiyuycha achi omaafurot un maid kotkotokna.
22 Tay nan chiyuycha Judio at achicha omafurot sukúdcha ilaun on-ona nan
nakaskaschaaw ay sinyar. Nan chiyuycha Griego at anapuncha nan kanancha un
kenasilib ay nurpu as nan tataku.
23 Ngem chakami at ekasabami nan maepangkep kan Cristo ay naelansa as nan koros.
Hiyasa nan elalayusan nan chiyuycha Judio ay mangesakiaw kan chicha ya ifilang nan
chiyuycha Gentil as maid kotkotokna.
24 Ngem para kan chitaku ay enayakian Apo Dios ay munfialin as tatakuna, uray Judio
winnu Griego at ammu takú ay hi Cristo nan pannakafialin Apo Dios ya kenasilib Apo
Dios.
25 Tay nan kanancha ay kenamaid kotkotok nan planon Apo Dios as nan natuyan
Cristo at masilsilib mu nan kenasilib chi tataku, ya nan kanancha un kenakapuy nan
planon Apo Dios at mannakafialin as solet mu nan kenafikas chi taku.
26 Iib-ak, numnumunyu mu anan kasasaadyu as nan nangayakian chakayu kan Apo
Dios. As nan hiyachi, achi ongor kan chakayu nan mamasilib as nan mangiilan chi
tataku, ya ak-akét kayu ay totoray winnu an-ak chi fiaknang.
27 Ngem nan maid acharna ay maifilang challu as maid kotkotokna as nan tataku
asna's luta at pinilen Apo Dios ta mafiainan nan mamasilib. Nan chiyuycha achi
mafigfigfig ay nakapuy at pinilina ta mafiainan nan chiyuycha mafigfigfig ay mafikas.
28 Kaman us as nan chiyuycha pugli ay maelalayusan ya maid filangcha at pinilina ta
maichuna nan ifilang nan tataku as am-amud asna's luta.
29 Enatna chi ta maid poros mangepangas as achorna as nan mangiilan Apo Dios.
30 Maid epangasyu, tay hi Apo Dios nan nurpuwan nan nakius-usaanyu kan Cristo
Jesus, ya nunfialinuna hi Cristo as mangesarakan kan chitaku ay hiyana nan kenasilib
Apo Dios para kan chitaku. Babaen kan hiya, maifilang takú as nalintig, munfialin takú
as nasantowan ay tatakon Apo Dios, ya mawayawayaan takú.
31 Isunga unuchun takú koma nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu wachay munlayad ay munpangas, nan enat nan Apo yangkiay nan masapor
epangasna.”‡

† **1:19** Isa. 29:14 ‡ **1:31** Jer. 9:24; 2 Co. 10:17

2

Nan Atun Pablo Ay Mun-ekasaba

1 Iib-ak, as nan enmaliyak kan chakayu ay nangekasaba as nan enpakaammon Apo
Dios ay maepangkep kan Cristo, chaanak nunkali as nunkaunig winnu nun-osar as
kenasilib nan chiyuycha nakaachar.
2 Tay as nan kawad-ak pay laing kan chakayu, enkeddengku ay maid tukún as
epakaammok mu achi yangkiay nan maepangkep kan Jesu Cristo, kaskasin nan nae-
lansaana as nan koros.*
3 As nan enmona ay enmaliyak kan chakayu, nakapuy nan leknak ya nunpapayag-
pakiak kiapú as ugyatku mu achek maekaman nan laychun Apo Dios.
4 As nan nun-isuruwak ya nun-ekasabaak kan chakayu, chaanku enosar nan chiyuy-
cha makaawis ay kali ay nurpu as nan kenasilib chi taku, ngem kun at naepaila nan
pannakafialin nan Espiriton Apo Dios babaen as nan enkaskasabak.
5 Hiyasa nan enatku ta nan pammatiyu at achi maifisar as nan kenasilib chi taku,
ngem kun at as nan pannakafialin Apo Dios.

Nan Kenasilib Ay Nurpu Kan Apo Dios

6 Uray mu assid-i, as nan chiyuycha naonngan chi pammaticha at ifiakiami kan chicha
nan maepangkep as kenasilib. Ngem fiakun nan kenasilib ad wani ay murpu as nan
numnum chi tataku winnu murpu as nan anap-apu asna's luta ay munpatingkiantuy
toraycha.
7 Kun at nan chami ifiagfiakia at nan kenasilib ay nurpu kan Apo Dios ay hiyasa
nan planuna ay chaan pay naepakpakaammu as nan tataku. Nan hana planuna at
enkekeddengna sakbay mafiayang nan lufong para kan chitaku ta maetapi takú kan
hiya as nan kaichayawana.
8 Maid nakaawat ay anap-apu asna's luta as nan nauy kenasilib Apo Dios, tay mu
kuncha naawatan, chaancha koma enlansa nan machaychayaw ay Apo as nan koros.
9 Ngem kaman sa as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-uy ay kanana,

“Maid pay tataku as nakaila winnu nakadngor winnu uray nakanumnum as nan
chiyuycha nakaskaschaaw ay ensakianan Apo Dios para as nan chiyuycha
munlarayad kan hiya.”†

10 Ngem kan chitaku nan nangepakaammuwan Apo Dios as nan hana babaen as nan
Espirituna. Tay nan Espiriton Apo Dios at chana emamad ay mangammu as nan am-in
uray nan naunig ay numnum Apo Dios.
11 Maid nangammu as nan wacha as nan numnum nan usa ay taku mu achi hiya
yangkiay mismu. Assid-i us kan Apo Dios ay maid nangammu as nan numnumna mu
achi yangkiay nan Espirituna.
12 Ad wani, nan panagnumnumnum takú at fiakun kaman as nan panagnumnumnum
chi tataku ay wacha asna's luta, tay enawat takú nan Espiritu ay nurpu kan Apo Dios ta
maawatan takú nan maepangkep as nan am-in ay inchatna kan chitaku.
13 As nan mangifiag-anmi as maepangkep kan Apo Dios, achimi osarun nan kali
ay nurpu as nan kenasilib chi taku. Ngem kun at nan ifiakiami at nan insuron nan
Espiriton Apo Dios kan chakami as nan chami mangepakaawatan as nan kenatit-iwa
as nan tataku ay wacha nan Espiritu Santo kan chicha.
14 Nan taku ay maid Espiriton Apo Dios kan hiya at achina mafialin ay awatun
nan chiyuycha nurpu as nan Espiriton Apo Dios, tay maid kotkotok nan hanacha kan
hiya. Achi makaawat hiya, tay babaen as nan Espiritu Santo yangkiay at mafialina ay
emamad chasa.

---

* **2:2** Gal. 6:14 † **2:9** Isa. 64:4

15 Nan taku ay mawawad-an as Espiriton Apo Dios at mafialina ay emamad nan kotok
nan am-in ay nurpu as nan Espiriton Apo Dios. Ngem nan taku ay maid Espiriton Apo
Dios kan hiya at achina kafiaelan ay mangokóm as nan taku ay nawad-an as Espiritu
Santo.
16 Tay kanan nan naisurat as nan kalen Apo Dios,
“Ay wachay nangammu as nan numnum Apo Dios? Ay wachay makatukun kan hiya?”‡
Ngem mu chitaku, wacha kan chitaku nan numnum Cristo.

3

Nan Atun Ay Munserfi Kan Apo Dios

1 Iib-ak, as nan kawad-ak kan chakayu, chaanku kenafiaelan ay nunkali kan chakayu
ay kaman as nan enatku as nan chiyuycha naonngan chi pammaticha. Ngem kunak
at nunkali kan chakayu ay kaman as nan atok ay munkali as nan chiyuycha chaan
enmafurot ya kaman mutun as nan pammaticha kan Cristo.
2 Nan insurok kan chakayu at nan maepachong as nan kiatas ay ikopun chi mutun,
fiakun nan maepachong as nan foras ay makan, tay chaan kayu pay nakasakiana ay
makaawat as naunig ay sursuru. Uray ad wani at achi kayu pay laing makaawat,
3 tay kutug ay chayu un-unuchun nan cha at-atun nan chiyuycha chaan enmafurot.
Kiapú ta mun-eennapos kayu ya masussusuma kayu, ay kunyu achi cha epaila ay nan
panagfiyagyu at pachong nan panagfiyag chi tataku asna's luta? Ay nan chayu at-atun
at pachong nan cha at-atun nan chiyuycha achi omaafurot? Pachong na met!
4 Tay mu kanan nan usa ay, “Ha-un at hi Pablo nan unuchok,” ya kanan nan usa, “Ha-
un at hi Apolos nan unuchok,” chayu epaila ay maepachong nan panagfiyagyu as nan
tataku ay achi omaafurot.
5 Numnumunyu na. Ay am-amud kami kan Apolos? Kun kami met yangkiay
munserserfi kan Apo Dios ay enosarna ta omafurot kayu kan Jesus. Tay tunggal usa
kan chakami at atuna nan naetalek kan hiya.
6 Maepachongak as nan nangetanum as fokel, hi Apolos nan nangsifug, ngem hi Apo
Dios nan nangsikun.
7 Isunga achi challu amud nan nangetanum ya nangsifug. Hi Apo Dios yangkiay nan
amud, tay hiya nan manikun.
8 Munpachong nan pangkep nan muntanum ya nan munsifug, tay waschi un gun-
gunaan Apo Dios ay maiyunud as nan mismu ay enatna.
9 Tay chakami at munserserfi kami kan Apo Dios, ya chakayu nan maepachong as nan
payyiwna ay munchunchunuwanmi.

Nan Maepadpachongan Nan Afong Apo Dios

Maepachong kayu us as nan afong Apo Dios.
10 Babaen as nan kafiaelan ay inchat Apo Dios kan ha-un, ha-un nan maepachong as
nan naraing ay nangkiaub as nan fondasyon nan afong, ya tukún nan mangituruy as
nan lenapuwak. Ngem masapor waschiwaschi un ilauna nan ammaana ta ustuustu nan
etapina,
11 tay maid tukún as fondasyon ay mafialin ay osarun chi uray ngachana ay taku mu
achi yangkiay nan chakus nakiaub ay hi Jesu Cristo.
12 Ngem nan chiyuycha mangiyamma at tukutukún nan iyosoncha as nan fondasyon.
Nan tapen nan maiyamma at fialetok, silver winnu nunkangina ay fiatu, ya nan tapina
at kaiw, koron winnu chakiami.
13 Nan chunon nan tunggal usa at mailantu ay ustu. Tay as nan urkiw ay maokomántu
nan am-in ay tataku, elawlawagtu Cristo chasa ay ustu. O, tay as nan hana ay urkiw,

‡ **2:16** Isa. 40:13; Rom. 11:34-36

maepakaammuntu chasa babaen as nan apuy ay manisting as nan kenafiakud nan chunon nan tunggal usa.
14 Mu achi mapuoran nan inyamman nan nangiyamma as nan fondasyon at ichattu
Apo Dios kan hiya nan gun-gunana.
15 Mu mapuoran nan naiyamma at maidtu awatun nan nangiyamma as gun-gunana.
Ngem uray mu assesa, maesarakantu hiya ay maepachong as nan taku ay kun len-
mayaw as nan cha mapuoran ay afong.
16 Ay achiyu ammu ay chakayu nan maepachong as nan templo ay kawad-an Apo Dios
ya magyanan nan Espirituna?
17 Mu wachay mangepasisiyan kan chakayu ay maepachong as nan templon Apo Dios,
chusauntu Apo Dios as solet hiya. Tay nan templon Apo Dios at nasantowan, ya chakayu
mismu nan templona.
18 Achiyu al-allilawun nan achoryu. Mu wachay mangifilang as achorna as masilib ay
maiyunud as nan kenasilib nan tataku asna's luta, masapor chukkiana na. O, masapor
eparufusna ay ifilang nan chiyuycha achi omaafurot hiya as maid am-ammuna ta
sumilib hiya tit-iwa.
19 Tay nan kenasilib ay ifilang nan tataku asna's luta at maid kotkotokna as nan
mangiilan Apo Dios. O, nan nauy at kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana, “Hi Apo Dios nan mangkona as nan chiyuycha mangifilang as achorcha as
masilib babaen as nan mismu ay kenasikapcha.”*
20 Wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Ammon Apo Dios ay maid kotkotok nan panagnumnumnum nan chiyuycha
nunkasikap.”†
21 Isunga achiyu epangpangas chi maekaman chi taku. Tay nan am-in at inchat Apo Dios
para as nan omammayanyu.
22 Uray ha-un, hi Apolos, hi Pedro, nan nauy luta, nan fiyag, nan utúy, nan urkiw ad wani
winnu nan tapen chi urkiw at inchat Apo Dios am-in chaná para as nan omammayanyu.
23 Kun pay chakayu at kuwan Cristo, ya hi Cristo at kuwan Apo Dios.

4

Nan Panagserserfen Nan Apostoles

1 Isunga ifilangyu chakami as munserserfi kan Cristo ya nangetalekan Apo Dios as
nan chunu ay mangisuru as nan kenatit-iwa ay chaana enpakpakaammu ad pus-uy.
2 Nan usa pay at nan taku ay maetalekan nan hana ay chunu at masapor matalek.
3 Ngem kun pay ha-un, maid fiyangku mu fistikiarunak kan chakayu winnu nan
tapina ay tataku mu ammay nan chak at-atun ay munchunu winnu achi. Uray ha-un
at achek atun sa as nan achorku.
4 Nacharos challu nan numnumku, ngem achina laychun ay kanan un maid fiasorku,
tay hi Apo Jesus yangkiay nan mamistikiar kan ha-un.
5 Isunga achiyu oon-onaun ay mangokóm as nan uray ngachana ay taku sakbay omali
nan ustu ay timpu. Sad-unyu nan omaliyan nan Apo ay hiyantu nan manilaw as nan
chiyuycha naetatafun as nan ngongot. Nan laychuna ay kanan at epailanantu nan
chiyuycha chaan pay naifiakia ay pangkep chi tataku. As nan hiyachi, waschintu un
awatuna nan pammachayaw Apo Dios ay maiyunud as nan en-enatna.
6 Iib-ak, am-in chaná ay infiagfiakiak at chakami mismu kan Apolos nan enosarmi as
nan chiyuycha maepadpachongan para as nan omammayanyu ta babaen kan chakami,
acharunyu nan laychun ay kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Achiyu labsingun nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.” Mu unuchunyu na, maid kan
chakayu nan mangepangas as nan usa ay taku as nan tapina.

* **3:19** Job 5:13 † **3:20** Sal. 94:11

7 Tay anan ngachana nan nangepafialin kan chakayu as nangatngatu mu nan tapina?
Ngachana nan wacha kan chakayu ay chaan inchat Apo Dios? Mu ngarud hi Apo Dios
nan nangichat, anuy kayu lawá munpangpangas ay kaman chakayu nan nurpuwana?
8 Kenomsaw kayu ay i-Corinto! Ka-ananyu mu napnek kayu as nan am-in ay
naespirituwan ay fianag ya finmaknang kayu as nan chiyuycha bendisyon Apo Dios.
Ka-ananyu mu nunfialin kayu as ar-ari, uray mu fiakun kami ar-ari! Ammay koma mu
kun tit-iwa ay ar-ari kayu ta maketoray kami kan chakayu.
9 Tay as nan munnunumnumku at nunfialinun Apo Dios chakami ay apostoles as
maepachong as nan chiyuycha fiarud ay naepauchichi as nan paradan chi nangafiak.
O, maepachong kami as nan tataku ay nakeddengan ay matuy as nan sangwanan chi
ongoongor ay tataku ta fuyaun nan angheles ya nan am-in ay tataku.
10 Kiapú as nan munserserfiyanmi kan Cristo, maid kanu am-ammumi asna's luta.
Ngem chakayu at ka-ananyu mu mamasilib kayu kiapú as nan nakius-usaanyu kanu
kan hiya. Chakami at maid kanu kafiaelanmi, ngem chakayu at ka-ananyu mu
kafiaelanyu nan am-in. Chakayu kayman nan chaychayawun nan tataku, ngem os-
ostuncha chakami.
11 Uray inkiana ad wani at kanayon kami ay munchukiaang ya masketan. Naragrag-
uy chi fiachumi. Maparpaliwasan kami, ya kun kami munfiabfiaat ay maid afongmi.*
12 Makakud kami ay munchunu babaen as nan mismu ay limami ta wachay pag-
fiyagmi. As nan maituchoranmi, kunmi at bendisyonan chicha. As nan mapaliki-
atananmi, etata-unmi.
13 As nan maekak-aliyanmi, ammay nan atunmi ay somongfiat. Uray inkiana ad wani
at ifilang chakami as kaman fiasura. O, kaman kami luket asna's luta.
14 Achek isurat chaná ta pafiainak chakayu, ngem ta tukunok chakayu as kaman
mismu ay an-akku ay laylaychok.
15 Tay uray mu liniblifu nan mangay-aywan as nan fiyagyu as nan nakius-usaanyu
kan Cristo, kun us-usa challu nan pannakaamayu as nan pammati. Kiapú as nan
enmafurotanyu kan Cristo Jesus, nunfialinak as amayu babaen as nan nangekasabaak
as nan Ammay ay Chamag kan chakayu.
16 Isunga pangaasiyu ta ha-un nan turachunyu.
17 Hiyana nan kiapúna ay infiaorku hi Timoteo kan chakayu. Hiya nan usa ay
ifilangku as laylaychok ay anakku ay matalek ay munchunu para kan Apo Jesus.
Epanumnumnantu kan chakayu nan panagfiyag ay chak un-unuchun babaen as nan
pammatek kan Cristo Jesus ay maiyunud as nan chak isursuru as nan am-in ay iglesia
henan am-in ay lukiar.
18 Wacha kanu kan chakayu nan penmangas, tay ka-anancha un achiyak omali ay
mangila kan chakayu hesa.
19 Ngem achi mafiayag at omaliyaktu hesa kan chakayu mu laychun nan Apo. As
nan hiyachi, maammuwaktu mismu nan fiakun yangkiay nan cha ap-apatun nan
nauycha nunkapangas, ngem maammuwaktu us mu tit-iwa ay wacha kan chicha nan
pannakafialin Apo Dios.
20 Tay nan mangepaneknek ay naetapi takú henan muntorayan Apo Dios at fiakun
nan apat takú, ngem kun at nan pannakafialin Apo Dios as nan fiyag takú.
21 Isunga anan laychunyu ay atok? Ay masapor omaliyak ay mangdisiplina kan
chakayu babaen as nan saplet, winnu omaliyak ay mangepaila as layadku ya anosku
kan chakayu?

5

Nan Mangaanan As Nan Omaafurot Ay Mangepappapas As Assi Ay Lachok

* **4:11** Ara. 16:23; 2 Co. 6:5; 11:23-33

1 Tit-iwa ay naepachamag kan ha-un ay wacha kan chakayu nan nangepappapas as
assi ay lachok. Nunsidla sa as enatna, tay uray nan chiyuycha achi omaafurot at achicha
poros eparufus sa. O, naepachamag kan ha-un ay nakiskissuy nan usa ay omaafurot as
nan maekadwa ay asawan amana.
2 Anuy kayu paat nunkapangas! Kun kayu at met koma ngumunguyus as solet, ya
masapor kaanunyu hiya as membron nan uyyu iglesia!
3 Tay uray mu maichak mismu hesa, kamanak wacha challu kan chakayu, ya
chakusku at enkeddeng ay machusa nan hana taku babaen as nan kalibfengan ay inchat
Apo takú ay hi Jesus kan ha-un.
4 As nan maamonganyu ya wacha kan chakayu nan pannakafialin Apo takú ay hi
Jesus, ifilangyu ay kamanak makius-usa kan chakayu uray mu maichak hesa mismu.
5 Kaanunyu nan laraki ay ansa, ya ipurangyu hiya kan Satanas ta palikiatun Satanas
nan achorna. Tay mu assesa, munfiafiawi hiya, ya maesarakantu hiya as nan urkiw ay
kasin omaliyan Apo Jesus.*
6 Mangisiw chi chayu epangpangas. Ay achiyu ammu ay uray kun akét ay lebadura at
alisana nan am-in ay maekar-otana?
7 Kaman as nan mangaanan nan chiyuycha Judio as nan lukiak ay lebadura as nan Fi-
astan chi Munlausan, kaanunyu nan hana laraki ta maid cha fumasfiasor kan chakayu.
O, atunyu na ta munfialin kayu as kaman fiarú ay tenapay ay maid lebadurana. Nan
laychuna ay kanan at maid kan chakayu nan mangekaman as mangotettet. Tay hi Cristo
ay maepachong as nan kordero takú ay maichaton as nan Fiastan chi Munlausan at
chakus naichaton ay manaros kan chitaku as nan fiasfiasor takú.†
8 Isunga as nan makifiastaan takú as nan Fiastan chi Munlausan, kaanun takú
koma nan am-in ay mangotettet ay pangkep ya cha atuatun ay maepachong as nan
mangaanan nan chiyuycha Judio as nan lebadura as nan tenapaycha ay hiyasa nan
iniili ay ukialicha. Kun takú at makifiasta ay wachay kenaammay ya kenatit-iwa kan
chitaku.
9 Insuratku ad kasin kan chakayu ay achi kayu makekadkadwa as nan tataku ay
mangepappapas as assi ay lachok.
10 Ngem nan laychok ay kanan at fiakun nan chiyuycha achi omaafurot ay mangepap-
papas as assi ay lachok winnu naakum winnu mangaakiw winnu munchaychayaw as
didiosen. Tay mu chatud-i nan achiyu makekadkadwaan, masapor mak-ak kayu asna's
luta.
11 Nan laychok ay kanan as nan suratku at achi kayu makekadkadwa as nan uray
ngachana ay mangali un omaafurot mu epappapasna nan assi ay lachok, naakum,
munchaychayaw as didiosen, omekakkak-ali, futtang winnu mangaakiw. Uray as nan
mangananyu at achi kayu makiub-ufong kan hiya.
12-13 Tay as nan fiakun takú iib-a ay omaafurot, maid fiyang takú kan chicha. Hi Apo
Dios nan mangokóm kan chicha. Ngem wacha challu nan kalibfenganyu ay mangokóm
as nan chiyuycha mismu ay membro as nan uyyu iglesia. Tay wacha nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kaanunyu nan mangotettet ay taku ay naetatapi kan chakayu."‡

6

Nan Mangicharuman As Nan Ib-a Ay Omaafurot

1 Mu wachay usa kan chakayu ay mangicharum as nan pachongyu ay omaafurot, ay
achi kayu mafiain ay nan mangenongnong as nan kasuyu at huwis ay achi omaafurot?
Kun at met koma nan tatakon Apo Dios nan mangenongnong as nan kasuyu!

---

* **5:5** 1 Tim. 1:19-20 † **5:7** Exo. 12 ‡ **5:12-13** Deut. 13:5; 17:7; 19:19; 22:21, 24; 24:7

2 Ay achiyu poros ammu ay nan tatakon Apo Dios nan mangokómtu as nan tataku
asna's luta? Mu hiyasa, ay kunyu achi maenongnong chi achi chagsun ay kasu?*
3 Ay kunyu achi ammu ay chitakuntu nan mangokóm as nan angheles? Mu hiyasa, ay
achi takú kaskasin kafiaelan ay mangenongnong as nan maepangkep as nan chiyuycha
fianag as nan nauy ay fiyag?
4 Mu maepangkep ngarud as assesa ay kasu, anuy nan chiyuycha achi ifilang nan
iglesia as marispitu nan mangenongnong?
5 Nunsidla ay kafiafiain sa! Ay kun paat maid masilib kan chakayu ay mangaliglu as
kasuyu as nan pachongyu ay omaafurot?
6 Ngem kunyu at met icharum chi ifiayu as nan sangwanan nan chiyuycha achi
omaafurot ta chicha nan mangenongnong as nan kasuyu!
7 Nan munchichinnarumanyu at epailana ay chakus kayu at naamis. Ay achi un-
unuyna ay iliwasyu nan chacha ekamkaman ay achi nalintig kan chakayu? Ay achi
un-unuyna ay masator kayu? Un-unuyna a!
8 Ngem kun at nan chayu at-atun at chakayu mismu nan mangekaman as achi nalintig
ya satorunyuy tataku, uray pay nan mismu ay ib-ayu ay omaafurot.
9 Ay achiyu ammu ay achi maetapi nan mangekamkaman as mangotettet henan
muntorayan Apo Dios? Achi kayu munpappaallilaw. Nan chiyuycha mangepappapas
as assi ay lachok, munchaychayaw as didiosen, umiwet, bakla winnu tumboy,
10 mangaakiw, naaakum, futtang, omekakkak-ali winnu popomros at achicha poros
maetapi henan muntorayan Apo Dios.
11 Ad kasin at assesesa nan en-enat nan tapina kan chakayu. Ngem ad wani at
nacharosan kayu as nan fiasfiasoryu, nunfialin kayu as nasantowan ay tatakon Apo
Dios, ya naifilang kayu as nalintig as nan mangiilana. Am-in chaná ay naekaman at
kiapú as nan nakius-usaanyu kan Apo Jesu Cristo ya kiapú as nan pannakafialin nan
Espiriton Apo Dios takú.

Nan Mangosaran Takú As Nan Achor Takú As Nan Kaichayawan Apo Dios (Rom. 14:13-23; 1 Co. 8:7-13; 10:23-30)

12 Wacha nan mangali, “Am-in ay atok at maparufusanak.” Tit-iwa sa, ngem nan
am-in at achi makafiachang. Uray kanak un maparufusanak ay mangekaman as nan
am-in ay laychok, achek challu atun chi. Tay ha-un at achiyak munpaetoray as nan
laylaychok.†
13 Wacha us nan mangali, “Nan makan at para as nan putu, ya nan putu at para as nan
makan.” Tit-iwa sa, ngem as tapen chi urkiw, maichuntu Apo Dios chasa ay chuwa. Nan
kaosaran nan achor at fiakun as nan mangepapasan as assi ay lachok, ngem kun at as
nan munserfiyan kan Apo Jesus, ya hi Apo Jesus at aywanana nan achor.
14 Hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo Jesus manipud as nan utúy at hiya us nan
mangtaku kan chitaku babaen as nan pannakafialina.
15 Ay achiyu ammu ay naifilang takú ay omaafurot as parten nan achor Cristo?
Ammuyu met. Ay mafialin ngarud ay etapi takú nan parten nan achor Cristo as nan
usa ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna? Achi a!
16 Ay achiyu ammu ay nan laraki ay makissuy as nan assesa ay fiafiai at munfialincha
as usa ay achor? Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan
chuwa at munfialincha as usa.”‡
17 Ngem nan maetapi kan Apo Jesus at makius-usa nan espirituna as nan espiriton
Jesus.

---

* **6:2** Dan. 7:22; Mat. 19:28; Luc. 22:28-30 † **6:12** 1 Co. 10:23 ‡ **6:16** Gen. 2:24; Efe. 5:31

18 Achiyu poros epapas nan assi ay lachok. Nan am-in ay tapina ay fiasfiasor at fiakun
nan achor nan chachaeluncha. Ngem nan taku ay mangepapas as assi ay lachok at
chachaeluna nan mismu ay achorna.
19 Ay kunyu achi ammu ay nan achoryu at magyanan nan Espiritu Santo ay wacha
at kan chakayu ay inchat Apo Dios? Fiakun chakayu nan nakin kuwa as nan achoryu
ngem hi Apo Dios,
20 tay nangina nan namrak Apo Dios kan chakayu ta munfialin kayu as tatakuna.
Isunga osarunyu nan achoryu ay munchayaw kan hiya.

7

Nan Sarudsud Maepangkep As Pannakeasawa

1 Ad wani, nauy nan songfiatku as nan sarudsudyu as nan suratyu:
Un-unuyna mu achi makissuy nan usa ay laraki as nan usa ay fiafiai.*
2 Ngem kiapú ta ongor nan tataku ay cha mangepapas as assi ay lachok, un-unuyna
ay tunggal laraki ya fiafiai at waschi un wachay mismu ay asawana.
3 Nan naasaw-an ay laraki at masapor atuna nan libfenguna kan asawana. Kaman
us as nan naasaw-an ay fiafiai at masapor atuna nan libfenguna kan asawana ta
mapnekcha ay chuwa.
4 Tay nan naasaw-an ay fiafiai at fiakun hiya yangkiay nan nakin kuwa as nan mismu
ay achorna, ngem kuwan us asawana. Kaman us as nan naasaw-an ay laraki at fiakun
hiya yangkiay nan nakin kuwa as nan mismu ay achorna, ngem kuwan us asawana.
5 Achi kayu mun-en-ennachi as achoryu, omangkiay mu munturag kayu ay achi kayu
munchor-ag ay massuy as kaat ay urkiw ta panagkararag nan epapasnekyu. Kun pay
marpas, munchor-ag kayu kasin ta achi kayu masulisug kan Satanas kiapú as nan
lachokyu ay achiyu maetporan.
6 Ifiakiak na ta maammuwanyu ay eparufusku, ngem fiakun filin.
7 Nan laychok at kafiaelan koma nan am-in ay tataku ay achi omasawa ay kaman kan
ha-un. Ngem uray mu hiyasa, achi mapapchong nan kafiaelan ay inchat Apo Dios as
nan tunggal usa kan chitaku.
8 Ad wani, chakayu ay maid asawana ya chakayu ay ellakas, kanak un un-unuyna ay
ituruyyu ay achi omasawa ay kaman kan ha-un.
9 Ngem mu achi kayu makaetpor as lachokyu, omasawa kayu ud-ay, tay un-unuyna
ay omasawa kayu mu nan iliwasyu nan achiyu mangpennekan as kenarachokyu.
10 Kun pay kan chakayu ay naasaw-an, nauy nan ifiakiak kan chakayu ay fiakunku
filin, ngem kun at filin Apo Jesus: Masapor achi iyichang nan fiafiai hi asawana.†
11 Ngem mu iyichangna hiya, masapor achi omasawa as tukún, mu achi kay at
maketepon kan asawana. Kun pay nan laraki, masapor achina us iyichang hi asawana.
12 As nan tapina, ha-un (o, ha-un, fiakun hi Apo Jesus) nan mangifiakia as na: Nan
omaafurot ay laraki ay nangasawa as achi omaafurot, mu iyafud nan asawana ay
mangituruy ay maketepon kan hiya, masapor achi iyichang nan laraki hi asawana.
13 Assesa us as nan omaafurot ay fiafiai ay nakeasawa as nan achi omaafurot, mu
iyafud nan asawana ay mangituruy ay mangetepon kan hiya, masapor achi iyichang
nan fiafiai hi asawana.
14 Tay nan naasaw-an ay laraki ay fiakun pay laing omaafurot at maifilang us as
kuwan Apo Dios babaen as nan asawana ay omaafurot. Assesa us as nan naasaw-an ay
fiafiai ay achi omaafurot ay nan asawana at omaafurot. Mu achi tit-iwa na, maifilang
nan an-akcha as an-ak chi maid pammatina. Ngem nan kenatit-iwana at maifilangcha
us as kuwan Apo Dios.

---

* **7:1** Winnu, "Un-unuyna mu achi omasawa nan laraki." † **7:10** Mat. 5:31-32; 19:3-9; Mar. 10:2-12; Luc. 16:18

15 Ngem mu laychun nan achi omaafurot ay makiichang hiya kan asawana ay
omaafurot, maeparufus sa. Mu hiyasa, mawayawayaan nan omaafurot ay asawa uray
laraki winnu fiafiai as nan sikud ay karina. Uray mu hiyasa, enayakian Apo Dios chitaku
ta mawad-an takú as natalna ay fiyag.
16 Tay he-a naasaw-an ay fiafiai winnu laraki ay omaafurot at achim ammu mu he-a
ay nan mangepaafurottu kan asawam ta maesarakan.

Nan Kumukutukian As Nan Kasasaad

17 Waschi un masapor kumukutug as nan kasasaad ay enkeddeng Apo Dios para kan
hiya. O, masapor kumukutug hiya as nan kasasaadna ay nangayakian Apo Dios kan
hiya. Hiyana nan ifilinku as nan am-in ay iglesia.
18 Mu chakus nasugyatan chi laraki as nan nangayakian Apo Dios kan hiya, achina
masapor esaot nan kasasaadna as nasugyatan. Winnu mu chaan nasugyatan hiya, achi
masapor munpasugyat.
19 Tay maid kotkotokna kan Apo Dios nan nasugyatan winnu nan chaan. Ngem nan
amud at nan manongtongparan as nan filfilin Apo Dios.
20 Isunga waschi un masapor kumukutug as nan kasasaadna ay nangayakian Apo
Dios kan hiya.
21 Ay mafiabfiaorka as nan nangayakian Apo Dios kan he-a? Uray ud-ay. Ngem mu
wachay chansam ay mawayawayaan, osarum sa.
22 Tay mu mafiabfiaorka as nan naayakianam ay maetapi kan Apo Jesus, nunfialinka
as nawayawayaan as nan pannakafialin chi fiasor ta munserfika kan hiya. Assesa us
ay mu fiakunka mafiabfiaor as nan nangayakian chaká kan Apo Dios, nunfialinka as
kaman mafiabfiaor ay munserfi kan Cristo.
23 Nangina nan namrak Apo Dios kan chakayu ta munfialin kayu as tatakuna. Isunga
achiyu eparparufus ay munfialin kayu as fiabfiaarun chi taku.
24 Iib-ak, ifiakiak kasin kan chakayu ay waschi un kumukutug ay makekadkadwa kan
Apo Dios, ya kumukutug hiya as nan sikud ay kasasaadna as nan nangayakian Apo Dios
kan hiya.

Nan Chiyuycha Maid Asawana Ya Nan Chiyuycha Ellakas

25 Ad wani, mu maepangkep as nan maid asawana, maid ifilinku ay nurpu kan Apo
Jesus. Ngem ifiakiak nan wacha as numnumku, tay kiapú as nan sug-angna kan ha-un,
nunfialinak as mafialinyu ay talekun.
26 Kiapú as nan liglikiat ay cha om-ommat ad wani, as nan munnunumnumku at un-
unuyna mu kun kayu kumukutug as nan kasasaadyu.
27 He-a ay laraki, ay wachay asawam? Mu wacha, achim iyichang. Ay maid asawam?
Mu maid, achika mun-anap.
28 Ngem mu omasawaka, fiakun fiasor chi, ya mu omasawa nan fiafiai, fiakun fiasor
chi. Ngem ifiakiak ay un-unuyna mu achi kayu omasawa, tay achek laychun ay lak-
amunyuntu nan liglikiat nan chiyuycha naasaw-an.
29 Iib-ak, nan laychok ay kanan at akét yangkiay nan timpu ay nayagyag as nan
omaliyantu Cristo. Isunga munlapu ad wani, nan chiyuycha naasaw-an at fiakun man
paat nan as-awacha nan mangepapakud as nan munserfiyancha kan Apo Dios.
30 As nan chiyuycha mun-ag-akor ya chiyuycha munlagragsak at fiakun koma nan
ag-akor ya lagragsakcha nan mangepakinak as nan munserfiyancha kan Apo Dios.
Assesa us as nan chiyuycha cha lomaklaku at fiakun koma nan lenakwancha nan
mangepapakud as nan munserfiyancha kan Apo Dios.
31 As nan chiyuycha cha mangos-osar as nan wacha asna's luta at fiakun koma
chatona nan kanayon ay nunumnumuncha. Tay nan panagfiyag ad wani asna's luta
at achi kumukutug.

32 Laychok ay maid munchanakianyu. Nan laraki ay maid asawana at mafialin ay
nunumnumuna nan maepangkep as nan atuna ay munserfi ya mangepalaylayad as nan
Apo.
33 Ngem nan wachay asawana at nunumnumuna nan maepangkep as nan fiyagcha
ay hen-asawa asna's luta ya as nan atuna ay mangepalaylayad kan asawana.
34 Kun makukudwa nan numnumna. Assesa us as nan maid asawana ay en-ena‡
winnu fiarasang. Nunumnumuna nan atuna ay munserfi as nan Apo. Tay nan
pangkepna at nasantowan hiya as nan achorna ya numnumna. Ngem nan fiafiai ay
wachay asawana at nunumnumuna nan maepangkep as nan fiyagcha ay hen-asawa
asna's luta ya maepangkep as nan mangepalaylaychana kan asawana.
35 Ifiakiak na para as nan omammayanyu. Achek epawa ay omasawa kayu. Ngem
kun at nan laychok yangkiay at nalintig ya ustu nan fiyagyu, ya maid mangukudwa as
nan atunyu ay munserfi as nan Apo.
36 Mu numnumun nan usa ay laraki ay achi ustu nan planuna ay achi mangituruy
ay mangasawa as nan fiafiai ay chakus naetfor ay asaw-una, ya mu achina maetporan
nan lachokna, ya mu numnumuna ay ustu ay omasawa hiya at masapor atuna nan
laychuna. Fiakun fiasor chi. O, mafialincha ay mun-asawa.§
37 Ngem mu achi munchuwachuwa nan laraki as nan numnumna ay achi omasawa
ay maid us mangepelet kan hiya, ngem maetporana nan mismu ay laychuna, ya
enkeddengna ay hiyasa nan ammay kan hiya, ustu sa as atuna.
38 Isunga ammay ay omasawa, ngem am-am-ammay mu achi omasawa.
39 Mu maepangkep us as nan fiafiai ay naasaw-an, achi mafialin ay mawayawayaan
ay kasin omasawa mu kukutug ay matataku hi asawana. Ngem mu matuy hi asawana,
mawayawayaan ay kasin omasawa as nan laychuna, ngem masapor omaafurot nan
asaw-una.
40 Ngem naragragsak hiya mu kumukutug hiya as nan kasasaadna. As nan mun-
nunumnumku at nan Espiriton Apo Dios nan nangetorón*g* kan ha-un.

8

Nan Makan Ay Naichaton As Nan Chiyuycha Didiosen (Rom. 14:13-23; 1 Co. 6:12-20)

1 Nauy nan songfiatku as nan sarudsudyu maepangkep as nan makan ay maichaton
as nan chiyuycha didiosen.
Ammu takú ay chitaku am-in at wachay pannakaammu takú maepangkep as na. Nan
pannakaammu, munfialinuna nan taku as napangas, ngem mu layad nan wacha kan
hiya, munfialinuna hiya as makafiachang as nan pachongna ay taku.
2 Nan taku ay as nan munnunumnumna at wachay ammuna, chana epaila ay maid
pay laing ustu as ammuna.
3 Ngem nan taku ay manglaylayad kan Apo Dios at figfikun Apo Dios hiya as takuna.
4 Isunga, mu maepangkep as nan mangkakanan as nan makan ay naichaton as nan
chiyuycha didiosen, ammu takú ay maid fiyag nan chiyuycha didiosen. Ammu takú met
ay hi Apo Dios nan us-usa ay Dios.
5 Tay uray mu wachacha nan makali un dios ay wacha ad chaya winnu asna's luta, ya
uray mu afurotun challu nan tataku nan nauycha dios ya apo,
6 ngem kan chitaku ay omaafurot, kun us-usa challu hi Apo Dios. Hiya nan Ama ay
namayang as nan am-in ay ka-ichin, ya chitaku at mataku takú ay mangchayaw kan

‡ **7:34** Winnu ellakas § **7:36** Winnu, “mu numnumun nan usa ay ama ay achi ustu nan chana at-atun as nan fiarasang ay pototna, tay chaana penarufusan hiya ay omasawa, ya mu cha omen-ena nan fiarasang ay pototna ya mu numnumuna ay ustu ay omasawa hiya at masapor atuna nan laychuna. Masapor parufusana nan pototna ay omasawa. Fiakun fiasor chi.”

hiya. Us-usa nan Apo ay hi Jesu Cristo. Enpafiayang Apo Dios kan hiya nan am-in ay ka-ichin, ya kiapú kan hiya, mataku takú as tatakuna.
7 Ngem achi pay laing ammon nan am-in ay omaafurot sa. O, wachacha nan tapina ay iib-a ay inmiingsa as solet ad kasin ay manaychayaw as nan didiosen. Isunga uray ad wani ay kuncha kay kanun nan makan ay naichaton as nan chiyuycha didiosen, nunumnumuncha ay kuwan nan chiyuycha didiosen nan hanacha makan. Kiapú ta nakapuy nan numnumcha, naleknacha ay finmasorcha as nan nanganancha as nan hana makan.
8 Ngem fiakun nan makan nan mangesnop kan chitaku kan Apo Dios. Achi takú us machachael kiapú as nan achi takú kanun winnu omammay kiapú as nan kanun takú.
9 Ngem il-ilaunyu, mu ngay nan wayawayayu nan kiapón chi fumasoran nan iib-ayu ay nakapuy pay laing chi numnumcha.
10 Tay he-a ay wachay pannakaammuna maepangkep as na, mu chaka makekan as nan templon nan didiosen, ya ilaun chaká as nan nakapuy chi numnumna, ay kun achi mapapigsa nan numnumna ay mangan?
11 Isunga kiapú as nan pannakaammom, machachaeltu nan pammaten nan nauy ifiam ay nakapuy chi numnumna. Tay hi tona ay ifiam at para kan hiya us nan natuyan Cristo.
12 Mu assid-i nan fumasoram as nan iib-ayu ya epakamanmu kan chicha nan ifilangcha as achi ustu as nan nakapuy ay numnumcha, kan Cristo nan fumasoram.
13 Isunga mu nan manganak as nan naichaton as nan didiosen nan kiapón nan fumasorak as nan ifiak, achiyak poros mangmangan as nan hana naichaton.

9

Nan Chiyuycha Kalibfengan Ya Chunon Nan Apostol
(2 Co. 11:7-12; 1 Tes. 2:7-9)

1 Ay kunak achi nawayawayaan ay pachong nan am-in ay omaafurot kan Cristo? Ay kunak fiakun usa ay apostol? Ay kunku chaan inila hi Jesus ay Apo takú? Ay kun fiakun chakayu nan nunfianakian nan nunserserfiyak as nan Apo? Chakyu met!
2 Mu nan tapina at achiyak ifilang as apostol, siguradu ay chakayu at ifilangak. Tay nan enmafurotanyu kan Apo Jesus at hiyana nan mangepaneknek ay usaak ay apostol.
3 Nan songfiatku as nan chiyuycha mangmangsot kan ha-un at hiyana:
4 Ay maid kalibfengak ay mapakan kiapú's nan chunok as usa ay apostol? Wacha met!
5 Mu wachay asawak ay omaafurot, ay maid kalibfengak ay mangetaktakin as nan munfiabfiaatak ay kaman as nan cha at-atun nan tapina ay apostoles, nan susnúd Jesus ya kaman kan Pedro?
6 Ay chakami yangkiay kan Bernabe nan masapor ay munchunu as pagfiyagmi?
7 Ay wachay sorchachu ay hiya mismu nan munkiastos as pagfiyagna? Ay wachay mannaron ay fiakuna libfeng ay mangan as nan mismu ay fungan nan murana? Winnu ay wachay munpaspastor as karnero ay fiakuna libfeng ay mangosar as nan kiatas nan mismu ay karnerona? Maid!
8 Fiakun nurpu as numnum chi taku nan nauycha ay infiagfiakiak, tay assena us challu nan wacha as nan Lintig Moises.
9 Tay wacha nan naisurat as nan Lintig Moises ay kanana, “Achim fudfuchan nan tapak nan fiaka mu cha mun-elek.”* Ay nan fiaka nan nunumnumun Apo Dios as nan nangepasuratana's na? Fiakun!
10 Ngem kun at siguradu ay para kan chitaku nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios. Tay nan uy makearachu winnu makeani at wacha nan namnamauncha ay kudwacha as nan maani.

* **9:9** Deut. 25:4; 1 Tim. 5:18

11 Mu chakami nan nangekaskasaba kan chakayu as nan Ammay ay Chamag ay
maepachong as nan nangetanmanmi as nan naespirituwan ay fokel kan chakayu, ay
kun nalikiat as solet para kan chakayu mu munnamnama kami as kasaporanmi kan
chakayu?
12 Mu wachay kalibfengan nan tapina ay kumchaw as fiachangyu, ay kun achi
kaskasin kan chakami?
Uray mu hiyasa, chaanmi enosar nan nauy kalibfenganmi. Ngem kunmi at eta-
un chi am-in ay likiat ta achi mapas-iw nan maekasabaan nan Ammay ay Chamag
maepangkep kan Cristo.
13 Ay achiyu ammu ay nan chiyuycha munchunchunu as nan Templo at maettancha
as kanuncha? Ay achiyu us ammu ay nan chiyuycha cha mun-ichatchaton as nan altar
at wacha nan kudwacha as nan chiyuycha naichaton? Ammuyu met!
14 Assesa us ay infilin nan Apo ay nan chiyuycha mangekaskasaba as nan Ammay ay
Chamag at murpu koma as nan nauy chunucha nan pagfiyagcha.
15 Ngem ha-un at chaanku poros enos-osar chaná ay kalibfengan, winnu achek cha
isurat na ta ichatyu nan pagfiyagku. Un-unuyna ay matuyak as chukiaangku mu nan
wachay mangaan as nan kalibfengak ay mangepangas ay achiyak cha malaglagfuwan
ay mun-ekasaba.
16 Tay as nan mangekaskasabaak as nan Ammay ay Chamag, maid kalibfengak ay
munpangas, tay enkeddeng Apo Dios ay libfengku sa. Kasusug-angak mu achek ekasaba
nan Ammay ay Chamag!
17 Mu laychok mismu ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag, wachay kalibfen-
gak ay malagfuwan. Ngem kiapú ta fiakun ha-un nan namili as nan chunu ay entalek
Apo Dios kan ha-un, masapor atok sa.
18 Anan gun-gunak ngarud? Maid tukún mu achi yangkiay nan lagsakku ay
mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag ay achi fiayachan nan munchungor uray
mu wachay kalibfengak koma ay chumawat as pagfiyagku.
19 Tay uray mu nawayawayaanak ay maid mamabfiaor kan ha-un, nunfialinok challu
nan achorku as mafiabfiaor as nan am-in ay tataku ta omong-ongor nan awisok ay
omafurot.
20 Mu maetapiyak as nan chiyuycha Judio, unuchok nan iniili ay ukialicha ta awisok
chicha ay omafurot kan Cristo. As nan tapina ay mangunud as nan Lintig Moises,
komamanak as nan usa ay naepatoray as nan Lintig (uray achiyak etorayan as nan
Lintig) ta maawischa.
21 Assesa us as nan maetapiyak as nan chiyuycha Gentil ay achi mangunud as nan
lintig nan Judio. Unuchok nan iniili ay ukialen nan chiyuycha Gentil ta awisok chicha.
Achi laychun tosa'y kanan un achek afurotun nan lintig Apo Dios. Ngem nan kenatit-
iwana at afurotok met nan lintig Cristo.
22 As nan kawad-ak as nan chiyuycha nakapuy nan pammaticha, iyunudku nan
ukialek kan chicha ta awisok chicha ay omafurot ay ustu. O, iyunudku nan ukialek as
nan am-in ay tataku ta uray ngachana ay pamuspusan at wachachay maesarakan kan
chicha.
23 Atok am-in chaná ta maekasaba nan Ammay ay Chamag. Mu hiyasa, maeranuchak
as nan chiyuycha bendisyon ay ichat Apo Dios kiapú as nan Ammay ay Chamag.
24 Ammuyu met ay uray mu ongor nan maketennagtag, us-usa challu nan mangafiak
ay magun-gunaan. Isunga chakayu us at tomagtag kayu ta maawatyu nan gun-guna ay
ichat Apo Dios.
25 Am-in ay makeab-abfiak at paingsauncha as solet nan achorcha ay mun-etpor ta
maawatcha nan korona ay mapapug ay gun-gunacha.† Ngem kun pay chitaku, maawat

† **9:25** Nan gun-gunacha as nan hiyachi ay timpu at hiyana nan naraka ay makling ay forong ay korona.

takú nan gun-guna ay mawawacha in-inkiana.
26 Isunga mu ha-un, maepachongak as nan makeab-abfiak as tennagtakian ay mun-
chachakpos as nan munpatingkiaan. Maepachongak us as nan fumufuksing ay achi
maek-eksaw nan sudpakuna.
27 O, maepachongak as nan fumufuksing ay mangepaingsa as nan chiyuycha sudpak
ya mangetpor as nan chiyuycha laylaychok ta as nan marpasak ay mun-ekasaba as nan
tapina, achiyak maifilang ay achi maekari ay mang-awat as nan gun-gunana.

10

Nan Tukun Maepangkep As Didiosen

1 Iib-ak, laychok ay numnumunyu nan enommat as nan kaap-uwan takú ay nan-
gunud kan Moises. Am-incha at nanarancha babaen as nan panang-aywana ya
nangepanguwan nan lifuu ay inchat Apo Dios kan chicha, ya nanarancha ay kinum-
chang as nan kiawan nan Munchachara ay Fiayfiay.*
2 As nan nanglenongan nan lifuu kan chicha ya as nan nanaranancha henan fiay-
fiay, kamancha am-in nafunyakian ay nakius-usa kan Moises, tay finigfigcha hiya as
mangepangpanguru kan chicha.
3 Nangnangancha am-in as nan makan ay inchat Apo Dios,†
4 ya inmig-ikopcha am-in as nan chanum ay enpafoknagna as nan fiatu. Nan
maepachongan nan chiyuy fiatu at hi Cristo, tay hiya nan nangadkadwa kan chicha ay
nangid-ichat as kasaporancha.‡
5 Ngem uray mu hiyasa, chaan nalaylaychan hi Apo Dios as nan kaongoran kan
chicha. Hiyana nan kiapúna ay natuycha ay kun naiwaklet henan disyerto.
6 Am-in chaná at kafiag-anan takú ta achi takú mun-ongós as mangotettet ay kaman
as nan en-enatcha.
7 Achi takú chaychayawun chi didiosen ay kaman as nan en-enat nan tapina kan
chicha. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Tenmokor nan
tataku ay mangan ya umikop. Angkiay ya nunligwatcha ay munsasara as kaiisiw ay
mangichayaw as nan didiosen.”§
8 Achi takú epapas chi assi ay lachok ay kaman as nan en-enat nan tapina kan chicha.
Nan nuntongparan nan hana at as nan hin-urkiw natuy nan chuwan puru ya turu'y lifu
kan chicha.*
9 Achi takú chischistingun nan Apo ay kaman as nan en-enat nan tapina kan chicha.
Nan nuntongparan nan hana at natuycha babaen as nan chiyuycha urug.†
10 Achi takú munlili kan hiya ay kaman as nan enat nan tapina kan chicha. Nan
nuntongparan nan hana at napatuycha babaen as nan anghel ay infiaor Apo Dios.‡
11 Am-in chaná at enommat kan chicha as mafiag-anan nan tapina, ya naisuratcha as
mun-acharan takú ay matataku as nan kiayud anongos ay timpu.
12 Isunga mu kananyu un kunug nan pammatiyu, masapor il-ilaunyu, tay anaka ya
kaman kayu munkatutu-ug ay fumasor.
13 Nan sulisug ay omali kan chakayu at kiakiangay chi ay omali as nan tataku. Ngem
matalek hi Apo Dios, ya achina eparufus ay masulisug kayu as nan kafiaelanyu ay eta-
un. Ngem mu masulisukian kayu, ichatna nan atunyu ay makalisi ta kafiaelanyu ay
mun-eta-un.§
14 Isunga chakayu ay laylaychok, achi kayu poros munchaychayaw as nan chiyuycha
didiosen.

---

* **10:1** Exo. 14:15-31 † **10:3** Exo. 16:1-31 ‡ **10:4** Exo. 17:1-7 § **10:7** Exo. 32:1-6 * **10:8** Num. 25:1-9 † **10:9** Num. 21:4-7; Sal. 78:18 ‡ **10:10** Exo. 12:23; Num. 16:41-50 § **10:13** Heb. 2:18; 4:15; San. 1:13-14

15 Chakayu ay masilib at kan chakayu nan munkaliyak. Isunga numnumunyu pay mu
tit-iwa winnu achi nan nauy ifiakiak.
16 Nan mangikopan takú as nan unus chi ubas as nan panagyaman takú kan Apo Dios
at hiyana nan mangepaila as nan makeranuchan takú as nan enmayasan nan charan
Cristo. Nan manganan takú as nan naputput-ing ay tenapay at hiyana nan mangepaila
as nan maketapiyan takú kan hiya as nan natuyana.
17 Kiapú ta us-usa nan tenapay, uray mu ongor takú at kaman takú us-usa, tay mangan
takú as nan us-usa ay tenapay.
18 Numnumunyu nan chiyuycha kianak Israel. Nan chiyuycha mangan as nan
naichaton kan Apo Dios at makichaychayawcha us as nan chiyuycha munserserfi as
nan altar.
19 Ay nan laychok ay kanan at wachay kotok nan didiosen winnu nan chaton ay para
kan chicha?
20 Fiakun. Nan laychok ay kanan at hiyana: nan naichaton as nan chiyuycha didiosen
at as nan chiyuycha anennet nan naichatonancha, fiakun kan Apo Dios. Achek laychun
ay maketapi kayu as nan chiyuycha anennet.
21 Achi kayu mafialin ay umikop ya mangan as nan mangnumnuman takú as nan
natuyan nan Apo, angkiay umikop ya mangan kayu as nan naichaton as nan chiyuycha
anennet.
22 Ay laychun takú kayong ay paaposun nan Apo? Ay kanan takú un mafikfikas takú
mu hiya?
23 Wacha nan mangali, “Am-in ay fianag at maparufusan takú ay mangekaman.” Tit-
iwa sa, ngem nan am-in at achi makafiachang, ya achicha us mapapigsa nan pammaten
nan iib-a takú.
24 Achi koma waschi un nan mismu ay omammayana nan nunumnumuna, ngem kun
at nan omammayan nan ib-ana.
25 Mafialinyu ay ischa chi kumpurmi ay karni ay malakwan as nan mun-el-elakwan
ay achiyu epoppoot mu naichaton as nan didiosen kiapú ta malilifok nan numnumyu.
26 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan luta ya nan am-in ay wacha as na at kuwan Apo Dios.”*
27 Mu ayakian chakayu as nan achi omaafurot ay uy makekan ya laychunyu ay umuy,
kanunyu nan kumpurmi ay esangucha kan chakayu. Achiyu epoppoot mu naichaton
as nan chiyuycha didiosen kiapú ta malilifok nan numnumyu.
28 Ngem mu wachay makekan ay mangifiakia kan chakayu, “Naichaton pay sa,”
achiyu kanun sa kiapú as nan omammayana ya achi malilifokanan nan numnumna.
29 Nan laychok ay kanan at numnum nan taku ay nangifiakia as nan hana, fiakunyu
numnum.
Wacha pay nan mangali, “Nawayawayaanak met ay mangekaman as nan laychok.
Adchi pay laing t'uyak pas-iwun as nan nalilifok ay numnum nan tapina?
30 Mu munyamanak kan Apo Dios para as nan kanok, adchi t'uyak uy ostun
maepangkep as nan chiyuy makan ay nunyamanak?”
31 Isunga uray mangan kayu winnu umikop kayu winnu uray ngachana ay atunyu at
atunyu koma para as nan pakaichaychayawan Apo Dios.
32 Achiyu atun nan uray ngachana ay kiapón chi maesakiawan nan chiyuycha Judio
winnu chiyuycha Griego winnu nan iglesian Apo Dios.
33 Turachunak as nan mangepapatiyak ay mangepalaylayad as nan am-in ay tataku
as nan am-in ay atok. Tay fiakun nan omammayak nan nunumnumok, ngem nan
omammayan chi kaongoran ta ongor nan maesarakan.

* **10:26** Sal. 24:1; 89:11

11

1 Turachunak ngarud kaman as nan manurachak kan Cristo.

Nan Atun Nan Fianafiai As Nan Munchayawancha

2 Ichayawku chakayu, tay nunumnumunak as nan am-in ay chayu at-atun ya tay chayu un-unuchun nan chiyuycha sursuru ay insurok us kan chakayu.
3 Ngem nauy pay nan laychok ay maawatanyu. Nan apon nan tunggal laraki at hi Cristo. Nan apon nan fiafiai at nan laraki, ya nan apon Cristo at hi Apo Dios.
4 Isunga uray ngachana ay laraki ay munkararag winnu mangifiakia as nan enpakaammon Apo Dios kan hiya as nan maamonganyu ay munchaychayaw at masapor achi mundalongdong. Tay mu atuna, ifiafiaina nan Apona ay hi Cristo.
5 Ngem uray ngachana ay fiafiai ay munkararag winnu mangifiakia as nan enpakaammon Apo Dios kan hiya as nan maamonganyu ay munchaychayaw at masapor mundadalongdong. Tay mu achina atun, ifiafiaina nan pannakauruna ay hi asawana. Maepachong hiya as nan fiafiai ay naapollokan.
6 Mu achi mundalongdong nan fiafiai, un-unuyna ay munpapukis ay kaman as nan fook chi laraki. Ngem kiapú ta kafiafiain ay munpapukis winnu munpaapollok nan fiafiai, mundalongdong koma hiya.
7 Achi ud-ay mundalongdong nan laraki kiapú ta hiya nan kail-an nan ilan ya kaichayawan Apo Dios. Ngem kun pay nan fiafiai at hiya nan kail-an nan kaichayawan nan laraki.
8 Tay nan laraki at chaan nafiayang ay nurpu as nan fiafiai, ngem kun at nan fiafiai nan nurpu as nan laraki.*
9 Assesa us ay nan laraki at chaan nafiayang para as nan fiafiai, ngem kun at nafiayang nan fiafiai para as nan laraki.†
10 Hiyana nan kiapúna ay masapor mundalongdong nan fiafiai ta epailana ay munpaetoray hiya as nan laraki, tay uray nan angheles at iilauncha.‡
11 Uray mu assesa, as nan nakius-usaan takú kan Apo Jesus, nan fiafiai at achina mafialin ay kanan un achina masapor nan laraki. Kaman us as nan laraki at achina mafialin ay kanan un achina masapor nan fiafiai.§
12 Tay uray nurpu nan enmona ay fiafiai as nan laraki, nunlapu as nan hiyachi, nan laraki at maiyanak as nan fiafiai. Uray mu hiyasa, am-in ay wacha at nurpucha kan Apo Dios.
13 Numnumunyu mismu, ay ustu mu achi mundalongdong nan fiafiai as nan munkararakiana kan Apo Dios as nan maamonganyu ay munchaychayaw?*
14 Ay achi naisisikud ay naisuru kan chitaku ay kafiafiain nan laraki mu an-anchu nan fookna?
15 Ngem nan fiafiai ay an-anchuy fookna at hiyasa nan kaichayawana, tay inchat Apo Dios sa kan hiya ay kaman hiyasa nan dalongdongna.
16 Mu wacha nan makesosek maepangkep as na, nan ifiakiak yangkiay kan hiya at achimi figfikun chi tukún ay iniili ay ukiali as nan maam-amonganmi ay munchaychayaw. Hiyana us challu nan un-unuchun nan chiyuycha iglesian Apo Dios.

Nan Manganan Ay Mangnumnumnuman As Nan Natuyan Cristo

17 Mu maepangkep as nan nauycha tapina ay filfilin ay ifiakiak, achek chayawun chakayu. Tay as nan maam-amonganyu ay munchaychayaw kan Apo Dios, nan muntongparana at para as nan momangisiwanyu, fiakun para as nan omammayanyu.
18 Nan omona at as nan maamonganyu, nachamagku ay makukudwa kayu kanu. O, kiayudku afurotun,

---

* **11:8** Gen. 2:22 † **11:9** Gen. 2:18 ‡ **11:10** Isa. 6:2-3; Ezek. 1:11 § **11:11** Efe. 5:21-33 * **11:13** 1 Co. 14:34

19 tay masapor challu makudkudwa kayu ta mailantu ay ustu mu ngachana kan
chakayu nan tit-iwa ay aprobaran Apo Dios.
20 As nan maamonganyu ay mangan as nan mangnumnumnumanyu as nan natuyan
Jesus, fiakun hiyasa nan nunumnumunyu.
21 Tay as nan mangananyu, waschi un chana kanun nan mismu ay sangatna ay achina
sad-un nan pachongna ay omaafurot. Isunga wachachay munchukiaang ya wachachay
mafutang.
22 Ilurugtokyu! Ay kun maid afongyu as mangananyu ya umikopanyu? Ay elalayu-
sanyu nan chiyuycha omaafurot kan Apo Dios ya ifiafiainyu nan pachongyu ay pugli?
Ngachana nan namnamaunyu ay maifiakiak maepangkep as nan hana chayu at-atun?
Ay ichayawku chakayu? Achi!
23 Tay nan sursuru ay naawatku kan Apo Jesus ay chak isursuru kan chakayu at
hiyana: As nan lafi ay naesepsepan Apo Jesus, enarana nan tenapay.
24 Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, pinutput-ingna, ya kanana, "*Hiyana
nan achorku para kan chakayu. Atunyu na as mangnumnumnumanyu kan ha-un.*"†
25 Assid-i us ay as nan narpasancha ay nangan, enarana nan tasa, ya kanana,
"*Nan nauy naetatasa at hiyana nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tataku ay
paneknekan nan charak. Kunyu kay ikopun na, atunyu na as mangnumnumnumanyu kan
ha-un.*"
26 Tay kunyu kay kanun nan nauy tenapay ya ikopun nan nauy naetatasa, chayu
epakpakaammu nan natuyan nan Apo inkiana as nan kasina omaliyan.
27 Isunga mu ngachana nan mangan as nan tenapay winnu umikop as nan tasan nan
Apo as nan achi ustu ay panangchayaw at fumasor as nan Apo, tay elalayusana nan
achor ya charan Apo Jesus.
28 Masapor waschi un numnumuna ay ustu mu ustu nan pangkepna sakbay mangan
as nan tenapay ya umikop as nan naetatasa.
29 Tay uray ngachana ay mangan as nan tenapay ya umikop as nan naetatasa ay
achi mamigfig ay ustu as nan laychun ay kanan nan achor Cristo at hiya mismu nan
mangepachusa as achorna as nan mangekamanana as chi.
30 Hiyasa nan kiapúna ay ongor kan chakayu nan nakapuy ya munsaket, ya wachacha
pay nan natnatuy.
31 Ngem mu emamad takú ay mangnumnum omona as nan tit-iwa ay pangkep takú,
achi chitakuntu okomún kan Apo Dios.
32 Ngem as nan mang-okomán chitaku as nan Apo, hiyasa nan madisiplinaanan takú
ta achi takú maetapi ay machusa as nan achi omaafurot as nan machusaananchantu.
33 Isunga iib-ak, mu maamong kayu ngarud ay mangan as nan mangnumnumnu-
manyu as nan natuyan nan Apo, munsisinnuud kayu.
34 Mu wachay munchukiaang kan chakayu, masapor mangan hiya on-ona as afongna
ta nan munfianakian nan maam-amonganyu at achi kayu machusa. Mu maepangkep
as nan tapina ay laychok ay ifilin kan chakayu, ifiakiaktu as nan omaliyak hesa.

12

Nan Chiyuycha Naespirituwan Ay Kafiaelan Ay Ichat Nan Espiritu Santo (Efe. 4:1-16)

1 Ad wani ay iib-ak, mu maepangkep as nan chiyuycha kafiaelan ay ichat nan Espiritu
Santo, laychok ay maammuwanyu ay ustu.
2 Ammuyu met ay as nan chaanyu enmafurotan at natingiw kayu ay munchaychayaw
as nan chiyuycha didiosen ay maid fiyagcha.

† **11:24** Mat. 26:26; Luc. 22:19

3 Isunga laychok ay maammuwanyu ay nan taku ay munkarkali babaen as nan
Espiritu Santo at achina kanan, “Maituchor hi Jesus!” Assesa us ay maid taku ay
makafiael ay mangali, “Hi Jesus nan Apo,” omangkiay mu mawawacha nan Espiritu
Santo kan hiya.
4 Tukutukún nan naespirituwan ay kafiaelan ay maichat kan chitaku ay omaafurot,
ngem us-usa nan mangichat ay hiya nan Espiritu Santo.*
5 Tukutukún nan panagserfi takú, ngem us-usa ay Apo nan munserfiyan takú.
6 Tukutukún nan atun Apo Dios ay munchunu as nan fiyag takú, ngem us-usa ay Apo
Dios nan munchunu babaen kan chitaku am-in.
7 Waschi un naettan as naespirituwan ay kafiaelan ay mangepaila ay wacha nan
Espiritu Santo para as nan omammayan nan am-in.
8 As nan usa ay taku, ichat nan Espiritu Santo nan kafiaelan ay mangepakaammu
as nan kenasilib Apo Dios. As nan usa at ichat nan hana ay Espiritu nan kafiaelan ay
mangisuru as nan maepangkep kan Apo Dios.
9 As nan usa at ichat nan hana Espiritu challu nan napigsa ay pammati. Kun pay as
nan tapina at nan kafiaelan ay mangaan as saket babaen as nan hana us-usa ay Espiritu.
10 As nan usa pay, ichat nan Espiritu Santo nan kafiaelan ay mangekaman as milagro,
ya as nan tapina at kafiaelan ay mangifiakia as nan epakaammon Apo Dios. As nan
tapina us at ichatna nan kafiaelan ay mangelasin mu kan Apo Dios nan nurpuwan
nan naifiakia winnu nurpu as nan chiyuycha anennet. As nan tapina pay at ichat nan
Espiritu Santo nan kafiaelan ay munkali as tukutukún ay kali ay epakalina, ya as nan
tapina pay at ichatna nan kafiaelan ay mangelawlawag as nan hanacha tukutukún ay
kali.†
11 Am-in chaná ay kafiaelan at nan hana us-usa ay Espiritu nan mangichat as nan
tunggal taku ay maiyunud as nan laychuna.

Nan Achor Ya Nan Ongor Ay Partina

12 Nan achor nan taku at us-usa challu, ngem ongor chi partina. Uray tukutukún chi
partina, nunfialincha challu as us-usa ay achor. Assesa us as nan chiyuycha omaafurot
kan Cristo.
13 Tay babaen as nan us-usa ay Espiritu, nafunyakian takú am-in ta munfialin takú as
kaman us-usa ay achor. O, uray Judio winnu Gentil, mafiabfiaor winnu fiakun at nan
us-usa ay Espiritu nan naichat kan chitaku am-in.
14 Tit-iwa ay achi maammaan nan achor as kun us-usa ay parti, ngem kun at ongor ay
parti.
15 Mu kanan nan suki un, “Tay fiakunak met lima, fiakunak ngarud parten nan achor.”
Uray mu assena nan kanana, parten pay laing nan achor hiya.
16 Mu kanan nan inga un, “Tay fiakunak met mata, fiakunak ngarud parten nan
achor.” Uray mu assesa, parten challu nan achor hiya.
17 Mu nan intiru ay achor at mata yangkiay, anan atuna ay makadngor? Mu inga
yangkiay, anan atuna ay makasongsong?
18 Ngem nan kenatit-iwana at inyam-amman Apo Dios nan am-in ay parten nan achor
ay maiyunud as nan laychuna.
19 Mu kun us-usa yangkiay nan partina, maid achor!
20 Ngem nan kenatit-iwana at uray mu ongor nan partina, kun us-usa ay achor.
21 Isunga achi mafialin ay kanan nan mata as nan lima winnu nan uru as nan suki,
“Achek masapor he-a!”
22 Ngem uray mu hiyasa, nan chiyuycha parten nan achor ay kaman nakapkapuy mu
nan tapina at kaskasin takú kasaporan.

---

* **12:4** Rom. 12:6-8; 1 Co. 12:28 † **12:10** 1 Co. 12:28; 1 Jn. 4:1

23 Nan chiyuycha parten nan achor ay ifilang takú as akét chi kotokcha at kaskasin takú aywanan, ya nan chiyuycha ekafiain takú at kaskasin takú fiachuwan.
24 Nan chiyuycha achi maekafiain ay parten nan achor takú at achicha kasaporan nan hana ay panang-aywan. Ngem hi Apo Dios ay nangiyornos as nan am-in ay parten nan achor at enettana nan chiyuycha akét chi kotokna as ong-ongor ay kotok.
25 Enatna chi ta maid maisiyan as nan intiru ay achor. Ngem kuncha at mapapchong am-in ay parti babaen as nan mun-eennaywanancha.
26 Mu munsaket nan usa ay parten nan achor, munsaketcha us nan am-in ay parti, ya mu maichayaw nan usa, munlagragsakcha us am-in.
27 Chakayu at kaman kayu ngarud achor Cristo, ya waschi un parten nan achorna.
28 O, nan achor Cristo at nan iglesia, ya wachacha nan chinutokan Apo Dios ay mangekaman as nan pangkepna as nan iglesia. Nan omona at nan chiyuycha apostoles, nan maekadwa at nan chiyuycha mangifiakia as nan epakaammon Apo Dios, nan maekatlu at nan chiyuycha mun-isursuru as kalina. Nan tapina ay chinutokan Apo Dios at nan chiyuycha wachay pannakafialina ay mangekamkaman as milagro, nan chiyuycha wachay pannakafialina ay mangaan as saket, nan mamadfiachang as nan makasapor, nan mangepangpanguru ya mangor-ornos as nan iglesia, ya nan chiyuycha munkali as tukutukún ay kali ay epakalen nan Espiritu Santo.
29 Ay am-in ay tataku at apostolescha, winnu mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios? Ay am-incha at mun-isursuru as kalina? Ay am-incha at wachay pannakafialincha ay mangekaman as milagro?
30 Ay am-incha at munkaancha as saket, winnu munkalicha as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo? Ay am-incha at epakaawatcha nan hana ay naifiakia? Achicha met!
31 Ngem kiapú ta achi mafialin ay wacha as nan tunggal usa nan am-in ay kafiaelan ay ichat Apo Dios, laraychunyu koma ay mang-awat as nan chiyuycha amud ay kafiaelan as para as nan omammayan nan am-in.
Ad wani, epailak kan chakayu nan kaammayan ay unuchunyu.

13

Nan Maepangkep As Nan Layad

1 Uray mu makakaliyak as tukutukún ay kalen chi tataku ya angheles, ngem mu maid layadku as nan pachongku ay taku, kunak munngangak ay kaman as nan komanangkang ay kiangsa winnu maneset ay tingting.
2 Uray mu wachay kafiaelak ay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan ha-un, ya ammok nan am-in ay chaan enpakpakaammon Apo Dios as nan tapina, ya maawatak nan am-in ay pannakaammu, ya napigsa nan pammatek ta mafialinku ay iyaton nan chiyuycha chuntug, ngem mu maid layadku as nan pachongku ay taku, maid kotkotokku.
3 Uray mu epakakchangku as nan chiyuycha pugli nan am-in ay kuk-uwak, ya eparufusku ay mapuoran nan achorku, ngem mu maid layadku as nan pachongku ay taku, maid challu omammayak.
4 Nan taku ay mananglayad at naanos ya manangfiachang. Achi nangappos, winnu achina ichayaw nan mismu ay achorna winnu napangas.
5 Narispitu, achina epelet chi laychuna winnu achi fungngat. Achina oonongun nan mangisiw ay naekaman kan hiya.
6 Achina munlagsakan chi mangotettet ay cha atuatun, ngem kun at nan kenatit-iwa.
7 O, nan taku ay mananglayad at kafiaelana nan am-in ay kasasaad, ya kanayon ay muntalek, munnamnama as nan am-in, ya eta-una us nan am-in.

8 Mu maepangkep as layad at achi munpatpatingkia. Ngem kun pay nan chiyuycha
maifiakia ay epakaammon Apo Dios, nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo
ya nan pannakaammu at munpatingkiacha am-in.
9 Tay ad wani at kurang pay laing nan ammu takú, ya kurang pay nan ifiagfiakia takú
ay epakaammon Apo Dios kan chitaku.
10 Ngem as nan umchanan nan maid munkurangana, mamaidtu nan kenakurang ad
wani.
11 Kaman kan ha-un as nan kaongak at enoonga nan panagkarkalek ya panagnum-
numnumku ya panaglaslasonku. Kunak pay naonngan, kenaanku nan enoonga ay
ukialek.
12 Assesa kan chitaku ad wani, tay kaman takú iilaun hi Apo Dios as nan nakokora-
fuwan ay sarming. Ngem as tapen chi urkiw at maesakiang takú kan hiya ay mangila
as nan ustu ay kail-ana. Ad wani, kurang pay laing nan pannakaammok kan hiya. Ngem
as tapen chi urkiw at maidtu munkurangak ay kaman as nan pannakaammon Apo Dios
as solet kan ha-un.
13 In-inkiana ay mawawachay pammati, namnama ya layad. As nan nauycha ay turu,
nan kaamuchan at layad.

14

Nan Tukutukún Ay Kali As Nan Munkararakian

1 Pawadwad-unyu nan layad as nan am-in ay pangkepyu, ya laraychunyu koma
ay mang-awat as nan chiyuycha kafiaelan ay ichat nan Espiritu Santo, kaskasin nan
kafiaelan ay mangifiakia as nan epakaammon Apo Dios kan chakayu.
2 Nan munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at fiakun as nan tataku nan
chana makeap-apatan ngem kan Apo Dios, tay maid tataku as makaawat as nan chana
kankanan. Ngem uray mu hiyasa, babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo at
ifiakiana nan naetatafun ay numnum Apo Dios.
3 Ngem nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan hiya at tataku nan
chana makeap-apatan ta papigsauna nan iglesia, fiadngana ya liwliwauna chicha as
nan liglikiatcha.
4 Nan taku ay munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at achorna yangkiay
nan fiadngana. Ngem nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan hiya at
fiadngana nan intiru ay iglesia.
5 Laychok ay chakayu am-in at mawad-an kayu as kafiaelan ay munkali as nan
chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo. Ngem nan kaskasinku laychun at
mawad-an kayu koma as kafiaelan ay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios
kan chakayu. Tay nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan hiya at ong-
ongor nan kotokna mu nan munkali as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu
Santo sukúd challu wachay mangepakaawat as nan laychuna ay kanan ta mafiadngan
nan iglesia.
6 Iib-ak, mu omaliyak kan chakayu ay munkali as nan chiyuycha kali ay epakalen nan
Espiritu Santo, ay wachay omammayanyu? Maid sukúdku epakaammu nan naepaila
kan ha-un winnu nan kenasilib Apo Dios winnu nan enpakaammon Apo Dios kan ha-
un, winnu sukúdku isuru nan ammok maepangkep kan hiya.
7 Uray nan chiyuycha maid fiyagcha ay maosar as nan musika, kaman as nan koraling
winnu arpa, anan ngachanay makaelasin as nan ustu ay ayugcha mu achi ustu nan
atuncha ay maepakiangos?
8 Assesa us ay mu achi narawag nan kiangos nan tarampet ay osarun nan sorchachu,
ngachana nan munsakiana ay uy makikufiat? Maid!

9 Assesa us kan chakayu ay mu nan kali ay achi maawatan nan osarunyu, anan atun
nan munchungor ay mangawat as nan uyyu kanan? Maid! Kun kayu at kaman cha
makekarkali as nan angin.
10 Tit-iwa ay ongor nan tukutukún ay kali asna's luta, ya waschi un wacha nan
laychuna ay kanan.
11 Ngem mu achek ammu nan kali ay cha maifiagfiakia, ifilangak as nan cha maketag-
takiatfor kan ha-un as kaili ay achi am-ammu, ya assesa us hiya kan ha-un.
12 Kaman us kan chakayu ay kiapú ta laraychunyu ay mawad-an as nan chiyuycha
kafiaelan ay ichat nan Espiritu Santo, epapatiyu ay mangosar as nan chiyuycha kafiae-
lan ay mangepapigsa as nan iglesia.
13 Isunga nan munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at masapor munkararag
ta mawad-an as kafiaelan ay mangepakaawat as nan laychuna ay kanan.
14 Tay mu munkararakiak ay mangosar as nan kali ay epakalen nan Espiritu Santo,
nan espiritok nan cha munkararag, ngem nan numnumku at achi cha makifiyang.
15 Ngachana ngarud nan atok? Nan atok at munkararakiak babaen as nan espiritok
ay mangosar as nan kali ay epakalen nan Espiritu Santo, ya munkararakiak us as nan
kali ay ammok. Assesa us ay munkantaak babaen as nan espiritok ay mangosar as nan
kali ay epakalen nan Espiritu Santo, ya munkantaak us as nan kali ay ammok.
16 Tay mu fiakun assesa, mu munkararagka ay munyaman kan Apo Dios babaen as
nan espiritom, nan iib-am ay cha munchaychayaw at achicha kanan un “Amen” as nan
panagyamanmu, tay achicha met maawatan nan infiakiam.
17 Tay uray mu ammay nan kararagmu ay munyaman kan Apo Dios, nan ifiam at
achim poros mapapigsa nan pammatina.
18 Munyamanak kan Apo Dios, tay ong-ongor nan kafiaelak ay munkali as nan
chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo mu chakayu am-in.
19 Ngem as nan makeam-amongak as nan chiyuycha omaafurot at laychok ay uray
kun lemlema yangkiay ay kali ay maawatan nan ifiakiak ta maisuruwan nan iib-ak mu
nan ifiakiak chi liniblifu ay tukutukún ay kali ay achek ammu.
20 Iib-ak, ikinakyu nan enoonga ay panagnumnumnumyu. Mu maepangkep as
nan mangotettet, munfialin kayu as kaman mutun. Ngem mu maepangkep as nan
panagnumnumnumyu, munfialin kayu koma as naonngan.
21 Numnumunyu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Babaen as nan tukutukún ay kali ya babaen as nan chiyuycha kaili ay achi am-ammu,
munkaliyak kan chatosa ay tataku.
Ngem uray mu assid-i, achiyak challu chungrun kan chicha.”*
22 Isunga nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo at sinyar ay fiakun para
as nan chiyuycha omaafurot, ngem para as nan chiyuycha achi omaafurot. Kun pay
nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios at sinyar ay fiakun para as nan
chiyuycha achi omaafurot, ngem para as nan chiyuycha omaafurot.
23 Isunga mu maam-among kayu am-in ay omaafurot ya am-in kayu at munkali kayu
as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo, angkiay wachachay sungkop ay
achi nangammu as nan pammatiyu winnu achi omaafurot, ay kunchantu achi kanan
un nunkatongok kayu? Kanancha a!
24 Ngem mu nan am-in ay ifiakiacha nan epakaammon Apo Dios, angkiay ya wacha
nan sungkop ay achi omaafurot winnu achi nangammu as nan pammatiyu, figfiku-
nantu ay fumafiasor hiya babaen as nan am-in ay chinngorna, ya ammunantu ay
maokóm hiya babaen as nan am-in ay chinngorna.

* **14:21** Isa. 28:11-12

25 Nan chiyuycha naetatafun ay pangkep as numnumna at maepailachantu kan hiya
mismu. Nan muntongparana at munpalintumangtu ya munchayawtu hiya kan Apo
Dios. Kananantu, “Tit-iwa ay wacha hi Apo Dios kan chakayu.”

Nan Muntotornosan Nan Iglesia

26 Iib-ak, nauy nan laychok ay kanan: As nan maam-amonganyu ay munchayaw kan
Apo Dios, waschi un esakianana nan kafiaelan ay inchat nan Espiritu Santo kan hiya.
Nan usa at munkanta. Nan usa at mun-isuru as kalen Apo Dios. Nan usa at ifiakiana
nan epakaammon Apo Dios kan hiya. Nan usa us at munkali as kali ay epakalen nan
Espiritu Santo, ya nan usa pay at epakaawatna nan naifiakia. Am-in chaná ay atuncha
at masapor maekaman para as nan pumigsaan nan iglesia.
27 Mu wachay munkali kan chakayu as kali ay epakalen nan Espiritu Santo, masapor
achi somorok as chuwa inkiana turu nan munsesennokat ay munkali. Masapor us
wachay usa ay mangepakaawat as nan laychun ay kanan nan naifiakia.
28 Ngem mu maid mangepakaawat, masapor ikinakna as nan maam-amongan ta kun
yangkiay as nan achorna ya kan Apo Dios nan makeapatana.
29 Mu wachay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios, chuwa winnu turu
koma nan munkali. Kuncha pay ifiakia, nan tapina at masapor numnumuncha ay ustu
nan laychun ay kanan nan hana cha maifiakia.
30 Mu cha munkarkali nan usa, angkiay wachay epakaammon Apo Dios as nan ifiana
ay nangatokor, masapor kuminak nan cha munkarkali ta maesokat nan ifiana.
31 Tay mafialin ay munsesennokat kayu am-in ay mangifiagfiakia as nan epakaam-
mon Apo Dios kan chakayu ta nan am-in at maisuruwancha ya mafiadngancha.
32 Nan chiyuycha mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan chicha at
mafialincha ay etporan nan mismu ay achorcha ay munkali winnu achi.
33 Tay hi Apo Dios at fiakun Dios nan kenamaid ornos ngem Dios nan ornos.
Kaman as nan cha maun-unud as nan am-in ay iglesia,
34 nan fianafiai at masapor kumikinakcha. Achicha maparufusan ay munkali as
nan iglesia, ngem kuncha at masapor munpaetoray as nan lanaraki ay kaman as nan
naisurat as nan lintig.
35 Mu wachay laychuncha ay maammuwan, as afongchantu nan manarudsuchancha
as nan as-awacha, tay kafiafiain mu munkali nan fiafiai as nan maam-amongancha.
36 Nakkuran kayu! Ay kan chakayu nan nurpuwan nan kalen Apo Dios, winnu ay kan
chakayu yangkiay nan naichatan nan kalina? Fiakun met.
37 Mu wachay mangali un hiya at mun-ifiagfiakia as epakaammon Apo Dios winnu
wacha kan hiyay naespirituwan ay kafiaelan, masapor figfikuna ay nan chak isursurat
kan chakayu at hi Apo Jesus nan nangifilin.
38 Ngem mu achina figfikun sa, achiyu us figfikun hiya.
39 Isunga iib-ak, laraychunyu koma ay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios.
Achiyu epawa nan munkali as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo.
40 Ngem am-in ay maekaman as nan maam-amonganyu at masapor ustu ya naornos.

15

Nan Maepangkep As Nan Natakuwan Cristo Manipud As Nan Utúy

1 Ad wani ay iib-ak, laychok ay epanumnum kan chakayu nan Ammay ay Chamag ay
enkasabak kan chakayu ay hiyasa nan enawatyu ya kaifisaran nan kukumnukian nan
pammatiyu.
2 Maesarakan kayu mu iturturuyyu ay omafurot as nan nauy Ammay ay Chamag
ay enkasabak kan chakayu. Ngem mu achi kayu popomkat as nan pammatiyu, maid
kotkotok nan omafurotanyu.

3 Tay epakaammok kan chakayu nan nauy kaamuchan ay enawatku: Natuy hi Cristo
kiapú as nan fiasfiasor takú ay maiyunud as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.*
4 Nailufok hiya, at tenakon Apo Dios as nan maekatlu ay urkiw ay maiyunud us challu
as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
5 Angkiay ya nunpaila hiya kan Pedro, haat as nan am-in ay hinpuru ya chuwa ay
apostolesna.
6 Kun pay narpas sa, nunpaila as nan nasorok as leman kiasot ay omaafurot ay
naaamong. Kukutug ay matatakucha nan kaongoran, ngem natuycha nan tapina kan
chicha.
7 Angkiay ya nunpaila kan Santiago. Angkiay ya nunpaila as nan am-in ay apostoles.
8 Nan anongos ay nunpail-ana at kan ha-un ay usa ay kaman naiyanak as nan achi
ustu ay timpu mu maepangkep as nan nunfialinak as apostolna.
9 Tay ha-un nan kababaan as nan am-in ay apostoles. Achiyak met koma maifilang ay
makali un apostolna, tay penarpalikiatku nan iglesian Apo Dios.
10 Ngem babaen as nan grasyan Apo Dios, nunfialinak as assena ay usa ay apostol,
ya nan grasyana kan ha-un at wachachay nuntongparana, tay makagkakuchak mu
nan tapina ay apostoles. Uray mu hiyasa, chaanku enat chasa babaen as nan fikasku
yangkiay, ngem babaen as nan grasyan Apo Dios ay wacha kan ha-un.
11 Isunga uray mu ha-un winnu chicha nan mun-ekasaba, munpachong nan
ekaskasabami am-in ay hiyachi nan enafurotyu.

Nan Matakuwan Nan Omaafurot Manipud As Nan Utúy

12 Ad wani, kiapú ta maepangkep kan Cristo ay nataku manipud as nan utúy nan
chami ekaskasaba, adchi t'uy kanan nan tapina kan chakayu un achi mataku nan
nunkatuy manipud as nan utúy?
13 Mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy, uray us a ngarud hi
Cristo at chaan nataku manipud as nan utúy.
14 O, mu chaan nataku manipud as nan utúy hi Cristo, maid kotkotok nan chami
ekaskasaba ya kaman us nan pammatiyu.
15 Mu hiyasa, maepaila ay cha kami munkutkutum as nan maepangkep kan Apo Dios,
tay paneknekanmi ay tenakon Apo Dios hi Cristo manipud as nan utúy. Ngem achi
takuwun Apo Dios hiya mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy.
16 Tay mu achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy, uray hi Cristo at chaan us
ngarud nataku manipud as nan utúy.
17 Mu chaan nataku hi Cristo manipud as nan utúy, maid kotkotok nan pammatiyu, ya
kukutug ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu.
18 Mu hiyasa, nan chiyuycha natuy ay omaafurot kan Cristo at achichantu mae-
sarakan.
19 Mu nan fiyag takú asna's luta yangkiay nan munpapatingkiaan nan namnama takú
kan Cristo, chitaku a nan kasusug-ang as solet as nan am-in ay tataku.
20 Ngem nan kenatit-iwana at nataku challu hi Cristo manipud as nan utúy, ya hiya
nan enmona ay nataku in-inkiana as nan nunkatuy ay hiyana nan mangepaila ay
siguradu ay matakuntu nan chiyuycha omaafurot ay natuy.
21 Tay kiapú as nan enat nan usa ay taku ad solet ay hi Adan, matuy nan tataku. Assesa
us ay kiapú as nan enat nan usa pay ay taku ay hi Cristo, mataku nan nunkatuy manipud
as nan utúy.
22 Tay am-in nan nurpu as nan kianak Adan at matuycha. Assesa us ay am-in nan
nakius-usa kan Cristo at matakuchantu manipud as nan utúy.†

* **15:3** 1 Co. 11:23; Gal. 1:12 † **15:22** Rom. 5:12-21

23 Ngem maetot-orpangtu nan matakuwan nan tunggal usa manipud as nan utúy: Hi
Cristo challu nan enmona ay nataku manipud as nan utúy. Angkiay ya as nan kasina
omaliyan, chitaku ay tatakuna nan somarunu ay mataku manipud as nan utúy.
24 Angkiay ya umchantu nan anongos ay timpu ay ipurangtu Cristo nan muntorayan
kan Dios Ama. Atunantu na as nan marpasan nan mapapukian nan am-in ay wachay
torayna, kalibfengana ya am-in ay wachay pannakafialina.
25 Tay masapor challu muntoray hi Cristo inkiana amisuna nan am-in ay mamusor
kan hiya ay kamana ikiatin chicha.‡
26 Nan anongos ay kafusor ay maamis at nan katuyan chi tataku.
27 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Am-in ay wacha at
enpaetoray Apo Dios kan hiya ay kamana enpakiatin chicha.” Narawag ay nan kali ay
“am-in” at achi maetapi hi Apo Dios ay munpaetoray kan Cristo, tay hi Apo Dios nan
nangepaetoray as nan am-in kan hiya.§
28 Kun pay maepaetoray nan am-in kan Cristo, hi Cristo mismu ay Anak Apo Dios at
maepaetoraytu us kan Apo Dios ay sikud ay mangepaetoray as nan am-in kan Cristo.
Hiyasa nan maekaman ta hi Apo Dios nan mangetoray as nan am-in ay wacha.
29 Ad wani, anan kotok ngay nan iniili ay ukialicha ay munfunyag para as nan
nunkatuy? O, mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy, ngachana
nan kiapúna ay munpafunyagcha para kan chatosa?
30 Mu para kan chakami, mu achi tit-iwa nan matakuwan nan nunkatuy manipud as
nan utúy, adchi t'uymi kanayon ay epostay fiyagmi?
31 Iib-ak, inurkiw challu ay epostak nan fiyagku ay matuy. Nan kenatit-iwan nan
hana at kaman as nan panangepangasku kan chakayu kiapú as nan nakius-usaanyu
kan Cristo Jesus ay Apo takú.
32 Mu maiyunud as nan panagnumnumnum chi taku, ay wachay kotok nan nan-
gontraak as nan chiyuycha mangiingor as solet kan ha-un ad Efeso ay kamanak
nakepatuy as nan sanongel ay animar? Mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy
manipud as nan utúy, atun takú ngarud nan kanan nan tataku un, “Mangmangan takú
ya umig-ikop takú, tay as wiet at matuy takú.”*
33 Achi kayu maar-allilaw, tay wacha nan kanan nan tataku, “Mu makekadkadwaka
as nan taku ay mangisiw chi ukialina, machachael nan ammay ay ukialem.”
34 Ayu, munfiangad kayu as nan sikud ay ustu ay panagnumnumnumyu, ya
chukkianyu nan fumasfiasoranyu. Tay nan tapina kan chakayu at achicha poros ammu
hi Apo Dios. Kanak na ta mafiainan kayu.

Nan Matakuwan Nan Achor Manipud As Nan Utúy (2 Co. 5:1-5)

35 Ngem wachantuy manarudsud, “Anan atun chi natuy ay mataku manipud as nan
utúy? Anan kaassenan chi achorcha?”
36 Nangokngokka! Mu etanummu nan fing-i, achi tumufu sukúd matuy on-ona.
37 Nan maetanum at fiakun nan mura ay chakus tinmutufu mu achi yangkiay nan
fing-i ay trigo winnu tapina ay fokel.
38 Ngem hi Apo Dios nan mangichat as achor nan hana fing-i ay maiyunud as nan
laychuna, ya as nan tunggal fing-i at ichatna us nan maifiakiay ay achorna.
39 Nan lamán nan am-in ay matataku at achi mapapchong. Tukún nan lamán nan
tataku, tukún as nan chiyuycha animar, tukún as nan chiyuycha kossel, ya tukún as nan
chiyuycha finayang henan fiayfiay.

‡ **15:25** Sal. 110:1-3; Mat. 22:44; Ara. 2:35; Heb. 1:13 § **15:27** Sal. 8:6; Heb. 2:8-9 * **15:32** Isa. 22:13; 1 Co. 16:9

40 Wachachay sumilsilaw ad chaya, ya wachachay ka-ichin asna's luta. Uray mu
assesa, nan kaichayawan nan wacha ad chaya at natkún as nan kaichayawan nan
wacha asna's luta.
41 Nan kaichayawan nan urkiw at natkún as nan kaichayawan nan furan ya nan
taraw. Uray nan chiyuycha taraw mismu at achi mapapchong chi kaichayawancha.
42 Assesa us as nan matakuwantu nan nunkatuy manipud as nan utúy. Nan achor takú
at maepachong as nan fing-i ay maekaub ya mabrok. Nan achor ay takuwun Apo Dios
manipud as nan utúy at achi mabmabrok in-inkiana.
43 As nan nailubkan nan achor chi natuy at maelalayusan ya maid kafiaelana. As nan
matakuwan nan achor manipud as nan utúy at maichayaw ya wachay pannakafialina.
44 As nan nailubkan nan achor chi natuy at maifiakiay yangkiay as nan fiyag asna's
luta. As nan matakuwan nan achor manipud as nan utúy at wachantu nan naespiri-
tuwan ay achor ay maifiakiay as nan fiyag ad chaya. Ilaunyu! Mu wachay achor ay
maifiakiay asna's luta, siguradu ay wachay achor ad chaya.
45 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan enmon-ona ay
taku ay hi Adan at nunfialin as matataku.” Nan makali un anongos ay Adan ay hi Cristo
at nunfialin as umid-ichat as fiyag ay maid patingkiana.†
46 Uray mu hiyasa, nan enmon-ona ay naichat kan chitaku at fiakun nan maifiakiay
ad chaya ngem nan maifiakiay asna's luta. Angkiay ya maichat nan achor ad chaya.
47 Nan chiyuy enmon-ona ay Adan at nurpu asna's luta, tay naammaan manipud as
nan tapok. Nan chiyuy maekadwa ay Adan at nurpu ad chaya.
48 Kaman kan Adan ay natuy ay naammaan manipud as nan tapok, assesa us ay matuy
nan tataku asna's luta. Kaman kan Cristo ay nurpu ad chaya, nan tataku ay omaafurot
kan hiya at mawad-anchantu as achor ay maepachong kan hiya ay maifiakiay ad chaya.
49 Uray mu pachong takú nan chiyuy naammaan as nan tapok, pachong takuntu hi
Cristo ay nurpu ad chaya.
50 Nauy nan laychok ay kanan kan chakayu ay iib-ak: Achi mafialin ay nan achor
takú ay wachay lamán ya charana at maetapi henan muntorayan Apo Dios, winnu achi
mafialin ay nan matuy ay achor at maetapi as nan achi poros matmatuy.
51 Chumngor kayu as nan nauy ifiakiak ay chaan naepakpakaammu ad pus-uy: Am-in
takú at achi takú matuy sakbay omali nan Apo, ngem am-in takú at mafialiwan takuntu.
52 O, munkafiafialiwan takuntu ay kaman as nan kapaspas nan munkimkiman chi
mata as nan maepakiangosan nan anongos ay tarampet. Tay as nan maepakiangosantu
nan chiyuy tarampet, nan nunkatuy at matakuchantu in-inkiana manipud as nan utúy.
Angkiay chitaku ay matataku pay laing at mafialiwan takuntu.
53 Tay masapor masokatan nan achor takú ay mabrok as achor ay achi mabmabrok,
ya mafialiwan nan achor ay matuy as achor ay achi matmatuy.
54 As nan ommatantu nan mafialiwanan nan mabrok as achi mabmabrok ya mafiali-
wan nan matuy as achi matmatuy at matongpartu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana,
“Maafiak ya mamaid challu nan utúy.”‡
55 Angkiay ya mafialin ay ifiakian nan chiyuycha nangafiak,
“He-a ay utúy, ay wachay nangafiakam?
He-a ay utúy, ay chaud nan siludmu?”§
56 Tay nan kurpuwan nan pangsilud nan utúy at as nan fiasor, ya nan kurpuwan nan
pannakafialin nan fiasor at as nan manglabsingan as nan lintig Apo Dios.*
57 Ngem munyaman takú kan Apo Dios ay hiya nan mangid-ichat kan chitaku as
pannakafialin takú ay mangamis as fiasor ya utúy babaen kan Apo takú ay hi Jesu Cristo.

† **15:45** Gen. 2:7 ‡ **15:54** Isa. 25:8 § **15:55** Ose. 13:14 * **15:56** Rom. 5:12; 7:7-13

58 Isunga chakayu ay iib-ak ay laylaychok, kukumnug kayu as nan pammatiyu, ya maid koma chuwachuwayu as nan numnumyu. Kanayon kayu koma ay komakud ay munserfi kan Apo Jesus, tay ammuyu met ay nan am-in ay atunyu para kan hiya at achi poros masayang.

16

Nan Ifiachang As Nan Iib-a Ay Omaafurot

1 Ad wani, mu maepangkep as nan maamong ay siping ay ifiachang as nan tatakon Apo Dios ad Jerusalem, atunyu nan kaman as nan infilinku as nan chiyuycha iglesia ad Galacia.*
2 As nan Chinumingku, waschiwaschi un masapor omelasin as tapen chi sipingna ay maiyunud as nan lagfuna, ya itupugna ta as nan omaliyak hesa, achiyu kis-an elapu ay mun-among.
3 As nan umchanak hesa, nan chiyuycha enaprobaranyu at kan chicha nan mangepaw-etak as nan chiyuycha surat ay hiyasa nan mangiyam-ammuwak kan chicha as nan chiyuycha mangichatancha ad Jerusalem.
4 Mu ammay ay umuyak us, makiuycha kan ha-un.

Nan Planon Pablo
(2 Co. 1:15-24)

5 Awni at omaliyak ay mangfisita kan chakayu as nan murpuwak ad Macedonia, tay planok ay mar-os hesa.
6 Makepagyanaktu siguru kan chakayu as kaat ay urkiw winnu uray inkiana marpas nan chinamuy ta mafiadnganak kan chakayu as nan munturuyak ay munfiaat as nan kumpurmi ay ay-ayak.
7 Tay achek laychun ay kun hen-omaketan nan mangil-ak kan chakayu as nan mar-osak hesa ad wani. Laychok ay mafiayfiayag kan chakayu mu eparufus nan Apo.
8 Ngem mayasnaak ad Efeso inkiana umchan nan fiasta ay makali un Pentecostes,†
9 tay ongor chi chansak ay mun-ekasaba ay ammaytu nan muntongparana. Uray mu hiyasa, ongorcha challu nan komontra kan ha-un.
10 Mu omali hi Timoteo hesa, mangiliyunyu hiya ay ustu, tay kaman us hiya kan ha-un ay cha munchunchunu as nan Apo.
11 Isunga ilaunyu ta maid mangelalayus kan hiya, ngem kunyu at fiadngan hiya as nan mangituruyana ay munfiaat ay ammay chi numnumna ta munfiangad hiya kan ha-un, tay sasasad-ok hiya patí nan iib-a ay omaafurot.
12 Kun pay hi Apolos ay ifia takú, enpapatek ay mangawis kan hiya ay makiuy as nan ib-a ay mangila kan chakayu hesa, ngem chaana lenayad ad wani. Omalintu hesa mu wachay wayana.

Nan Anongos Ay Tukun Ya Pakomostan Pablo

13 Etatalengaanyu ya kukumnug kayu as nan pammatiyu. Tumurud kayu ya pa-pigsaunyu nan numnumyu.
14 As nan am-in ay atunyu, epailayu nan layadyu.
15 Iib-ak, ammuyu ay cha Estefanas ay hinfiaruy at chicha nan enmon-ona ay enmafurot ad Acaya, ya epapasnekcha ay munserserfi as nan tatakon Apo Dios.
16 Epakpakaasek kan chakayu ay munpaetoray kayu as nan kaman kan chatona ay tataku ya uray as nan am-in ay makakud ay makidnu kan chicha.
17 Maragsakanak as nan enmaliyan cha Estefanas, Fortunato ya hi Acaico hena, tay nakakkaanan nan iliwku kan chakayu kiapú kan chicha.

---

* **16:1** Rom. 15:25-28 † **16:8** Exo. 34:22; Lev. 23:15-21; Deut. 16:9-11; Ara. 2:1

18 Penaragsakak ay kaman as nan enatcha kan chakayu. Rispituwunyu ay ustu nan
assesena ay tataku.
19 Cha chakayu pakomostaun as nan chiyuycha iglesia henan probinsiya ay Asia. Cha
Akila kan Priscila patí nan tapina ay omaafurot ay maam-among as afongcha at ongor
chi layadcha ay mangpakomosta kan chakayu kiapú as nan nakius-usaanyu kan Apo
Jesus.
20 Cha chakayu us pakomostaun as nan am-in ay iib-a takú ay omaafurot hena.
Munpepennakomosta kayu am-in ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
21 Nan nauy anongos ay pakomosta at ha-un ay Pablo mismu nan cha mangisurat.
22 Mu wachay taku ay achi manglaylayad kan Apo Jesu Cristo, maituchor koma hiya.
Apo, omalika!
23 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Jesus.
24 Mawawacha koma nan layadku kan chakayu am-in kiapú as nan nakius-usaanyu
kan Cristo Jesus. Amen.

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

Nan Omona Ay Ammuwun

As nan omona ay surat Pablo as nan chiyuycha i-Corinto, senengarana chicha kiapú as nan susumacha (1 Co. 1:11), kenamaid ornoscha as nan maam-amongancha ay mangchayaw kan Apo Dios (1 Co. 11:20-34), ya nan manangotettet ay ekamkaman nan tapina kan chicha (1 Co. 5:1-13). Ngem chaancha pay laing tenongpar nan tukuna kan chicha as nan omona ay suratna (1 Corinto). Isunga inmuy hi Pablo mismu ay nangfisita kan chicha (2:1; 12:14; 13:1-2) ta fiadngana chicha ay munfiangad as nan ustu ay pammaticha, ngem chaancha challu enafurot hiya. Isunga nasaktan as solet hi Pablo ay nunfiangad ad Efeso (2:1, 5).

As nan hiyasa, senokatan Pablo nan planuna ay mangfisita kasin kan chicha ad Corinto, tay anaka ya kuna lawá sengaran chicha (1:12-23). Isunga finaorna hi Tito ay umuy kan chicha ta hiya nan mangid-an as nan somarunu ay tukuna kan chicha.

Kun pay nak-ak hi Pablo ad Efeso, uy nun-ekaskasaba hiya henan siyudad ay Troas, tay planuna us ay manib-at kan Tito hid-i. Ngem as nan chaana nanib-atan kan Tito ad Troas, nachanakian hiya, isunga uyna enanap hiya henan probinsiya ay Macedonia. Hid-i nan nanib-atana kan Tito ay kurkurpu ad Corinto (2:12-14).

Naragsak as solet hi Pablo as nan nangepakaammuwan Tito ay nunfiafiawi nan chiyuycha i-Corinto as nan fiasfiasorcha. Nailiwcha kan hiya ya lenarayadcha ay mangiyapa kan hiya (2 Co. 7:5-7). As nan kawad-an Pablo ad Macedonia, insuratna nan nauy maekadwa ay surat kan chicha.

Turu nan laychun Pablo ay epakaammu as nan nauy surat. Nan omona at (1:1-7:16) nan nangelawlawakiana as nan maepangkep as nan lagsakna as nan nangchamakiana ay nunfiafiawicha nan i-Corinto as nan fiasfiasorcha. Enpanum-numna nan pangkepna kan chicha, tay fiakun maepangkep as achorna nan chana ekaskasaba, ngem maepangkep kan Jesu Cristo yangkiay. Hi Pablo at kun yangkiay mun-epadpachamag ay finaor Cristo, ya munserserfi hiya as nan chiyuycha i-Corinto kiapú kan Cristo yangkiay (4:5). Nan maekadwa (8:1-9:15) at nan nangisuruwan Pablo as nan maepangkep as nan mangamongancha as siping ad Corinto. Enpanumnumna kan chicha ay umichat koma nan tunggal usa ay achi mapelpelet, tay laylaychun Apo Dios nan naragsak ay umichat (9:7) Nan maekatlu (10:1-12:21) at nan nangekalintikian Pablo as nan kenaapostolna kan Jesu Cristo. Wachacha nan tapen chi Judio ay nangali un hi Pablo at fiakun usa ay apostol, tay chaan nakekadkadwa as nan chiyuycha hinpuru ya chuwa ay apostoles Jesus as nan nangisursuruwan Jesus kan chicha. Nan ensongfiat Pablo as na at nan Apo mismu nan nangichat kan hiya as nan nauy chununa.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-11
Nan Nangnumnuman Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto 1:12-7:16
Nan Siping Ay Ifiachang Nan Chiyuycha I-Corinto 8:1-9:15
Nan Nangekalintikian Pablo As Nan Kenaapostolna 10:1-12:21
Nan Anongos Nan Nauy Surat 13:1-14

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng Apo Dios. Hi Timoteo ay ifia takú ay omaafurot at hiya nan kadwak hena. Nauy nan suratmi as nan iglesia ad Corinto ya as nan am-in ay tatakon Apo Dios henan intiru ay probinsiya ay Acaya.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay
murpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Mangfiadngan Apo Dios Kan Chitaku As Nan Likiat Takú

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay hiya nan Dios ya Aman Apo takú ay Jesu Cristo. Hiya
nan manangsug-ang ay Ama takú ay kurpuwan chi am-in ay fiachang ya liwliwa.
4 Liwliwauna chitaku as nan am-in ay liglikiat takú ta mafialin takú us ay liwliwaun
nan iib-a takú ay cha mun-iliwliwas ya ta iliwliwa takú kan chicha nan inliwliwan Apo
Dios kan chitaku.
5 Tay kaman as nan makiliglikiatan takú kan Cristo at hiyasa us challu nan makelak-
aman takú as nan ifiachang Apo Dios.
6 Uray mapalikiat kami as nan mangekasabaanmi as nan Ammay ay Chamag kan
chakayu, kiangayna sa mu kun at nan muntongparana at mapapigsa nan numnumyu
ya maesarakan kayu. Mu maliwliwa kami at hiyasa nan chansami ay mangliwliwa kan
chakayu us ta mafialinyu ay eta-un nan likiat ay kaman as nan liglikiatmi.
7 Isunga achi mamammaid nan namnamami kan chakayu, tay ammumi ay as nan
makilikiatanyu kan chakami, makelak-am kayu us kan chakami as nan mangfiadngan
Apo Dios kan chakami.
8 Iib-ak, laychunmi ay maammuwanyu nan pararu ay likiat ay napadpachasanmi as
nan kawad-anmi henan probinsiya ay Asia. O, ongor paat chi likiatmi ya napaliwasan
kami as solet ya maid us namnamami ay mataku.
9 Nan kenatit-iwana at naleknami ay kaman kami nakeddengan ay matuy. Ngem
enommat chi ta manuruwanmi ay fiakun nan achormi nan talekunmi, ngem kun at hi
Apo Dios yangkiay ay makafiael ay mangtaku as nan matuy.
10 Tit-iwa ay ensarakana chakami as nan kauugyat ay likiat, at esarakanantu chakami
kasin. Hiya us challu nan namnamaunmi ay mangiturturuy ay mangesarakan kan
chakami.
11 Nan chawatok at fiadnganak babaen as nan kararagyu. Mu hiyasa nan atunyu,
songfiatan Apo Dios nan kararagyu ya ongor nan munyaman kan hiya kiapú as nan
bendisyon ay inchatna kan chakami.

Nan Kiapúna As Nanokatan Pablo As Nan Planuna
(1 Co. 16:5-9)

12 Naragsak kami ay mangepaneknek as nan wacha as numnummi ay nan en-enatmi
ya infiagfiakiami as nan pachongmi ay tataku at nacharos ya tit-iwa, kaskasin kan
chakayu. Fiakun as nan silib nan taku nan nurpuwan chatona, ngem kun at nurpu as
nan grasyan Apo Dios.
13-14 Nan suratmi kan chakayu at maid naetatafun as laychuna ay kanan, ngem kun
at naraka ay mafiasa ya maawatan. Ammok ay achiyu pay laing maawatan ay ustu
ad wani nan numnum ya ukialimi, ngem namnamaok ay maawatanyuntu chakami ay
ustu ta nan lagsakyu kan chakami at kaman as nan lagsakmi kan chakayu as nan urkiw
ay kasin omaliyan Apo Jesus.
15 Kiapú ta maid chuwachuwak ay maragsakan kayu kan chakami, ninumnumku ay
mamen chuwak fisitaun chakayu ta mamen chuwa kayu us ay mabendisyonan.
16 Nan sikud ay planok at munchag-osak koma kan chakayu as nan umuyak ad
Macedonia, ya kasinak fumisita kan chakayu as nan murpuwak hid-i ta chakayu nan
mangepaligwat kan ha-un as nan munfiaatak ad Judea.
17 Kiapú ta chaan naturuy nan nauy planok, siguru wachay mangali un naraka ay
mafiarfialiwan nan numnumku. Achi! Achiyak munplanplanu ay kaman as nan atun
nan taku ay achi nangammu kan Apo Dios ay munkisanuna ay mangali un, “O” ya
“Achi”.

18 Tay as nan sangwanan Apo Dios ay achi poros munkutum, nan ifiagfiakiak kan
chakayu at tit-iwa ya achiyak poros munchuwachuwa.
19 Tay hi Silas, Timoteo ya ha-un at enkaskasabami kan chakayu nan maepangkep kan
Jesu Cristo ay Anak Apo Dios. Hi Jesu Cristo at maid iyafudna as achina tongparun. Hiya
nan maid patingkiana ay “O” kan Apo Dios.
20 Tay babaen kan Jesu Cristo at natongpar nan am-in ay enkarkaren Apo Dios. Isunga
mafialin takú ay iyafud ay tit-iwa nan am-in ay karen Apo Dios as nan mangaliyan takú
“Amen.” As nan hiyasa ay atun takú, maichaychayaw hi Apo Dios.
21 Hi Apo Dios nan mangepapigsa as nan pammati takú kan Cristo, ya hiya mismu nan
nangpili kan chitaku ay munserfi kan hiya.
22 Inchatna us kan chitaku nan Espiritu Santo as mangematonan ay tatakuna chitaku,
ya kiapú ta wacha nan Espirituna kan chitaku at ammu takú ay siguradu ay tongparuna
nan am-in ay enkarina kan chitaku.
23 Ipudnok ad wani nan kiapón nan chaanku enmaliyan kasin hesa ad Corinto.
Chaanak enmali ta wachay chansayu ay munfiafiawi as nan fiasfiasoryu ta achek
masapor chusaun chakayu. Ammon Apo Dios ay tit-iwa chi.
24 Ngem achek laychun ay kanan un libfengmi ay mangepapelet mu ngachana nan
afurotunyu, tay napigsa kayu met as nan pammatiyu. Ngem laychunmi yangkiay ay
makidnu kan chakayu ta matapiyan nan lagsakyu.

2

1 Isunga ninumnumku ay achiyak umuy hesa ay kasin mangepanguyus kan chakayu.
2 Tay mu panguyusok chakayu, ngachana ngay nan mangepalagsak kan ha-un mu
fiakun chakayu ay enpanguyusku?
3 Hiyasa nan kiapúna as nunsuratak kan chakayu ad kasin ta mu umuyak hesa,
achiyak panguyusun kan chakayu ay mangepalagsak koma kan ha-un. Tay maid
chuwachuwak ay mu naragsakak at naragsak kayu us am-in.
4 Isunga as nan nangisuratak as nan chiyuy tukún ay suratku kan chakayu, nalilifok
as solet nan numnumku ya linmuwaak kiapú as nan ongor ay ngunguyusku. Ngem
chaanak nunsurat ta panguyusok chakayu, ngem kunku at laychun ay maammuwanyu
ay ongor nan layadku kan chakayu.

Nan Mamakawanan As Nan Nakafiasor

5 Ad wani, mu wacha kan chakayu nan nangepanguyus as ib-ana, fiakun yangkiay
ha-un nan penanguyusna ngem uray chakayu, ngem fiakun chakayu am-in. Kanak un
fiakun chakayu am-in, tay achek laychun ay pakaskasinun nan fiasorna.
6 Ommat nan nanusaan nan kaongoran kan chakayu kan hiya.
7 Ad wani, nan atunyu at pakawanunyu hiya ya papigsaunyu nan numnumna ta
achi komaskasin chi ngunguyusna ay muntongpar as nan achina makalayawan as nan
kauugyat ay likiatna.
8 Isunga pangaasiyu ta epailayu kasin ay laylaychunyu hiya.
9 Nan usa ay kiapúna as nunsuratak kan chakayu ad kasin at ta mapaneknekan mu
manangtongpar kayu.
10 Mu wachay pakawanunyu, pakawanok us. O, nan kenatit-iwana at mu wachay
masapor ay pakawanok, penakawanku at as nan mangiilan Cristo ta mabendisyonan
kayu am-in.
11 Enatku chi ta achi takú maawis ya maamis kan Satanas, tay ammu takú at nan
mangotettet ay penapangkepna kan chitaku.

Nan Nunchanakian Pablo Ad Troas

12 As nan inumchanak ad Troas ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag
maepangkep kan Cristo, naammuwak ay inchat at nan Apo nan chansak ay nun-isuru
hid-i.
13 Ngem uray mu hiyasa, nachanakianak as solet, tay maid sinib-atku kan Tito ay
ifiak ay omaafurot. Isunga tenaynak nan iib-a takú hid-i, at inturuyku ay inmuy ad
Macedonia.

Nan Mangafiakan Babaen Kan Cristo

14 Ngem munyamanak as solet kan Apo Dios, tay kiapú as nan nakius-usaanmi kan
Cristo, kanayon kami ay makelak-am as nan nangafiakana.* Hi Apo Dios at osarun
chakami ay mangepakaammu as nan tataku henan am-in ay lukiar as nan maepangkep
kan Cristo ay hiya nan kaman munfiangu ay insenso.
15 Tay nan panangekaskasabami as nan maepangkep kan Cristo at kaman munfiangu
ay insenso ay kapnekan Apo Dios ay songsongsongun nan am-in ay manngor ay
omaafurot ya nan chiyuycha us maetorón as nan pakachachaelancha.
16 As nan taku ay maesarakan, munfiangu nan manosongsongna, tay ometorón as
nan fiyag ay maid patingkiana. Ngem as nan malitaw, mun-akub ay kaman as nan
akub chi natuy, tay ometorón as nan chusa ay maid patingkiana. Ngachana ngarud
nan makaekaman as nan nauy ay chunu?
17 Chakami nan makaekaman, tay finaor chakami kan Apo Dios, at tit-iwa nan am-
in ay ifiagfiakiami as nan mangiilana kiapú as nan nakius-usaanmi kan Cristo. Achi
kami kaman as nan ongor ay mangisursuru as kalen Apo Dios ay nan pangkepcha at ta
fumaknangcha.

3

Nan Kafiaelan Cha Pablo At Nurpu Kan Apo Dios

1 As nan nangifiag-anmi as na, ay kananyu un kasinmi cha elapu ay mangichay-
chayaw as achormi? Ay masapor omepaila kami as surat ay mangiyam-ammu as
achormi kan chakayu? Winnu ay masapor epasuratmi kan chakayu ta epailami as nan
tataku henan tukún ay il-ili ay ay-ayanmi? Achi! Hiyachi nan cha at-atun nan tapina,
ngem achimi masapor atun chi.
2 Chakayu ay mismu nan kaman pannakasuratmi ay mangepakaammu as nan
chunumi. Nan panagfiyagyu ya pammatiyu at kaman surat as nan numnummi, at
naraka ay fiasaun nan uray ngachana ay taku.*
3 Mamaila as nan fiyagyu ay chakayu nan kaman surat Cristo ay enpaepaw-etna
kan chakami. Fiakun tinta nan naosar as nan surat, ngem kun at nan Espiriton nan
matataku ay Apo Dios.† Fiakun us kaman as nan nachappichap ay fiatu ay naisuratan
nan Lintig Moises nan nangisuratana, ngem kun at as nan numnumyu.
4 Kananmi un tit-iwa chaná, tay hi Apo Dios nan muntalekanmi ay mangfiachang kan
chakami kiapú kan Cristo.
5 Achimi kanan un nurpu as nan mismu ay kafiaelanmi nan nangekamananmi as nan
nauy ay chunu, tay nan kafiaelanmi at murpu kan Apo Dios.
6 Hiya challu nan nangichat as kafiaelanmi ay munserfi as nan maepangkep as nan
fiarú ay inturagna as nan katakutaku. Nan nauy fiarú ay turag ay maifisar as nan
pannakafialin nan Espiritu at achi kaman as nan naisurat ay lintig ay infiakian Apo
Dios kan Moises. Tay nan ichat nan naisurat ay lintig at chusa ay maid patingkiana,
ngem nan ichat nan Espiritu Santo at fiyag ay maid patingkiana.‡

---

* **2:14** Ad pus-uy, mu mangafiak nan chiyuycha sorchachu ay i-Roma, munmarchacha as nan mangiilan nan tataku ta epailacha ay nangafiakcha as nan kufiat. * **3:2** Jer. 31:33; 1 Co. 9:1-2; 1 Tes. 2:17-20 † **3:3** 1 Co. 2:4; Gal. 3:2-5; 1 Tes. 1:5-6 ‡ **3:6** Rom. 7:6; 8:2; Gal. 4:21-31

Nan Kaichayawan Nan Fiarú Ay Turag (Heb. 8:1-13)

7 Numnumun takú nan nangepail-an Apo Dios kan Moises as nan pannakafialina as
nan nangichatana as nan lintigna ay naituktuk as nan fiatu. As nan hana ay timpu,
enpailan Apo Dios as nan tataku nan kaichayawana babaen as nan lupan Moises ay
kaman sumili. Uray mu cha komapukapuy nan sumiliyana, chaan poros naetoongan
nan chiyuycha kianak Israel hiya. Mu assid-i nan pannakafialin ay enpailan Apo Dios
as nan nangichatana as nan lintig ay mangichat as chusa ay maid patingkiana,§
8 ay kun achi kaskasin maila nan kaichayawana as nan mangichatana as nan
Espirituna babaen as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesu Cristo ay chami
ekaskasaba?
9 Tay mu naila nan kaichayawan Apo Dios as nan nangichatana as nan lintig ay
mangichat as chusa ay maid patingkiana, kaskasin maila nan kaichayawana as nan
mangifilangana as nan tataku as nalintig as nan mangiilana.
10 Nan kenatit-iwana at namaid nan sikud ay kenaamud nan lintig, tay naesokat ad
wani nan maid kaepachongana ay kaichayawan nan karen Apo Dios.
11 Tay mu wachay kaichayawan nan nasokatan, kaskasin wachay maid kaepachon-
gana ay kaichayawan nan naesokat ay mawawacha in-inkiana.
12 Kiapú ta namnamaunmi sa, naturud kami ay mun-is-isuru.
13 Achi kami kaman kan Moises ay liningfiana nan lupana ta achi mailan nan
chiyuycha kianak Israel nan cha komapuy ay sumiliyan nan lupana.*
14 Ngem tenmangken nan numnum nan chiyuycha kianak Israel, at chaancha
naawatan nan laychun ay kanan nan enommat kan Moises. Uray nan chiyuycha kianak
Israel ad wani as nan mangfiasaancha as nan insurat Moises at kaman nalilingfian
challu nan numnumcha, tay achicha maawatan nan ustu ay laychun tona ay kanan.†
Makaan yangkiay nan nanglilingub as nan numnumcha mu maetapicha kan Cristo.
15 O tit-iwa sa, tay uray ad wani ay mu maifiasa nan Lintig Moises, kaman wacha nan
manglilingub as nan numnumcha.
16 Ngem mu munsakong ay omafurot nan taku as nan Apo, makaantu nan manglilin-
gub as nan numnumna.
17 Nan “Apo” ay infiakiak as na at hiya nan Espiriton nan Apo, at as nan ngachana
ay kawad-an tona ay Espiritu at wacha nan wayawayana as nan lintig ay mangichat as
chusa ay maid patingkiana.‡
18 Isunga chitaku am-in ay enmafurot ay achi malilingfian chi lupana ay kaman
kan Moises at kaman takú sarming ay mangepaila as nan kaichayawan Apo Jesus, ya
kanayon takú ay mafiarfialiwan ay omammay inkiana komaman takú kan hiya. Nan
cha mangekaman as na kan chitaku at nan Apo challu ay hiya nan Espiritu Santo.

4

Nan Fianga Ay Maid Pategna Ay Naittuwan Chi Napapateg

1 Isunga achi kami machischismaya, tay babaen as nan sug-ang Apo Dios, naichat kan
chakami nan nauy ay panagserfi.
2 Achiyunmi nan am-in ay naetatafun ya kafiafiain ay ukialen chi tataku, ya maid
us siksikapanmi. Achimi soksokatan nan kalen Apo Dios, ngem kunmi at epakaawat
ay ustu nan tit-iwa. Assesa nan panagfiyagmi as nan mangiilan Apo Dios ta mangam-
muwan nan uray ngachana ay taku ay ammay nan ukialimi.

§ **3:7** Exo. 34:29-35 * **3:13** Exo. 34:29-35 † **3:14** Deut. 29:4; Isa. 6:9-10; Ezek. 12:2 ‡ **3:17** 1 Co. 6:17

3 Uray mu hiyasa, wachacha us nan tapina ay achicha maawatan. Ngem mu
naetatafun nan Ammay ay Chamag ay chami ekaskasaba, naetatafun yangkiay as nan
chiyuycha machusa in-inkiana.
4 Achicha omafurot, tay hi Satanas ay toray asna's luta ngamin ay mangetortoray
kan chicha nan manglilingub as nan numnumcha. O, linilingfiana nan numnumcha
ta achicha ilaun nan silaw ay murpu as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan
kaichayawan Cristo ay kail-an nan ustu ay ilan Apo Dios.
5 Fiakun nan achormi nan chami ekaskasaba, ngem kun at nan Apo ay hi Jesu Cristo.
Kun pay chakami at fiabfiaarun chakami kan Cristo ta munserfi kami kan chakayu para
kan hiya.
6 Tay hi Apo Dios nan nangifilin, "Mawacha nan silaw as nan kawad-an chi ngongot."*
Hi Apo Dios us challu nan nanilaw as nan numnummi ta maammuwanmi nan
kaichayawan Apo Dios ay maila as nan lupan Cristo.

7 Ngem chakami at maepachong kami as nan maid pategna ay fianga ay naittuwan
chi napapateg, tay entalek Apo Dios kan chakami nan Ammay ay Chamag. Enatna sa
ta maila ay nan nurpuwan nan kafiaelan ay maid maepachongana at kan hiya, fiakun
kan chakami ay apud ay tataku.
8 Kanayon kami ay machachagsunan as likiat, ngem achi kami munpaamis. Namen
ongor ay nalilifok kami, ngem achi kami poros machischismaya.
9 Parpalikiatun chakami as nan tataku, ngem achi chakami enganngan uy kan Apo
Dios. Uray mu kiayud chakami patayun, ngem chaan kami natuy.
10 O, kanayonmi ay sasakiangun nan utúy ay kaman as nan enommat kan Jesus as nan
kawad-ana pay laing asna's luta ta nan fiyag ay inchatna at maila us as nan achormi.
11 Tit-iwa ay as nan matatakuwanmi, namen ongor ay kiayud kami matuy kiapú as
nan enmafurotanmi kan Jesus ta maila koma as nan achormi ay matuy nan fiyag ay
inchatna.
12 Isunga uray mu ap-aparun chakami as nan utúy, nan muntongparana at maichat
kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.

13 Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Enmafurotak kan Apo Dios,
isunga wacha nan infiakiak."† Kiapú ta assesa us ay pammati nan wacha kan chakami,
uray mu maparpalikiat kami, ituruymi challu ay mangifiakia as nan pammatimi.
14 Tay ammumi ay hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo Jesus manipud as nan utúy at
takuwunantu us chakami kiapú as nan nakius-usaanmi kan Apo Jesus. Assesa us ay
etakinantu chakami pati chakayu am-in ay omaafurot as nan kawad-ana.‡
15 Am-in chaná ay liglikiatmi at para kan chakayu ta omong-ongor nan tataku ay
manglak-am as nan grasyan Apo Dios. Mu hiyasa, omong-ongor us nan tataku ay
munyaman kan Apo Dios ya maichaychayaw hiya in-inkiana.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

16 Isunga achi kami machischismaya. Uray mu cha komapukapuy nan achormi,
inurkiw ay cha pumigsapigsa nan achi matmatuy ay fiyag ay wacha kan chakami.
17 Tay nan nauy liglikiat ad wani at kun henkemad ya yap-iw mu numnumun takú nan
fiyag asna's luta ay munpatingkiantu, ngem nan muntongparan nan nauycha liglikiat
at fiyag ay maid patingkiana ya maid maepachongana.
18 Isunga nan nunumnumun takú yangkiay at fiakun nan mamaila asna's luta, ngem
kun at nan achi mamaila ay wacha ad chaya. Tay nan mamaila asna's luta at wacha nan
munpatingkiaana, ngem nan achi mamaila at maid munpatingkiaana.

---

* **4:6** Gen. 1:3 † **4:13** Sal. 116:10 ‡ **4:14** Rom. 8:11; 1 Co. 6:14; 15:20-23; 1 Tes. 4:13-18

5

Nan Fiarú Ay Achor Ay Namnamaun Nan Omaafurot
(Rom. 8:11; 1 Co. 15:35-38; Filp. 1:20-26; 3:20-21)

1 Ammu takú ay mu matuy nan achor takú ay maepachong as nan fiawi ay naraka ay
machachael, sokatantu Apo Dios as fiarú ay achor ay maepachong as nan afong ay achi
machadchachael ay wacha ad chaya ay fiakun taku nan nangkiaub, ngem hi Apo Dios
mismu.
2 As nan matatakuwan takú asna's luta at kaman takú cha mun-anaanana kiapú as
nan liglikiat takú. Isunga laraychun takú ay masokatan nan sikud ay achor takú as fiarú
ay achor ay murpu ad chaya.
3 Tay mu hiyasa ay masokatan nan sikud ay achor takú as fiarú ay kaman takú
nafiachuwan, achi takú mad-anan ay forfollachan.
4 As nan mamagyanan takú asna's luta, kaman takú cha mun-anaanana kiapú as nan
liglikiat takú. Achek kanan un laychun takú ay matuy ya mad-anan ay forfollachan,
ngem kun takú at ifiachu nan fiarú ay achor ay achi matmatuy. Mu hiyasa, nan nauy
matuy ay achor at elas-iyan nan fiyag.
5 Hi Apo Dios nan nangesakiana kan chitaku para as nan nauy fiarú ay achor takú, ya
inchatna us nan Espirituna ay hiya nan mangepasiguradu ay tongparun Apo Dios nan
enkarina.
6 Isunga napigsa nan numnummi. Ammumi ay as nan matatakuwan nan achormi
asna's luta, maid kami pay laing as nan kawad-an nan Apo,*
7 tay nan matatakuwanmi asna's luta at maiyunud as nan pammati, fiakun as nan
mamaila.
8 Tit-iwa ay napigsa nan numnummi, ya kaskasinmi laylaychun as solet ay taynan nan
achormi ta makeafong kami as nan Apo.
9 Ngem uray mu asna's luta nan kawad-anmi winnu ad chaya ay kawad-an nan Apo,
nan pangkepmi yangkiay at palaylaychunmi hiya.
10 Tay masapor sakiangun takú am-in hi Cristo ta okomuna chitaku. Hiya nan
mangichattu as nan gun-gunan nan tunggal usa ay maiyunud as nan en-enatna ay
ammay winnu mangisiw as nan natatakuwana asna's luta.

Nan Makekappiaan Kan Apo Dios Babaen Kan Cristo
(Rom. 5:9-11; Col. 1:19-22)

11 Kiapú ta ammumi ay kauugyat nan panang-okóm Apo Jesus, epapatimi nan
kafiaelanmi ay mangawis as nan tataku ta omafurotcha kan hiya. Ammon Apo Dios
nan am-in ay pangkepmi, ya sapay koma ta ammuyu us.
12 Fiakunmi pangkep ay mangichaychayaw as achormi kasin kan chakayu as nan
nauy ay infiakiami. Ngem kunmi at epakaammu yangkiay kan chakayu nan kiapúna
as mangichayawanyu kan chakami ta ammuyu nan esongfiatyu as nan tataku ay
mangichayaw as nan mamaila ay kasasaad nan taku, fiakun nan wacha as nan
numnumna.
13 Mu wachay mangali un natongok kami, uray, tay para kan Apo Dios met nan am-in
ay atunmi. Mu kanan us nan tapina un ustu nan numnummi, mafialin us, tay para met
us as nan omammayanyu nan chunumi.
14 Tay nan layad Cristo nan mangetortoray kan chakami as nan am-in ay atunmi, tay
siguradu kami ay natuy nan usa ay taku ay hi Cristo para as nan am-in, ya babaen kan
hiya, nan am-in ay tataku at maifilang as natuy.†
15 O, natuy hiya para as nan am-in ta as nan panagfiyag takú at fiakun koma nan
laylaychun takú nan unuchun takú, ngem kun at nan laylaychun Cristo ay natuy ya
nataku manipud as nan utúy para kan chitaku.

---

* **5:6** Heb. 11:13 † **5:14** Ara. 2:37-41; 16:30-31

16 Isunga ad wani, achimi at okomún nan uray ngachana ay taku ay maifisar as nan
mamaila ay kasasaad chi taku. Iyafudku ay ad kasin at nan namigfikianmi kan Cristo at
maifisar as nan mamaila, ngem ad wani, nafialiwan nan mangnunumnummi kan hiya.
17 Tay uray ngachana ay taku ay makius-usa kan Cristo at munfialinun Apo Dios sa ay
taku as fiarú ay taku. Nan sikud ay katatakuna at napapug ya nasokatan as fiarú!
18 Hi Apo Dios nan nangekaman kan chatona am-in. Enpakappiana chitaku kan
hiya babaen as nan enat Cristo. Inchatna us kan chakami nan nauy ay chunu ay
mangepakappia as nan tataku kan hiya.
19 Nan laychunmi ay kanan at cha epakappian Apo Dios nan am-in ay tataku kan hiya
babaen as nan natuyan Cristo as nan koros. O, babaen kan Cristo, penakawan Apo Dios
nan am-in ay tataku as nan fiasfiasorcha, ya chaana infilang chasa as maekontra kan
chicha. Hiyana nan entalek Apo Dios kan chakami ay uymi isuru.
20 Isunga chakami nan pannakaachor Cristo, ya babaen as nan epakpakaammumi
kan chakayu, kaman hi Apo Dios mismu nan cha mangaw-awis as nan katakutaku.
Kiapú kan Cristo, epakpakaasimi ngarud ay makekappia kayu kan Apo Dios.
21 Tay hiyana nan enat Apo Dios para kan chitaku: Uray mu maid poros fiasor Cristo,
infilang Apo Dios as fiasor Cristo nan fiasfiasor takú. Enatna na ta babaen as nan nakius-
usaan takú kan Cristo, maetapi takú as nan kenalintig Apo Dios.

6

1 Isunga kiapú ta makidkidnu kami kan Apo Dios, epakpakaasimi na kan chakayu:
Achiyu eparufus ay nan grasyan Apo Dios ay enawatyu at mamaid nan kotokna as nan
panagfiyagyu.
2 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Chinngorku nan kararagyu as nan timpu ay enkeddengku ay manug-angak kan
chakayu, ya finadngak chakayu as nan inumchanan nan ustu ay urkiw ay
enkeddengku ay mangesarakanak kan chakayu.”*

Chungrunyu na! Ad wani nan hana ustu ay timpu ay mang-awatanyu as nan grasyan
Apo Dios. Ad wani nan hana ustu ay urkiw ay maesarakananyu.

Nan Chiyuycha Liglikiat Pablo

3 Achimi laychun ay wachay kaskas-otan nan enpadnon Apo Dios kan chakami.
Isunga il-ilaunmi ta maid ekamkamanmi as kiapón chi maesakiawan chi pachongmi
ay tataku.†
4 Kunmi at epaila ay munserserfi kami kan Apo Dios as nan am-in ay atunmi. O,
anosanmi nan am-in ay mailiwliwas, liglikiat, ya kauugyat ay cha om-ommat kan
chakami.
5 Enan-anosanmi ay napakpak-or, naifiarfiarud ya nakurkuru. Nabnabray kami as
solet, ya napachasanmi ay chaan nasnassuy ya nangnangan.‡
6 Epailami us ay munserserfi kami kan Apo Dios babaen as nan nacharos ay ukialimi,
pannakaammumi kan Apo Dios, kenamanang-eta-unmi ya nan kenamanangsug-angmi
as nan iib-ami. O, epailami chasa babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay
wacha kan chakami, ya babaen as nan tit-iwa ay layadmi
7 ya mangisursuruwanmi as nan kenatit-iwa, ya babaen as nan pannakafialin Apo
Dios. Wacha us nan kenalintigmi ay inchat Apo Dios ay maepachong as nan fiangkaw
ya karasaymi.
8 As nan munserserfiyanmi at mapadpachayawan kami, ya mu mamingsan at ma-
pabpafiainan kami. Masmas-ot kami, ngem mu mamingsan at marisrispitu kami. Uray
mu maifilang kami as nangutum, tit-iwa challu nan chami ifiagfiakia.

---

* **6:2** Isa. 49:8 † **6:3** 1 Co. 10:32 ‡ **6:5** Ara. 16:23; 19:23; 1 Co. 4:11; 2 Co. 11:23-33

9 Kanan nan tapina un maid filangmi as tataku, ngem nunchinngor kami met. Kaman
kami natuy as nan mangiilan nan tapina, ngem kukutug kami met ay matataku.
Maparpaliwasan kami, ngem chaan kami met challu natuy.
10 Uray mu mamingsan at ngumuyus kami, kanayon kami challu ay munlagsak. Uray
mu pugli kami, pafiaknangunmi nan ongor ay tataku. Maid kinakumi asna's luta, ngem
kuwami nan am-in.
11 Iib-ak ay i-Corinto, maid poros entafunmi kan chakayu, ngem kunmi at infiakia kan
chakayu. Ongor pay chi layadmi kan chakayu.
12 Fiakun chakami nan achi manglaylayad kan chakayu, ngem kun at chakayu nan
nafiaiw nan layadna kan chakami.
13 Isunga chakayu ay ifilangku as an-akku, pangaasiyu ta sufialetanyu nan ongor ay
layadmi kan chakayu.

Nan Tukun Maepangkep As Nan Makekadkadwaan As Nan Achi Omaafurot

14 Achi kayu makius-usa as nan chiyuycha achi omaafurot. Tay ay kun mafialin
ay munkatornosan nan nalintig ya nan achi nalintig ay taku? Ay kun mafialin ay
munlamong nan lawag ya nan ngongot?
15 Achi poros munpachong nan numnum cha Cristo kan Satanas, isunga achi us
munpachong nan omaafurot ya achi omaafurot.
16 Ay kun mafialin ay maetapi nan didiosen as nan templon Apo Dios? Achi! Isunga
assesa us kan chitaku, tay chitaku nan templo ay omaafongan nan matataku ay Apo
Dios. Tay kanan Apo Dios ay mismu,
"Omafongak kan chicha ya kadkadwaok chicha. Ha-un nan Apo Dioscha ya chicha nan
tatakok."§
17 Isunga kanan us Apo Dios,
"Taynanyu chicha ta maisiyan kayu kan chicha. Achi kayu maes-esnop as nan assi ta
awatok chakayu."*
18 "Mu hiyasa nan atunyu, ha-untu nan Amayu ya chakayuntu nan an-akku."
Hiyachi nan kenalen nan Mannakafialin ay Apo Dios.†

7

1 Chakayu ay laylaychok, kiapú kan chatona ay enkaren Apo Dios kan chitaku,
kaanun takú nan am-in ay mangepaassi as nan achor ya numnum takú. Epapati takú
nan kafiaelan takú ay mangunud as nan nasantowan ay panagfiyag inkiana maid
munkurangan takú babaen as nan manaychayawan takú kan Apo Dios.

Nan Lagsak Pablo As Nan I-Corinto

2 Pangaasiyu ta epailayu nan layadyu kan chakami, tay maid met en-enatmi as achi
nalintig kan chakayu. Maid chinachaelmi as pammatina kan chakayu, ya maid us
insiksikapanmi kan chakayu.
3 Achek kanan na ay mangepafiasor kan chakayu, tay pararu met nan layadmi kan
chakayu ay kaman as nan infiafiakiak kan chakayu ad kasin. Isunga uray mu ngachana
nan ommat kan chitaku as nan matatakuwan winnu matuyan takú, achi munfialiw nan
nauy layadmi kan chakayu.
4 Talekok chakayu as solet, ya ichayawku chakayu as nan tapina. O, uray as nan am-in
ay likiatku at naragsakak challu, tay pinmigsa nan numnumku kiapú kan chakayu.
5 Tay as nan inumchananmi ad Macedonia, chaan nun-ib-iblay nan achormi ya nan
numnummi kiapú as nan ongor ay malilifokananmi. Tay henan kumpurmi ay ay-
ayanmi at wachacha nan nangonkontra kan chakami, ya wachacha us nan nunchan-
chanakianmi.

§ **6:16** Lev. 26:12; Jer. 32:38; Pal. 21:3 * **6:17** Isa. 52:11 † **6:18** Isa. 43:6; Jer. 31:9

6 Ngem hi Apo Dios ay mangepapigsa as nan numnum nan chiyuycha machischismaya at penapigsana nan numnummi babaen as nan nangepafiangchana kan Tito kan chakami.
7 Fiakun yangkiay nan enmaliyana nan nangepapigsa as numnummi, ngem babaen us as nan nangepachamakiana as nan maepangkep as nan nangepapigsaanyu as nan numnumna. Infiakiana us ay mailiw kayu kan ha-un, ya nunfiafiawi kayu as solet as nan nangsaktananyu kan ha-un ad kasin. Kanana pay un laychunyu kanu ay mangiyapa ya mangesaket kan ha-un. Isunga kaskasinak naragsak ad wani.
8 Uray mu nginmuyus kayu kiapú as nan chiyuy suratku, achiyak munfiafiawi ad wani ay nangisurat as chi. Ngem nunfiafiawiyak as akét as nan nangammuwak ay nginmuyus kayu, uray mu henkemad yangkiay.
9 Ad wani, naragsakak challu, fiakun kiapú as nan nangepanguyusak kan chakayu, ngem kiapú as nan nunfiafiawiyanyu ay hiyasa nan nunfianakian nan nangepanguyusak kan chakayu. Tay nan hana ngunguyusyu at enosar Apo Dios ta maid mangisiw as om-ommat kan chakayu babaen kan chakami.
10 Achi takú ifiafiawi nan nginmunguyusanyu. Tay nan ngunguyus ay osarun Apo Dios at muntongpar as nan munfiafiawiyan nan tataku as nan achi ustu ta maesarakancha. Ngem nan ngunguyus nan chiyuycha achi omaafurot at muntongpar as nan chusa ay maid patingkiana.
11 Numnumunyu nan ammay ay en-enat Apo Dios kan chakayu babaen as nan nauy ngunguyusyu! Tay ad wani at alistu kayu ay mangifiafiawi as nan fiasoryu. Finmungat kayu as nan mangisiw ay ekamkaman nan iib-ayu. Inmugyat kayu, tay anaka ya machusa kayu. Laraychunyu ay omaammay kasin nan munkakadwaan takú. Chinusayu ay ustu nan nakafiasor. Kiapú kan chatona am-in ay en-enatyu, enpailayu ay maid maepafiasor kan chakayu.
12 As nan nunsuratak, fiakun yangkiay nan taku ay nakafiasor winnu nan taku ay nakafiasorana nan kiapúna, ngem kunak at nunsurat ta epakaammok kan chakayu as nan mangiilan Apo Dios ay tit-iwa ay lalaychunyu ay mangepalaylayad kan chakami.
13 Isunga pinmigsa nan numnummi.
Fiakun yangkiay chatud-i nan nunlagsakanmi, ngem kaskasin kami nalaylaychan as nan nangil-anmi ay naragsak hi Tito, tay nakaan nan chanagna kan chakayu kiapú ta naragsak kayu am-in as nan nang-awatanyu kan hiya.
14 Tay ad kasin, inchayawku chakayu kan hiya, ya chaanak nafiainan kiapú as nan infiagfiakiak. O, kaman as nan kenatit-iwan nan am-in ay infiagfiakiami kan chakayu at tit-iwa us nan kenarkalimi ay nangichayaw kan chakayu.
15 Isunga cha pumigsapigsa nan layadna kan chakayu ad wani, tay nunumnumuna ay naragsak kayu am-in ay mangtongpar as nan infiakiana kan chakayu, ya enpailayu us nan rispituyu as nan nangmangiliyanyu kan hiya.
16 Ongor paat chi lagsakku ad wani, tay ammok ay mafialin ay talekok chakayu as nan am-in.

8

Nan Mamadngan As Nan Makasapor

1 Iib-ak, laychunmi ay maammuwanyu nan ammay ay nuntongparan nan grasyan Apo Dios as nan chiyuycha iglesia ad Macedonia.
2 Tay uray mu nunsidlay likiatcha ya uray mu puglicha as solet, ong-ongor challu nan inchatcha ay fiachang as nan iib-acha ay omaafurot kiapú as nan ongor ay lagsakcha kan Apo Dios.
3 Paneknekak ay inchatcha nan kafiaelancha ay ichat, ya nasorsorok pay mu nan kafiaelancha ay ichat. Hiyasa nan enatcha, tay chaancha napelpelet.

4 Enpapaticha ay nangepakaasi kan chakami ta maettancha as chansacha ay umichat
as fiachangcha as nan chiyuycha tatakon Apo Dios ad Judea.*
5 Ong-ongor nan enatcha mu nan nenamnamami. Tay entalekcha on-ona nan mismu
ay fiyagcha as nan Apo, haat kan chakami, tay ammucha ay hiyasa nan enkeddeng Apo
Dios ay atuncha.
6 Kiapú ta hi Tito nan chakus nangelapu as nan hana ay planuyu ay mun-among as
ifiachangyu as nan kawad-ana pay laing kan chakayu, enawismi hiya ay munfiangad
hesa ta fiadngana chakayu ay manglopas as nan hana planuyu ay mun-among ay
mangepaila as sug-angyu.
7 Nafiaknang kayu met kayman as nan pammatiyu, as nan mangam-ammuwanyu
kan Apo Dios ya as nan kafiaelanyu ay mun-isuru. Makakud kayu pay ay munserfi kan
Apo Dios, ya ongor us chi layadyu kan chakami. Isunga ay achi mafialin ay epailayu
us ay nafiaknang kayu as layad ay fumachang as nan iib-ayu ay maid kenangekot kan
chakayu?†
8 Achek kanan un filinku na kan chakayu. Laychok yangkiay ay epakaammu
kan chakayu ay laraychun nan tapina ay fumachang ta mu turachunyu chicha,
paneknekanyu us ay tit-iwa nan layadyu.
9 Ammuyu met nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo, tay uray mu nafiaknang hiya
ad chaya, nunfialin hiya as pugli para kan chakayu as nan nunfialinana as taku ta
fumaknang kayu babaen as nan hana ay kenapugli.
10 Isunga as nan munnunumnumku maepangkep as na at un-unuyna mu lopasunyu
nan enlapuyu ad tawwun, tay chakayu nan enmon-ona ay nunnumnum ya enmon-ona
challu ay nangelapu as sa.
11 Epapatiyu ngarud ay manglopas ay mangichat as nan kafiaelanyu ay ichat ta
nan manglaraychanyu ay munlopas ay umichat at kaman as nan nanglaraychanyu ay
nunplanu ay umichat.
12 Tay mu tit-iwa ay laraychunyu ay umichat, awatuntu Apo Dios nan ichatyu ay
maiyunud as nan kafiaelanyu ay ichat, tay achina namnamaun ay ichatyu nan achiyu
kafiaelan ay ichat.
13 Achek kanan un munlikiat kayu ta fumaknang koma nan tapina kiapú as nan chayu
id-ichat.
14 Nan laychok yangkiay ay kanan at mapapchong kayu koma. Kiapú ta wachay
subrayu ad wani, ammay mu ifiachangyu chachi as nan makasapor ta mu as tapen chi
urkiw ay chakayu nan makasapor, ichatcha us nan subracha kan chakayu. Mu hiyasa
nan atunyu, mapapchong kayu am-in.
15 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan taku ay ongor chi enamongna at maid subrana, ya nan taku ay akét chi enamongna
at maid munkurangana.”‡

Nan Naifiaoran Cha Tito Ad Corinto
(1 Co. 16:1-4)

16 Munyamanak kan Apo Dios, tay tit-iwa ay laraychun Tito ay fumachang ay kaman
as nan manglaraychananmi ay fumachang kan chakayu.
17 Ammok ay tit-iwa na, tay fiakun yangkiay nan chinawatmi nan inyafudna, ngem
hiya mismu nan nunnumnum ay omali kan chakayu kiapú as layadna ay fumachang
kan chakayu.
18 Nan ifiaormi us ay kadwan Tito at nan usa ay ifia takú ay omaafurot ay nunchinngor
as nan am-in ay iglesia kiapú as nan nangekaskasabaana as nan Ammay ay Chamag.

---

* **8:4** Ara. 11:27-30; 24:17; Rom. 15:25-27 † **8:7** 1 Co. 1:5; 12:10 ‡ **8:15** Exo. 16:1-18

19 Fiakun yangkiay sa, tay hiya at usa us ay chinutokan nan chiyuycha iglesia ay
makeali kan chakami ay mangiyuy as nan enamongyu ad Jerusalem. Atunmi na ta
maichayaw hi Apo Dios ya ta epailami nan layadmi ay fumachang.
20 Il-ilaunmi nan chami at-atun ay mangor-ornong ya mangiwarwaras as nan hana
ongoongor ay maifiachang ta maid mangepafiasor kan chakami.
21 Tay nan pangkepmi at atunmi nan ustu ay maekaman, fiakun yangkiay as nan
mangiilan Apo Dios, ngem as nan mangiilan us nan tataku.
22 Wacha pay nan usa ay ifia takú ay ifiaormi ay makiuy kan chicha. Namen ongor ay
penaneknekanmi nan kenamakakudna ay munserfi kan Apo Dios. Ad wani, kiapú as
nan ongor ay talekna kan chakayu, kaskasina laychun ay mangfiachang kan chakayu.
23 Kun pay hi Tito, hiya nan kadwak ay mangfiachang kan chakayu. Kun pay nan
chiyuycha chuwa ay iib-a takú ay makiuy kan hiya, chicha nan pannakaachor nan
chiyuycha iglesia, ya babaen kan chicha, maichaychayaw hi Cristo.
24 Epailayu ngarud nan layadyu kan chicha ta mapaneknekan as nan chiyuycha
iglesia hena ay napudnu nan layadyu ya tit-iwa us nan mangichaychayawanmi kan
chakayu.

9

Nan Mangfiadnganan As Nan Makasapor

1 Ammok ay achiyak masapor munsurat kan chakayu as maepangkep as nan nauy ay
ifiachang as nan tatakon Apo Dios ad Judea.
2 Tay naammuwak at ay laraychunyu ay fumachang ay hiyasa nan kiapúna ay
inchayawku nan maepangkep kan chakayu as nan chiyuycha i-Macedonia. O, in-
chayawku chakayu ay i-Acaya, tay nakasakiana kayu ay fumachang nunlapu ad
tawwun, ya kiapú as nan nauy manglaraychananyu ay fumachang, naawis nan kaon-
goran kan chicha ay mun-among us as ifiachangcha.*
3 Ngem ifiaorku nan nauycha iib-a ta nan nauy panangichayawku maepangkep kan
chakayu at mapaneknekan ay fiakun yangkiay karkali ya ta nakasakiana kayu ay
fumachang ay kaman as nan infiakiak.
4 Tay mu maketakin nan iib-a takú ay i-Macedonia kan ha-un as nan omaliyak hesa,
ya maammuwancha ay chaan kayu nakasakiana as ifiachangyu, mafiainan kamintu as
solet, tay achi tit-iwa nan panangichayawmi maepangkep kan chakayu. Assesa us ay
mafiainan kayuntu.
5 Isunga ninumnumku ay epaon-onak chaná ay iib-a ta fiadngancha chakayu ay
mangamong as nan enkariyu ay ifiachangyu ya ta nakasakianantu sa as nan umchanak
hesa. Tay mu hiyasa nan atunyu, maepailantu nan manglaraychananyu ay umichat ay
achi kayu mapelpelet.
6 Numnumunyu na: Nan taku ay akét chi etanumna at akét us nan apituna, ngem nan
taku ay ongor chi etanumna at ongor us nan apituna.
7 Isunga waschi koma un numnumuna omona nan mafialin ay ichatna, angkiay
ichatna kiapú as lagsakna. Achi poros nasaket chi numnumna ay umichat winnu achi
mapelpelet. Tay laychun Apo Dios nan naragsak ay umichat.†
8 Kafiaelan Apo Dios ay mangichat kan chakayu as ong-ongor mu nan kasaporanyu ta
kanayon ay maid munkuranganyu ya ta ong-ongor pay nan masubra ay maifiachangyu
as nan tapina ay tataku.
9 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan nalintig ay taku
ay kanana,

---

* **9:2** Nan siyudad ay Corinto at siyudad henan Probinsiya ay Acaya. † **9:7** Exo. 25:2; Deut. 15:10; Rom. 12:8; 2 Co. 8:12

“Maid ek-ekotna ay umichat as nan chiyuycha makasapor. Isunga achi maliwliw-an nan
ammay ay ekamkamana in-inkiana.”‡
10 Tay hi Apo Dios ay mangid-ichat as fing-i as nan muntantanum ya nan kanun
chi tataku at hiya challu nan mangid-ichat ya mangepaong-ongor as nan wacha kan
chakayu ta mataptapiyan nan ammay ay chayu at-atun ay umid-ichat.
11 Pafiaknangunantu chakayu as am-in ay karasen chi kenafiaknang ta mafiadnganyu
ay kankanayon nan makasapor. Mu awatunchantu nan fiachangyu ay epaw-etyu kan
chakami, ongorchantu nan munyaman kan Apo Dios.
12 Nan nauy chayu at-atun ay fumadfiachang at achi yangkiay maichat nan kasaporan
nan tatakon Apo Dios, ngem omong-ongorcha us nan munyaman kan Apo Dios.
13 Kiapú ta napaneknekan ay tit-iwa nan hana chayu at-atun ay fumachang, ongor-
chantu nan mangichaychayaw kan Apo Dios, tay mailacha ay chayu tongtongparun nan
Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo. Nan usa pay at chayawuncha hiya kiapú
ta maid ek-ekotyu ay fumachang kan chicha ya as nan tapina ay omaafurot.
14 Epapasnekchantu ay mangekararag kan chakayu, ya mailiwcha kan chakayu kiapú
as nan grasya ay maid kaepachongana ay inchat Apo Dios kan chakayu.
15 Munyaman takú kan Apo Dios kiapú as nan achi mafilang chi fiarorna ay inchatna
kan chitaku.

10

Nan Kalibfengan Pablo

1 Wachacha kanu nan mangarkali un napakumbabaak mu maesasakiangak kan
chakayu, ngem mu achawwiyak, naturuchak as nan suratku kan chakayu. Isunga ha-
un ay Pablo at wacha nan laychok ay chawatun kan chakayu kiapú as nan kenapakum-
baba ya kenaanos Cristo ay chak turturachun.
2 Pangaasiyu ta achiyak koma peletun ay mangepaila as nan kenaturudku as nan
omaliyak hesa. Tay tit-iwa ay naturuchak ay maningor as nan chiyuycha mangarkali
un nan ukialimi ya pangkepmi at nurpu as nan laylaychun chi taku yangkiay.
3 Tit-iwa ay taku kami yangkiay ay kaman kan chakayu, ngem nan atunmi ay
makikufiat as nan mangotettet at achi kaman as nan atun chi taku ay makikufiat.
4 Tay nan armas ay os-osarunmi at fiakun nan os-osarun chi tataku asna's luta, ngem
nan armas Apo Dios ay wachay pannakafialina ay mangamis as nan mangontra kan
hiya.
5 Isunga amisunmi nan achi tit-iwa ay panagpanpanfor ya numnum nan nunka-
pangas ay tataku ay manglilingub as nan pannakaawatcha ta achicha afurotun nan
kenatit-iwa maepangkep kan Apo Dios. O, amisunmi nan sososekcha ta mafialiwan nan
numnumcha ay mangunud as nan laychun Cristo.
6 As nan mangepail-anyu ay maid kenakurang nan panagtalekyu kan Cristo,
nakasakiana kami ay mangchusa as nan am-in ay nunkasokel.
7 Kokomsaw kayu, tay ilaunyu yangkiay nan mamaila as nan usa ay taku fiakun nan
wacha as numnumna. Mu wacha kan chakayu hesa nan mangali un takon Cristo hiya,
masapor numnumuna ay chakami us at tatakon Cristo.
8 Tay uray mu pararu nan enatku ay nangichayaw as nan kalibfenganmi, achiyak
mafiainan, tay nan Apo nan nangichat kan chakami as nan nauy ay kalibfengan ta
papigsaunmi nan pammatiyu, achimi chachaelun.
9 Infiakiak na ta achiyu kanan un chak padpachasun ay mangug-ugyat kan chakayu
babaen as nan sursuratku.

---

‡ **9:9** Sal. 112:9

10 Tay wachacha nan tapina kan chakayu hesa ay mangali, “Naturud ya natoray hi
Pablo as nan suratna, ngem mu wacha hiya kan chitaku, kaman maid kafiaelana ya
nan kanana at kaman maid kotkotokna.”
11 Nan cha mangarkali as assesa at masapor maawatana ay nan enpakaammumi as
nan suratmi at hiyasa us challu nan atunmi mu wacha kami hesa kan chakayu.
12 Achimi poros laychun ay mangepachong as achormi as nan chiyuycha mangichay-
chayaw as nan mismu ay achorcha. Nan panglukudcha as nan kenaammaycha at nan
mismu ay achorcha. Kaman nakutiw chi numnumcha!
13 Ngem mu chakami, nan epangasmi yangkiay at nan ifiakian Apo Dios. Tay nan
mafialin yangkiay ay epangasmi at nan maepangkep as nan chunu ay entalek Apo Dios
kan chakami, at naetapi kayu as nan nauy chunumi.
14 Isunga chaanmi lenafus ay nangepangas as nan kalibfenganmi ay mun-ekasaba
kan chakayu hesa, tay chakami met nan enmon-ona ay nangekasaba as nan Ammay ay
Chamag maepangkep kan Cristo as nan enmaliyanmi kan chakayu.
15 Achimi us ifilang nan chunon nan tapina as chunumi ta epangasmi, ngem kunmi
at namnamaun ay pumigsa nan pammatiyu ta kaskasinyu ichayaw chakami kiapú as
nan chunumi kan chakayu
16 ya ta ekasabami nan Ammay ay Chamag henan tapina ay achaachawwi ay il-ili ay
maid pay uy nun-ekaskasaba. Tay nan achimi laychun at nan mangepangasanmi as nan
chinnon nan tapina ay mangali un fiyangmi chi ay chunu.
17 Unuchun takú nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu wachay munlayad ay munpangas, nan enat nan Apo yangkiay nan masapor
epangasna.”*
18 Tay nan tit-iwa ay maifilang as ammay ay taku at nan achi mangichayaw as achorna,
ngem kun at hi Apo Dios nan mangichayaw kan hiya.

11

Nan Infiakian Pablo Maepangkep As Nan Achi Tit-iwa Ay Apostoles (1 Co. 9:1-18)

1 Sapay koma ta anosanyu ay chungrun nan akét ay ifiakiak kan chakayu, uray mu
nan munnunumnumyu at nangokngokak. Pangaasiyu ta anosanak.
2 Tay tit-iwa ay esasaketku chakayu ay kaman as nan panangesaket Apo Dios as
nan tatakuna. Tay maepachong kayu as nan fiarasang ay inturagku ay epaasawa as
nan us-usa ay laraki ay hi Cristo, isunga laychok ay nacharos kayu as nan urkiw ay
munchuyasanyu.
3 Ngem umugyatak, tay atun at mu maallilaw kayu ay kaman kan Eva ay naisikapan
as nan kenasikap nan urug, at taynanyu nan tit-iwa ay layadyu kan Cristo.*
4 Tay mu wachay omali ay tukún chi ekaskasabana maepangkep kan Jesus, hiya met
nan chungrunyu. Naraka kayu pay ay omawat as tukún ay espiritu ay fiakun nan
Espiritu Santo ay sikud ay enawatyu. Naraka kayu us ay omafurot as nan chamag ay
kanancha un ammay, ngem tukún as nan Ammay ay Chamag ay enkaskasabami kan
chakayu. Ay apo kayu! Fiakun met koma assesay atunyu!
5 Nan kanak at, “Ay kunak nababbaba mu nan nunkangatu kanu ay apostolesyu?”
Achiyak met!
6 Uray mu achiyak naraing ay munkali, achiyak met munkurang as pannakaammu
as nan maepangkep kan Apo Dios. Ammuyu ay tit-iwa na, tay kankanayon ay enpap-
pailami kan chakayu nan kenatit-iwa maepangkep kan hiya as nan am-in ay nun-is-
isuruwanmi.

* **10:17** Jer. 9:24; 1 Co. 1:31 * **11:3** Gen. 3:1-6

7 Maid poros enar-arak kan chakayu as lagfok ay nangekaskasaba as nan Ammay ay
Chamag ay nurpu kan Apo Dios. Nunpakumbabaak ta maepangatu kayu kiapú as nan
insursurok. Ay fiasorku nan nangekamanak as chi? Fiakun!
8 Nan kenatit-iwana at kamanku enakiwan chi tapina ay iglesia, tay as nan nunserser-
fiyak kan chakayu at enaw-awatku nan inchatcha ta mafiadngak chakayu.
9 As nan kawad-ak kan chakayu, chaanak kinumkumchaw kan chakayu as nan
kinmurangan nan kasaporak, tay wachacha nan iib-a takú ay nurpu ad Macedonia ay
nangiyali as kasaporak. Isunga chaanku poros penarpalikiat chakayu, at assesa us nan
atok as tapen chi urkiw.†
10 Nan kenatit-iwa ay nurpu kan Cristo at hiyachi nan wacha kan ha-un ay chak
ifiagfiakia. Maid ngarud makaepakinak kan ha-un ay mangepangpangas as na, tay
chaanak poros kinumkumchaw as fiachang kan chakayu winnu as nan tapina ay tataku
henan il-ili ad Acaya.
11 Ngachana ngata nan kiapúna as achek kumkumchawan kan chakayu? Ay kiapú ta
achek laylaychun chakayu? Ammon Apo Dios ay laylaychok chakayu!
12 Ituruyku challu ay achi kumkumchaw kan chakayu ta maid chansan nan chiyuy-
cha achi tit-iwa ay apostoles ay mangepangas as chunucha ay mangarkali un maid
natkunan nan chacha at-atun as nan chami at-atun.
13 Tay nan assesesa ay tataku at fiakuncha tit-iwa apostoles. Omallilawcha as nan am-
in ay atuncha ya nunpammarangcha yangkiay as tit-iwa ay apostoles Cristo.
14 Achi takú koma masmaschaaw as chi, tay uray hi Satanas at mafialin ay munpaila
as kaman sumili ay anghel ay nurpu kan Apo Dios.
15 Isunga mu kafiaelana chi, achi kayu us masmaschaaw mu nan chiyuycha mun-
serserfi kan hiya at munpailacha us as kaman nalintig ay munserserfi kan Apo Dios.
Ngem nan ommat kan chicha as tapen chi urkiw at maifisar as nan mangotettet ay
chacha atuatun.

Nan Likiat Pablo Kiapú As Nan Kenaapostolna

16 Kasek kanan un masapor achiyu cha numnumnumun ay nangokngokak kiapú ta
nan achorku nan ifiagfiakiak. Ngem uray mu assesa nan mangnunumnumyu kan ha-
un, anosanak koma ya chungrunyu pay nan akét us ay ichayiwku ay kaman as nan atun
nan tapina.
17 Nan nauy mangichayawak as achorku at achi maifisar as nan ukialen Apo Jesus,
ngem kun at as nan ukialen chi nangokngok.
18 Ngem kiapú ta ongorcha nan cha mangichayaw as achorcha ay maifisar as nan
numnum nan tataku asna's luta, hiyasa us nan atok.
19 Tay ensa kananyu un mamasilib kayu, anosanyu ay chungrun nan kanan nan
nunkangokngok ay tataku kan chakayu, ya maragsakan kayu pay. Anuy paat nunsidla
sa as kenasilibyu!
20 Tay munfialfialinuncha chakayu as fiabfiaaruncha, winnu aminuncha nan ki-
nakuyu, winnu isiksikapan chakayu, winnu epangpangaschay achorcha kan chakayu,
winnu pararu ay pabpafiainancha chakayu, ngem eta-ta-unyu pay laing chi ekamka-
mancha.
21 Kananyu un nakapuyak tay achek atun chi assisid-i. Mafiainak as solet, tay kurang
chi turudmi ay mangekaman as assisid-i.
Ngem mu maepangkep as turudcha ay mangichayaw as achorcha, ayu munkaliyak
us ay kaman as nan taku ay nangokngok.
22 Kanancha un Hebreocha. Uray met us ha-un at Hebreowak. Kanancha un kianak
Israel chicha. Uray ha-un at kianakak kan Israel. Kanancha us un apucha chin
Abraham. Uray us ha-un at apok hiya.

† **11:9** Ara. 18:3; 20:33-35; Filp. 4:14-15; 1 Tes. 2:9

23 Kanancha us un munserserficha kan Cristo. Kamanak natongtongok ay cha
mangifiagfiakia as na, ngem epapatek ay mangali un napatpateg nan nunserserfiyak
kan Cristo, tay makagkakuchak ay munchunu para kan Cristo mu chicha. Ong-ongor
nan naifiarfiaruchak kiapú kan hiya, ya achi us mafilang nan nasapsapletak. Namen
ongor ay kiayuchak matuy.‡
24 Namen lema ay senapletak as nan kakailiyak ay Judio as hintutlon pupuru ya
siyam.§
25 Namitluwak penak-opak-or as nan chiyuycha i-Roma,* ya namingsanak us nalom-
tak inkiana kiayuchak matuy.† As nan chiyuycha nunluglukianak as papor, namitlok
napachasan ay nunlukian as papor ay nachachaelan henan fiayfiay,‡ ya as nan nam-
ingsan, wachaak henan fiayfiay ay cha tomaptaprak as hin-urkiw ya henlafi.
26 As nan ongor ay nunfiabfiaatak, ongoongor us nan kauugyat ay enom-ommat
kan ha-un. Nalikiatanak ay kinumkumchang as nan ongoongor ay chanum as nan
wawwang, ya napachasak ay naakiwan as nan chiyuycha homohold-up. Wacha us
nan kauugyat ay enkamkaman nan pachongku ay Judio, nan chiyuycha Gentil ya nan
chiyuycha agin-aafurot kan Cristo. Wachacha pay nan kauugyat henan chiyuycha
siyudad, henan disyerto ya as nan nakiluglukianak as nan papor.
27 Nunchunuchunuwak inkiana nabranabrayak. Namen ongor ay chaanak nasnas-
suy. Nunchugchukiaangak ya nasnasketanak. Nasnaskawak us, tay kurang chi fiachok.
Namen ongor ay chaanak nangnangan kiapú as nan chunok.
28 Fiakun yangkiay chaná, tay kankanayon ay machanchanakianak kiapú as nan
mangnunumnumak as nan am-in ay iglesia.
29 Tay mu wachay nakapuy chi pammatina, makelekleknaak us kan hiya. Mu wacha
us nan masulisug ay fumasor, mangisiw paat chi numnumku.
30 Achek laychun ay mangichayaw as achorku, ngem mu masapor ekamanku chi,
ichayawku nan chiyuycha mangepaila as nan kenakapuyku.
31 Hi Apo Dios ay Dios ya Aman Apo Jesus at ammuna ay fiakun kinukutum nan
ifiagfiakiak. Machaychayaw hiya in-inkiana.
32 Ifiakiak nan usa ay enommat ay mangepaila as nan kenakapuyku. Ad kasin, as
nan kawadku ad Damasco, nan gobernador ay chinutokan Ari Aretas at lenayadna ay
mangepatiliw kan ha-un. Isunga infiaorna nan sosorchachu ay uy mangkuwarcha as
nan sugpan nan chiyuy ili.
33 Ngem wachacha nan finmachang ay iib-ak ay nangittu kan ha-un as nan tekles.
Hacha at uy-uyun as nan kaman sawang nan arad nan ili, at enlayawak sa ay gober-
nador.§

12

Nan Enpailan Ya Enpakaammon Apo Jesus Kan Pablo

1 Masapor ituruyku ay mangichayaw as nan achorku, uray mu maid kotokna. Isunga
ifiakiak kan chakayu ad wani nan enpappailan Apo Jesus kan ha-un ay kaman iitaw ya
nan enpakaammuna us kan ha-un.
2 Hinpuru ya opat at ay tawwun nan inmuy as nan enommatan nan nauy estoryaok.
Wacha nan ammok ay taku ay enmafurot kan Cristo ay narab-et ad chaya* as nan
kawad-an Apo Dios. Achek ammu mu nan lenawana yangkiay winnu naetapi us nan
achorna ay narab-et. Hi Apo Dios yangkiay nan nangammu.

---

‡ **11:23** 1 Co. 15:10; Ara. 16:23 § **11:24** Deut. 25:3 * **11:25** Ara. 16:22 † **11:25** Ara. 7:58; 14:19-20 ‡ **11:25** Ara. 27:39-44 § **11:33** Ara. 9:20-25 * **12:2** Nan kanana as nan kalen chi Griego at narab-et hiya as nan maekatlu ay chaya. As nan Biblia, ifiakiana ay turu nan chaya. Nan kababaan at nan kawad-an chi lifuu. Nan maekadwa at kawad-an nan urkiw, furan ya tataraw. Nan maekatlu at nan kawad-an Apo Dios.

3 Ammok ay narab-et hiya ay naiyuy ad Paraiso. Ngem achek mampay ammu mu nan
lenawana yangkiay nan narab-et winnu naetapi us nan achorna. Hi Apo Dios yangkiay
nan nangammu.†
4 As nan kawad-ana hid-i, wacha nan chinngorna ay achi mafialin ay maifiakia as nan
kalen chi taku, ya achi us eparufus Apo Dios ay maifiakia.
5 Mu laychok ay ichayaw nan kaman kan tud-i ay taku kiapú as nan naekaman
kan hiya at libfengku chi. Ngem mu maepangkep as nan fiyagku asna's luta, maid
maichayawku mu achi nan mangepaila as nan kenakapuyku.
6 Ngem uray mu laychok ay ichayaw nan achorku, achiyak nangokngok mu atok
chi, tay tit-iwa met nan chak ifiagfiakia. Ngem achek atun chi, tay achek laychun ay
masubraan nan mangnunumnum nan tataku as nan maepangkep kan ha-un. Nauy
koma yangkiay nan numnumuncha: am-in ay inilacha ay en-enatku ya chinngorcha
ay insursurok.
7 Kiapú ta achi laychun Apo Dios ay munpangpangasak kiapú as nan ongor ay
nakaskaschaaw ay naepappaila kan ha-un, enparufusna nan usa ay fiabfiaarun Satanas
ay mangichat as kaman sufet ay kanayon ay mamarpalikiat kan ha-un ta achiyak
munpangpangas.
8 Namitlok enkararag kan Apo Jesus ta kaanuna na koma,
9 ngem kenalina kan ha-un, "*Ommat nan grasyak kan he-a ta maanosam nan likiatmu,
tay maepaila ay ustu nan pannakafialinku as nan kenakapuy chi taku.*" Isunga kiapú as
nan ensongfiatna, maragragsakanak ay mangichayaw as nan kenakapuyku ta kanayon
ay mawawacha kan ha-un nan pannakafialin Cristo.
10 Isunga mapnekak as nan kenakapuyku, tapina pay ay ligligkiat winnu kauugyat ay
om-ommat kiapú as nan munserserfiyak kan Cristo. O, mapnekak us challu mu wachay
mangepabpafiain winnu mamarpalikiat kan ha-un kiapú as nan munserserfiyak kan
Cristo. Tay mu leknaok nan kenakapuyku, pumigsaak kiapú as nan mangepapigsaana
kan ha-un.

Nan Panangesasaket Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

11 Kamanak nangokngok ay taku kiapú as nan nangichayawak as nan achorku, ngem
chakayu met nan namelet kan ha-un. Chakayu koma nan mangichayaw kan ha-un.
Tay uray mu maid kafiaelak, fiakunak challu ap-apud mu nan chiyuycha achi tit-iwa
ay apostoles ay mangarkali un chicha kanu nan kangatuwan.
12 As nan kawadku kan chakayu, inil-ilayu ay tit-iwa ay apostolak babaen as nan
chiyuycha sinyar, as nan chiyuycha nakaskaschaaw ya as nan tukutukún ay milagro
ay enan-anosak ay nangekamkaman.
13 Ayu, ifiakiayu! Ay wachay ammay as enkamkamanku para as nan chiyuycha tapina
ay iglesia ay chaanku enkamkaman para kan chakayu? Nan yangkiay natkunan nan
enatku kan chakayu at nan chaanku nunfiag-an kan chakayu as kasaporak ta achi kayu
malikiatan. Mu hiyasa nan fiasorku, pangaasiyu ta pakawanunak.
14 Nakasakianaak ad wani ay uy kasin mangfisita kan chakayu, at hiyana nan
maekatlu ay omaliyaktu hesa. Achiyak omali ay kumchaw kan chakayu as kasaporak
ta achi kayu malikiatan, tay chakayu ay mismu nan nunumnumok, fiakun nan kuk-
uwayu. Tay nan an-ak at fiakun chicha nan mun-ornong para as nan amacha, ngem
kun at libfengun nan ama sa.
15 Isunga ongor chi lagsakku ay mam-inan as siping ya pigsa para kan chakayu. Ay
maak-aketan nan layadyu kan ha-un kiapú as nan omam-amuchan nan layadku kan
chakayu? Ay mafialin sa?

---

† **12:3** Luc. 23:43

16 Mafialin siguru ay iyafudyu ay chaanak kinumkumchaw kan chakayu as pag-
fiyagku, ngem wachacha nan mangarkali un somasatorak ay taku, tay insiksikapak
chakayu.
17 Anan enatku ay nangekamkaman as chi? Ay insiksikapak chakayu babaen as nan
chiyuycha infiabfiaorku ay inmuy hesa kan chakayu?
18 Enawisku hi Tito ay omali hesa ya nan infiaorku ay usa ay ifia ay omaafurot as
kadwana. Ay insiksikapancha chakayu? Chaan! Ay kun achi us-usa nan enpappailami
kan chakayu ay pangkep ya ukialimi? Us-usa met!
19 Mafialin ay nan wacha as numnumyu at chami ekalkalintikian nan achormi as nan
sangwananyu. Ngem nan kenatit-iwana at maid pangkepmi mu achi nan pumigsaan
nan pammatiyu ay laylaychok. O, hi Apo Dios nan mangepaneknek, ya kiapú as nan
nakius-usaanmi kan Cristo, ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa.
20 Umugyatak ay mu omaliyak hesa, uchanak chakayu ay cha mangekamkaman
as achek laychun ay ilaun. Mu assid-i nan ommat, achiyu met us laychun nan
atok kan chakayu. Tit-iwa ay umugyatak, tay anaka ya wachachay uchanak ay cha
masussusuma, cha mun-eennapos, munfifinnungat, mun-eennakum, munkekennak-
ali, munpepennamangisiw, munpepennangas ya munkikinnuru.
21 Umugyatak ay as nan kasek omaliyan, ipidwan Apo Dios ay mangepafiain kan ha-
un kiapú as nan hanacha chayu at-atun ay manangotettet. Nan munfianakian nan
hanacha at masaktan chi numnumku kiapú as nan ongoongor ay nakafiasor ad kasin
ya chaancha pay infiafiawi nan assi ay en-enatcha ay kaman as nan mangepapasan as
assi ay lachok ya nan tapina ay manangotettet ay ukiali.

13

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

1 Hiyana nan maekatlu ay mangfisitaak kan chakayu. Numnumunyu nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu wachay mangicharum as nan ib-ana, masapor wachay chuwa winnu turu ay
muntistigu ay mangepaneknek as nan kenatit-iwana.”*
2 As nan maekadwa ay nangfisitaak kan chakayu, finag-ak nan chiyuycha nakafiasor
ad kasin ya nan tapina kan chakayu ay fumasofiasor ay chusaoktu chicha as nan
munfiangchak mu achicha pay laing munfiafiawi. Ad wani, uray mu maichak hesa as
kawad-anyu, kasek itukun kan chicha un maid makalayaw as nan munchusaak.
3 Kiapú ta laychunyu ay paneknekak ay hi Cristo nan cha munkarkali babaen kan
ha-un, epailak ngarud nan kenatit-iwana as nan manusaak as nan chiyuycha cha
mangekamkaman as mangotettet. Tay hi Cristo at achi nakapuy ay manusa as nan
nakafiasor, ngem kuna at epaila nan pannakafialina.
4 Tay tit-iwa ay naila nan kenakapuy Cristo as nan naelansaana as nan koros, ngem nan
pannakafialin Apo Dios nan maila ad wani as nan matatakuwana. Makelak-am kami
us as nan kenakapuyna babaen as nan nakius-usaanmi kan hiya, ngem babaen as nan
maketakuwanmi kan hiya, epailamintu us nan pannakafialin ay nurpu kan Apo Dios as
nan omaliyanmintu kan chakayu.
5 Fistikiarunyu ay ustu nan mismu ay achoryu ta paneknekanyu mu tit-iwa nan
pammatiyu. O, chistingunyu mismu nan achoryu, tay narakayu met ay maematonan
ay wacha hi Cristo Jesus kan chakayu sukúd mapaneknekan ay maid payat pammatiyu.
6 Mu assid-i nan atunyu, namnamaok ay maammuwanyu us ay tit-iwa ay apostolak.
7 Ekarkararagmi kan Apo Dios ay maid koma chayu at-atun as mangotettet. Nan ki-
apúna as mangekarkararakianmi's chi at fiakun kiapú ta laychunmi ay mapaneknekan
nan kenaapostolmi. Laychunmi yangkiay ay ammay ya ustu nan am-in ay chayu at-atun

* **13:1** Deut. 19:15

uray maid chansami ay mangepaila as nan kenaapostolmi babaen as nan manusaanmi kan chakayu.
8 Tay achimi kafiaelan ay mangontra kan chakayu mu chayu un-unuchun nan tit-iwa
ay sursuru, ngem kunmi at fiadngan chakayu.
9 Isunga maragsakan kami mu nakapuy nan mangiilan nan tataku kan chakami, mu
kun kayu at napigsa. Tay nan ekarkararagmi at kasin koma omammay nan chayu at-
atun.
10 Isunga isuratku na ad wani as nan kamaidku kan chakayu ta as nan omaliyak hesa
at achek koma masapor epaila nan kalibfengak ay inchat nan Apo kan ha-un ay hiyasa
nan osarok ay manusa kan chakayu. Tay nan ustu ay kaosaran nan nauy kalibfengak
at achi chumachael, ngem kun at omepapigsa as pammatiyu.
11 Ad wani, anongos na ay ifiakiak kan chakayu ay iib-a! Paammayunyu kasin nan
chayu at-atun. Chumngor kayu as nan tukunku kan chakayu. Mun-us-usaunyu nan
numnumyu ya muntotornos kayu, tay mu assesa nan atunyu, wacha kan chakayu hi
Apo Dios ay kurpuwan chi layad ya talna.
12 Munpepennakomosta kayu ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
13 Am-in nan tatakon Apo Dios hena at cha chakayu pakomostaun.
14 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu Cristo, nan
layad Apo Dios ya nan makekakadwaan nan Espiritu Santo kan chakayu.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Galacia
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha iglesia henan probinsiya ay Galacia, kaskasin henan il-ili ay Iconium, Listra, Derbe ya Antiokia. Henan hanacha ay il-ili nan inmuyan cha Pablo kan Bernabe as nan omona ay nunfiaatancha ay nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag (Ara. 13-14). As nan kawad-an cha Pablo hid-i, ongor nan enmafurot kan Cristo. Ngem as nan nanaynanan cha Pablo kan chicha, wachacha nan Judio ay inmuy hid-i, ya enallilawcha nan numnum nan chiyuycha enmafurot babaen as nan nanokatancha as nan sursuru maepangkep kan Cristo (1:7). Nan chacha isursuru at maesarakan yangkiay nan taku mu munpasugyat ya tongparuna nan am-in ay Lintig Moises (3:2-3,10; 4:10; 5:2-4). Nan usa pay ay enatcha at chaancha finigfig nan kenaapostol Pablo. Kenalicha un fiakun apostol hi Pablo, tay chaan nakekadkadwa as nan chiyuycha hinpuru ya chuwa ay apostoles Jesus as nan nangisursuruwan Jesus kan chicha.

Kun pay nachamag Pablo ay ongor nan naallilaw kiapú as nan kinukutum ay sursuru (1:6; 3:1-5; 4:8-9,15-16; 5:7), insuratna nan nauy ay surat ta epafiangadna chicha as nan tit-iwa ay sursuron Cristo. Omona, penaneknekana ay kan Apo Dios nan nurpuwan nan Ammay ay Chamag, fiakun as nan numnum chi taku, ngem kun at enpakaammon Jesu Cristo kan hiya (1:11-12,15) ta ekasabana. Enlawlawagna kan chicha ay achicha mapalintig babaen as nan mangtongparancha as nan Lintig Moises, kun at babaen as nan pammaticha (3:11) kan Jesus ya as nan mangafurotancha as nan natuyana as nan koros. Ad wani, an-ak Apo Dios chicha kiapú yangkiay as nan nakius-usaancha kan Cristo (3:26). Nawayawayaancha as nan Lintig Moises (3:25; 5:1), ya nan unuchuncha at nan filin Cristo. Nan filina at nan munpaetorongan chi tunggal usa as nan Espiritu Santo (5:16-18,25), ya nan munfifinnachangan kiapú as layad (5:6,13; 6:2).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-10
Nan Nangepaneknekan Pablo As Nan Kenaapostolna 1:11-2:21
Nan Tataku Ay Napalintig As Nan Sangwanan Apo Dios 3:1-4:31
Nan Maesarakanan Ya Matakuwan Babaen As Nan Espiritu Santo 5:1-6:10
Nan Anongos Nan Surat 6:11-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nachutokan ay apostol Jesu Cristo. Fiakun taku nan nangchutok winnu nangifiaor kan ha-un ay munfialin as apostol, mu achi hi Jesu Cristo ya hi Dios Ama ay nangtaku kan Jesu Cristo manipud as nan utúy.
2 Nauy nan suratku as nan tunggal usa ay iglesia ad Galacia. Ha-un ya nan am-in ay iib-a hena ay omaafurot at chami pakomostaun chakayu.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu kan Dios Ama ya kan Apo takú ay Jesu Cristo.
4 Inchat Cristo nan fiyagna ta mapakawan takú as nan fiasfiasor takú. Enatna chi, tay hiyachi nan laychun Apo Dios ay Ama takú ta maesarakan ya mawayawayaan takú as nan manangotettet ay wacha asna's luta.
5 Machaychayaw koma hi Apo Dios in-inkiana! Amen.

Maid Tapina As Ammay Ay Chamag

6 Maschaawak kan chakayu, tay kun henkemad ya chinukkianyu hi Apo Dios ay
nangayag kan chakayu babaen as nan grasyan Cristo, at inmunud kayu kanu as nan
tukún ay sursuru ay kananyu un ammay ay chamag.
7 Nan kenatit-iwana at maid tapina as tukún ay Ammay ay Chamag. Kenalek na, tay
wachacha nan cha mangal-allilaw kan chakayu. Chacha padpachasun ay manoksokat
as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo.
8 Ngem nan mangekaskasaba as tuktukún mu nan enkaskasabami kan chakayu uray
mu chakami ay mismu winnu anghel ay nurpu ad chaya at sapay koma ta machusa hiya
ad inferno in-inkiana.*
9 Infiakiami na kan chakayu ad kasin, ngem kasek ifiakia ay mu wachay mangekasaba
kan chakayu as Ammay ay Chamag ay tuktukún mu nan enawatyu ad kasin at sapay
koma ta machusa hiya ad inferno in-inkiana!
10 Ay kunak cha mun-an-anap as taku ay mangchayaw kan ha-un as nan assesa ay
chak ifiagfiakia? Achi! Nan chak anapun at nan mangepalaylayad kan Apo Dios,
tay mu nan panangchayaw nan tataku nan chak anapun, chaanak koma nunfialin as
fiabfiaarun Cristo.

Nan Enat Pablo Ay Nunfialin As Apostol Cristo

11 Iib-a, laychok ay maammuwanyu ay fiakun takuy nanglumu as nan Ammay ay
Chamag ay enkaskasabak kan chakayu.
12 Tay fiakun as nan taku nan nang-awatak winnu nanuruwak as nan nauy Ammay
ay Chamag mu achi kan Jesu Cristo mismu ay nangepakaammu kan ha-un.
13 Chinngoryu met nan maepangkep as nan sikud ay katatakok as nan nangab-
afurotak as nan ukialen chi Judio. Ammuyu ay pararuy penarpalikiatku nan tatakon
Apo Dios, ya enpapatek nan kafiaelak ay nanachael kan chicha.†
14 Mu maepangkep as nan nanongtongparak as nan lintig chi Judio, ha-un nan
kaskasin makakud ay munchunu mu nan chiyuycha ongor ay katawwunak, tay enpa-
patek as solet ay nangekaman as nan tenawidmi as nan kaap-uwanmi.‡
15 Ngem ad wani, naammuwak nan pangkep Apo Dios. Babaen as nan grasyana,
pinipiliyak kan hiya as nan chaanku pay naiyankan, ya enayakianak ta munserfiyak
kan hiya.
16 Kun pay inumchan nan timpu ay nanglaychanan Apo Dios ay mangepaila as nan
Anakna kan ha-un ta ekasabak nan maepangkep as nan Anakna as nan chiyuycha
Gentil, maid usa ay taku as uyku nunpaisuruwan.
17 Chaanak us in-inmuy ad Jerusalem ay uy nunpaisuru as nan chiyuycha apostoles
ay enmon-ona mu ha-un, ngem kunak at inmuy ay dagus henan disyerto ay Arabia.
Angkiay ya nunfiangachak kasin henan siyudad ay Damasco.
18 As nan inmuyan chi turu ay tawwun nunlapu as nan enmafurotak, enmabratak
ad Jerusalem ta uyak maketakiatfor kan Pedro, at nakepagyanak kan hiya as chuwa ay
chumingku.
19 Ngem maid inilak as tapina ay apostoles mu achi yangkiay hi Pedro ya hi Santiago
ay sunúd nan Apo takú.
20 Ammon Apo Dios ay tit-iwa nan nauy chak isurat kan chakayu, fiakun kinukutum.
21 Kun pay narpas chi, inmuyak henan chiyuycha sakop nan Siria ya Cilicia.
22 As nan hiyachi ay timpu, chaanak pay inil-ila as nan chiyuycha omaafurot ay
nakius-usa kan Cristo ad Judea.
23 Nan chinchinngorcha yangkiay at hiyana: “Nan namarpalikiat kan chitaku ad
kasin kiapú as nan pammati takú kan Cristo at chana ekaskasaba ad wani nan nauy
pammati ay penachasna ay maichun.”

---

* **1:8** Rom. 9:3; 1 Co. 16:22 † **1:13** Ara. 7:58; 8:1; 9:1-2 ‡ **1:14** Filp. 3:4-6

24 Isunga chinaychayawcha hi Apo Dios kiapú kan ha-un.

2

Nan Nuntuturakian Cha Pablo

1 Kun pay inmuy chi hinpuru ya opat ay tawwun, nunfiangachak ad Jerusalem ay
kadwak hi Bernabe. Entakinmi us hi Tito.
2 Inmuyak hid-i, tay enpakaammon Apo Dios ay masapor umuyak. Enlawlawagku as
nan chiyuycha yangkiay mangepangpanguru as nan iglesia nan Ammay ay Chamag ay
enkaskasabak as nan chiyuycha Gentil. Enatku chi ta maammuwak mu aprobarancha
nan enlawlawagku. Tay mu achicha aprobaran, maid kotkotok nan nunforforayak ya
nan chak munforforayan ad wani.
3 Isunga nan nunfianakiana at enaprobarancha nan insursurok. Kun pay hi Tito ay
kadwak ay uray mu Griego at chaancha penelet ay epasugyat ay kaman as nan kanan
nan Lintig Moises,
4 uray mu wachacha nan tapina ay Judio ay manglayad ay manugyat kan hiya. Cha-
tona nan tataku ay naetapi kan chakami ay nunpammarang as iib-ami, at enmalicha
ay nanisiim kan chakami ta maammuwancha nan maepangkep as nan wayawaya takú
as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus. Tay laychuncha ay mafiabfiaor takú kasin
babaen as nan mangun-unuchan takú as nan Lintig Moises.
5 Ngem chaanmi poros inyafud nan kanancha ta achi masoksokatan nan kenatit-iwan
nan Ammay ay Chamag ay chayu ab-afurotun.
6 Kun pay nan chiyuycha maifilang as mangepangpanguru as nan iglesia, maid
kenalicha as munkurangan nan isursurok. (Uray mu hiyasa, achi napateg kan ha-un
nan saadcha, tay mapapchong am-in nan tataku kan Apo Dios.)
7 Ngem kuncha at naawatan ay entalek Apo Dios kan ha-un nan panangekasaba as
nan Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil, kaman as nan nangetalekana kan
Pedro ay mun-ekasaba as nan chiyuycha Judio.
8 Tay nunfialinunak kan Apo Dios as apostolna as nan chiyuycha Gentil, kaman kan
Pedro ay nunfialinuna hiya as apostolna as nan chiyuycha Judio.
9 As nan nangammuwan cha Santiago, Pedro ya Juan ay maifilang as mangepang-
panguru as nan iglesia hid-i ay benendisyonan Apo Dios nan nauy chunu ay entalekna
kan ha-un, lenamanu chakami ay mangepaila ay us-usa nan pangkepmi. Nuntuturag
kami ay iturturuymi ay umuy as nan chiyuycha Gentil ya iturturuycha ay umuy as nan
chiyuycha Judio.
10 Nan paatcha infilin kan chakami at iturturuymi ay mamadfiachang as nan chiyuy-
cha pugli ay omaafurot ad Jerusalem. Hiyana challu nan komakuchak.*

Nan Nangontraan Pablo Kan Pedro

11 Ngem as nan enmaliyan Pedro ad Antiokia, kenontrak hiya as nan sangwanan nan
chiyuycha omaafurot, tay narawag ay achi ustu nan enatna.
12 Tay as nan kaar-alina, nakekkekan hiya as nan chiyuycha Gentil ay omaafurot.
Ngem as nan enmaliyan nan chiyuycha Judio ay infiaor Santiago, chaana at inturuy ay
nakekkekan kan chicha, tay umugyat hiya as nan chiyuycha Judio ay mangepapelet ay
maunud nan Lintig Moises.
13 Kiapú as nan nauy ay enat Pedro, nan tapina ay Judio ay omaafurot at tinuradcha
hiya uray mu ammucha ay achi ustu nan chana at-atun. Uray hi Bernabe at naetapi us
kan chicha.
14 Kunku pay naammuwan ay nan chacha at-atun at maekontra as nan tit-iwa ay
isursuron nan Ammay ay Chamag, infiakiak kan Pedro as nan sangwanancha am-in,
“Usaka ay Judio, ngem chaanmu inun-unud nan tapina ay iniili ay ukialen chi Judio, ya

* **2:10** Ara. 11:30, 2 Co. 9:1

inun-unudmu nan tapina ay iniili ay ukialen nan Gentil. Uray mu assesa, adchi t'uymu peletun nan Gentil ay mangekaman as nan cha takú un-unuchun ay Judio?”

Maesarakan Nan Judio Ya Gentil Babaen As Pammati

15 Kenalek pay kan cha Pedro, “Tit-iwa ay Judio kami, tay naiyanak kami as nan Judio
ay chanakchakor. Fiakun kami Gentil ay achi nangammu as nan lintig Apo Dios.
16 Ngem ammumi ay achi maifilang as nalintig nan usa ay taku as nan mangiilan Apo
Dios babaen as nan manongtongparana as nan Lintig Moises mu achi yangkiay babaen
as nan pammatina kan Jesu Cristo. Isunga uray chakami ay Judio at enmafurot kami
kan Cristo Jesus ta ifilang chakami kan Apo Dios as nalintig babaen as nan pammatimi
kan Cristo, fiakun babaen as nan manongtongparanmi as nan Lintig, tay maid poros
maifilang as nalintig babaen as nan manongtongparan as nan Lintig.
17 Ngem mu as nan chami paat manganapan as mangifilangan chakami kan Cristo
as nalintig, angkiay ya naanapan ay naifilang kami as fumafiasor ay kaman as nan
chiyuycha Gentil, ay nan laychun tona ay kanan at hi Cristo nan nangetorón kan
chakami as nan fumasoranmi? Fiakun met!
18 Mu munfiangachak ay mangunud kasin as nan Lintig ay chinukkiak ad kasin,
maifilangak as fumafiasor.
19 Tay mu maepangkep as nan Lintig, achek kafiaelan ay tongparun ya hiyasa nan
nangammuwak ay nakeddenganak ay matuy ay maisiyan kan Apo Dios. Isunga kiapú
ta naifilangak as natuy mu maepangkep as nan Lintig, nawayawayaanak as nan nauy
ay Lintig ay mataku para kan Apo Dios.†
20 O, kamanak naetapi ay naelansa as nan koros. Isunga fiakun ha-un nan matataku,
mu achi hi Cristo ay wacha kan ha-un. Ad wani, matatakuwak babaen as nan pammatek
as nan Anak Apo Dios ay nangichat as fiyagna kiapú as layadna kan ha-un.
21 Achek ifilang nan grasyan Apo Dios as maid kotkotokna. Tay mu maifilang as
nalintig nan usa ay taku as nan mangiilan Apo Dios babaen as nan manongtongparana
as nan Lintig, maid kotkotok nan natuyan Cristo.” Hiyana nan ifiakiak as nan iglesia ad
Antiokia.

3

Nan Lintig Winnu Nan Pammati

1 Chakayu ay i-Galacia, anuy kayu kaman nunkangokngok! Ngachana nan nan-
gallilaw kan chakayu? Ay achi narawag nan infiaagku kan chakayu maepangkep as
nan natuyan Jesu Cristo as nan koros?
2 Sarudsuchok man na kan chakayu: Ay enawatyu nan Espiriton Apo Dios babaen as
nan nangtongparanyu as nan Lintig Moises winnu babaen as nan nangafurotanyu as
nan Ammay ay Chamag ay chinngoryu?
3 Uyaka sa kayong as kenangokngokyu! Lenapuwanyu met nan fiarú ay fiyagyu
kan Cristo babaen as nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios. Angkiay ya ad wani,
laychunyu ay maifilang as nalintig as nan mangiilan Apo Dios babaen as nan mismu ay
kafiaelanyu.
4 Ay kun paat maid kotkotok nan am-in ay enommat kan chakayu as nan enma-
furotanyu? Sapay koma ta wacha!
5 Ay kananyu un babaen as nan nanongtongparanyu as nan Lintig Moises nan
nangichatan Apo Dios as Espirituna kan chakayu ya nan nangekamanana as
nakaskaschaaw winnu babaen as nan enmafurotanyu as nan Ammay ay Chamag ay
chinngoryu? Fiakun!

---

† **2:19** Rom. 6:1-11; 7:1-6

6 Numnumunyu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan Abraham ay
kanana, “Enafurotna hi Apo Dios, at kiapú as nan pammatina, infilang Apo Dios hiya as
nalintig.”*
7 Isunga masapor maawatanyu ay nan chiyuycha omafurot kan Apo Dios nan maifi-
lang as tit-iwa ay an-ak Abraham.
8 Naepadtu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay ifilangtu Apo Dios nan chiyuycha
Gentil as nalintig babaen as nan pammaticha. Hiyana nan enpapakaammon nan
Ammay ay Chamag kan Abraham ay kanana, “Kiapú kan he-a, mabendisyonan nan am-
in ay tataku asna's luta.”†
9 Isunga mabendisyonan am-in nan omafurot kan Apo Dios ay kaman as nan pan-
nakabendisyon Abraham babaen as nan pammatina.
10 Ngem nan am-in ay muntaltalek as nan manongtongparancha as nan Lintig at
machusacha in-inkiana. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Machusa in-inkiana nan uray usa ay achi mangtongpar as nan am-in ay naisurat as
nan liblon nan Lintig Apo Dios.”‡
11 Narawag tit-iwa ay maid taku ay maifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios
babaen as nan manongtongparana as nan Lintig, tay wacha nan naisurat as nan Kalen
Apo Dios ay kanana, “Nan taku ay maifilang as nalintig babaen as nan pammatina at
mawad-an as fiyag ay maid patingkiana.”§
12 Ngem tukún nan Lintig as nan pammati, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana, “Nan taku ay mangtongpar as nan am-in ay epakaman nan Lintig at
mataku hiya in-inkiana.”*
13 Ngem maid makatongpar as nan am-in ay filin nan Lintig, isunga masapor machusa
takú am-in. Ngem wenayawayaan chitaku kan Cristo as nan chusa takú babaen as nan
natuyana as nan koros, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “As
nan maelansaan nan taku as nan kaiw, maila ay chinusan Apo Dios hiya.”†
14 Enat Cristo Jesus chi ta babaen kan hiya, maichat us as nan chiyuycha Gentil nan
bendisyon ay enkaren Apo Dios ay naichat kan Abraham, ya babaen as nan pammati
takú, maawat takú us koma nan enkarina ay Espirituna.

Nan Lintig Ya Nan Enkaren Apo Dios

15 Iib-a, epachongku nan enkaren Apo Dios kan Abraham. Mu munturag nan chuwa
ay taku ya penermaancha nan nunturakiancha, achi mafialin ay maichun winnu
tapiyan nan naisurat.
16 Hiyasa nan enkaren Apo Dios kan Abraham ya as nan usa ay kianakna. Chaan
kenalen nan naisurat as nan Kalen Apo Dios, “As nan chiyuycha kianakmu,” ay kaman
kun ongor ay tataku nan laychuna ay kanan, ngem nan enpaisurat Apo Dios at hiyana,
“As nan kianakmu.” Nan laychuna ay kanan at us-usa yangkiay ay taku, ya nan hana ay
taku at hi Cristo.‡
17 Nauy nan laychok ay kanan: Wacha nan enkaren Apo Dios ay inturagna kan
Abraham. Isunga nan Lintig ay inchat Apo Dios kan Moises as nan narpasan chi opat
kiasot ya turon puru ay tawwun at achina mafialin ay maichun nan enmon-ona ay turag
ay enkarina. Tay kukutug nan enkaren Apo Dios, ya siguradu ay atuna.
18 Tay mu tawichun takú nan enkaren Apo Dios babaen as nan manongtongparan
takú as nan Lintig, maid kotkotok nan chiyuy karina. Ngem fiakun assesa, tay nan
kenatit-iwana at enpakchaw Apo Dios kan Abraham kiapú ta enkarina kan hiya.

Nan Atun Nan Lintig

---

* **3:6** Gen. 15:6; Rom. 4:3; San. 2:23 † **3:8** Gen. 12:3b; Ara. 3:25 ‡ **3:10** Deut. 27:26; Gal. 5:3; San. 2:10 § **3:11** Hab. 2:4; Rom. 1:17 * **3:12** Lev. 18:5; Rom. 10:5 † **3:13** Deut. 21:23 ‡ **3:16** Gen. 22:17-18

19 Mu hiyasa, ngachana ngay ngarud nan kotok nan Lintig ay naichat? Enammaan
Apo Dios nan nauy Lintig ta epailana nan panagfiasor nan tataku babaen as nan achicha
mangtongparan as nan hana ay Lintig. O, enkeddeng Apo Dios ay munturturuy nan
hana Lintig inkiana as nan omaliyan nan kianak Abraham ay hi Cristo ay matongparan
nan enkarina. Naraka ay maematonan ay napatpateg nan karina mu nan Lintig, tay
nan angheles nan enosar Apo Dios ay nangichat as nan Lintig kan Moises, ya hi Moises
nan nangifiakia as nan tataku.
20 Ngem chaan enosar Apo Dios chi maketagtakiatfor as para kan Abraham as nan
nakiturakiana kan hiya, tay hiya mismu nan nun-ekari kan Abraham.
21 Ay kontraun ngarud nan Lintig nan enkaren Apo Dios? Achi poros mafialin! Tay
mu wachay lintig ay inchat Apo Dios ay mafialin ay tomaku, mafialin ay mapalintig nan
taku as nan mangiilan Apo Dios babaen as nan manongtongparana as nan lintig.
22 Ngem maid nakaekaman as sa, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana un nafiafiarud nan am-in ay tataku as nan pannakafialin nan fiasor. Isunga
maiyunud as nan pangkep Apo Dios, nan enkaren Apo Dios at maichat babaen yangkiay
as nan omafurotan nan taku kan Jesu Cristo.
23 Sakbay inumchan nan timpu ay enmafurotan nan tataku kan Cristo, kaman takú
fiarud ay kinukuwarchaan nan Lintig inkiana enmali hi Cristo ay enafurot takú.
24 Nan Lintig us at kaman as nan mamanfiantay as onga, tay finanfiantayana chitaku
inkiana enmali hi Cristo ta mapalintig takú as nan sangwanan Apo Dios kiapú as
pammati kan Cristo.
25 Ngem ad wani, kiapú ta enmali nan timpu ay omafurotan nan tataku kan Cristo,
napapug nan nangukuwarchaan nan Lintig kan chitaku.
26 Ad wani, chakayu ay nakius-usa kan Cristo babaen as nan pammatiyu kan hiya at
naifilang kayu am-in as an-ak Apo Dios,
27 tay nafunyakian kayu am-in ay nakius-usa kan Cristo. Isunga kamanyu senokatan
as ukialen Cristo nan ukialiyu ay maila as nan panagfiyagyu.
28 As nan mangiilan Apo Dios, maid natkunan nan Judio as nan Gentil, kaman us nan
mafiabfiaor as nan achi, laraki as nan fiafiai.§ Tay nun-us-usa kayu am-in babaen as
nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
29 Isunga mu makius-usa kayu kan Cristo, maifilang kayu as kianak Abraham, at
maketawid kayuntu as nan enkaren Apo Dios.

4

1 Nauy pay nan usa ay laychok ay kanan maepangkep as nan tomawid: Mu kutug ay
onga nan manawid as nan tawid amana, maepapachong challu hiya as nan chiyuycha
fiabfiaarun amana uray mu kuwana nan am-in,
2 tay wachacha nan mangisursuru kan hiya ya mangil-ila as nan kuk-uwana inkiana
omali nan ustu ay timpu ay enkeddeng amana ay mangichatana as nan tawidna.
3 Kaman us kan chitaku ay as nan chaan takú nangawatan as nan tit-iwa ay sursuru
at fiabfiaarun chitaku as nan chiyuycha tukutukún ay penapakianu ay ukiali ay
muntortoray asna's luta.
4 Ngem as nan inumchanan nan ustu ay timpu ay enkeddeng Apo Dios, finaorna nan
Anakna. Naiyanak hiya as nan fiafiai ay Judio, ya tenongtongparna nan Lintig Moises.
5 Enat Apo Dios chi ta wayawayaana nan tataku ay kaman finafiarud nan Lintig ta
munfialin taku am-in ay omafurot kan Cristo as tit-iwa ay an-akna.
6 Kiapú ta an-akna chitaku, finaorna nan Espiriton nan Anakna ta mawawacha kan
chitaku. Isunga babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, mafialin takú ay
kanan kan Apo Dios, “Ama,” as nan munkararakian takú kan hiya.*

§ **3:28** Rom. 10:12 * **4:6** Rom. 8.15

7 Isunga nan tunggal usa kan chakayu at fiakun mafiabfiaor ad wani, ngem tit-iwa
ay anak Apo Dios. Kiapú ta nunfialin kayu as an-akna, mafialinyu us ay tawichun nan
am-in ay epatawidna as nan an-akna.

Nan Machanakianan Pablo As Nan I-Galacia

8 Ad kasin as nan chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios, kaman chakayu fiabfi-
aarun as nan chiyuycha didiosen.
9 Ngem ad wani ay naammuwanyu hi Apo Dios, winnu kanak koma un naammuwan
chakayu kan Apo Dios, ay laychunyu pay laing ay munfiangad as nan chiyuycha tuku-
tukún ay penapakianu ay ukiali ay maid kotkotokcha ya maid tit-iwa pannakafialincha?
Ay laychunyu kasin ay munfialin as fiabfiaaruncha?
10 Figfikunyu met nan chiyuycha iniili ay ukialen chi Judio ay maekamkaman as nan
chiyuycha napateg ay urkiw, furan, timpu ya tawwun!
11 Isunga machanakianak maepangkep kan chakayu, tay anaka ya maid kotkotok nan
nangepapatiyak ay nun-is-isuru kan chakayu.
12 Iib-a, pangaasiyu ta turachunak, tay kamanak met us kan chakayu ay Gentil ay achi
etortorayan nan Lintig. Maid met mangisiw as en-enatyu kan ha-un ad kasin as nan
kawad-ak kan chakayu.†
13 Ammuyu met ay nan enmon-ona ay nangekaskasabaak kan chakayu as nan
Ammay ay Chamag at kiapú as nan nunsaketak.‡
14 Ngem chaanak enlaylayusan winnu chinukchukkian kan chakayu, uray mu naliki-
atan kayu as nan nunsaketak. Kunak at menangili kan chakayu ay kaman ha-un nan
anghel Apo Dios winnu kaman ha-un hi Cristo Jesus ay mismu.
15 Ngachanay enommat as nan chiyuy lagsakyu para kan ha-un as nan kawad-ak kan
chakayu? Ha-un mismu nan mangepaneknek ay ad kasin at ongor chi layadyu kan ha-
un, at mu mafialin, uray oketanyu nan matayu ta ichatyu kan ha-un.
16 Kun pay ad wani, ay nunfialinak as kafusoryu kiapú ta infiakiak nan tit-iwa kan
chakayu?
17 Ngem nan chiyuycha mangisuru as achi tit-iwa at kaman chakayu esasaket, ngem
achi ammay nan pangkepcha. Tay nan laychuncha at chukkianak kan chakayu ta
chicha nan esaketyu.
18 Ammay tit-iwa ay omesasaket mu ammay nan pangkep ay kaman as nan nang-
mangiliyanyu kan ha-un ad kasin. Assesa koma nan kanayon ay atunyu, fiakun
yangkiay mu wachaak kan chakayu.
19 Chakayu ay an-akku ay laylaychok, munlikiatak kasin kiapú kan chakayu ay kaman
as nan ena ay munpasikar. Iturturuyku ay munlikiat inkiana munfialin kayu as tit-iwa
ay pasorot Cristo.
20 Mu wachaak koma kan chakayu ad wani ta mafialin ay kunak kun maketakiatfor
kan chakayu, tay machanakianak as solet kan chakayu!

Nan Maepadpachongan Cha Agar Kan Sara

21 Sarudsuchok man na kan chakayu ay manglayad ay mangunud as nan Lintig
Moises: Ay achiyu maawatan nan laychun ay kanan nan Lintig?
22 Naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kun chuwa ay lanaraki nan potot Abraham.
Nan usa at naiyanak as nan usa ay fiabfiaarun asawana, ya nan usa at naiyanak kan
asawana ay hi Sara ay fiakun mafiabfiaor.§
23 Nan anak nan chiyuy mafiabfiaor at achi nakaskaschaaw nan enatna ay naiyanak.
Ngem nan anak asawana ay fiakun mafiabfiaor at chaan koma naiyanak mu chaan
enkaren Apo Dios kan chicha.*

† **4:12** 1 Co. 9:20-21 ‡ **4:13** Ara. 13:13-14:24 § **4:22** (Ismael) Gen. 16:1-16; (Isaac) Gen. 21:1-7 * **4:23** Gen. 16:1-4; Rom. 4:19; Heb. 11:11-12

24 Nan nauycha ay enommat at wacha nan laychuncha ay kanan. Nan nauycha chuwa
ay fianafiai at maepachongcha as nan chuwa ay inturag Apo Dios. Nan usa ay inturagna
at nan Lintig ay inchatna kan Moises henan chuntug ay Sinai, ya maepachong na kan
Agar ay mafiabfiaor. Isunga nan chiyuycha mangtongpar as nan Lintig at kamancha
an-ak Agar ay mafiabfiaor, tay fiabfiaarun nan Lintig chicha.
25 O, hi Agar at maepachong henan chuntug ay Sinai ay wacha ad Arabia ay nurpuwan
nan Lintig. Maepachong us henan siyudad ay Jerusalem ad wani, tay nan chiyuycha
umiili hid-i ya nan am-in ay Judio ay manngotongpar as nan Lintig Moises at fiabfiaarun
nan chiyuy Lintig chicha.
26 Ngem hi Sara ay fiafiai ay fiakun mafiabfiaor at maepachong henan Jerusalem ay
wacha ad chaya, ya kaman hiya nan ena takú ay omaafurot.
27 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Munlagsakka, he-a ay chaan poros enman-anak!
Munfukiawka kiapú as lagsakmu, he-a ay chaan nunpaspasikar!
Tay he-a ay tenaynan chi asawana at ong-ongortu nan an-akmu mu nan fiafiai ay kutug
nan asawana."†
28 Iib-a, chitaku ay enmafurot at kaman takú kan Isaac ay naiyanak kiapú ta enkaren
Apo Dios. Kiapú as nan nauy enkaren Apo Dios, maifilang takú us as an-ak Abraham.
29 As nan hiyachi ay timpu, nan anak ay achi nakaskaschaaw nan enatna ay naiyanak
at penalikiatna hi Isaac ay naiyanak babaen as nan pannakafialin nan Espiriton
Apo Dios. Assesa us, uray ad wani, tay cha chitaku parpalikiatun as nan chiyuycha
finabfiaor nan Lintig.‡
30 Ngem numnumun takú nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Pak-
akum nan mafiabfiaor ya nan anakna, tay achi mafialin ay maketawid nan anak nan
mafiabfiaor as nan tawid nan anak nan fiakun mafiabfiaor."§
31 Iib-a, fiakun chitaku ngarud an-ak as nan mafiabfiaor, ngem kun takú at maifilang
as an-ak nan fiakun mafiabfiaor.

5

Nawayawayaan Nan Taku Ay Omafurot Kan Cristo

1 Nawayawayaan takú tit-iwa, tay wenayawayaan chitaku kan Cristo! Isunga epa-
pasnekyu ay mangekalintikian as nan pannakawayawayayu. Achiyu eparufus ay
epatiincha nan Lintig Moises kan chakayu ta achi kayu kasin munfialin as mafiabfiaor.
2 Chungrunyu na: Ha-un hi Pablo ay mangifiakia un mu kananyu ay masapor
masugyatan kayu ta maifilang kayu as nalintig as nan mangiilan Apo Dios, maid ngarud
kotkotok nan enat Cristo para kan chakayu.
3 Itukunku kasin kan chakayu ay nan taku ay munpasugyat at masapor ngarud
tongparuna nan am-in ay Lintig.
4 Isunga nan taku ay munlarayad ay maifilang as nalintig as nan mangiilan Apo
Dios babaen as nan manongtongparana as nan Lintig at naisiyan hiya kan Cristo ya
chinukkiana nan grasyan Apo Dios.
5 Kun pay chitaku, namnamaun takú ay ifilang chitaku kan Apo Dios as nalintig
babaen as nan pammati takú kan Cristo. Fiadfiadngan chitaku as nan Espiritu Santo
as nan manman-uchan takú as nan matongparana.*

† **4:27** Isa. 54:1; 2 Cro. 36:15-23. Nan usa pay ay laychun Pablo ay kanan as na at maepangkep as nan chiyuycha Judio ya chiyuycha enmafurot kan Cristo. Nan laychuna ay kanan at as kasin, omong-ongor nan omafurot kan Cristo ya omong-ongor us nan bendisyon Apo Dios kan chicha mu nan chiyuycha Judio. ‡ **4:29** Gen. 21:8-9 § **4:30** Gen. 21:10 * **5:5** Rom. 5:5; 8:26

6 Tay mu makius-usa takú kan Cristo Jesus, munpachong as nan mangiilan Apo Dios
nan nasugyatan ya nan chaan. Nan kasaporan yangkiay at nan pammati takú ay
maepaila as nan manglaylaychanan takú as nan pachong takú ay taku.
7 Ad kasin, ammay paat chi nangab-afurotanyu kan Cristo. Ngachana nan nan-
gallilaw kan chakayu t'uyyu at achi afurotun nan tit-iwa?
8 Nan chiyuycha nangallilaw kan chakayu at chaancha nurpu kan Apo Dios ay
nangayag kan chakayu.
9 Numnumunyu nan kankanan nan tataku, "Uray mu ak-akét nan lebadura,
epabrorna nan am-in ay maetapiyana."
10 Ngem uray mu tit-iwa na ay kankanan nan tataku, muntalekak kan chakayu
kiapú as nan nakius-usaan takú as nan Apo, isunga maid chuwachuwak ay achiyu
un-unuchun nan tukún ay sursuru. Ammok us ay chusauntu Apo Dios nan taku ay
nangallilaw kan chakayu uray mu ngachana nan katatakuna.
11 Ngem mu para kan ha-un ay iib-a, chak ekaskasaba kanu ay masapor masugyatan
nan Gentil mu omafurot hiya. Mu tit-iwa na, adchi ngay ngarud t'uyak cha parpa-
likiatun as nan chiyuycha Judio? Tay mu tit-iwa ay chak ekaskasaba ay masapor ma-
sugyatan nan taku, maid koma manglilifok kan ha-un as nan chak mangekaskasabaan
as nan maepangkep kan Cristo ya maepangkep as nan natuyana as nan koros.
12 Mu para as nan chiyuycha cha mangal-allilaw kan chakayu ay mu epapeletcha ay
masapor chi sugyat at pay-anyu chicha, uray mu putnancha nan kuwacha.
13 Iib-a, enayakian chakayu kan Apo Dios ta mawayawayaan kayu. Ngem achiyu
epanfor nan pannakawayawayayu ay mangekaman as laylaychun nan achoryu, kun
kayu at munfifinnachang kiapú as nan munlelennayachanyu.
14 Tay am-in ay filin as nan Lintig at nunfialincha as us-usa ay filin ay kanana,
"Laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as nan
achormu."†
15 Ngem mu iturturuyyu ay munkekennarat ya mun-iinnischa ay kaman as nan
chiyuycha animar, il-ilaunyu, tay siguraduntu ay munchichinnachael kayu.

*Nan Taku Ay Munpaetorón*g *As Nan Espiritu Santo*

16 Hiyana nan laychok ay kanan: Munpaetorón*g* kayu as nan Espiritu Santo ta nan
laychuna nan atunyu, fiakun nan mun-ongosán nan achoryu.
17 Tay achi munpachong nan laychun nan Espiritu ya nan laychun nan achor.
Munkennontra chaná ay chuwa ay kamancha munkafusor, isunga achiyu mafialin ay
atun nan laychunyu ay atun.
18 Ngem mu nan Espiritu Santo nan mangetorón*g* kan chakayu, achi chakayu cha
etorayan as nan Lintig.
19 Naraka ay maematonan nan ukiali ay nurpu as nan mun-ongosán nan achor
nan taku, at nauycha: Nan mangepapasan as assi ay lachok, nan mangekamanan as
nunkaaras, nan mangotettet ay ukiali;
20 nan manaychayawan as didiosen, nan enaanennet ay ekamkaman; nan mun-
iinningoran, nan munsusumaan, nan omaposan, nan fumungfungtan ya nan mun-
eennekotan, nan achi munkekennaawatanan ya nan munsisiyanan;
21 nan mun-eennakuman, nan munfutfutangan, nan narafus ay panaglagragsak ya
tapina pay ay kaman as nan nauycha. Kasek fiagfiag-an chakayu ad wani ay kaman
as nan namagfiag-ak kan chakayu ad kasin: Nan chiyuycha mangekamkaman as nan
nauycha at achicha maetapi henan muntorayan Apo Dios.‡

† **5:14** Lev. 19:18b ‡ **5:21** Rom. 2:8; 1 Co. 5:11; 6:9-10; 2 Co. 12:20-21; Tit. 3:3; Jud. 1:7. As nan tapina ay manuskritu at entapicha nan "pomatpatuyan".

22 Ngem nan ukialen nan taku ay murpu as nan Espiritu Santo at nauycha: manganglayad, naragsak, natalna, naanos, manangfiachang, ammay chi atun as nan pachong ay táku, matalek,
23 napakumbaba ya tuntun-una nan laylaychun nan achorna. Maid lintig ay mangepawa as mangekamanan as nan nauycha ay ukiali.§
24 Am-in ay nakius-usa kan Cristo Jesus at kamancha enlansa as nan koros nan sikud ay numnumcha patí nan am-in ay mun-ongosán ya laraychun nan achorcha.
25 Kiapú ta enettan chitaku as fiarú ay fiyag as nan Espiriton Apo Dios, masapor munpaetoróng takú as nan Espiritu Santo.
26 Isunga achi takú epangpangas nan achor takú, achi takú us munpepennafungat ya mun-eennapos.

6

Munfifinnachang Takú

1 Iib-a, mu wachay usa kan chakayu ay nasulisukian ay finmasor, chakayu ay etortoróng nan Espiritu Santo at iyam-ammayu ay manuchu kan hiya ta unuchuna kasin nan laychun Apo Dios. Ngem pangaasiyu ta achi kayu us masursulisug.
2 Munfifinnachang kayu mu wachay likiat chi usa kan chakayu. Mu hiyasa nan atunyu, matongparyu nan lintig Cristo.*
3 Tay mu ngachana nan mangifilang as achorna as wachay kafiaelana ngem maid payat, kuna cha sugsugnuwun nan achorna.†
4 Masapor waschi un ninumnumna nan chana at-atun ta paneknekana mu ustu winnu achi. Tay mu ustu, mafialin ay hiyasa nan munlaylaychana, ya masapor achina epadpachong nan enatna as nan enat nan tapina ay tataku,
5 tay masapor waschi un senakfiatana nan uchuna.‡
6 Nan taku ay maisursuruwan as Kalen Apo Dios at masapor umichat as kasaporan nan mangisursuru kan hiya.§
7 Achiyu mafialin ay luklukuwun hi Apo Dios, isunga achiyu sugsugnuwun nan achoryu. Tay mu ngachana nan entanum nan taku, hiya us chi nan apituna.
8 Nan taku ay mangunud as nan mun-ongosán nan achorna at apetunantu nan chusa ay maid patingkiana. Ngem nan taku ay mangunud as nan laylaychun nan Espiritu Santo at apitunantu nan fiyag ay maid patingkiana ay nurpu as nan Espiritu Santo.
9 Isunga achi takú koma maum-uma ay mangekamkaman as ammay, tay mu epapasnek takú ay mangiturturuy ay mangekamkaman as ammay, wacha nan maara takú ay gun-guna mu umchan nan ustu ay timpu.
10 Isunga mu wachay chansa takú, ekaman takú nan ammay as nan am-in ay tataku, kaskasin as nan iib-a takú ay omaafurot.

Nan Anongos Ay Tukun Ya Pakomostan Pablo

11 Ilaunyu nan kaanad-achan nan surat ay ha-un mismu nan cha mangisurat!*
12 Nan chiyuycha mangepapelet ay masugyatan kayu at chicha nan manglayad ay mangepangpangas as maepangkep as nan mamaila. Atuncha sa ta malisiyancha nan maparpalikiatanancha. Tay ammucha ay mu isurucha nan hana kaesarakanan babaen as nan natuyan Cristo as nan koros, palikiatuntu nan iib-acha ay Judio chicha.

---

§ **5:23** Efe. 4:2; Col. 3:12 * **6:2** Jn. 13:34; 15:21; Rom. 15:1. Nan lintig Cristo at kanana un munlelennayad takú.
† **6:3** Rom. 12:3; 1 Co. 3:18 ‡ **6:5** Nan laychun tona ay kanan at “Waschi un kikiad as nan mismu ay chana atuatun.”
§ **6:6** 1 Co. 9:11; 2 Co. 9:6-12; 1 Tim. 5:17-18 * **6:11** Rom. 16:22; 1 Co. 16:21; Col. 4:18; 2 Tes. 3:17

13 Uray chicha ay nasugyatan at achicha ekamkaman nan am-in ay Lintig Moises.
Kuncha laylaychun ay munpasugyat kayu ta mafialincha ay epangas ay nunpasugyat
kayu kiapú kan chicha.
14 Ngem mu para kan ha-un, maid tukún as ichaychayawku mu achi yangkiay nan
natuyan Apo takú ay Jesu Cristo as nan koros kiapú kan ha-un. Tay kiapú as nan enatna,
nan cha epatpateg nan tataku asna's luta at maid kotkotokna kan ha-un, ya nan chak
epatpateg at maid us kotkotokna kan chicha.
15 Munpachong nan nasugyatan winnu chaan as nan mangiilan Apo Dios, tay nan
kasaporan at nan mangepafiaruwan as nan panagfiyag babaen as nan pannakafialin
nan Espiritu Santo.
16 Sapay koma ta mawawacha nan talna ya grasya ay nurpu kan Apo Dios as nan am-
in ay mangunud as nan nauy kaifiagfiakiak kan chicha ay tit-iwa ay tatakon Apo Dios.
17 Munlapu ad wani, masapor maid kan chakayu nan mangot-otyok as nan chak
isursuru, tay nauycha nan filatku ay mangepaila ay tit-iwa ay fiabfiaarunak kan Apo
Jesus.
18 Iib-a, sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu
Cristo. Amen.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Efeso
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot ay wacha henan siyudad ay Efeso ya henan chiyuycha il-ili ay nangliliwus henan siyudad ay ansa. Insurat Pablo nan nauy as nan timpon nan naifiafiaruchana ad Roma (3:1; 4:1; 6:20). Hi Tikico nan finaorna ay nangiyuy as nan nauy surat (6:21-22) ya uray nan suratna as nan chiyuycha i-Colosas (Col. 4:7-9) ya nan suratna kan Filemon.

As nan hiyasa ay timpu, nan siyudad ay Efeso at ad-acha ya kaamuchan henan probinsiya ay Asia ay senakop nan chiyuycha i-Roma. Hesa nan kawad-an nan templo ay manaychayawancha kan Artemis ay didiosencha ay fiafiai (Ara. 19:27-28, 34-35). As nan inmuyan cha Pablo hesa ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan unig chi chuwa ay tawwun, wachacha nan enmafurot kan Apo Jesus (Ara. 19:1-20; 20:17-38). Angkiay ya nunfialin sa ay siyudad as kaman sentron nan kawad-an chi omaafurot henan probinsiya ay Asia.

As nan nauy ay surat, nan usa ay amud ay insurat Pablo at maepangkep as nan planon Apo Dios ay mangornong as nan am-in ay finayangna ay nakin ap-apu kan Cristo (1:10). Matongpar na as nan mun-us-usaan nan chiyuycha omaafurot babaen as nan nakius-usaancha kan Cristo.

Enlawlawag Pablo nan maepangkep as nan mun-us-usaan nan iglesia. Nan enosarna ay nangelawlawag as nan laychun ay kanan nan iglesia at enpachongna nan chiyuycha omaafurot as nan achor Cristo, ya hi Cristo nan uru ay mangepanguru kan chicha (1:22-23; 4:15-16). Nan usa pay ay enosarna at enpachongna nan iglesia as nan maasawa ay fiafiai, ya hi Cristo nan mangasawa kan hiya (5:25-32). Nan iglesia at maepachong us as nan chiyuycha parten chi afong ay cha kiaufun Apo Dios as nan chupras ay pugnad, ya nan amud ay fiatu ay wacha as nan sulen nan pugnad at hi Cristo (2:20-21).

Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo, maid at natkunan nan Judio as nan Gentil ya nan mafiabfiaor as nan amona, tay kun takú at nunfialin as us-usa ay pamilyan Apo Dios. Hiyana nan kiapúna ay insurat Pablo nan maepangkep as nan ustu ay panagfiyag nan hen-asawa (5:22-33), nan ongong-a ya nan chanakchakorcha (6:1-4), ya nan mafiabfiaor ya nan amona (6:5-9).

As nan anongosna, insuratna nan maepangkep as nan armas ay ichat Apo Dios as nan chiyuycha omaafurot ay osaruncha ay mangamis kan Satanas (6:10-20).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Kasasaad Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 1:3-3:21
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 4:1-6:9
Nan Armas Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 6:10-20
Nan Anongos Nan Surat 6:21-24

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng Apo Dios.

Nauy nan suratku kan chakayu ay tatakon Apo Dios ad Efeso ay tit-iwa ay nakius-usa kan Cristo Jesus.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Nakaskaschaaw Ay Planon Apo Dios

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay hiya nan Dios ya Aman Apo takú ay Jesu Cristo.
Benendisyonana chitaku ay nakius-usa kan Cristo as nan am-in ay naespirituwan ay
bendisyon ay wacha ad chaya.
4 Tay sakbay mafiayang nan luta, pinipilen Apo Dios chitaku ay munfialin as tatakuna
kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo ta munfialinuna chitaku as nasantowan ya
maid fiasorna as nan mangiilana.
5 Kiapú as nan layad Apo Dios, sikud ay enkeddengna ay munfialinun chitaku as an-
akna babaen as nan enat Jesu Cristo ay maiyunud as nan laychuna ya pangkepna.
6 Isunga chaychayawun takú koma hi Apo Dios kiapú as nan nakaskaschaaw ay
grasyana ay chaana inyekot ay inchat kan chitaku ay nakius-usa as nan laylaychuna
ay Anakna.
7 Tay babaen as nan enmayas ay charan nan Anakna ay hi Cristo at nawayawayaan
takú. Nan laychuna ay kanan at napakawan takú as nan fiasfiasor takú ay maiyunud as
nan kenaongor nan grasyan Apo Dios
8 ay chana ichaichat kan chitaku. Inchatna us nan kenasilib ya pannakaawat takú
maepangkep as nan enat Cristo.
9 Tay maiyunud as nan laychuna, enpakaammuna kan chitaku nan planuna ay chaan
naepakaammu ad pus-uy ay sikud ay enkeddengna ay matongpar babaen kan Cristo.
10 Nan nauy planuna at lopasunantu as nan umchanantu nan ustu ay timpu. As nan
hiyachi, mun-us-usaunantu nan am-in ay finayangna ad chaya ya asna's luta ta hi Cristo
yangkiay nan Apocha.
11 Am-in ay ekamkaman Apo Dios at maiyunud as nan planuna ya pangkepna. Hiyasa
us challu as nan nangpiliyana kan chakami ta munfialin kami as tatakuna kiapú as
nan nakius-usaanmi kan Cristo, tay hiyana nan sikud ay enkeddengna nunlapu as nan
laplapuna.
12 Enatna na ta chakami ay enmon-ona ay nawad-an as namnama kan Cristo at
chaychayawunmi koma nan kenangaton Apo Dios.
13 Kaman us kan chakayu at nakius-usa kayu kan Cristo babaen as nan nanngoranyu
as nan tit-iwa ay kalina ay hiyana nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan
kaesarakananyu ya babaen as nan enmafurotanyu kan Cristo. Isunga inchat Apo Dios
kan chakayu nan Espiritu Santo ay enkarina ay hiya nan kaman marka ay mangepaila
ay chakayu nan kuwana.
14 Nan naichatan nan Espiritu Santo kan chitaku at hiyana nan mangepasiguradu ay
awatun takú nan am-in ay enkarina as nan tatakuna. Hiyana us nan mangammuwan
takú ay siguradu ay kumpilituwunantu nan pannakawayawaya takú. Chaychayawun
takú koma nan kenangaton Apo Dios.

Nan Luwaron Pablo

15 Isunga hiyana nan kiapúna ay nunlapu as nan nangammuwak as nan pammatiyu
kan Apo Jesus ya nan layadyu as nan am-in ay iib-ayu ay tatakon Apo Dios,
16 chaanku inkinkinak ay nunyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu. Kunak kay
munkararag kan Apo Dios, ekararakiak chakayu.
17 Nan chak ekarkararag as nan machaychayaw ay Ama ay hiya nan Dios Apo takú
ay Jesu Cristo at ichatna koma kan chakayu nan kenasilib ya pannakaawat ay nurpu as
nan Espiritu Santo ta kaskasinyu maammuwan nan maepangkep kan Apo Dios.
18 Ekararagku us ay masilawan koma nan numnumyu ta maammuwanyu nan chayu
namnamaun as nan nangayakiana kan chakayu ya ta maammuwanyu us nan kenaon-
gor nan nakaskaschaaw ay bendisyona ay enkarina as nan tatakuna.
19 Ekararagku pay ay maammuwanyu nan maid kaepachongana ay kenaamud nan
pannakafialina ay cha mawacha kan chitaku ay omaafurot. Nan nauy ay pannakafialin
ay cha mamadfiachang kan chitaku at pachong nan nakaskaschaaw ay pannakafialina

20 ay enpailana as nan nangtakuwana kan Cristo manipud as nan utúy ya as nan
nangepatokorana kan hiya as apét kannawana ad chaya.
21 Hid-i nan cha muntorayan Cristo ad wani. Nan torayna at natortoray mu nan am-in
ay anap-apu, nan wachay kalibfengana ya nan am-in ay wachay pannakafialina asna's
luta ya ad chaya.* O, nan ngachana at natortoray us mu nan am-in ay ngachan nan
totoray ay maichat ad wani ya as tapen chi urkiw.†
22 Enpaetoray us Apo Dios hi Cristo as nan am-in ay nafiayang, ya chinutokana hiya
as mangepanguru as nan iglesia.‡
23 Nan iglesia nan maepachong as nan achor ya hi Cristo nan maepachong as nan
uruna. Mu maid achor nan uru, achi kumpilitu. Assesa us as nan iglesia ya hi Cristo,
tay nan iglesia nan mangumpilitu kan Cristo, ya hi Cristo us nan mangumpilitu as nan
am-in.§

2

Hi Apo Dios Nan Mangepafiarú As Nan Fiyag Takú

1 Ad kasin at naifilang kayu as natuy as nan mangiilan Apo Dios kiapú as nan
fiasfiasoryu.
2 As nan hiyachi ay timpu at inun-unudyu nan mangotettet ay panagfiyag nan tataku
asna's luta. Enab-afurotyu hi Satanas ay ap-apon nan chiyuycha anennet as nan
kawad-an nan chiyuycha lifuu ay hiya nan cha mangetortoray as nan chiyuycha achi
omaafurot kan Apo Dios.
3 Nan kenatit-iwana at uray chitaku am-in ad kasin at pachong nan panagfiyag takú
nan panagfiyagcha. Tay enpapas takú nan chiyuycha mun-ongosán nan achor ya nan
numnum takú ay chicha nan nurpu as nan mangotettet ay katataku takú. Isunga
pachong takú nan tapina ay maid pammaticha ay nakeddengan us ay machusa kiapú
as nan fungat Apo Dios kan chitaku.
4 Ngem hi Apo Dios at sumusug-ang, ya kiapú as nan ongor ay layadna kan chitaku,
5 entapina chitaku kan Cristo as nan natakuwana manipud as nan utúy uray kun takú
naifilang as natuy kiapú as nan fiasfiasor takú ta mawacha nan fiarú ay fiyag takú.
Kiapú as nan grasyan Apo Dios challu, naesarakan takú.*
6 Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus, entapen Apo Dios chitaku kan
Cristo ay nataku as nan natakuwana as nan utúy, ya enpaetorayna chitaku kan hiya ad
chaya.
7 Enat Apo Dios na ta ad wani ya as tapen chi urkiw at epailana nan maid kaepachon-
gana ay grasyana babaen as nan layadna kan chitaku kiapú as nan nakius-usaan takú
kan Cristo Jesus.
8 Tay kiapú as nan grasyan Apo Dios at naesarakan kayu babaen as nan pammatiyu
kan Cristo. Fiakun kiapú as nan mangesarakananyu as nan mismu ay achoryu, ngem
kun at inchat Apo Dios.
9 O, fiakun kiapú as nan mismu ay ekamkaman takú ta maid poros atun takú ay
mangepangas as nan kaesarakanan takú.
10 Tay kun pay chitaku, hi Apo Dios nan nangepafiarú as nan fiyag takú kiapú as
nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus ta atun takú koma nan ammay ay sikud ay
ensakianan Apo Dios ay atun takú.

Mun-us-usaun Cristo Nan Am-in Ay Omafurot Kan Hiya

11 Isunga chakayu ay naiyanak ay Gentil, numnumunyu nan kasasaadyu ad kasin.
“Chaan nasugyatan” nan inyawag nan chiyuycha Judio kan chakayu. Chicha ay Judio

---

* **1:21** Col. 1:16; 2:18; Heb. 1:5-14; 1 Ped. 3:22 † **1:21** Filp. 2:9-11; Heb. 1:4; 1 Ped. 3:22 ‡ **1:22** Efe. 5:23-24; Col. 1:18 § **1:23** Col. 1:17-18, 24 * **2:5** Ara. 5:11; Rom. 3:24; 5:15; Efe. 2:8-9

nan mangepangpangas ay chicha nan “nasugyatan”, tay kanancha un chicha nan tatakon Apo Dios. Nan sugyat at ekaman nan tataku as nan achor yangkiay.
12 Numnumunyu us ay as nan hana ay timpu at maid poros pannakaammuyu maepangkep kan Cristo. Kaili kayu challu ay chaan naetapi as nan chiyuycha kianak Israel ay pinilen Apo Dios as tatakuna.† Chaan kayu us naetapi as nan chiyuycha inturag Apo Dios as nan tatakuna ay naifisaran nan karina kan chicha.‡ Natataku kayu henan nauy ay lufong ay maid kayman namnamayu§ ya maid poros am-ammuyu maepangkep kan Apo Dios.
13 Ngem ad wani, kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus, chakayu ay achawwi nan pannakaammuna maepangkep kan Apo Dios ad kasin at enesnopna chakayu kan hiya babaen as nan enmayas ay charan Cristo as nan natuyana.
14 Tay hi Cristo ay mismu nan nangepakappia kan chitaku ay Judio as nan Gentil. Hiya nan nangepaus-usa as numnum takú ya nangaan as nan kiapón nan masisiyanan takú ay nurpuwan nan mun-iinningoran takú.*
15 Babaen as nan natuyana as nan koros, kenaana nan toray nan Lintig Moises ay kawad-an nan am-in ay filin ay masapor tongparun takú ay Judio. Enatna na ta nan chuwa ay chicha nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil at kamana fiayangun chicha as usa yangkiay ay fiarú ay taku babaen as nan nakius-usaancha kan Cristo. Mu assena, hiya nan nangepakappia kan chatona ay chuwa.
16 O, babaen as nan natuyana as nan koros, nan hanacha chuwa ay finayangna as usa yangkiay ay achor at enpakappiana kan Apo Dios. Hiyana nan enat Cristo ay nangaan as nan mun-iinningoran takú.
17 Enmali hi Cristo asna's luta, ya enkasabana kan chakayu ay Gentil ay naifilang as achawwi kan Apo Dios ya kan chakami ay naifilang as asnop kan hiya nan maepangkep as nan makekappiaan takú kan Apo Dios.
18 Tay babaen kan Cristo, nan chuwa ay chicha nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil at mafialincha ay maesnop kan Apo Dios ay Ama takú babaen as nan fiachang nan us-usa ay Espirituna ay wacha kan chitaku.
19 Isunga chakayu ay Gentil at fiakun kayu at kaili winnu kaili ay achi am-ammu, ngem munkakailiyan kayu as nan tatakon Apo Dios ya naifilang kayu as membron nan pamilyana.
20 Maepachong kayu as nan maiyamma as afong ay cha kiaufun Apo Dios as nan kunug ay pugnad. Nan apostoles ya nan chiyuycha pomapadtu at chicha nan maepachong as nan pugnad, ya hi Cristo Jesus nan kaamuchan ay fiatu as nan pugnad ay mangepapaknug as nan intiru ay afong.†
21 O, kiapú kan Cristo, naepapaot ay ustu nan am-in ay parten nan afong, ya hi Cristo nan mangepaad-acha as nan afong ta munfialin as nasantowan ay templo ay para kan hiya.
22 Assesa us kan chakayu ay Gentil kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya. Ad wani, cha kayu maketapi as nan tapina ay omaafurot ta munfialin kayu as magyanan nan Espiriton Apo Dios.

3

Nan Enpadnon Apo Dios Kan Pablo Para As Nan Chiyuycha Gentil

1 Hiyana nan kiapúna ay ha-un ay Pablo ay naifiafiarud kiapú as nan chak mun-serserfiyan kan Cristo Jesus para as nan omammayanyu ay Gentil at ituruyku ay munkarkararag kan Apo Dios.

---

† **2:12** Exo. 12:48 ‡ **2:12** Jer. 24:7; 30:22; 2 Co. 6:16-18; Pal. 21:3 § **2:12** Rom. 5:3-5; Efe. 1:18; 1 Tes. 4:13 * **2:14** Gen. 17:12-14 † **2:20** Sal. 118:22; Isa. 28:16; 1 Ped. 2:6-7

2 Siguradu ngarud ay chinngoryu ay entalek Apo Dios na ay chunu kan ha-un ay
mangepakaammu as nan grasyana kan chakayu para as nan omammayanyu.
3 Enpakaammon Apo Dios kan ha-un nan planuna ay chaan naepakaammu ad pus-uy,
ya hiyasa challu nan ap-aptek ay insuratku as nan nauy suratku.
4 As nan mangfiasaanyu ay ustu as na, mafialinyu ay maammuwantu nan pan-
nakaawatku as nan chaan naepakaammu ay planuna ay maepangkep kan Cristo.
5 Ad pus-uy, chaan naepakaammu na ay planuna as nan tataku. Ngem ad wani, en-
pakaammon nan Espiriton Apo Dios as nan apostoles ya as nan chiyuycha pomapadtu
ay pinilina.
6 Hiyana nan enpakaammuna ad wani: Chakayu ay Gentil, kiapú as nan enma-
furotanyu as nan Ammay ay Chamag, maketawid kayu ay Gentil kan chakami ay Judio
as nan chiyuycha bendisyon Apo Dios. O, chakayu at naifilang kayu ay makemembro
kan chakami as nan us-usa ay achor, ya makikudwa kayu as nan enkaren Apo Dios ay
ichatna as nan am-in ay nakius-usa kan Cristo Jesus.
7 Kun pay ha-un, inchat Apo Dios kan ha-un nan grasyana babaen as nan pannakafi-
alina. O, babaen as nan pannakafialina, nunfialinunak kan hiya as usa ay munserserfi
ay wachay kalibfengana ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag ay hiyana nan
grasyana kan ha-un.
8 Uray kun ha-un nan kaapuchan as nan am-in ay tatakon Apo Dios, ha-un challu
nan nangichatan Apo Dios as nan grasyana ta ekasabak kan chakayu ay Gentil nan
maepangkep as nan chiyuycha achi markud ay bendisyon ay mawawacha kan Cristo.
9 O, inchatna nan grasyana ta epakaawatku as nan am-in ay tataku nan atun nan
planuna ay matongpar ay chaan naepakpakaammu. Tay hi Apo Dios ay namayang as
nan am-in ay wacha at nafiayag ay chaana enpakaammu nan nauy ay planuna inkiana
ad wani.
10 Enatna na ta ad wani babaen as nan iglesia, nan chiyuycha anap-apon nan angheles
ya nan chiyuycha wachay pannakafialina ay wacha ad chaya at maammuwancha nan
kenasilibna as nan am-in ay tukutukún ay kaepail-ana.
11 Nan nauy ay enat Apo Dios at naiyunud as nan sikud ay penangkepna ay atun as
nan laplapuna ay tenongparna babaen kan Cristo Jesus ay Apo takú.
12 Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo ya babaen as nan pammati takú kan hiya
at mafialin takú ay tumurud ay maesnop kan Apo Dios as nan munkararakian takú kan
hiya, tay chungruna chitaku.
13 Isunga munpakaasiyak kan chakayu ay achi kayu koma machischismaya kiapú ta
chaak mun-iliwliwas para as nan omammayanyu challu.

Nan Nangiluwaruwan Pablo As Nan Chiyuycha I-Efeso

14 Hiyana nan kiapúna ay munpalintumangak ay munkararag kan Apo Dios ay Ama
takú ad chaya,
15 tay hiya nan Aman nan am-in ay pamilya asna's luta ya ad chaya.
16 Ekarkararagku kan hiya ay maiyunud as nan kenaongor nan nakaskaschaaw ay
bendisyona at papigsaun koma nan Espirituna nan numnumyu
17 ta iturturuy koma Cristo ay mawawacha kan chakayu babaen as nan pammatiyu
kan hiya. Ekarkararagku us ay lomamot pay koma nan layadyu kan Apo Dios ya as nan
iib-ayu
18 ta maketapi kayu as nan am-in ay tatakon Apo Dios ay makaawat koma ay ustu as
nan achi markud ay layad Cristo kan chitaku.
19 O, ekararagku ay kaskasinyu lak-amun koma nan nauy layadna uray achiyu
maammuwan ay ustu. Mu assesa, sumubra kan chakayu nan kenadios Apo Dios.
20 Maichaychayaw koma hi Apo Dios ay mannakafialin as nan am-in. Hiya nan
makafiael ay mangekaman as chamchamuna as solet mu nan uray ngachana ay

chawatun winnu numnumun takú ay maiyunud as nan pannakafialin nan Espirituna ay nawacha kan chitaku.
21 O, maichayaw koma hi Apo Dios babaen as nan iglesia, ya babaen kan Cristo Jesus as nan am-in ay kianak, ya as in-inkiana ay maid patingkiana. Amen.

4

Nan Mun-us-usaan Nan Numnum Nan Omaafurot (1 Co. 12:1-31)

1 Isunga ha-un ay usa ay naifiafiarud kiapú as nan chak munserserfiyan kan Apo Jesus at munpakaasiyak kan chakayu ay mataku kayu ay maiyunud as nan nangayakian Apo Dios kan chakayu.
2 Uray ngachana ay uras at epailayu koma ay napakumbaba kayu ya naanos kayu. Mun-eennanos kayu koma ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
3 Epapatiyu nan kafiaelanyu ay mangiturturuy as nan mun-us-usaanyu ay inchat nan Espiritu Santo babaen as nan munkekennappiaanyu.*
4 Chakayu ay nakius-usa kan Cristo at maepachong kayu as nan us-usa ay achor. Us-usa nan Espiriton Apo Dios ay wacha kan chitaku. Assesa us ay us-usa nan namnama takú ay nangayakian Apo Dios kan chakayu.
5 Us-usa nan Apo takú. Us-usa nan pammati takú, ya us-usa us nan nafunyakianan takú.
6 Us-usa hi Apo Dios ay Aman nan am-in ay tataku. Hiya nan Apo ay mangetortoray as nan am-in. Epatongparna nan laychuna as nan am-in ay tataku, ya hiya nan mawawacha as nan am-in.
7 Ngem as nan tunggal usa kan chitaku at inchat Cristo nan kafiaelan ay maiyunud as nan enkeddengna.
8 Isunga wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan Cristo ay kanana,
"Enamisna nan kafusorna, ya as nan ngenmatuwana ay nunfiangad ad chaya, entakina nan ongor ay naifiafiarud, ya wacha nan inchatna as nan tatakuna."†
9 Ngachana ngarud nan laychun ay kanan nan "ngenmatuwana ay nunfiangad ad chaya"? Nan laychun tona ay kanan at sakbay ngenmatu, kenomsop ay nurpu ad chaya inkiana as nan kararosongan ay kawad-an asna's luta.‡
10 Nan chiyuy kenomsop ay nurpu ad chaya at hiya challu nan ngenmatu kasin hid-i ta hiya nan mangumpilitu as nan am-in henan uray ngachana ay lukiar.
11 O, hiya challu nan nangichat as tukutukún ay kafiaelan as nan am-in ay tatakuna. Chinutokana nan tapen nan tataku ay munfialin as apostoles, as pomapadtu, ya chinutokana nan tapina as mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag. Nan tapen nan tataku at pinilina chicha as papastor ay mangay-aywan as nan omaafurot, ya nan tapina at inchatna nan kafiaelan ay mangisursuru kan chicha.
12 Enatna na ta esakianana nan am-in ay tatakon Apo Dios ta munserserficha kan hiya ya as nan iib-acha. Hiyana nan enkamana ta pumigsa nan chiyuycha omaafurot ay chicha nan naifilang as achor Cristo
13 inkiana mun-us-usa takuntu am-in as nan panagtalek takú ya as nan pannakaammu takú as nan Anak Apo Dios. O, hiyana nan maekaman inkiana maonngan takú as nan pammati takú kan hiya ya inkiana maepachong takú ay ustu kan Cristo ay maid poros munkurangana.
14 Mu hiyasa, fiakun takú at kaman ongong-a ay naraka ay mafiarfialiwan chi num-numcha maepangkep as pammati, winnu kaman as nan fiangka ay iyin-inchayon chi

* **4:3** Filp. 4:7; Col. 3:15; 2 Tes. 3:16; 2 Tim. 2:22 † **4:8** Sal. 68:18 ‡ **4:9** Ara. 2:31; 1 Ped. 3:19

challuyon ya iturturchun chi angin ay hiyasa nan achi tit-iwa ay sursuru. O, mu hiyasa,
achi takú at maaw-awis as nan chiyuycha omallilaw ay sursurucha.
15 Ngem kun takú at koma mataku ay maiyunud as nan tit-iwa ay sursuru ay mangepaila
as nan layad takú as nan iib-a takú. Mu hiyasa, as nan am-in ay fianag, maonngan takú
ay munfialin as kaman kan Cristo ay hiya nan kaman uru takú.
16 Kiapú ta hiya nan kaman uru takú ya chitaku nan achorna, hiya nan mangetoray
ya manosoop ay ustuustu as nan am-in ay parten nan achorna. Isunga mu waschi un
tongparuna nan libfengna, pumigpigsa ya omad-acha nan intiru ay achor babaen as
nan munlelennayachan takú.

Nan Mafiarfialiwanan Nan Panagfiyag Takú

17 Isunga nauy nan laychun nan Apo ay ifilinku ya epeletku kan chakayu: Achiyu
iturturuy ay mangunud as nan panagfiyag nan chiyuycha achi omaafurot ay nan
panagnumnumnumcha at maid kotkotokna.
18 O, kaman challu kenokorafuwan chi mangotettet nan pannakaawatcha, ya insiyan-
chay achorcha kan Apo Dios, tay achicha laychun ay mangammu kan hiya kiapú ta
nasokelcha challu as solet.§
19 Nunsidlay inmingsacha ay mangekamkaman as kafiafiain, ya nuntabnawcha at as
nan am-in ay karasen chi kaiisiw ya kenarachok ay chacha at-atun ay achicha ikinkinak.
20 Ngem chakayu at fiakun assesa nan sinuruyu maepangkep kan Cristo,
21 tay chinngoryu met nan maepangkep kan hiya. As nan nakius-usaanyu kan hiya,
naisursuruwan kayu ay maiyunud as nan kenatit-iwa maepangkep kan Jesus.
22 O, naisursuruwan kayu ay mangaan ay mamingpingsan as nan sikud ay katatakuyu
ay mangetortoróng as nan panagfiyagyu ad kasin. Tay nan sikud ay katatakuyu at cha
machachael babaen as nan chiyuycha omallilaw ay mun-ongosán nan achoryu.
23 Masapor eparufusyu ay hi Apo Dios nan mangepafiarú as nan numnumyu ya
katatakuyu.*
24 Esokatyu ngarud ay mamingpingsan nan fiarú ay katatakuyu ay nafiayang ay
maepachong ay ustu as nan kenadios Apo Dios. Mu assena, maepailantu ay tit-iwa ay
nalintig ya nasantowan nan panagfiyagyu.
25 Isunga achi kayu munkutkutum, ngem kun at waschi un ifiakiana nan tit-iwa as
nan iib-ana, tay nakius-usa takú am-in as nan achor Cristo.
26 Mu fumungat kayu, achiyu eparufus sa ay fungat ay manglumu as fumasoranyu.
Achiyu us iturturuy ay fumungat inkiana mauynu nan urkiw†
27 ta maid chansan Satanas ay manulisug kan chakayu.
28 Nan mangaakiw at masapor ikinakna at ay mangakiw. Ngem kun at komakud hiya
ay munchunu ta wachay pagfiyagna ya wachay ifiachangna as nan pugli.
29 Achi kayu munkarkali as omepasaket, ngem nan ifialekasyu yangkiay at nan
ammay ay mangepapigsa as numnum nan chiyuycha chumngor ay maiyunud as nan
kasaporancha ta mafiadngancha.
30 Achiyu koma panguyusun nan nasantowan ay Espiriton Apo Dios, tay hiya nan
inchat Apo Dios kan chakayu ay kaman marka ay mangepaila ay chakayu nan kuwana.
Hiya us nan mangepasiguradu ay tongparuntu Apo Dios nan enkarina ay wachantu nan
urkiw ay tit-iwa ay mangwayawayaana kan chakayu.
31 Isunga ikinakyu am-in chaná: nan saket chi numnum, nan umingoran, nan fu-
mungtan, nan munsesennongfiatan, nan omekak-aliyan, ya nan am-in ay mangotettet
ay pangkep.‡
32 Kun kayu at mun-eennanos ya munsisinnug-ang. Munpepennakawan kayu ay
kaman as nan namakawanan Apo Dios kan chakayu babaen kan Cristo.§

§ **4:18** Rom. 1:18-32 * **4:23** Rom. 12:2 † **4:26** Sal. 4:4 ‡ **4:31** Col. 3:8 § **4:32** Col. 3:12-13

5

Nan Taku Ay Nasilawan Chi Numnumna

1 Kiapú ta infilang Apo Dios chakayu as an-akna ay laylaychuna, hiya koma nan
turachunyu.
2 Mataku kayu koma ay mananglayad ay kaman as nan nanglaylaychanan Cristo
kan chitaku babaen as nan nangichatana as achorna ay matuy para kan chitaku. Nan
natuyana at kaman as nan munfiangu ay chaton kan Apo Dios ay mangepalaylayad kan
hiya.
3 Ngem masapor maid poros maanapan kan chakayu as mangepapas as assi ay
lachok, winnu uray ngachana ay kaiisiw ay kenarachok, winnu taku ay naakum. Tay
nan nauycha manangotettet at achicha maifiakiay as nan tatakon Apo Dios.*
4 Achi us maifiakiay kan chakayu ay munkarkaliyanyu as assi, maid kotkotokna
winnu naruket ay ot-otyok, ngem kun kayu at munyaman koma kan Apo Dios.
5 Tay ammuyu met ay maid as nan chiyuycha mangepappapas as assi ay lachok winnu
mangekamkaman as kumpurmi ay ilan chi assi nan maetapi henan muntorayan Cristo
ya hi Apo Dios. Kaman us as nan taku ay naakum, tay nan kenaakum nan diosna.
6 Achi kayu maar-allilaw as nan uray ngachana ay munkarkali as maid kotkotokna.
Tay kiapú as assesesa ay infiagfiakiak at omalintu nan manusaan Apo Dios as nan achi
omafurot kan hiya kiapú as fungatna.
7 Isunga achi kayu makekadkadwa as nan assesesa ay tataku.
8 Tay ad kasin at kaman ngongot nan panagnumnumnumyu. Ngem ad wani,
nasilawan kayu at ay ustuustu kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus. Isunga
unuchunyu nan panagfiyag ay maifiakiay as nan tataku ay mawawacha as nan silaw.
9 Tay nan nasilawan ay panagnumnumnum at fumkias as am-in ay ilan chi kenaam-
may, kenalintig ya kenatit-iwa.
10 Epapasnekyu ay mangachar as nan mangepalaylayad kan Apo Dios ta hiyasa nan
atunyu.†
11 Achi kayu poros maetaptapi as nan maid kotkotokna ay ekamkaman nan tataku ay
kaman ngongot chi panagnumnumnumcha, ngem kunyu at epakaammu kan chicha ay
mangotettet nan chacha at-atun.
12 Tay kafiafiain tit-iwa uray kun yangkiay nan mangifiagfiag-an as nan maetabtafun
ay cha at-atun.
13 Ngem kun pay masilawan nan am-in at maila nan tit-iwa ay ilacha.
14 Tay nan am-in ay masilawan at munfialin as kaman munpaway. Hiyana nan
kiapúna ay kanan nan kanta,
“Fumangunka, he-a ay suyyop.
Matakuka, he-a ay natuy,
at silawan Cristo nan numnummu!”‡
15 Il-ilaunyu ngarud nan panagfiyagyu. Achiyu turturachun nan chiyuycha maid
silibcha, ngem kunyu at turachun nan mamasilib.
16 Osarunyu koma nan tunggal chansayu ay mangekaman as ammay, tay ongorcha
nan cha mangekamkaman as mangotettet ad wani ay timpu.
17 Isunga achiyu ekamkaman chi maid kotkotokna, ngem kunyu at epapasnek ay
mangammu as nan laychun nan Apo ay atunyu.
18 Achi kayu munfutfutang, tay hiyasa nan manglumu as machachaelanyu, ngem
kunyu at eparufus nan Espiritu Santo ay mangetoray kan chakayu.

---

* **5:3** Col. 3:5 † **5:10** Rom. 12:2 ‡ **5:14** Isa. 26:19; Isa. 51:17; Rom. 13:11

19 As nan maam-amonganyu, munpepennapigsa kayu babaen as nan chiyuycha kali
ay naisurat as nan salmo ya tapina pay ay kankanta ay pangchaychayaw as nan Apo.
Munkekennanta kayu ay mangichaychayaw kan Apo Dios as nan am-in ay pusuyu.§
20 As nan am-in ay om-ommat kan chakayu, kanayon kayu ay munyaman kan Dios
Ama kiapú as nan nakius-usaanyu kan Apo takú ay Jesu Cristo.
21 Nan usa us at munpaetoray kayu as nan tunggal usa kiapú ta epailayu nan rispituyu
kan Cristo.

Nan Filin As Nan Hen-asawa
(Col. 3:18-19; 1 Ped. 3:1-7)

22 Chakayu ay fianafiai ay naasaw-an, waschi un munpaetoray as nan asawana, tay
hiyana nan laychun nan Apo.
23 Tay nan laraki nan mangepanguru as nan asawana ay kaman kan Cristo ay hiya nan
mangepanguru as nan iglesia ay pannakaachorna. Hi Cristo mismu nan mangesarakan
as nan iglesia.*
24 Kaman as nan atun nan iglesia ay munpaetoray kan Cristo, chakayu ay fianafiai ay
naasaw-an at waschi un munpaetoray koma as nan asawana.
25 Chakayu ay lanaraki ay naasaw-an at waschi un masapor laylaychuna nan
asawana ay kaman as nan pananglaylayad Cristo as nan iglesia ya as nan nangichatana
as achorna ay matuy para kan hiya.
26 Enatna na ta pasantowuna chicha ay tatakon Apo Dios babaen as nan nangorasana
kan chicha as nan nafunyakianancha as chanum ya as kalen Apo Dios.
27 Nan kiapón nan nangekamanan Cristo as na at ta esakianana nan iglesia ay
munfialin as kuwana ay nasantowan ya maid poros fiasfiasorna as nan omaliyana.
O, esakianana nan iglesia ay maepachong as nan maichuyas ay fiafiai ta mailantu
nan kenapentasna ay maid poros mansana winnu korotna winnu uray ngachana ay
munkurangana.†
28 Assesa us kan chakayu ay lanaraki ay naasaw-an. Waschi un laylaychuna koma
nan asawana ay kaman as nan pananglaylayadna as nan achorna. Tay nan laraki ay
manglaylayad as asawana at nan achorna challu nan laylaychuna.
29 Manuwat, tay maid taku as mang-ingor as achorna, ngem kuna at pakanun ya
aywanan ay kaman as nan panang-aywan Cristo as nan iglesia,
30 tay chitaku nan membron nan achorna.
31 Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Hiyana nan kiapúna ay nan
laraki at taynana cha amana kan enana, at maetepontu as nan asawana. Mu assena,
munfialincha as us-usa.”‡
32 Wacha nan amud ay laychun ay kanan nan nauy chaan naepakpakaammu. Nan
maawatak ay maepachongana at kan Cristo ya as nan iglesia.
33 Ngem nauy nan para as nan nunkaasaw-an: Tunggal laraki ay naasaw-an at mas-
apor laylaychuna nan asawana ay kaman as nan pananglaylayadna as nan achorna.
Kun pay as nan fianafiai ay naasaw-an, tunggal usa at rispituwuna koma nan asawana.

6

Nan Filin As Nan An-ak Ya Chanakchakor
(Prov. 6:20; Col. 3:20-21)

1 Chakayu ay an-ak, manangtongpar kayu as nan chanakchakoryu, tay hiyasa nan
ustu ay atunyu ay laychun Apo Dios.
2 Tay nan omona ay filin Apo Dios ay wachay karina at kanana,
“Chayawum cha amam kan enam

§ **5:19** Col. 3:16 * **5:23** Efe. 1:22; Col. 1:18 † **5:27** Pal. 19:7-8; 21:2, 9 ‡ **5:31** Gen. 2:24; Mat. 19:5

3 ta omam-ammay ya oman-anchu nan fiyagmu asna's luta.”*
4 Chakayu ay chanakchakor, achiyu pafungfungtun nan an-akyu. Ngem kunyu at paurukún chicha ay maiyunud as nan disiplina ya sursuru ay maifiakiay as nan nakius-usaanyu kan Cristo.

Nan Filin As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor Ya Amocha (Col. 3:22–4:1; Tit. 2:9-10; 1 Ped. 2:18-20)

5 Chakayu ay mafiabfiaor, manangtongpar kayu as nan chiyuycha amoyu asna's luta. Rispituwunyu tit-iwa chicha ay achi kayu aginseserfi kan chicha ay kaman hi Cristo nan chayu munserserfiyan.
6 Fiakun yangkiay as nan mangiil-an nan chiyuycha amoyu nan mangtongparanyu kan chicha ta aprobarancha chakayu. Ngem kun kayu at komakukakud ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios, tay chakayu at munserserfi kayu kan Cristo.
7 Lagragsakunyu ay munchunu ay kaman challu hi Apo Jesus nan chayu munserfiyan, fiakun as nan tataku.
8 Tay ammuyu ay gun-gunaantu nan Apo nan tunggal usa kiapú as nan ammay ay ekaman nan uray mafiabfiaor winnu fiakun.
9 Chakayu ay amocha, ammay us nan atunyu as nan fiabfiaarunyu. Ikinakyu ay mangiyug-ugyat as chusa kan chicha, tay ammuyu ay nan Apocha at hiya us nan Apoyu ay wacha ad chaya, ya mapapchong kayu as nan mangiilana.†

Nan Armas Ay Ichat Apo Dios

10 Ad wani, nauy nan anongos ay tukunku kan chakayu. Pumigsa kayu koma babaen as nan nakius-usaanyu kan Apo Jesus ya babaen as nan napigsa ay pannakafialina.
11 Osarunyu nan am-in ay armas Apo Dios ta makatakchug kayu ay mangamis as nan mangotettet ay kenasikap Satanas.
12 Tay fiakun as nan tataku nan makepapatuyan takú mu achi as nan am-in ay mangotettet ay achi maila ay wacha as nan kawad-an nan chiyuycha lifuu. O, nan am-in ay ap-apu, nan wachay kalibfengana, nan wachay pannakafialina ya nan chiyuycha anennet at chicha nan cha mangetortoray as nan tataku ay kaman ngongot chi panag-numnumnumcha.‡
13 Isunga osarunyu nan am-in ay armas Apo Dios. Mu assena, uray ngachanantu ay uras ay ommatantuy mangotettet at nakasakiana kayu ay tomakchug ay mangamis as nan kafusoryu. Kun kayu pay marpas, mangatakchug kayu pay laing ay mangamis as nan mangotettet.
14 Isunga munsasakiana kayu ay wacha nan nauycha armasyu: Nan pannakasinturunyu at nan mangifiag-anyu as nan kenatit-iwa. Nan esarakyu as tagrangyu at nan nalintig ay panagfiyagyu.§
15 Nan pannakasapatosyu at nan munsasakianaanyu ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan natalna ay numnum ay ichat Apo Dios.*
16 Etatapiyu ay mamangchun as nan pannakakarasayyu ay hiyasa nan pammatiyu kan Cristo. Babaen as nan nauy, kafiaelanyu ay mangpatuy as nan am-in ay cha omap-apuy ay epanan nan Mangotettet ay hi Satanas.
17 Araunyu nan pannakahelmetyu ay hiyasa nan kaesarakananyu,† ya nan pannakaespadayu ay hiyasa nan kalen Apo Dios ay ichat nan Espiritu Santo.‡
18 As nan mangos-osaranyu kan chatona am-in, munkararag kayu ay chumawat as fiachang Apo Dios. Uray ngachana ay atunyu, munkararag kayu babaen as nan mangepanguruwan nan Espiritu Santo kan chakayu. As nan munkararakianyu, etatalengaanyu ya epapasnekyu ay munkararag para as nan am-in ay tatakon Apo Dios.§

---

* **6:3** Exo. 20:12; Deut. 5:16 † **6:9** Ara. 10:34; Rom. 2:11 ‡ **6:12** Rom. 8:38; Efe. 1:21 § **6:14** Exo. 12:11; Isa. 11:5; Jer. 13:1-11 * **6:15** Isa. 52:7 † **6:17** 1 Tes. 5:8 ‡ **6:17** Heb. 4:12 § **6:18** Rom. 12:12; Filp. 4:6; Col. 4:2; 1 Tim. 2:1

19 Ekarkararakianak us ta as nan kawad-an chi chansak ay munkali, ichat Apo Dios
koma kan ha-un nan ustu ay kali ya turudku ay mangepakaammu as nan Ammay ay
Chamag ay chaan naepakaammu ad pus-uy.
20 Tay kiapú as nan nauy ay chamag, finaorak kan Apo Jesus as pannakaachorna, ya
hiyana nan kiapúna ay naifiafiaruchak ad wani. Isunga ekarkararakianak kan chakayu
ta tumuruchak ay mun-ekasaba, tay hiyasa challu koma nan ustu ay atok.

Nan Anongos Nan Surat

21 Ad wani ta maammuwanyu nan am-in ay cha om-ommat kan ha-un, ifiaorku hi
Tikico kan chakayu. Hiya nan usa ay laylaychok ay ifia takú, ya matalek hiya ay
munserserfi as nan Apo.*
22 O, hiyana nan kiapúna ay ifiaorku hiya kan chakayu ta epachamagna nan cha om-
ommat kan chakami hena ya ta papigsauna nan numnumyu.
23 Sapay koma ta mawawacha as nan iib-a nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo
Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo. Mawawacha koma us kan chicha nan layad
kiapú as pammaticha.
24 Sapay koma ta mawawacha nan grasyan Apo Dios as nan am-in ay achi mamam-
maid chi layadcha kan Apo takú ay Jesu Cristo.

* **6:21** Ara. 20:4; 2 Tim. 4:12

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Filipos
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot ay wacha henan ili ay Filipos. Nan ili ay Filipos at wacha henan probinsiya ay Macedonia ay senakop nan chiyuycha Romano. Insurat Pablo nan nauy as nan naifiafiaruchana ad Roma (Ara. 28:16-31, Filp. 1:7,13). Uray mu hiyasa, ongor chi lagsakna ya talekna kiapú as nan pammatina kan Cristo. Maila chasa as nan nauy ay surat.

Nan nauycha i-Filipos nan omona ay nunfialin as omaafurot kan Cristo henan intiru ay Macedonia kiapú as nan nun-ekaskasabaan Pablo kan chicha as nan enmona ay enay-ayana henan hana ay probinsiya (Ara. 16:6-40). Chicha us nan enmon-ona ay nangepaw-et as fiachangcha kan hiya as nan nunliglikiatana ad Tesalonica (4:10-16; 2 Co. 11:9). Enpaw-etcha nan siping kan Epafrodito ay pannakaachorcha (2:30; 4:18). Isunga malaylaychan as solet hi Pablo kan chicha.

As nan kawad-an Epafrodito ad Roma ay kawad-an Pablo, nunsaket hiya, at kiayud matuy (2:25-30). Ngem as nan enmammayana, enpaw-et Pablo kan hiya nan nauy suratna as nan chiyuycha i-Filipos.

Nan kiapúna ay nunsurat hi Pablo at ta munyaman kan chicha as nan siping ay enpaw-etcha (4:10). Nan usa pay at laychuna ay ifilin ay achicha un-unuchun nan achi ustu ay sursuron nan tapina maepangkep as nan kaesarakanancha (3:2). Enpanum-numna kan chicha ay naesarakancha kiapú yangkiay as nan sug-ang Apo Dios kan chicha ya kiapú as nan enmafurotancha kan Jesus (3:3). Isunga maid kotkotok nan mangun-unuchancha as nan Lintig Moises ay kaman as nan panagsugyat. Kuncha at unuchun nan en-enat Cristo Jesus ay nunpakumbaba ay nangtongpar as nan am-in ay laychun Apo Dios ay atuna (2:5-11). Mu atuncha sa, naragsakcha ya natalnay numnumcha (4:7).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha I-Filipos 1:3-11
Nan Kasasaad Pablo Ya Nan Namnamauna 1:12-30
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 2:1-18
Nan Maepangkep Kan Cha Timoteo Kan Epafrodito 2:19-30
Nan Chiyuycha Tukun Pablo 3:1-4:9
Nan Nunyamanan Pablo As Nan Chiyuycha I-Filipos 4:10-20
Nan Anongos Nan Surat 4:21-23

Nan Laplapon Nan Surat

1 Chakami cha Pablo kan Timoteo ay munserserfi kan Cristo Jesus.

Nauy nan suratmi kan chakayu am-in ay tatakon Apo Dios ad Filipos ay nakius-usa kan Cristo Jesus ya as nan chiyuycha mangepangpanguru ya fumadfiachang as nan iglesia.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha I-Filipos
(Rom. 1:8-15; 1 Co. 1:4-9; Efe. 1:15-23; Col. 1:3-14)

3 Kunku kay numnumun chakayu, munyamanak kan Apo Dios ay munserserfiyak.
4 Kunku kay ekarkararakian chakayu am-in, naragsakak

5 kiapú as nan nangfiadfiadnganyu kan ha-un as nan naekaskasabaan nan Ammay
ay Chamag nunlapu as nan enmon-ona ay urkiw ay enmafurotanyu inkiana ad wani.*
6 Siguraduwak ay hi Apo Dios ay nangelapu as nan ammay ay chana at-atun as nan
fiyagyu at iturturuyna inkiana lopasuna as nan urkiw ay munfiangchan Cristo Jesus.
7 Ustu nan ammay ay leknak maepangkep kan chakayu am-in kiapú as nan layadku
kan chakayu. Tay uray as nan naifiafiaruchak ya as nan chak mangepaneknekan as nan
kenatit-iwan nan Ammay ay Chamag, chakayu am-in at naetapi kayu kan ha-un as nan
grasyan Apo Dios.
8 Hi Apo Dios nan mangepaneknek ay mailiwak as solet kan chakayu. Tay nan
layadku kan chakayu at kaman as nan layad Cristo Jesus kan chakayu.
9 Nauy ngarud nan kararagku para kan chakayu: Kaskasin omongor koma nan
layadyu as nan pachongyu ay taku. Assesa us ay omong-ongor komay ammuyu
maepangkep kan Apo Dios ya kafiaelanyu ay mangematon as nan tit-iwa ya ustu.
10 Mu hiyasa, mafialinyu ay piliyun nan kaammayan ta nacharos ya maidtu maepab-
pafiasor kan chakayu as nan urkiw ay munfiangchan Cristo.
11 O, ekararakiak chakayu ta as nan am-in ay panagfiyagyu at nalintig kayu babaen
yangkiay as nan fiachang nan pannakafialin Jesu Cristo. Tay mu hiyasa, chayawun nan
tataku hi Apo Dios ya figfikuncha nan kenangatuna.

Nan Naifiaruchan Pablo Ya Nan Naepachamakian Nan Ammay Ay Chamag

12 Laychok ay maammuwanyu ay iib-a ay nan nunfianakian nan naifiaruchak at
ammay, tay kaskasin naepachamag nan Ammay ay Chamag.
13 Nan enommat challu at nunchinngor as nan am-in ay munkukuwarcha as nan
palasyu ya as nan am-in ay tapina ay tataku hena ay naifiafiaruchak kiapú ta usaak
ay munserserfi kan Cristo.
14 Kiapú as nan naifiafiaruchak, kaskasin talekun nan kaongoran as nan iib-a takú
nan Apo, ya kaskasincha tinmurud ya maid ug-ugyatcha ay mangekasaba as nan kalen
Apo Dios.
15 Tit-iwa ay wachacha nan tapina ay mangekasaba as nan maepangkep kan Cristo
kiapú as aposcha kan ha-un, ya kuncha laychun ay makisumsuma. Ngem fiakun sa as
nan tapina, tay ustu nan pangkepcha.
16 Nan nauycha ustuy pangkepcha at mun-ekasabacha kiapú as layadcha kan ha-
un, tay ammucha ay inchat Apo Dios kan ha-un nan chunu ay mangepaneknek as nan
kenatit-iwan nan Ammay ay Chamag.
17 Kun pay nan nauycha omapos at ekasabacha nan maepangkep kan Cristo ta
epangatucha nan mismu ay achorcha. Achi ustu nan pangkepcha, tay ka-anancha ay
kaskasinak palikiatun as nan kawad-ak as pagfiaruchan.
18 Pay-anyu ud-ay! As nan am-in ay pamuspusan, uray achi tit-iwa winnu tit-iwa nan
pangkepcha at maekasaba koma nan maepangkep kan Cristo. Mu hiyasa, munlagsakak
challu. O, ituruyku ay munlagsak,
19 tay ammok ay mawayawayaanaktu as nan nauy cha om-ommat kan ha-un babaen
as nan kararagyu ya fiachang nan Espiriton Jesu Cristo.

Hi Cristo Koma Nan Maichayaw As Nan Fiyag Takú
(2 Co. 5:6-10)

20 Nan laraychok paat ya namnamaok at achiyaktu poros mafiainan as nan sang-
wanan Apo Dios. Ngem kun at nan laraychok at kanayon ay naturuchak as solet,
kaskasin ad wani ta maichayaw hi Jesu Cristo babaen kan ha-un as nan matatakuwak
winnu matuyak.

---

* **1:5** Ara. 16:12

21 Tay mu para kan ha-un, nan matatakuwak asna's luta at ituruyku ay munserfi kan
Cristo ta maichayaw hiya. Mu matuyak, kaskasin ammay, tay umuyak as nan kawad-
ana.
22 Ngem mu kutukiak ay matataku, ongor pay nan mafiadngak. Tuan, achek ammu
nan piliyok.
23 O, tit-iwa ay nalikiat ay munpili as nan nauycha chuwa. Laraychok ay uray ud-ay
kunak matuy ta wachaak kan Cristo, tay hiyasa nan kaskasin ammay.
24 Ngem kaskasin kasaporan ay ituruyku ay mataku ta mafiadngak chakayu.
25 Maid chuwachuwak as na. Isunga ammok ay matakuwak pay laing ya kutukiak
kan chakayu am-in ta kaskasin kayu napigsa ya naragsak as nan pammatiyu.
26 Laychok ay mataku pay ta as nan kasektu mangfisitaan kan chakayu, kaskasinyu
ichaychayaw hi Cristo Jesus kiapú kan ha-un.
27 Ngem uray mu ngachanay ommat, masapor maiyunud nan panagfiyagyu as nan
Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesu Cristo. O, atunyu sa ta mu makaaliyak hesa
winnu achi, machamagku koma ay achi kayu munchuwachuwa ay mun-us-usa as nan
pammatiyu, ya mun-us-usa kayu us ay mangepaneknek as nan Ammay ay Chamag.
28 Achi kayu umug-ugyat as nan chiyuycha mangkontra kan chakayu. Hiyana nan
mangepaila kan chicha ay maamischantu ay machusa, ya chakayuntu nan mangafiak
ay maesarakan, tay hi Apo Dios nan mangepangafiak kan chakayu.
29 Tay inchat Apo Dios kan chakayu nan grasyana, fiakun yangkiay ta omafurot kayu
kan Cristo, ngem ta mun-iliwas kayu us para kan hiya.†
30 Nan chayu iliwliwas at kaman as nan inliwliwasku ay inil-ilayu as nan kawad-
ak kan chakayu. Inkiana ad wani, hiyasa challu nan chayu chungchungrun ay chak
iliwliwas.

2

Nan Kenapakumbaba Ya Kenangaton Cristo

1 Ammuyu ay pinmigsa nan numnumyu kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo, ya
naliwliwa kayu kiapú as nan layadna kan chakayu. Nakiuus-usa kayu us as nan Espiritu
Santo. Ammuyu us ay munlelennayad ya munsisinnug-ang.
2 Chawatok ngarud kan chakayu ay paragsakunak ay ustu babaen as nan mapapchon-
gan nan numnumyu, mapapchongan nan layadyu, ya mun-us-usaan nan leknayu ya
pangkepyu.
3 Achi kayu poros omekaman as kumpurmi ta epangatuyu winnu epangasyu nan
mismu ay achoryu. Ngem kun kayu at munpakumbaba as nan tunggal usa, ya ifilangyu
nan tapina as kaskasin amud mu chakayu.
4 Nan tunggal usa kan chakayu at fiakun nan omammayana yangkiay nan numnu-
muna, ngem nan omammayan us chi tapina.
5 Masapor munpachong nan panagnumnumnumyu as nan panagnumnumnum Jesu
Cristo.
6 Tay uray sikud ay munpachong cha Jesu Cristo kan Apo Dios,
chaan enpelet Jesus ay kumukutug hiya as nan saadna,
7 ngem kuna at chinukkian nan hana saadna, ya nunfialin as mafiabfiaor.
As nan enmaliyana asna's luta, naiyanak ay taku nan kail-ana.
8 As nan nunfialinana as taku, nunpakumbaba hiya, ya inyab-afudna nan pangkep Apo
Dios kan hiya uray inkiana natuy as nan koros.
9 Isunga enpangaton Apo Dios hiya as nan kangatuwan ay saad, ya inchatna us kan hiya
nan ngachan ay katotorayan as nan am-in ay ngachan.

† **1:29** 1 Ped. 2:21

10 Enat Apo Dios sa ta kan Jesus nan munpalintumangantu nan am-in ay wacha ad
chaya, asna's luta ya uray as nan kawad-an nan nunkatuy ay munchaychayaw
kan hiya.
11 O, nan am-in at ipudnuchantu ay hi Jesu Cristo nan Apo ta machaychayaw hi Dios
Ama.

Nan Omaafurot At Kaman Silaw Asna's Luta

12 Isunga iib-a ay laylaychok, kaman as nan nanongtongparanyu as nan insursurok
as nan kawad-ak kan chakayu, kaskasinyu pay tongparun ad wani ay maichak hesa.
Ituruyyu ay mangepapasnek as nan panagfiyag ay maifiakiay para as nan tataku ay
ensarakan Apo Dios,
13 tay hi Apo Dios nan mawawacha kan chakayu ay mangichat as layadyu ya kafiae-
lanyu ay mangtongpar as nan laychuna.
14 As nan am-in ay atunyu, achi kayu munlillili ya makisumsuma
15 ta maid poros maepafiasor kan chakayu ya nacharos kayu as an-ak Apo Dios. O,
mu atunyu sa, maid fiasoryu as nan maketatakuwanyu as nan tataku asna's luta ay
manangotettet chi ukialicha ya tataku ay nunkarubchok. Kun at nan panagfiyagyu at
maepachong as nan taraw ay manisilaw as nan ngongot.*
16 Atunyu sa as nan chayu mangepakaammuwan kan chicha as nan kalen Apo Dios
ay umichat as fiyag ay maid patingkiana. Mu hiyasa nan atunyu, wachay kiapúna as
mangepangasak kan chakayu as nan kasin omaliyan Cristo, tay maepailantu ay chaan
challu nasayang nan nunforayak.
17 O, chaan nasayang nan nunforayak, tay nan omafurotanyu ya munchay-
chayawanyu kan Apo Dios at maepachong as nan chaton kan hiya. Ngem kun pay ha-
un, uray mu maepapatuyak at maepachongak as nan naetatasa ay fiayas ay maikuyag
as nan chatonyu. Uray mu assesa, naragsak ya makelagragsakak kan chakayu am-in.
18 Kaman us kan chakayu, naragsak kayu, ya makelagsak kayu kan ha-un.

Cha Timoteo Kan Epafrodito
(Ara. 16:1-4; Filp. 4:18)

19 Namnamaok ay achi mafiayag at eparufus Apo Jesus ay ifiaorkuntu hi Timoteo kan
chakayu. Mu hiyasa, makelagsakaktu us kan chakayu as nan munfiangchanantu ay
mangepachamag as nan maepangkep kan chakayu.
20 Hiya yangkiay nan makelekna tit-iwa kan ha-un maepangkep as nan omam-
mayanyu.
21 Tay am-in nan tapina at kun nan omammayancha yangkiay chi chacha an-anapun,
fiakun nan laychun Jesu Cristo.
22 Ngem mu maepangkep kan Timoteo, ammuyu met mismu ay napaneknekan ay
matalek hiya. Kaman as nan atun nan anak as nan ama, assesa us nan enatna ay
nakeserfi kan ha-un as nan Ammay ay Chamag.
23 Namnamaok ngarud ay hiya nan mun-ifiaorku kan chakayu as nan mangam-
muwak ay dagus as nan maepangkep as nan kasok.
24 Munnamnamaak us as nan Apo ay achi mafiayag at makaaliyak hesa kan chakayu.
25 Ninumnumku ay masapor pafiangchok hesa hi Epafrodito ay ifiak as nan pammati.
Pachongku hiya ay munchunchunu kan Cristo ya pachongku ay sorchachon Cristo.
Hiya us nan infiaoryu ay mamadfiachang kan ha-un as nan kasaporak.
26 O, pafiangchok hiya kan chakayu am-in, tay mailiw kan chakayu ya machanakian
as solet as nan nangchamakianyu ay nunsaket hiya.

---

* **2:15** Mat. 5:14-16

27 Tit-iwa ay nunsaket hiya ya kiayud matuy. Ngem sinug-angan Apo Dios hiya.
Fiakun hiya yangkiay nan sinug-angana ngem uray ha-un, tay inlisiyak as nan kaskasin
ongor ay ngunguyusku mu kun natuy hiya.
28 Isunga laraychok ay pafiangchun hiya kan chakayu ta maragsakan kayu as nan
mangil-anyu kasin kan hiya ya ta makakkaanan chi chanagku.
29 Munlagsak kayu ay mang-awat kan hiya as usa ay ifia takú as nan Apo. Ichayawyu
nan tataku ay kaman kan hiya,
30 tay enpostana nan achorna ya kiayudna ekatuy kiapú as nan nunserfiyana kan
Cristo. Enatna na ta fiadnganak as nan kamaidyu.

3

Nan Tit-iwa Ay Kenalintig
(Rom. 2:29; 3:28)

1 Nan usa pay ay iib-a, munlagragsak kayu kiapú as nan nakius-usaanyu as nan Apo.
Achiyak mauma ay mangisurat kasin as nan chiyuycha insuratku kan chakayu, ya
hiyana nan mangsarak kan chakayu.
2 Il-ilaunyu nan tataku ay mangekamkaman as manangotettet ay maepachong as nan
chiyuycha atap ay asu.* Chatosa ay tataku at epapeletcha ay achi maesarakan chi taku
mu achi masugyatan. Kenomsawcha!
3 Chitaku nan naifilang as tit-iwa ay nasugyatan, fiakun chicha. O, chitaku nan
tatakon Apo Dios, tay chaychayawun takú hi Apo Dios babaen as nan Espirituna ya
munlagragsak takú kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus. Achi takú poros
piyarun nan panagsugyat ya tapina ay infilin nan chiyuycha lintig nan tataku.
4 Uray ha-un mismu at wachay panagtalekku as nan hanacha ay infilin nan chiyuycha
lintig nan tataku. Mu ka-anan nan tapina kan chakayu un talekuncha nan hanacha,
kaskasin pay ay talekok nan hanacha mu chicha.
5 Nasugyatanak as nan maekawaru ay urkiwku. Naiyanakak ay kianak Israel ya
nurpuwak as nan tribon Benjamin. Tanikiak ay Hebreo, tay Hebreocha nan kaap-uwak.
Mu maepangkep as nan manongtongparak as nan lintig, usaak ay Fariseo.
6 As nan manglaraychanak ay mangekaman as nan ka-anak un laychun Apo Dios,
ongor nan penarpalikiatku ay enmafurot kan Jesus. Mu maepangkep as kenalintig
babaen as nan manongtongparan as nan Lintig Moises, maid poros maepafiasor kan
ha-un.
7 Ngem am-in chasa ay ka-anak un makaesarakan kan ha-un at ifilangku as maid
kotkotokcha ad wani kiapú kan Cristo.
8 Fiakun yangkiay nan hanacha ay ifilangku as maid kotkotokcha, ngem am-in us ay
nafiaror kan ha-un kiapú as nan am-amud as solet ay hiyasa nan mangam-ammuwak
kan Cristo Jesus ay Apok. Kiapú kan hiya, inwagkiak at am-in chasa as kaman fiasura
ta maam-ammok hi Cristo,
9 ya ta kunak yangkiay makius-usa kan hiya. Isunga ad wani, nan nunfialinak as
nalintig at fiakun babaen as nan nanongtongparak as nan lintig, ngem kun at babaen as
nan enmafurotak kan Cristo. Nan nauy ay kenalintig at nurpu kan Apo Dios ya maifisar
as nan pammati.
10 Nan laychok yangkiay at maammuwak ay ustu hi Cristo. Laychok ay lak-amun nan
natakuwana manipud as nan utúy. Laychok us ay makiliwas kan hiya, ya laychok ay
matuy ay kaman kan hiya ay nangtongpar as nan laychun Apo Dios.
11 Ekamanku chasa ta as nan munnamnamaak at takuwunaktu kan Apo Dios ma-
nipud as nan utúy as nan matuyaktu.

* **3:2** Nan asu at ifilang nan chiyuycha Judio as assi.

Nan Mangekaman As Nan Laychun Apo Dios

12 Achek kanan un naarak at chaná am-in, ya achek us kanan un maid at munkurangak. Ngem epapasnekku ay mangtongpar as nan laychun Jesu Cristo kan ha-un, tay hiyasa nan kiapúna ay piniliyak ta makius-usaak kan hiya.
13 Iib-a, achek met kanan un naarak at chaná. Ngem nan usa ay atok at hiyana: Liw-ak
nan en-enatku ad kasin, ya epapasnekku ay mangtongpar as nan laychuna yangkiay.
14 Isunga epapasnekku nan laychuna ay kamanak cha makeab-abfiak as tennag-
takian ta maarak nan gun-guna, tay hiyachi nan nangayakianan Apo Dios kan ha-un
as nan fiyag ad chaya babaen kan Jesu Cristo.
15 Chitaku am-in ay naonngan as nan pammati at assesa koma nan numnum takú.
Ngem mu wachachay tapina kan chakayu ay tukún chi numnumna, lawlawakiantu Apo
Dios chicha.
16 Uray mu hiyasa, iturturuy takú ay mangun-unud as nan naammuwan takú at ay
laychun Apo Dios.
17 Iib-a, mun-us-usa kayu koma ay manurad kan ha-un. Ilaunyu nan chiyuycha cha
mangun-unud as nan ustu ay panagfiyag ay enpailami ay turachunyu.
18 Namen ongorku ay infiakia kan chakayu ad kasin, ya ad wani lumuruwaak ay kasin
mangifiakia as na: Ongorcha challuy mataku as kafusor Cristo ay mangelalayus as nan
natuyana as nan koros babaen as nan mangotettet ay panagfiyagcha.
19 Nan munfianakianchantu at machusacha ad inferno, tay nan laylaychun nan
achorcha yangkiay nan tongtongparuncha as kaman dioscha. Epangpangascha nan
ekafiaincha koma, ya kuncha yangkiay nunumnumun nan wacha asna's luta.†
20 Ngem chitaku at membro takú henan muntorayan ad chaya. Hid-i nan kurpuwan
nan laraychun takú ay sasad-un ay mangesarakan kan chitaku ay hi Apo Jesu Cristo.
21 Munfialinunantu nan nakapuy ya matuy ay achor takú as kaman as nan machay-
chayaw ay achorna babaen as nan pannakafialin ay mangichat as kafiaelana ay
mangetoray as nan am-in ay wacha.

4

Nan Tapina Ay Tukun Pablo

1 Isunga iib-ak ay laylaychok, maiiliwak as solet kan chakayu. O, chakayu ay
mangepalagragsak kan ha-un, ya kaman gun-gunak as nan nunforforayak at achi kayu
koma munchuwachuwa ay mangafurot as nan Apo.
2 Chakayu Evodias kan Sintike, pangaasiyu ta munkatornosan kayu, tay kaman kayu
hen-aki kiapú as nan nakius-usaanyu kan Jesu Cristo.
3 He-a us ay matalek ay pachongku ay munchunchunu, fiadngam pay chatona ay
fianafiai ta munkatornosancha. Tay chatona ay chuwa at makakudcha ay nakidkidnu
kan ha-un as nan nangekaskasabaanmi as nan Ammay ay Chamag patí hi Clemente ya
nan chiyuycha tapina. Am-incha at naelesta nan ngadngachancha as nan liblon Apo
Dios ay naelestaan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana.*
4 Kanayon ay munlagsak kayu kiapú as nan nakius-usaanyu as nan Apo. Ipidwak ay
mangifiakia, “Munlagragsak kayu!”
5 Epailayu ay naanos kayu as nan am-in ay tataku, tay kiayud omali nan Apo.†
6 Achi kayu lawá cha munchanchanag as kumpurmi, ngem as nan am-in ay
kasasaadyu, kun kayu at chumawat kan Apo Dios as kasaporanyu. Kun kayu kay
munkararag, munyaman kayu us kan hiya.

---

† **3:19** Rom. 16:18 * **4:3** Pal. 20:12-13 † **4:5** Heb. 10:37; San. 5:8-9; Pal. 1:3; 22:7, 12, 20

7 Mu hiyasa nan atunyu, ichat Apo Dios kan chakayu nan natalna ay numnum ay
ong-ongor mu nan mafialin ay maawatan chi taku. Hiyasa nan mangepaammay as nan
leknayu ya numnumyu babaen as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
8 Kun pay nan anongos ay ifiakiak kan chakayu ay iib-a at nunumnumunyu nan
nauycha anam-ammay ya nan nauycha maekari ay maichayaw: uray ngachana ay
tit-iwa, maekari ay marispitu, nalintig, nasantowan, makapalaylayad, ya maekari ay
maichaychayaw.
9 Iturturuyyu ay mangekamkaman as nan chiyuycha enacharyu ya enawatyu kan ha-
un. Atunyu us nan chiyuycha chinngoryu ya inilayu ay enatku. Mu hiyasa, hi Apo Dios
ay mangid-ichat as natalna ay numnum at mawawachantu kan chakayu.

Nan Kiapón Nan Nunlagsakan Pablo

10 Munlagsakak as solet as nan nakius-usaak as nan Apo, tay as nan inmuyan chi
nafiayag ay timpu at kasinyu enpaila nan layadyu ay fumachang kan ha-un. Tit-iwa
ay ninumnumyu ay fumachang kan ha-un, ngem kun maid chansayu.
11 Achek kanan na kiapú ta munkurangak as kasaporak, tay enpaingsak ay mapnek
as nan uray ngachana ay kasasaadku.
12 Napachasak ay nakurkurangan ya nasubsubraan as kasaporan. As nan ay chaud ay
kawad-ak as nan kumpurmi ay uras at nasurok ay mapnek uray mu masufuwak winnu
munchukiaangak, ya uray mu masubraanak winnu makuranganak as kasaporan.
13 As nan am-in ay kasasaadku at mafialin kan ha-un kiapú kan Cristo ay mangepa-
papigsa kan ha-un.
14 Ngem uray mu hiyasa, ammay challu nan enatyu ay finmachang kan ha-un as nan
nunlikiatak.
15 Chakayu ay i-Filipos, ammuyu met ay as nan nangelapuwak ay nangekaskasaba
as nan Ammay ay Chamag henan probinsiya ay Macedonia, chakayu yangkiay nan
namadfiachang kan ha-un. O, maid tapina as iglesia ay nangepaw-et as siping para as
nan kasaporak mu achi chakayu yangkiay.
16 Uray as nan kawad-ak pay laing ad Tesalonica at fiakun yangkiay namingsan ay
enpaw-etanak kan chakayu as kasaporak.
17 Fiakun nan chayu id-ichat nan chak ag-akiay-un kan chakayu, ngem kun at nan
matapiyanan nan gun-gunayu ay ichat Apo Dios.
18 Ifilangyu nan nauy surat as resibo ay naawatku am-in nan enpaw-etyu kan
Epafrodito, at napnekak as solet! Chatud-i ay inchatyu at maepachongcha as nan
omepalaylayad ya munfiangu ay chaton kan Apo Dios.
19 Hi Apo Dios ay munserserfiyak at hiya nan mangichattu as nan am-in ay kasapo-
ranyu ay maiyunud as nan ongoongor ya machaychayaw ay kenafiaknangna kiapú as
nan nakius-usaanyu kan Cristo.
20 Machaychayaw koma in-inkiana hi Apo Dios ay Ama takú. Amen.

Nan Anongos Ay Pakomostan Pablo

21 Pakomostaunyu nan am-in ay tatakon Apo Dios ay nakius-usa kan Cristo Jesus. Nan
iib-a takú hena at chacha kayu pakomostaun.
22 Nan am-in ay tatakon Apo Dios hena ad Roma at chacha kayu pakomostaun
kaskasin nan chiyuycha munchunchunu as nan palasyon Emperador.
23 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu Cristo.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Colosas
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot henan ili ay Colosas ay sag-un nan Efeso henan probinsiya ay Asia. As nan nun-is-isuruwan Pablo ad Efeso as nan chuwa ay tawwun, nunchinngor nan Ammay ay Chamag henan intiru ay probinsiya ay Asia (Ara. 19:1, 8-10). Kiapú ta hiyasa, wachacha nan enmafurot ad Colosas, Hierapolis ya Laodicea ay sasag-un nan siyudad ay Efeso. Fiakun hi Pablo nan nangelapu as nan iglesia ad Colosas, ngem ninunumnumna ya kanayona ay enkarkararakian chicha (1:7; 4:12-13) tay chaana uy finisfisita chicha (1:4; 2:1).

Insurat Pablo nan nauy as nan naifiafiaruchana ad Roma (4:3, 8). As nan hana ay timpu, nachamag Pablo ay wachacha nan achi tit-iwa ay mun-isursuru as nan iglesia hid-i ay mangali un achi maesarakan nan taku mu achina chaychayawun nan angheles (2:18). Nan hanacha achi tit-iwa ay mun-isursuru at kanancha us un masapor ay tongparun nan taku nan naepatawid ay ug-ukialen chi tataku (2:8, 16-23). Hiyasa nan kiapúna ay nunsurat hi Pablo kan chicha.

Enpakaammuna kan chicha as nan suratna ay hi Jesus nan kangatuwan as nan am-in, tay hiya nan nangepafiayangan Apo Dios as nan am-in ay ka-ichin. Wacha kan hiya nan am-in ay kenadios (1:15-17; 2:9), ya hiya yangkiay nan makaesarakan as nan tataku. Isunga tinukun Pablo nan chiyuycha i-Colosas ay achicha un-unuchun nan naepatawid ay ug-ukialen chi tataku, ngem kuncha at mataku ay nalintig ya nasantowan (3:1-25).

Enpaw-et Pablo kan Tikico nan nauy suratna as nan chiyuycha i-Colosas, ya enpatun-udna hi Onesimo ta munfiangad hiya kan Filemon ad Colosas (4:7-9). Hi Onesimo ay anna nan lenmayaw ay fiabfiaarun Filemon. Hiyana nan kiapúna as nangetapiyan Pablo as nan sursuru maepangkep as mafiabfiaor ya amo (Col. 3:11, 22; 4:1), ya maepangkep us as sug-ang ya pammakawan (Col. 3:12-13).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha Omaafurot Ad Colosas 1:3-14
Nan Kasasaad Cristo Ya Nan Chununa 1:15-23
Nan Panagserfen Pablo As Nan Iglesia 1:24-25
Nan Panagfiyag Chi Omaafurot 2:6-23
Nan Sikud Ya Nan Fiarú Ay Fiyag 3:1-4:6
Nan Anongos Nan Surat 4:7-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyasa nan enkeddeng Apo Dios.
Nan kadwak hena ay nunsurat at hi Timoteo ay ifia takú.
2 Nauy nan suratmi kan chakayu ay tatakon Apo Dios ad Colosas ay matalek ay iib-ami
ay nakius-usa kan Cristo.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya natalna ay numnum ay nurpu
kan Apo Dios ay Ama takú.

Nan Luwaron Pablo Para As Nan Omaafurot

3 As nan mangekarkararakianmi kan chakayu, kanayon kami ay munyaman kan Apo
Dios ay Aman Apo takú ay Jesu Cristo,
4 tay nachamagmi nan maepangkep as nan pammatiyu kan Cristo Jesus ya nan
layadyu as nan am-in ay tatakon Apo Dios.

5 Nan nauy pammatiyu ya layadyu at naifisar as nan namnamayu ay hiyasa nan
mang-awatanyuntu as nan ensasakianan Apo Dios ad chaya para kan chakayu. Naam-
muwanyu nan maepangkep as nan nauy ay namnamayu nunlapu as nan nanngoranyu
as nan tit-iwa ay sursuru ay hiyasa nan Ammay ay Chamag.
6 Nan nauy Ammay ay Chamag ay naekasaba kan chakayu at cha maepadpachamag
henan tukutukún ay lukiar asna's luta, ya chacha omong-ongor nan omab-afurot
kan Cristo. As nan chacha tit-iwa omab-afurotan, cha mafiarfialiwan nan panag-
fiyagcha ay kaman as nan enommat kan chakayu nunlapu as nan nanngoranyu as
nan maepangkep as nan grasyan Apo Dios ya as nan nangammuwanyu as nan kenatit-
iwana.
7 Sinuruyu na kan Epafras ay laylaychunmi ay pachongmi ay usa ay matalek ay
munserserfi kan Cristo. Hiya nan pannakaachormi ay omali hesa kan chakayu.
8 Hiya us nan nangepakaammu kan chakami as nan maepangkep as nan layadyu as
nan am-in ay tatakon Apo Dios ay ichat nan Espiritu Santo kan chakayu.
9 Hiyana nan kiapúna ay nunlapu as nan nangchamakianmi as nan maepangkep
kan chakayu, chami iturturuy ay cha mangekarkararag kan chakayu. Chami
chawachawatun kan Apo Dios ay epakaammuna koma kan chakayu nan ustu ay
laychuna ay atunyu babaen as nan am-in ay kenasilib ya pannakaawat ay ichat nan
Espiritu Santo.*
10 Tay mu hiyasa, matataku kayu koma ay maiyunud as nan panagfiyag ay laychun
Apo Dios, ya kanayonyu ay atun nan mangepalaylayad kan hiya. O, mu assesa,
kaman kayuntu fumkias as nan am-in ay karasen chi ammay ay ekamkaman, ya
mataptapiyantu us nan ammuyu maepangkep kan Apo Dios.
11 Ekararagmi us ay nan nakaskaschaaw ay pannakafialin Apo Dios nan mangepapa-
pigsa koma as nan numnumyu ta naragsak kayu challu ay mun-eta-ta-un as likiat ya
mangan-anos as nan chiyuycha mamalikiat kan chakayu.
12 Fiakun yangkiay sa, ngem munyaman kayu us koma kan Apo Dios ay Ama takú, tay
infilangna chitaku as maekari ay makifingaytu as nan am-in ay ensasakianana para as
nan tatakuna ay naetatapi henan muntorayana ay maid poros ngongotna.
13 Tay nan enat Apo Dios at ensarakana chitaku manipud as nan pannakafialin
Satanas ay cha mangetortoray as nan chiyuycha kaman ngongot chi numnumcha, ya
entapina chitaku henan muntorayan nan laylaychuna ay Anakna.
14 Babaen as nan nangesarakan nan Anakna kan chitaku, nawayawayaan takú as nan
panangchusan Apo Dios. Nan laychuna ay kanan at napakawan takú as nan fiasfiasor
takú.

Nan Kasasaad Cristo Ya Nan Enatna

15 Hi Cristo at hiya nan ustuustu ay kail-an nan kenadios nan achi poros maila ay Dios.
Hiya us nan katotorayan as nan am-in ay nafiayang.
16 Tay babaen kan hiya, finayang Apo Dios nan am-in ay wacha ad chaya ya asna's luta
ay maila ya achi maila patí nan chiyuycha anennet ay ar-ari, anap-apu, totoray ya nan
chiyuycha wachay kalibfengana. O, nan am-in ay wacha at nafiayangcha babaen kan
Cristo ya para kan Cristo.†
17 Hi Cristo at nawawacha sakbay mafiayang nan am-in, ya hiya nan mangiyoornos
ya mangepaturturuy as nan am-in.
18 Hiya nan maepachong as nan uru ay mangepanguru as nan iglesia ay naifilang as
achorna. Hiya us nan nurpuwan nan maid patingkiana ay fiyag nan am-in ay omafurot
kan hiya, tay hiya nan enmona ay nataku in-inkiana as nan nunkatuy ta hiya nan
katotorayan as nan am-in.‡

---

* **1:9** Efe. 1:8, 15-17 † **1:16** Efe. 1:21; Rom. 8:38; Efe. 2:2; 6:12; Heb. 1:5-14; 1 Ped. 3:22 ‡ **1:18** Efe. 1:22; 5:23-24

19 Tay nan enkeddeng Apo Dios at mawawacha challu nan am-in ay kenadiosna as
nan Anakna.
20 O, babaen as nan Anakna, enkeddeng us Apo Dios ay nan am-in ay wacha ad chaya
ya asna's luta at maepakappiacha kan hiya. Enatna na babaen as nan enmayas ay
charan nan Anakna ay hi Cristo as nan natuyana as nan koros.§
21 Uray chakayu ad kasin at naisiyan kayu kan Apo Dios, ya naifilang kayu as
kafusorna kiapú as nan manangotettet ay ninumnumnumyu ya en-enatyu.*
22 Ngem ad wani, babaen as nan natuyan Cristo as nan koros, enpakappian Apo
Dios chakayu kan hiya mismu ta nasantowan, nacharos ya maid maepabpafiasor kan
chakayu as nan maepasakianganyuntu as nan sangwanana.†
23 Ngem masapor challu munturturuy kayu ay kukumnug as nan pammatiyu
kan Cristo ay achi kayu munchuwachuwa. Achiyu eparufus chi uray ngachana ay
mangepasiyan kan chakayu as nan namnamayu ay enawatyu as nan nanngoranyu as
nan Ammay ay Chamag. O, nan nauy Ammay ay Chamag at naekaskasaba as nan am-
in ay tataku asna's luta, ya hiyana nan kiapúna ay ha-un ay Pablo at nunfialinak as
munserserfi kan Cristo.

Nan Nunserserfiyan Pablo As Nan Am-in Ay Omaafurot

24 Ad wani, munlagragsakak kiapú as nan chiyuycha chak iliwliwas ay para as nan
omammayanyu. O, naragsakak ay mangiliwas as nan am-in ay ekeddeng Cristo ay
masapor iliwasku as nan munserserfiyak kan hiya para as nan omammayan nan iglesia
ay naifilang as achorna.‡
25 Maiyunud as nan nangchutokanak kan Apo Dios, nunfialinak as munserserfi para
as nan iglesia, ya tongparok nan libfengku ay mangepakaammu ay ustu as nan Ammay
ay Chamag kan chakayu ay Gentil.
26 Nan nauy ay kali ay epakaammok at chaan enpakpakaammon Apo Dios as nan am-
in ay kaap-uwan ad pus-uy, ngem ad wani enpakaammuna kan chitaku ay tatakuna.
27 O, enkeddeng Apo Dios ay epakaammuna as nan tatakuna nan sikud ay chaana
enpakpakaammu ay nan kenaongor nan nakaskaschaaw ay bendisyon Cristo at para as
nan am-in ay tataku, kaskasin kan chakayu ay Gentil. Nan nauy chaan enpakpakaam-
mon Apo Dios at hiyana: Wacha at hi Cristo kan chakayu ay Gentil. Babaen kan hiya,
wacha at nan namnamayu ay mawad-an as fiyag ay maid patingkiana as nan kawad-an
Apo Dios ad chaya.
28 Isunga hi Cristo nan ekaskasabami as nan am-in ay tataku. Fiag-anmi ya
isuruwanmi nan tunggal usa babaen as nan am-in ay kenasilibmi ta mafialin ay
epasakiangmintu kan Apo Dios nan am-in ay maonngan chi pammaticha kan Cristo.
29 O, hiyana nan kiapúna ay chaak munforforay as nan chunok. Uray mu hiyasa,
fiakun babaen as nan mismu ay pigsak nan mangekamanak as na ngem babaen as nan
am-in ay pannakafialin Cristo ay nangepapigsa kan ha-un.

2

1 Laychok ay maammuwanyu nan ongor ay forayku para kan chakayu ay i-Colosas ya
i-Laodicea, ya para as nan am-in ay chaan nangil-ila kan ha-un.
2 O, chak at-atun na ta pumigsa koma nan numnumyu ya mun-us-usa kayu babaen
as nan munlelennayachanyu. Hiyasa us ta maawatanyu koma ay ustu ay maid poros
chuwachuwayu as nan mangammuwanyu as nan maepangkep as nan planon Apo Dios
ay chaana enpakpakaammu. Nan nauy at maepangkep kan Cristo mismu
3 ay hiya yangkiay nan mangammuwan takú as nan am-in ay naitutupug ay kenasilib
ya numnum Apo Dios.

---

§ **1:20** Efe. 1:10; 2:13-16 * **1:21** Rom. 5:10; Efe. 2:13-16; 4:18 † **1:22** Efe. 1:4; 5:27 ‡ **1:24** Ara. 9:16; 2 Co. 1:6; Pal. 12:17

4 Ifiakiak na ta maid koma mangallilaw kan chakayu babaen as nan chiyuycha achi
tit-iwa ay makaawis ay sososekcha.*
5 Tay uray mu maichak hesa kan chakayu, nunumnumok challu chakayu.
Maragsakanak as nan mun-uus-usaanyu ya kukumnukian nan pammatiyu kan Cristo.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

6 Kiapú ta enawatyu nan sursuru ay hi Cristo Jesus at hiya nan Apo, unuchunyu
ngarud nan panagfiyag ay maifiakiay as nan taku ay nakius-usa kan hiya.
7 Nan pammatiyu kan Jesus at maepachong koma as nan kaiw ay inmuinmuy ad chur-
um chi lamotna, winnu maepachong as nan naammaan ay afong ay kunug chi tukudna.
Kaman as nan naisursuruwananyu maepangkep kan hiya, kaskasin pay koma pumigsa
nan pammatiyu, ya kanayon kayu ay munyaman kan Apo Dios.
8 Il-ilaunyu ta maid koma mamabfiaor kan chakayu babaen as nan chiyuycha maid
kotkotokcha ya makaallilaw ay sursuru. Tay nan assisid-i ay sursuru at enpatawid
chi tataku ya nurpucha as nan chiyuycha tukutukún ay penapakianu ay ukiali ay
muntortoray asna's luta.† Achi maiyunud chasa as nan sursuron Cristo.
9 Tay nan kenatit-iwana at nunfialin hi Cristo as taku, ngem wacha kan hiya nan am-in
ay kenadios Apo Dios.‡
10 Kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo ay hiya nan mangetoray as nan am-in ay
wachay torayna ya kalibfengana, wacha kan chakayu nan am-in ay kasaporanyu as nan
fiarú ay fiyagyu.
11 O, kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya, kaman kayu nasugyatan. Nan nasugy-
atananyu at fiakun kaman as nan panangsugyat chi taku as nan achor, ngem kun at
naespirituwan ay hiyasa nan mangaanan Cristo as nan managfiasor ay panagfiyagyu.
12 Tay as nan nafunyakiananyu, kaman kayu naetapi kan Cristo as nan nailubkana.
Assesa us ay naetapi kayu as nan natakuwana manipud as nan utúy babaen as nan
pammatiyu as nan pannakafialin Apo Dios ay nangtaku kan Cristo manipud as nan utúy.
13 Ad kasin at naifilang kayu as natuy as nan mangiilan Apo Dios kiapú as nan ongor ay
fiasoryu ya kiapú ta Gentil kayu ay chaan nangunud as nan Lintig Moises kaman as nan
panagsugyat. Ngem ad wani, entapen Apo Dios chakayu kan Cristo as nan natakuwana
manipud as nan utúy babaen as nan nakius-usaanyu kan hiya. Penakawana chitaku as
nan am-in ay fiasfiasor takú.
14 Nan enat Apo Dios at kamana pinunasan nan lestaan nan chiyuycha utang takú kan
hiya ay chicha nan nangepaneknek ay finmasor takú kiapú as nan chaan takú nanong-
tongparan as nan lintigna. O, nan enatna at kamana entapi chaná ay nangelansa kan
Cristo as nan koros.
15 Babaen us as nan natuyan Cristo as nan koros, kenaan Apo Dios nan pannakafialin
nan chiyuycha manangotettet ay achi maila ay anap-apu ya wachay kalibfengancha ay
muntoray, ya enpailana ay naamischa as nan sangwanan nan am-in ay wacha.
16 Isunga kunyu iyangkiayan nan chiyuycha mangmangsot kan chakayu mu achiyu
un-unuchun nan chiyuycha lintigcha maepangkep as makan, maikop winnu ongor ay
ngilincha ay kaman as nan fiastan nan pomat-oran nan furan winnu nan Urkiw ay Mun-
iblayan.
17 Tay am-in chaná ay naisursuru ad pus-uy at kamancha yangkiay aiw ay inchat Apo
Dios as nan tatakuna ay mangepaila as nan atunantu ay mangesarakan kan chicha. Nan
tit-iwa ay nakin aiw at hi Cristo mismu.
18 Achiyu poros eparufus ay wachay mamelet kan chakayu ay munpakumbaba kayu
ya munchaychayaw kayu as nan angheles ta maesarakan kayu. Nan assesesa ay

---

* **2:4** Rom. 16:17-18; Efe. 5:6-8; Col. 2:8 † **2:8** Winnu “ya nurpu as nan aanennet ay muntortoray asna's luta.”
‡ **2:9** 2 Co. 5:19; Efe. 1:23; 4:13

tataku at epangpangascha nan inilacha ay kaman iitaw, ya napangascha us uray maid kiapkiapúna, tay nan wacha asna's luta yangkiay nan chacha numnumnumun.
19 Chaancha inturuy ay omafurot as nan tit-iwa ay sursuron Cristo ay hiya nan pannakauru takú, ya chitaku nan pannakaachorna. Kaman as nan am-in ay parten nan achor ay ustuustuy enatcha ay naesoop, assesa us ay mun-us-usaun ya papigsaun Cristo nan tatakuna ta masikun nan achor ay maiyunud as nan planon Apo Dios.
20 Chakayu ay omaafurot, kiapú ta naetapi kayu as nan natuyan Cristo, naway-awayaan kayu as nan chiyuycha anennet ay cha muntortoray asna's luta. Anuyyu pay laing cha at-atun nan achi tit-iwa ay sursuru? Anuyyu cha un-unuchun nan filfilin ay kaman as nan nauycha:§
21 "Achiyu un-unnan chaná! Achiyu tamtamtaman chaná! Achiyu kapkaprosun chaná"?
22 Nan nauycha am-in maepangkep as nan makan ya maikop at enammaan Apo Dios as osarun chi tataku ta mam-incha. Tay nan nauycha ay filfilin at naifisarcha as nan numnum chi taku.
23 Kaman met kayman wachay kenasilib nan filfilincha as nan mangepeletancha ay munchaychayaw as nan angheles, munpakumbabaancha ay mangtongpar as nan ukialicha, ya as nan mamalikiatancha as achorcha. Ngem nan kenatit-iwana at maid kafiaelan chatosa ay mangetpor as nan mun-ongosán nan achorcha.

3

Nan Sikud Ya Nan Fiarú Ay Panagfiyagyu

1 Kiapú ta naetapi kayu ay nataku as nan natakuwan Cristo manipud as nan utúy, kanayon kayu koma ay mataku ay mangepalaylayad kan Apo Dios ad chaya ay kawad-an Cristo ay nangatokor as nan tronona as apét kannawan Apo Dios.
2 O, kanayon koma ay nunumnumunyu nan maepangkep as nan chiyuycha wacha ad chaya, fiakun nan wacha asna's luta.
3 Tay chakayu at naifilang kayu as natuy mu maepangkep as nan sikud ay panag-fiyagyu. Ad wani, nan fiarú ay fiyagyu kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo ay nakius-usa kan Apo Dios ad chaya at achi pay mailan chi tataku.
4 As nan kasintu munpail-an Cristo ay hiya nan murpuwan nan hana fiarú ay fiyagyu, maetapi kayu kan hiya ay munpaila, ya makelak-am kayu us as nan kaichayawana.
5 Isunga ikinakyu ay mataku as nan sikud ay panagfiyagyu. Achiyunyu nan uray ngachana ay mangepapasan as assi ay lachok, assi ay numnum, ya kaiisiw ay mun-ongosán. Assesa us ay achiyunyu nan manglaylaychanan ay mangekaman as manan-gotettet ya kenaakum. Tay nan kenaakum at usa ay karasen chi panagchaychayaw as didiosen.*
6 Kiapú as nan hanacha, chusaun Apo Dios nan tataku ay achi mangtongpar kan hiya.†
7 Uray chakayu ad kasin at assesa nan panagfiyagyu.
8 Ngem ad wani, ikinakyu chaná am-in: fungat, ingor ya mangotettet ay pangkep. Achi kayu at omekak-ali ya munkarkali as assi ay kali.‡
9 Achi kayu at munkikinnutum, tay kenaanyu met nan sikud ay katatakuyu ya panagfiyagyu,
10 ya enawatyu nan fiarú ay katatakuyu ay inchat Apo Dios ay cha mangepafiarú kan chakayu ta komaman kayu kan hiya ya maam-ammuyu ay ustu hiya.§
11 Kiapú as nan nauy ay enat Apo Dios, maid paspasikuna as Gentil winnu Judio, nasugyatan winnu chaan, nan chaan nakaachar, nan songel ay taku, nan mafiabfiaor

§ **2:20** Gal. 4:3, 9; Col. 2:8 * **3:5** Mar. 7:21-23; 1 Co. 6:9-10; Gal. 5:19-21; Efe. 5:3-5 † **3:6** Efe. 5:6 ‡ **3:8** Efe. 4:22-32 § **3:10** Rom. 12:1-2; Efe. 2:15; 4:24

winnu fiakun, ngem hi Cristo nan mangetortoray as nan am-in, ya hiya nan wacha as nan am-in ay omafurot kan hiya.*
12 Isunga kiapú ta pinilen Apo Dios chakayu as tatakuna ay laylaychuna ya penakawana, masapor ngarud mannakelekna ya manangfiachang kayu as nan pachongyu ay taku. Masapor us napakumbaba, naanos ya manang-eta-un kayu.
13 Mun-eennanos kayu, ya munpepennakawan kayu mu wachay munlinnili kan chakayu. Pomakawan kayu ay kaman as nan enat Apo Jesus ay namakawan kan chakayu.
14 Nan kaamuchan ay atunyu at munlelennayad kayu. Tay mu hiyasa nan tit-iwa ay atunyu, munkatornosan kayu ay maid munkurangan nan nun-us-usaan chi numnumyu.
15 Nan panagtotornos ay inchat Cristo kan chakayu nan kanayon koma ay mangetortóng as numnumyu, tay hiyasa nan kiapúna ay enayakian chakayu kan Apo Dios as nan us-usa ay achor Cristo. Munyaman kayu ngarud kan Apo Dios.
16 Kanayonyu ay numnumun nan chiyuycha insursuron Cristo. Munsisinnuru ya muntitinnukun kayu koma babaen as nan am-in ay kenasilib ay inchat Apo Dios kan chakayu. Ekantayu kan Apo Dios nan chiyuycha salmo, nan kalen Apo Dios ay maekankanta, ya tapina pay ay kankantan chi omaafurot ay wachay panagyamanyu kan hiya.†
17 As nan kumpurmi ay atunyu winnu ifiakiayu, atunyu nan am-in as usa ay pannakaachor Apo Jesus, ya munyaman kayu kan Apo Dios ay Ama takú babaen kan Apo Jesus.

Nan Atun Nan Naetatapi As Nan Fiarú Ay Fiyag
(Efe. 5:22-33; 1 Ped. 3:1-7)

18 Chakayu ay fianafiai ay naasaw-an, waschi un munpaetoray as nan asawana, tay hiyasa nan ustu ay atun nan omafurot kan Apo Jesus.
19 Chakayu ay lanaraki ay naasaw-an, waschi un masapor laylaychuna nan asawana, ya achi songel kan hiya.
20 Chakayu ay an-ak, manangtongpar kayu as nan chanakchakoryu as nan am-in, tay hiyasa nan mangepalaylayad kan Apo Dios.
21 Chakayu ay chanakchakor, achiyu ifungtan as solet nan an-akyu, tay mu atunyu, machismayachantu.
22 Chakayu ay mafiabfiaor, manangtongpar kayu as nan chiyuycha amoyu asna's luta as nan am-in. Fiakun yangkiay as nan mangiil-an nan chiyuycha amoyu nan manongtongparanyu kan chicha ta aprobarancha chakayu, ngem manangtongpar kayu ay maid etabtafunyu as mangisiw ay pangkep kiapú as nan chayu mangichayawan kan Apo Jesus.‡
23 Uray ngachana nan chunuyu, epapatiyu nan kafiaelanyu ay munchunu ay kaman hi Cristo nan chayu munserfiyan, fiakun taku.
24 Numnumunyu ay ichattu Apo Jesus kan chakayu nan gun-guna ay enkarina as nan tatakuna, tay hi Cristo nan tit-iwa ay Apo ay chayu munserserfiyan.
25 Ngem nan ngachana ay mangekaman as achi nalintig, awatunantu nan chusa ay nunfianakian nan enkamana, tay mapapchong nan atun Apo Dios ay mun-okóm.§

4

1 Chakayu ay amo, nalintig ya ustu nan atunyu as nan fiabfiaarunyu. Numnumunyu ay uray chakayu at wacha us nan Apoyu ad chaya.

Nan Tukun Pablo As Nan Am-in Ay Omaafurot

* **3:11** 1 Co. 12:13-14; Gal. 3:28; 5:6 † **3:16** 1 Co. 14:26; Efe. 5:19 ‡ **3:22** Tit. 2:9-10 § **3:25** Rom. 2:11; Efe. 6:9; 1 Ped. 1:17

2 Epapasnekyu ay mangiturturuy ay munkararag. As nan munkararakianyu, etatal-
engaanyu, ya munyaman kayu kan Apo Dios.
3 Ekarkararakianyu us chakami ta ichat Apo Dios nan chansami ay mangekaskasaba
as nan chaan naepakpakaammu ad pus-uy maepangkep kan Cristo. O, nan nauy
nangekaskasabaak as nan Ammay ay Chamag nan kiapón nan naifiafiaruchak ad wani.
4 Ekarkararakianak ta fiadnganak kan Apo Dios ay mangelawlawag ay ustu as nan
maepangkep kan Cristo, tay hiyasa challu nan masapor ay atok.
5 Masilib kayu ngarud as nan am-in ay atunyu as nan chiyuycha achi omaafurot, ya
osarunyu nan tunggal chansayu ay mangifiakia as nan maepangkep kan Cristo.
6 As nan munkaliyanyu as nan chiyuycha achi omaafurot, kanayonyu koma ay epaila
nan rispituyu kan chicha ya ifiakiayu nan omepalaylayad ta ammuwunyu nan atunyu
ay manfor ay ustu as nan am-in ay munsarudsud kan chakayu.

Nan Anongos Nan Surat

7 Ad wani, nan am-in ay cha om-ommat kan ha-un at hi Tikico nan ifiaorku ay
mangepakaammuntu kan chakayu. Hiya nan laylaychunmi ya matalek ay ifiami ay
pachongmi ay cha munserserfi kan Apo Jesus.*
8 Hiyana nan kiapúna ay ifiaorku hiya kan chakayu ta maammuwanyu nan cha om-
ommat kan chakami am-in hena ya ta papigsauna nan numnumyu.
9 Nan mangadwa kan hiya at hi Onesimo ay kailiyanyu. Hi Onesimo at matalek ya
laylaychunmi ay ifiami. Chicha nan uy mangepakaammu kan chakayu as nan am-in ay
cha om-ommat hena.
10 Cha chakayu pakomostaun kan Aristarco ay kadwak ay fiarud hena, ya kaman us
kan Marcos ay kasinsin Bernabe. (Enpakaammok met at kan chakayu nan maepangkep
kan Marcos. Mu umuy hesa, ammay koma nan atunyu ay mangmangili kan hiya.)
11 Cha chakayu pakomostaun us kan Jesus ay makali un Justo. Cha Aristarco, Marcos
ya Jesus yangkiay nan Judio ay omaafurot ay pachongku ay munchunchunu as nan
maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Ongor paat chi naifiachang nan nauycha
turu kan ha-un.
12 Hi Epafras ay usa pay ay kailiyanyu ay cha munserserfi kan Cristo Jesus at chana
us pakomostaun chakayu. Kanayona ay epapasnek ay mangekararag kan chakayu ta
maonngan kayu koma as nan pammatiyu, ya achi kayu munchuwachuwa ay mangtong-
par as nan am-in ay enkeddeng Apo Dios.
13 Paneknekak ay makakud hiya ay munchunu para kan chakayu ya para as nan
chiyuycha omaafurot us ad Laodicea ya ad Hierapolis.
14 Hi Lucas ay laylaychun takú ay choktor ya hi Demas at cha chakayu pakomostaun.
15 Id-anyu nan pakomostak as nan iib-a hesa ad Laodicea ya kaman us kan Nimfas ya
as nan chiyuycha omaafurot ay maam-among as afongna.
16 As nan marpasanyu ay mamasa as nan nauy ay suratku, epafiasayu ay epafiasa as
nan iglesia ad Laodicea. Angkiay araunyu nan suratku kan chicha ta maifiasa us kan
chakayu hesa ad Colosas.
17 Nan usa pay at ifiakiayu kan Arkipo ay masapor lopasuna nan chunu ay naetalek
kan hiya kiapú as nan munserserfiyana kan Apo Jesus.
18 Ha-un hi Pablo ay mismu ay cha mangisurat as nan nauy anongos ay pakomosta
kan chakayu. Achiyu pay liwliw-an ay mangekarkararag kan ha-un as nan nauy
naifiafiaruchak.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya.

---

* **4:7** Ara. 20:4; Efe. 6:21-22; 2 Tim. 4:12

Nan Omona Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot kan Jesus ay wacha ad Tesalonica ay kapital nan probinsiya ay Macedonia. As nan inumchanan cha Pablo kan Silas hena ay nurpu ad Filipos, inmuy hi Pablo as nan senagogan chi Judio ya nun-isuru ay mangepakaammu as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo (Ara. 17:1-3).

As nan hana ay timpu, wachacha nan Judio ay nunlarayad ay omafurot, ngem wachacha us nan achi munlayad. As nan nangil-an nan chiyuycha achi munlayad ay ongorcha nan fiakun Judio ay nangelapu ay omafurot kan Cristo kiapú as nan insuron Pablo, enmaposcha. Isunga enamongcha nan ongor ay kakadwacha, at nunkukurucha henan intiru ay siyudad ta pak-akuncha hi Pablo.

Kiapú as nan hana ay kuru, nunkakak-ak cha Pablo, at inmuycha henan ili ay Berea. Ngem uray mu hiyasa, enapor nan chiyuycha Judio ay achi omaafurot chicha. Isunga infiaten Pablo cha Silas kan Timoteo ta fumachangcha ay mangepapigsa as nan pammaten nan chiyuycha omaafurot. Kun pay hi Pablo, inturuyna ay inmuy ad Atenas henan probinsiya ay Acaya (Ara. 17:13-35). Angkiay nan chiyuycha nangiturud kan Pablo at nunfiangadcha ay uy mangifiakia kan cha Silas kan Timoteo ay kamuwuncha ay manib-at kan Pablo ad Atenas.

Ngem as nan kawad-ancha ad Atenas, nachamagcha ay nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica at chacha malikiatan. Isunga finaor Pablo cha Timoteo ay munfiangad ad Tesalonica ta uycha liwliwaun chicha (3:1-5). Kun pay hi Pablo at inturturuyna ay inmuy ad Corinto (Ara. 18:1).

As nan kawad-ana hid-i, inumchan cha Silas kan Timoteo ay nurpu ad Macedonia (Ara. 18:5), ya enpakaammon Timoteo kan hiya nan maepangkep as nan ammay ay pammaten nan chiyuycha i-Tesalonica (3:6). Enpakaammuna us kan hiya nan sarudsud nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica maepangkep as nan natuy ay iib-acha ay omaafurot. Nurmu sa ay sarudsud kiapú as nan naepachamag kan chicha ay achi siguradu kanu ay takuwuntu Apo Dios nan iib-acha ay omaafurot ay nunkatuy as nan munfiangchan Jesus.

Isunga nunsurat hi Pablo kan chicha ta songfiatana nan hana ay sarudsud (4:13-17). Nunyaman us kan chicha kiapú as nan talek ya layadcha (2:3; 3:6), ya penapigsana nan numnum ya pammaticha (2:12-14; 4:18).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1
Nan Nunyamanan Pablo As Nan Chiyuycha Omaafurot 1:2-10
Nan Nunserserfiyan Pablo Ad Tesalonica 2:1-12
Nan Likiat Nan Chiyuycha Omaafurot Ad Tesalonica 2:13-16
Nan Nailiwan Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica 2:17-20
Nan Nangifiaoran Pablo Kan Timoteo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica 3:1-13
Nan Panagfiyag Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios 4:1-12
Nan Sursuru Maepangkep As Nan Omaafurot Ay Natuy 4:13-18
Nan Munsakianaan As Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus 5:1-11
Nan Chiyuycha Anongos Ay Tukun Pablo 5:12-28

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nurpuwan nan nauy surat. Nan kakadwak ay nunsurat at cha Silas
kan Timoteo. Nauy nan suratmi as nan iglesia ad Tesalonica ay naifilang as tatakon Dios
Ama ya hi Apo Jesu Cristo.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum.

Nan Nunyamanan Pablo Kiapú As Nan Ukialen Chi I-Tesalonica

2 Kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu am-in, ya achimi
liwliw-an ay chumawat as para kan chakayu as nan munkarkararakianmi
3 kan Apo Dios ay Ama takú, tay manunumnummi nan chayu at-atun kiapú as nan
pammatiyu kan hiya. Manunumnummi us nan kakudyu ay munserfi kiapú as nan
layadyu ya kenapasnekyu kiapú as nan namnamayu kan Apo takú ay Jesu Cristo.*
4 Iib-a ay laylaychun Apo Dios, ammumi ay pinilen Apo Dios chakayu.
5 Naammuwanmi sa, tay as nan nangekaskasabaanmi as nan Ammay ay Chamag kan
chakayu, fiakun yangkiay babaen as nan kalimi, ngem babaen us as nan pannakafialin
ay nurpu as nan Espiritu Santo, ya achi kami poros munchuwachuwa as nan kenatit-
iwan nan kenalimi. Ammuyu us nan panagfiyagmi as nan nakepapagyananmi kan
chakayu, tay nan pangkepmi at nan omammayan chi fiyagyu.
6 Nan usa pay ay nangammuwanmi ay pinilen Apo Dios chakayu at kiapú ta tinur-
turadyu chakami ya hi Apo Jesus. Tay uray kun ongor chi inliwasyu as nan nang-
awatanyu as nan Ammay ay Chamag at ongor challu nan lagsakyu ay inchat nan
Espiritu Santo.
7 Isunga nunfialin kayu as munturachan nan am-in ay omaafurot henan probinsiya
ay Macedonia ya Acaya.†
8 Tay chakayu nan nunlapuwan nan naepachamakian nan kalen Apo Dios
maepangkep kan Apo Jesus ad Macedonia ya ad Acaya. Fiakun yangkiay chi, ngem
uray nan pammatiyu kan Apo Dios at naammuwan henan am-in ay lukiar. Isunga
maid at masapor kananmi as maepangkep kan chakayu.
9 Tay chicha mismu nan cha mangepadpachamag as nan enkamanyu ay nangmangili
kan chakami ya nan enkamanyu ay nankug as nan chiyuycha didiosen ta munserfi kayu
as nan matataku ya tit-iwa ay Apo Dios.
10 Ifiakiacha us nan maman-uchanyu as nan omaliyan kasin nan Anakna ay murpu
ad chaya ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy. Nan hana ay Anakna nan
mangesarakan kan chitaku as nan omalintu ay ichusan Apo Dios.

2

Nan Nunserserfiyan Cha Pablo Ad Tesalonica

1 Iib-a, chakayu ay mismu at ammuyu ay wacha nan kotok nan nangfisitaanmi kan
chakayu.
2 Tay ammuyu ay uray kun chakami penarpalikiat ya infiafiain ad Filipos as nan
chaanmi pay enmaliyan kan chakayu hesa ad Tesalonica, inchat challu Apo Dios kan
chakamiy turud ay mangekasaba kan chakayu as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan
hiya. Tit-iwa ay enommat sa uray kun ongor chi komokontra kan chakami hesa.*
3 Tay nan mangaw-awisanmi kan chakayu at achi maifisar as nan kinukutum winnu
as nan kenaruket ay pangkep winnu as nan mangisiksikapan as tataku.
4 Ngem kunmi yangkiay cha atun nan laychun Apo Dios, tay penaneknekana ay
matalek kami ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag. Isunga achi kami cha
mun-ekaskasaba ta palaylaychunmi nan tataku, ngem kun at ta palaylaychunmi hi Apo
Dios ay nangammu as nan wacha as numnummi.

---

* **1:3** 1 Co. 13:13; Gal. 5:5-6; Col. 1:4-5; 1 Tes. 5:8 † **1:7** Nan tukún ay ngachan nan probinsiya ay Acaya at Grecia.
* **2:2** Ara. 16:16-24

5 Ammuyu met us ay as nan kawad-anmi kan chakayu, chaan kami nun-osar as
makaawis ay kali ay manikap kan chakayu, winnu chaan kami nun-osar as kali ay
manglingubmi as nan kenaakummi. Hi Apo Dios nan mangepaneknek as na.
6 Nan usa pay at chaanmi enanap chi maichayawanmi ay nurpu kan chakayu winnu
as nan tapina ay tataku.
7 O, chaanmi enanap sa, uray mu wachay kalintikianmi koma ay manapor as rispitu
kan chakayu, tay apostoles chakami kan Cristo. Ngem kun kami at naanos kan chakayu
ay kaman as nan kenaanos nan ena ay mangaywan as nan an-akna.
8 Kiapú as nan ongor ay layadmi kan chakayu, fiakun yangkiay nan Ammay ay
Chamag ay murpu kan Apo Dios nan isurumi kan chakayu, ngem nakasakiana kami
us ay matuy para kan chakayu, tay napateg kayu as solet kan chakami.
9 Iib-a, ammok ay manunumnumyu nan foraymi ya likiatmi ay nunchunchunu as
inurkiw ya lenafi ta wachay iyarami as kasaporanmi. Tit-iwa sa, tay achimi laychun
ay palikiatun chi uray usa kan chakayu as nan nun-ekaskasabaanmi kan chakayu as
nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios.
10 Chakayu ya hi Apo Dios nan mangepaneknek as nan ukialimi kan chakayu ay
omaafurot hesa. Nasantowan ya nalintig kami met ya maid us en-enatmi as maepafia-
soranmi.
11 Ammuyu met us ay nan en-enatmi kan chakayu am-in at kaman as nan atun nan
ama ay manukun as nan pototna.
12 Tinugtukunmi chakayu, liniwliwami chakayu ya finilfilinmi chakayu ay mataku
kayu koma ay maiyunud as nan laychun Apo Dios ay nangayag kan chakayu ay maetapi
henan muntorayana ya kaichayawana.

Nan Napalikiatanan Nan Omaafurot Ad Tesalonica

13 Kanayon kami us ay munyaman kan Apo Dios, tay as nan nanngoranyu as nan
kalina ay enkasabami at achiyu ifilang chi as ap-apat chi tataku, ngem kunyu at infilang
as tit-iwa ay kalen Apo Dios. Nan kalen Apo Dios at wachay pannakafialina ay cha
mamarfialiw as nan fiyagyu ay omaafurot.
14 Iib-a, maila ay enmafurot kayu tit-iwa, tay nan enommat kan chakayu at kaman as
nan enommat as nan chiyuycha iglesian Apo Dios ad Judea ay chicha nan omaafurot
kan Cristo Jesus. Penarpalikiat chakayu as nan kakailiyanyu ay kaman kan chicha ay
penarpalikiat nan kakailiyancha ay Judio.
15 Chicha ay Judio nan nangepapatuy kan Apo Jesus ya nan chiyuycha pomapadtu,
ya chicha us nan namalikiat kan chakami. Kontrauncha us nan laychun Apo Dios, ya
munfialincha as kafusor chi am-in ay tataku.
16 Tit-iwa sa, tay penachascha ay mangepawa kan chakami ay mun-ekasaba as nan
chiyuycha Gentil ta maesarakancha koma. Hiyana nan chacha at-atun ay manapitapi
as fiasfiasorcha inkiana ongoongor. Ngem ad wani, inumchan nan manusaan Apo Dios
kan chicha.

Nan Nailiwan Cha Pablo As Nan Omaafurot Ad Tesalonica

17 Iib-a, as nan naisiyananmi kan chakayu as hen-omaketan, enpapatimi ay munfian-
gad hesa ta kasin takú koma mun-iinnila, tay nailiw kami as solet kan chakayu. Uray
mu achawwi kayu kan chakami, nunumnumunmi challu chakayu.
18 Laraychunmi tit-iwa ay munfiangad ay mangila kan chakayu, kaskasin kan ha-un.
Namen ongor ay penadpachasku ay umuy hesa, ngem penas-iw chakami kan Satanas.
19 Nan munlaraychanmi ay mangila kan chakayu at kiapú ta chakayu nan lagsakmi,
namnamami ya kaichayawanmi as nan maesakianganmi kan Apo takú ay Jesus as nan
kasina omaliyan.

20 Tit-iwa ay chakayu nan mangepalagragsak kan chakami ya kiapón nan maichayawanmi!

3

Nan Naifiaoran Timoteo Ad Tesalonica

1 Isunga as nan achimi mangeta-unan as iliwmi kan chakayu, ninumnummi kan Silas ay un-unuyna ay munfiati kami ad Atenas.
2 Angkiay infiaormi kan chakayu nan ifia takú ay hi Timoteo ay kadwami ay cha munserserfi kan Apo Dios ya kadwami ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo. Infiaormi hiya ta papigsauna ya fiadngana chakayu as nan pammatiyu
3 ta maid koma mankug as pammatina kiapú as nan nauycha liglikiat. Chakayu ay mismu at ammuyu ay nakeddengan takú ay mapalikiat.
4 Tay as nan kawad-anmi pay laing kan chakayu, enpakaon-onami ay nangifiakia kan chakayu ay mapalikiat takuntu, at ammuyu ay hiyasa met nan tit-iwa ay enommat.
5 Hiyana nan kiapón nan nangifiaorak kan Timoteo ay umuy hesa ta maammuwak mu kukutug nan pammatiyu, tay achiyak makaeta-un as nan munsusuuchanmi as chamag maepangkep kan chakayu. Enatku na, tay umugyatak, atun at mu enallilaw chakayu kan Satanas, at maid at kotkotok nan nunforayanmi hesa.
6 Ngem ad wani, nunfiangad hi Timoteo ay nurpu kan chakayu, at enpakaammuna nan ammay ay chamag maepangkep as nan pammatiyu ya layadyu kan Apo Dios ya as nan iib-ayu. Infiakiana us ay kanayonyu ay numnumun chakami, ya laychunyu us ay mangila kan chakami ay kaman as nan layadmi ay mangila kan chakayu.*
7 Isunga hiyachi ay iib-a, uray kun kami nalilifokan as solet ya ongor chi iliwasmi at naepapigsa challu nan numnummi as nan nangammuwanmi as nan maepangkep as nan pammatiyu.
8 Tay ad wani at naragsak nan matakuwanmi mu iturturuyyu nan pammatiyu kan Apo Jesus.
9 Achimi ammu nan kananmi ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu, tay ongor chi lagsakmi as nan sangwanan Apo Dios takú kiapú kan chakayu.
10 Inurkiw ya lenafi ay epapasnekmi ay mangichawat kan Apo Dios ta kasin takú koma mun-iinnila ta tapiyanmi nan kenakurang nan pammatiyu.
11 Sapay koma ta hi Apo Dios mismu ay Ama takú ya hi Apo Jesus nan mangetorón kan chakami ay umuy hesa kan chakayu.
12 Taptapiyan ya pasafiyun koma nan Apo nan layadyu as nan tunggal usa ya as nan am-in ay tataku ay kaman as nan layadmi kan chakayu.
13 Mu hiyasa, papigsauntu Apo Dios ay Ama takú nan numnumyu ta maidtu maepafiasor kan chakayu ya nasantowan kayuntu as nan mangiilana as nan kasin omaliyan Jesus ay Apo takú ay kadwana nan am-in ay tatakuna.

4

Nan Fiyag Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios
(Efe. 4:17-32; Col. 3:1-10)

1 Nauy pay nan ifiakiami kan chakayu ay iib-a. Ammuyu at nan ekaman ay mataku ay mangepalaylayad koma kan Apo Dios, tay sinuruyu met kan chakami. Ad wani, babaen as nan kalibfenganmi ay inchat Apo Jesus, epakaasimi ya itukunmi kan chakayu ay taptapiyanyu koma nan ammay ay panagfiyagyu ay kaman as nan chayu at-atun.
2 Tay ammuyu met nan chiyuycha infilinmi kan chakayu babaen as nan kalibfenganmi ay nurpu kan Apo Jesus.

* **3:6** Ara. 18:5

3 Nan enkeddeng Apo Dios at nan munfialinanyu as nasantowan ay tataku. Isunga masapor achiyu epappapas nan assi ay lachok.
4 Chakayu am-in ay lanaraki at masapor ammuyu nan atunyu ay omasawa ta nasantowan ya maichayaw koma.*
5 Fiakun assesesa ay nan mun-ongosán nan achoryu nan unuchunyu ay kaman as nan cha at-atun nan tataku ay achi nangammu kan Apo Dios.
6 Mu maepangkep ngarud as sa, maid koma kan chakayu nan mangekamkaman as senasator as nan ifiana winnu manggundaway kan hiya. Tay hi Apo Dios at chusaunantu nan chiyuycha mangekamkaman as nan am-in ay assesesa ay kaman as nan nangfiag-anan kan chakayu.
7 Tay chaan chitaku enayakian kan Apo Dios ay mangekamkaman as naruket, ngem enayakian chitaku ay mangunud as nasantowan ay panagfiyag.
8 Isunga nan taku ay mangachi as nan nauy ay sursuru at fiakun taku nan chana achiyun, ngem kun at hi Apo Dios ay nangichat as Espiritu Santona kan chakayu.
9 Mu maepangkep as layadyu as nan iib-ayu ay omaafurot, achimi masapor isurat kan chakayu, tay insuron Apo Dios kan chakayu nan atunyu ay munlelennayad.
10 Tit-iwa met kayman ay enkamanyu sa as nan am-in ay iib-a ay wacha henan intiru ay Macedonia. Ngem tukununmi chakayu ay iib-a ta taptapiyanyu pay nan atunyu ay munlelennayad.
11 Nan epapasnekyu ay atun at mataku kayu ay natalna, achi kayu makifiifiyang as nan atun chi tapina, ya munchunu kayu ta wachay pagfiyagyu ay hiyasa challu nan infilifilinmi kan chakayu ad kasin.
12 Atunyu chasa ta rispituwun chakayu as nan chiyuycha achi omaafurot, ya achi kayu masapor kumkumchaw as kasaporanyu as nan kumpurmi ay taku.

Nan Sursuru Maepangkep As Nan Omaafurot Ay Natuy

13 Iib-a, laychunmi ay maammuwanyu nan kenatit-iwa maepangkep as nan chiyuycha omaafurot ay natuy ta achi kayu ngumuyus ay kaman as nan chiyuycha maid namnamacha.†
14 Kiapú ta afurotun takú ay hi Jesus at natuy ya nataku challu manipud as nan utúy, isunga afurotun takú us ay takuwun Apo Dios nan chiyuycha natuy ay enmafurot kan hiya, at epatun-udnantu chicha kan Jesus as nan kasin omaliyan Jesus asna's luta.
15 Hiyana nan sursuron nan Apo ay epakaammumi kan chakayu: Chitaku ay kutug ay matataku as nan urkiw ay kasin omaliyan Apo Jesus at achi takú elas-iyan nan chiyuycha omaafurot ay natuy as nan uy takú manib-atan kan hiya.
16 Tay nan Apo mismu at kumuwabtu ay murpu ad chaya. Ifukiawnantu nan filin, ya omayagtu us nan ap-apon nan angheles, ya madngortu nan tarampet Apo Dios. Omon-onantu ay mataku nan nunkatuy ay omaafurot kan Cristo.
17 Angkiay chitaku ay matataku as nan hiyachi ay timpu at maara takuntu ay maiyamong kan chicha ay maetag-uy henan lifuu ay uy manib-at kan Apo Jesus, at maketaku takú kan hiya in-inkiana.
18 Isunga munlilinniwliwa kayu ngarud babaen as nan mangifiagfiag-anyu as nan nauycha ay chamag.

5

Nan Munsasakianaan As Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus

1 Achimi kis-an isurat kan chakayu ay iib-a nan maepangkep as nan timpu ay ommatan chatona.

---

* **4:4** 1 Ped. 3:7. Nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: Nan tunggal usa at masapor etporna nan laylaychun nan achorna. † **4:13** Jn. 11:11-13; 1 Co. 15:15-20

2 Tay aammuyu met mismu ay nan urkiw ay kasin omaliyan nan Apo at kaman as nan
loktat ay omaliyan nan mangaakiw as nan lafi.
3 As nan hiyasa ay timpu nan mangarkaliyan nan tataku un wachay talna as nan
fiyagcha ya maid chanchanag, kalina at ya pakachachaelan nan omali kan chicha ay
kaman as nan munpasikaran nan fiafiai as nan omankana, at achichantu makalayaw.
4 Ngem kan chakayu ay iib-a, achi kayu mataku ay kaman kayu wacha henan ngongot.
Isunga achi kayu ngarud makudkudnor as nan omaliyan nan hana ay urkiw ay kaman
as nan makudnoranyu as nan loktat ay omaliyan nan mangaakiw.
5 Tay chitaku am-in ay omaafurot kan Jesus at sinilawan Apo Dios nan numnum takú.
Isunga fiakun chitaku tatakon nan lafi winnu ngongot, ngem kun takú at nunfialin as
tatakon nan kaorkia.
6 Isunga achi takú koma un-unuchun nan cha at-atun nan tapina ay achi omaafurot
ay kamancha nanassuy, ngem kun takú at koma munsasakiana ya etpor takú nan
laylaychun nan achor takú.
7 Tay as nan lafi nan massuyan nan tataku, ya hiyasa us nan mafutngan nan
chiyuycha munfutang.
8 Ngem kiapú ta wacha takú as nan kaorkia, masapor etpor takú nan laylaychun nan
achor takú. Isunga kanayon takú ay epapasnek ay omafurot kan Apo Dios, ya kanayon
takú ay nakasakiana ay mangepaila as layad takú as nan iib-a takú ya kan Apo Dios. Tay
nan pammati ya layad takú at maepachong as nan manasarak as tagrang chi sorchachu.
Iturturuy takú koma ay munnamnama ay maesarakan takú, tay nan namnama ay ansa
at maepachong as nan helmet ay manasarak as uron chi sorchachu.*
9 Tay chaan chitaku pinili kan Apo Dios ay munlikiat as nan chusa kiapú as fungatna,
ngem kun chitaku at esarakan babaen kan Apo takú Jesu Cristo.
10 Natuy hiya para kan chitaku ta uray mu kukutug takú ay matataku winnu natuy as
nan kasina omaliyan, maketaku takú challu kan hiya.
11 Isunga munpepennapigsa kayu as pammati, ya munfifinnachang kayu ay kaman
as nan chayu challu at-atun.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

12 Epakpakaasimi kan chakayu ay iib-a ay rispituwunyu koma nan chiyuycha
mangekarkalikiatan ay mangepangpanguru ya manugtukun kan chakayu as nan man-
gunuchanyu kan Apo Jesus.
13 Epategyu koma chicha ya epailayu ay wachay layadyu kan chicha kiapú as nan
chunucha. Munkekennappia kayu koma am-in.
14 Epakaasimi kan chakayu ay iib-a ay fiag-anyu nan chiyuycha nanigkia, ya pa-
pigsaunyu nan numnum nan chiyuycha cha machischismaya. Fiadnganyu nan chiyuy-
cha nakapuy chi pammaticha, ya anosanyu nan am-in ay tataku.
15 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, ilaunyu ta maid koma usa
kan chakayu as manges-es-ang, ngem kun at kanayon ay ammay nan ekamanyu as nan
tunggal usa ya as nan am-in ay tataku.
16 Kanayon kayu koma ay naragsak.
17 Kanayon kayu us ay munkararag.
18 Munyaman kayu kan Apo Dios uray ngachanay cha om-ommat kan chakayu, tay
hiyana nan enkeddengna ay unuchunyu ay makiuus-usa kan Cristo Jesus.
19 Achiyu pakinkun nan Espiritu Santo as nan laychuna kan chakayu.
20 Achiyu ostun nan kanan nan pomapadton Apo Dios.
21 Ngem kunyu at chistingun nan am-in ay maifiagfiakia ta maammuwanyu mu tit-
iwa ay nurpu kan Apo Dios. Iturturuyyu ay omafurot as nan ammay,
22 ya achiyunyu nan am-in ay mangotettet.

* **5:8** Efe. 6:13-17

23 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi talna nan mangpasanto kan chakayu ta
maid munkuranganyu. Sapay koma ta aaywanana nan espiritu, numnum ya achoryu
ta maid maepabpafiasor kan chakayu as nan kasin omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo.
24 Hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu at atuna chaná, tay matalek hiya.
25 Iib-a, ekarkararakian chakami pay us.
26 Pakomostaunyu nan am-in ay iib-a takú hesa ta epailayu ay munlelennayad kayu.
27 Babaen as nan kalibfengak ay inchat Apo Jesus, ifilinku kan chakayu ay ifiasayu na
ay surat as nan am-in ay iib-a takú hesa.
28 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at hiyana nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica. Nunsurat hiya kan chicha kiapú ta naepachamag kan hiya ay chacha challu maliglikiatan ya malilifokan maepangkep as nan munfiangchan Apo Jesus asna's luta. Wachacha nan tapina kan chicha ay nangepadpachamag ay kenalen kanu Pablo un natongpar at nan kasin omaliyan Cristo (2:2). Isunga nunsurat kasin hi Pablo kan chicha ta songfiatana sa.

Nan usa pay ay kiapúna as nunsuratana at nachamagna nan maepangkep as nan tapen nan omaafurot ay achi munchunu as pagfiyagcha, tay napadsokcha ya fifiyanganchay cha at-atun chi tapina ay tataku (3:11). Nan assesena ay tataku at naallilawcha, tay nan wacha as numnumcha at maid kotok nan chacha munchunuchunuwan, tay nachamagcha ay chakus kanu enmali hi Apo Jesus.

Isunga as nan nauy ay surat, enlawlawag Pablo kan chicha ay munpailantu onona nan makali un Komokontra As Nan Am-in Ay Lintig Apo Dios, ya fusoruntu nan ongor ay tataku hi Cristo sakbay munfiangad hiya. Senengarana nan chiyuycha napadsok ta munchunucha as pagfiyagcha, ya tinukuna nan chiyuycha omaafurot ta papigsauncha nan pammaticha uray ngachanay ommat kan chicha. Tinukuna pay chicha ta turachuncha hiya ay makakud.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Mun-okomán Jesus As Nan Kasina Omaliyan 1:3-12
Nan Tukun Maepangkep As Nan Kasin Omaliyan Jesus 2:1-17
Nan Tukun Maepangkep As Kararag ya Kenapadsok 3:1-15
Nan Anongos Nan Surat 3:16-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nurpuwan nan nauy ay surat. Nan kakadwak ay nunsurat at cha Silas kan Timoteo.

Nauy nan suratmi as nan iglesia hesa ad Tesalonica ay naifilang as tatakon Apo Dios ay Ama takú ya hi Apo Jesu Cristo.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Mangokomán Apo Dios As Nan Tataku

3 Iib-a, masapor kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu. Ustu mu atunmi sa, tay cha pumigsapigsa nan pammatiyu kan Apo Dios ya cha matapitapiyan nan layadyu as nan tunggal usa.

4 Isunga chakami mismu at ichayawmi chakayu as nan chiyuycha iglesian Apo Dios kiapú as nan chayu mun-eta-ta-unan ya as nan chayu mangiturturuyan ay omafurot uray mu ongor chi malilifokananyu ya maparpalikiatananyu kiapú as nan pammatiyu.

5 Hiyana nan mangepaila ay nalintig nan atun Apo Dios ay mun-okóm as nan tataku, tay hi Apo Dios nan mangesakiana kan chakayu ta munfialin kayu as maekari ay maetapi henan muntorayana.* O, nan nauy muntorayan nan kiapúna ay chakayu muniliwliwas.

---

* **1:5** Filp. 1:28-30; 1 Ped. 2:21

6 Nalintig challu nan atun Apo Dios ay mun-okóm, tay paliwasanantu nan chiyuycha
mamarpaliwas kan chakayu.
7 Paiblayuna chakayu as nan chayu iliwliwas ya kaman us kan chakami. Atunantu sa
as nan kasin omaliyan Apo Jesus ay murpu ad chaya ay kadwanantu nan mannakafialin
ay anghelesna
8 ya nan cha kumilkilab ay apuy.† Chusauntu Jesus ay Apo takú nan chiyuycha achi
nangammu kan Apo Dios ya nan chiyuycha achi omafurot as nan Ammay ay Chamag
maepangkep kan hiya.‡
9 Iliwaschantu nan chusa ay pannakachachael ay achi munpatingkia. Maisiyan-
chantu as nan Apo in-inkiana, ya achicha il-ilaun nan machaychayaw ay pannakafi-
alina.
10 Hiyasa nan ommat as nan urkiw ay omaliyantu Jesus ay mang-awat as pam-
machayaw ya panangrispiton nan am-in ay omafurot kan hiya. Maetapi kayu us kan
chicha, tay enafurotyu nan kalen Apo Dios ay insursurumi kan chakayu.
11 Isunga kanayonmi ay ekarkararakian chakayu ta munfialinun chakayu kan Apo
Dios takú as tatakuna ay maekari as nan nangayakiana kan chakayu. Sapay koma ta
babaen as nan pannakafialina at matongpar nan am-in ay ammay ay pangkepyu ad
kasin ya marpas nan am-in ay chunuyu babaen as nan pammatiyu.
12 Mu hiyasa nan atunyu, maichayawtu hi Apo Jesus kiapú kan chakayu, ya ichayaw
chakayuntu us kan hiya. Ommat am-in chasa babaen as nan grasyan Apo Dios takú ya
hi Apo Jesu Cristo.

2

Nan Komokontra Kan Apo Dios

1 Mu maepangkep as nan kasin omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo ya as nan maamon-
gan takú ay uy manib-at kan hiya,* epakpakaasimi kan chakayu ay iib-a
2 ay achi kayu koma naraka ay malilifok winnu machanakian mu wachacha nan
padtu winnu pakaammu ay chinchinngoryu ay kanancha un enmali at nan urkiw ay
kasin omaliyan nan Apo. Achiyu afurotun uray kanancha un nurpu kan chakami chasa
winnu kanancha un wachay suratmi kan chicha ay assesa nan kenalimi.
3 Achi kayu munpappaallilaw as nan kumpurmi ay tataku uray ngachanay atuncha,
tay achi challu omali sa ay urkiw sukúd fusorun on-ona nan ongor ay tataku hi Apo Dios,
ya munpaila us nan mangontra as nan am-in ay lintig Apo Dios. Hi tona ay komokontra
nan natudingan ay machusa ad inferno.
4 Kontraunantu nan am-in ay chaychayawun nan tataku ay kanancha un dioscha, ya
epangatunantu nan achorna as kangatuwan as nan am-in. Angkiay ya uytu tomokor as
nan templon Apo Dios, ya kananantu un hiya mismu nan Apo Dios.
5 Ay kunyu achi manumnum ay infiakiak am-in chaná as nan kawad-ak kan chakayu?
6 Ammuyu us mu ngachana nan mangepapakud ad wani as nan nauy komokontra
kan Apo Dios ta achi munpaila inkiana umchan nan timpu ay enkeddeng Apo Dios.
7 Cha munchunuchunu nan nauy komokontra ay achi maam-ammuwan ad wani,
ngem achi mafialin ay munpaila hiya inkiana makaan nan mangepapakud kan hiya.
8 Mu makaan chi, munpailantu nan komokontra. Ngem as nan kasin omaliyan Apo
Jesus, chachaelunantu nan komokontra as nan sumili ay munpail-ana, ya patayunantu
babaen as nan long-agna.†
9 Sakbay nan maamisan nan nauy komokontra ay kawad-an nan pannakafialin
Satanas at epailanantu nan am-in ay karasen chi milagro, nakaskaschaaw ya sinyar.

† **1:8** 1 Tes. 4:17; Heb. 10:27; 2 Ped. 3:10-14 ‡ **1:8** Isa. 66:15-16 * **2:1** 1 Tes. 4:17 † **2:8** Pal. 17:14; 19:21; 20:9

10 Osarunantu nan am-in ay mangotettet as pang-allilawna as nan chiyuycha naked-
dengan ay machusa, tay chaancha lenayad ay mangafurot as nan kenatit-iwa ta
maesarakancha koma.
11 Isunga enparufus Apo Dios ay afurotuncha nan fiakun tit-iwa
12 ta machusachantu am-in ay chaan enmafurot as nan kenatit-iwa, ngem kuncha at
lenaylayad nan chiyuycha achi nalintig.

Nan Napili Ay Maesarakan

13 Ngem masapor kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu
ay iib-a ay laylaychun nan Apo. Tay sakbay mafiayang chi ka-ichin at pinipilen Apo
Dios chakayu ay maesarakan babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay
mangpasanto kan chakayu ya babaen as nan pammatiyu as nan kenatit-iwa.
14 Enayakian Apo Dios chakayu ay maesarakan babaen as nan Ammay ay Chamag
ay enkaskasabami kan chakayu ta maetapi kayu as nan kaichayawan Apo takú ay Jesu
Cristo.
15 Isunga iib-a, iturturuyyu ay omafurot, ya iturturuyyu ay mangun-unud as nan tit-
iwa ay sursuru ay enkaskasabami ya insursuratmi kan chakayu.
16-17 Sapay koma ta hi Apo takú ay Jesu Cristo mismu ya hi Apo Dios ay Ama takú nan
mangepapigsa as numnumyu ya mangfiachang kan chakayu ta ammay chi chayu at-
atun ya kankanan. Tay enpailan Apo Dios nan layadna kan chitaku, ya babaen as nan
grasyana kan chitaku, inchatnay maid patingkiana ay liwliwa ya ammay ay namnama
kan chitaku.

3

Nan Chinmawatan Cha Pablo As Kararag

1 Nauy pay nan chawatunmi kan chakayu ay iib-a. Ekarkararakian chakami ta
henkemad ay maepachamag nan kalen nan Apo ya ta ichayaw ya afurotun nan tataku
ay chumngor ay kaman as nan nangichayawan ya nangafurotanyu.
2 Ekararagyu us ta esarakan chakami kan Apo Dios as nan tataku ay manangotettet
chi ukialicha, tay achi am-in ay tataku at omaafurot kan Apo Dios.
3 Ngem uray, tay nan Apo at matalek. Papigsaunantu ya esarakanantu chakayu as nan
pannakafialin nan Mangotettet ay hi Satanas.
4 Kiapú as nan pammatiyu as nan Apo, achi kami munchuwachuwa ay chayu
ekamkaman nan infilfilinmi kan chakayu ya chayu pay iturturuy.
5 Sapay koma ta etoróng nan Apo nan numnumyu as nan layad Apo Dios kan chakayu
ya as nan kenamanang-eta-un Cristo.

Nan Tukun As Nan Napadsok Ay Taku

6 Iib-a, babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo takú ay Jesu Cristo kan chakami,
ifilinmi kan chakayu ay achi kayu makekadkadwa as nan am-in ay iib-a ay napadsok ay
munchunu ya achi mangekaman as nan insursurumi kan chakayu.
7 Tay chakayu mismu at ammuyu met nan atunyu ay mangunud as nan en-enatmi.
Achi kami napadsok ay munchunu as nan nakepagyananmi kan chakayu hesa.
8 Maid enar-arami as kasaporanmi ay chaanmi finayachan. Kunmi at enkarkalikiatan
ay nunchunchunu as inurkiw ya lenafi ta maid uray usa kan chakayu as malikiatan
kiapú as nan kasaporanmi.
9 Enkamanmi na ta epailami kan chakayu nan ustu ay turachunyu, uray wachay
kalintikianmi ay kumchaw kan chakayu as kasaporanmi.
10 Tay uray as nan nakepapagyananmi kan chakayu at infilfilinmi ay mu ngachana
nan napadsok ay munchunu at achiyu pakpakanun.*

* **3:10** Ara. 18:3; 1 Tes. 4:11

11 Isuratmi na, tay chinngormi ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nunkapadsok
ay munchunu. Maid chacha at-atun mu achi yangkiay makifiifiyang as nan cha at-atun
chi tapina ay tataku.
12 Babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo Jesu Cristo kan chakami, filinunmi chasa
ay tataku ya tukununmi chicha ta nan chunucha yangkiay nan nonongnonguncha, ya
munchunucha as pagfiyagcha.
13 Ngem chakayu ay iib-a, achi kayu koma maum-uma ay mangekaman as ammay.†
14 Mu wachay achi mangafurot as nan nauy insuratmi, ilaunyu mu ngachan tosa ay
taku, ya achi kayu makekadkadwa kan hiya ta mafiainan.‡
15 Achiyu ifilang hiya as kafusor, ngem kunyu at fiagfiag-an hiya as ifiayu.§

Nan Anongos Nan Surat

16 Sapay koma ta nan Apo mismu ay kurpuwan chi talna at ichatnay natalna ay
numnum kan chakayu as nan am-in ay timpu ya uray ngachanay om-ommat. Sapay
koma ta mawawacha us hiya kan chakayu am-in.
17 Ha-un hi Pablo ay nangisurat as nan nauy pakomosta. Hiyana nan chak at-atun as
nan am-in ay suratku ta mangematonanyu ay ha-un tit-iwa nan nunsurat.
18 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu
Cristo.

† **3:13** Gal. 6:9 ‡ **3:14** Rom. 16:17; 1 Co. 5:9-11 § **3:15** Gal. 6:1; 1 Tes. 5:14

Nan Omona Ay Surat Pablo Kan Timoteo

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Timoteo ay usa ay fumarfiaru ay omaafurot kan Jesus. Mafialin ay enmafurot hi Timoteo kan Jesus as nan inmuyan Pablo ad Listra as nan omona ay nunfiaatana ay mun-ekasaba (Ara. 14:6-7). Nan aman Timoteo at Griego (Ara. 16:1-3), ngem nan enana ay hi Eunice at Judio ya uray us nan lolana ay hi Loida. Napigsay pammaten chatona'y chuwa ay fianafiai ay Judio kan Jesus (2 Tim. 1:5).

As nan kawad-an Pablo ad Listra as nan maekadwa ay nunfiaatana, nacham-agna nan maepangkep as nan ammay ay ukialen Timoteo ya nan napigsa ay pam-matina (Ara. 16:1-3). Isunga enayakiana hiya as kadwana ya kafiachangna as nan mangekaskasabaana ya mangisursuruwana as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag. Nunlapu as nan hana ay timpu, inturturuy Timoteo ay nangfiachang kan Pablo (1 Co. 4:17; Filp. 2:19-22).

Nan usa henan chiyuycha lukiar ay nun-is-isuruwancha at henan siyudad ay Efeso, ya hid-i nan nanaynanan Pablo kan Timoteo ta hiya nan pannakaachor Pablo ay nangepangpanguru ya nangisursuru as nan iglesia hid-i (1:3). As nan kafiayag Timoteo hid-i, insurat Pablo nan nauy suratna kan hiya, ya nenamnamana ay mailana kasin hiya (3:14; 4:13).

Turu nan infiakiana as nan nauy ay surat. Nan omona at maepangkep as nan chiyuycha nun-is-isuru as achi tit-iwa, tay insursurucha ay mu laychun nan taku ay maesarakan, achi omas-asawa ya aaketunay kanuna. Isunga tinukun Pablo ay ustu hi Timoteo ay pakinkuna chicha ay mun-isuru (1:3-7; 4:1-3, 7; 6:3-10, 20-21).

Nan maekadwa at nan chiyuycha ustu ay unuchun nan mapili ay mangepangpan-guru as iglesia ya chiyuycha mapili ay fumadfiachang kan chicha. Nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia at masapor marispitu nan panagfiyagcha ta chicha mismu nan munturachan nan tataku (3:7).

Nan maekatlu at maepangkep as nan munkarkararakiancha ya munchaychayawan-cha kan Apo Dios (2:1-3, 8-15), ya nan ustu ay atun ay mangfiachang as nan eellakas, anam-amá ya mafiabfiaor (5:1-16; 6:2).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Maepangkep As Nan Achi Tit-iwa Ay Sursuru 1:3-11
Nan Panagyaman As Nan Sug-ang Apo Dios 1:12-20
Nan Munkararakian Ya Munchayawan 2:1-15
Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Iglesia 3:1-16
Nan Tukun Maepangkep As Nan Panagserfi Kan Cristo 4:1-16
Nan Atun As Nan Chiyuycha Ellakas, Anam-amá Ya Mafiabfiaor 5:1-6:2
Nan Tit-iwa Ay Kenafiaknang 6:3-10
Nan Tukun Pablo Kan Timoteo 6:11-21

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay apostol Cristo Jesus, tay hiyasa nan infilin Apo Dios ay Mange-sarakan kan chitaku, ya hiyasa us nan infilin Cristo Jesus ay namnamaun takú ay mangekaman as nan am-in ay sadsad-un takú.

2 Nauy nan suratku kan he-a Timoteo ay ifilangku as tit-iwa ay anakku kiapú as nan enmafurotam.

Sapay koma ta mawawacha nan grasya, sug-ang ya nan natalna ay numnum kan he-a ay nurpu kan Dios Ama ya kan Cristo Jesus ay Apo takú.

Nan Mangfiag-anan As Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Achi Tit-iwa (2 Ped. 1:2; Jud. 1:8-13)

3 As nan inmuyak ad Macedonia, chinawatku kan he-a ay mayassaka ad Efeso, tay
wachacha nan tapina ay tataku ay cha mangisursuru as achi tit-iwa. Ad wani, kasek
itukun kan he-a ay filinum chicha ta ikinakcha nan chacha at-atun.
4 Filinum pay chicha ta achicha nunumnumun nan chiyuycha es-estorya ay pinupus-
uy ya anchuanchu ay lestaan chi kaap-uwan, tay nan kaman as nan hanacha at
munlumu as masusumaan. Maid maifiachangcha as nan matongparan nan laychun
Apo Dios, tay nan mangammuwan as nan laychuna at babaen as nan pammati
yangkiay.
5 Nan pangkep nan nauy ay filin at mu tongparuncha, wacha nan tit-iwa ay layadcha
as nan iib-acha. Nan nauy ay layad at nurpu as nan nacharos ay pusu, ammay ay
numnum ya tit-iwa ay pammati.
6 Wachacha nan tapina ay tataku ay sinmiyan as nan nauycha ammay ay ukiali, at
chatona nan kiapón nan chacha makesossosekan maepangkep as maid kotkotokna.
7 Laychuncha ay mangisuru as lintig Apo Dios, ngem achicha maawatan nan laychun
nan lintig ay kanan, ya achicha us maawatan nan chiyuycha epapeletcha.
8 Mu maepangkep as nan lintig, ammu takú ay ammay sa mu ustu nan kaosarana.
9 Ammu takú us ay nan lintig at fiakun para as nan chiyuycha ammay ay tataku,
ngem kun at para as nan chiyuycha lomalabsing as lintig ya nunkasokel, chiyuycha achi
munchaychayaw kan Apo Dios ya chiyuycha fumafiasor, chiyuycha achi nadiosan chi
panagfiyagcha ya chiyuycha mangmangsot as nan maepangkep kan Apo Dios, ya para
as nan chiyuycha mangpatuy as chakchakorcha ya pachongcha ay taku,
10 para us as nan chiyuycha mangepappapas as assi ay lachokcha, as nan chiyuycha
lanaraki ay manarud as pachongcha ay lanaraki ya kaman us as nan fianafiai ay
manarud as pachongcha ay fianafiai, para us as nan chiyuycha mangelayaw as taku,
as nan chiyuycha nunkangutum, as nan chiyuycha muntistigu as achi tit-iwa ya para as
nan chiyuycha mangekaman as maekontra as nan tit-iwa ay sursuru.
11 Nan tit-iwa ay sursuru ay maepangkep as nan lintig at maiyunud as nan Ammay
ay Chamag ay entalek nan kangatuwan ya machaychayaw ay Apo Dios kan ha-un ta
epakaammok as nan tataku.

Nunyaman Hi Pablo Kiapú As Nan Sug-ang Apo Dios

12 Munyamanak kan Cristo Jesus ay Apo takú ay mangepapapigsa kan ha-un ay
mangekaman as nan nauy ay chunu, tay infilangak as matalek babaen as nan
nangchutokanak ay munserfi kan hiya.
13 Hiyachi nan enatna uray mu nunkaliyak as maifusor kan hiya, penalikiatku ya
enoongngosak nan am-in ay tatakuna ad kasin. Ngem sinug-anganak challu kan Apo
Dios, tay as nan hiyachi at chaanak pay laing enmafurot, isunga chaanku naammuwan
payat nan chak at-atun.
14 Somabsafi nan grasya ay inchat nan Apo kan ha-un, at enettanak pay as pammati
ya layadku as nan pachongku ay taku ay hiya challu nan chana id-ichat kan chitaku ay
naetatapi kan Cristo Jesus.
15 Nauy nan sursuru ay tit-iwa ya masapor maafurot: “Enmali hi Cristo Jesus asna's
luta ta esarakana nan fumafiasor.” Ha-un nan kaongoran chi fiasfiasorna kan chicha
am-in.

16 Ngem sinug-anganak kan Apo Dios ta ha-un nan usa ay mail-an nan maid munkurangana ay kenaanos Cristo. Uray mu ha-un nan kaongoran chi fiasorna, sinug-anganak challu kan Apo Dios, isunga nunfialinak as munturachan chi uray ngachanay taku ta mafialincha ay omafurot kan hiya ya ta maichat us kan chicha nan fiyag ay maid patingkiana.
17 Machaychayaw ya mafigfigfig koma nan in-inkiana ay Ari ay us-usa ay Apo Dios ay achi matmatuy ya achi maila! Amen.
18 Anakku ay Timoteo, etalekku kan he-a nan nauycha filfilinku ay maiyunud as nan naepapadtu ad kasin ay maepangkep kan he-a: Osarum nan enpadtucha ta tumurudka ay mangamis as nan mangotettet.
19 Papipigsaum nan pammatem ya il-ilaum ta nacharos chi numnummu, tay wachacha nan tapina ay nangachi as nan nacharos ay numnum, isunga chinachaelcha nan pammaticha.
20 Nan chuwa kan chicha at cha Himeneo kan Alejandro ay inpurangku kan Satanas ta suruwuncha ay achi munkalikali as maifusor kan Apo Dios.*

2

Nan Maepangkep As Nan Panagkararag

1 Nauy pay nan ifiakiak kan he-a. Nan omona at masapor ay ekarkararakian takú nan am-in ay tataku. Chumawat ya munyaman takú kan Apo Dios para kan chicha.
2 Ekararakian takú us nan ar-ari ya nan am-in ay tapina ay wacha as nan nangatu ay saad ta natalna ya nadiosan nan panagfiyag takú as nan cha takú munserserfiyan kan Apo Dios ya mangun-unuchan as nan ustu ay ukiali.
3 Ammay mu assesa nan atun takú, tay omepalaylayad kan Apo Dios ay Mangesarakan kan chitaku.
4 Laraychuna as solet ay maesarakan nan am-in ay tataku ya maammuwancha us nan tit-iwa maepangkep kan hiya.
5 Tay us-usa nan Apo Dios ya us-usa nan nuntotong-an nan tataku ya kan Apo Dios. Hiya hi Cristo Jesus ay nunfialin as taku.
6 Inchatna nan achorna ta mawayawayaan nan am-in ay tataku. Naekaman na as nan ustu ay timpu ay pinilen Apo Dios, ya hiyachi nan kail-an nan layadna ay maesarakan koma nan am-in ay tataku.
7 Isunga piniliyak kan Jesus as usa ay apostolna ya mun-ekaskasaba ta uyku isuru as nan chiyuycha Gentil nan tit-iwa ay maepangkep kan hiya ta omafurotcha. Chak ifiakia nan tit-iwa. Achiyak cha munkutkutum.
8 Laraychok ngarud ay nan lanaraki nan mangepanguru as kararagyu henan am-in ay maam-amongan nan chiyuycha omaafurot kan Cristo, ngem masapor napudnucha kan Apo Dios, ya maid fungfungatcha winnu maid makisumsumaancha as nan mangetag-uyancha as limacha ay munkararag.*
9 Kun pay us nan fianafiai, laychok us koma ay munfiachucha as nan maifiakiay ay fiachu kan chicha, fiakun nan chiyuy kafiafiain. Achicha koma labsun ay mang-ar-arkos as fookcha as fialetok winnu perlas, ya achicha munfiachu as nunkangina.†
10 Kuncha at koma ekaman nan anam-ammay, tay chatona nan ustu ay cha atuatun nan fianafiai ay mangali un nadiosan chi panagfiyagcha.
11 As nan chumngoran nan fianafiai as nan kalen Apo Dios, masapor kumikinakcha ay mun-achar, ya kuncha yangkiay epapanaag nan cha maisursuru.‡
12 Achek eparufus ay isuruwan ya etorayan nan fianafiai nan lanaraki. Masapor kuncha kumikinak.

---

* **1:20** 1 Co. 5:5 * **2:8** Sal. 141:2; 143:6 † **2:9** 1 Ped. 3:3 ‡ **2:11** 1 Co. 14:34-35

13 Tay hi Adan nan enmon-ona ay finayang Apo Dios, haat hi Eva.
14 Fiakun hi Adan nan naallilaw, ngem nan fiafiai ay asawana. Isunga nan fiafiai nan enmon-ona ay finmasor kan Apo Dios.§
15 Hiyana nan kiapúna ay mapalikiatan nan fianafiai ay omanak. Ngem maesarakancha challu mu iturturuycha ay omafurot kan Apo Dios, manglaylayad as nan pachongcha ay taku, mangunud as nan nasantowan ay panagfiyag, ya naannadcha's nan chacha at-atun.

3

Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Chiyuycha Iglesia (1 Tim. 5:17-25; Tit. 1:5-9; 1 Ped. 5:1-4)

1 Tit-iwa nan kanancha ay nan taku ay manglalayad ay munfialin as mangepangpanguru as nan iglesia at napateg ay chunu nan laraychuna.
2 Kiapú ta napateg chi ay chunu, masapor ay nan mangepangpanguru as nan iglesia at maid maepafiasor kan hiya. Masapor us us-usa nan asawana. Naonngan hiya ya maetporana nan laylaychun nan achorna. Masapor maichayaw chi ukialina. Masapor us ammuna ay munmangili ya naraing ay mun-isuru.
3 Achi futtang hiya ya achi omaabkor, ngem kun at naanos ya achi makisumsuma. Masapor achi naakum as siping.
4 Masapor us kafiaelana ay mangepanguru ay ustu as nan pamilyana, ya kafiaelana ay mangepaafurot as nan an-akna kan hiya. Masapor us rispituwuncha ay ustu hiya.
5 Tay mu achina ammu ay mangepanguru as nan mismu ay pamilyana, anan atuna ay mangepanguru as nan iglesian Apo Dios?
6 Masapor fiakun kaetaptapi as nan pammati, tay atun at mu pomangas, at hiyasa nan mangekeddengantu Apo Dios kan hiya ay machusa ay kaman as nan naekaman kan Satanas.
7 Masapor us rispituwun chi achi omaafurot hiya ta achi maifiafiain ya achi makna as nan sil-ub* Satanas.

Nan Chiyuycha Fumadfiachang As Nan Iglesia

8 Nan chiyuycha us fumadfiachang as nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia at masapor maifilangcha as marispitu, ya achicha nangutum. Masapor achicha futtang, ya achicha naakum as siping.†
9 Masapor iturturuycha ay omafurot as nan kenatit-iwa ay maepangkep as nan pammati ay enpakaammon Apo Dios, ya nacharos us chi numnumcha.
10 Masapor mapachascha on-ona ta mu maid maanapan as maepafiasorancha at mafialincha ay munserfi as fumadfiachang.
11 Nan as-awacha‡ us at masapor maifilangcha as marispitu. Masapor achicha omekak-akak-ali. Masapor maetporcha nan laylaychun nan achorcha, ya matalekcha as nan am-in ay atuncha.
12 Nan usa ay fumadfiachang at masapor kun usa nan asawana, ya kafiaelana us ay mangepanguru ay ustu as nan an-akna ya tapina pay ay membron nan pamilyana.
13 Nan chiyuycha fumadfiachang ay munserfi ay ustu at maarachantu nan rispiton nan iib-acha kan chicha, ya kaskasincha tumurud ay mangepakaammu as nan maepangkep as nan pammaticha kan Cristo Jesus.

Nan Kenatit-iwan Nan Pammati Takú

14 Kunku pay cha isurat na, chak us challu namnamaun ay achi mafiayag at omaliyak kan he-a.

---

§ **2:14** Gen. 3:6, 13; 2 Co. 11:3 * **3:7** 2 Tim. 2:26 † **3:8** Rom. 16:1; Filp. 1:1 ‡ **3:11** Nan usa pay ay laychun tona ay kanan at nan fianafiai ay fumadfiachang as nan iglesia.

15 Ngem mu wachay mapas-iwak, nan nauy suratku nan mangifiakia kan he-a as nan
ustu ay unuchun nan usa ay omaafurot as nan pamilyan Apo Dios. Nan laychok ay
kanan at nan iglesian nan matataku ay Apo Dios ay hiyasa nan tukud ya pugnad nan
kenatit-iwa ay maepangkep kan Cristo.
16 Maid mangesaot as nan kenaamud nan cha takú ab-afurotun ay maepangkep kan
Cristo ay chaan naepakaammu ad pus-uy, ngem nauy nan enpakaammon Apo Dios ad
wani:
Nunfialin hi Cristo as taku.
Penaneknekan nan Espiritu nan kenalintigna.
Inil-ilan nan angheles hiya.
Naekaskasaba nan maepangkep kan hiya henan am-in ay nasyon,
at wachacha nan enmafurot asna's luta.
Haat maetag-uy hiya henan machaychayaw ay kawad-an Apo Dios.

4

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru

1 Narawag nan ifiagfiakian nan Espiriton Apo Dios ay as tapen chi urkiw at wachacha
nan mankug as nan pammaticha. Omafurotchantu as nan chiyuycha omaallilaw ay
anennet, at unuchuncha nan isursurucha.
2 Nan nauycha ay sursuru at murpu as nan pakamankaman ya nunkangutum ay
tataku. Nan numnumcha at nachachael ay kaman naatongan as lanchok.
3 Chatona nan tataku ay mangepawa as omasaw-an ya mangkakanan as tapen nan
makan. Ngem finayang Apo Dios chaná ay makan ta awatun ya kanun nan chiyuycha
omaafurot ay nangammu as nan kenatit-iwa mu munyamancha on-ona kan hiya.*
4 Tay am-in ay finayang Apo Dios at ammay, isunga maid maachi mu munyaman takú
ay mang-awat.†
5 Tay mu atun takú sa, maifilangcha as ammay babaen as nan kalen Apo Dios ya
kararag takú.

Nan Ammay Ay Fiabfiaarun Cristo Jesus

6 Mu isurom chaná ay filfilin as nan iib-a ay omaafurot, munfialinkantu as ammay
ay munserserfi kan Cristo Jesus, ya cham us epaila ay naawatam nan kenatit-iwa ay
maepangkep as nan pammati takú ya maepangkep as nan ammay ay sursuru ay inun-
unudmu.
7 Achim cha chungchungrun nan chiyuycha pinupus-uy ay es-estorya ay maid kotko-
tokcha ya achi nadiosan. Ngem kunmu at epaingsa ay mangunud as nan nadiosan ay
panagfiyag.
8 Manuwat, tay wacha nan akét ay kotok nan mangpakunukian as achor, ngem
kaskasin wadwacha nan kotok nan nadiosan ay panagfiyag, tay enkaren Apo Dios ay
gun-gunaana chitaku fiakun yangkiay as nan fiyag ad wani ngem uray us as nan fiyag
as tapen chi urkiw.
9 Tit-iwa na ay infiakiak, isunga libfengna ay maawat ya maafurot ay maid
chuwachuwa.
10 Isunga epapati takú ay munserfi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana, tay entalek
takú nan namnama takú kan hiya ay mangesarakan as nan am-in ay tataku, kaskasin
as nan chiyuycha omafurot kan hiya.
11 Nan nauycha infiagfiakiak kan he-a nan ifilinmu ya isurom kan chicha.
12 Achim eparufus ay elayusan chaká kiapú as nan kenaongam. Ngem kunka at
munfialin as munturachan chi omaafurot babaen as nan ukialem ya kalem, layadmu,
pammatem ya maid kenaruket as numnummu ya cham atuatun.

---

* **4:3** Gen. 1:29-30; 9:2-3; Mar. 7:19; Ara. 10:15 † **4:4** Gen. 1:31; Rom. 14:14; 1 Co. 10:25-26

13 Iturturuymu ay mangifiasfiasa as nan Kalen Apo Dios as nan sangwanan nan
naaamong ay omaafurot. Hiyana nan ekaskasabam ya isursurom inkiana omaliyak
hesa.
14 Achim enganngan uy nan inchat nan Espiritu Santo kan he-a ay kafiaelam,
ngem kunmu at osarun chasa. Nan nauycha kafiaelam at naichatcha kan he-a as
nan nangifiag-an nan chiyuycha pomapadtu ay hiyasa nan kafiaelam ya as nan
nangepatayan nan chiyuycha mangepangpanguru as limacha kan he-a.
15 Nunumnumum ya aasekasuwum chasa ta wachay mangil-an nan tataku ay cha
matapiyan nan kafiaelam.
16 Il-ilaum nan ukialem ya nan isursurom. Tay mu hiyasa nan epapasnekmu ay
atun at fiakun yangkiay nan achormu nan esarakam ngem uray us nan chiyuycha
manmanngor kan he-a.

5

Nan Kalibfengan Nan Mangepangpanguru As Nan Iib-a Ay Omaafurot

1 Achim sengsengaran nan papanguruwam ay lanaraki, ngem kunmu at iyam-amma
ay maketagtakiatfor kan chicha ay kaman chicha nan amam. Ifilangmu nan chiyuycha
lanaraki ay en-enauchem as kaman iib-am ay lanaraki.
2 Ifilangmu us nan chiyuycha papanguruwam ay fiabfiafiai as kaman enam, ya nan
chiyuycha fiabfiafiai ay en-enauchem as kaman iib-am ay fianafiai ay maid kenaruket
as numnummu ya as nan cham atuatun.
3 Masapor us rispituwum ya fiadngam nan chiyuycha ellakas ay maid mangaywan
kan chicha.
4 Ngem mu wachay an-akcha winnu ap-ucha, masapor suruwun nan pamilyacha ay
nan on-onauncha as nan munserserfiyancha kan Apo Dios at nan mangay-aywanancha
as nan pamilyacha. Tay as nan mangekamanancha as sa at maafuscha nan en-enat nan
chanakchakorcha ya ap-ucha kan chicha. Mu hiyasa nan atuncha, malaylaychan hi Apo
Dios.
5 Nan ellakas ay maid paat mangaywan kan hiya at maid kasina namnamaun ay
chumawatan as fiachang mu achi kan Apo Dios yangkiay. Isunga iturturuyna ay
munkarkararag ya chumawchawat as fiachangna as inurkiw ya lenafi.
6 Ngem nan ellakas ay kun yangkiay nan laylaychun chi achornay anapuna at kaman
nanatuy uray mu natataku.
7 Ifilinmu chaná as nan chiyuycha omaafurot ta maid maepafiasor kan chicha.
8 Tay mu wachay omaafurot ay achi mangfiachang as iib-ana, kaskasin nan mismu
ay pamilyana at chinukkiana nan pammatina. Maifilang hiya as kaskaskasin mangisiw
mu nan chiyuycha achi omaafurot.
9 As nan lestaan nan chiyuycha ellakas, nan maelesta yangkiay ay mafiadngan at nan
chiyuycha muntawwun as unum puru ya nasorok ay chaan kasin omas-asawa.*
10 Masapor ammay chi kachamchamakiancha as nan am-in ay en-enatcha kaman
kan chatona: Enaywanancha ay ustu nan an-akcha, nunmangmangilicha, napakum-
babacha ay nunserserfi as nan tatakon Apo Dios, finadfiadngancha nan chiyuycha
maliglikiatan, ya inturturuycha ay nangekamkaman as kumpurmi ay ammay.
11 Ngem achiyu etapi as nan lestaan nan chiyuycha chaan pay narakay ay ellakas. Tay
mu umchan nan layadcha ay kasin omasawa at enganuycha ay munserfi kan Cristo.
12 Mu hiyasa nan atuncha, makafiasorcha, tay chaancha tenongpar nan enmon-ona
ay enkaricha kan Cristo.

---

* **5:9** Rom. 16:1

13 Nan usa us at epaingsachay kenapadsok, ya itukiachay likud as kaafoafong.
Fiakuncha pay yangkiay napadsok, ngem itukiacha ay mangapaapat as maepangkep
as tapina ay tataku, ya makifififiyangcha as cha at-atun chi iib-acha.
14 Isunga laychok ay kun at omasawa nan chiyuycha ellakas ay chaan pay narakay ta
omanakcha ya asekasuwuncha nan pamilyacha ta maid atun nan chiyuycha kafusor
takú ay mangsot kan chitaku ay omaafurot.
15 Nan mangifiag-ak as na at kiapú ta wachacha nan tapina ay ellakas ay chakus
nankug kan Cristo, at inmunudcha kan Satanas.
16 Mu wachay omaafurot ay fiafiai ay nakin ib-a as nan chiyuycha ellakas, hiya nan
mangaywan kan chicha ta achi mapalikiatan nan iglesia ta wachay atun tona ay iglesia
ay mangfiachang as nan tapina ay ellakas ay maid paat mangaywan kan chicha.
17 Nan chiyuycha mangepangpanguru ay mangenononongnong ay ustu as chunucha
at maifilangcha ay maichayaw ya masapor malagfuwancha ay ustu, kaskasin nan
chiyuycha mangepapasnek ay mangekasaba ya mangisuru as nan Kalen Apo Dios.
18 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Achim fudfuchan nan tapak nan fiaka as nan chana mangikiatkiatinan ay mang-elek
as pakuy ta wachay atuna ay mangan."†
Kanana us, "Nan munlagfu at libfengna ay malagfuwan."‡
19 Mu wachay taku ay mangepafiasor as nan mangepangpanguru, achim afurotun hiya
mu maid paat chuwa winnu turu ay tistigu.
20 Kun pay nan chiyuycha finmasor ya achi munfiafiawi, sengaram chicha as nan
kaongoran nan omaafurot ta umugyatcha us nan tapina ay mangunud kan hiya.§
21 Ifilinku kan he-a as nan sangwanan Apo Dios ya Cristo Jesus ya as nan sangwanan
nan nasantowan ay angheles ay tongparum chaná ay filfilin ay mapapchong nan am-in
ay atum as nan uray ngachana ay taku. O, maid pasis-iyaum.
22 Achika munkiakianat ay pumili as munfialin as mangepangpanguru as nan chiyuy-
cha omaafurot. Achika maketaptapi as nan fiasor chi tukún. Il-ilaum ta nacharos nan
panagfiyagmu.*
23 Fiakun yangkiay chanum nan cham ig-ikopun, ngem umikopka as hen-anak-et ay
fiayas ta akiasana nan saket nan putom ya tapina pay ay kankanayon ay putputukum.
24 Wachacha nan tapina ay tataku ay naraka ay maila nan finmasorancha, ya ammu
takú ay machusachantu. Ngem as nan tapina at maila yangkiay as kasin.
25 Kaman us as nan anam-ammay ay cha at-atun chi taku at naraka ay maila, ngem as
nan tapina at achi, ngem mailantu challu as kasin.

6

1 Nan am-in ay mafiabfiaor ay omaafurot at masapor rispituwuncha ay ustu nan
amocha as nan am-in ay atuncha ta maid kas-otan Apo Dios ya nan sursuru takú.
2 Nan chiyuycha mafiabfiaor ay omaafurot ay nakin amo as omaafurot at masapor
achicha elalayusan chicha kiapú ta ib-acha chicha ay omaafurot. Kuncha at kaskasin
paammayun koma nan atuncha ay munserfi kan chicha, tay nan chiyuycha amocha
ay mang-awat as nan fiachangcha at ib-acha chicha ay omaafurot ay laylaychuncha.
Chatona nan masapor ay isurom ya itukunmu as nan omaafurot hesa.

Nan Achi Tit-iwa Ay Sursuru Ya Nan Munlayad Ay Fumaknang

3 Mu wachay taku ay mangisuru as tukún ay achi maiyunud as nan ustu ay insursuron
Apo takú ay Jesu Cristo ya achi maiyunud as nan maepangkep as nan nadiosan ay
panagfiyag

---

† **5:18** Deut. 25:4; 1 Co. 9:9 ‡ **5:18** Mat. 10:10; Luc. 10:7 § **5:20** Mat. 18:15-20 * **5:22** 1 Tim. 4:14; 2 Tim. 1:6; Ara. 6:6; 13:3

4 at napangas ya maid ammuna. Kuna laychun yangkiay ay cha makesongsongfiat ya
makisumsuma as maepangkep as nan laychun ay kanan nan kali ay munlumu as apos,
munsosongfiatan, omekak-aliyan ya mangotettet ay sospetcha,
5 ya kanayon ay sossosek as nan tataku ay nachachael chi numnumcha. Maid
ammucha as nan kenatit-iwa ay maisursuru. Ka-anancha un fumaknangcha mu
nadiosan nan panagfiyagcha.
6 Tit-iwa met ay ongor nan maaran nan taku ay nadiosan chi panagfiyagna mu
mapnek hiya as nan wacha kan hiya.
7 Tay as nan naiyankan takú asna's luta at maid uy takú inyali, ya mu matuy takú,
maid us uy takú etakin.*
8 Isunga mu wachay ommat as kanun ya fiachu takú, mapnek takú koma.†
9 Ngem nan chiyuycha munlayad ay fumaknang at narakacha ay iyafud chi sulisug ay
kamancha nakna as nan kenamaid am-ammu ya chumachael ay laylaychun. Chatosa
nan mangiyuy kan chicha as nan chusa ay maid patingkiana.
10 Tay nan layad as siping yangkiay at hiyasa nan kurpuwan chi am-in ay kenaman-
gotettet. Kiapú ta ongor chi layadcha as siping, wachacha nan tapina ay nankug as
pammaticha. Nan nunfianakian tosa ay enatcha at ongor chi ngunguyuscha.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

11 Ngem he-a Timoteo ay usa ay munserserfi kan Apo Dios, achim at-atun chasa am-
in. Kunmu at epapati ay mangekaman as nan kenalintig ya nadiosan ay panagfiyag.
Iturturuymu ay omafurot kan Apo Dios. Laylaychum hi Apo Dios ya nan iib-am. Eta-
unmu nan likiatmu, ya anosam nan iib-am.
12 Epapasnekmu nan kafiaelam ay mangafurot kan Apo Jesus ay kaman as nan cha
makeab-abfiak ay mangepapasnek ay tomagtag ta mangafiak. Maepachongka kan tona
ya kokompotka as nan fiyag ay maid patingkiana. Tay hiyana nan kiapúna ay enayakian
chaká kan Apo Dios as nan nangifiag-am as pammatem as nan sangwanan nan ongor
ay tataku.
13 As nan sangwanan Apo Dios ay umid-ichat as fiyag chi ka-ichin ya as nan sang-
wanan Cristo Jesus ay nangepaneknek as nan kenatit-iwa kan Poncio Pilato, ifilinku na
kan he-a:
14 Masapor afurotum nan am-in ay naifilfilin kan he-a ya ilaum ta achi makaskaslan-
gan sa as achi tit-iwa ya maid kas-otana inkiana as nan urkiw ay munfiangchan Apo
takú ay Jesu Cristo.
15 Munfiangadtu hi Apo Jesus as nan ustu ay urkiw ay pinilen Apo Dios. Hi Apo Dios
nan machaychayaw ya hiya yangkiay nan Mangetoray as nan am-in. Hiya nan Aren chi
kaari-ari ya Ap-apon chi kaap-aap-apu.
16 Hiya yangkiay nan achi matmatuy. Nan kawad-ana at achi mafialin ay sag-unun,
tay sumili as solet. Maid taku ay nangila kan hiya, ya kun challu maid makaila kan hiya.
Sapay koma ta maichayaw hiya ya muntoray in-inkiana! Amen.‡
17 Filinum nan nunkafiaknang asna's luta ta achicha munpangpangas. Ifilinmu
us ta fiakun nan kenafiaknang ay naraka ay malitaw nan uycha nanamnamaun,
ngem kun at hi Apo Dios ay maid ek-ekotna ay mangid-ichat kan chitaku as am-in ay
mangepalaylayad kan chitaku.
18 Ifilinmu pay kan chicha ta nan ammay yangkiay nan atuncha as nan iib-acha ta
fumaknangcha as anam-ammay ay cha atuatun. Achicha koma iyekot nan kenafiak-
nangcha, ngem ifingaycha as nan iib-acha.§

---

* **6:7** Job 1:21; Ecl. 5:15 † **6:8** Prov. 30:7-9; Mat. 6:25-33; Luc. 12:22-31 ‡ **6:16** Sal. 104:2; 1 Jn. 1:5 § **6:18** 1 Tim. 2:10; 2 Tim. 2:21; Tit. 3:1, 8, 14

19 As nan mangekamanancha's sa, chacha amongun nan tit-iwa ay kenafiaknang ad
chaya ay munfialin as kaman kunug ay pugnadcha as kasin ta kokompotcha as nan tit-
iwa ay fiyag ay maid patingkiana.
20 Timoteo, masapor aywanam nan naetalek kan he-a. Achawwiyam nan achi
nadiosan ay ap-apat ya nan fiakun tit-iwa ay sososek ay kanancha un kenasilib,
21 tay wachacha nan tapina ay tataku ay nangali un wacha chi ay kenasilib kan chicha.
Kiapú as na, natingiwcha, isunga enmachawwicha as nan pammaticha.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo Kan Timoteo

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at hiyana nan maekadwa ay suratna kan Timoteo. Insuratna na as nan naifiafiaruchana ad Roma kiapú as nan pammatina kan Apo Jesu Cristo (1:16-17; 2:9). Kun pay hi Timoteo, nayaschi ad Efeso ay cha mun-is-isuru ya mun-ekaskasaba as nan chiyuycha omaafurot hid-i.

As nan nauy ay surat, tinukun Pablo hi Timoteo ta atuna nan hanacha chunu ay naichat kan hiya uray wachachay mangepalikiat ya mangontra kan hiya. Tay nan namnamaun Pablo at epapasnek Timoteo ay mangekasaba ya mangisuru as nan maepangkep as nan kalen Apo Dios. Tinukuna us hiya ay achi maketaptapi as nan chiyuycha maid kotkotokna ay ap-apat, ngem kuna at epapasnek ay mangiturturuy ay mangunud as nan tit-iwa ay sursuru ay nurpu kan Apo Dios.

Kiapú ta aammon Pablo ay achi mafiayag at patayuncha hiya (4:6), chinawatna kan Timoteo ay omali ad Roma ay mangfisita kan hiya (4:9, 21).

Nan kaamuchan ay laychun Pablo ay epakaammu kan Timoteo at hiyana: “Ngem kun pay he-a, masapor etatalengaam ay mangaywan as nan pammatem ta achika maar-allilaw” (2 Tim. 4:5).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Panangepapigsa As Pammati 1:3-2:13
Nan Tukun Ya Nan Naifilin Ay Ekaman 2:14-4:5
Nan Kasasaad Pablo 4:6-18
Nan Anongos Nan Surat 4:19-22

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng Apo Dios.
Naifiaorak ta uyku ekasaba nan fiyag ay enkaren Apo Dios kan chitaku ay omaafurot
kan Cristo Jesus.
2 Nauy kasin nan suratku kan he-a, Timoteo ay ifilangku as anakku ay laylaychok.
Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan grasya, sug-ang ya talna ay nurpu kan Apo
Dios ay Ama takú ya kan Cristo Jesus ay Apo takú.

Nunyaman Hi Pablo Kiapú As Nan Pammaten Timoteo

3 Munyamanak kan Apo Dios ay chak munserserfiyan as nan nacharos ay numnumku
ay kaman as nan nunserfiyan nan kaap-uwak ad pus-uy. O, kunak kay munkarkararag
as inurkiw ya lenafi, numnumok us ay mangekararag kan chakayu, ya kanayonak ay
munyaman kan Apo Dios kiapú kan he-a.
4 Mailiwak as solet kan he-a, kaskasin as nan mangnumnumnumak as nan chiyuy-
cha luwam as nan nunsiyananta, isunga laraychok ay mangila kasin kan he-a ta
maragsakanak.
5 Ninumnumku us nan tit-iwa ay pammatem ay kaman us challu as nan pammaten
lolam ay Loida ya hi enam ay Eunice. Ammok ay assesa us nan wacha kan he-a ad wani.*
6 Isunga epanumnumku kan he-a ay iturturuymu ay mangepapigsa as nan inchat Apo
Dios ay kafiaelam as nan nangepatayak as nan limak ay nangekararag kan he-a.†

---

* **1:5** Ara. 16:1 † **1:6** 1 Tim. 4:14

7 Tay chaan inchat Apo Dios kan chitaku nan espiritu ay omepaugyat, ngem kun at
espiritu ay umichat as kafiaelan takú ay munserfi kan Apo Dios, layad takú as nan iib-a
takú ya mangetporan takú as nan laylaychun nan achor takú.
8 Isunga achika munfiabfiain ay mangepaneknek as nan maepangkep as nan Apo
takú. Achika us munfiabfiain kiapú kan ha-un ay naifiafiarud kiapú as nan munserser-
fiyak kan hiya. Ngem kunka at makiliwas kan ha-un kiapú as nan mangekaskasabaan
takú as nan Ammay ay Chamag, tay ichat Apo Dios chi pigsa takú ay manganos as nan
hana ay liwas.
9 Ensarakana ya enayakiana chitaku ta chitaku nan nasantowan ay tatakuna. Nan
nangekamanana's chi at fiakun kiapú as nan ammay ay enkaman takú, ngem kiapú
as nan mismu ay pangkepna‡ ya grasyana kan chitaku. Inchatna nan nauy ay grasya
babaen kan Cristo Jesus sakbay mafiayang nan luta.
10 Ngem ad wani, enpailana sa ay grasya babaen as nan enmaliyan Cristo Jesus
asna's luta ay mangesarakan kan chitaku. Kenaana nan pannakafialin nan utúy, ya
enpakaammuna as nan tataku nan fiyag ay maid patingkiana mu afurotuncha nan
nauy Ammay ay Chamag.
11 Chinutokanak kan Apo Dios as apostolna ta uyku ekasaba ya isuru nan nauy
Ammay ay Chamag.
12 Hiyana nan kiapón nan chak mun-iliwliwasan. Ngem achek ekafiain na, tay ammok
nan tenalekku, ya achiyak us munchuwachuwa ay kafiaelan Apo Dios ay mangaywan
as nan entalekna kan ha-un§ inkiana as nan umchanan nan urkiw ay omaliyan Apo
Jesus.
13 Mu mun-isuruka, unuchum nan tit-iwa ay insursurok kan he-a, ya iturturuymu us
ay mangepaila as nan pammati ya layad ay wacha kan chitaku ay enmafurot kan Cristo
Jesus.*
14 Babaen as nan fiachang nan Espiritu Santo ay mawawacha kan chitaku, aywanam
nan napateg ay sursuru ay entalek Apo Dios kan he-a ta achi mafiarfialiwan.
15 Ammom met ay inyangkiayanak as nan am-in ay omaafurot ad Asia, ya naetapi cha
Figelo kan Hermogenes.
16 Kun pay nan pamilyan Onesiforo, sapay koma ta sug-angan nan Apo chicha, tay
namen ongor ay penalagsakak kan hiya. Chaana enkafiain nan naifiafiaruchak,
17 ngem kun at as nan inumchanana ad Roma, makakud hiya ay manganap kan ha-un
inkiana ininchananak.
18 Ammom ay ustu nan am-in ay en-enatna ay nunserfi kan ha-un ad Efeso. Sapay
koma ta sug-angan Apo Dios hiya as nan urkiw ay mangokomána as nan tataku.

2

Nan Matalek Ay Munserfi Kan Cristo

1 Kun pay he-a ay anakku, masapor papigsaum nan pammatem babaen as nan
grasyan Apo Dios ay naichat kan chitaku ay nakius-usa kan Cristo Jesus.
2 Nan am-in ay chinngormu kan ha-un ay insursurok kan he-a as nan sangwanan
nan ongor ay tataku at isurom us chaná as nan tataku ay matalek ta chicha us nan
mangisuru as nan tapina.
3 Makiliwaska kan ha-un ay kaman as nan cha iliwliwas challu nan chiyuycha
omaafurot kan Cristo Jesus ay kaman as nan atun nan matalek ay sorchachu.
4 Nan cha munchunchunu ay sorchachu at achi maetapi as nan cha at-atun nan fiakun
sorchachu, tay nan laychuna at palaylayachuna nan ap-apuna.

‡ **1:9** 1 Ped. 1:4-5 § **1:12** Nan usa pay ay laychun tona ay kanan at “entalekku kan hiya.” * **1:13** 1 Tim. 1:14

5 Numnumunyu na: Nan taku ay makeab-abfiak as tennagtakian at maid maichat kan
hiya as gun-guna sukúdna tongparun ay ustu nan lintig tud-i ay ay-ayam.
6 Nauy pay nan usa: Nan makakud ay munsamor at masapor hiya nan omon-ona ay
mangara as nan kudwana as nan naani.
7 Numnumnumum ay ustu nan nauycha ay infiakiak, tay fiadngan chaká kan Apo
Jesus ta maawatam am-in.
8 Achim liwliw-an nan Ammay ay Chamag ay chak ekaskasaba ay tenakon Apo Dios
hi Jesu Cristo manipud as nan utúy ay kianak David.
9 Kiapú as nan mangekaskasabaak as nan nauy Ammay ay Chamag, parpaliwasanak
ya korkor-onganak ay kaman lomalabsing as lintig. Ngem uray, tay achi mafialin ay
makor-ongan nan kalen Apo Dios.
10 Isunga eta-unku nan am-in ay likiatku para as nan chiyuycha pinilen Apo Dios
ay tatakuna ta maesarakancha us koma babaen kan Cristo Jesus ya mawawacha kan
chicha nan am-ammay ay fiyag ay maid patingkiana.
11 Tit-iwa na ay sursuru ay kanana,
"Mu maetapi takú ay matuy kan Cristo, maetapi takuntu us kan hiya ay mataku ad
chaya.*
12 Mu et-aun takú nan likiat, maketoray takuntu kan hiya.
Mu esaot takú hiya, esaotnantu us chitaku.†
13 Mu achi takú mapiyar kan hiya, matalek challu hiya, tay achi mafialin ay
munkutkutum."‡

Nan Chiyuycha Ukialen Nan Munserserfi Kan Apo Dios

14 Kanayonmu ay epanumnum nan nauy as nan iib-am ay omaafurot, ya filinum
chicha as nan sangwanan Apo Dios ay achicha makisumsuma maepangkep as nan
laychun ay kanan nan chiyuycha kali. Maid kotkotok tosa, ya kuna lawá chachaelun
nan pammaten nan chiyuycha chuchumngor.§
15 Kun pay he-a, epapatem nan kafiaelam ay mangekaman as nan mangepalaylayad
kan Apo Dios, ya isurom ay ustu nan kalen Apo Dios. Tay mu hiyasa nan atum, achika
poros mafiainan.
16 Achika makeapat as nan tataku as maepangkep as maid kotkotokna kan Apo Dios,
tay kuna lawá epaachawwi nan tataku as nan laychun Apo Dios.
17 Maepachong nan achi tit-iwa ay sursurucha as nan saket ay kanser ay munwaras
ya chachaeluna nan intiru ay achor. Nan chuwa as nan nauycha mun-is-isuru as achi
tit-iwa at cha Himeneo kan Fileto.
18 Sinmiyancha as nan tit-iwa ay sursuru, tay chacha kankanan un narpas at nan
matakuwan nan natuy manipud as nan utúy. Isunga chacha lillifokun nan tapen nan
omaafurot ta chukkiancha nan pammaticha.*
19 Ngem achi challu masokatan nan tit-iwa ay kalen Apo Dios, tay kaman as nan
chupras ay achi mapsak. Wacha nan naisurat hena ay kanana, "Aammon Apo Dios nan
chiyuycha tatakuna," ya kanana us, "Nan mangali un omafurot as nan Apo at masapor
chukkiana nan chiyuycha achi nalintig."†
20 As nan afong nan fiaknang, ongor chi tukutukún ay wacha hid-i ay maosar ay fiakun
yangkiay naamma as fialetok ya silver, ngem naamma us as kaiw ya luta. Nafiaror as
solet nan kaosaran nan tapina, ya achi nafiaror nan kaosaran nan tapina.
21 Hiyana nan maepadpachongana kan chitaku. Mu chukkian nan taku nan am-in
ay mangotettet, maosar hiya as nan napateg ay kaosarana, tay napasanto hiya ya os-
osarun nan Apo. Angkiay ya nakasakiana hiya ay mangekaman as am-in ay ammay.

---

* **2:11** Rom. 6:3-5, 8 † **2:12** Mat. 10:33 ‡ **2:13** Rom. 3:3-4 § **2:14** 1 Tim. 6:4 * **2:18** 1 Co. 15 † **2:19** Sal. 34.14; Prov. 3.7

22 Isunga chukkiam ngarud nan mun-ongosán chi fiafiallu, ya epapatem ay mangekaman as nalintig, mangepapigsa as nan pammatem ya manglaylayad as nan iib-am ay omaafurot. O, makekappiaka as nan chiyuycha nacharos chi numnumcha ay munchaychayaw kan Apo Jesus.‡
23 Kasek ifilin na kan he-a ay achika makeap-apat as nan maepangkep as maid kotkotokna ya maid maifiachangna as nan tit-iwa ay pammati, tay ammom met ay munlumu chasa as masusumaan.§
24 Tay nan fiabfiaarun Apo Dios at masapor achi makisumsuma, ngem kuna at atun chi ammay as nan am-in ay tataku. Masapor us naraing ya naanos ay mun-isuru,
25 ya naanos ay mangtukun as nan chiyuycha komontra kan hiya ta urum ya fiadngan Apo Dios chicha ta munfiafiawicha ya maammuwancha nan kenatit-iwa.
26 Mu hiyasa nan ommat, munfiangadchantu as nan ustu ay numnumcha, ya makalufuscha as nan sil-ub* Satanas ay nanisil-ub kan chicha ta unuchuncha nan laychuna.

3

Nan Atun Nan Taku Mu Umchan Nan Chiyuycha Anongos Ay Urkiw

1 Masapor maawatam na. As nan chiyuycha anongos ay urkiw, omalintu nan timpon chi likiat.
2 Tay nan ukialen nan tataku at nan achorcha yangkiay nan laylaychuncha, ya naakumcha as siping. Kaskasincha napangas, napasis-iya ya umiinsurtu. Achichantu afurotun nan chanakchakorcha. Achichantu ammu ay munyaman, ya achicha epateg nan nasantowan.
3 Maidtu layadcha as nan pachongcha ay taku, ya maid poros ammucha ay pomakawan. Omekak-alichantu as nan pachongcha ay taku, achichantu maetporan nan laylaychun chi achorcha, songelchantu ya iinglunchantu nan ammay.
4 Esepsepchantu nan mangekamkaman as ammay. Darasuduscha ya pararu ay napangascha. Nan laylaychuncha at nan mangepalagragsak as achorcha, fiakun hi Apo Dios.
5 Epailacha ay relihiyosocha, ngem achicha figfikun nan ustu ay kafiaelan Apo Dios ay mamarfialiw as nan mangotettet ay ukialicha. Achika makekadkadwa as nan assesesa ay tataku.*
6 Tay nan tapina kan chatosa at epapeletcha ay sungkop as nan ab-afong babaen as nan kenasikapcha ay makilidlid-iwa as nan fianafiai ay naraka ay maawis ay chumngor as nan isursurucha. Nan nauycha ay fianafiai at chicha nan nalilifok chi numnumcha kiapú as nan ongor ay fiasfiasorcha. Chicha nan nangun-unud as nan am-in ay munongosán nan achor.
7 Chicha us nan cha munsurususuru, ngem achicha poros maammuwan nan tit-iwa ay sursuru.
8 Nan hanacha ay tataku at kamancha kan cha Janes kan Jambres ay nangkontra kan Moises ad pus-uy, tay kontraunchantu us nan kenatit-iwa. Mangotettet chi panagnumnumcha, ya kinukutum chi pammaticha.†
9 Ngem achi mafiayag at mailan nan am-in ay tataku nan kenangokngok chatosa ay kaman as nan enommat kan cha Janes kan Jambres.

Nan Anongos Ay Filin Pablo

10 Ngem he-a, ammom nan isursurok, nan panagfiyagku ya nan pangkepku as nan nauy ay fiyagku. Ammom nan pammatek, nan kenaanosku, nan layadku ya nan kenamanang-eta-unku.

---

‡ **2:22** 1 Tim. 6:11 § **2:23** 1 Tim. 1:4, 7; 4:7; 6:4, 20 * **2:26** 1 Tim. 3:7 * **3:5** Rom. 1:18-32; Tit. 1:16 † **3:8** Exo. 7:11, 22; 9:11

11 Ammom met us nan naparpalikiatanak ya nan nun-iliwliwasak ay kaman as nan
enom-ommat kan ha-un ad Antiokia, ad Iconio ya ad Listra. Ngem ensarakanak kan
Apo Dios as nan am-in ay likiatku.‡
12 Tit-iwa ay mapalikiatan nan am-in ay munlayad ay mataku as nan nadiosan ay
panagfiyag kiapú as nan pammaticha kan Cristo Jesus.§
13 Kun pay nan manangotettet chi ukialicha ya omaallilaw ay tataku at kaskasin
momangmangotettet chi ukialicha. Chacha omar-allilaw ya chacha us maar-allilaw.
14 Ngem kun pay he-a, iturturuymu ay mangafurot as nan enad-acharmu ya nan
ammom ay tit-iwa, tay ammom met nan katatakon nan chiyuycha nangisursuru kan
he-a.
15 Nunlapu us as nan kaongam, naisursuruwanka as nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay hiya nan nangetorónng kan he-a ay mangammu as nan kaesarakanan babaen as
nan pammati kan Cristo Jesus.
16 Am-in ay enpaisurat Apo Dios at hiya mismu nan nakin numnum ya nafiaror nan
kaosarana. Isuruna nan kenatit-iwa kan chitaku, sengarana chitaku ta ikinak takú
ay fumasfiasor, palintikuna chitaku as nan kenomsawan takú, ya isuruna chitaku ay
mangunud as nan nalintig ay panagfiyag
17 ta maid munkurangan takú ay munserfi kan Apo Dios, ya nakasakiana takú ay
mangekaman as nan am-in ay ammay.

4

1 As nan mangiilan Apo Dios ya hi Cristo Jesus ay mangokómtu as nan am-in ay
matataku ya nunkatuy, ya kiapú as nan omaliyana ay muntoray, ifilinku na kan he-a:
2 Ekasabam nan kalen Apo Dios. O, munsasakianaka ay mangekasaba uray mu
hiyasa nan ustu ay timpu winnu fiakun. Epakaammom kan chicha mu wachay
kenomsawancha, ya sengaram chicha ta ikinakcha ay fumasfiasor. Papigsaum us nan
numnumcha ay mangekaman as ammay. Naanoska ay mangisuru kan chicha.
3 Tay umchan nan timpu ay achi chumngor nan tataku as nan tit-iwa ay sursuru, ngem
kuncha at unuchun nan laylaychun nan achorcha, ya anapuncha nan chiyuycha mun-
isursuru as nan laylaychuncha ay chungchungrun.
4 Achichantu laychun ay chungrun nan maepangkep as nan kenatit-iwa, ngem kun at
nan maepangkep as nan pinupus-uy ay es-estorya.*
5 Ngem kun pay he-a, masapor etatalengaam ay mangaywan as nan pammatem
ta achika maar-allilaw. Eta-unmuy likiat. Iturturuymu ay mangekaskasaba as nan
Ammay ay Chamag ya atum nan am-in ay entalek Apo Dios kan he-a.
6 Tay ha-un at inumchan nan timpu ay manaynanak as nan nauy ay fiyag. Kamanak
as nan fiayas ay maikuyag ay maetapi as nan maichaton kan Apo Dios.
7 Epachongku us nan nunserserfiyak kan Apo Dios as nan ab-abfiak ay tennagtakian.
Enpapasnekku, at inumchanak as nan linya ay munpatingkiaan. Enpapasnekku us ay
nangunud as nan enafurot takú ay maepangkep kan Cristo.
8 Isunga naiyiis-ud kan ha-un nan gun-guna ay ichat nan Apo as nan chiyuycha
nalintig chi panagfiyagcha. O, gun-gunaanak as nan Apo as nan urkiw ay mangokomána
as nan katakutaku ya fiakun ha-un yangkiay nan gun-gunaana ngem uray us nan am-in
ay manglarayad ay maman-ud as nan munpail-ana.

Nan Laychun Pablo Ay Atun Timoteo

9 Epapatem nan kafiaelam ta kamuwum ay omali kan ha-un,
10 tay tenaynanak kan Demas ay inmuy ad Tesalonica kiapú ta nan fiyag asna's luta
nan laylaychuna. Inmuy hi Cresente ad Galacia, ya hi Tito ad Dalmacia.†

‡ **3:11** Ara. 13:14-14:20 § **3:12** Mat. 5:10-12; San. 1:2-4; 1 Ped. 2:20-21 * **4:4** 1 Tim. 1:6; 6:20-21; 2 Tim. 2:18
† **4:10** Col. 4:14; Film. 1:24

11 Kun yangkiay hi Lucas nan kadwak hena. As nan omaliyam, chag-osum hi Marcos,
tay makafiachang hiya kan ha-un as nan chunok.‡
12 Kun pay hi Tikico, infiaorku hiya ad Efeso.§
13 Chag-osum us nan kakiayku ay infiatek kan Carpo ad Troas. Etapem us nan
chiyuycha liblok, kaskasin nan chiyuycha nalolopelop ay larat ay nasurasuratan.
14 Hi Alejandro* ay munfusfusór at ongor chi en-enatna as mangotettet kan ha-un.
Kun kikiad hi Apo Dios as manusa kan hiya ay maiyunud as nan chiyuycha en-enatna.†
15 Isunga il-ilaum us hiya, tay pararuy atuna ay mangontra as nan cha takú isursuru.
16 As nan enmon-ona ay nangfistikiarancha kan ha-un, maid poros usa as nangekalin-
tikian kan ha-un. Tenmaynancha am-in. Sapay koma ta achi ifilang Apo Dios chachi as
fiasfiasorcha.
17 Ngem finadnganak kan Apo Jesus ya penapigsaak, isunga kenafiaelak ay
nangekasaba as nan am-in ay maepangkep kan hiya ta chungrun nan am-in ay Gentil.
Isunga enlayawak nan tataku ay mangpatuy kan ha-un.‡
18 Nan Apo at esarakanaktu as nan am-in ay kenamangotettet inkiana araunak kan
hiya henan muntotorayana ad chaya. Machaychayaw koma hiya in-inkiana! Amen.

Nan Anongos Ay Pakomostan Pablo

19 Pakomostaum cha Priscila kan Akila ya cha Onesiforo ay hinfiaruy.
20 Hi Erasto at nafiati ad Corinto. Infiatek hi Trofimo ad Mileto, tay nunsaket hiya.§
21 Epapatem man paat nan kafiaelam ta makaalika hena sakbay chuminamuy.
Komostaka kanu, kanan cha Eubulo, Pudente, Lino ya hi Claudia ya am-in nan
omaafurot ay wacha hena.
22 Sapay koma ta nan Apo at mawawacha kan he-a. Sapay koma ta mawawacha kan
chakayu nan grasya.

‡ **4:11** Ara. 12:12, 25; Col. 4:10; Film. 1:24 § **4:12** Efe. 6:14-25; Col. 4:7-8; Tit. 3:12 * **4:14** 1 Tim. 1:20 † **4:14** Sal. 28:4; 62:12; Prov. 24:12; Rom. 2:6 ‡ **4:17** Sal. 7:1-2; 22:21; 35:17. Nan naisurat as nan kali ay Griego at “naesarakanak as nan mangfiangtan nan layon kan ha-un.” § **4:20** Ara. 19:22; 20:4; 21:29; Rom. 16:23

Nan Surat Pablo Kan Tito

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Tito. Hi Tito at fiakun Judio ay enmafurot kan Cristo kiapú ta insursuruwan Pablo hiya (1:4). Hi Tito at matalek ya makakud ay namadfiachang kan Pablo as nan chununa. Kenadwaana cha Pablo kan Bernabe as nan nakimitinancha ad Jerusalem (Gal. 2:1). Liniwliwan us Tito hi Pablo as nan kawad-an Pablo ad Macedonia (2 Co. 7:5-7). Hiya us nan finaor Pablo ad Corinto ay mangenongnong as nan siping ay enamongcha para as nan chiyuycha makasapor ay omaafurot ad Jerusalem (2 Co. 8:6, 16-24). Nan usa pay at kenadwaana hi Pablo ay inmuy ad Creta ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ta fiadngana hi Pablo ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag hid-i. Angkiay ya infiaten Pablo hi Tito ad Creta ta ituruyna ay mangisursuru as nan chiyuycha omaafurot hid-i.

Nunsurat hi Pablo kan Tito ta ifilina kan hiya nan masapor ay atuna ya isuruna as nan iglesia ad Creta. Nan usa pay as nunsuratan Pablo at ta chumutok hi Tito as mangepangpanguru as nan chiyuycha iglesia henan tunggal ili hid-i (1:5). Tay as nan hana ay timpu at ongorcha nan omaafurot hid-i, ngem nalilifokcha kiapú ta inun-unudcha nan sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru (1:10-11). Lenayad us Pablo ay palutukun Tito nan chiyuycha nunkatiku ay cha atuatun nan chiyuycha i-Creta ay kaman as nan kenangutum, umiwet, ya kenapadsok, ya tapina pay (1:12-16). Insuron pay Pablo kan Tito nan atun ay mangisuru as nan anam-amá, anen-ena, fiafiallu ya mafiabfiaor (2:1-10).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-4
Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Iglesia 1:5-16
Nan Sursuru As Nan Tukutukún Ay Kasasaad Chi Tataku 2:1-15
Nan Ekaman Nan Chiyuycha Omaafurot 3:1-11
Nan Anongos Nan Surat 3:12-15

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay fiabfiaarun Apo Dios ya apostol Jesu Cristo. Hi Apo Dios at piniliyak ya finaorak ta uyku papigsaun nan pammaten nan chiyuycha pinilina ay tatakuna ya ta uyku etorón̈g chicha as nan tit-iwa ay sursuru ay maiyunud as nan nadiosan ay panagfiyag.

2 Atok am-in chaná ta wachay namnamauncha ay fiyag ay maid patingkiana ay enkaren Apo Dios sakbay mafiayang nan luta. Hi Apo Dios at achi poros munkutku-tum.*

3 As nan ustu ay timpu ay pinilina, enpakaammuna nan nauy fiyag ay maid pat-ingkiana babaen as nan nangekasabaak as nan Ammay ay Chamag ay entalekna kan ha-un. O, enkasabak nan Ammay ay Chamag, tay infilin Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku.

4 Nauy nan suratku kan he-a, Tito ay ifilangku as tit-iwa ay anakku kiapú as nan pammati takú.

Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya nurpu kan Cristo Jesus ay mangesarakan kan chitaku.

Nan Mangepangpanguru As Nan Iglesia
(1 Tim. 3:1-7; 1 Ped. 5:1-4)

---

* **1:2** 2 Tim. 2:13; Heb. 6:18

5 Nan nanaynanak kan he-a ad Creta at ta enongnongmu nan chaan pay naenongnong
ya ta munpilika as mangepangpanguru as nan chiyuycha iglesia henan am-in ay il-ili
hesa. Hiyasa nan infilinku ay atum.
6 Nan piliyum ay mangepangpanguru at masapor maid maepafiasor kan hiya, ya kun
usa nan asawana. Masapor ay nan an-akna at enmafurotcha kan Apo Dios, maid kaap-
apatancha as munlumu as machachaelancha ya achicha nasokel.
7 Kiapú ta hiya nan matalek ay mangaywan as nan iglesian Apo Dios, masapor maid
maepafiasor kan hiya. Masapor us achi napangas, achi fungngat, achi futtang, achi
omaabkor ya achi naakum as siping.
8 Kun at masapor manangmangili ya laylaychuna ay atun nan ammay. Masapor us
manang-etpor, nalintig, nasantowan ya naonngan.
9 Masapor popomkat hiya as nan tit-iwa ay sursuru ay maiyunud as nan kalen Apo
Dios ta mafialinay awisun nan tapina ay omafurot as nan tit-iwa ay sursuru ya ta
maepailana nan kenomsawan nan chiyuycha mangontrakontra as na.
10 Ifilinku sa, tay ongor nan tataku hesa ay nunkasokel ay manngor as nan tit-iwa ay
sursuru, kaskasin nan chiyuycha Judio ay omaafurot ay mangepapelet as nan Lintig
Moises. Chacha al-allilawun nan tapina ay tataku babaen as nan ap-apat ay maid
kotkotokna.
11 Masapor maepakinak chasa ay tataku, tay chacha al-allilawun nan pammaten nan
tapina ay pamilya babaen as nan chacha mangisursuruwan as fiakun libfengna ay
maisuru. Kafiafiain pay nan pangkepcha, tay laychuncha yangkiay ay omara as siping.
12 Usa as nan chiyuycha kanancha un pomapadtu ay kailiyancha ay i-Creta nan
nangali, “Mangisiw paat am-in chi i-Creta, tay nunkangutumcha, napadsokcha ay
munchunu ya kun hi kakan chi elamakcha.”
13 Tit-iwa met na ay kenalina maepangkep kan chicha. Isunga sengaram chicha ta
ustu ya pumigpigsa nan pammaticha
14 ya ta achicha afurotun nan pinupus-uy ay es-estoryan chi Judio ya nan lintig ay
enam-ammaan chi tataku ay mangachi as nan tit-iwa ay sursuru.†
15 Nan taku ay nacharos chi numnumna at ifilangna as nacharos nan am-in ay makan.
Ngem nan taku ay naruket chi numnumna ya achi omafurot at ifilangna ay maid
poros nacharos ay makan, tay kenokomsaw chi numnumna ya achina maematonan chi
ammay ya mangotettet.
16 Chacha kankanan un am-ammucha hi Apo Dios, ngem mamaila as nan chacha at-
atun ay achiyuncha hi Apo Dios. Kaiisiw nan ukialicha, nasokelcha, ya achicha poros
kafiaelan ay mangekaman as ammay.

2

Nan Ustu Ay Sursuru

1 Ngem kun pay he-a Tito, masapor iturturuymu ay manukun as nan omaafurot ta
unuchuncha nan maiyunud as nan ustu ay sursuru.
2 Isuruwam nan anam-amá ta achicha labsun nan laylaychun nan achorcha,
maekaricha ay marispitu ya manang-etporcha. Masapor ustu nan pammaticha ya
layadcha kan Apo Dios, ya anosancha nan likiatcha.
3 Assesa us ay isurom as nan anen-ena ay nan kasaporan at nan nasantowan ay panag-
fiyag ay maiyunud as nan pammati. Masapor achicha omekak-ali ya munfutfutang,
ngem kuncha at isuru nan ammay
4 ta makasurucha nan fianafiai ay kaas-asawa as ustu ay atuncha ay manglaylayad as
nan as-awacha ya an-akcha.

† **1:14** Mar. 7:14-19; Ara. 10:9-15; Col. 2:20-22

5 Isuruwam chicha ay munfialin as manang-etpor ya nacharos as maepangkep as laraki. Masapor enonongnongcha nan chunucha as afongcha, naanoscha ya munpaetoraycha as nan as-awacha. Mu assesa nan ukialicha, maid kas-otan nan kalen Apo Dios.
6 Tukunum us nan fiafiallu ta munfialincha as manang-etpor.
7 He-a mismu at masapor epailam ay napudnuka as nan am-in ay atum ta he-a nan ustu ay munturachan nan fiafiallu, ya as nan mun-isuruwam, masapor napudnu nan atum ay munkali ya maiyunud as nan napateg ay isursurom.
8 Ilaum ta ustu nan cham isursuru ta maid kaskas-otana. Tay mu hiyasa nan atum, mafiainan nan chiyuycha komokontra kan he-a, tay maid mangisiw as maifiakiacha kan chitaku.
9 Filinum us nan chiyuycha mafiabfiaor ta munpaetoraycha as nan amocha as nan am-in ay atuncha ta mapnek nan amocha kan chicha. Achicha koma songsongfiatan
10 winnu akiwan chicha, ngem kuncha at epaila ay ammaammaycha ya matalekcha as nan am-in ay atuncha ta maichayaw nan sursuru ay maepangkep kan Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku.*
11 Tay enpailan Apo Dios nan nauy grasyana ta maesarakan nan am-in ay tataku.
12 Kiapú as nan nauy ay grasya, isuruwana chitaku ay mankug as nan fiakun nadiosan ay panagfiyag ya nan chiyuycha mun-ongosán chi achor ta manang-etpor, nalintig ya nadiosan nan panagfiyag takú asna's luta.
13 Assesa nan panagfiyag takú as nan cha takú manman-uchan as nan nakiasat ay namnamaun takú ay hiyasa nan maepail-an nan kaichayawan Apo Dios takú ay Jesu Cristo ay mannakafialin ya mangesarakan kan chitaku.†
14 Inchatna nan fiyagna ta pakawanuna chitaku as nan am-in ay fiasor takú, ya ta munfialinuna chitaku as nasantowan ay tatakuna ay makakud ay mangekaman as ammay.
15 Isurom am-in chaná as nan tataku. Papigsaum nan numnumcha ya sengaram chicha. Masapor atum chaná, tay wachay kalibfengam ay nurpu kan Apo Jesus, ya achim eparufus chi uray usa ay mangsot kan he-a.

3

Nan Ammay Ay Ekaman Nan Chiyuycha Omaafurot

1 Epanumnummu as nan iib-am ay omaafurot ay masapor munpaetoraycha as nan totoray nan goberno ya nakasakianacha ay mangtongpar as nan filfilincha. Nakasakianacha us koma ay mangekaman as nan am-in ay ammay.
2 Masapor maid ekak-aliyancha as kumpurmi ay taku ya maid makisumsumaancha. Ngem kuncha at masapor naanos ya kun yangkiay ammay chi makekadkadwaancha as nan am-in ay tataku.
3 Tay uray chitaku at maid poros ammu takú ad kasin as maepangkep kan Apo Dios. Nasokel ya naallilaw takú. Kaman chitaku fiabfiaarun as kumpurmi ay mun-ongosán ya kiankianasun nan achor takú. As nan hiyachi ay timpu, mangotettet chi pangkep takú ya apsan takúy pachong takú ay tataku as kaurkiurkiw. Iningor chitaku as nan pachong takú ay tataku ya iningor takú us chicha.
4 Ngem kun pay enpailan Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku nan sug-ang ya layadna,
5 ensarakana chitaku. Ensarakana chitaku fiakun kiapú as nan ammay ay enkaman takú, ngem kiapú as sug-angna kan chitaku. Tit-iwa, ensarakana chitaku babaen as nan

* **2:10** Mat. 24:45-51; Luc. 12:42-48; 19:17; Efe. 6:5-9; 1 Tim. 6:1-2 † **2:13** 1 Tim. 1:1; Gal. 5:5; Col. 1:27; 1 Tes. 5:8; Heb. 6:19; 11:1

Espiritu Santo ay nanguras ya nangepafiarú as nan numnum takú ta mawad-an takú as
fiarú ay fiyag ya nacharos takú as nan sangwanan Apo Dios.
6 Maid ek-ekot Apo Dios ay nangichat as Espiritu Santo kan chitaku babaen kan Jesu
Cristo ay nangesarakan kan chitaku.
7 Enatna chi ta babaen as nan grasyana, maifilang takú as nalintig as nan mangiilana
ya matawid takú nan fiyag ay maid patingkiana ay hiya nan cha takú namnamaun.
8 Tit-iwa chaná ay kenalek.
Chatona nan lalaychok ay epapatem ay isuru ta nan chiyuycha omafurot kan Apo
Dios at komakudcha ay mangekaman as ammay. Ammay chaná ay maisuru ya wachay
maifiachangcha as nan am-in ay tataku.
9 Ngem achika makesossosek as nan tataku as maepangkep as maid kotkotokna ay
leslestaan nan ngadngachan nan kaap-uwan. Achika us makesossosek ya makisum-
suma as nan maepangkep as nan Lintig Moises, tay nan nauycha susuma at maid
maifiachangcha ya maid kotkotokcha.*
10 Mu wachay taku ay makisumsuma ta munsisiyanuna nan chiyuycha omaafurot,
fiag-am hiya ta ikinakna. Mu mamen chuwam ay fiag-an ya achi challu chumngor,
achim kadkadwaun,
11 tay ammom ay nan assesa ay taku at fumafiasor ay enmachawwi as nan tit-iwa ay
sursuru. Nan chiyuycha chana atuatun ay mismu nan mangepaila ay kenomsaw hiya.

Nan Anongos Ay Tukun

12 As nan mangifiaorak kan Artemas winnu kan Tikico kan he-a, ya as nan um-
chanana hesa, epapatem ay makeali kan ha-un ad Nicopolis, tay ninumnumku ay
mayaschiyak as nan nauy ay chinamuy.
13 Epapatem ay mangfiachang kan Zenas ay abogado ya hi Apolos as nan munlig-
watancha ay munfiaat. Ilaum ta wacha nan am-in ay kasaporancha.
14 Nan ib-a takú ay omaafurot at masapor suruwuncha ay komakud ay mangekaman
as ammay ta makafiachangcha as nan tit-iwa ay makasapor as fiachang ya ta fiakun nan
maid kotkotokna nan chacha ekamkaman.
15 Am-in nan nauycha kakadwak hena at chachaka pakomostaun. Pakomostaunmi
us nan chiyuycha manglaylayad kan chakami kiapú as pammati.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Dios.

* **3:9** 1 Tim. 1:4; 2 Tim. 2:23

Nan Surat Pablo Kan Filemon
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Filemon ay nafiaknang ay i-Colosas. Usa hiya as nan chiyuycha enmafurot kan Jesus. Hiya us nan nakin fiabfiaarun kan Onesimo ay lenmayaw as afongna, tay nauma hiya as mafiabfiaor.

Lenmayaw hi Onesimo ay inmuy henan achawwi ay lukiar, at inumchan hiya ad Roma. Kiapú as nan plenaplanon Apo Dios, ininchanana hi Pablo ay naifiafiarud hid-i. As nan nanngorana as nan insursuron Pablo maepangkep kan Cristo, enmafurot hiya ya nunfialin as napateg ay fumadfiachang kan Pablo.

Kiapú as nan nauy enommat, ninumnum Pablo ay ifiangadna hi Onesimo kan Filemon ay amona. Isunga as nan nauy suratna kan Filemon ay kiayyumna ad Colosas, chinawatna ay pakawanun koma Filemon hi Onesimo. Namnamaun Pablo ay awatun Filemon hi Onesimo as fiakun yangkiay napakawan ay mafiabfiaor ngem as ifiana ay enmafurot kan Cristo.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-3
Nan Panangichayaw Pablo Kan Filemon 4-7
Nan Chinawat Pablo Maepangkep Kan Onesimo 8-22
Nan Anongos Nan Surat 23-25

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay naifiafiarud kiapú as nan chak munserserfiyan kan Cristo Jesus.
Nan kadwak hena at hi Timoteo ay ifia takú.

Nauy nan suratmi kan he-a Filemon ay laylaychunmi ay pachongmi ay munserserfi
ay mangepakpakaammu as nan maepangkep kan Cristo.

2 Suratmi us na challu kan Apia* ay ifiami ay fiafiai as nan pammati ya kan Arkipo†
ay kadwami ay sorchachon Cristo, ya as nan iglesia hesa as afongmu.

3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay
nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

4 Ifia ay Filemon, as nan mangekarkararakiak kan he-a, kanayonak ay munyaman
kan Apo Dios,

5 tay chak chungruchungrun nan maepangkep as nan pammatem kan Apo Jesus ya
nan layadmu as nan am-in ay tatakon Apo Dios.

6 Ekarkararagku ay as nan cham mangifiagfiag-an as nan maepangkep as pammatem
as nan tapina ay tataku at mataptapiyan koma nan pannakaawatmu as nan am-in ay
bendisyon ay inchat Apo Dios kan chitaku kiapú as nan pammati takú kan Cristo.

7 Ifiak, ongor paat chi lagsakku ya pinmigsa nan numnumku kiapú kan he-a, tay
enpapigsam nan numnum nan tatakon Apo Dios kiapú as nan layadmu kan chicha.

Nan Chawat Pablo Maepangkep Kan Onesimo

8 Isunga wacha nan chawatok kan he-a. Uray mu wacha nan inchat Cristo ay
kalibfengak ay mangifilin as ustu ay ekamanmu, fiakun sa as atok.

9 Ngem kiapú as layad, kunak yangkiay munpakpakaasi kan he-a. Atok na uray mu
ha-un hi Pablo ay am-ama‡ ya naifiafiarud pay laing ad wani kiapú kan Cristo.

---

* **1:2** Kanan chi tapina ay tataku un hi Apia at asawan Filemon, ya hi Arkipo at usa hiya ay mangepangpanguru as nan iglesia ay maam-among as afongcha. Kanan us chi tapina un hi Arkipo at anak cha Filemon kan Apia. † **1:2** Col. 4:17 ‡ **1:9** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at kanana, “pannakaachor Cristo Jesus.”

10 Epakpakaasek kan he-a ta sug-angam hi Onesimo§ ay nunfialin as anakku as
pammati as nan naifiafiaruchak pay laing.
11 Ad kasin at maid kayman maifiachangna kan he-a, ngem ad wani, ongor nan
maifiachangna kan chita ay chuwa.
12 Pafiangchok kan he-a hi Onesimo ay laylaychok as solet.
13 Laychok pay koma ay mayasna hiya ta fumachang kan ha-un as nan kamaidmu as
nan nauy naifiafiaruchak kiapú as nan nangekaskasabaak as nan ammay ay chamag.
14 Ngem achek atun sa inkiana iyafudmu, tay achek laychun ay mapeletanka ay
mangekaman. Am-ammay mu murpu koma as nan mismu ay numnummu.
15 Uy at nan kiapúna ay naisiyan hi Onesimo kan he-a as hen-omaketan at ta munfi-
angad ay makekadwa kan he-a in-inkiana.
16 Ad wani, hi Onesimo at fiakun usa ay apud ay mafiabfiaor, ngem am-amud mu nan
mafiabfiaor, tay nunfialin hiya as laylaychun takú ay ifia. Ongor chi layadku kan hiya,
ngem kaskasintu ongor nan layadmu kan hiya as fiabfiaarum ya as ifiam kiapú as nan
pammatiyu kan Apo Jesus.
17 Isunga mu tit-iwa ay ifilangak as ifiam ay omaafurot, pangaasem ta awatum hiya
as nan munfiangchana ay kaman as nan mang-awatam kan ha-un.
18 Mu wachay finmasorana winnu utangna kan he-a, uray ha-un nan munsengelam.
19 Tit-iwa ay ha-un mismu nan nunsurat ya nunperma's na ta mangammuwam ay
atok nan infiakiak: “Ha-un hi Pablo. Fiayachak nan utang Onesimo kan he-a.” Achek
ud-ay kis-an epanumnum kan he-a ay utangmu kan ha-un nan pannakaesarakanmu
babaen kan Cristo.
20 Isunga ifiak, sapay koma ta atum nan chawatku kan he-a kiapú as nan enma-
furotanta kan Apo Jesus. Pangaasem ta paragsakunak kan he-a ay ifiak kiapú as nan
enmafurotanta kan Cristo.
21 Nunsuratak kan he-a, tay maid chuwachuwak ay tongparum nan chak chawatun
ya ong-ongor pay nan ekamanmu mu nan kanak.
22 Wacha pay nan usa ay chawatok kan he-a. Esakianaanak pay as kuwartu ay
magyanak, tay namnamaok ay babaen as nan kararagyu am-in at pafiangchunaktu kan
Apo Dios kan chakayu.

Nan Anongos Nan Surat

23 Cha chakayu pakomostaun kan Epafras ay ifiak ay naifiafiarud kiapú kan Cristo
Jesus.
24 Kaman us kan cha Marcos, Aristarco,* Demas† ya hi Lucas ay kadwak ay cha
makidkidnu as nan chunon Apo Dios.
25 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Jesu Cristo.

---

§ **1:10** Nan laychun ay kanan nan Onesimo at wachay fiachangna. * **1:24** Ara. 19:29; 20:4; 27:2; Col. 4:10 † **1:24** Col. 4:14; 2 Tim. 4:10

Nan Surat As Nan Chiyuycha
Hebreo
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan nauy ay surat at maid nafukig mu ngachana nan nangisurat as na. Ngem nan nunsuratana at as nan usa ay grupon chi Judio winnu Hebreo ay nafiayag ay enmafurot kan Jesu Cristo. Ngem uray mu hiyasa, nan hanacha Hebreo at laychuncha ay chukkian nan pammaticha ya munfiangadcha as nan sikud ay pammaten chi Judio kiapú as nan cha omongoongor ay likiat ay chacha iliwliwas. Isunga nan kiapúna ay nunsurat nan nangisurat as na at ta papigsauna nan numnumcha as nan nangepanumnumana kan chicha as nan maepangkep as nan pannakafialin ya kalibfengan Jesus.

Nauycha nan turu ay amud ay naifiakia as na maepangkep kan Jesus: Omona, hi Jesus nan maid patingkiana ay Anak Apo Dios. Kiapú ta assena, hi Jesus at natortoray as solet mu nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy, nan angheles ya uray hi Moises.

Maekadwa, hi Jesus nan maid patingkiana ay kangatuwan ay pachi takú ay hiya nan tonga as nan tataku ya kan Apo Dios. Tay nan enatna at napatpateg as solet mu nan en-enat nan papachen chi Judio.

Maekatlu, hi Jesus nan nangiyali kan chitaku as nan fiarú ay turag babaen as nan natuyana as nan koros. Isunga nan turag Apo Dios ad pus-uy at kaman aiw nan fiarú ay turag. Mu maepangkep as nan chiyuy turag ad pus-uy, kanayon ay masapor chi charan chi animar as maichaton ta mapakawan chi tataku as nan fiasfiasorcha. Ngem as nan fiarú ay turag at kun namingsan yangkiay nan panagchaton, tay inchaton Jesus nan mismu ay fiyagna ta nan ngachana ay omafurot kan hiya at mafialin ay maesarakan ya munfialin as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.

Enpanumnum us nan nangisurat nan maepangkep as nan kenapigsan nan pammaten nan kaap-uwancha (kapitulu 11). Nan namnamaun nan nangisurat at turachun nan chiyuycha omaafurot chicha. As nan chiyuycha anongos ay kapitulu at tinukuna nan chiyuycha omaafurot ay iturturuycha ay mangnumnumnum as nan maepangkep kan Jesus, ya eta-uncha nan ngachana ay likiat ta achicha omachawwi kan Apo Dios, ngem kuncha at mataku ay mangun-unud as nan laychun Apo Dios.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Hi Jesus Nan Ustuustu Ay Kail-an Nan Kaichayawan Apo Dios 1:1-3
Natortoray Hi Jesus Mu Nan Angheles 1:4-2:18
Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises 3:1-4:13
Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi 4:14-7:28
Nan Turag Cristo Ya Nan Turag Apo Dios Ad Pus-uy 8:1-9:28
Nan Chaton Jesus Ya Nan Chaton Nan Papachi 10:3-9
Nan Kenaamud Nan Pammati 11:1-12:29
Nan Anongos Nan Surat 13:1-25

Hi Jesu Cristo Nan Nangepakaammu As Nan Kalen Apo Dios

1 Ad pus-uy, infiakian Apo Dios nan laychuna as nan kaap-uwan takú babaen as nan chiyuycha pomapadtu. Namen ongor ya tukutukún nan enatna ay nangifiakia as nan hana laychuna ay ifiakia.*

2 Ngem as nan nauycha cha omanongos ay urkiw, nunkali hiya kan chitaku babaen as nan Anakna. Hiya nan nangepafiayangan Apo Dios henan lufong, ya pinilina us ay manawid as nan am-in ay ka-ichin.†

---

* **1:1** Deut. 18:18-22 † **1:2** Ara. 2:17-21; 1 Ped. 1:20; 2 Ped. 3:3; Jud. 1:18

3 Nan kaichayawan Apo Dios at kaman sumilsili ay maila as nan Anakna, ya hiya
nan ustuustu ay kail-an nan kenadios Apo Dios. Hiya us nan mangepaturturuy as nan
kasasaad nan am-in ay ka-ichin babaen as nan mannakafialin ay kalina. Kuna pay
penakawan nan tataku as nan fiasfiasorcha, tenmokor hiya ad chaya as apét kannawan
Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.

Natortoray Nan Anak Apo Dios Mu Nan Angheles

4 Isunga nunfialinun Apo Dios nan Anak as natortoray mu nan angheles. Kaman us as
nan enpangachan Apo Dios kan hiya at kaskasin machaychayaw mu nan ngachan nan
angheles.
5 Tay maid poros anghel as nangifiag-an Apo Dios,
"He-a nan Anakku.
Ad wani, epailak ay ha-un nan Amam."‡
Winnu,
"Ha-untu nan Amana,
ya hiyantu nan Anakku."§
6 Ngem as nan kiayud mangifiaoran Apo Dios as nan panguru ay Anakna asna's luta,
kenalina,
"Chakayu ay anghelesku, chayawunyu hiya."*
7 Nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan angheles at hiyana:
"Nan anghelesku at nunfialinok chicha as kaman angin, ya nan chiyuycha munserserfi
kan ha-un as kaman kumarkiarud ay apuy."†
8 Ngem mu maepangkep as nan Anakna, kenalina,
"He-a Apo Dios, nan muntorayam at maid patingkiana, ya nan atum ay muntoray at
nalintig as solet.
9 Laylaychum chi kenalintig, ya kaiingormuy kenamangotettet. Isunga hi Apo Dios ay
Diosmu at pinili chaká, ya kiapú as nan chayaw ay inchatna kan he-a, ong-ongor
nan lagsakmu mu nan lagsak nan kakadwam."‡
10 Kenalina pay,
"As nan laplapuna, he-a ay Apo nan namayang henan luta, ya he-a nan namayang as
nan wacha ad chaya.§
11 Mamaidchantu am-in, ngem he-a at mawawachaka in-inkiana.
Machunotchantu ay kaman as nan fiachu.
12 Makopekopchantu ay kaman as nan chaket ay maichusuy, ya masokatanchantu ay
kaman as nan fiachu.
Ngem he-a at achika poros munfiarfialiw, ya nan fiyagmu at achi poros munpatpat-
ingkia."*
13 Maid poros nangarkaliyan Apo Dios as nan uray usa as nan anghelesna,
"Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman
chicha nan kiakiatinam."†
14 Ngachancha ngata nan angheles? Chicha nan espiritu ay munserserfi kan Apo Dios,
ya finaor Apo Dios ay mangfiachang as nan tataku ay maesarakantu.

2

Nan Omafurotan Nan Tataku As Nan Enpakaammon Jesus

‡ **1:5** Sal. 2:7; 2 Sam 7:12-14; Ara. 13:33 § **1:5** 1 Cro. 17:11-15; 2 Co. 6:18 * **1:6** Col. 1:16, 17; Rom. 8:29 † **1:7** Sal. 104:4. Nan kali ay "angin" ya "espiritu" at munpachong nan laychuncha ay kanan as nan kali ay Griego. ‡ **1:9** Sal. 45:6-7. As nan tapina ay manuskritu at kanancha, "lanfulanfuna he-a as nan lanan nan lagsak. As nan iniili ay ukiali as nan Turag ad pus-uy, nan pananglanub as lana at epailanay lagsak." § **1:10** Sal. 102: 25-27 * **1:12** Sal. 102:25-27; Pal. 20:11 † **1:13** Sal. 110:1; Mat. 22:44; Ara. 2:35; Heb. 10:13

1 Kiapú ta natortoray nan Anak Apo Dios mu nan angheles, masapor kaskasin takú
numnumnumun nan chiyuycha chinchinngor takú ta achi takú sumiyan as nan kenatit-
iwa.
2 Tay nan lintig Apo Dios ay enpakaammon nan anghelesna as nan kaap-uwan at
naepaila ay tit-iwa, ya nan tataku ay nanglabsing as nan lintig ay ansa at enawatcha
nan chusacha ay maiyunud as nan fiasorcha.*
3 Mu assesa nan enommat kan chicha, anan atun takú ay makalisintu as nan chusa
mu enganuy takú nan assesa ay kenaamud nan kaesarakanan? Hi Apo Jesus ay mismu
nan enmon-ona ay nangepakaammu as nan nauy ay kaesarakanan, ya nan chiyuycha
nanngor kan hiya at chicha nan nangepaneknek kan chitaku ay tit-iwa na.
4 Uray us hi Apo Dios at entapina nan pammaneknekna babaen as nan nangepail-ana
as nan chiyuycha sinyar, nakaskaschaaw ya tukutukún ay milagro. Penaneknekana
us babaen as nan chiyuycha kafiaelan ay enpaiwarasna as nan Espiritu Santo ay
maiyunud as nan laychuna.

Nan Mangesarakan Kan Chitaku

5 Nan fiarú ay lufong ay chami ifiagfiakia at fiakun nan angheles nan penatoray Apo
Dios, ngem kun at taku.
6 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Apo Dios, anuyka payat cha munnumnunumnum as maepangkep as taku, winnu adchi
t'uymu payat aaywanan chicha ay kun larawa taku yangkiay?
7 Finayangmu chicha ta munfialincha as nababbaba mu nan angheles as nan hen-
omaketan ay timpu. Penachayawam us chicha ay kaman as nan chayaw chi ari.
8 Enpaetoraymu pay kan chicha nan am-in ay ka-ichin."†
Nan laychun ay kanan nan nangepatorayan Apo Dios as nan am-in ay wacha as nan
tataku at maid achi etorayantu chi taku. Ngem ad wani, maila ay achi cha etortorayan
chi taku nan am-in ay ka-ichin.
9 Ngem kun natongpar nan nauy naepadtu babaen kan Jesus. Tay as nan hen-omaketan
ay timpu, nunfialin hiya as nababbaba mu nan angheles as nan nunfialinana as taku.
Enommat chi ta matuy hiya para as nan am-in ay tataku babaen as nan grasyan
Apo Dios. Ad wani, maila takú ay napachayawan hiya as solet kiapú as nan utúy ay
inliwasna.
10 Hi Apo Dios nan namayang as nan am-in ay ka-ichin, ya nafiayang am-in ta
maichayaw hiya. Isunga maifiakiay nan nauy planuna: Nunfialinuna hi Jesus as ustu
ay mangepangu kan chitaku babaen as nan inliwasna ta ongor chi iyalina ay an-ak Apo
Dios ay maetapi as nan kaichayawana. Tay hi Jesus nan mangetorónng kan chicha as nan
kaesarakanan.
11 Hi Jesus nan mangepasanto as nan tataku babaen as nan nangaanana as nan
fiasfiasorcha, ya nan tataku ay chana pasantowun at us-usa nan Amacha am-in. Isunga
achi mafiain hi Jesus ay mangali un ib-ana chicha.
12 Tay kenalina kan Apo Dios,
"Ifiakiaktu as nan ib-ak nan maepangkep kan he-a, ya as nan maam-amongancha,
ekantaktu nan kanta ay pangchaychayaw kan he-a."‡
13 Kanana us, "Muntalekaktu kan Apo Dios." Tenoptopana, "Nauyak ya nan tataku ay
kaman an-akku ay inchat Apo Dios kan ha-un."§
14 Nan an-ak Apo Dios ay chana kanan asna at tatakucha ay wachay achorcha ay
matuy. Kiapú ta assena, nunfialin hi Jesus as taku ay kaman kan chicha ta wachay atuna
ay matuy. Enatna na ta babaen as nan matuyana at amisuna hi Satanas ay wachay
pannakafialina ay mangetorónng as nan tataku as nan maid patingkiana ay utúy.*

---

* **2:2** Deut. 33:2; Ara. 7:38, 53; Gal. 3:19 † **2:8** Gen. 1:26-28; Sal. 8:4-6; 1 Co. 6:2-3; Pal. 22:3-5 ‡ **2:12** Sal. 22:22
§ **2:13** Isa. 8:17-18 * **2:14** Mar. 3:27

15 Kiapú as nan enat Jesus, wenayawayaana nan am-in ay tataku ay kaman mafiab-
fiaor kiapú as nan ongor ay ugyatcha ay matuy. Tay nan tataku at umugyatcha as nan
utúy as nan intiru ay fiyagcha.
16 Tay narawag ay fiakun nan angheles nan chana fiadfiadngan mu achi nan tataku
ay naifilang as kiankianak Abraham.
17 Isunga masapor munfialin hiya as kaman kan chicha ay ib-ana as nan am-in ay
panagfiyagcha ta munfialin hiya as manangsug-ang ya matalek ay kangatuwan ay pachi
as nan munserfiyana kan Apo Dios. Hiyana nan naekaman ta pakawanun Apo Dios nan
tataku as nan fiasfiasorcha.
18 Kiapú ta hiya ay mismu at nun-iliwas ya nachisting, mafialina ay fiadngan nan
chiyuycha cha machischisting.

3

Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises

1 Isunga chakayu ay ib-ak ay pinilen Apo Dios as tatakuna ya enayakiana ay maetapi
kan hiya ad chaya, masapor nunumnumunyu hi Jesus. Tay mu maepangkep as nan
pammati ay ipudnu takú, hiya nan finaor Apo Dios ya hiya nan kangatuwan ay pachi.
2 Matalek hiya ay nanongtongpar kan Apo Dios ay nangchutok kan hiya ay kaman kan
Moises ay matalek ay munserfi as nan am-in ay tataku as nan pamilyan Apo Dios.*
3 Ngem machaychayaw hi Jesus mu hi Moises ay kaman as nan kaichayawan nan
nangkiaub as nan usa ay afong mu nan afong ay kinaubna.
4 Tay tunggal afong at wacha nan nangkiaub, ngem hi Apo Dios nan nangamma as
nan am-in ay ka-ichin.
5 Manuwat, tay matalek hi Moises ay mafiabfiaor as nan am-in ay kakadwa as nan
pamilyan Apo Dios, ya infiakiana nan epakaammon Apo Dios as tapen chi urkiw.
6 Ngem hi Cristo at hiya nan matalek ay Anak Apo Dios ay mangenongnongnong as
nan pamilyan Apo Dios. Chitaku at maetapi takú as nan pamilyan Apo Dios mu naturud
takú ay mangiturturuy ay omafurot ya achi takú poros ekafiain nan namnama takú kan
hiya.

Nan Mun-iblayan Para As Nan Tatakon Apo Dios

7 Isunga masapor afurotun takú nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay infiakian
nan Espiritu Santo:
“Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios,
8 achiyu koma patangtangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nangontraan nan
kaap-uwanyu kan Apo Dios as nan nanistingancha kan hiya henan disyerto.
9 Kenalen Apo Dios un hid-i nan nanistingan nan kaap-uwanyu kan hiya,
uray mu inilacha nan nakaskaschaaw ay en-enatna as opat puru ay tawwun.
10 Isunga finmungat hi Apo Dios kan chatud-i ay tataku, ya kanana un,
‘Kanayonak ay chukkian, ya ukialicha challu ay achi manongtongpar as nan
filfilinku.’
11 Kiapú as fungatna, ensapatana un,
‘Achektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensakianak.’ ”†
12 Il-ilaunyu ay iib-ak ta maid koma kan chakayu nan mangnumnumnum as
mangotettet ya achi omafurot kan Apo Dios. Chatosa ay ukiali nan kiapón nan
mangchukkianana as nan matataku ay Dios.
13 Ngem kun at nan atunyu as nan kawad-an pay laing nan timpuyu ay makali un
“Ad wani ay urkiw” at munpepennapigsa kayu as nan pammatiyu as kaurkiurkiw. Mu

* **3:2** Num. 12:7 † **3:11** Exo. 17:1-7; Num. 14:1-13; Sal. 95:7-11

hiyasa nan atunyu, maid maar-allilaw kan chakayu as nan fiasor ay mangepatangken as numnumyu.
14 Tay makekadkadwa takú kan Cristo mu kaman takú pokpokkatan as nan pammati ay wacha kan chitaku as nan laplapuna inkiana as nan munpatingkiaan nan matatakuwan takú.
15 Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana,
"Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, masapor achiyu patangtangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nangontraan nan kaap-uwanyu kan Apo Dios."‡
16 Ngachancha nan nanngor as nan kalen Apo Dios ya nangontra kan hiya? Chicha met nan kaap-uwan takú ay enpangon Moises as nan nak-akancha nunlapu ad Egipto.
17 Ngachancha nan finmungtan Apo Dios as opat puru ay tawwun? Ay fiakun challu nan chiyuycha finmasor ay natuy henan disyerto?
18 Ngachancha nan nangesapataan Apo Dios ay achinantu poros epaskop chicha henan ensakianana ay mun-ib-iblayan mu achi nan chiyuycha chaan enmafurot?
19 Isunga ammu takú ay chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios kiapú ta chaancha challu enmafurot kan hiya.

4

Nan Mun-ib-iblayan Ay Enkaren Apo Dios

1 Isunga, kiapú ta kukutug pay laing nan enkaren Apo Dios ay sungkopan takuntu ay ensasakianana ay mun-ib-iblayan, masapor il-ilaun takú, anaka ya wachay achi makaskop kan chitaku.
2 Tay chinngor takú met nan Ammay ay Chamag ay kaman as nan kaap-uwan takú. Ngem as nan nanngorancha, maid infilangcha as ammay ay naichat kan chicha, tay chaancha enafurot nan hana chamag.
3 Chitaku ngarud ay enmafurot nan makaskop hesa ay mun-ib-iblayan. Tay maepachong sa as nan nauy kenalen Apo Dios kan chicha ay achi omaafurot:
"Kiapú as fungatna, ensapatana un, 'Achektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianak.' "
Kenalina na uray kun narpas na ay ensakiana nan mun-iblayancha nunlapu as nan namayangana henan lufong.
4 Tay wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan maekapitu ay urkiw ay kanana, "Nun-iblay hi Apo Dios as nan maekapitu ay urkiw as nan nunlopasana ay namayang as nan am-in."*
5 Kenalina kasin, "Achektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianak."
6 Isunga nan chiyuycha enmon-ona ay nanngor as nan Ammay ay Chamag at chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios kiapú ta chaancha enmafurot. Ngem uray mu hiyasa, wachacha pay nan tapina ay laychun Apo Dios ay makaskop hid-i.
7 Kasin enkeddeng Apo Dios nan tukún ay timpu ta wachay chansan nan tataku ay sungkop, ya nan hana makali ay timpu at ad wani ay urkiw. As nan narpasan chi kaat ay tawwun, enpaisuratna nan nauy kan Ari David:
"Ad wani ay urkiw, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, achiyu koma patangtangkenun nan numnumyu."
8 Tay mu tit-iwa ay hi Josue at enpanguna nan tataku as nan mun-ib-iblayan ay enkaren Apo Dios, chaan koma infiakian Apo Dios as nan naawni nan maepangkep as nan tukún ay urkiw.

---

‡ **3:15** Sal. 95:7-11 * **4:4** Gen. 2:2

9 Isunga wacha pay laing nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios para as nan
tatakuna ay kaman as nan nun-iblayan Apo Dios as nan maekapitu ay urkiw.
10 Tay uray ngachana ay sungkop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios at
mun-iblay as nan mismu ay chununa ay kaman as nan enat Apo Dios.
11 Isunga epapati takú nan kafiaelan takú ay sungkop as nan hana ay mun-ib-iblayan ta
maid koma kan chitaku nan manurad as nan kaap-uwan takú ay chaan nakaskop kiapú
as nan chaancha nangafurotan as nan infiakian Apo Dios.
12 Tay nan kalen Apo Dios at matataku ya mannakafialin. Tadtachum mu nan
katatachuman ay espada ay nun-oomam chi saetna ay makachuyok as nan kachuchur-
uman ay parten nan achor. Assesa us ay makaskop nan kalen Apo Dios as nan
kauunikian ay numnum chi taku, ya mafialina ay okomún nan naetatafun ay laychun
ya pangkepna.
13 Maid nafiayang ay maetatafun kan Apo Dios. Kamancha am-in forfollachan as
nan mangiilana, tay ammuna nan am-in ay maepangkep kan chicha, ya kan hiya nan
masapor ay manongfiatan takuntu as nan am-in ay en-enat ya ninumnumnum takú.

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú

14 Popomkat takú as nan pammati takú ay ipudnu takú as nan sangwanan nan tataku,
tay wacha challu nan Anak Apo Dios ay hi Jesus ay kangatuwan ay pachi takú ay nanguy
henan mismu ay kawad-an Apo Dios ad chaya.
15 Nan kangatuwan ay pachi takú at fiakun hiya nan achi makafiael ay sumug-ang
as nan munkapkapuyan takú. Tay napachasana nan am-in ay karasen chi sulisug ay
kaman kan chitaku, ngem hiya at chaan finmasor.
16 Isunga masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios ay kur-
puwan chi grasya ta maawat takú nan sug-ang ya nan grasya ay mangfiachang kan
chitaku as nan timpu ay munsaporan takú.

5

1 Nan tunggal kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Judio at mapili as nan iib-ana
ay tataku ya machutokan ay mangerepresentar kan chicha as nan Apo. Nan hana ay
machutokan at hiya nan mangichaton as nan chiyuycha animar ya nan chiyuycha ichat
nan iib-ana ta mapakawancha as nan fiasfiasorcha.
2 Kafiaelana ay manug-ang as nan chiyuycha finmasor ay achi nangammu ay kenom-
sawcha, tay uray hiya ay mismu at wacha us chi munkurangana.
3 Kiapú ta assesa hiya, masapor mun-ichaton kan Apo Dios para as nan mismu ay
fiasfiasorna ya para us as nan fiasfiasor nan tataku.
4 Mu maepangkep as nan nauy machayaw ay saad, maid mangchutok as achorna ay
munfialin as kangatuwan ay pachi. Ngem kun at hi Apo Dios nan mangayag kan hiya
ay kaman as nan enommat kan Aaron.
5 Mu maepangkep us kan Cristo, chaana chinutokan nan achorna as nan machayaw
ay saad ay hiyasa nan nunfialinana as kangatuwan ay pachi. Ngem kun at hi Apo Dios
nan nangchutok kan hiya. Tay kenalen Apo Dios kan hiya,
"He-a nan Anakku. Ad wani ay urkiw, ha-un nan Amam."*
6 Wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec."†
7 As nan kawad-an Jesus asna's luta, inpipigsana ya inyag-akorna ay nunkarkararag
ya chinmawchawat kan Apo Dios ay makafiael ay mangesarakan kan hiya as nan utúy.
Chinngor Apo Dios nan kararagna, tay nunpakumbaba hiya ay nangtongpar as nan
laychun Apo Dios.

---

* **5:5** Sal. 2:7 † **5:6** Gen. 14:17-20; Sal. 110:4; Heb. 7:1-10

8 Uray mu hiya at Anak Apo Dios, sinuruna nan atun ay omafurot kan Apo Dios babaen
as nan naparpaliwasanana.
9 Kiapú ta tenongparna ay ustuustu nan am-in ay enpakaman Amana, nunfialin hiya
as kurpuwan chi maid patingkiana ay kaesarakanan nan am-in ay omafurot kan hiya,
10 tay chinutokan Apo Dios hiya as kangatuwan ay pachi ay kaman as nan kenapachen
Melkisedec.

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mangenganuy As Pammaticha

11 Ongor pay nan laychunmi ay ifiakia kan chakayu maepangkep as nan kenapachen
cha Jesus kan Melkisedec, ngem nalikiat ay epakaawat kan chakayu, tay nunsidlay
kenapadsokyu ay chumngor.
12 Tay ad wani ay nafiayag at chi enmaafurotanyu, libfengna ay chakayu koma nan
mangisursuru as nan iib-ayu. Ngem kunyu at met payat masapor chi mangisuru
kan chakayu as nan enmon-ona ay sursuru maepangkep kan Apo Dios. Kaman kayu
nunfialin as mutun ay manapor as kiatas ay achi makafiael ay mangan as natangken ay
makan.
13 Am-in ay cha yangkiay munkiatkiatas at kaman pay laing mutun ay achi mange-
maton as ustu ya nalintig ay ukiali.
14 Ngem nan natangken ay makan ay kaman as nan naun-unig ay sursuru at para as
nan naonngan ay tataku. Chicha nan inmingsa ay mangosar as nan numnumcha ay
makafiael ay mangematon as ammay ya mangotettet.

6

1 Isunga masapor taynan takú nan enmon-ona ay sursuru maepangkep kan Cristo,
ya umuy takú as nan naun-unig ay sursuru ta maonngan takú as nan pammati
takú. Achi takú itukiatukia ay manuru as nan nauycha enmon-ona ay sursuru: nan
mangchukkianan as nan maid kotokna ay cha atuatun ya nan tit-iwa ay pammati kan
Apo Dios,
2 nan sursuru maepangkep as funyag, nan panangepatay as lima,* nan matakuwan
nan nunkatuy manipud as nan utúy, ya nan maid patingkiana ay mun-okomán Apo Dios.
3 Umuy takú as nan naun-unig ay sursuru mu eparufus Apo Dios.
4 Tay nan chiyuycha nankug as pammaticha kan Apo Dios at achicha poros mafialin
ay maawis kasin ay munfiafiawi, tay nasilawan at nan numnumcha, ya napachasancha
at nan inchat Apo Dios ya nan Espiritu Santo.
5 Napachasancha us nan kenaammay nan kalen Apo Dios ya naleknacha nan pan-
nakafialin Apo Dios ay maepaila as tapen chi urkiw.
6 Mu chinukkiancha chaná am-in, achicha poros mafialin ay maawis kasin ay mun-
fiafiawi, tay kamancha cha kasin elansa nan Anak Apo Dios as nan koros ya chacha
pabpafiainan hiya as nan sangwanan nan tataku.
7 Nan taku at maepachong as nan luta. Tay nan luta ay nauchauchanan ay
mangepatufu as nan chiyuycha mura ay wachay kotokna as nan nakin luta at bendisy-
onan Apo Dios.
8 Ngem nan luta ay tumufuwan nan sufet ya tapina pay ay nunkapakiatan ay lukiam
at maid kotkotokna. Mu hiyasa, kiayud maituchor, ya as nan anongos at mapuorantu.
9 Ngem uray mu hiyana nan ifiakiami kan chakayu ay laylaychunmi ay iib-a, maid
munchanakianmi maepangkep kan chakayu, tay ammumi ngamin ay ammay nan
kasasaadyu maepangkep as nan kaesarakananyu.
10 Nalintig challu hi Apo Dios. Achina liwliw-an nan ammay ay enkamkamanyu ya
nan layadyu kan hiya ay maila as nan namadfiadngananyu as nan iib-ayu ay omaafurot.
Uray inkiana ad wani, iturturuyyu ay mamadfiachang kan chicha.

---

* **6:2** Gen. 48:14; Ara. 6:6; 8:17; 19:6

11 Nan laraychunmi as solet at iturturuy ngarud nan tunggal usa kan chakayu ay
mangepapati ay mangnamnama as nan matongparan nan enkaren Apo Dios inkiana
as nan munfiangchan Cristo.
12 Nan achimi laraychun at nan pomadsokanyu. Ngem kunyu at turachun nan tataku
ay kiapú as nan pammati ya anoscha at tawichunchantu nan enkaren Apo Dios.

Nan Enkaren Apo Dios

13 Masapor numnumunyu nan nun-ekariyan Apo Dios kan Abraham. Kiapú ta maid
nangatngatu mu hiya as uyna munsapataan, nunsapata hiya as nan mismu ay achorna.
14 Kenalina kan Abraham, “Siguradu ay bendisyonak he-a, ya paongoroktu nan
chiyuycha kianakmu.”†
15 Kiapú ta enan-anosan Abraham ay nunsususud, naawatna nan enkaren Apo Dios
kan hiya.‡
16 Mu laychun nan taku ay epakaammu as nan iib-ana ay tit-iwa nan infiagfiakiana,
munsapata as nan nangatngatu mu hiya. Tay mu hiyasa nan atuna, munpatingkia nan
am-in ay sososekcha.
17 Kun pay hi Apo Dios, narawag ay enpailana as nan chiyuycha manawid as nan
enkarina ay achina poros fiarfialiwan nan pangkepna. Isunga entapina nan sapatana
as nan enkarina.
18 Achi poros mafiarfialiwan nan nauycha chuwa: nan enkaren Apo Dios ya nan
ensapatana, tay achi poros mafialin ay munkutum hi Apo Dios. Isunga chitaku ay
kaman naekasiw ay lenmayaw ay umuy kan Apo Dios at mafialin ay kaskasin takú
popomkat as nan namnama ay naichat kan chitaku.
19 Nan nauy namnama takú ay kaman as nan mangepapakud as nan papor at
hiyasa nan mangepapigsa as nan pammati takú, tay siguradu ay matongpar. Kiapú as
nan namnama takú, kaman takú at sinungkop henan mismu ay kawad-an Apo Dios
ay kaman as nan sinungkopan nan kangatuwan ay pachi henan Kasasantowan ay
Kuwartu ay linilingfian nan kurtina as Templo.
20 Hid-i nan enmon-onaan Jesus mu chitaku ta hiya nan maketagtakiatfor kan Apo
Dios para kan chitaku, tay hiya nan nunfialin as kangatuwan ay pachi in-inkiana ay
kaman as nan kenapachen Melkisedec.

7

Nan Kenapachen Melkisedec

1 Hi Melkisedec ay anna ad pus-uy at ari ad Salem ya pachen Apo Dios ay Kangatuwan.
As nan cha munfiangchan cha Abraham ay nurpu as nan nakikufiatancha as nan
nangamisancha as nan chiyuycha ari, uy sinib-at Melkisedec, at benendisyonana hiya.
2 As nan hiyachi, inchat Abraham kan Melkisedec nan pagkapuron nan am-in ay
senamsamcha. Nan laychun ay kanan nan ngachan Melkisedec at “Aren chi Kenal-
intig,” ya nan laychuna pay ay kanan at “Aren chi Talna.” Tay nan laychun ay kanan
nan Salem at talna.
3 Maid naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan chanakchakor winnu
kaap-uwan Melkisedec. Maid us naisurat as maepangkep as nan naiyankana winnu
natuyana. Tay hiya at kaman as nan Anak Apo Dios ay maid patingkian chi kena-
pachina.
4 Masapor numnumunyu nan kenangaton Melkisedec as solet. Tay uray chin Abra-
ham ay machayaw ay apu takú ad pus-uy at inchatna kan Melkisedec nan pagkapuron
nan am-in ay senamsamna.

---

† **6:14** Gen. 22:16-17 ‡ **6:15** Gen. 12:1-4; 21:5; 25:26

5 Infilin nan Lintig ay nan chiyuycha kianak Levi ay munfialin as papachi at chicha
nan mangara as nan pagkapuru ay murpu as nan iib-acha ay Judio, uray kun pa-
chongcha chicha ay kianak Abraham.
6 Hi Melkisedec at fiakun kianak Levi, ngem enawatna nan pagkapuru kan Abraham.
Nan usa pay at benendisyonana hi Abraham uray mu hi Abraham ay anna nan kawad-
an nan chiyuycha karen Apo Dios.
7 Maid poros chuwachuwa ay nangatngatu challu nan bomendisyon mu nan
mabendisyonan.
8 Kun pay nan papachi ay kianak Levi at enawatcha nan pagkapuru ay nurpu as nan
tataku ay matuytu. Ngem kun pay hi Melkisedec ay kutug ay matataku at enawatna nan
pagkapuru ay hiyasa nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios.
9 Mafialin takú ay kanan un uray chin Levi ay nun-aw-awat as pagkapuru at naetapi
kan Abraham ay nangichat as pagkapuru kan Melkisedec.
10 Tay uray mu chaan pay naiyanak hi Levi as nan nanib-atan Melkisedec kan
Abraham, naifilang challu ay nawawacha hiya as nan achor Abraham, tay hi Abraham
nan apuna as nan pidwa.

Nan Pachi Ay Nangatngatu Mu Hi Melkisedec

11 Naichat nan lintig as nan chiyuycha Judio ay naifisar as nan kenapachen chi Levita
ay achi makafiael ay mangepalintig as tataku. Isunga masapor takúy tukún ay pachi
ay kaman as nan kenapachen Melkisedec, fiakun kaman as nan kenapachen Aaron ay
kianak Levi.
12 Tay as nan masoktanan nan kenapachi, masapor us masokatan nan lintig.
13 Nan Apo takú ay chami kankanan at chaan nurpu as nan kianak Levi ay napiliyan
nan papachi ad pus-uy. Ngem kun at nurpu hiya as nan tukún ay kianak, ya maid poros
nurpu as nan kianakna ay nunserfi as pachi as nan altar.
14 Naammuwan ay ustu ay nurpu hiya as nan kianak Juda, ya maid poros infiagfiakian
Moises as maepangkep as nan papachi as nan hana ay kianak.*
15 Narakraka takú pay ay maawatan ay nasokatan nan kenapachen Levi as nan
enmaliyan nan tukún ay pachi ay kaman kan Melkisedec.
16 Nunfialin nan hana kaman kan Melkisedec as pachi ay chaana tenawid as nan
kaap-uwana ay kaman as nan infilin nan lintig, ngem babaen as nan pannakafialin nan
fiyagna ay maid patingkiana.
17 Kanana as nan Kalen Apo Dios,
“Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.”†
18 Isunga nakaan nan sikud ay filin, tay maid kafiaelana ay mangepangu as nan tataku
ay umuy kan Apo Dios ya maid us kotokna.
19 Tay nan Lintig Moises at maid kafiaelana ay mangepalintig as nan tataku. Ngem
ad wani, inchat Apo Dios nan am-am-ammay ay namnama babaen kan Apo Jesus ta
mafialin takú ay maesnop kan Apo Dios.
20 Fiakun yangkiay nan am-am-ammay ay namnama takú, tay wacha us nan sapatan
Apo Dios kan Jesus. Maid assid-i ay sapatana as nan chiyuycha kianak Levi ay nunpachi.
21 Ngem nunpachi hi Jesus babaen as nan sapatan Apo Dios ay kanana,
“Nan Apo at ensapatana, ya achi poros mafialiwan nan numnumna maepangkep as nan
nauy:
‘Pachikantu in-inkiana.’ ”‡
22 Kiapú as nan nauy ay ensapatan Apo Dios, hi Jesus nan mangepasiguradu ay kaskasin
omammay nan nauy turagna kan chitaku.

---

* **7:14** Exo. 28:40-43; 29:9; Lev. 21,22; Num. 3-4 † **7:17** Sal. 110:4 ‡ **7:21** Sal. 110:4; Heb. 5:6; 7:17

23 Nauy pay nan usa ay natkunan Jesus as nan papachi ay kianak Levi. Nan ongor ay
papachi at chaan nunturturuy nan nunserserfiyancha, tay natuycha am-in.
24 Ngem hi Jesus at matataku in-inkiana. Isunga munturturuy challu nan kena-
pachina in-inkiana.
25 Isunga maid munkurangan chi mangesarakanana as nan tataku ay maesnop kan
Apo Dios babaen kan hiya, tay matataku hiya in-inkiana ay cha maketagtakiatfor kan
Apo Dios para kan chicha.
26 Hi Jesus challu nan ustuustu ay kangatuwan ay pachi ay masapor takú. Nasan-
towan hiya, ya maid maepabpafiasor kan hiya winnu maid fiasfiasorna. Naisiyan hiya
as nan chiyuycha fumafiasor ya napachayawan hiya mu nan am-in ay wacha ad chaya.
27 Hiya at achi kaman as nan tapina ay kangatuwan ay papachi. Tay hiya at achi
inurkiw ay masapor mun-ichaton omona as para as nan mismu ay fiasfiasorna, angkiay
ya mun-ichaton para as nan fiasfiasor nan tataku. Namingpingsan nan enatna ay
nangichaton as achorna kan Apo Dios.
28 Maiyunud as nan Lintig Moises nan pannakachutok nan kangatuwan ay papachi
ay wachay munkurangancha. Ngem maiyunud as nan sapatan Apo Dios ay enman-
anongos ay enmali mu nan Lintig nan pannakachutok nan Anakna ay maid munku-
rangana in-inkiana as pachi.

8

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú
(2 Co. 3:7-11)

1 Nan laychunmi ay maawatanyu as nan chami ifiagfiakia at hiyana: Wacha at kan
chitaku nan chiyuy kangatuwan ay pachi ay nangatokor as apét kannawan nan tronon
Apo Dios ay Mannakafialin ad chaya.
2 Nan munserserfiyana as kangatuwan ay pachi at henan tit-iwa ay munchay-
chayawan kan Apo Dios ad chaya ay hi Apo Dios mismu nan nangamma. Fiakun as
nan fiawi ay naamma as larat ay kun tataku nan nangamma nan munserserfiyana.
3 Nan tunggal kangatuwan ay pachi at nachutokan ay mangichaton as nan chiyuycha
animar ya tapina ay ichaton nan tataku kan Apo Dios. Isunga nan nauy kangatuwan ay
pachi takú at masapor us wachay ichatona kan Apo Dios.
4 Mu wacha hiya asna's luta at achi munpachi hiya, tay wachacha at nan nachutokan
ay papachi ay mun-ichatchaton as nan infilin nan Lintig.
5 Nan panagserficha as papachi at kun yangkiay kapadpachong winnu aiw nan wacha
ad chaya. Tay as nan kiayud mangiyammaan Moises as nan fiawi ay naamma as larat
ay munchaychayawancha at infilin Apo Dios kan hiya nan nauy:
"Ilaum ay ustu ta nan am-in ay ammaam at kapadpachong nan enpailak kan he-a aschi's
chuntug."*
6 Ngem nan panagserfi ay enawat Jesus at nangatngatu as solet mu nan panagserfen
nan sikud ay papachi. Kaman us as nan fiarú ay turag Apo Dios at nangatngatu mu nan
enmona ay turagna ay inchatna kan Moises, kiapú ta hi Jesus nan nuntotong-an nan
tataku ya nan Dios, ya naiyunud us as nan kaskasin ammay ay enkarkaren Apo Dios.
7 Tay mu maid munkurangan nan sikud ay turag, achi koma masapor chi maesokat.
8 Ngem enpafiasor Apo Dios nan tatakuna as nan nangaliyana,
"Omalintu nan urkiw ay mangammaak as nan fiarú ay turagku as nan chiyuycha kianak
Israel ya as nan chiyuycha kianak Juda.
9 Nan nauy turagku at achi kaman as nan inturagku as nan kaap-uwancha ad pus-uy as
nan urkiw ay nangepanguruwak kan chicha ay nak-ak ad Egipto.

* **8:5** Exo. 25:9, 40; 26:30; 27:8

Chaancha inturuy ay nangtongpar as nan hana inturagku kan chicha, isunga
ennganuyku chicha.
10 Nauy nan ituragkuntu as nan chiyuycha kianak Israel as tapen chi urkiw:
Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as numnumcha, ya isuratkuntu chasa as nan
pusucha ta achicha liwliw-an.
Figfikunchantu ay ha-un nan uycha Apo Dios, ya chichantu nan tatakok.
11 Achichantu poros isuruwan nan iib-acha winnu ifiakia as nan kakailiyancha un,
'Figfikunyu nan Apo.'
Tay nan am-in at ammuwaktu uray nan kaapuchan ay taku inkiana as nan kaa-
muchan.
12 Tay pakawanoktu chicha as nan mangotettet ay en-enatcha, ya achektu poros
kasin numnumnumun nan fiasfiasorcha."†
13 As nan nangifiag-an Apo Dios as nan fiarú ay turag, infilangna as lukiak nan enmona,
ya uray ngachana ay lumukiak ya machunot at kiayud mamaid.

9

Nan Nunchaychayawan Nan Tataku Kan Apo Dios As Nan Fiawi Ay Naamma As Larat

1 Nan chiyuy enmona ay turag Apo Dios as nan tatakuna at wachay filfilin
maepangkep as nan ustu ay atun nan tataku ay munchayaw kan Apo Dios. Wacha us
nan enammaancha ay fiawi ay naamma as larat ay munchaychayawancha kan hiya
asna's luta.*
2 Nan nauy naammaan ay fiawi ay naamma as larat at chuwa nan kuwartuna.
Nan omona ay kuwartu ay maskop at makali un Nasantowan ay Kuwartu. Hid-i nan
naesakianaan nan maepatpatngan chi silaw ya nan lamesaan ay maepatpatngan nan
tenapay ay naichatchaton kan Apo Dios.
3 Nakurtinaan nan sugpan nan omona ay kuwartu. Nakurtinaan us nan maekadwa
ay kuwartu ay makali un Kasasantowan ay Kuwartu.
4 Hid-i nan kawad-an nan altar ay fialetok ay mamuppuoran as insenso. Wacha us
nan kasón ay napakpakan as fialetok ay makali un Kasón nan Turag. Nan naipuuy ad
chur-um nan kasón at fianga ay fialetok ay naittuwan nan makan ay makali un mana,
nan surkud Aaron ay senmaliping ya nan chuwa ay chapen-ay ay naisuratan nan filfilin
Apo Dios.†
5 As nan oson nan kasón at wacha nan chuwa ay napaykan ay enang-anghel ay makali
un kerubim ay mangepaila ay wacha hi Apo Dios hid-i. Nan chiyuycha payakcha ay
nafifitlag at penapaingancha nan tangub nan kasón ay naiwarwarsiyan nan chara
ta mapakawan nan tataku as nan fiasfiasorcha. Ngem fiakun challu ad wani nan
mangepakaawatanmi kan chatona am-in.
6 Hiyana nan enat chatud-i am-in ay naesakiana as nan munchaychayawancha, at
inurkiw ay sungkop nan papachi as nan omona ay kuwarton nan fiawi ay naamma as
larat ay mangekaman as nan chunucha.
7 Ngem nan maekadwa ay kuwartu at nan kangatuwan ay pachi yangkiay nan
makaskop, ya kun yangkiay mamingsan as nan makatawwun. Achi poros makaskop
mu maid chara as ichatona kan Apo Dios para as nan mismu ay fiasfiasorna ya fiasfiasor
nan tataku ay chaan nangukurat ay finmasor.
8 Babaen kan tona, epakaammon nan Espiritu Santo ay chaan pay natkafian nan
charan ta makaskop nan tataku as nan Kasasantowan ay Kuwartu mu kukutug pay
laing nan omona ay kuwartu as nan fiawi ay naamma as larat.
9 As nan nauy omona ay kuwartu, wacha nan laychuna ay kanan ad wani ay timpu.
Mu maepangkep as nan chiyuycha animar ya nan chiyuycha tapina ay naichaton kan

† **8:12** Jer. 31:31-34 * **9:1** Exo. 25-27; Lev. 24:1-9 † **9:4** Exo. 16:31-35; 30:1-10; Num. 17:8-10; Deut. 10:3-5

Apo Dios, achicha poros mafialin ay charosan chi numnum nan munchaychayaw kan Apo Dios.
10 Tay am-in chaná ay chaton at maepangkep yangkiay as nan makan, maikop ya tukutukún ay atun ay manguras as achor. Masapor matongpar chaná ay lintig para as nan achor inkiana as nan timpu ay mangepafiaruwan Apo Dios as nan am-in.

Hi Cristo Nan Tonga As Nan Fiarú Ay Turag

11 Ngem enmali at hi Cristo as kangatuwan ay pachi ay nangepaila as nan chiyuycha ammay ay bendisyon ay wacha at kan chitaku kiapú as nan fiarú ay turag. Nan munserserfiyana ad chaya at am-amud ya am-ammay mu nan Kasasantowan ay Kuwartu as nan fiawi ay naamma as larat, tay fiakun taku nan nangamma winnu asna's luta nan kawad-ana.
12 Namingpingsan nan sinungkopan Cristo henan Kasasantowan ay Lukiar ay kawad-an Apo Dios ad chaya. Nan uyna inchaton kan Apo Dios at fiakun charan chi kianching ya urfun ay fiaka, ngem kuna at inchat nan mismu ay charana. Hiyana nan enatna ay nangesarakan kan chitaku in-inkiana.
13 Nan charan nan chiyuycha kianching winnu cha umurúg ay urfun ay laki ay fiaka, winnu chapor nan napuoran ay cha umurúg ay urfun ay fiai ay fiaka at naiwarsicha as nan tataku ta macharosancha kasin, at mafialincha kasin ay munchayaw kan Apo Dios.
14 Mu nacharosancha babaen as nan charan chi animar, ay achi at paat kaskasin nan charan Cristo ay mangcharos kan chitaku? Babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay maid patingkiana, inchaton Cristo kan Apo Dios nan mismu ay achorna ay maid poros kurangna. Nan charana at mafialina ay charosan nan numnum takú as nan maid kotokna ay cha atuatun ay muntoróng as nan utúy ta mafialin takú ay munserfi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana.
15 Isunga hi Cristo nan tonga‡ as nan fiarú ay turag ta nan chiyuycha enayakian Apo Dios at awatuncha nan maid patingkiana ay bendisyon ay enkaren Apo Dios. Maekaman na, tay natuy hi Cristo ay nangwayawaya kan chicha as nan fiasfiasor ay en-enatcha as nan timpon nan enmona ay turag.
16 Mu wachay anongos ay filin ay isurat nan taku maepangkep as kakudkudwaan chi kuk-uwana mu matuy, masapor mapaneknekan ay tit-iwa ay natuy hiya.
17 Tay maid kafiaelan nan naisurat ay anongos ay filfilin mu kukutug ay matataku nan nangamma. Mafialin yangkiay mu natuy at hiya.
18 Isunga uray nan enmona ay turag at achi matongpar sukúd wachay chara as mangepaneknek ay wachay natuy.
19 Tay kun pay narpas ay infiakian Moises as nan am-in ay tataku nan tunggal filin nan Lintig, enarana nan charan nan chiyuycha urfun ay fiaka ya kianching, at enkaslangna as nan chanum. Inkiarotna nan munchachara ay chotchot nan karnero as nan pangan nan makali un hisupu, at entabnawna as nan nachanman ay chara. Hana at iwarsi as nan liblu ay naisuratan nan chiyuycha filfilin ya as nan am-in ay tataku.
20 As nan chana mangiwarsiyan, kenalina, “Nan nauy ay chara nan mangepaneknek as nan turag ay infilin Apo Dios ay tongparunyu.”§
21 Assesa us ay wenarsiyana as chara nan fiawi ay naamma as larat ya nan am-in ay ka-ichin ay naosar as nan munchaychayawancha.
22 Tit-iwa ay maiyunud as nan Lintig, nan kiayud am-in ay ka-ichin at macharosancha babaen as nan chara, ya maid mapakawan ay tataku as nan fiasfiasorcha mu maid chara ay omayas.*

Nan Naichatonan Jesu Cristo Nan Kiapúna Ay Makaan Chi Fiasfiasor

‡ **9:15** Heb. 8:6. § **9:20** Exo. 24:7-8; Mar. 14:24; Luc. 22:20 * **9:22** Lev. 8:16-19; 16:14-16

23 Isunga nan nauycha ay naturad as nan tit-iwa ay wacha ad chaya at masapor
maurasancha babaen as nan panangichaton as animar kan Apo Dios. Ngem nan wacha
ad chaya at masapor kaskasin ammay chi maichaton mu chatona.
24 Tay nan sinungkopan Cristo at fiakun as nan Kasasantowan ay Lukiar ay enam-
maan chi tataku ay tinuradcha as nan tit-iwa ay wacha ad chaya. Nan sinungkopana
at ad chaya ay mismu, ya ad wani hiya nan nunfialin as pannakaachor takú as nan
sangwanan Apo Dios.
25 Nan kangatuwan ay pachen chi Judio at tenawwun ay sungkop as nan Kasasan-
towan ay Kuwartu ay mun-ichaton as charan chi animar. Ngem hi Cristo at chaana
inpidwapidwa ay nangichaton as achorna.
26 Tay mu assid-i ay tinuradna nan en-enat nan kangatuwan ay pachen chi Judio,
namen ongor koma ay nun-iliwas hiya nunlapu as nan nafiayangan nan lufong. Ngem
nan kenatit-iwana at namingpingsan nan enmaliyana asna's luta as nan nauy anongos
ay timpu ta kaanuna nan fiasfiasor chi tataku babaen as nan nangichatonana as nan
mismu ay achorna.
27 Naituding nan taku ay matuy as mamingsan. Angkiay ya okomún Apo Dios.
28 Kaman us kan Cristo at namingsan ay naichaton ta kaanuna nan fiasfiasor chi
tataku. As nan kasinantu maepail-an, fiakun fiasfiasor chi tataku nan kiapúna, ngem
omali ta uyna esarakan nan chiyuycha manglarayad ay maman-ud kan hiya.

10

1 Nan Lintig Moises at kaman yangkiay aiw ay mangepaila as nan chiyuycha anam-
ammay ay bendisyon ay omalintu, fiakun nan nauy nan mismu ay tit-iwa. Isunga
uray kun tenawwun ay mapapchong nan chiyuycha chaton ay naichatchaton, achicha
poros mafialin ay munfialinun nan tataku as maid munkurangancha ay maesnop ay
munchaychayaw kan Apo Dios.
2 Tay mu nan chiyuycha nanaychayaw kan Apo Dios at tit-iwa ay nacharosancha as
nan fiasfiasorcha, inkinakcha at koma ay nun-ichatchaton, tay maid nan mangisiw ay
leknacha ay chicha at finmasorcha.
3 Ngem nan kenatit-iwana, nan nauycha ay chatchaton at tenawwun ay epanum-
numna nan fiasfiasor nan tataku.
4 Tay nan charan nan laki ay fiaka ya kianching at achina poros mafialin ay kaanun
chi fiasfiasor nan tataku.
5 Isunga as nan enmaliyan Cristo asna's luta, kenalina kan Apo Dios,
“Achim laychun nan chiyuycha naparti ay animar ya tapina ay chaton.
Ngem kunmu at ensakiana nan achor chi taku para kan ha-un.
6 Chaanka nalaylaychan as nan chiyuycha animar ay napuppuoran
ya nan chatchaton ay para as nan makaanan nan fiasfiasor.
7 Angkiay ya kenalek, ‘Apo Dios, nauyak ay mangekaman as nan laychum ay kaman as
nan naisurat as nan liblon nan Lintig maepangkep kan ha-un.’ ”*
8 Nan omona ay kenalen Cristo kan Apo Dios at hiyana: “Chaanmu lenayad winnu
chaanka nalaylaychan as nan chatchaton ya nan chiyuycha inchat nan tataku kan he-
a, winnu chiyuycha animar ay napuppuoran as nan altar ya nan chatchaton para as nan
makaanan nan fiasfiasor.” Kenalina na uray mu naichaton chaná am-in ay maiyunud
as nan Lintig.
9 Haat kanan Jesus, “Apo Dios, nauyak ay mangekaman as nan laychum.” Nan
nangaliyana as na at ta epailana ay menaidna nan kotok nan sikud ay chatchaton ta
esokatna hi Jesus as chaton.

---

* **10:7** Sal. 40:6-8

10 Kiapú ta enkaman Jesu Cristo nan hana ay laychun Apo Dios, nunfialinun chitaku
as nasantowan ay tatakon Apo Dios babaen as nan namingpingsan ay nangichatonana
as nan mismu ay achorna.
11 Nan am-in ay papachen chi Judio at inurkiw ay masennokatcha ay mangekaman
as nan chunucha. Kanayoncha ay mun-ichaton as mapapchong ay karasen chi chaton
ay maid poros kafiaelancha ay mangaan as fiasfiasor chi tataku.
12 Ngem hi Cristo at namingpingsana inchaton nan us-usa ay chaton para as nan
makaanan chi fiasfiasor. Haat tomokor hiya as apét kannawan Apo Dios.
13 Hid-i nan munsusuuchana ad wani inkiana maamis nan chiyuycha kafusorna ay
kaman chicha nan kiakiatinana.
14 Tay babaen as nan us-usa ay chatona, nunfialinuna nan tataku ay penasantona as
nan fiasfiasorcha as maid munkurangancha in-inkiana as nan sangwanan Apo Dios.
15 Paneknekan us nan Espiritu Santo kan chitaku ay tit-iwa chaná babaen as nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
16 "Nauy nan ituragkuntu kan chicha as tapen chi urkiw:
Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as pusucha ya isuratkuntu chasa as numnumcha ta
achicha liwliw-an."
17 Hana at tuptupan,
"Achektu kasin numnumnumun nan fiasfiasorcha ya nan mangotettet ay en-enatcha."†
18 Mu napakawan ngarud chatona, achi kis-an wachay kasin maichaton para as nan
fiasfiasor.

Maesnop Takú Kan Apo Dios

19 Isunga chakayu ay iib-a, kiapú as nan charan Jesus ay enmayas as nan natuyana,
masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios ay maepachong as nan
Kasasantowan ay Lukiar.
20 Tay babaen as nan natuyana ay maepachong as nan naraksetan nan kurtina ay
somasali as nan sugpan, tenkafian Jesus para kan chitaku nan fiarú ay charan ay kaman
matataku, tay nan charan ay ansa at hiya mismu.‡
21 Isunga kiapú ta wacha nan amud ay pachi takú ay mangenongnongnong as nan
pamilyan Apo Dios,
22 masapor maesnop takú as nan sangwanan Apo Dios kiapú as nan ongor ay layad
takú ya maid poros chuwachuwa takú as nan pammati takú. Tay nacharosan takú at as
nan mangisiw ay numnum ay kaman takú nawarsiyan as nan charan Cristo, ya kaman
us naurasan nan achor takú as nacharos ay chanum.
23 Masapor popomkat takú as nan namnama takú kan Apo Dios ay ipudnu takú as nan
tataku, tay matalek hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina.
24 Numnumun takú koma nan atun takú ay munfifinnangun ay mangepaila as layad
ya mangekaman as ammay ay cha atuatun.
25 Achi takú koma enganuy ay cha maam-among ay munchayaw kan Apo Dios ay
kaman as nan cha at-atun nan tapina. Ngem kun takú at koma munpepennapigsa as
numnum, ya kaskasin takú pay atun sa kiapú ta maila takú ay cha maesnop nan urkiw
ay kasin omaliyan nan Apo.
26 Tay mu kurkuratun takú ay cha fumasfiasor karpasan nan nangammuwan takú
as nan kenatit-iwa maepangkep kan Cristo, maid at kasin maichaton as mafialin ay
mangaan as fiasfiasor.
27 Maid at tukún as masmas-ud mu achi nan kauugyat ay mun-okomán Apo Dios ya
nan kumilkilarok ay apuy ay mamuortu as nan am-in ay mangontra kan hiya.
28 Nan taku ay manglabsing as nan Lintig Moises at maepapatuy ay achi poros masug-
angan as nan muntistiguwan nan chuwa winnu turu ay mangepafiasor kan hiya.§

† **10:17** Jer. 31:33-34 ‡ **10:20** Mar. 15:38 § **10:28** Deut. 17:2-7

29 Mu assesa nan chusan nan manglabsing as nan Lintig Moises, ay achi kaskasin
kauugyat chi chusan nan taku ay mangelarayus kan Jesus ay Anak Apo Dios? Tay
epailana ay ifilangna nan charan Jesus as maid kotokna, uray mu nan charana ay anna
nan nangepaneknek as nan fiarú ay turag Apo Dios ya nangcharos as nan fiasfiasorna.
Tit-iwa ay kaskasin kauugyat nan chusana, tay insurtuwuna nan Espiriton Apo Dios ay
umichat as grasyana.
30 Tay ammu takú met ay hi Apo Dios nan nangali,
"Ha-un nan wachay kalibfengana ay omes-ang. Ha-untu nan omafus."
Kenalina us, "Ha-untu nan mangokóm as nan tatakok."*
31 Kauugyat as solet ay machusa as nan mun-okomán nan matataku ay Dios.
32 Numnumunyu nan enommat kan chakayu ad kasin as nan nasisilawanan nan
numnumyu. Tay uray kun kayu nun-iliwas as solet at nun-eta-un kayu.
33 Wachacha nan timpu ay penabpafiainan ya penarpalikiat chakayu as nan sang-
wanan nan ongor ay tataku. As nan tapina ay timpu at nakekadkadwa kayu as nan
assesesay inliwascha.
34 Sinug-anganyu ya finadnganyu us nan chiyuycha fiarud. As nan namrosancha
as kuk-uwayu, naragsak kayu challu ay nangan-anos, tay ammuyu ay wacha pay nan
kaskasin ammay ya maid patingkiana ay kenafiaknangyu.
35 Isunga achiyu maichun nan talekyu kan Apo Dios, tay ongortu nan gun-gunayu.
36 Masapor mun-eta-un kayu ta maekamanyu nan enkeddeng Apo Dios ya maawatyu
nan enkarina.
37 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"As nan hen-omaketan yangkiay ay timpu at umchantu nan cha omali, ya achina
taktakun nan omaliyana.
38 Nan chiyuycha nalintig ay tatakok at matakucha babaen as nan pammaticha.
Ngem mu wachay munsanud ay muntalek kan ha-un, achiyak malaylaychan kan hiya."†
39 Ngem chitaku at achi takú maetapi as nan chiyuycha nunsanud as nan pammaticha
ya maisiyan in-inkiana kan Apo Dios. Kun at nan maetapiyan takú at as nan chiyuycha
wachay pammaticha ya naesarakan.

11

Nan Maunud Ay Pammati

1 Ad wani ngarud, ngachana nan pammati? Hiyasa nan siguradu ay matongparantu
nan cha takú namnamaun ya nan ustu ay ammu takú ay wacha tit-iwa nan achi takú
maila.
2 Kiapú ta wachay pammaten nan kaap-uwan takú ad pus-uy at nalaylaychan hi Apo
Dios kan chicha.
3 Kiapú ta wachay pammati takú, maawatan takú ay nan lufong at nafiayang babaen
as nan kalen Apo Dios. Isunga nan maila at naammaan ay nurpu as nan achi maila.*
4 Kiapú ta wachay pammaten Abel, nun-ichaton hiya kan Apo Dios as kaskasin
ammay mu nan enat Cain. Kiapú us ta wachay pammatina at enpailan Apo Dios nan
panang-aprobarna ay hiya at nalintig ay taku as nan nang-awatana as nan inchatona.
Kiapú ta wachay pammaten Abel, uray natuy hiya ad pus-uy, kaman pay laing cha
makekarkali kan chitaku ad wani.
5 Kiapú ta wachay pammaten Enoc, narab-et hiya ad chaya ta achina mapachasan nan
utúy. Chaan nad-anan hiya asna's luta, tay enaran Apo Dios. Wacha nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios ay kanana un sakbay marab-et hi Enoc, penalaylayadna hi Apo Dios.

---

* **10:30** Deut. 32:35-36; Rom. 12:19 † **10:38** Hab. 2:3-4; Rom. 1:17; Gal. 3:11; Pal. 22:7 * **11:3** Gen. 1-2

6 Nan maid pammatina at achina mafialin ay palaylaychun hi Apo Dios. Tay nan
manglayad ay paat maesnop kan Apo Dios at masapor afurotuna ay wacha tit-iwa hi
Apo Dios, ya afurotuna us ay gun-gunaana nan chiyuycha manganap kan hiya.
7 Kiapú ta wachay pammaten Noe, chinumngor hiya as nan infiakian Apo Dios
maepangkep as nan ommat as tapen chi urkiw ay achi maila as nan hiyachi ay timpu.
Enafurotna chi, ya nun-amma hiya as papor ta maesarakancha ay hinfiaruy. Kiapú as
nan nauy ay pammatina, infilang Apo Dios hiya as nalintig ay taku ay maiyunud as nan
pammatina. Ngem kun pay nan tapina ay tataku at naokómcha ay nachusa.
8 Kiapú ta wachay pammaten Abraham, enmafurot as nan nangayakian Apo Dios kan
hiya ay umuy henan lukiar ay enkaren Apo Dios ay ichatnantu kan hiya. Tenaynana
nan mismu ay ilina uray achina ammu nan ay-ayana.
9 Kiapú ta wachay pammatina, nagyan as nan chiyuycha fiawi ay naamma as larat, ya
kun kaman mangili henan lukiar ay anchi ay enkaren Apo Dios ay ichatnantu kan hiya.
Assesa us nan en-enat Isaac ay anakna ya hi Jacob ay apuna ay chicha nan naifilang ay
mang-awattu as nan enkaren Apo Dios.
10 Enat Abraham sa, tay namnamauna ay makiili henan maid patingkiana ay siyudad
ay plenanon ya enammaan Apo Dios.
11 Kiapú ta wachay pammaten Sara ay asawan Abraham, nunsikug hiya uray narakay
as solet, tay nuntalek hiya ay tongparun Apo Dios nan enkarina.†
12 Uray mu hiyasa ay naifilang hi Abraham as kaman natuy kiapú as nan kenarakayna
as solet, nurpu challu kan tona ay taku nan ongoongor ay kianak ay maepachong as nan
kaongor chi taraw ad chaya ya maepachong as nan achi mafilang ay lakian henan olet
nan fiayfiay.
13 Am-in chaná ay tataku at natuycha ay napigsa pay laing nan pammaticha uray mu
chaancha enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha. Uray mu hiyasa, kamancha challu
inila nan ommatanantu as tapen chi urkiw, ya nunlaylayadcha. Isunga inpudnucha ay
kuncha yangkiay kaili ay achi am-ammu ya tataku ay napelet ay munliklikud asna's
luta.
14 Tay nan tataku ay mangifiagfiakia as assesa at epailacha ay tit-iwa ay chacha an-
anapun nan tukún ay lukiar ay kuwacha in-inkiana.
15 Mu nan chiyuy sikud ay lukiar ay tenaynancha nan nunumnumuncha, wachay
wayacha koma ay munfiangad.
16 Ngem fiakun chi nan chacha numnumnumun, tay nan laraychuncha ay umuyan
at henan kaskasin ammay ay lukiar ad chaya. Isunga achi mafiain hi Apo Dios ay
maawakian as Dioscha, tay ensakianaana chicha as siyudad ad chaya.
17 Kiapú ta wachay pammaten Abraham, nakasakiana hiya ay mangichaton kan Isaac
ay pototna as nan nanistingan Apo Dios kan hiya. Hi Abraham ay anna ay nang-awat as
nan enkaren Apo Dios at nakasakiana ay mangichaton as nan us-usa ay anakna.‡
18 Nan enkaren Apo Dios kan Abraham at hiyana:

"Babaen kan Isaac at mawad-anka as kiankianakmu."§
19 Tay nuntalek hi Abraham ay uray mu matuy hi Isaac, kafiaelan Apo Dios ay mangtaku
kan hiya manipud as nan utúy. Isunga kaman enawat Abraham hi Isaac ay nurpu as nan
utúy.
20 Kiapú ta wachay pammaten Isaac, benendisyonana nan chuwa ay an-akna ay cha
Jacob kan Esau para as tapen chi urkiw.*

† **11:11** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at kanana, "babaen as nan pammatina at inchat Apo Dios kan hiya nan kafiaelan ay mun-epotot uray narakay as solet hiya ya fiasig hi Sara ay asawana, tay nuntalek ay atun Apo Dios nan enkarina." ‡ **11:17** Rom. 9:7-9 § **11:18** Gen. 22:1-18 * **11:20** Gen. 27:27-29

21 Assesa us ay kiapú ta wachay pammaten Jacob, as nan kiayudna matuyan, be-
nendisyonana nan chuwa ay ap-una ay potot Jose. As nan nangekamanana's chi,
penmapakud as nan surkudna ta achi matu-ug, ya nunchaychayaw kan Apo Dios.†
22 Kiapú us ta wachay pammaten Jose, as nan kiayudna matuyan, infiakiana nan
mak-akantu nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto, ya infilina ay masapor
etakinchantu nan tong-orna ta ilufokcha henan ay-ayancha.‡
23 Kiapú ta wachay pammaten nan chanakchakor Moises, entafuncha hiya nunlapu
as nan naiyankana inkiana as nan maekatlu ay furanuna, tay inilacha ay am-ammay
hiya ay onga. Chaancha inmugyat as nan filin nan Faraon ay ari ad Egipto ay mapatuy
nan chiyuycha kaiyan-anak ay lallaraki ay Judio.§
24 Kiapú ta wachay pammaten Moises, as nan inmurukiana, achina laychun ay
maifilang as anak nan nanarakon kan hiya ay fiarasang ay potot nan Faraon.*
25 Kuna at lenayad ay nakiliglikiat as nan tatakon Apo Dios mu nan
mangkiankianasana as nan hen-omaketan ay lagsak ay ichat chi fiasor.
26 Infilangna ay un-unuyna ay parpaliwasan nan tataku hiya kiapú as nan pammatina
as nan omaliyantu nan Cristo mu nan kuwauna nan kenafiaknang ad Egipto. Tay nan
paatna nunumnumun at nan gun-guna ay maichat kan hiya as tapen chi urkiw.
27 Kiapú ta wachay pammatina, nak-ak hiya ad Egipto ay chaan inmug-ugyat as nan
fungat nan Faraon. Entata-una nan likiat, tay kamana iilaun hi Apo Dios ay achi maila.
28 Kiapú us challu ta wachay pammatina, insuruna as nan chiyuycha kianak Israel
nan masapor ay atuncha as nan omona ay fiasta ay makali un Munlausan sakbay ay
nak-akcha ad Egipto. Infilina us kan chicha ay warsiyancha nan pantiwcha as charan
chi karnero ta achi matuy nan papanguru ay lallaraki ay an-akcha as nan mar-osan nan
pomatuy ay anghel.†
29 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, nanarancha ay nanguy
henan namag-anan ay luta ay hiyasa nan nunkudwa ay Munchachara ay Fiayfiay.
Ngem kun pay penachas nan chiyuycha i-Egipto ay mangunud kan chicha, nurningcha
am-in.‡
30 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, naikur-ub nan nangatu
ay tuping ay nangaarad henan siyudad ay Jerico as nan narpasancha ay nunmarcha ay
nangliwus henan nauy ay siyudad as pitu ay urkiw.§
31 Kiapú ta wachay pammaten Rahab ay usa ay fiafiai ay mangepabpafiayad as
achorna, chaan naetapi hiya ay napatuy as nan chiyuycha chaan enmafurot kan Apo
Dios, tay menangilina ay ustu nan chiyuycha kianak Israel ay uy nangsisiim henan
siyudad ay Jerico.*
32 Ay ituruyku pay ay mun-ukud? Achi met ommat chi timpok ay mangukud as nan
maepangkep kan cha Gideon, Barac, Samson, Jefte, David, Samuel ya nan chiyuycha
pomapadtu.†
33 Kiapú ta wachay pammaticha, wachacha kan chicha nan nangafiak as nan
nakikubkufiatancha henan tukutukún ay muntorayan. Wachacha nan tapina ay
nalintig nan atuncha ay mun-okóm, ya wachacha nan nang-awat as nan enkaren Apo
Dios. Wachacha us nan tapina ay nangakúm as tapak nan chiyuycha layon.‡
34 Nan tapina kan chicha at penauycha nan kumilkilarok ay apuy,§ ya nan tapina at
naelayawancha nan mangpatuy koma kan chicha babaen as nan espada. Nan tapina at
nakapuycha, ngem nunfialincha as mafikas. Nan tapina at nunfialincha as naraing ay
makikufiat, ya enpalayawcha nan ongoongor ay kafusorcha ay sosorchachu.

† **11:21** Gen. 47:31; 48:1-20 ‡ **11:22** Gen. 50:24-25 § **11:23** Exo. 1:22 * **11:24** Exo. 2:10-12 † **11:28** Exo. 12
‡ **11:29** Exo. 14:16-17 § **11:30** Jos. 6 * **11:31** Jos. 2:11-22; 6:22-25 † **11:32** Jos. 23:9-10; Ukom. 4:14-16; 7:22-25
‡ **11:33** Dan. 6:1-27 § **11:34** Dan. 3:1-30

35 Wachacha us nan fianafiai ay nang-awat as nan chiyuycha nataku manipud as nan utúy ay iib-acha ay laylaychuncha.

Kiapú ta wachay pammaten nan tapina kan chicha, enachicha nan pannakaway-awayacha. Kuncha at lenayad ay maparpaliwasan inkiana natuycha. Tay nan nam-namauncha at nan kaskasin ammay ay fiyag ad chaya as nan matakuwancha manipud as nan utúy.*

36 Nan tapina us at naot-otyokcha ya nasapsapletcha. Nan tapina at nakor-ongancha ay naifiarud.

37 Wachacha us nan nalomlomtak inkiana natuycha, ya wachacha us nan narakiachi ay nakudwa nan achorcha. Natuycha nan tapina babaen as espada. Nan tapina us at kun lawá kopkop chi karnero ya kianching nan fiachucha. Pararu ay puglicha, naparpalikiatcha ya naparpaliwasancha.

38 Nunliklikudcha henan chiyuycha disyerto ya henan chunchuntug ay cha omab-afong as nan liyang ya os-osok. Ngem nan kenatit-iwana at achi maekari nan tataku asna's luta ay makekadkadwa kan chicha.

39 Nalaylaychan hi Apo Dios kan chatona ay tataku kiapú ta wachay pammaticha, ngem chaancha challu enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha.

40 Wacha nan kaskasin ammay ay plenaplanon Apo Dios para kan chitaku, tay achina tongparun nan enkarina kan chicha inkiana makekadkadwa takú kan chicha ta mun-us-usauna chitaku am-in ay mang-awat as nan enkaren Apo Dios, ya munfialinuna chitaku am-in as tataku ay maid munkurangana.

12

Hi Apo Dios Ay Ama Takú

1 Isunga kiapú ta ongoongorcha nan nangepaneknek ad pus-uy ay nangarufong kan chitaku, esakiana takú koma nan achor takú ay kaman as nan cha makeab-abfiak as tennagtakian. Iwagkia takú koma nan am-in ay mangepapachagsun kan chitaku, kaskasin nan fiasfiasor ay naraka ay pomkat as nan achor takú. Epapasnek takú koma challu ay tomagtag ay makeab-abfiak as nan charan ay inchat Apo Dios ay umuyan takú.

2 Nan kanayon koma ay cha takú numnumnumun at maepangkep kan Jesus, tay hi Jesus nan mangelapu ya mangepaommat as pammati takú ta maid munkurangana. Kiapú as nan lagsak ay namnamauna, enta-una nan inliwasna as nan koros ay chaana penagpakian-anu nan naifiafiainana. Ad wani, nangatokor hiya as apét kannawan nan tronon Apo Dios.*

3 Nunumnumunyu hi Jesus ay nangeta-ta-un as nan nangonkontraan nan fumafiasor ay tataku kan hiya ta achi kayu machismaya ya omayu ay omafurot.†

4 Tay as nan chayu mangad-achiyan as fiasor, maid poros kan chakayu nan napatuy kiapú as pammatiyu.

5 Ay kunyu liniw-an nan kalen Apo Dios ay mangepapigsa as numnum ay infiakian Apo Dios kan chakayu ay infilangna as an-akna? Kenalina,

“Anakku, masapor chumngorka ay ustu mu disiplinaun chaká as nan Apo.
Masapor achika machismaya mu sengaran chaká.
6 Tay disiplinaun nan Apo nan taku ay laylaychuna, ya chusauna nan tunggal usa ay
ifilangna as anakna.”‡

7 Eta-unyu nan iliwasyu ay maepachong as nan idisiplinan nan usa ay ama as nan pototna, tay hiyana nan mangepaila ay ifilang chakayu kan Apo Dios as an-akna. Tay ay kun challu wachay anak as achi disiplinaun nan amana?

---

* **11:35** 1 Ar. 17:19-24; 2 Ar. 4:18-37 * **12:2** Filp. 2:5-11; Heb. 2:10 † **12:3** Gal. 6:9 ‡ **12:6** Prov. 3:11-12; Pal. 3:19

8 Mu achi chakayu disiplinaun kan Apo Dios ay kaman as nan mangdisiplinaana as nan
am-in ay an-akna, laychuna ay kanan at bastardo kayu ay fiakun chakayu nan tit-iwa
ay an-akna.
9 Kaman us as nan am-a takú asna's luta, chicha nan mangdisiplina kan chitaku, ya
rispituwun takú challu chicha. Isunga kaskasin takú koma munpaetoray kan Ama ad
chaya ta mataku takú.
10 Tay nan am-a takú asna's luta at kaatna ay tawwun yangkiay nan mangdisiplinaan-
cha kan chitaku ay maiyunud as nan ammucha ay ustu. Ngem nan mangdisiplinaan
Apo Dios kan chitaku at para as nan omammayan takú ta makelak-am takú as nan
kenasantona.
11 Tit-iwa ay achi poros omepalagsak nan maidisiplina, kun at omepasaket as numnum.
Ngem as nan marpasana, ammay nan munfianakiana as nan chiyuycha nadisiplinaan,
tay maetorón as nan nalintig ay ukiali ya natalna ay numnum.

Nan Tukun

12 Isunga chakayu ay kaman nabray chi takrayna ya nakapuy chi kung-una kiapú as
nan likiatyu, papigsaunyu nan numnumyu.
13 Munturturuy kayu ay manaran as nan lutug ay charan ay maepachong as nan ustu
ay pammati ta nan iib-ayu ay kaman napilud at achicha masopsop ay komapuy, ngem
kuncha at pumigsa.
14 Epapatiyu nan kafiaelanyu ay makekappia as nan am-in ay tataku ya unuchunyu
nan nasantowan ay panagfiyag, tay mu fiakun assena, achiyu mafialin ay ilaun hi Apo
Dios.
15 Il-ilaunyu ta maid mankug as nan grasyan Apo Dios, ya ta maid kan chakayu nan
kaman as nan napaet ay mura ay tumufu. Tay mu wachay assena, lilifokuna ya alisana
nan ongor ay tataku.
16 Il-ilaunyu us ta maid kan chakayu nan mangepappapas as assi ay lachok, ya maid
achi nadiosan ay kaman kan Esau ay achi poros mangnumnum kan Apo Dios. Tay hi
Esau ay anna at ensokatna as henkomakan nan tawidna as panguru ay anak.§
17 Ammuyu ay as nan naawni, as nan nanglaraychanana ay mang-awat as nan
bendisyon ay epatawid amana, naachi at hiya. Uray kun nunpakpakaasi hiya ay cha
mun-ag-akor, maid at atuna ay mamaliw as nan enatna.*
18 O, il-ilaun takú ta as nan lutug ay charan nan manaranan takú, tay nan maesnopan
takú kan Apo Dios at achi kaman as nan en-enat nan kaap-uwan takú. Tay chicha at
naesnopcha henan chuntug ay Sinai ay kawad-an nan cha kumarkiarud ay apuy ay
inilacha. Napachasancha us nan pararu ay ngongot ya nan mun-atifudfud ay puwak.†
19 Chinngorcha us hid-i nan tarampet ya nan kalen Apo Dios. As nan nanngorancha's
chi ay kalen Apo Dios, nunpakpakaasicha ta achina ituruy ay munkali kan chicha.
20 Tay achicha at maeta-un nan nauy infilina: “Uray usa ay animar ay manikchud
henan chuntug at masapor malomtak inkiana matuy.”
21 Nunsidla ay kauugyat nan kail-ana. Isunga uray hi Moises at kenalina, “Munpayag-
pakiak as ugyatku.”
22 Ngem kun pay chitaku, enmali takú ay naesnop henan chuntug ay Sion ay hiyana
nan Jerusalem ay wacha ad chaya. Enmali takú ay naesag-un henan siyudad nan
matataku ay Dios ay kawad-an us nan kalifulifu ay angheles ay cha makelagragsak ay
munchaychayaw kan hiya.
23 Naetatapi takú as nan naaamong ay papanguru ay an-ak Apo Dios ay naisurat at
nan ngadngachancha ad chaya. O, makius-usa takú as nan espiriton nan nalintig ay

§ **12:16** Gen. 25:33-34 * **12:17** Gen. 27:30-40 † **12:18** Exo. 19:12-22; 20:18-21; Deut. 4:11-12; 5:22-27

tataku ad pus-uy ay nunfialinun Apo Dios as tataku ay maid munkurangancha. Enmali takú us ay naesnop as nan Dios ay mangokómtu as nan am-in ay tataku
24 ya kan Jesus ay tonga as nan fiarú ay turag. Nan charana ay naiwarsi ay manaros as nan tataku as nan fiasfiasorcha at kaskasin ammay nan laychuna ay epakaammu mu nan charan Abel ay chumawat as asang.‡
25 Il-ilaunyu ta achiyu hinlurlurkun ay chumngor kan Apo Dios ay cha munkarkali. Tay mu chaan naelayawan nan kaap-uwan takú nan chusa as nan nangachiyancha as nan nangepakaammu as nan nasantowan ay chamag kan chicha asna's luta, anan atun takú pay ay lomayaw mu achi takú chumngor as nan chiyuy nurpu ad chaya.
26 Tay inwawud Apo Dios nan luta as nan nunkarkaliyana ad Sinai ad pus-uy. Ngem ad wani, wacha nan enkarina ay kanana: “Mamingsan pay at iwawudku nan luta, ya fiakun nan luta yangkiay mu achi nan am-in ay wacha ad chaya.”§
27 Nan laychun ay kanan nan nauy: “Mamingsan pay at iwawudku nan luta,” at makaan chaná ay finayangna ay mafialin ay maiwawud ta nan achi poros maiwawud yangkiay nan mayagyagtu.
28 Isunga munyaman takú koma kan Apo Dios, tay maetapi takú henan muntorayan ay achi poros maiwawud. Munyaman ya munchayaw takú koma kan Apo Dios ay maiyunud as nan ustu ya mangepalaylayad kan hiya.
29 Tay nan panangchusan Dios takú at kaman apuy ay mamuor as nan am-in.

13

Nan Atun Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios

1 Iturturuyyu ay munlelennayad ay kaman hen-anag-i as nan pammati.
2 Achiyu liw-an ay mangiliyun nan chiyuycha kaili ay achiyu am-ammu. Tay wachacha nan tapina ay nangekaman as na ay achicha ammu ay angheles payat nan menangilicha.*
3 Nunumnumunyu ay mangfiachang as nan chiyuycha naifiafiarud kiapú as nan pammaticha. O, fiadnganyu chicha ay kaman kayu naetatapi kan chicha ay naifiarud. Assena us nan atunyu as nan chiyuycha cha maparpaliwasan ay kaman kayu cha makiliwas kan chicha.
4 Epategyu koma am-in nan pannakeasawa, ya nan hen-asawa at muntennalekcha koma, tay chusaun Apo Dios nan umiwet ya nan mangepappapas as assi ay lachok.
5 Achi kayu naakum as siping, ngem masapor mapnek kayu as nan wacha kan chakayu, tay kanan Apo Dios,
“Achek poros taytaynan winnu enganngan uy chakayu.”†
6 Isunga naturud takú ay mangali,
“Hi Apo Dios nan mamadfiachang kan ha-un,
isunga achiyak umugyat.
Ay wachay mafialin ay ekaman chi taku kan ha-un?”‡
7 Numnumunyu kasin nan chiyuycha enmon-ona ay nangepangpanguru kan chakayu ay nangepakaammu kan chakayu as nan kalen Apo Dios. O, numnumunyu nan nuntongparan nan katakuwancha, ya turachunyu nan pammaticha.
8 Tay hi Jesu Cristo at achi poros munfiarfialiw, ngem kun hihiya ad kasin, ad wani, ya in-inkiana.
9 Isunga achiyu poros eparufus nan tanuktukún ay fiakun tit-iwa ay sursuru ay maningiw kan chakayu. Tay ammay challu ay nan grasyan Apo Dios nan mangepapigsa as numnum takú, fiakun nan filfilin ay maepangkep as makan. Nan chiyuycha nanongtongpar kan chatud-i ay filfilin at chaancha poros nafiadngan.

---

‡ **12:24** Gen. 4:10 § **12:26** Exo. 19:18; Hag. 2:6; Pal. 16:17-21 * **13:2** Gen. 18:1; 19:1 † **13:5** Gen. 28:15; Deut. 31:6-8; Jos. 1:5-9 ‡ **13:6** Sal. 118:6

10 Nan papachen chi Judio ay mangiturturuy ay munserserfi henan munchay-
chayawancha ay maiyunud as nan Lintig Moises at maid kalibfengancha ay makelak-
am as nan chiyuycha bendisyon takú ay nunfianakian nan naichatonan Cristo as nan
koros.
11 Iskop nan kangatuwan ay pachi nan charan nan chiyuycha animar as nan
Kasasantowan ay Kuwartu ay mangichaton kan Apo Dios kiapú as nan fiasfiasor nan
tataku. Ngem nan achor nan animar ay naparti at naiyuycha henan fiakun sakop nan
inmiiliyancha ta mapuoran.§
12 Isunga hi Jesus us at nun-iliwas ya natuy henan fiakun sakop nan siyudad ay
Jerusalem ta pasantowuna nan tataku babaen as nan mismu ay charana.
13 Isunga maetapi takú koma kan Jesus henan fiakun sakop nan siyudad. Nan laychun
tona ay kanan at taynan takú nan sursuron nan Judio ta makelak-am takú as nan
napabpafiainana.
14 Tay fiakun challu asna's luta nan umiliyan takú in-inkiana, ngem kun takú at sasad-
un nan siyudad ad chaya ay maepailantu as tapen chi urkiw.
15 Isunga babaen kan Jesus, nan kanayon koma ay ichaton takú kan Apo Dios at nan
panangichaychayaw takú ya nan panagyaman takú kan hiya. Chatona nan ustu ay
chatchaton nan tit-iwa ay mangipudnu ay hi Jesus nan Apona.
16 Masapor achi takú liwliw-an ay mangekaman as ammay ya mun-eennettan takú,
tay chatona nan chatchaton ay mangepalaylayad kan Apo Dios.
17 Masapor tongparunyu nan ifilin nan chiyuycha mangepangpanguru kan chakayu
ya munpaetoray kayu kan chicha. Tay ay-aywanancha chakayu as nan pammatiyu ya
songfiatanchantu kan Apo Dios mu anan enatcha ay nangekaman as chunucha. Tong-
parunyu tit-iwa nan ifilincha ta maragsakancha ay mangekaman as nan chunucha. Tay
mu achiyu atun sa, ngumuyuscha, ya achi kayu mafiadngan.
18 Iturturuyyu ay mangekarkararag kan chakami, tay ammumi ay nacharos nan
numnummi ya laychunmi ay nan ustu nan kanayon ay atunmi.
19 Epakpakaasek paat kan chakayu ay ekarkararakianak ta achi mafiayag nan
mangepafiangchan Apo Dios kan ha-un kan chakayu.

Nan Anongos Ay Kararag

20-21 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi talna nan mangichat kan chakayu
as am-in ay ammay ay kasaporanyu ta tongparunyu nan laychuna. Sapay koma ta
munfialinuna chitaku as tataku ay mangepalaylayad kan hiya babaen kan Jesu Cristo.
Kiapú ta mapnek hi Apo Dios as nan charan Jesus ay Apo takú ay nangepaneknek as nan
fiarú ay turag ay maid patingkiana, tenakuna manipud as nan utúy hi Jesus ay amud ay
mangay-aywan kan chitaku ay kaman karnerona. Machaychayaw koma hi Cristo in-
inkiana. Amen.

Nan Anongos Ay Tukun

22 Epakpakaasek kan chakayu ay iib-a ay anosanyu ay chumngor as nan nauy
tukunku ay mangepapigsa as numnumyu, tay akét yangkiay na ay suratku kan chakayu.
23 Laychok ay epakaammu kan chakayu ay nailufus at hi Timoteo ay ifia takú as
pagfiaruchan. Mu omali ay dagus hiya hena, makeali kan ha-un ay uy mangila kan
chakayu.
24 Pakomostaunyu nan am-in ay mangepangpanguru kan chakayu hesa ya nan am-
in ay iib-ayu ay tatakon Apo Dios. Nan iib-a takú ay nurpu ad Italia at cha chakayu us
pakomostaun.
25 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Dios. Amen.

---

§ **13:11** Lev. 16:27

Nan Surat
Santiago
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan Fiarú ay Turag, opat nan nakin ngachan as Santiago. Nan omona at hi Santiago ay potot Zebedeo ya sunúd Juan (Mt. 17:1; 27:56; Mar. 1:19; 3:17). Usa hiya as nan chiyuycha apostoles Jesus (Mt. 10:2). Hi Santiago ay anna at napatuy as nan timpon Ari Herodes (Ara. 12:2) sakbay naisurat na ay surat. Nan maekadwa at hi Santiago ay potot Alfeo ya usa us as nan apostoles Jesus (Mt. 10:3; Ara. 1:13). Nan maekatlu at hi Santiago ay aman Judas. Hi Judas at usa as nan chiyuycha apostoles (fiakun hi Judas Iscariote. Luc. 6:16; Ara. 1:13). Nan maekap-at at hi Santiago ay mangepangpanguru as nan omaafurot kan Jesus ad Jerusalem, ya hiya nan uy naketakiatforan Pablo ad Jerusalem as nan enmafurotana kan Jesus (Ara. 15:13-29; Gal. 1:18-19; 2:9). Hi Santiago ay anna nan nangisurat as nan nauy surat.

Nan nunsuratan Santiago at as nan am-in ay omaafurot kan Jesu Cristo, kaskasin as nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay nunkaiwaras henan tukutukún ay lukiar asna's luta (1:1). Nunsurat hiya ta liwliwauna ya isuruwana chicha as nan chiyuycha ustu ay panagfiyag nan omaafurot. Kenalina un masapor naornos nan pammati ya nan cha atuatun nan omaafurot, tay nan cha atuatun at paneknekana nan pammati ya chicha nan mangepaila as nan fukias nan pammati. Tay mu maid fukias nan pammati ay ansa at maid kotkotokna (2:17, 20, 26).

Ongor pay nan insursuron Santiago maepangkep as nan nauy panagfiyag chi omaafurot ay maepangkep as nan kenafiaknang, kenapugli, sulisug, achi mapapchong ay atun as nan pachong ay taku, kaosaran nan chila, kenasilib, papatuy, kenapangas ya kenapakumbaba, panang-okóm as pachong ay taku, kenaanos, kararag ya tapina pay.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1
Nan Pammati Ya Nan Sulisug 1:2-18
Nan Chumngoran Ya Nan Mangekamanan 1:19-27
Nan Mapapchong Ay Atun As Pachong Ay Taku 2:1-13
Nan Pammati Ya Nan Ammay Ay Ekamkaman 2:14-26
Nan Chila 3:1-12
Nan Kenasilib Ay Nurpu Kan Apo Dios 3:13-18
Nan Tukun Ya Panangliwliwa As Pachong Ay Taku 4:1-5:6
Nan Kenaanos Ya Kararag 5:7-20

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Santiago ay usa ay fiabfiaarun Apo Dios ya hi Apo Jesu Cristo.

Nauy nan suratku kan chakayu am-in ay Judio ay omaafurot kan Cristo ay naiwaras henan tukutukún ay lukiar asna's luta. Komosta kayu?

Nan Tit-iwa Ay Pammati Ya Kenasilib

2 Iib-ak, munlagragsak kayu koma as solet as nan manglak-amanyu as tukutukún ay likiat.
3 Tay ammuyu ay as nan mapaneknekanan nan pammatiyu babaen as nan hanacha ay liglikiat, murmuy kafiaelanyu ay mangeta-un as uray ngachana ay kasasaad.*
4 O, lumuwunyu ay ustu nan kafiaelanyu ay mun-eta-un ta maonngan kayu as nan katatakuyu ay maid poros munkuranganyu.

---

* **1:3** Rom. 5:2-5; Sal. 1:12; 1 Ped. 4:12-19

5 Mu wacha kan chakayu nan kurang chi kenasilibna as nan ustu ay atuna, chumawat
koma kan Apo Dios. Tay hi Apo Dios at ongor chi layadna ay mangichat as kenasilib as
nan am-in ay chumawat, ya achina ifungfungtan chicha.
6 Ngem as nan chumawatana, masapor afurotuna ya achi munchuwachuwa hiya ay
ichat Apo Dios sa ay kenasilib. Tay nan taku ay munchuwachuwa as nan pammatina at
kaman challuyon henan fiayfiay ay kun cha iturturchun chi angin as nan laychuna ay
mangiyuyan.
7-8 Nan assesa ay taku at munchuwachuwa ya munkuykuyat as nan am-in ay atuna.
Mu hiyasa, achina namnamaun ay maichattu nan uray ngachana ay chawatuna kan
Apo Dios.

Nan Kenapugli Ya Kenafiaknang

9 Chakayu ay pugli ay iib-a, munlagragsak kayu koma, tay ifilang Apo Dios nan
kasasaadyu as nangatu.
10 Kun pay chakayu ay nunkafiaknang ay iib-a, munlagragsak kayu koma as nan
mangepakumbabaan Apo Dios kan chakayu. Tay nan fiaknang at kaman sabsafong nan
chiyuycha lukiam ay mamaidtu.†
11 Tay as nan fomoknakian nan urkiw ya pomtangana at makling nan chiyuycha
lukiam ya mag-as nan sabsafongcha. Mu hiyasa, mamaid nan kenaam-ammaycha.
Assesa us as nan umchanantu nan katuyan nan fiaknang, uray as nan chana
mangenongnongnongan as nan nigusyuna.‡

Nan Machistingan Ya Nan Masulisukian

12 Nakiasat nan taku ay mun-eta-un as nan machistingana. Tay as nan na-
paneknekanan nan pammatina, magun-gunaantu hiya as fiyag ay maid patingkiana ay
enkaren Apo Dios as nan chiyuycha manglaylayad kan hiya.
13 Achi koma kanan nan chiyuy nasulisukian kiapú as liglikiat un hi Apo Dios nan
nanulisug kan hiya. Tay hi Apo Dios at achi mafialin ay masulisukian ay mangekaman
as mangotettet, ya maid poros sulisukiana.
14 Ngem nan tunggal usa at masulisukian as nan murpu as nan mismu ay mangotettet
ay laylaychuna ay maepachong as nan papan ay manguyud ya mangawis kan hiya.
15 Angkiay kun pay napapanan hiya ay mangekaman as mangotettet ay laylaychuna,
fumasor hiya. As nan mangiturturuyana ay fumasfiasor, epafoknag nan mismu ay
achorna nan utúy ay hiyasa nan maisiyanan kan Apo Dios.
16 Laylaychok ay ib-a, achi kayu maal-allilaw.
17 Am-in ay maichat ay ammay ya ustu at murpu kan Dios Ama ad chaya. Hiya nan
namayang as nan am-in ay wacha ad chaya ay sumilaw. Ngem uray cha munfialifialiw
nan lawag nan urkiw ya nan sorag nan furan kiapú as nan tumuktukunan nan kawad-
ancha, achi poros tumuktukún hiya.
18 Kiapú ta hiyana nan laychuna, nunfialinuna chitaku as an-akna babaen as nan tit-
iwa ay sursuruna ta chitaku nan kaammayan as nan am-in ay finayangna.

Nan Chumngoran Ya Nan Mangekamanan

19 Laylaychok ay iib-a, nunumnumunyu ngarud na: Waschi koma un kanayon ay
nakasakiana ay chumngor, numnumuna ay ustu haat munkali, ya achi fungngat.
20 Tay nan kenafungngat nan taku at achina challu tongparun nan nalintig ay
panagfiyag ay laychun Apo Dios.
21 Isunga kaanunyu ngarud nan am-in ay kaiisiw ay numnumyu ya nan manangotet-
tet ay chayu at-atun. Kun kayu at munpakumbaba kan Apo Dios ya tongparunyu nan
kalina ay entanumna as nan numnumyu ay hiya nan makaesarakan kan chakayu.

† **1:10** Isa. 40:6-8; Mat. 6:19-21; 1 Ped. 1:24 ‡ **1:11** Sal. 103:15-16

22 Manangtongpar kayu koma as nan kalen Apo Dios. Achiyu yangkiay cha
chungchungrun. Tay mu hiyasa, kunyu cha al-allilawun nan achoryu.
23 Tay nan taku ay manngor as nan kalen Apo Dios ya achina ekaman at maepachong
as nan taku ay munsarming.
24 Kun pay marpas ay munsarming ya mak-ak, munliw-ana nan ustu ay ilana.
25 Ngem nan taku ay mangemamad ay mangachar ya mangtongpar as nan ammay
ay lintig Apo Dios ay mangwayawaya as nan tataku at mabendisyonantu hiya as nan
chana at-atun, tay achina liw-an nan chungruna ngem kuna at tongparun.
26 Mu wachay mangifilang as achorna as relihiyoso ya achina maetporan ay mangifi-
akia as nan wacha as numnumna, kuna cha al-allilawun nan achorna. Mu hiyasa, maid
kotkotok nan kenarelihiyosona.
27 Nan ifilang Dios Ama as ustu ya tit-iwa ay relihiyon at hiyasa nan mangaywanan
as nan chiyuycha ulila ya ellakas as nan munlikiatancha. Achi us maal-alisan as nan
mangotettet ay panagfiyag nan achi omafurot kan Apo Dios.

2

Nan Maifiakia As Nan Achi Mapapchong Chi Atuna As Pachongna Ay Takú

1 Iib-ak, kiapú ta omaafurot kayu kan Apo takú ay Jesu Cristo ay machayaw, mapap-
chong koma nan atunyu as nan uray ngachana ay taku.
2 Nauy nan maepadpachongan nan chuwa ay tataku ay sungkop as nan maam-
amonganyu. Nan usa at fiaknang ay nasingsingan as fialetok ya nangafiachu as am-
ammay. Nan maekadwa at pugli ay naragrag-uy chi fiachuna.
3 Angkiay ya mangiliyunyu nan chiyuy taku ay am-ammay chi fiachuna ay kananyu
un, “Tomokorka as nan nauy am-ammay ay tokoran.” Kun pay as nan chiyuy pugli,
kananyu un, “Kunka tomakchug hid-i,” winnu “Kunka tomokor as nan chat-or!”
4 Ay munpachong tit-iwa nan enatyu kan chicha ay chuwa? Achi! Tay kunyu at
nunfialinun nan achoryu as kaman huwis ay mangotettet chi panang-okómna.
5 Chumngor kayu, laylaychok ay iib-a! Pinilen Apo Dios nan chiyuycha pugli as nan
mangiilan nan tataku asna's luta ay munfialin as nafiaknang as pammati ya maetapi
henan muntorayana ay enkarina as nan chiyuycha munlarayad kan hiya.
6 Ngem chakayu at pabpafiainanyu nan chiyuycha pugli. Ngachancha nan totoray
ay mamarpaliwas ya mamelpelet ay mangicharum kan chakayu as nan sangwanan chi
huwis mu achi nan nunkafiaknang.
7 Ay fiakun chicha us nan munkarkali as mangotettet as nan machayaw ay ngachan
Jesu Cristo ay enmafurotanyu? Chicha met!
8 Ustu nan atunyu mu tongparunyu nan kaamuchan ay lintig Apo Dios ay naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Laylaychum nan pachongmu ay taku kaman as nan
atum ay manglaylayad as achormu.”*
9 Ngem mu achi mapapchong nan atunyu as nan iib-ayu, fumasor kayu, ya
maicharum kayu as usa ay lomalabsing as lintig.
10 Tay mu ngachana nan manglabsing as uray usa ay lintig at maifilang as lomalabsing
as nan am-in ay lintig.†
11 Tay hi Apo Dios nan nangifilin, “Achika umiwet,” ya hiya us nan nangali, “Achika
pomatuy.”‡ Uray mu chaanka inmiwet ngem penmatuyka, maifilangka as usa ay
lomalabsing as lintig.
12 Isunga il-ilaunyu nan am-in ay kananyu ya atunyu ay mangammu ay siguradu ay
maokóm kayuntu ay maiyunud as nan lintig ay mangwayawaya as nan tataku.

---

* **2:8** Lev. 19:18; Mat. 19:19; Mar. 12:31; Luc. 10:27 † **2:10** Mat. 5:19; Gal. 3:10; 5:3 ‡ **2:11** Exo. 20:13-14

13 Tay as nan mun-okomántu Apo Dios at achinantu sug-angan nan taku ay maid sug-angna as nan pachongna ay taku. Ngem nan taku ay sumug-ang at maid ugyatna as nan timpu ay mun-okomántu Apo Dios.§

Nan Pammati Ya Nan Ammay Ay Ekamkaman

14 Iib-ak, mu kanan nan usa ay taku un wachay pammatina kan Jesu Cristo ngem maid kail-an nan hana ay pammatina as nan chana ekamkaman, maid challu kotkotokna. Ay kun mafialin ay maesarakan hiya babaen as nan hana ay pammatina?
15 Mu ngay wachay ifia ay makasapor as ifiachuna ya kanuna as inurkiw,
16 ya kananyu kan hiya, “Ammaammayka koma. Achika koma cha masmaskaw ya munchugchukiaang,” ngem achiyu ichat nan kasaporana, maid kotkotok nan hana ay infiakiayu!
17 Assena us as nan pammati ay mu hihiya ay maid kail-ana as nan ekamkaman, maifilang as natuy.
18 Ngem anaka ya wachantu nan mangontra ay mangali, “Tukutukún chi atun nan tataku ay omafurot. Nan usa at kun yangkiay pammati nan wacha kan hiya, ya nan usa at kun yangkiay nan ammay ay chana ekamkaman nan wacha kan hiya.” Ngem nan esongfiatku as nan chiyuy taku, “Anan atum ay mangepaneknek as nan pammatem mu achika omekaman as ammay as nan ifiam? Kun pay ha-un, nan ekamkamanku nan mangepaneknek as nan pammatek.”
19 Afurotum met ay kun us-usa nan Apo Dios. Ammay sa! Ngem munpachong kayu as nan chiyuycha anennet, tay uray chicha at afurotuncha sa, ya pomayagpagcha us kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha as nan maokománchantu.
20 He-a ay maid ammuna! Ay masapor pay laing paneknekak ay maid kotkotok nan pammati mu achi maepaila as nan ammay ay ekamkaman?
21 Numnumum pay hi Abraham ay kaap-uwan takú. Ay infilang Apo Dios hi Abraham as nalintig kiapú as nan enkamana as nan nangepatangana kan Isaac ay pototna as nan altar ta ichatona kan hiya? Chaan!
22 Ay maawatam ad wani ay nun-us-usa nan pammatina ya nan enkamana? Nan enkamana at penaneknekana nan kenatit-iwan nan pammatina.
23 Natongpar challu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Enmafurot hi Abraham kan Apo Dios, ya infilang Apo Dios hiya as nalintig kiapú as nan pammatina.”*
Hiyasa nan naawakianan Abraham as kiayyum Apo Dios.†
24 Isunga ammu takú ay ifilang Apo Dios nan usa ay taku as nalintig babaen as nan ammay ay ekamkamana, fiakun babaen as pammatina yangkiay.
25 Kaman us kan Rahab‡ ad pus-uy ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna. Infilang Apo Dios hiya as nalintig kiapú as nan nangmangiliyana as nan chiyuycha kianak Israel ay munsissiim, ya entorongna chicha as nan tukún ay charan.
26 Isunga nan pammati ay maid kail-ana as nan ekamkaman at maid kotkotokna. Kaman as nan achor ay tenaynan nan lenawana at natuy.

3

Nan Chila Takú

1 Iib-ak, achi koma ongor kan chakayu nan munlayad ay munfialin as mun-isursuru as Kalen Apo Dios, tay ammuyu met ay kaskasin kami machusa mu achimi tongparun nan isursurumi.

---

§ **2:13** Mat. 5:7; 18:21-35 * **2:23** Gen. 15:6; Rom. 4:3; Gal. 3:6 † **2:23** 2 Cro. 20:7; Isa. 41:8 ‡ **2:25** Jos. 2:1-21; 6:17, 25; Heb. 11:31

2 Am-in takú at ongor chi komkomsawan takú, kaskasin as nan kali takú. Ngem
mu wachay taku ay achi poros komkomsaw as nan kanana at maid munkurangana.
Kafiaelana us ay mangetpor as nan intiru ay achorna.
3 Kaman as nan kafiayu, mu takchun takú nan tapakna ay mangetortoróng kan hiya,
mafialin ay etoróng takú nan intiru ay achorna.
4 Winnu numnumun takú nan papor. Uray mu ad-acha-an ya cha iturturchun chi
napigsa ay angin, nan ek-ektel ay kumak as uchichina nan osarun nan munmanmanihu
ay mangetoróng as nan laychuna ay mangiyuyan.
5 Assesa us as nan chila. Uray mu ek-eket ay parten nan achor, kafiaelana challu ay
mangepangas as ongor.
Numnumunyu nan atun nan apuy. Uray mu filet yangkiay, mafialina ay lukiafun nan
narawa ay pagpag.
6 Nan chila at kaman apuy ay inintug Satanas ad inferno, ya hiyasa us nan
mangepafoknag as ongor ay mangotettet. Uray kun ek-ektel ay parten nan achor,
mafialina ay pamangotettetun nan intiru ay achor. Nan intiru ay fiyag chi usa ay taku
ay kamana cha puoran as nan apuy ay nurpu ad inferno.
7 Mapaamon challu nan tataku nan am-in ay karasen chi munkik-iwi ay kaman as
nan chiyuycha nunkaatap ay animar, nan chiyuycha mantat-ayaw, nan chiyuycha
komadkachap ya nan chiyuycha wacha henan fiayfiay. O, penaamucha chicha am-in.
8 Ngem nan chila at maid poros makapaamu. Mangotettet ya achi poros mapasiw.
Kaman urug ay kubra ay napnu as puwison ay makapatuy.
9 Hiyana nan pangchaychayaw takú kan Apo Dios ay Ama takú, ya pangtuchor takú
as nan pachong takú ay taku ay finayang Apo Dios ay kaman kan hiya.*
10 As nan usa ay tapak, fomoknag nan kali ay mun-ichayaw ya mun-ituchor. Iib-ak,
fiakun koma assesa nan maekamkaman.
11 Ay fomoknag chi ammay ya mun-aklet ay chanum as nan usa ay ugwor? Achi!
12 Iib-ak, achi fumkias chi lubfian as kallufub, ya achi us fumkias chi sapyura as
lubfian. Achi us mafialin ay fomoknag chi ammay ay chanum as nan ugwor ay
fomokfoknakian chi mun-aklet ay chanum.

Nan Kenasilib Ay Murpu Kan Apo Dios

13 Ay wachay masilib ya mannakaawat kan chakayu? Mu wacha, masapor
paneknekana nan kenasilibna babaen as nan ustu ay panagfiyagna ya ammay ay
ekamkamana ay wachay kenapakumbabana ya tit-iwa ay kenasilibna.
14 Ngem mu itupugyu as numnumyu nan nunsidla ay kenaapos ya kenapasis-iya,
achiyu epangpangas nan kenasilibyu, tay maekontra as nan kenatit-iwa.
15 Nan assesa ay kenasilib at achi murpu kan Apo Dios ad chaya, ngem kun at murpu
kan Satanas ya as nan tataku asna's luta ay maid nan Espiriton Apo Dios kan chicha.
16 Tay mu wachay kenaapos ya kenapasis-iya, maid manongnong ya nan maekamka-
man at am-in ay karasen chi mangotettet.
17 Ngem nan taku ay wachay kenasilibna ay murpu kan Apo Dios at omona, nacharos.
Manangpakappia hiya as nan pachongna ay taku ya naanos. Achina epapelet nan
laychuna. Ammay chi makekadkadwaana as nan tataku. Sug-angana as solet nan
pachongna ay taku, ya ammay as solet chi atuna kan hiya. Kun us mapapchong chi
atuna as nan tunggal usa, ya achi pakamankaman.
18 Nan tataku ay manangpakappia ta muntornosuncha nan pachongcha ay tataku at
kaman chicha nan muntantanum as ammay ay fing-i, ya nan apitucha at nan nalintig
ay panagfiyag.

---

* **3:9** Gen. 1:26-27; 9:6

4

Nan Kiapón Chi Masussusumaan

1 Anan kiapón chi masosongfiatanyu ya masusumaanyu? Ay fiakun chicha challu nan
mangepapasanyu as nan mun-ongosányu ay manglilifok as nan numnumyu? Chicha
met!*
2 Wacha nan laraychunyu ay araun, ngem achiyu kafiaelan ay mangara as sa, isunga
nakasakiana kayu ay pomatuy. Wachay akumanyu, ngem achiyu maara, isunga
makepatuy kayu. Achiyu maara chasa, tay achiyu chawatun kan Apo Dios.
3 As nan chumawatanyu kan Apo Dios, achiyu maawat kiapú ta achi ustu nan
pangkepyu, tay chumawat kayu ta osarunyu yangkiay as nan mun-ongosán nan
achoryu.
4 Chakayu ay achi mapiyar ay tataku! Ay achiyu ammu ay nan manglaylaychananyu
as nan wacha asna's luta at chayu epaila challu ay inglunyu hi Apo Dios? Isunga mu nan
pannakikiayyum nan piliyunyu, munfialin kayu as kafusor Apo Dios.
5 Winnu ay kananyu un maid kotok nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Nan Espiritu ay enpapagyan Apo Dios kan chitaku at nunsidlay emona mu fiakun hi
Apo Dios yangkiay nan laylaychun takú"?†
6 Ngem uray mu assesa, ong-ongor challu nan ichat Apo Dios ay grasyana kan chitaku.
Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kontraun Apo Dios nan nunkapangas, ngem ichatnay grasya as nan chiyuycha na-
pakumbaba."‡
7 Isunga munpaetoray kayu ngarud kan Apo Dios. Kontraunyu hi Satanas, tay nan
munfianakiana at lomayaw hiya kan chakayu.§
8 Maesnop kayu kan Apo Dios, ya hi Apo Dios at maesnoptu kan chakayu. Chakayu ay
fumafiasor ay munchuwachuwa, ikinakyu ay cha mangekamkaman as mangotettet, ya
charosanyu nan mangotettet ay numnumyu.
9 Ngumunguyus, mun-ag-akor, ya muntangtangugngug kayu challu kiapú as nan
fiasfiasoryu. Munfialinunyu nan am-amrangyu as ag-akor. Sokatanyu nan lagragsakyu
as ngunguyus.
10 Munpakumbaba kayu as nan sangwanan Apo Dios, ya hi Apo Dios at ichayaw
chakayuntu.*

Nan Tukun As Nan Omekak-ali

11 Iib-ak, achi kayu koma munkekennak-ali. Mu ekak-aliyanyu winnu okomúnyu nan
pachongyu ay taku, ekak-aliyanyu ya okomúnyu nan lintig ay mangali un munlelen-
nayad takú. Mu okomúnyu nan lintig, epailayu ay achiyu cha tongparun sa ay lintig,
ngem kunyu at cha epangatu nan achoryu ay kaman kayu huwis.†
12 Hi Apo Dios yangkiay nan nangichat as nan lintig ya hiya yangkiay nan huwis. O,
hiya yangkiay nan mafialin ay omesarakan winnu chumachael. Isunga ngachanmu
paat ay mangokóm as pachongmu ay taku?‡

Nan Tukun As Nan Napangas

13 Chumngor kayu, chakayu ay mangali's na: "Ad wani winnu as wiet at munfiaat
kami henan usa ay ili. Mayaschi kamintu as usa ay tawwun ay munnigusyu, ya
fumaknang kami."
14 Ay mafialin ngun sa? Achiyu met ammu nan ommat kan chakayu as wiet. Tay nan
fiyagyu at kaman longaub ay maila as henkemad ya mamaid.

---

* **4:1** Rom. 7:23; Tit. 3:3; 2 Ped. 2:13-15 † **4:5** Exo. 20:5 ‡ **4:6** Prov. 3:34 § **4:7** Efe. 6:11; 1 Ped. 5:8-9 * **4:10** Mat. 23:12; 1 Ped. 5:6 † **4:11** Lev. 19:16, 18; Mat. 5:43 ‡ **4:12** Mat. 10:28

15 Kun at nan ustu koma ay kananyu at assena, “Mu laychun Apo Dios, matataku takú
pay koma, ya atun takú nan nauy winnu nan hana.”§
16 Ngem napapangas kayu met, ya kunyu epangas chi atunyuntu. Mangotettet am-in
chasa ay kenapangas!
17 Isunga nan achi mangekamanan nan taku as nan ammuna ay ammay at maifilang
chi as fiasorna.

5

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Fiaknang

1 Chumngor kayu, chakayu ay nunkafiaknang! Mun-ag-akor ya muntangtangugngug
kayu kiapú as nan nunsidla ay likiat ay ommattu kan chakayu.
2 Nachachael at nan kenafiaknangyu ya nafuotan nan fiachuyu.*
3 Lenmati at nan fialetok ya silver ay kinakuyu. Nan laticha nan mangepaneknektu
as nan kenaakumyu as nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios. O, nan hana lati nan
kiapón nan manusaantu Apo Dios kan chakayu ay maepachong as nan mamuorantu
nan apuy as nan achoryu. Maid kotkotok nan mangitupukianyu as kenafiaknangyu as
nan nauycha anongos ay urkiw ay kiayud mangokomán Apo Dios kan chakayu.
4 Chumngor kayu! Nan chiyuycha tataku ay nun-an-ani as payyiwyu ay chaanyu
pay lenagfuwan at ifugfukiawcha ay cha munlillili† as maifusor kan chakayu. O, nan
infugfukiaw nan chiyuycha nangan-ani as nan pakuyyu at chinngor challu Apo Dios ay
Mannakafialin.
5 Lenalaschak ya enpapasyu as solet nan laylaychun nan achoryu asna's luta. Nun-
parukmug kayu ay maepachong as nan fiafuy ay achina ammu ay kiayud maparti hiya.
6 Encharumyu ya penatuyyu nan chiyuycha tataku ay nalintig ay chaan poros
nangontra kan chakayu.

Nan Anos Ya Kararag

7 Chakayu ay ib-ak, an-anosanyu nan liglikiatyu inkiana omali nan Apo. Numnu-
munyu nan chiyuycha munsamsamor, ya nan atuncha ay mun-an-anos ay maman-ud
as uchan uray as nan chinamuy winnu chakun ta tumufu nan pakuycha. An-anosancha
us ay maman-ud inkiana mabkiasan nan pakuy ay nafiaror kan chicha.
8 Masapor us mun-an-anos kayu ya papipigsaunyu nan numnumyu, tay kiayud omali
nan Apo.
9 Iib-ak, achi kayu munlilinnili ta achi kayu maokóm, tay kiayud nan omaliyan Apo
Dios ay hiya nan huwis.
10 Iib-ak, turachunyu koma nan kenaanos nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay
nun-epadpadtu babaen as nan kalibfengan Apo Dios uray napaliwasancha as solet.
11 Ammuyu met ay nakiasat nan kaman kan chatud-i ay nun-eta-ta-un. Chinngo-
ryu nan nun-eta-ta-unan Job ad pus-uy, ya ammuyu met nan nunfianakiana as nan
nangichatan Apo Dios as nan kasaporana. Tay hi Apo Dios at manangsug-ang as solet
ya mannakelekna as nan tataku.‡
12 Iib-ak, nan amud ay numnumunyu at achiyu pangsapata nan chaya, luta, winnu
nan kumpurmi. Kunyu at kanan un “O,” mu o, ya mu achi, “Achi” ta achi chakayu
chusaun kan Apo Dios.§
13 Ay wachay cha munliglikiat kan chakayu? Munkararag hiya. Ay wachay naragsak
kan chakayu? Munkanta hiya as pangchaychayawna kan Apo Dios.

---

§ **4:15** Prov. 16:9 * **5:2** Mat. 6:19 † **5:4** 2 Ar. 6:15-17 ‡ **5:11** Job 1:21-22; 2:10; 42:10-17 § **5:12** Mat. 5:33-37

14 Ay wachay cha munsaket kan chakayu? Omayag hiya as nan chiyuycha
mangepangpanguru as nan iglesia ay mangekararag ya mangekapu as lana kan hiya
babaen as nan kalibfengan Apo Jesus.*
15 As nan munkararakiancha ay cha mangafurot as nan pannakafialin Apo Dios,
makaantu nan saketna. O, paammayun Apo Dios hiya. Mu wachay fiasorna ay
kurpuwan chi saketna, pakawanunantu hiya.
16 Isunga munpipinnudnu kayu as fiasfiasoryu, ya munkekennararag kayu ta omam-
may kayu. Tay nan kararag nan nalintig ay taku at napigsa, tay atuntu challu Apo Dios.
17 Hi Elias ay pomapadtu ad pus-uy at taku hiya ay pachong takú. As nan nangepa-
pasnekana ay nunkararag kan Apo Dios ta achi umuchan, chaan tit-iwa inmud-uchan
as turu ay tawwun ya unum ay furan henan lutacha.
18 Angkiay as nan kasina nangekararakian ta umuchan, inmuchan tit-iwa ya tinmu-
fucha nan murmura.†
19 Iib-ak, mu wachay usa kan chakayu as omachawwi as nan tit-iwa ay sursuru ya
wachay nanukun ay mangepafiangad kan hiya at ammay paat.
20 Nunumnumunyu na: Mu ngachana nan mangepafiangad as usa ay fumafiasor
ta kasin umunud as nan ustu ay sursuru, esarakana nan fumafiasor ay ansa as nan
maisiyanana kan Apo Dios, ya mapakawan pay hiya as nan ongor ay fiasfiasorna.‡

* **5:14** Mar. 6:13 † **5:18** 1 Ar. 17:1; 18:1, 42-45 ‡ **5:20** Sal. 32:1; Rom. 4:7

Nan Omona Ay Surat
Pedro
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy ay surat at hi Pedro ay usa as nan apostoles Jesus. Hiya nan enmona ay nangali un umunud kan Jesus uray mu us-usa hiya (Mt. 26:33; Mar. 14:29). Hiya us nan nangesaot kan Jesus as nan sangwanan chi ongor ay tataku (Mt. 26:69-74; Mar. 14:66-71). Ngem uray mu hiyasa, babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infiakiana ay hi Jesus nan tit-iwa ay Cristo ya anak Apo Dios (Mt. 16:15-19; Mar. 8:29; Luc. 9:20; Jn. 6:69). Uray mu kauugyat chi ommat as nan fiyag nan apostoles, hiya nan enmona ay tenmakchug ay nun-isuru as nan ongor ay tataku as nan urkiw ay Pentecostes (Ara. 2:1-14). O, inmingsa hi Pedro as likiat (Ara. 4:18-21). Namen kaat us hiya ay nasaplesaplet ya naifiarfiarud (Ara. 5:17-40; 12:1-3). Ngem nan songfiat Pedro as nan nauycha enom-ommat at hiyana: “Masapor hi Apo Dios nan tongparunmi, fiakun nan tataku” (Ara. 5:29).

Nan nunsuratan Pedro at as nan tataku ay omaafurot kan Apo Jesus ay inmiili henan lema ay probinsiya henan Asia (1:1). Nunsurat hiya ta itukuna kan chicha ay papipigsauncha nan pammaticha uray mu chacha maparpalikiat. Tay nan nauycha ay likiat at achi mafiayag, ya maawattu hanacha omaafurot nan gun-gunacha ay maid patingkiana (1:3-4; 5:10). Isunga nan kaamuchan ay tukuna as nan nauy ay suratna at hiyana: “Ichatyu kan Apo Dios nan am-in ay chanagyu, tay hiya nan mangay-aywan kan chakayu” (5:7).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Tit-iwa Ay Namnama Ay Siguradu Ay Matongpartu 1:3-12
Nan Panagfiyag Ay Nasantowan 1:13-2:10
Nan Panagfiyag Nan Omaafurot 2:11-17
Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor 2:18-25
Nan Tukun As Nan Nunkaasaw-an 3:1-7
Nan Atun Nan Omaafurot As Nan Timpon Chi Likiat 3:8-4:19
Nan Chiyuycha Libfengun Nan Mangay-aywan As Nan Omaafurot 5:1-11
Nan Anongos Nan Surat 5:12-14

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pedro ay usa ay apostol Jesu Cristo.

Nauy nan suratku kan chakayu ay pinilen Apo Dios as tatakuna ay mangili yangkiay asna's luta ay umiili ad Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ya ad Bitinia.

2 Pinili chakayu kan Dios Ama ay maiyunud as nan sikud ay pangkepna, ya nunfialinun chakayu as nasantowan ay tataku babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. Pinilen Dios Ama chakayu ta afurotunyu hi Jesu Cristo ya ta macharosan kayu as nan fiasfiasoryu babaen as nan charana.

Sapay koma ta omong-ongor nan wacha kan chakayu ay grasya ya talna ay nurpu kan Apo Dios.

Nan Tit-iwa Ay Namnama Takú Ay Siguradu Ay Matongpartu

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay Dios ya Aman Apo takú ay Jesu Cristo! Tay kiapú as nan ongor ay sug-angna, inchatna kan chitaku nan fiarú ay fiyag babaen as nan nangtakuwana kan Jesu Cristo manipud as nan utúy. Isunga wacha nan tit-iwa ay namnama takú ay siguradu ay matongpartu,

4 at hiyana nan tawichun takú ay achi machadchachael, achi mamanmansaan ya achi
mammaid ay naitutupug ad chaya.
5 Itutupug Apo Dios nan nauy bendisyona para kan chakayu. O, kiapú as nan
pammatiyu, aaywanan chakayu as nan pannakafialin Apo Dios inkiana tongparuna
nan ensasakianana ay kaesarakananyu ay epailana as nan anongos ay timpu.
6 Munlagragsak kayu kiapú kan chatona am-in, uray mu masapor ngumuyus kayu as
hen-omaketan ad wani kiapú as nan tukutukún ay likiatyu.
7 Tay nan nauycha chayu mapadpachasan ay likiat nan mangepaneknek as nan
kenatit-iwan nan pammatiyu. Tay uray nan fialetok ay machachael at masapor
mailutu ta mapaneknekan mu tit-iwa ay fialetok.* Isunga masapor us mapaneknekan
nan pammatiyu ay napatpateg mu nan fialetok, at mu maila nan kenatit-iwan nan
pammatiyu, awni at epangatu chakayu kan Apo Dios ay wachay chayaw ya pategyu as
nan urkiw ay maepail-an Jesu Cristo.
8 Chaanyu inil-ila hiya, ngem laylaychunyu challu hiya. Uray achiyu maila hiya ad
wani at omafurot kayu challu kan hiya. Isunga munlagragsak kayu as lagsak ay achi
mafukig ya maid maepachongana,
9 tay kiapú as nan pammatiyu, chayu awatun nan gun-gunayu ay hiyasa nan kae-
sarakananyu.
10 Nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy at enpadpadtucha nan maepangkep as nan
nauy maepail-an nan grasyan Apo Dios ay hiyasa nan mangesarakanana kan chakayu.
Enmamadcha ay nangan-anap mu anan laychuna ay kanan, ngem chaancha naanapan.
11 Tay uray nawawacha kan chicha nan Espiriton Cristo, ya nunkarkali hiya babaen
kan chicha as nan nangepadtuwancha as nan maepangkep as nan nunliglikiatan Cristo
ya as nan kaichayawana ay somarununtu, enan-anapcha pay laing ta maammuwancha
koma nan timpu ay matongparana ya nan atuna ay matongpar.
12 Enpakaammon Apo Dios kan chicha ay nan enpadpadtucha at achi matongpar
para as nan omammayancha ad pus-uy, ngem kun at para as nan omammayanyu
ad wani. Tay nan hana enpadpadtucha at hiyasa us nan insursuron nan chiyuycha
nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag kan chakayu babaen as nan pannakafialin
nan Espiritu Santo ay naifiaor ay nurpu ad chaya. Uray nan angheles at laraychuncha
ay maawatan ay ustu chaná.

Masapor Nasantowan Nan Panagfiyag Takú

13 Kiapú as nan nangesarakanan Apo Dios kan chakayu, masapor esakianayu nan
numnumyu ay kaman as nan laychuna, ya manang-etpor kayu. Masapor epapatiyu ay
mangnamnama as nan bendisyon ay ichat Apo Dios kan chakayu as nan munpail-an
Jesu Cristo.
14 Kaman as nan manangtongpar ay ongong-a, manangtongpar kayu koma kan Apo
Dios. Masapor achiyu un-unuchun nan mangotettet ay mun-ongosányu ad kasin as nan
chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios.
15 Kiapú ta nasantowan hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu, masapor ngarud
nasantowan kayu as nan intiru ay panagfiyagyu.
16 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Masapor nasantowan kayu, tay ha-un at nasantowanak.”†
17 As nan munkarkararakianyu, figfikunyu ay nan Ama at hiya us nan mun-okóm.
Maid pasis-iyauna as nan mun-okomana, tay okomuna nan am-in ay tataku ay
maiyunud as nan en-enat nan tunggal usa. Isunga masapor manangchaychayaw kayu
kan Apo Dios as nan matatakuwanyu asna's luta.

* **1:7** Rom. 8:17-18 † **1:16** Lev. 11:44; 19:2; 20:7

18 Tay aammuyu ay wenayawayaana chakayu as nan maid kotkotokna ay panagfiyag
ay tenawidyu as nan kaap-uwanyu. Nan enatna ay nangwayawaya kan chakayu at
chaana enosar kaman as nan silver winnu fialetok ay machachael,
19 ngem kuna at enosar nan napateg ay charan Cristo ay kaman as nan kordero ay
maid poros kas-otana ay maichaton kan Apo Dios.
20 Sakbay mafiayang nan luta, pinilen Apo Dios hiya as maichaton ay mangaan as
fiasfiasor nan katakutaku, ngem as nan nauy anongos ay timpu nan naepail-ana ta
maesarakan kayu.‡
21 Babaen kan hiya, muntalek kayu kan Apo Dios ay nangtaku kan hiya manipud as
nan utúy ya nangichat kan hiya as kaichayawana. Isunga hi Apo Dios nan kawad-an
nan pammatiyu ya namnamayu.
22 Kiapú ta chinarosanyu nan numnumyu as nan nangtongparanyu as nan kenatit-
iwa, ya nawacha nan tit-iwa ay layadyu as nan iib-ayu ay omaafurot, masapor epap-
atiyu ngarud ay munlelennayad as nan am-in ay numnumyu.
23 Tay naiyanak kayu kasin, at nan fiarú ay fiyagyu at chaan nurpu as nan taku ay
matuy mu achi yangkiay kan Apo Dios ay achi matmatuy. Nunfialinuna chakayu as an-
akna babaen as nan kalina ay umid-ichat as fiyag ya mawawacha in-inkiana.
24 Hiyana us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Am-in ay tataku at kamancha lukiam, ya nan kaichayawancha at kaman as nan
sabsafongna.
Nan lukiam at marangu, ya nan sabsafongna at mag-as,
25 ngem nan kalen nan Apo at mawawacha in-inkiana.”§
Nan nauy kalen Apo Dios at hiyana nan Ammay ay Chamag ay naekaskasaba kan
chakayu.

2

Nan Matataku Ay Fiatu Ya Nan Tatakon Apo Dios

1 Isunga kiapú ta wacha nan fiarú ay fiyagyu, masapor chukkianyu nan am-in ay
mangotettet ay pangkep. Masapor maid munkutkutum, pakamankaman, omap-apos
ya omekak-ali.*
2 Maepachong kayu as nan kaiyan-anak ay mutun, isunga masapor unuchunyu nan
ukialen chi mutun ay kanayon ay manglaylayad ay munsussusu. Masapor iliwunyu nan
puru ay naespirituwan ay kiatas ay hiyana nan kalen Apo Dios ta maonngan kayu as
nan pammatiyu inkiana matongpar nan kaesarakananyu.
3 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Napachasanyu met nan kenaammay Apo takú.”†
4 Maesnop kayu ngarud as nan kurpuwan chi fiyag ay hi Cristo ay maepachong as nan
matataku ay fiatu ay mangepapaknug as nan afong. Nan fiatu ay anna at enachen nan
tataku, ngem hiya nan pinilen Apo Dios, at napateg as nan mangiilana.
5 Babaen as nan maesnopanyu kan hiya, maepachong kayu us as nan matataku ay
fiatu ay maiyamma as nan afong Apo Dios ay makiaub ay naespirituwan ay templo.
Munserserfi kayu us as nasantowan ay papachen Apo Dios ay mangichatchaton kan
hiya as naespirituwan ay chaton‡ ay mangepalaylayad kan hiya babaen kan Jesu Cristo.
6 Ammu taku ay tit-iwa chaná, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
“Ilaunyu, wacha nan pinilek ay kapatikian ay fiatu ay ensaadku ad Sion ay
mangepaknug as nan afong.

---

‡ **1:20** Efe. 1:4 § **1:25** Isa. 40:6-8 * **2:1** Rom. 1:29-30; 2 Co. 12:20; Efe. 4:31 † **2:3** Sal. 34:8 ‡ **2:5** Rom. 12:1; Heb. 13:15

Uray ngachana ay omafurot kan hiya at achi poros mapabpafiainan.”§
7 Isunga para kan chakayu ay omaafurot, napateg hiya, ngem para kan chicha ay achi
omafurot, maid pategna ay kaman as nan kanana as nan nauy naisurat as nan Kalen
Apo Dios:
“Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiyana at nan nunfialin
as kaamuchan ay maipugnad.”*
8 Kenalina pay as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios,
“Hiyana nan fiatu ay mangesakiaw as nan tataku ya mang-ukias kan chicha.”
Maesakiawcha, tay achicha tongparun nan kalen Apo Dios, ya hiyana us nan planon
Apo Dios para kan chicha.†
9 Ngem fiakun assesa kan chakayu, tay chakayu nan napili ay tataku, ya chakayu nan
papachi ay munserserfi as nan Ari takú. Chakayu us nan nasantowan ay nasyon, tay
naichaton kayu kan Apo Dios.‡ O, pinilen Apo Dios chakayu ta epakaammuyu as nan
tapina ay tataku nan anam-ammay ay en-enatna. Hiya nan nangayag kan chakayu ay
manaynan as nan ngongot ta masilawan kayu as nan nakaskaschaaw ay lawagna.
10 Ad kasin, fiakun chakayu nan tatakon Apo Dios, ngem ad wani, chakayu nan
tatakuna. Ad kasin chaanyu lenaklak-am nan sug-ang Apo Dios, ngem ad wani, chayu
laklak-amun.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

11 Iib-a ay laylaychok, kiapú ta mangili kayu yangkiay asna's luta, ya kun hen-
omaketan yangkiay nan magyananyu hena, pangaasiyu ta chukkianyu nan am-in ay
mun-ongosán nan achor, tay kufiatuncha nan mismu ay numnumyu.
12 Masapor kanayon ay ammay nan ukialiyu as nan mangiilan nan achi omaafurot.
Tay mu hiyachi nan atunyu, uray chacha kankanan un mangotettet chi chayu at-atun,
ilauncha challu nan ammay ay en-enatyu, at chayawuncha hi Apo Dios as nan urkiw ay
omaliyana.
13 Nan atunyu ta turachunyu nan Apo at munpaetoray kayu as nan am-in ay tataku
ay wachay kalibfengancha kan chakayu. Munpaetoray kayu as nan emperador ay
kangatuwan ay toray,§
14 ya kaman us as nan chiyuycha gobernador ay infiaorna ay uy manusa as nan
chiyuycha cha mangekamkaman as mangotettet ya uy mangichayaw as nan chiyuycha
cha mangekamkaman as ammay.
15 Tay nan laychun Apo Dios at pakinkunyu nan maid kotkotokna ay cha kankanan
nan nunkangokngok ay tataku babaen as nan ammay ay chayu at-atun.
16 Epailayu babaen as nan panagfiyagyu ay nawayawayaan kayu ay tataku, ngem
achiyu os-osarun nan wayawayayu as panforyu ay mangekaman as mangotettet, ngem
kunyu at osarun ay munserfi kan Apo Dios.*
17 Rispituwunyu nan am-in ay tataku. Laylaychunyu nan iib-ayu ay omaafurot.
Manangchaychayaw kayu kan Apo Dios. Rispituwunyu us nan emperador.

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor
(Efe. 6:5-9; Col. 3:22-25; 1 Tim. 6:1-2; Tit. 2:9-10)

18 Mu mafiabfiaor kayu, waschi un munpaetoray as nan amona. Epailayu kan
chicha nan tit-iwa ay rispituyu, fiakun yangkiay as nan chiyuycha amo ay naanos ya
mannakaawat ngem uray as nan chiyuycha amo ay sanongel.
19 Tay malaylaychan hi Apo Dios mu eta-unyu nan maparpaliwasananyu ay maid
kiapkiapúna babaen as nan mangnunumnumanyu kan hiya.

---

§ **2:6** Isa. 28:16; Rom. 9:32-33; Efe. 2:20 * **2:7** Sal. 118:22; Mt. 21:42 † **2:8** Isa. 8:14-15; 1 Co. 1:23; Gal. 5:11
‡ **2:9** Exo. 19:5-6; Deut. 7:6 § **2:13** Rom. 13:1-7; Tit. 3:1 * **2:16** Gal. 5:13

20 Tay mu sopratun chakayu kiapú as nan nangekamkamananyu as achi ustu, ya
chayu eta-ta-un sa ay chusa, achi kayu maifilang as machayaw. Ngem mu paliwasan
chakayu kiapú as nan nangekamkamananyu as ammay ya chayu eta-ta-un, siguradu
ay malaylaychan hi Apo Dios kan chakayu.
21 Hiyasa nan kiapúna as nangayakian chakayu kan Apo Dios, tay nun-iliwliwas hi
Cristo para kan chakayu ay hiyasa nan nuntongparan nan enpailana ay turachunyu,
isunga hiyana koma nan unuchunyu.
22 Kun pay hiya, chaan poros finmasfiasor, ya maid us poros kenarkalina as kinuku-
tum.†
23 As nan nangin-insurtuwancha kan hiya, maid mangisiw as ensongsongfiatna. As
nan namarpaliwasancha kan hiya, chaana us inyug-ugyat kan chicha nan chusa, ngem
kuna at entalek nan am-in kan Apo Dios ay mun-okóm ay ustu.
24 Hi Cristo ay mismu nan nangiliwas as nan fiasfiasor takú as nan natuyana as
nan koros ta ikinak takú ay fumasfiasor ya unuchun takú nan nalintig ay panagfiyag.
Babaen as nan sugsukiatna, enmammay takú.‡
25 Ad kasin, kaman kayu karnero ay natingiw, ngem ad wani, nunfiangad kayu as nan
mangay-aywan ya mamanfiantay kan chakayu.

3

Nan Tukun As Nan Nunkaasaw-an (Efe. 5:22-23; Col. 3:18-19)

1 Chakayu us ay fianafiai ay nunkaasaw-an, masapor waschi un munpaetoray as nan
asawana ta mu wacha kan chicha nan achi omafurot as nan kalen Apo Dios ad wani,
awni at maawis ay omafurot babaen as nan ammay ay ukialiyu. Mu atunyu chaná,
achiyu kis-an epakaawat sa kan chicha,
2 tay iilauncha nan nacharos ay ukialiyu ya nan marispitu ay panagfiyagyu.
3 Nan kenapentasyu at masapor achi maifisar as nan ar-arkos ay os-osarun chi
fiabfiafiai ay kaman as nan mangar-arkosancha as fookcha, nan mangos-osarancha as
singsing ya fialetok, ya nan munfiachuwancha as nunkangina,
4 ngem kun at masapor maifisar as nan wacha as numnumyu. Tay nan kenapentas
ay achi makakkaan nan pategna as nan mangiilan Apo Dios at nan kenaanos ya nan
natalna ay numnum.
5 Hiyana nan ukiali ay inun-unud nan chiyuycha nasantowan ay fianafiai ad pus-uy
ay nuntalek kan Apo Dios. Penapentascha nan achorcha babaen as nan nunpaetorayan-
cha as nan as-awacha.
6 Assid-i nan ukialen Sara ad pus-uy, enafurotna chin Abraham ay asawana ya
enawakiana pay hiya as apo. Maifilang kayu as an-akna mu ammay nan chayu at-atun
ya achi kayu machanchanakian.
7 Chakayu us ay lanaraki ay nunkaasaw-an, masapor waschi un maawatana nan
asawana ya ay-aywanana hiya ay ustu, tay nakapkapuycha mu chakayu. Rispituwunyu
chicha, tay maketawidcha kan chakayu as nan fiyag ay maid patingkiana ay ichat Apo
Dios. Atunyu chaná ta makakararag kayu ay ustu.

Nan Mun-iliwliwasan Kiapú As Kenalintig

8 Ad wani, nauy pay nan itukunku kan chakayu: Mun-us-usaunyu koma nan num-
numyu, ya makelekna kayu as nan iib-ayu. Munlelennayad kayu ay kaman tit-iwa ay
hen-anag-i, munsisinnug-ang kayu ya munpakumbaba kayu as nan tunggal usa.
9 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, achiyu es-es-ang. Mu wacha
us chi omekak-ali, achiyu ekak-aliyan hiya. Ngem kun kayu at munkararag kan Apo

† **2:22** Isa. 53:9; 2 Co. 5:21; Heb. 4:15 ‡ **2:24** Isa. 53

Dios ta bendisyonana chicha, tay uray chakayu at enayakian chakayu kan Apo Dios ta mabendisyonan kayuntu.
10 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Mu laraychun nan taku ay mawad-an as naragsak ay fiyag ya maiturturuy nan
lagsakna, masapor achi munkarkali hiya as omepasaket as numnum ya achi
munkutkutum hiya.
11 Masapor chukkiana nan mangotettet ta nan ammay nan atuna, ya masapor us
epapatina nan kafiaelana ay makekappia as nan tapina.
12 Tay hi Apo Dios at kanayona ay ilaun nan nalintig ay tataku, ya chungruna nan
kararagcha, ngem fusoruna nan tataku ay mangekamkaman as mangotettet."*
13 Mu laraychunyu ay mangekaman as ammay, ay wachay mangituchor kan chakayu?
14 Ngem uray mu mapaliwas kayu kiapú as nan nalintig ay chayu at-atun, nakiasat kayu challu. Isunga achi kayu umug-ugyat as nan mamarpaliwas kan chakayu ya achi kayu machanchanakian,
15 ngem kunyu at tit-iwa figfikun hi Cristo as Apo. Kanayon kayu ay munsasakiana ta mu wachay munsarudsud kan chakayu maepangkep as nan namnamayu kan Cristo, mafialinyu ay songfiatan. Ngem ilaunyu ta iyam-ammayu nan atunyu ay manongfiat kan chicha ay mangepaila as ustu ay rispitu.
16 Kanayon koma ay nacharos nan numnumyu ta nan chiyuycha munkarkali as mangotettet ay maifusor as nan ammay ay ukialiyu as nan chayu mangun-unuchan kan Cristo at mafiainanchantu.
17 Tay mu eparufus Apo Dios ay mapaliwasan kayu, kaskasin ammay ay mapaliwasan kayu kiapú as nan mangekamkamananyu as ustu mu nan mapaliwasan kayu kiapú as nan mangekamkamananyu as mangotettet.
18 Tay hi Cristo us at nun-iliwas ya namingpingsan ay natuy kiapú as nan fiasfiasor takú. Hiya ay nalintig at natuy para kan chitaku ay fumafiasor ta iyesnopna chitaku kan Apo Dios. Penatuycha nan achorna, ngem tenakon Apo Dios hiya as nan naespirituwan ay katataku.
19 As nan nauy ay kasasaadna, inmuy hiya as nan kawad-an nan chiyuycha naifiafiarud ay lenawan nan natnatuy ay tataku, at nun-ekasaba kan chicha.
20 Chatona nan espiriton nan tataku ay chaan enmafurot kan Apo Dios as nan timpon Noe ad pus-uy. As nan chiyuy ay timpu ay cha mangam-ammaan Noe as nan papor, enan-anosan Apo Dios ay nanan-ud as nan omafurotan koma nan tataku kan hiya. Uray mu hiyasa, warucha yangkiay nan sinungkop as nan papor, at naesarakancha as nan chanum.
21 Nan chanum ay anchi at hiyachi nan maepachongan nan funyag ay mangepaila ay esarakan chakayu kan Apo Dios babaen as nan natakuwan Jesu Cristo manipud as nan utúy. Nan laychun ay kanan nan nunpafunyakiananyu at fiakun nan nam-usan nan achoryu ta makaan chi luket, ngem kun at nan nunkararakianyu kan Apo Dios ta charosana nan numnumyu.
22 Nunfiangad hi Cristo ad chaya, at wacha as apét kannawan Apo Dios, ya chana etortorayan nan am-in ay angheles ya nan tapina ay achi maila ay wachay kalibfengancha ya pannakafialincha.

4

Nan Nafialiwan Ay Fiyag Takú

1 Kiapú ta nun-iliwliwas ya natuy hi Cristo asna's luta, esakianayu us nan numnumyu ay mun-iliwas ay kaman kan hiya, tay nan taku ay nun-iliwas kiapú as nan pammatina kan Cristo Jesus at ikinakna ay fumasfiasor.*

* **3:12** Sal. 34:12-16 * **4:1** Rom. 6:1-11; Col. 2:12, 3:1-3

2 Isunga as nan nayagyag ay katakuwanyu, esakianayu ngarud nan numnumyu ta
tongparunyu nan enkeddeng Apo Dios, fiakun nan mun-ongosán chi taku.
3 Tay ongor chi senayangyu ay timpu ad kasin ay nangekamkaman as nan laylaychun
nan chiyuycha achi omafurot kan Apo Dios ay cha at-atun. Tay ad kasin, enkamka-
manyu nan am-in ay kenaruket ya kafiafiain ay mun-ongosán chi achor. Inmig-ikop
kayu as fumutang ay maikop, nunkaranok kayu, naetaptapi kayu as nan narafus ay
lagragsak, ya maid fiainyu as nan nanaychayawanyu as nan chiyuycha didiosen.
4 Isunga ad wani, naschaaw nan tataku ay achi omafurot, at cha chakayu ekakkak-ali,
tay achi kayu maetaptapi as nan munlumu as nan machachaelan.
5 Ngem masapor sanguwunchantu hi Apo Dios ta songfiatanchantu kan hiya nan en-
enatcha, tay nakasakiana hiya ay mangokóm as nan am-in ay tataku ay matataku ya nan
nunkatuy.
6 Hiyana nan kiapúna ay uray as nan chiyuycha natuy at naekaskasaba nan Ammay
ay Chamag. Tay uray natuy nan achorcha ay maiyunud as nan maokomán nan am-
in ay tataku, nan Ammay ay Chamag at naekasaba kan chicha ta matakucha as nan
naespirituwan ay katakuwancha ay kaman kan Apo Dios.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot Kan Cristo
(Rom. 13:11-14; Efe. 5:1-21; Filp. 4:8)

7 Kiayud chi munpatingkiaan nan ka-ichin, isunga manumnuman kayu koma ya
manang-etpor kayu ta mafialin kayu ay munkararag ay maiyunud as nan laychun Apo
Dios.
8 Nan kaammayan as nan am-in ay atunyu at masapor epapatiyu ay munlelennayad,
tay mu hiyasa nan atunyu, mafialin kayu ay mun-eennanos, ya mafialin kayu ay
munpepennakawan.
9 Naragsak kayu ay mangepaskop as nan iib-ayu.
10 Nan chiyuycha kafiaelan ay inchat Apo Dios as nan tunggal usa kan chakayu ay
omaafurot at masapor osarunyu chasa ay munfifinnachang. Tay mu hiyasa nan atunyu,
kaman kayu as nan matalek ay mangay-aywan as nan tukutukún ay bendisyon Apo
Dios.
11 Mu wacha kan chakayu nan mun-ekaskasaba, nunumnumuna koma ay nan kalen
Apo Dios nan ekasabana. Mu ngachana nan nangichatan Apo Dios as kafiaelan ay
munserfi as nan iib-ana, munserfi koma hiya babaen as nan pigsa ay inchat Apo Dios
kan hiya. As nan am-in ay atunyu, ilaunyu ta maichaychayaw hi Apo Dios babaen kan
Jesu Cristo. Hiya nan machaychayaw ya mannakafialin ay cha muntortoray in-inkiana.
Amen.

Nan Munlikiatan Nan Omafurot Kan Cristo
(Mat. 5:11; San. 1:2-4, 12)

12 Iib-a ay laylaychok, achi kayu masmaschaaw as nan pararu ay maparpali-
wasananyu ay kaman wachay tuktukún ay cha om-ommat kan chakayu. Masapor
ommat chaná ta mapaneknekan nan pammatiyu.
13 Ngem kun kayu at masapor munlagragsak mu maparpaliwasan kayu ay kaman
kan Cristo ta maid us munkurangan chi lagsakyu as nan maepail-an nan kaichayawan
Cristo.
14 Nakiasat kayu us mu masmas-ot kayu kiapú as nan pammatiyu kan Cristo, tay
hiyasa nan mangepaila ay mawawacha kan chakayu nan mannakafialin ay Espiritu ay
nurpu kan Apo Dios.
15 Ngem maid koma kan chakayu nan mapaliwasan kiapú as nan pomatuyanyu,
mangakiwanyu winnu makifiifiyanganyu ay manaktak as tapina ay tataku.
16 Ngem mu mapaliwasan kayu kiapú as nan pammatiyu kan Cristo, achiyu ekafiain
sa, ngem kunyu at chayawun hi Apo Dios kiapú as nan naifilanganyu as tatakon Cristo.

17 Inumchan at nan timpu ay mangokomán Apo Dios as nan am-in ay tataku, ya nan
tatakuna nan omon-ona ay okomuna. Mu chitaku ay enmafurot nan maelapuwana, ay
kun achi kaskasin kauugyat nan ommat as nan chiyuycha achi omafurot as nan Ammay
ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios?
18 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Mu nalikiat nan kaesarakanan nan nalintig ay tataku, ay achi kaskasin nalikiat nan
ommattu as nan chiyuycha mangachi kan Apo Dios ya fumafiasor?"†
19 Isunga mu mapaliwasan kayu kiapú ta hiyasa nan laychun Apo Dios kan chakayu,
epapanekyu ay mangekaman as ammay, ya etalekyu nan achoryu kan Apo Dios ay hiya
nan namayang kan chakayu ya nan matalek ay mangtongpar as nan enkarina.

5

Nan Chiyuycha Kalibfengan Nan Mangay-aywan As Nan Omaafurot

1 Wacha nan laychok ay ifilin kan chakayu ay mangepangpanguru as nan omaafurot
hesa, tay ha-un us at usaak ay mangepangpanguru. Usaak us ay nangepaneknek as nan
nun-iliwliwasan Cristo, ya makelak-amaktu as nan kaichayawana ay maepailantu.
2 Nauycha nan tukunku kan chakayu: Masapor aywananyu ay ustu nan tatakon Apo
Dios as nan kawad-anyu, tay chicha nan kaman karnerona ay entalekna kan chakayu.
Munlagragsak kayu koma ay mangay-aywan kan chicha ay achi kayu mapelpelet, tay
hiyasa nan laychun Apo Dios. Achiyu atun nan chunuyu kiapú as kenaakum as siping,
ngem kiapú as layadyu ay munserfi kan Apo Dios ya as nan iib-ayu.
3 Masapor us achiyu epapelet nan laychunyu as nan tataku ay naetalek kan chakayu,
ngem kun at koma ammay nan ukialiyu ta wachay ustu ay turachuncha.
4 Angkiay ya as nan munpail-an Cristo ay ap-apon nan am-in ay mun-ay-aywan, maet-
tan kayuntu as korona ay hiyasa nan gun-gunayu ad chaya ay achi poros munkupas.
5 Chakayu us ay en-auchi, masapor munpaetoray kayu as nan papanguruwanyu. Am-
in kayu ay omaafurot at masapor munpakumbaba kayu as nan munserfiyanyu as nan
tunggal usa. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kontraun Apo Dios nan nunkapangas, ngem fiadngana nan chiyuycha napakum-
baba."*
6 Munpakumbaba kayu ngarud kan Apo Dios ay mannakafialin ta epangatuna chakayu
as nan urkiw ay pinilina.
7 Ichatyu kan Apo Dios nan am-in ay chanagyu, tay hiya nan mangay-aywan kan
chakayu.
8 Masapor manang-etpor ya munsasakiana kayu. Tay nan kafusor takú ay hi Satanas
ay kaman as nan cha mun-ug-ukiab ay layon at cha munliklikud ay mun-anap as
aknotana.
9 Masapor kontraunyu hiya babaen as nan napigsa ay pammatiyu, tay ammuyu ay
assesa us ay likiat nan cha iliwliwas nan iib-ayu ay omaafurot henan kailiili asna's luta.
10 Achi mafiayag nan maparpaliwasananyu, at munfialinun chakayu kan Apo Dios
as tataku ay maid munkurangana. Papigsauna chakayu ta kanayon ay napigsa nan
pammatiyu ta achi kayu poros maiwudwud. Tay hiya nan manangsug-ang ay Dios ay
nangayag kan chakayu ta makelak-am kayu as nan kaichayawana ay maid patingkiana
babaen as nan pammatiyu kan Cristo.
11 Sapay koma ta maichaychayaw hiya in-inkiana. Amen!

Nan Anongos Nan Surat

12 Nan nangfiachang kan ha-un ay nangisurat as nan nauy ap-aptek ay surat at hi
Silas† ay ifilangku as matalek ay ifia takú. Insuratku na ta papigsaok nan pammatiyu ya

† **4:18** Prov. 11:31 * **5:5** Prov. 3:34; San. 4:6 † **5:12** Ara. 15:22; 2 Co. 1:19; 1 Tes. 1:1

paneknekak kan chakayu nan nauycha am-in ay napachasanyu ay grasyan Apo Dios. Epapasnekyu ay mangnunumnum as nan hana grasyana ta achiyu liwliw-an.
13 Nan iib-ayu ay omaafurot ay pinilen Apo Dios ay wacha ad Babilonia at cha chakayu pakomostaun. Kaman us kan Marcos ay infilangku as anakku.
14 Munpepennakomosta kayu ay mangepaila ay munlelennayad kayu. Sapay koma ta mawawacha nan talna kan chakayu am-in ay enmafurot kan Cristo.

Nan Maekadwa Ay Surat
Pedro
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekadwa ay surat Pedro at para as nan chiyuycha omaafurot kan Jesu Cristo henan probinsiya ay Asia. Kenakamon Pedro ay nunsurat kan chicha, tay enpakaammon Apo Jesus kan hiya ay kiayud nan katuyana (1:14).

Nunsurat hi Pedro ta papigsauna nan pammaten nan chiyuycha omaafurot (3:1) ya ta kontrauna nan sursuron nan achi tit-iwa ay mun-isursuru (2:1). Nan nuntongparan nan insursuron nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at nan maallilawan nan chiyuycha omaafurot kan Jesus, ya mangesaotancha ay hi Cristo nan nangwayawaya kan chicha as nan maid kotkotokna ay panagfiyagcha ay tenawidcha as nan kaap-uwancha (2:1). Nan chiyuycha chaan pay laing naonngan as nan pammaticha at inun-unudcha nan kafiafiain ay cha atuatun nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru.

Isunga, infiakian Pedro kan chicha ay nasantowan koma ya nalintig nan panag-fiyagcha, tay chakus inchat Apo Dios kan chicha nan am-in ay masaporcha ay mang-tongpar as chi (1:3). Mu hiyasa nan atuncha, achicha maaw-awis as nan tukún ay sursuru ay mangiyachawwi kan chicha as nan pammaticha, ngem kuncha at epapasnek ay manaptapi as nan ammay ay numnumcha ya nan mangam-ammuwancha kan Apo Jesus. Epapasnekcha pay koma ay mangunud as nan panagfiyag Apo Jesus (3:17-18).

Nan achi poros laraychun Pedro ay sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at nan mangepadpachamakiancha ay hi Jesus at achi at munfiangad. Tay kanancha un nan kaap-uwancha at natuycha, ngem kun met hihiya challu nunlapu as nan nafiayangan nan luta (3:4). Nan songfiat Pedro at naanos as solet hi Apo Dios kan chicha, tay laychuna ay maid koma machusa, ngem kun at koma munfiafiawi nan am-in ay tataku as nan fiasfiasorcha (3:9). Isunga intukun Pedro ay uray mu hiyasa nan cha kankanan nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru, masapor il-ilaun takú, tay nan omaliyan kasin Cristo at as nan urkiw ay achi takú namnamaun ay kaman as nan omaliyan nan mangaakiw. As nan hana ay urkiw, nan chaya ya nan luta at mapuorancha am-in, ya nan tataku at maokómcha, tay hiyasa nan enkaren Apo Dios as nan kalina (3:12).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Mun-ayakian Ya Munpiliyan Apo Dios 1:3-11
Hi Jesus Nan Maifisaran Nan Tit-iwa Ay Pammati 1:12-21
Nan Chiyuycha Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru 2:1-22
Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus 3:1-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Simon Pedro ay usa ay fiabfiaarun Jesu Cristo ya apostolna. Nauy nan suratku kan chakayu ay naettan as pammati ay pachong nan pammatimi. Naettan kayu as pammati kiapú as nan kenalintig Jesu Cristo ay Dios takú ya mangesarakan kan chitaku.
2 Sapay koma ta omongoongor kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu kan Apo Dios kiapú as nan chayu mangam-ammuwan kan Apo Dios ya kan Jesus ay Apo takú.

Nan Mun-ayakian Ya Munpiliyan Apo Dios

3 Babaen as nan pannakafialin Apo Dios, inchatna kan chitaku nan am-in ay kasaporan takú ta unuchun takú nan nadiosan ay panagfiyag babaen as nan cha takú mangammuwan kan hiya ay nangayag kan chitaku ta makelak-am takú as nan mismu ay kaichayawana ya kenaammayna.
4 Kiapú as nan kaichayawana ya kenaammayna, inchatna nan chiyuycha kaamuchan ya napateg ay enkarina ta babaen as nan hanacha, mailisi kayu as nan mabrokan kiapú as nan manangotettet ay mun-ongosán chi tataku asna's luta, ya ta makelak-am kayu as nan kenadiosna.
5 Isunga epapatiyu nan kafiaelanyu ta nan ammay ay katatakuyu nan etapiyu as nan pammatiyu. Nan etapiyu us as nan ammay ay katatakuyu at nan pannakaammuyu as nan maepangkep as nan laychun Apo Dios.
6 Nan etapiyu as nan pannakaammuyu as nan maepangkep as nan laychun Apo Dios at kenamanang-etpor, ya nan etapiyu as nan kenamanang-etpor at kenaanos. Nan etapiyu as nan kenaanosyu at nadiosan ay panagfiyag,
7 ya nan etapiyu as nan nadiosan ay panagfiyagyu at layad as nan iib-ayu ay omaafurot. Nan etapiyu as nan layadyu ay ansa at layad para as nan am-in ay tataku.
8 Tay mu omongoongor kan chakayu nan nauycha kenaammay, ya tit-iwa ay maammuyu hi Apo takú ay Jesu Cristo, kaskasin omongor nan ammay ay chayu atuatun.
9 Ngem mu maid chaná ay ukiali as nan taku, kaman nafurag sa ay taku winnu achi makaila as achawwi, tay liniw-ana ay naurasan hiya as nan sikud ay fiasfiasorna.
10 Isunga chakayu ay iib-ak, kaskasinyu epapasnek ay mangun-unud as nan nauy nadiosan ay panagfiyag ta mapaneknekan nan nangpiliyan ya nangayakian Apo Dios kan chakayu. Tay mu atunyu sa, achiyu chukkian nan pammatiyu.
11 Angkiay mu unuchunyu chaná ay nadiosan ay panagfiyag, maragsakantu hi Apo Dios ay mangepaskop kan chakayu as nan maid patingkiana ay muntorayan Apo takú ay Jesu Cristo ay mangesarakan kan chitaku.

Nan Tukun Pedro As Nan Am-in Ay Omaafurot

12 Isunga kanayonku challu ay epanumnum chaná kan chakayu uray aammuyu chaná ya epapasnekyu ay mangun-unud as nan kenatit-iwa ay naisursuru kan chakayu.
13 As nan munnunumnumku at libfengku ay mangepanumnum kan chakayu as nan hanacha ad wani ay kutukiak ay matataku.
14 Tay ammok ay as nan hen-omaketan yangkiay at mak-akak asna's luta ay hiyasa challu nan enpakaammon Jesu Cristo kan ha-un.
15 Epapatek ngarud nan kafiaelak ay mangisuru as nan nauycha ta uray mu mak-akak asna's luta, wachay chayu mangnumnumnuman as nan nauycha insursurok.

Nan Chiyuycha Nangila As Nan Kaichayawan Cristo (Mat. 17:1-13; Mar. 9:2-3; Luc. 9:28-36)

16 Nan enpakaammumi kan chakayu ay maepangkep as nan pannakafialin Apo takú ay Jesu Cristo ya nan kasina omaliyan at chaan naifisar as nan pinupus-uy ay esestoryan chi nunkaraing ya nunkasikap ay tataku, tay chakami ay mismu nan nangila as nan kaichayawana.
17 O, wacha kami mismu hid-i as nan nangichatan Dios Ama kan Jesu Cristo as chayaw ya kaichayawan. Chinngormi us nan kali ay nurpu kan Dios Ama ay kangatuwan ya kachachayawan. Kenalina, “Hi tona nan anakku ay laylaychok. Hiya nan mangepalaylayad kan ha-un.”
18 Chakami ay mismu nan nanngor as nan hana ay kali ay nurpu ad chaya as nan nangkadkadwaanmi kan hiya henan nasantowan ay chuntug.

19 Nan hanacha chinngormi nan mangepaneknek ay tit-iwa nan enpadton nan
chiyuycha pomapadtu ad pus-uy, isunga kaskasin ongor nan talekmi as nan enpad-
tucha. Ammay mu afurotunyu nan enpadtucha, tay nan hanacha nan kaman silaw ay
manilaw as nan ngongot ay lukiar. Epapasnekyu ay omafurot inkiana fomoknag nan
taraw* as nan wi-ewi-et ya mafikiat. Nan laychun nan nauy ay kanan at inkiana as nan
urkiw ay kasin omaliyan Cristo ay manilaw ay ustu as nan numnumyu.†
20 Ngem nan amud ay masapor maawatanyu at maid poros naepadtu ay naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay murpu as nan mismu ay numnum nan nangepadtu.
21 Tay maid naepadtu ay nurpu as nan numnum chi taku, ngem kun at nan Espiritu
Santo nan nangetoróng as nan chiyuycha pomapadtu as nan nangifiag-ancha as nan
kali ay nurpu kan Apo Dios.

2

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru (Jud. 4-16)

1 Ngem ad pus-uy wachacha challu nan achi tit-iwa ay pomapadtu ay nunpaila as nan
chiyuycha kianak Israel ay naifilang as tatakon Apo Dios. Assesa us ay wachachantu
nan achi tit-iwa ay mun-isursuru ay maetatapi kan chakayu. Chicha ay omal-allilaw
at mun-isuruchantu as kinukutum ay manachael as pammatiyu, ya esaotcha uray
nan Amo ay hi Cristo ay nangwayawaya kan chicha as nan maid kotkotokna ay
panagfiyagcha ay tenawidcha as nan kaap-uwancha. Kiapú as nan nauycha, chicha
challu nan kiapón nan loktat ay machusaancha.
2 Ongorchantu challu nan mangunud as nan kaiisiw ay panagfiyagcha, ya kiapú
kan chicha, mangotettettu nan kankanancha maepangkep as nan tit-iwa ay sursuru
maepangkep kan Cristo.
3 Kiapú us as nan kenaakumcha, munsipingan chakayu babaen as nan pinupus-uy ay
estoryacha. Ngem nunlapu ad pus-uy, nakasakiana challu hi Apo Dios ay mangokóm
kan chicha, ya hiya ay manusa kan chicha at achi masmassuy.
4 Tay uray nan angheles ay finmasor ad maliyam at chaan sinug-angan Apo Dios.
Ngem kuna at inchus-or chicha ad inferno ay hid-i nan nangepafiaruchana kan chicha
as nan kawad-an chi ngongot ay maid patingkiana as nan manman-uchancha as nan
anongos ay mun-okomán Apo Dios as nan manusaana kan chicha.*
5 Chaana us sinug-angan nan chiyuycha achi nadiosan ay tataku ad pus-uy as nan
timpon Noe as nan namsongana henan luta. Nurningcha tit-iwa, ngem hi Noe ay
nangekaskasaba as nan maepangkep as nan nalintig ay panagfiyag at ensarakan Apo
Dios ya uray nan pitu ay tataku.†
6 Chinusan us Apo Dios nan chiyuycha i-Sodoma ya i-Gomorra ad pus-uy babaen as
nan nangepatemokana kan chicha as nan apuy ya uray nan siyudadcha. Hiyana nan
enatna ay mangepaila as nan ommat as nan chiyuycha achi nadiosan ay tataku.‡
7 Ensarakana hi Lot ay nalintig ay taku ay nalilifok as solet nan numnumna kiapú as
nan kaiisiw ay panagfiyag nan chiyuycha kakailiyana ay lomalabsing as lintig.
8 Nalintigna ay taku ay nakiili kan chicha. Inurkiw ay nalilifok as solet nan num-
numna kiapú as nan chana mangil-il-an ya manmanngoran as nan mangotettet ay
chacha at-atun.
9 Isunga am-in chaná ay enom-ommat ad pus-uy at hiyana nan mangammuwan
takú as nan panangesarakan Apo Dios as nan nadiosan ay tataku as nan chacha

---

* **1:19** Num. 24:17; Luc. 1:78-79; Pal. 22:16 † **1:19** "manilaw as numnumyu" winnu omali hi Cristo ay mangelawlawag ay ustu kan chakayu as nan maepangkep kan Apo Dios. * **2:4** Gen. 6:2; Jud. 6 † **2:5** Gen. 6:1-9:29 ‡ **2:6** Gen. 19:1-29

maparpalikiatanan. Ammuna us ay mangifiarud ya manusa as nan achi nalintig ay tataku inkiana as nan urkiw ay mun-okomana.§

10 Kaskasincha us machusa nan tataku ay mangun-unud as nan kaiisiw ay mun-ongosán nan achorcha ya mangelalayus as nan wachay kalibfengana.

Nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at naturudcha ay mangekamkaman as mangotettet ya nunkasokelcha. Achicha us umugyat ay manginsurtu as nan chiyuycha machaychayaw ay nafiayang ad chaya.

11 Nan angheles ay uray kaskasincha mannakafialin ya napigpigsa mu nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at achicha ostun nan nakafiasor ay kakadwacha ay angheles as nan sangwanan Apo Dios.*

12 Ngem chatona ay tataku at munkalicha as maifusor as nan achicha maawatan. Kamancha atap ay animar ay chaan nanumnuman. Penpennekuncha yangkiay nan kiakiangay ay mun-ongosán nan achorcha. Kun pay nan nauycha ay animar at maiyanakcha yangkiay ay madpap ya mapatuy. Assena us nan ommat kan chicha.

13 Mun-iliwaschantu kiapú as nan namarpaliwasanancha as nan tapina. Lagragsakuncha ay mangelamak ay mangan ya umikop ya mangepapas as assi ay lachok uray kun kaorkia! Maepachongcha as nan mansa ay mangepaassi kan chakayu as nan chacha makekkekanan kan chakayu, ya lagragsakuncha ay cha mangal-allilaw kan chakayu.

14 Maid tukún as chacha anaanapun mu fiakun yangkiay nan chiyuycha fianafiai ay laychuncha ay umiwetan. Uray mu hiyasa, achicha mapmapnek ay cha fumasofiasor. Nasikapcha us ay mangawis as nan tataku ay nakapuy nan pammaticha ta masulisugcha ay fumasor. Inmingsacha pay as kenaakum. Awni at chusaun Apo Dios chicha!

15 Tenaynancha nan nalintig ay charan ya natingiwcha. Tinuradcha nan panagfiyag chin Balaam ay potot chin Bosor ay nanglaylayad ay nalagfuwan as nan achi nalintig ay en-enatna.†

16 Ngem enpasingor Apo Dios chin Balaam ay pomapadtu as nan dongki kiapú as nan nauy mangotettet ay enatna. Nan dongkina ay achi makakali at nunkali kan hiya as kalen chi taku ya enpakinakna nan tenotongok ay planon Balaam.

17 Chatona ay achi tit-iwa ay mun-isursuru at kamancha namag-anan ay ugwor winnu lifuu ay kun cha etaytayaw chi puwak. Ensasakianan at Apo Dios nan lukiar para kan chicha ay maifiaruchancha as nan ngongngongottan ay maid patingkiana.

18 Ongoongor us chi ifiagfiakiacha ay penapangas ay maid kotkotokna. Insursurucha ay mafialin ay unuchun nan mangotettet ay mun-ongosán nan achor, at hiyasa nan pang-awischa ta fumasor nan kaab-afurot ay taku ay kalaylayaw as nan achi ustu ay panagfiyag.

19 Ekaricha pay ay mawayawayaan nan taku mu unuchuna nan isursurucha, ngem nan kenatit-iwana at chicha mismu nan fiabfiaarun nan chumachael ay ukialicha. Tay nan taku at munfialin as fiabfiaarun nan uray ngachana ay mangamis kan hiya.‡

20 As nan nangam-ammuwan nan taku kan Apo takú ay Jesu Cristo ay Omesarakan, elayawana nan achi ustu ay panagfiyag asna's luta. Ngem mu munfiangad kasin hiya ay makna ya maamis as nan sikud ay panagfiyagna, kaskasin mangisiw nan kasasaadna mu as nan chaana nangammuwan kan Cristo.§

21 Un-unuyna at ay chaana ud-ay naammuwan nan nalintig ay panagfiyag mu nan naammuwana ya chukkiana challu nan nauy ay nasantowan ay filin Apo Dios ay naichat kan hiya.

22 Nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at paneknekancha nan kenatit-iwan nan chuwa ay proverbio ay kanana,

---

§ **2:9** Pal. 20:11-15 * **2:11** Jud. 9 † **2:15** Num. 22-23; Jud. 11 ‡ **2:19** Rom. 6:16 § **2:20** Heb. 6:4-6

“Kanun kasin nan asu nan inyorakna,”
ya kanana us,
“Uray mu umsum nan fiafuy, uy kasin munlubnak.”*

3

Nan Kasin Omaliyan Jesu Cristo

1 Kiakiayyumku ay laylaychok, hiyana nan maekadwa ay suratku kan chakayu. As
nan nauy chuwa ay suratku at wacha nan enpanumnumku kan chakayu ta ammay ya
nacharos nan numnumyu.
2 Laychok ay numnumunyu nan infiagfiakian nan chiyuycha nasantowan ay poma-
padtu ad pus-uy ya nan filfilin Apo takú ay Mangesarakan kan chitaku. Nan nauycha ay
filfilin at enpakaammuna kan chakayu babaen as nan apostoles ay nangisursuru kan
chakayu.
3 Nan amud ay masapor maawatanyu at as nan chiyuycha anongos ay urkiw,
wachacha nan tataku ay mangun-unud as nan mangotettet ay mun-ongosán nan
achorcha. Omalichantu ya ot-otyokun chakayu
4 ay mangarkali kan chakayu, “Enkaren met Jesus ay munfiangad, o-ngun? Ay chaud
nan kawad-ana? Natuycha met at nan kaap-uwan takú, ngem chaan pay met enmali hi
Cristo. Hihiya met challu nan am-in nunlapu as nan nafiayangan nan luta inkiana ad
wani.”
5 Hiyachi nan kankanan nan chiyuycha oomsot, ngem kurkuratuncha ay liw-an nan
enat Apo Dios ad maliyam. Tay ad maliyam, finayang Apo Dios nan luta ya nan wacha
ad chaya babaen as nan filina. Chanum nan enosarna ay namayang as nan luta, at
nafunsiyan nan luta as nan chanum.
6 Babaen us as nan filina, nalayus nan sikud ay luta, at nurningcha nan katakutaku,
ya nachachael nan luta.
7 Babaen challu as nan filina, naesasakiana ay mapuoran nan luta ay wacha ad wani
ya as ngatu ay kawad-an nan lifuu. O, maay-aywanancha inkiana as nan urkiw ay
maokomán ya machusaan nan katakutaku ay achi munchaychayaw kan Apo Dios.
8 Ngem kiakiayyum ay laylaychok, masapor achiyu liwliw-an na: As nan munnunum-
num Apo Dios, nan kafiayag nan usa ay urkiw at kaman hinlifu ay tawwun, ya nan
kafiayag nan hinlifu ay tawwun at kaman us-usa ay urkiw.
9 As nan munnunumnum nan tapina at nautuy hi Apo Dios ay mangtongpar as nan
enkarina, ngem achi tit-iwa chi. Nan kenatit-iwana at naanos as solet hiya kan chakayu,
tay laychuna ay maid koma machusa, ngem kun at koma munfiafiawi nan am-in ay
tataku as nan fiasfiasorcha.*
10 Ngem umchantu challu nan urkiw ay omaliyan nan Apo, at loktat nan omaliyana ay
kaman as nan omaliyan nan mangaakiw.† As nan urkiw ay ansa, wachantu nan napigsa
ay ungug, at maumastu nan chaya. Marunawtu us nan urkiw kiapú as nan apuy, uray
nan furan ya nan chiyuycha taraw, ya mapuorantu us nan luta ya am-in ay wacha asna's
luta.‡
11 Kiapú ta assid-i nan pannakachachael nan am-in, ngachana ngay ay karasi nan
panagfiyagyu? Masapor nasantowan ya nadiosan nan panagfiyagyu
12 as nan chayu manman-uchan as nan urkiw ay mangokomán Apo Dios as nan
katakutaku. Masapor atunyu nan kafiaelanyu ay mangepahenkemad as nan oma-
liyana. Tit-iwa ay as nan urkiw ay anchi, mapuoran nan chaya, at maetemok nan am-in
ay wacha hid-i kiapú as nan apuy.

---

* **2:22** Prov. 26:11 * **3:9** Ezek. 18:32; Joel 2:12-14; Rom. 2:4 † **3:10** Mt. 24:43-44; 1 Tes. 5:2; Pal. 3:3; 16:15 ‡ **3:10** Mat. 24:35; Mar. 13:31; Luc. 21:33; Pal. 16:17-21

13 Ngem chitaku ay omaafurot at namnamaun takú ay tongparuntu Apo Dios
nan enkarina ay wachantu nan fiarú ay chaya ya fiarú ay luta ay magyanan nan
nunkalintig.§
14 Isunga kiakiayyum ay laylaychok, kiapú ta hiyana nan sasad-unyu, epapatiyu nan
kafiaelanyu ta nacharos kayu ya maid munkuranganyu as nan mangiilan Apo Dios ya
ta makekappia kayu kan hiya.
15 Achiyu liwliw-an ay nan kiapón nan kenaanos nan Apo at laychuna ay maesarakan
nan tataku. Assena us challu nan insurat Pablo ay laylaychun takú ay ifia kan chakayu
babaen as nan silib ay inchat Apo Dios kan hiya.
16 As nan am-in ay sursuratna maepangkep as nan nauy kaesarakanan, assesa challu
nan infiagfiakiana. Wachacha kayman nan nalikiat ay maawatan as nan sursuratna, at
nan tataku ay kurang chi pannakaawatcha ya nakapuy nan pammaticha at fiarfialin-
suwekuncha nan laychun nan hanacha ay kanan. Assesa nan chacha at-atun as nan
tapina ay enpaisurat Apo Dios ay kalina. Kiapú as nan mangfiarfialinsuwekancha as
nan hana, machusacha in-inkiana.
17 Ngem kiakiayyum ay laylaychok, kiapú ta ammuyu at nan maepangkep as nan
chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru, il-ilaunyu ngarud ta achi kayu maaw-awis as
nan tukún ay sursurucha ya omachawwi as nan pammati ay penopomkatanyu.
18 Ngem chakayu ay kiakiayyumku, epapasnekyu koma ay manaptapi as nan ammay
ay numnumyu ya as nan mangam-ammuwanyu kan Apo Jesus. Epapasnekyu koma ay
mangunud as nan panagfiyagna.
Machaychayaw koma hiya ad wani ya in-inkiana! Amen.

§ **3:13** Pal. 22:1-7

Nan Omona Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy ay surat ya nan chuwa pay ay somarunu ay surat at hi Juan ay usa as nan disipulus Jesus (Jn. 21:7). Hiya us nan nangisurat as nan “Ammay Ay Chamag Ay Insurat Juan” ya “Nan Chiyuycha Naepakaammu Kan Juan”. Narakay at hiya as nan nangisuratana as na, isunga ngenadnana nan achorna as am-ama (2 Jn. 1:1; 3 Jn. 1:1). Nan nunsuratana at as nan chiyuycha omaafurot henan il-ili henan Asia Minor, tay nagyan hiya ad Efeso ay siyudad hesa.

Nunsurat hi Juan ay manukun as nan chiyuycha omaafurot ta makekadkadwacha koma kan Dios Ama ya as nan Anakna ay hi Jesu Cristo (1:3). Nunsurat pay ta achicha maal-allilaw as nan achi tit-iwa ay sursuru.

Intukuna us kan chicha ay achicha ab-afurotun nan chiyuycha kafusor Cristo (2:18-19). Nan hanacha kafusor Cristo at sinmiyancha as nan kenatit-iwa (4:1). Tay nan chacha isursuru at taku yangkiay kanu hi Jesus, ya fiakun hiya nan Cristo ay Anak Apo Dios. Insursurucha us un achi takú kanu machukkian chi fiasor kiapú ta hi Satanas nan cha muntortoray asna's luta. Kanancha pay un achi kanu kasaporan chi layad as nan pachong ay taku.

Isunga, infiakian Juan ay nan pammati takú kan Cristo nan iyamis takú as nan am-in ay manangotettet asna's luta (5:4-5). Afurotun takú ay hi Jesus at nunfialin as taku ta esarakana nan tataku ay omafurot kan hiya (4:2-3; 5:6). Mu ngachana ngarud nan manglaylayad kan Apo Dios at masapor us laylaychuna nan pachongna ay taku (4:7-8). Tay nan ngachana ay taku ay mangnamnama ay munfialin as anak Apo Dios at masapor tongparuna nan filfilin Apo Dios (2:3-5; 3:24) ya achina at iturturuy ay fumasor (3:6; 5:18).

Insurat pay Juan nan maepangkep as nan atun takú ay mangam-ammu kan Apo Dios, ya mu ngachancha nan an-ak Apo Dios (2:3-4; 3:2, 24; 4:2, 7-8, 13; 5:2, 18-20). Masapor maematonan takú nan tit-iwa ya nan achi tit-iwa ay sursuru (2:20-21; 3:19; 4:6), tay kiayud at nan timpu ay mun-okomán Apo Dios (2:18).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-4
Nan Mangammuwan Kan Apo Dios 1:5-2:17
Nan Kafusor Cristo Ya Nan Chiyuycha Omaallilaw 2:18-29
Nan An-ak Apo Dios 3:1-24
Nan Tit-iwa Ya Nan Achi Tit-iwa Ay Espiritu 4:1-6
Nan Layad Apo Dios 4:7-5:5
Nan Pammaneknek Maepangkep Kan Jesu Cristo 5:6-12
Nan Anongos Nan Surat 5:13-21

Nan Kali Ay Umichat As Fiyag Ay Maid Patingkiana

1 Isuratmi kan chakayu nan maepangkep kan Jesu Cristo ay makali un Kali ay hiya nan
kurpuwan chi fiyag ay maid patingkiana. Hiya at nawawacha nunlapu as nan chaan
pay nafiayangan chi ka-ichin,* ya nunfialin as taku asna's luta. Chinngormi ay mismu
nan kalina. Inilan nan mismu ay matami hiya ya kenpan nan mismu ay limami.†
2 As nan nunfialinana as taku asna's luta, inilami mismu hiya. Isunga paneknekanmi
ya epakaammumi kan chakayu nan maepangkep kan hiya ay mangichat as fiyag ay

* **1:1** Jn. 1:1-4 † **1:1** Luc. 24:38-43; Jn. 13:25; 20:27

maid patingkiana. Hiya nan nawawacha kan Dios Ama, ya hiya nan naepakaammu kan chakami.
3 O, nan inilami ya chinngormi mismu at epakaammumi us kan chakayu ta makekad-
kadwa kayu koma kan chakami as nan makekadkadwaanmi kan Dios Ama ya as nan
Anakna ay hi Jesu Cristo.
4 Isuratmi chaná kan chakayu ta maid munkurangan chi lagsak takú.‡

Hi Apo Dios Nan Silaw

5 Nauy nan chamag ay chinngormi as nan Anakna ya epakaammumi kan chakayu: Hi
Apo Dios at silaw ay manilaw as numnum nan tataku, ya maid poros ngongot kan hiya.
6 Mu kanan takú un makekadkadwa takú kan hiya ngem kutug takú challu ay
matataku as nan ngongot at cha takú munkutum ya achi maiyunud as nan kenatit-iwa
nan cha takú at-atun.
7 Ngem mu matataku takú as nan kawad-an nan silaw ay kaman kan Apo Dios ay
wacha as nan silaw at ammay nan makekadkadwaan takú as nan tunggal usa ay
omafurot kan hiya. Nan usa pay at macharosan takú as nan am-in ay fiasfiasor takú
babaen as nan charan Jesus ay Anakna.
8 Mu kanan takú un maid fiasor takú, kun takú cha al-allilawun nan mismu ay achor
takú, ya maid kan chitaku nan kenatit-iwa.
9 Ngem mu ipudnu takú nan fiasfiasor takú, pakawanun Apo Dios chitaku ya
charosana us chitaku as nan am-in ay achi nalintig ay en-enat takú, tay hiya at matalek
ya nalintig.
10 Mu kanan takú un chaan takú finmasor, nunfialinun takú hiya as nangutum, ya
maid kan chitaku nan kalina.

2

Hi Cristo Nan Kafiachang Takú

1 Chakayu ay maifilang as an-akku, isuratku na kan chakayu ta achi kayu fumasor.
Ngem mu wachay fumasor, wacha at hi Jesu Cristo ay nalintig ay maketakiatfor kan
Dios Ama para kan chitaku.
2 Hi Cristo mismu nan naichaton ay nangiliwas as nan chusan nan fiasfiasor takú ta
mapakawan takú, ya fiakun yangkiay nan fiasfiasor takú ngem uray nan fiasfiasor nan
katakutaku.

Nan Filfilin Apo Dios

3 Tit-iwa ay am-ammu takú hi Apo Dios mu tongparun takú nan filfilina.
4 Nan taku ay mangali un am-ammuna hi Apo Dios, ngem achina tongparun nan
filfilina at nangutum ya maid nan kenatit-iwa kan hiya.
5 Ngem mu ngachana nan mangtongpar as nan kalen Apo Dios, epailana ay maid
munkurangan chi layadna kan Apo Dios. Nan mangammuwan takú ay mawawacha
takú kan Apo Dios at hiyana:
6 Nan taku ay mangali un mawawacha hiya kan Apo Dios at mataku hiya ay kaman
as nan panagfiyag Jesu Cristo as nan nunfialinana as taku asna's luta.
7 Iib-a ay laylaychok, fiakun fiarú ay filin nan chak isurat kan chakayu, ngem sikud ay
filin ay wacha kan chakayu as nan laplapon nan enmafurotanyu kan Jesu Cristo. Nan
nauy sikud ay filin at nan chinngoryu at ay masapor munlelennayad kayu.*
8 Uray mu assesa, chak isurat nan nauy usa ay fiarú ay filin, tay naila nan natong-
parana babaen as nan en-enat Cristo ya babaen as nan panagfiyagyu ay omaafurot. Tay
nan ngongot at cha mamaid, ya nan tit-iwa ay silaw at cha lomawag.

‡ **1:4** Jn. 3:29; 16:24; 2 Jn. 1:12 * **2:7** Jn. 13:34; 1 Jn. 4:7-8

9 Nan taku ay mangali un wacha hiya as nan silaw, ya kuna challu iinglun chi ifiana
at kutug ay wacha hiya as nan ngongot.
10 Nan taku ay manglaylayad as ifiana at mawawacha as nan silaw, ya maid as nan
panagfiyagna nan kiapón nan fumasorana.†
11 Ngem nan taku ay mang-ingor as nan ifiana at wacha as nan ngongot ya kaman cha
manarcharan ay achina ammu nan ay-ayana, tay finurag nan ngongot hiya.
12 Chakayu ay maifilang as an-akku, chak isurat na kan chakayu, tay napakawan kayu
as nan fiasfiasoryu kiapú kan Cristo.
13 Chakayu ay am-a, chak isurat na kan chakayu, tay am-ammuyu hi Cristo ay
nawawacha sakbay mafiayang chi ka-ichin. Chakayu ay fumarfiaru, chak isurat na kan
chakayu, tay enamisyu hi Satanas ay makali un Mangotettet. Chakayu ay an-ak, chak
isurat na kan chakayu, tay am-ammuyu hi Dios Ama.
14 Kasinku ifiakia nan kiapúna as nunsuratak kan chakayu ay am-a, tay am-ammuyu
hiya ay nawawacha sakbay mafiayang chi ka-ichin. Nunsuratak kan chakayu ay
fumarfiaru, tay mafikas kayu, ya mawawacha kan chakayu nan kalen Apo Dios, ya
enamisyu us hi Satanas ay makali un Mangotettet.
15 Achiyu koma laylaychun nan panagfiyag nan tataku winnu uray ngachana ay
wacha asna's luta. Tay mu laylaychunyu chaná, maid layadyu kan Dios Ama.
16 Tay am-in ay mangotettet asna's luta ay kaman as nan mun-ongosán nan achor, nan
mang-akuman as iilaun chi mata ya nan mangepangpangasan as kuk-uwa ya kasasaad
at fiakun kan Dios Ama nan nurpuwana, ngem kun at asna's luta.
17 Nan fiyag asna's luta ya nan am-in ay mun-ongosán nan tataku at chacha mamaid.
Ngem nan taku ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios at wachay fiyagna ay maid
patingkiana.

Nan Kafusor Cristo

18 Chakayu ay maifilang as an-akku, kiayud umchan nan timpu ay kasintu omaliyan
Cristo. Chinngoryu at ay omalintu nan kafusor Cristo, ya uray ad wani at enmongorcha
nan chiyuycha fumusor kan Cristo. Isunga hiyana nan mangammuwan takú ay kiayud
nan omaliyana.
19 Nan chiyuycha fumusor at sikud ay naetatapicha kan chitaku, ngem kuncha
sinmiyan, tay fiakun takú challu kakadwa chicha. Tay mu kakadwa takú challu chicha
at chaancha koma sinmiyan kan chitaku. Ngem sinmiyancha ta narawag ay maepaila
ay fiakun takú kakadwa chicha.
20 Ngem kun pay chakayu, mawawacha at nan Espiritu Santo ay inchat Cristo kan
chakayu, isunga ammuyu am-in nan kenatit-iwa.
21 Munsuratak kan chakayu fiakun kiapú ta achiyu ammu nan kenatit-iwa, ngem kun
at kiapú ta ammuyu, ya ammuyu us ay maid poros kinukutum ay murpu as nan kenatit-
iwa.
22 Ngachana nan nangutum mu achi nan taku ay mangesaot ay hi Jesus nan Cristo ay
finaor Apo Dios. Nan nauy taku at fumusor kan Cristo, tay esaotna nan Dios Ama ya nan
Anakna.
23 Nan taku ay mangesaot as nan Anak Apo Dios at maid us kan hiya hi Dios Ama. Nan
taku ay mangepaneknek ay hi Jesus nan Anak Apo Dios at mawawacha us kan hiya nan
Dios Ama.
24 Nan chamag ay chinchinngoryu nunlapu as nan enmafurotanyu at mawawacha
koma as nan numnumyu. Mu hiyasa, mawawacha kayu as nan Anak Apo Dios ya kan
Dios Ama.‡
25 Hiyana nan fiyag ay maid patingkiana ay enkaren Cristo ay ichatna kan chitaku.

---

† **2:10** winnu “maid as nan panagfiyagna nan kiapón chi fumasoran chi tapina.” ‡ **2:24** 2 Tim. 1:13; 4:3-5; Tit. 1:9

26 Isuratku na kan chakayu, tay wachacha nan tataku ay mamadpachas ay mangallilaw kan chakayu.
27 Ngem kun pay chakayu, mawawacha nan Espiritu Santo ay inchat Cristo kan chakayu. Isunga achiyu masapor chi mangisuru kan chakayu as kenatit-iwa. Tay nan Espiritu at isuruna kan chakayu nan am-in ay masapor ay ammuwunyu, ya tit-iwa nan isursuruna, fiakun kinukutum. Unuchunyu ngarud nan isursuruna, ya iturturuyyu ay mawawacha kan Cristo.
28 Ad wani, chakayu ay maifilang as an-akku, masapor mawawacha kayu kan hiya ta as nan munpail-anantu at mapapigsa nan numnum takú ya achi takuntu mafiainan ay maesakiang kan hiya as nan omaliyana.
29 Ammuyu met ay nalintig hi Cristo. Isunga ammuyu koma us ay maifilang as an-ak Apo Dios nan am-in ay mangekamkaman as ustu.

3

Nan An-ak Apo Dios

1 Numnumun takú koma nan kenaongor nan layad Dios Ama kan chitaku! Kiapú as nan ongor ay layadna, ifilangna chitaku as an-akna. O, tit-iwa ay an-akna chitaku. Hiyana nan kiapúna ay achi chitaku figfikun as nan chiyuycha achi omaafurot, tay achicha challu figfikun hi Dios Ama.
2 Iib-a ay laylaychok, an-ak Apo Dios chitaku ad wani, uray mu achi takú pay maawatan mu ngachana nan munfialinan takú as kasin. Ngem ammu takú ay as nan kasin omaliyan Cristo at munfialin takuntu as kaman kan hiya, tay ilaun takuntu nan ustu ay ilana.
3 Nan am-in ay tataku ay wachay namnamacha kan Cristo at chukkiancha koma nan mangotettet ta kanayon ay nacharos nan panagfiyagcha ay kaman challu kan Cristo.
4 Nan uray ngachana ay fumasor at labsinguna nan lintig Apo Dios, tay nan fiasor at hiyasa nan manglabsingan as nan lintig.
5 Ammuyu ay enmali hi Cristo asna's luta ta kaanuna nan fiasfiasor chi tataku. Kun pay hiya at maid poros fiasfiasorna.
6 Nan taku ay mawawacha kan Cristo at achina at iturturuy ay fumasfiasor. Nan taku ay mangiturturuy ay fumasfiasor at chaan poros enmafurot kan Cristo ya chaana poros naammuwan hiya.
7 Chakayu ay an-akku, achiyu eparufus nan uray ngachana ay mangallilaw kan chakayu. Nan taku ay cha mangekamkaman as ustu at nalintig ay kaman kan Cristo ay nalintig.
8 Ngem nan taku ay mangiturturuy ay cha fumasofiasor at takon Satanas. Tay hi Satanas at finmasofiasor nunlapu as nan chaan pay nafiayangan chi ka-ichin. Hiyana nan kiapúna ay enmali nan Anak Apo Dios asna's luta ta chachaeluna nan cha at-atun Satanas.
9 Nan taku ay tit-iwa ay anak Apo Dios at achina iturturuy ay cha fumasfiasor, tay mawawacha kan hiya nan panagnumnumnum Apo Dios. Achi mafialin ay iturturuyna ay cha fumasfiasor, tay naifilang hiya as anak Apo Dios.
10 Nan mangematonan mu ngachancha nan an-ak Apo Dios ya nan an-ak Satanas at hiyana: Nan achi mangekamkaman as ustu winnu achi manglaylayad as iib-acha at fiakun an-ak Apo Dios chicha.

Munlelennayad Takú

11 Nan chinchinngoryu nunlapu as nan laplapuna at hiyana: Masapor munlelennayad takú.

12 Achi takú koma turachun chin Cain ay takon Satanas ay makali un Mangotettet,
ya penatuyna nan enauchina. Adchi pay t'uy penatuy Cain nan enauchina? Kiapú ta
mangotettet nan en-enatna, ngem nalintig nan enat nan enauchina.*
13 Isunga, iib-a, achi kayu masmaschaaw mu inglun chakayu as nan tataku ay achi
omaafurot.
14 Ammu takú ay achi chitaku at etortorayan as nan pannakafialin nan utúy, tay
wacha kan chitaku nan fiyag ay maid patingkiana. Ammu takú sa, tay laylaychun takú
nan iib-a takú. Nan taku ay achi manglaylayad as iib-ana at mawawacha pay laing as
nan pannakafialin nan utúy.
15 Nan taku ay mang-ingor as ifiana at kaman challu pomapatuy, ya ammuyu met ay
nan pomapatuy at achi mawawacha as nan fiyag ay maid patingkiana.
16 Nan atun takú ay mangammu mu ngachana nan tit-iwa ay layad at hiyana: Incha-
ton Cristo nan fiyagna para kan chitaku. Isunga chitaku us at masapor nakasakiana
takú ay mangichaton as fiyag takú para as nan iib-a takú.
17 Mu ngachana nan wachay kenafiaknangna ya ilauna nan ifiana ay munkasaporan,
ngem maid poros sug-angna kan hiya, ay mafialina ay kanan un laylaychuna hi Apo
Dios?
18 Chakayu ay naifilang as an-akku, nan pananglayad takú as nan iib-a takú at fiakun
koma karkali winnu ap-apat yangkiay, ngem maepaila koma as nan ekamkaman takú
ay maiyunud as nan kenatit-iwa.
19 Mu assena nan atun takú ay munlelennayad, ammu takú ay mawawacha kan
chitaku nan kenatit-iwa, ya hiyana nan mangaan as ugyat takú as nan sangwanan Apo
Dios.
20 Kun chitaku kay pafiasorun as nan numnum takú, ammu takú ay hi Apo Dios at
am-amud mu nan numnum takú ya ammuna nan am-in ay ka-ichin.
21 Iib-a ay laylaychok, mu achi chitaku pafiasorun as nan numnum takú at naturud
takú as nan sangwanan Apo Dios.
22 Awatun takú kan hiya nan uray ngachana ay chawatun takú, tay tongparun takú
met nan filfilina ya atun takú nan mangepalaylayad kan hiya.
23 Nauy nan filina: Omafurot takú as nan Anakna ay hi Jesu Cristo ya munlelennayad
takú ay kaman challu as nan infilin Cristo kan chitaku.
24 Nan manongtongpar as nan filfilin Apo Dios at mawawacha hiya kan Apo Dios, ya
mawawacha us hi Apo Dios kan hiya. Nan usa pay at kiapú as nan Espiritu Santo ay
inchatna kan chitaku, maammuwan takú ay mawawacha hi Apo Dios kan chitaku.

4

Nan Tit-iwa Ya Nan Achi Tit-iwa Ay Espiritu

1 Iib-a ay laylaychok, achiyu afurotun ay dagus nan am-in ay mangarkali un
mawawacha nan Espiriton Apo Dios kan chicha. Masapor chistingunyu omona nan
sursurucha ta maammuwanyu mu nan nurpuwana at kan Apo Dios winnu fiakun, tay
ongorcha at nan nunpaila ay achi tit-iwa ay pomapadtu as nan intiru ay luta.
2 Nan mangammuwanyu mu mawawacha kan chicha nan Espiriton Apo Dios at
hiyana: Nan am-in ay mangepaneknek ay hi Jesu Cristo nan enmali asna's luta ya
nunfialin as taku at wacha nan Espiriton Apo Dios kan chicha.*
3 Ngem nan taku ay achi mangepaneknek ay hi Jesu Cristo nan nunfialin as taku at
fiakun Espiriton Apo Dios nan wacha kan hiya. Hi tona nan espiriton nan kafusor Cristo
ay chinchinngoryu at ay cha omali ya ad wani, wacha at asna's luta.
4 Chakayu ay naifilang as an-akku, an-ak chakayu kan Apo Dios, ya enamisyu nan
chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu, tay nan Espiriton Apo Dios ay mawawacha kan

* **3:12** Gen. 4 * **4:2** 1 Co. 12:3; 2 Jn. 1:7

chakayu at natortoray mu nan espiriton Satanas ay mangetortoray as nan chiyuycha achi omaafurot asna's luta.
5 Chatona ay achi tit-iwa ay pomapadtu at kakadwan nan chiyuycha achi omaafurot
kan Apo Dios. Isunga nan chacha kankanan at nurpu as nan kenasilib nan chiyuycha
achi omaafurot. Hiyana nan kiapúna ay chumngor nan achi omaafurot kan chicha.
6 Ngem chitaku at an-ak chitaku kan Apo Dios. Mu ngachana nan nangammu kan Apo
Dios at chumngor kan chitaku. Ngem nan fiakun anak Apo Dios at achi chumngor hiya
kan chitaku. Hiyana nan mangammuwan takú as nan Espiritu Santo ay mangisursuru
as tit-iwa winnu hi Satanas ay mangisursuru as achi tit-iwa.

Nan Layad Apo Dios

7 Iib-a ay laylaychok, munlelennayad takú koma, tay hi Apo Dios nan nurpuwan nan
layad. Nan manglaylayad as iib-ana at anak Apo Dios ya am-ammuna as solet hi Apo
Dios.
8 Ngem nan achi manglaylayad as iib-ana at achina us am-ammu hi Apo Dios, tay hi
Apo Dios at mananglayad.
9 Assena nan enat Apo Dios ay nangepaila as layadna kan chitaku: Infiaorna nan us-
usa ay Anakna asna's luta ta mawad-an takú as fiyag ay maid patingkiana babaen kan
hiya.†
10 Nan tit-iwa ay layad at hiyana: Fiakun kiapú ta lenaylayad takú hi Apo Dios,
ngem kun chitaku at lenaylayad kan hiya, ya infiaorna nan Anakna ay naichaton ay
nangiliwas as chusan nan fiasfiasor takú ta mapakawan takú.
11 Iib-a ay laylaychok, mu assena nan enat Apo Dios ay nanglaylayad kan chitaku,
masapor us munlelennayad takú.
12 Maid poros taku as nakaila kan Apo Dios. Ngem mu munlelennayad takú,
mawawacha hi Apo Dios kan chitaku, ya nan layadna at natongpar babaen kan chitaku.
13 Ammu takú ay mawawacha takú kan Apo Dios ya mawawacha hiya kan chitaku,
tay inchatna kan chitaku nan Espirituna.
14 Inilami mismu hi Jesus, ya paneknekanmi ay infiaor Dios Ama nan Anakna ay hiya
nan mangesarakan as nan tataku asna's luta.
15 Mu ngachana nan mangepaneknek ay hi Jesus nan Anak Apo Dios, mawawacha hi
Apo Dios kan hiya ya mawawacha hiya kan Apo Dios.
16 Isunga naammuwan takú ya ifisar takú nan panagfiyag takú as nan layad Apo Dios
kan chitaku.
Hi Apo Dios at layad. Nan taku ay manglaylayad kan Apo Dios ya nan iib-ana at
mawawacha hiya kan Apo Dios ya mawawacha hi Apo Dios kan hiya.
17 Matongpar nan layadna babaen kan chitaku ta tumurud nan numnum takú as nan
urkiw ay mun-okomana. O, tumurud nan numnum takú ay maesnop kan Apo Dios, tay
nan layad takú asna's luta at kaman challu as nan layad Cristo.
18 Maid ugyat nan taku ay wacha kan hiya nan layad Apo Dios kan hiya as nan
Munchusaan Apo Dios. O, nan layad ay maid kurangna at maichuna nan ugyat. Tay nan
taku ay umugyat kiapú as nan mangnumnumnumana as nan kachusaana at epailana
ay chaan natongpar nan layad Apo Dios kan hiya.
19 Lomayad takú, tay lenayad chitaku on-ona kan Apo Dios.
20 Mu ngachana nan mangali, “Laylaychok hi Apo Dios,” ya iingluna challu nan ifiana
at nangutum hiya. Tay nan achi manglaylayad as ifiana ay mailana at achina mafialin
ay laylaychun hi Apo Dios ay achina maila.
21 Nan filin Apo Dios kan chitaku at hiyana: Nan manglaylayad kan Apo Dios at
masapor laylaychuna us nan ifiana.

† **4:9** Jn. 3:16, 36; Rom. 5:8; 8:32; Efe. 2:4-5

5

Nan Mangamisan Takú As Nan Kafusor Apo Dios

1 Nan ngachana ay mangafurot ay hi Jesus nan Cristo at anak Apo Dios. Nan ngachana
us ay manglaylayad as nan usa ay ama at laylaychuna us nan anak nan hana ay ama.
2 Babaen as nan layad takú kan Apo Dios ya nanongtongparan takú as nan filfilina,
ammu takú ay laylaychun takú us nan an-ak Apo Dios.
3 Tay nan mangepail-an takú ay laylaychun takú hi Apo Dios at nan manongtongparan
takú as nan filfilina. Nan filfilina at achi nalikiat ay tongparun.
4 Tay nan am-in ay naifilang as an-ak Apo Dios at kanayoncha ay amisun nan uray
ngachana ay mangotettet ay wacha asna's luta. Nan iyamis takú at nan pammati takú.*
5 Ngachana nan mangamis as nan manangotettet ay wacha asna's luta? Maid tukún
mu achi yangkiay nan taku ay mangafurot ay hi Jesus nan Anak Apo Dios.

Nan Mangepaneknek As Nan Tit-iwa Maepangkep Kan Jesu Cristo

6 Hi Jesu Cristo nan enmali asna's luta ay nangepaneknek ay hiya nan Anak Apo Dios
babaen as nan nafunyakianana as nan chanum ya babaen as nan natuyana as nan
koros as nan enmayasan nan charana. Fiakun yangkiay babaen as nan chanum ngem
babaen as nan chanum ya charana. Nan mangepaneknek ay tit-iwa na at nan Espiritu
Santo, tay hiya nan nurpuwan chi kenatit-iwa.
7 Wachacha nan turu ay mangepaneknek as nan kenatit-iwa maepangkep kan Jesu
Cristo:
8 nan Espiritu Santo, nan chanum ya nan chara. Chatona ay turu at mapapchong nan
pammaneknekcha.
9 Mu afurotun takú nan pammaneknek chi tataku, masapor kaskasin takú afurotun
nan pammaneknek Apo Dios, tay hiyana nan pammaneknek Apo Dios maepangkep as
nan Anakna ay hi Jesu Cristo.
10 Nan taku ay omafurot as nan Anak Apo Dios at aammuna ay tit-iwa nan nauy ay
pammaneknek. Ngem nan taku ay achi omafurot kan Apo Dios at munfialinuna hi
Apo Dios as nangutum, tay achina afurotun nan pammaneknekna maepangkep as nan
Anakna.
11 Nauy nan pammaneknek Apo Dios: Inchatna kan chitaku nan fiyag ay maid
patingkiana, ya nan Anakna nan nurpuwan nan nauy ay fiyag.
12 Nan taku ay mawawacha as nan Anak Apo Dios at wacha kan hiya nan nauy fiyag
ay maid patingkiana. Ngem nan taku ay achi pay laing mawawacha as nan Anak Apo
Dios at maid kan hiya nan nauy fiyag.

Nan Anongos Nan Surat

13 Isuratku na kan chakayu ay omafurot as nan Anak Apo Dios ta maammuwanyu ay
wacha kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.
14 Wachay turud takú as nan sangwanan Apo Dios, tay ammu takú ay mu ngachana
nan chawatun takú ay maiyunud as nan laychuna at chungruna chitaku.
15 Mu ammu takú ay chungruna chitaku as nan uray ngachana ay chawatun takú kan
hiya, ammu takú ay ichatna kan chitaku nan chinawat takú kan hiya.
16 Mu wachay mangila as ifiana ay cha fumasor as fiasor ay achi ometorón̈g as nan
utúy ay maid patingkiana, masapor ekararakianyu hiya ta pakawanun Apo Dios. Mu
hiyasa, ichatna nan fiyag ay maid patingkiana kan hiya. Maekaman na yangkiay as nan
chiyuycha tataku ay nan fiasfiasorcha at achi ometorón̈g as nan utúy. Ngem wacha us
nan fiasor ay ometorón̈g as nan utúy, ya achek kanan un ekararakianyu nan chiyuycha
mangekaman as assesa.†

---

* **5:4** 1 Jn. 2:15-17 † **5:16** Mat. 12:31-32; Heb. 6:1-6; 2 Ped. 2:20-22

17 Am-in ay achi ustu ay ekamkaman at fiasor, ngem wacha nan fiasor ay achi ometoróng as nan utúy ay maid patingkiana.
18 Ammu takú ay nan ngachana ay naifilang as anak Apo Dios at achina iturturuy ay fumasfiasor, tay nan Anak Apo Dios at ay-aywanana hiya, ya nan Mangotettet ay hi Satanas at achina poros mafialin ay ekaman chi mangisiw kan hiya.
19 Ammu takú ay an-ak chitaku kan Apo Dios, ya nan am-in ay achi omaafurot asna's luta at wachacha as nan pannakafialin Satanas.
20 Ammu takú us ay enmali at nan Anak Apo Dios, ya ichatnay pannakaawat kan chitaku ta maammuwan takú ay hiya nan tit-iwa. Nawawacha takú kan hiya ay tit-iwa, tay nawawacha takú as nan Anakna ay hi Jesu Cristo. Hi tona nan tit-iwa ay Apo Dios ya kurpuwan chi fiyag ay maid patingkiana.
21 An-akku, achawwiyanyu nan didiosen.

Nan Maekadwa Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekadwa ay surat Juan at para as nan fiafiai ay pinilen Apo Dios ya as nan an-akna. Nan chiyuycha nangachar as nan Biblia at kanancha un nan nauy ena ya nan an-akna at kiakiayyum Juan mismu. Isunga nunsurat hiya kan chicha ta papigsauna nan pammaticha (1:5). Nan kenalen nan tapen nan tataku ay laychun Juan ay kanan at nan nauy suratna at para as nan iglesia ay maepachong as nan ena, ya as nan membrona ay maepachong as nan an-ak nan nauy ena. Nan laychun ngarud tona ay kanan at para kan chitaku am-in ay omaafurot kan Cristo Jesus nan nauy surat Juan.

Nunsurat hi Juan ta epakaasina ay munlelennayadcha, tay hiyasa nan filin Apo Dios. Infiakiana us kan chicha ay il-ilauncha nan chiyuycha omaallilaw ay mangisursuru as kinukutum ta achicha un-unuchun nan sursurucha.

Nan kasenopan nan laychun Juan ay kanan at maila as nan nauy versikulu waru: “Il-ilaunyu ta achi mamaid nan inidnuwanmi kan chakayu, ngem kunyu at koma maawat nan gun-gunayu ay maid kurangna.”

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-3
Nan Kenatit-iwa Ya Layad 4-11
Nan Anongos Nan Surat 12-13

1 Ha-un hi Juan ay usa ay am-ama as nan chiyuycha omaafurot. Nauy nan suratku kan
he-a ay ena ay pinilen Apo Dios ya as nan an-akmu. Tit-iwa nan layadku kan chakayu ay
hen-enen-a. Fiakun yangkiay ha-un nan manglaylayad kan chakayu, ngem am-in nan
nangammu as nan tit-iwa ay sursuru.
2 O, laylaychunmi chakayu kiapú ta nan nauy tit-iwa ay sursuru at mawawacha kan
chitaku ya maid poros mangaan kan chitaku in-inkiana.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chitaku nan grasya, sug-ang ya natalna ay numnum
ay murpu kan Dios Ama ya kan Jesu Cristo ay Anakna. Mawawacha koma chaná kan
chitaku mu iturturuy takú ay mangun-unud as nan tit-iwa ay sursuru ya mu iturturuy
takú ay munlelennayad.
4 Ongor chi lagsakku as nan nangammuwak ay cha un-unuchun nan tapen nan an-
akmu nan tit-iwa ay sursuru ay kaman as nan infilin Dios Ama kan chitaku.
5 Ad wani, nauy nan chawatok kan he-a ay ena: Munlelennayad takú. Fiakun fiarú
ay filin nan nauy chak isurat kan he-a, ngem kun at wacha kan chitaku as nan laplapon
nan enmafurotan takú.
6 Nauy nan laychun ay kanan nan layad: Masapor unuchun takú nan maiyunud
as nan filfilin Apo Dios. Nan filin ay chinngoryu as nan laplapuna at masapor
munlelennayad takú.
7 Epanumnumku na kan chakayu, tay ongorcha nan omaallilaw ay naiwaras asna's
luta. Chatona nan tataku ay achi poros mamigfig as nan enmaliyan Jesu Cristo as nan
nunfialinana as taku. Nan assesena ay tataku at omaallilaw ya kafusor Cristo.*
8 Il-ilaunyu ta achi mamaid nan inidnuwanmi kan chakayu, ngem kunyu at koma
maawat nan gun-gunayu ay maid kurangna.
9 Nan ngachana ay achi mangiturturuy ay mangunud as nan insursuron Cristo ya
sorsorokana at maid hi Apo Dios kan hiya. Ngem nan ngachana ay mangiturturuy

* **1:7** 1 Jn. 4:3

ay mangunud as nan insursuron Cristo at mawawacha kan hiya hi Dios Ama ya nan Anakna ay hi Jesu Cristo.
10 Isunga mu ngachana nan omali ay achi mangisuru as nan nauy ay sursuru kan chakayu, achiyu paspaskopun as afongyu winnu pakpakomostaun.
11 Tay nan taku ay mangpakomosta kan hiya at cha maetapi as nan mangotettet ay chana at-atun.
12 Uray mu ongor pay chi laychok ay ifiakia kan chakayu, achek ud-ay etapi as nan nauy ay surat. Ngem kunak at koma makaali ay mangfisita ya maketakiatfor kan chakayu ta kaskasin takú naragsak.
13 Nan an-ak nan ifiam ay fiafiai ay pinilen Apo Dios at cha chakayu pakomostaun.

Nan Maekatlu Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekatlu ay surat Juan at para as nan kiayyumna ay hi Gayo ay usa ay mangepangpanguru as nan iglesia.

Nunsurat hiya kan Gayo ta chayawuna hiya kiapú as nan ammay ay chana atuatun as nan chiyuycha mun-ekaskasaba uray kuncha kaili ay achi am-ammu. Wacha nan tukun Juan asna maepangkep as nan mangotettet ay cha atuatun Diotrefes ta achina turturachun sa.

Nan kaamuchan ay laychun Juan ay kanan at maila as nan nauy ay versikulu hinpuru ya usa: “He-a ay laylaychok, achim turturachun nan mangotettet mu achi yangkiay nan ammay. Nan mangekamkaman as ammay at anak Apo Dios. Ngem nan mangekamkaman as mangotettet at achina am-ammu hi Apo Dios.”

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-4
Nan Naichayawan Gayo 5-8
Hi Diotrefes Ya Hi Demetrio 9-12
Nan Anongos Nan Surat 13-15

1 Ha-un hi Juan ay usa ay am-ama as nan chiyuycha omaafurot.
Nauy nan suratku kan he-a, Gayo ay tit-iwa ay laylaychok.*
2 He-a ay laylaychok, sapay koma ta ammay nan fiyagmu hesa ya napigsa koma nan
achormu ay kaman as nan kenapigsan nan pammatem.
3 Ongor paat chi lagsakku as nan inumchanan nan tapen nan iib-a takú hena ya as
nan nangifiag-ancha ay inturturuymu ay mangunud as nan tit-iwa ay sursuru ay kaman
challu as nan cham at-atun.
4 Maid tukún as kaskasin mangepalagsak kan ha-un mu achi kiapú as nan nauy
nanngorak ay nan an-akku at chacha un-unuchun nan tit-iwa ay sursuru.
5 He-a ay laylaychok, matalekka as nan cham at-atun ay fumadfiachang as nan iib-a
takú ay omaafurot, kaskasin as nan chiyuycha kaili ay achi am-ammu.
6 Infiakiacha as nan iglesia nan maepangkep as nan layadmu kan chicha. Fiadngam
man paat chicha as nan kasaporancha as nan mangituruyancha ay munfiaat. O, atum
sa ay maiyunud as nan malaylaychanan Apo Dios.
7 Tay as nan nak-akancha ay mangekaskasaba as nan maepangkep kan Cristo at maid
enawatcha as fiachang ay nurpu as nan chiyuycha achi omaafurot.
8 Isunga chitaku ay omaafurot nan masapor mangfiachang as nan assesesa ay tataku
ta maetapi takú kan chicha ay mangepakaammu as nan tit-iwa ay sursuru.
9 Nunsuratak as nan iglesia hesa, ngem hi Diotrefes ay munlarayad ay munfialin as
mangepangpanguru kan chicha at achina figfikun nan kalibfengan takú.
10 Isunga as nan omaliyak hesa, pafoknakoktu nan am-in ay chana at-atun ay hiyasa
nan mangepabpafiasorana kan chitaku as mangotettet. Achi pay laing mapnek as nan
hana, tay achina laychun ay mangiliyun nan iib-a takú. Pas-iwuna pay nan chiyuycha
mang-awat as nan chiyuycha manglayad ay mangmangili kan chicha, ya pak-akuna
chicha as nan iglesia.
11 He-a ay laylaychok, achim turturachun nan mangotettet mu achi yangkiay nan am-
may. Nan mangekamkaman as ammay at anak Apo Dios. Ngem nan mangekamkaman
as mangotettet at achina am-ammu hi Apo Dios.

* **1:1** Ara. 19:29

12 Mu maepangkep kan Demetrio, ammay nan kaap-apatana as nan am-in ay tataku.
Nan panagfiyagna at paneknekana ay chana un-unuchun nan tit-iwa ay sursuru. Uray
chakami at paneknekanmi us nan maepangkep kan hiya, ya ammom met ay tit-iwa nan
pammaneknekmi.
13 Ongor pay nan laychok ay ifiakia kan he-a, ngem achek ud-ay isurat hena.
14 Sapay koma ta achi mafiayag at mun-innilata, at kunta munsasakiang ay muntaki-
atfor.
15 Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan natalna ay numnum. Nan am-in ay
kiakiayyummu hena at chachaka pakomostaun. Hin-us-aum pay ay mangepakomosta
as nan chiyuycha kiakiayyum takú hesa.

Nan Surat
Judas
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan Fiarú ay Turag, opat nan nakin ngachan as Judas. Nan omona at hi Judas Iscariote ay nangesepsep kan Jesus. Nan maekadwa at hi Judas Barsabas ay mangepangpanguru as nan chiyuycha omaafurot ad Jerusalem ya nangitun-ud kan cha Pablo kan Bernabe (Ara. 15:22). Nan maekatlu at hi Judas Tadeo ay potot Santiago. Cha Santiago kan Juan at potot Zebedeo (Mt. 10:3; Mar. 3:18; Luc. 6:16; Ara. 1:13). Nan maekap-at at hi Judas ay nangisurat as nan nauy ay surat. Hi Judas ay anna at sunúd Santiago ay usa us ay mangepangpanguru as nan omaafurot ad Jerusalem.

Nan nauy ay surat Judas at para as nan am-in ay omaafurot kan Cristo, kaskasin as nan chiyuycha Judio. Nunsurat hiya ta tukununa chicha ay achicha un-unuchun nan kinukutum ay sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru. Nan sursuron chatona at uray ud-ay epapas nan assi ay lachok, achiyun nan chiyuycha wachay kalibfengancha, ya ekaliyan as maifusor nan machaychayaw ay angheles (1:4, 8) ya tapina pay (1:16). Atuncha chaná, tay nan pammaticha at pakawanun challu kanu Apo Dios chicha kiapú as nan ongor ay sug-angna kan chicha. Isunga intukun Judas ay papipigsaun nan pammati ay namingpingsan ay entalek Apo Dios as nan tatakuna (1:3). Masapor maid munpappaallilaw as nan hanacha fialinsuwek ay sursuru, tay uray mu manangsug-ang hi Apo Dios, chusauna challu nan chiyuycha mangekaman as mangotettet.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-2
Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru 3-13
Nan Enpadton Enoc 14-16
Nan Enpadton Nan Apostoles 17-19
Nan Tukun As Nan Chiyuycha Omaafurot 20-23
Nan Kararag Ay Pangchayaw Kan Apo Dios 24-25

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Judas ay munserserfi kan Jesu Cristo ya enauchen Santiago.

Nauy nan suratku ay para as nan chiyuycha enayakian Dios Ama ay laylaychuna ya ay-aywanana inkiana as nan kasintu omaliyan Jesu Cristo.

2 Sapay koma ta omongoongor kan chakayu nan sug-ang, natalna ay numnum ya layad Apo Dios.

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru

3 Iib-a ay laylaychok, enpapatek paat ay nunsurat kan chakayu maepangkep as nan mapapchong ay kaesarakanan takú. Ngem ad wani, naleknak ay masapor munsuratak ay manukun kan chakayu ta komakud kayu ay mangepapigsa as pammati ay naming-pingsan ay entalek Apo Dios kan chitaku ay tatakuna.

4 Tay nan tapen nan chiyuycha achi nadiosan ay tataku ay achi tit-iwa ay mun-isursuru at naetatapicha kan chakayu ay achiyu ammu. Chicha nan naepadtu challu ad pus-uy ay machusantu ay hiyasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. Nan chacha at-atun at chacha fiarfialinsuwekun nan tit-iwa ay maepangkep as nan grasyan Apo Dios ta mangepapasancha as nan assi ay lachokcha. Achiyuncha us hi Jesu Cristo ay us-usa yangkiay ay Amo ya Apo takú.*

* **1:4** 2 Ped. 2:1

Nan Chiyuycha Chinusan Apo Dios Ad Pus-uy

5 Uray mu aammuyu chaná am-in, laychok challu ay mangepanumnum kan chakayu
ay ensarakan Apo Dios nan chiyuycha kianak Israel as nan nangepanguwana kan
chicha ay nak-ak ad Egipto, ngem kun pay naaw-awni, penatuyna nan chiyuycha chaan
enmafurot kan hiya.†
6 Numnumunyu nan chiyuycha angheles ay chaan napnek as nan kasasaadcha ay
enkeddeng Apo Dios, ngem kuncha at tenaynan nan ustu ay kawad-ancha ad chaya.
Isunga enpakor-ong Apo Dios chicha in-inkiana, ya enpaifiarudna chicha as nan kawad-
an chi ngongot inkiana as nan umchanan nan amud ay urkiw ay mun-okomana.‡
7 Numnumunyu us nan enommat henan chiyuycha siyudad ay Sodoma ya Gomorra
ad pus-uy, ya nan chiyuycha siyudad henan sag-uncha. Tay nan chiyuycha inmiili hid-i
at enpapascha nan fiakun kiakiangay ay lachok ay kaman as nan enat nan chiyuycha
angheles.§ Isunga enpaetemok Apo Dios chicha patí nan chiyuycha siyudadcha. Nan
chiyuycha inmiili hid-i at chacha machusa as nan apuy ay achi mapappauy ta mafiag-
an nan am-in.*
8 Kaman us challu as nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru. Kiapú as nan chiyuy-
cha iitawcha ay epangpangascha ay kanancha un nurpu kan Apo Dios, fumasorcha
as nan mismu ay achorcha ay mangekamkaman as assi. Achiyuncha nan chiyuycha
wachay kalibfengancha, ya ekaliyancha as maifusor nan machaychayaw ay angheles.
9 Ngem uray hi Miguel ay kangatuwan ay anghel at chaana enkalkaliyan hi Satanas
as maifusor kan hiya as nan nakisumaana kan hiya maepangkep as nan achor Moises.
Ngem kuna yangkiay kenali, “Hi Apo Dios nan kikiad ay maningor kan he-a!”
10 Ngem chatona ay tataku at ekak-aliyancha nan kumpurmi ay achicha maawatan.
Nan chiyuycha kiakiangay ay achi masapor maachar at maepachong as nan cha at-atun
nan chiyuycha atap ay animar ay chaan nanumnuman. Munpennekcha yangkiay as
nan laylaychun nan achorcha. Kiapú as nan nauycha, machusachantu in-inkiana.
11 Kasusug-angcha, tay kauugyat nan chusacha! Tinuradcha nan mangotettet ay
panagfiyag chin Cain.† Nunpapascha as nan allilaw chin Balaam ay nangepanguru as
nan tataku ay fumasor ta fumaknangcha.‡ Kenontracha us hi Apo Dios ay kaman as
nan nangontraan Core kan Moises ad pus-uy. Siguradu ay machusachantu ay kaman
kan Core.§
12 As nan chacha makekkekanan kan chakayu as nan maam-amonganyu ay mangan
as nan mangnumnumnumanyu as nan natuyan Apo Jesus at chicha nan mangepaassi
kan chakayu.* Nunsidlacha! Maid poros fiabfiaincha ay mangelamak ay mangan ya
umikop, tay kun yangkiay achorcha nan nunumnumuncha. Maepachongcha as nan
lifuu ay kun cha etaytayaw chi angin ay achi umichat as uchan.† Maepachongcha
us as nan chiyuycha kaiw ay achi mamunga as nan timpon chi mamungaancha, ya
kamancha at natuy, tay nafiagnotcha.
13 Maepachongcha as nan ad-acha ay challuyon henan fiayfiay ay cha mangepab-
pafoknag as naruket ay usab henan oletna ay maepachong as nan kafiafiain ay chacha
at-atun. Maepachongcha us as nan chiyuycha taraw ay maid ustu as ayuncha. En-
sasakianan at Apo Dios nan lukiar henan ngongot ay maifiaruchancha in-inkiana.

Nan Enpadton Chin Enoc

14 Wacha nan enpadton chin Enoc ay nurpu as nan maekapitu ay kianak Adan ad pus-
uy maepangkep kan chicha. Kenalina, “Ilaunyu, makealintu nan Apo ay kadwana nan
liniblifu ay nasantowan ay anghelesna

---

† **1:5** 1 Co. 10:1-5 ‡ **1:6** 2 Ped. 2:4 § **1:7** Gen. 6:2-4; 2 Ped. 2:4 * **1:7** Gen. 19; Deut. 29:23 † **1:11** Gen. 4:1-8; 1 Jn. 3:12 ‡ **1:11** Num. 16:1-35 § **1:11** Num. 22-24; 31:16; 2 Ped. 2:15-16 * **1:12** 2 Ped. 2:13 † **1:12** 2 Ped. 2:17

15 ay uy mangokóm as nan am-in ay tataku. O, omalintu ay mangicharum as nan am-in
ay achi nadiosan ay tataku kiapú as nan am-in ay achi nadiosan ay en-enatcha ya am-in
ay nasaket ay kenarkalicha ay maifusor kan hiya!”
16 Chatona ay tataku at chicha nan cha munlililili ya cha mangepabpafiasor as nan
tapina. Chicha nan cha mangun-unud as nan mangotettet ay mun-ongosancha. Epang-
pangascha nan achorcha, ya ichayawcha nan ib-acha ta maaracha nan laychuncha.

Nan Filfilin

17 Ngem chakayu ay iib-a ay laylaychok, achiyu koma liwliw-an nan enpadton nan
apostoles Apo takú ay Jesu Cristo.
18 Kenalicha kan chakayu, “Kun pay umchan nan chiyuycha anongos ay urkiw,
wachachantu nan tataku ay mangot-otyok kan chakayu. Chacha un-unuchun nan achi
nadiosan ay mun-ongosancha.”‡
19 Chatona ay tataku nan kurpuwan nan mangsisiyan kan chakayu. Kun yangkiay
nan mismu ay mun-ongosancha nan mangetortoray kan chicha, tay maid nan Espiritu
Santo kan chicha.
20 Ngem chakayu ay laylaychok ay iib-a, munpepennapigsa kayu koma as nan nasan-
towan as solet ay pammatiyu, ya munkararag kayu babaen as nan mangepanguruwan
nan Espiritu Santo.§
21 Ilaunyu ta mawawacha kayu koma as nan layad Apo Dios as nan chayu manman-
uchan kan Apo takú ay Jesu Cristo ay mangepailantu as nan sug-angna as nan
mangichatanantu kan chakayu as nan fiyag ay maid patingkiana.
22 Sug-anganyu ya fiadnganyu nan chiyuycha munchuwachuwa as nan pammaticha.
23 Awisunyuy tapina ta munfiangadcha as nan pammati. Mu hiyasa nan atunyu,
kamanyu kuyuchun chicha as nan apuy ad inferno. O, sug-anganyu, ngem il-ilaunyu
challu ta achi kayu maetapi kan chicha. Inglunyu nan mangotettet ay chacha at-
atun, tay nan nunsidla ay kaiisiw ay chacha at-atun at maepachong as nan mansa ay
mangmansa as nan uray nan nunchuchur-um ay fiachucha.

Nan Luwaru Ay Mangichayaw Kan Apo Dios

24 Machaychayaw koma hi Apo Dios ay makafiael ay mangaaywan kan chakayu ta
achi kayu maamis as nan fiasor. Hiya nan makafiael ay mangepatakchug kan chakayu
as nan machaychayaw ay sangwanana ay chakayu nan maid fiasfiasorna ya naragsak
kayu as solet.*
25 Hiya nan us-usa ay Apo Dios ay Mangesarakan kan chitaku babaen kan Jesu Cristo
ay Apo takú. Sapay koma ta mawawacha kan Apo Dios nan chayaw, kaichayawan,
pannakafialin, ya toray ad pus-uy, ad wani, ya in-inkiana! Amen.†

‡ **1:18** 1 Tim. 4:1; 2 Tim. 3:1-5; 2 Ped. 3:3 § **1:20** Rom. 8:26 * **1:24** Rom. 14:4; Efe. 3:20 † **1:25** 1 Tim. 1:17

Nan Naepakaammu Kan Juan
(Paltiing)
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat at hiyana nan enpakaammon Apo Jesu Cristo kan Juan ay usa as nan apostolesna. As nan timpu ay nangisuratan Juan as nan nauy, nan chiyuycha omaafurot kan Jesus at naparpalikiatcha. Isunga insuratna na ta liwliwauna chicha, ya lumuwunay namnamacha.

Naifiakia as na ay uray napigsa hi Satanas ya nan chiyuycha anennetna ay mamarpalikiat as nan tataku asna's luta, masapor achi enganngan uy nan chiyuycha omaafurot nan pammaticha, tay amisun challu Apo Dios nan hanacha ay kafusorcha. Isunga nan ngachana ay munturturuy ay omafurot kan Jesus at maketoray kan hiya in-inkiana.

Nan naepakaammuwan nan nauy ay surat at as nan timpon nan chuwa ay nunkasongel ay emperador ad Roma. Nan nauycha ay emperador at cha Emperador Nero ya hi Emperador Domitian. Peneletcha nan tataku ay manaychayaw kan chicha, tay laychuncha ay maichaychayawcha ay kaman kan Apo Dios. Penarpalikiatcha nan chiyuycha omaafurot kan Jesus, tay nan chiyuycha omaafurot at chaancha chinaychayaw nan emperador.

As nan timpon Emperador Domitian, enpatiliwna hi Juan, at enpaiyuyna henan ekeket ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ay makali un Patmos (1:9). Nafiayag ay nanagyan hi Juan hid-i inkiana wacha nan fiarú ay emperador ay nangilufus kan hiya, at nunfiangad hiya as nan iglesia ad Efeso ya hid-i nan natuyana.

As nan nauy ay surat at wachacha nan opat ay kaman iitaw ay enpailan Jesus kan Juan maepangkep as nan planon Apo Dios para henan nauy lufong ya para as nan tatakuna.

As nan omona ay kaman iitaw (1:10-3:22), naepaila ay hi Jesus at wacha as nan kiawan nan pitu ay maepatpatngan chi silaw ay mangerepresentar as nan pitu ay iglesia ad Asia. Nan epakaammuna as nan chiyuycha iglesia at omong-ongor koma nan layadcha ya panangtongparcha kan Apo Dios. Tay mu munturturuycha as nan pammaticha, tokafian Apo Dios nan kaman pantiw nan muntorayana para kan chicha (3:8).

As nan maekadwa ay kaman iitaw (4:1), inilan Juan nan mismu ay chaya, ya inilana us ay nangatokor hi Apo Dios as nan tronona. Naepaila kan Juan ay nan korderon Apo Dios at hiya yangkiay nan maekari ay mamitlag as nan nalolopelop ay papel, ya mangifiakia as nan panangesarakan Apo Dios as nan tatakuna, ya nan panangchusana as nan am-in ay mangekamkaman as mangotettet.

As nan maekatlu ay kaman iitaw (17:3), inilan Juan nan enkaman Apo Dios ay nanachael as nan am-in ay karasen chi mangotettet asna's luta. Tit-iwa ay omalintu hi Apo Dios ay manachael henan intiru ay luta ya as nan am-in ay mangachi kan hiya. Maidtu poros makalayaw.

As nan anongos ay kaman iitaw (21:10), naepaila kan Juan nan atun Apo Dios ay mangepafiarú as nan chaya ya nan luta. Nan chiyuy sikud at mamaidtu ya achi kasin mail-ila. (20:11). Nan tatakon Apo Dios at maepachongcha as nan fiarú ay siyudad ay cha kumuwab ay murpu ad chaya. Hena makekadkadwa takuntu kan Apo Dios in-inkiana.

Ongor nan sinyar ay nalikiat ay maawatan as nan nauy ay surat ya wachay laychuncha ay kanan ay kaman as nan ongor ay mata. Nan laychuna ay kanan at “nan munfialinan as masilib ay mangammu as nan naun-unig ay fianag ay nalikiat ay maawatan.” Nan laychun ay kanan nan sakkud at “pannakafialin” winnu “kalibfengan.” Nan laychun ay kanan nan uru, korona, ya nan trono at “kenaari” ya “kenawachay

kalibfengan.” Nan laychun ay kanan nan fiayfiay at “wachay munsiyanan” winnu “wachay muntotonga.”

Nan chiyuycha numero at wacha us nan laychuncha ay kanan. Nan numero ay pitu at filang Apo Dios. Nan laychuna ay kanan at “kumpilitu” winnu “maid poros kurangna.” Nan numero ay unum at hiyana nan numero ay naichat as nan taku. Kun pay hi Apo Dios at finayangna nan lufong as unum ay urkiw. Nan numero ay hinpuru ya chuwa at epailana nan tatakon Apo Dios. Nan tapina ay numero as nan nauy ay surat at wachacha us nan tukutukún ay laychuncha ay kanan.

Nan chiyuycha kolor at wacha us nan laychuncha ay kanan ay kaman as nan munpupukaw. Nan laychuna ay kanan at “puru” winnu “nasantowan.” Kun pay nan munchachara. Nan laychuna ay kanan at “chara” winnu “chaton.”

Nan ngachana ay taku ay mangachar as nan nauy ay surat at masapor nunumnumuna nan chiyuycha kafiag-anan ay inchat Juan as nan 22:18-19 ay kanana un masapor achina taptapiyan winnu ak-aketan nan wacha as nan nauy ay naepakaammu.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nauy nan usa ay wagas ay kakudkudwaan nan nauy surat ta naraka as acharun. Pitu nan nakudkudwaana ay maiyunud as nan pitu ay numero ay nafukig as nan nauy surat. Nan tunggal usa at kaman eklatu ay mangifiakia as nan atun Apo Dios ay mangamis as nan mangotettet ya nan mangesarakanana as nan tatakuna.

Nan Pitu Ay Iglesia 1:1-3:22
Nan Pitu Ay Silyu 4:1-8:1
Nan Pitu Ay Tarampet 8:2-11:19
Nan Pitu Ay Sinyar 12:1-14:20
Nan Pitu Ay Mallokong 15:1-18:24
Nan Omaliyan Cristo Ya Nan Mun-okomán Apo Dios 19:1-20:15
Nan Fiarú Ay Chaya Ya Fiarú Ay Lufong 21:1-22:21

Nan Laplapon Nan Surat

1 Nan naisurat as nan nauy ay surat at hiyana nan enpakaammon Apo Dios kan
Jesu Cristo ta epakaammon Jesu Cristo as nan chiyuycha munserserfi kan Apo Dios
nan maepangkep as nan masapor kiayud ommat. Finaor Cristo nan anghelna ay
mangepaila kan Juan ay usa ay munserserfi kan Cristo.
2 Insurat Juan nan am-in ay naepappaila kan hiya, at paneknekana ay tit-iwa nan
kalen Apo Dios ya nan sursuru ay enpakaammon Jesu Cristo.
3 Nakiasat nan taku ay mangifiasa as nan nauycha naepadtu, ya nakiasat nan chiyuy-
cha chumngor ya omafurot as nan nauycha naisurat, tay kiayud nan matongparan
chatona.

Nan Insurat Juan As Nan Chiyuycha Pitu Ay Iglesia

4 Ha-un hi Juan. Nauy nan suratku kan chakayu ay pitu ay iglesia henan probinsiya
ay Asia.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu kan Dios
Amá ya kan Jesu Cristo, ya nurpu as nan Espiritu Santo. Hi Apo Dios at nawawacha
ad maliyam, mawawacha ad wani, ya mawawacha in-inkiana. Nan Espiritu Santo ay
wacha as nan sangwanan nan tronona at pitu nan kail-an nan pannakafialina.*
5 Hi Jesu Cristo nan matalek ay mangepaneknek as nan am-in ay tit-iwa. Hiya us nan
enmona ay nataku in-inkiana manipud as nan utúy as nan am-in ay nunkatuy, ya hiya
nan mangetoray as nan am-in ay ar-ari asna's luta.

* **1:4** Isa. 11:1-5. Maipidwapidwa nan numero ay pitu. Nan laychun ay kanan nan pitu as na at ustuustu, kumpilitu, winnu maid kurangna.

Laylaychuna chitaku, ya wenayawayaana chitaku as nan fiasfiasor takú babaen as nan charana ay enmayas as nan natuyana.
6 Entapina chitaku henan muntorayana ta maketoray takú kan hiya, ya nunfialinuna us chitaku as papachi ta munserfi takú kan Apo Dios ay Amana. Sapay koma ta hi Jesu Cristo nan maichaychayaw ya muntortoray in-inkiana. Amen.
7 Il-ilaunyu! Omalintu hi Jesu Cristo ay maetatapi as nan lifuu! Ilauntu nan am-in ay tataku hiya uray nan chiyuycha nangchuyok kan hiya. Mun-ag-akorchantu nan am-in ay tataku asna's luta kiapú kan hiya as nan manusaana kan chicha. O, ommat sa. Amen.
8 Hi Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in ay mawawacha ad wani, nawawacha ad maliyam, ya mawawacha in-inkiana at kanana, *"Ha-un nan makali un Alpha ya Omega."*†

Nan Enpailan Jesu Cristo Kan Juan

9 Ha-un hi Juan ay ifiayu ay omaafurot. Ha-un us at pachongyu ay cha mangeta-ta-un as nan chak iliwliwas ya pachongyu ay maketoraytu kan Jesus kiapú as nan nakius-usaan takú kan hiya. Nan enommat kan ha-un ad kasin at nakeddenganak ay maiyuy henan luta ay liniliwus chi fiayfiay ay makali un Patmos kiapú as nan nangekaskasabaak as nan kalen Apo Dios ya as nan kenatit-iwa ay enpakaammon Jesus.
10 As nan Chumingku ay urkiw nan Apo, pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un, ya chinngorku as uchugku nan napigsa ay kali ay kaman kiangos chi tarampet.‡
11 Kenalina kan ha-un, *"Isuratmu as nan liblu nan ilaum. Angkiay epaw-etmu as nan pitu ay iglesia henan tukutukún ay siyudad ay Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia ya Laodicea."*
12 Kunku pay chinngor sa ay kali, nunsakongak ay nangila mu ngachana nan cha munkali kan ha-un. Nan inilak at pitu ay maepatpatngan chi silaw ay naamma as fialetok.
13 As nan nunkiakiaw-ancha, wacha nan kaman taku nan ilana ay nunfiafiachu as somakiayad. Wacha us as tagrangna nan naepopotepot ay naamma as fialetok.
14 Nan fookna at pukpukkawan ay kaman kapas winnu munpupukaw ay lifuu. Nan matana at kaman kumarkiarud ay apuy.
15 Nan sukina at mun-aliling ay maepachong as nan kianfiang ay nailutu as nan apuy ya napasiling. Nan kalina at maepachong as nan wawak chi ongor ay chanum.
16 As nan kannawan ay limana, at inuunnana nan pitu ay taraw, ya finmofoknag as tapakna nan tadtachumman ay espada ay nun-oomam chi saetna. Nan lupana at sumilsili ay maepachong as nan urkiw as nan nunkiawa.
17 As nan nangil-ak kan hiya, natu-ukiak as nan sangwanana ay kamanak nanatuy. Ngem enpatayna kan ha-un nan kannawan ay limana ya kanana,
"Achika umugyat! Ha-un nan makali un Omona ya ha-un nan Anongos.
18 *Ha-un challu nan matataku! Uray natuyak ad kasin, ilaum at matatakuwak ad wani ya in-inkiana. Wacha kan ha-un nan pannakafialin ya kalibfengan ay mangetoray as nan utúy ya ad Hades ay lukiar ay kawad-an nan nunkatuy.*
19 *Isuratmu nan am-in ay epailak kan he-a ay cha om-ommat ad wani ya nan ommattu as kasin.*
20 *Nauycha nan laychun ay kanan nan chaan naepakaammu ad kasin ay pitu ay taraw ay inilam as nan kannawan ay limak ya nan pitu ay maepatpatngan chi silaw ay naamma as fialetok. Nan pitu ay taraw at chicha nan pitu ay angheles ay mangay-aywan as nan pitu ay iglesia. Nan pitu us ay maepatpatngan chi silaw at chicha nan pitu ay iglesia."*

† **1:8** Pal. 21:5-8. "Alfa" nan omona ay letra as nan alfabeton nan Griego. "Omega" nan anongos ay letra. ‡ **1:10** 4:2; 17:3; 21:10

2

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Efeso

1 Inturuyna pay, "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Efeso at hiyana:*

" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan nanangchun as nan pitu ay taraw as nan kannawan ay limana ya cha manarcharan as nan nunkiakiaw-an nan pitu ay maepatpatngan chi silaw ay naamma as fialetok:*

2 *Ammok challu nan panagfiyagyu, nan kenakakudyu ay munchunu ya nan kenapasnekyu ay mun-eta-un. Ammok us ay achiyu maanosan nan tataku ay manangotettet chi ukialicha. Chinistingyu us nan chiyuycha mangarkali un apostolescha, ya naammuwanyu ay nunkangutumcha.*

3 *Ammok ay enpapasnekyu ay nangeta-un as nan naparpalikiatananyu kiapú kan ha-un, ya chaan kayu challu nunkuykuyat ay enmafurot kan ha-un.*

4 " '*Ngem nauy nan epafiasorku kan chakayu: Nan manglaylaychananyu kan ha-un ad wani at achi poros kaman as nan enmon-ona ay nanglaylaychananyu kan ha-un.*

5 *Nunumnumunyu ngarud nan enmon-ona ay enmafurotanyu ay napigsa nan manglaylaychananyu kan ha-un ta hiyasa nan atunyu ay omafurot ad wani. Ayu munfiafiawi kayu ya kasinyu atun nan sikud ay en-enatyu. Tay mu achi kayu munfiafiawi, omaliyaktu kan chakayu ya kaanok nan maepatpatngan chi silawyu as nan kawad-ana.*

6 *Ngem uray mu hiyasa, nauy nan chayawok kan chakayu: Iinglunyu nan cha at-atun nan chiyuycha Nicolaita*ay iinglok us.*†

7 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at ichatku kan chicha nan kalibfengan ay mangan as nan fukias nan kaiw ay umichat as fiyag ay tinmutufu ad Paraiso ay kawad-an Apo Dios.*' "‡

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Esmirna

8 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Esmirna at hiyana:*

" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan makali un nan Omona ya nan Anongos. Hiya ay natuy, ya nataku manipud as nan utúy:*

9 *Ammok challu nan chiyuycha iliwliwasyu, ya nan kenapugliyu, ngem nan kenatitiwana at nunkafiaknang kayu. Ammok us ay enkak-aliyan chakayu as nan chiyuycha mangarkali un Judiocha, uray fiakun chicha nan tit-iwa ay tatakon Apo Dios. Kenomsawcha, tay kun at chicha nan pasorot Satanas!*

10 *Achi kayu umugyat as nan kiayud omali ay iliwasyu. Awni at epaifiarud Satanas nan tapina kan chakayu ta machisting nan pammatiyu. Mapaliwasan kayuntu as hinpuru ay urkiw. Ngem epapasnekyu ay omafurot kan ha-un uray mu ekatuyyu. Mu hiyasa nan atunyu, ichatkuntu nan korona kan chakayu ay hiyasa nan fiyag ay maid patingkiana.*

11 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at achichantu maetapi ay machusa in-inkiana ay hiyasa nan makali un anongos ay utúy.*' "

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Pergamo

12 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Pergamo at hiyana:*

" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan wachay tadtachumman ay espadana ay nun-oomam chi saetna:*

---

* **2:6** Nan chiyuycha Nicolaita nan nangisursuru as kinukutum. Infiakiacha ay mafialin ay munlamongun nan taku nan pammatina kan Cristo ya nan laylaychun chi achor. † **2:6** Num. 22-23 ‡ **2:7** Gen. 2:8-9; Ezek. 28:13; 31:8; Luc. 23:43; 2 Co. 12:3

13 *Ammok challu nan umiiliyanyu ay muntortorayan Satanas. Ngem uray mu hiyasa,*
enpapasnekyu challu ay enmafurot kan ha-un. O, chaanyu chinukchukkian nan pam-
matiyu kan ha-un uray as nan timpu ay namatuyancha kan Antipas ay usa ay matalek ay
nangekaskasaba as nan maepangkep kan ha-un hesa ay muntortorayan Satanas.
14 *“ ‘Ngem nauy nan akét ay epafiasorku kan chakayu. Wachacha nan naetatapi kan*
chakayu ay cha mangun-unud as nan mangotettet ay insursuron chin Balaam ad pus-
uy. Insuruwan Balaam hi Balak as atuna ta sulisukiana nan chiyuycha kianak Israel
ay fumasor babaen as nan makekkekanancha as nan naichaton as nan didiosen ya
mangepappapasancha as assi ay lachokcha.
15 *Kaman us kan chakayu ay wachacha nan tapina ay mangun-unud as nan isursuron*
nan chiyuycha Nicolaita.
16 *Munfiafiawi kayu! Tay mu achi kayu, achi mafiayag at umuyak hesa, at osarok nan*
espada ay fomokfoknag as tapakku ay mangkufiat kan chicha.
17 *“ ‘Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Es-*
piritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at
ichatkuntu kan chicha nan tapen nan naililingub ay makan ay nurpu ad chaya ay makali
un mana.§Ichatkuntu us as nan tunggal usa kan chicha nan munpupukaw ay fiatu ay
maisuratan nan fiarú ay ngachan ay maid mangammu mu achi yangkiay nan taku ay
*maichatana.’ ”**

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Tiatira

18 *“Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Tiatira at hiyana:*
“ ‘Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan Anak Apo Dios ay nan matana at kaman
kumarkiarud ay apuy, ya nan sukina at kaman napasiling ay kianfiang:
19 *Ammok nan panagfiyagyu. Ammok nan munlelennayachanyu ya nan panagtalekyu*
kan ha-un. Ammok nan munserserfiyanyu as nan iib-ayu ya nan nun-eta-ta-unanyu as nan
naparpalikiatananyu. Ammok us ay kaskasin ammay nan chayu at-atun ad wani mu as
nan enmon-ona ay enmafurotanyu.
20 *“ ‘Ngem nauy nan epafiasorku kan chakayu: Chayu parparufusun ay maetapi kan*
chakayu nan hana fiafiai ay hi Jezebel†ay mangarkali un pomapadton Apo Dios hiya.
Babaen as nan chana isursuru, chana al-allilawun nan chiyuycha munserserfi kan ha-un
ta epappapaschay assi ay lachokcha ya mangmangancha as makan ay naichaton as nan
didiosen.
21 *Inchatku kan hiya nan chansana ay munfiafiawi as nan fiasfiasorna, ngem kuna at*
cha iturturuy ay mangepapas as assi ay lachokna.
22 *Isunga epaleknaktu kan hiya nan pararu ay saket ta achi makafiangun. Paliwasaktu*
us as solet nan chiyuycha inmiwet kan hiya mu achicha ifiafiawi nan naetaptapiyancha
kan hiya.
23 *Patayoktu challu nan chiyuycha cha mangun-unud kan hiya ay maifilang as an-akna.*
Hiyachi nan mangammuwantu nan am-in ay iglesia ay ha-un challu nan nangammu as
nan numnum ya nan tit-iwa ay laychun chi tataku. Gun-gunaaktu us nan tunggal usa kan
chakayu ay maiyunud as nan en-enatyu.
24 *“ ‘Ngem nan tapina kan chakayu hesa ad Tiatira at chaanyu inunud nan hana*
mangotettet ay sursuruna, ya chaanyu sinuru nan kanancha un naunig ay maisursuru ay
nurpu kan Satanas. O, ifiakiak kan chakayu ay achek tapiyan nan chayu un-unuchun ay
filfilin.‡
25 *Nan ifiakiak yangkiay kan chakayu at iturturuyyu ay omafurot as nan kenatit-iwa*
inkiana as nan omaliyak.

---

§ **2:17** Exo. 16:13-21. * **2:17** Exo. 16:31-35 † **2:20** 1 Ar. 21:1-25 ‡ **2:24** Ara. 15:28

26 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet ya iturturuycha ay mangekaman as nan*
laychok inkiana as katuyancha at ichatkuntu kan chicha nan kalibfengan ay muntoray
henan am-in ay nasyon
27 *ay pachong nan kalibfengan ay inchat Amak kan ha-un. Maid poros makaamis*
kan chicha, tay muntoraycha ay maid sug-angcha ay kamancha epak-or nan lanchok ay
mangkimok as oknet ay fianga.§
28 *Ichatkuntu us kan chicha nan napigsa ay taraw ay maila as nan wi-ewi-et.**
29 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu*
Santo as nan chiyuycha iglesia.' "

3

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Sardis

1 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Sardis at hiyana:*
" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan wachay kalibfengana ay mangetoray as*
nan pitu ay kail-an nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios ya as nan mamangchun as
nan pitu ay taraw: Ammok challu nan panagfiyagyu. Ammok us ay as nan mangiilan nan
tataku, wacha nan naespirituwan ay fiyagyu. Ngem nan kenatit-iwana at natuy kayu as
nan mangiilan Apo Dios.
2 *Ayu! Fumangun kayu! Papigsaunyu nan nakapuy ay pammatiyu ay nayagyag ay*
kiayud at mamaid. Tay as nan sangwanan Apo Dios at mailak ay kurang as solet nan
panagserserfiyu.
3 *Isunga numnumunyu nan naisuru kan chakayu ya nan chinngoryu as nan enmon-ona.*
Tongparunyu chachi, ya munfiafiawi kayu us as nan fiasfiasoryu. Mu achi kayu fumangun,
omaliyaktu ay manusa kan chakayu as nan uras ay achiyu ammu. Tay nan omaliyak at
*kaman as nan atun nan mangaakiw.**
4 " '*Ngem wachacha challu nan akét kan chakayu ay omaafurot hesa ad Sardis ay chaan*
nangmansa as nan fiachucha. As tapen chi urkiw at mafiachuwanchantu as munpupukaw
ay makekadkadwa kan ha-un, tay maekaricha.†
5 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at mafiachuwanchantu as munpupukaw*
ay kaman kan chicha. Achektu poros kaanun nan ngachancha ay naisurat as nan liblu
ay naelestaan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana. Ngem ipudnoktu ay
chicha nan tit-iwa ay tatakok as nan sangwanan Amak ya as nan anghelesna.
6 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan ifiakian nan Espiritu*
Santo as nan chiyuycha iglesia.' "

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Filadelfia

7 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Filadelfia at hiyana:*
" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan nasantowan ya matalek, ya as nan kawad-*
an nan torfek nan muntorayan Ari David ay nan tokafiana at maid makain-ub, ya nan in-
ubna at maid makatokab:
8 *Ammok nan panagfiyagyu. Ammok ay uray akét nan kafiaelanyu, enafurotyu challu*
nan insursurok, ya chaanyu ensassaot nan pammatiyu kan ha-un. Isunga wacha nan
kaman pantiw ay tenkafiak para kan chakayu ay maid poros makain-ub.
9 " '*Chungrunyu ay ustu nan nauy! Kun pay nan maepangkep as nan chiyuycha pasorot*
Satanas ay chicha nan mangarkali un Judiocha uray fiakun chicha nan tit-iwa ay tatakon
Apo Dios, nunkangutumcha. Awni at peletok chicha ay uy munpalintumang as nan
sangwananyu. Hiyasa nan mangammuwanchantu ay tit-iwa ay laylaychok chakayu.

---

§ **2:27** Sal. 2:9; Pal. 19:15 * **2:28** Mat. 2:2; Pal. 22:16 * **3:3** Mat. 24:42-51; 1 Tes. 5:2; 2 Ped. 3:10; Pal. 16:15
† **3:4** Pal. 3:5,18; 4:4; 6:11; 7:9-13; 19:8, 14

10 *Kiapú ta tenongparyu nan filinku ay mun-eta-un kayu as nan maparpalikiatananyu,*
esarakaktu chakayu as nan timpon nan kauugyat ay likiat ay omalintu ay manisting as
nan am-in ay tataku henan intiru ay luta.
11 *Kiayuchak omali! Epapasnekyu ay mangunud as nan tit-iwa ay sursuru ta maid*
mamros as nan gun-gunaunyu.
12 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at munfialinok chicha as kaman as nan*
chiyuycha tukud nan templon nan ok Apo Dios. Nan laychuna ay kanan at makepagyan-
chantu kan Apo Dios in-inkiana. Isuratkuntu kan chicha nan ngachan nan ok Apo Dios ya
nan ngachan nan fiarú ay Jerusalem ay komsop ay murpu as nan Apo ay ok Dios ad chaya.
Emarkaktu us kan chicha nan fiarú ay ngachanku.‡
13 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu*
Santo as nan chiyuycha iglesia.' "

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Laodicea

14 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Laodicea at hiyana:*
" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan makali un Amen*§*ay matalek ya napudnu*
ay mangepaneknek as nan tit-iwa maepangkep kan Apo Dios, ya kurpuwan nan am-in ay
finayang Apo Dios:
15 *Ammok nan panagfiyagyu. Maepachong kayu as nan at-atong ay chanum ay achi*
tungnin winnu omatong. Nan laraychok paat at piliyunyu nan usa as nan hanacha chuwa.
16 *Ngem kiapú ta kun kayu at-atong as nan pammatiyu, achiyoktu chakayu ay kamanku*
itubfia chakayu.
17 " '*Kananyu un fiaknang kayu ay wacha at am-in chi kasaporanyu. Ngem achiyu ammu*
ay nan kenatit-iwana at kasusug-ang kayu. Tay as nan sangwanan Apo Dios, maifilang
kayu as pugli, nafurag ya forfollachan.
18 *Tukunok ngarud chakayu ay lomaku kayu kan ha-un as fialetok ay nailutu as nan apuy*
ta tit-iwa ay fumaknang kayu. Ha-un us koma nan lomakwanyu as munpupukaw ay lopot
as ifiachuyu ta achi kayu at mafiabfiainan kiapú ta forfollachan kayu. Lomaku kayu us
kan ha-un as akias ay ekapuyu as nan matayu ta makaila kayu kasin.
19 *Am-in ay laylaychok at sengarak ya disiplinaok. Isunga komakud kayu ay omafurot*
ya munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu.
20 *Chumngor kayu! Mangatakchukiak as nan pantiw ay cha munkokkokkok. Mu*
wachay manngor as nan kalek ya tokafiana nan pantiw, sungkopaktu ya mun-ufong kami
ay chuwa.
21 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at ichatkuntu kan chicha nan kalibfen-*
gan ay maketokor kan ha-un ay muntoray ay kaman as nan naketokorak kan Amak ay
muntoray as nan nangamisak kan Satanas.
22 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu*
Santo as nan chiyuycha iglesia.' "

4

Nan Panagchaychayaw Ad Chaya

1 Kun pay narpas na, inilak nan nanatkafian ay pantiw ad chaya.
Kasinku chinngor nan hana ay kali ay kaman kiangos chi tarampet ay kanana,
"Omabratka hena, at epailak kan he-a nan ommat as kasin."
2 Hiya at chi ya pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un,* ya inilak
ad chaya nan usa ay trono ay wacha nan nangatokor.

---

‡ **3:12** Isa. 62:2; Pal. 2:17; 14:1; 22:4 § **3:14** *Nan kali ay "Amen" at kalen chi Hebreo ay nan laychuna ay kanan at Ommat challu.* * **4:2** Pal. 1:10; 17:3; 21:10

3 Nan ilan nan nangatokor at kaman as nan chiyuycha munliyaw ay fiatu ay makali
un haspe† ya karnelia.‡ Nan tronona at liniliwus nan tilag ay kaman fiatu ay esmeralda§
nan ilana.*
4 Nan trono at liniliwus nan chuwan puru ya opat ay trono ay nangatokoran nan
chuwan puru ya opat ay anam-amá. Nafiafiachuwancha as munpupukaw ya nakoko-
ronaancha as fialetok.
5 As nan munkiakiawa ay trono, cha murmurpu nan fiakilat, nunkapigsa ay kali
ya komanikong ay kud-or. As nan sangwanan nan trono, wachacha nan pitu ay
napapaskuchan ay penakad ay cha kumilkilarok. Chicha nan pitu ay kail-an nan
pannakafialin nan Espiriton Apo Dios.
6 As nan sangwanan nan trono, wacha us nan kaman fiayfiay† ay naamma as sarming
ay munmallag ay kaman kristal.
As nan kiawan nan opat ay trono, wachacha nan opat ay matataku ay finayang Apo
Dios.‡ Waschi un namataan nan intiru ay achorcha as sangu ya kaman us as uchug.§
7 Nan omona ay matataku ay nafiayang at kaman layon nan ilana. Nan maekadwa
at kaman urfun ay fiaka. Nan maekatlu at wachay lupana ay kaman as nan lupan chi
taku, ya nan maekap-at at kaman as nan muntat-ayaw ay nawi.
8 Napapayakan nan tunggal matataku ay nafiayang as hin-un-um ya namataan nan
intiru ay achorcha patí nan payakcha. Achicha ikinkinak ay cha munkantakanta as
inurkiw ya lenafi ay mangarkali,
“Nasantowan, nasantowan, nasantowan hi Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-
in.* Nawawacha hiya ad maliyam, mawawacha ad wani, ya mawawacha in-
inkiana.”†
9 Nan nauycha opat ay nafiayang at munchayawcha, figfikuncha ya munyamancha
as nan nangatokor as nan trono ay matataku in-inkiana. As nan mangekamanancha as
sa,
10 nunlukfub nan chiyuycha chuwan puru ya opat ay anam-amá as nan sangwanan
nan nangatokor as nan trono ay munchayaw kan hiya ay matataku in-inkiana. Esaad-
cha us nan koronacha as nan sangwanan nan trono, ya ekankantacha,
11 “He-a ay Apo ya Diosmi at maekarika ay omawat as kaichayawan, chayaw, ya
pannakafialin, tay he-a nan namayang as nan am-in ay ka-ichin. Kiapú as nan
pangkepmu, nafiayangcha ya naichat kan chicha nan fiyag.”‡

5

Nan Nalolopelop Ay Papel Ya Nan Kordero

1 Kun pay narpas chi, inilak as nan kannawan ay liman nan nangatokor as nan trono
nan nalolopelop ay papel ay nasuratan nan nunsinumfiangel ya naeepkat nan pitu ay
silyu* ta achi mafitlag.†
2 Inilak us nan usa ay mannakafialin ay anghel ay nunkali as napigsa, “Ngachana
nan maekari ay mangloksa as nan nunkaepkat ay silyu ta mafitlag nan nalolopelop ay
papel?”
3 Ngem maid poros maekari ad chaya winnu asna's luta winnu ad chur-um ay kawad-
an chi nunkatuy ay mamitlag as nan nalolopelop ay papel ta fiasauna.
4 Nun-akorak as solet, tay maid poros naanapan as maekari ay mamitlag as nan
nalolopelop ay papel ta fiasauna.

---

† **4:3** Nan haspe at nafiaror ya tukutukún chi kialetna. ‡ **4:3** Nan karnelia at nafiaror ya munchachara nan na. § **4:3** Nan esmeralda at nafiaror ya berde nan kialetna. * **4:3** Gen. 9:11-16 † **4:6** Pal. 15:2; 21:1 ‡ **4:6** Ezek. 1:4-28; Isa. 6:2 § **4:6** Pal. 5:6; 6:1-7; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4 * **4:8** Isa. 6:3 † **4:8** Pal. 1:4, 8; 11:17; 16:5 ‡ **4:11** Ara. 14:15; Pal. 5:9,12 * **5:1** Nan silyu at kaman lilin chi iyukan ay mangep-epkat as nan nalolopelop ay papel ta achi mafitlag. † **5:1** Ezek. 2:9-10

5 Angkiay ya usa as nan chiyuycha anam-amá nan nangali kan ha-un, “Achika man
kayong mun-akor! Ilaum kay ya! Wacha nan usa ay makali un Layon ay nurpu as nan
tribon Juda ay mafigfigfig ay kianak David. Enamisna nan mangotettet, ya naichat kan
hiya nan kalibfengan ay mangloksa as nan pitu ay silyu ya mamitlag as nan nalolopelop
ay papel.”‡
6 Inilak nan usa ay Kordero ay nangatakchug as nan sangwanan nan trono ay liniwus
nan opat ay nafiayang ya nan chiyuycha anam-amá. Nan ilan nan Kordero at kaman
napatuy. Pitu nan sakkudna ya pitu us nan matana. Nan laychun ay kanan nan pitu
ay sakkud at chicha nan pitu ay kail-an nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios ay
naifiaor henan am-in ay lukiar asna's luta.§
7 Naesnop nan Kordero as nan kawad-an nan trono, at enarana nan nalolopelop ay
papel as nan kannawan ay liman nan nangatokor.
8 As nan nangor-ana, nan chiyuycha opat ay nafiayang ya nan chuwan puru ya
opat ay anam-amá at nunlukfubcha as nan sangwanan nan Kordero. Tunggal usa as
nan chiyuycha anam-amá at inuunnanay makutkutingting ay makali un arpa ya nan
fialetok ay mallokong ay nanapnu as insenso ay hiyasa nan kararag nan tatakon Apo
Dios.*
9 Kenantacha nan nauy usa ay fiarú ay kanta:
“He-a nan maekari ay mangara as nan nalolopelop ay papel, ya mangloksa as nan
chiyuycha silyuna, tay napatuyka. Kiapú as nan charam, nafiayachan nan tataku
ta wachacha nan munfialin as tatakon Apo Dios ay murpu henan tunggal nasyon
ya tribu ya murpu as nan tataku ay tukutukún chi kali ya kubletcha.
10 Entapem chicha as nan muntorayam ta maketoraycha kan he-a asna's luta, ya
nunfialinum us chicha as papachi ta munserficha kan Apo Dios takú.”
11 Kasinku inila, ya chinngorku nan kalen nan minilmilyon ay angheles ay nanglili-
wus as nan trono ya nan opat ay nafiayang ya nan chiyuycha anam-amá.
12 Inpipigsacha ay nangekankanta's na:
“Nan Kordero ay napatuy at maekari ay omawat as pannakafialin, kenafiaknang,
kenasilib, kenapigsa, kaichayawan, chayaw ya bendisyon.”
13 Angkiay ya chinngorku nan kalen nan tunggal usa ay nafiayang ad chaya, asna's
luta, ad chur-um ay kawad-an chi nunkatuy ya henan fiayfiay. Am-in chaná at chacha
ekankanta,
“Sapay koma ta nan nangatokor as nan trono ya nan Kordero at maichat kan chicha nan
bendisyon, chayaw, kaichayawan ya kalibfengan in-inkiana.”
14 Tinumfor nan opat ay nafiayang, “Amen!” Nan chiyuycha anam-amá at nunluk-
fubcha kasin ay nanaychayaw as nan nangatokor as nan trono ya as nan Kordero.

6

Nan Naloksaan Nan Unum Ay Silyu

1 Kunak pay cha munfuyfuya, lenoksan nan Kordero nan omona as nan chiyuycha
pitu ay silyu, at chinngorku nan kaman kud-or ay kalen nan usa as nan chiyuycha
nafiayang ay kanana, “Aka!”
2 As nan hiyachi, inilak nan munpupukaw ay kafiayu. Nan nunsasakay at wachay inu-
unnana ay pana ay ikufiatna. Naichat kan hiya nan korona ay sinyar chi mangafiakana,
at uy nakikubkufiat ta amisuna nan am-in ay kafusorna.

Nan Maekadwa Ay Silyu

3 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekadwa ay silyu, chinngorku nan kalen nan
maekadwa ay nafiayang ay kanana, “Aka!”

---

‡ **5:5** Gen. 49:9 § **5:6** Isa. 53:7; Jn. 1:29; Ara. 8:32; 1 Ped. 1:19 * **5:8** Sal. 141:2; Pal. 8:3-5

4 Hiya at chi ya fenmoknag nan usa pay ay kafiayu ay munchachara. Nan nunsasakay
at naettan as kalibfengan ay mangaan as talna asna's luta ta munkikinnufiat ya
munpepennatuy nan tataku. Naichat us kan hiya nan anchuanchu ay espada.

Nan Maekatlu Ay Silyu

5 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekatlu ay silyu, chinngorku nan kalen nan
maekatlu ay nafiayang ay kanana, “Aka!” As nan hiyachi, wacha nan munngungutug
ay kafiayu. Nan nunsasakay at inuunnanay kiluwan.
6 Angkiay ya chinngorku nan kaman kali ay cha murmurpu as nan kiawan nan
chiyuycha opat ay nafiayang ay kanana, “Awni at wachantuy fitel asna's luta. Nan
lagfuntu nan tataku as hin-urkiw at ommat yangkiay as elakuna as fukias winnu tuki
ay kanuna as nan hiyasa ay urkiw. Ngem achim panginaun nan mantikan chi olivo ya
nan fiayas ay nurpu as nan unus chi ubas.”

Nan Maekap-at Ay Silyu

7 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekap-at ay silyu, chinngorku nan kalen nan
maekap-at ay nafiayang ay kanana, “Aka!”
8 Kunku pay inila, wacha at nan kaman kumukusyaw ay kafiayu. Nan ngachan nan
nunsasakay at Utúy, ya nan kadwana ay cha umun-unud at nangadnan as Hades ay
kawad-an chi nunkatuy. Naichat kan hiya nan kalibfengan ay pomatuy as nan pagkap-
at nan am-in ay tataku asna's luta babaen as nan kufiat, fitel, kauugyat ay pomatuy, ya
atap ay animar.*

Nan Maekalema Ay Silyu

9 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekalema ay silyu, inilak as nan selok nan altar
nan chiyuycha lenawan nan chiyuycha naepapatuy kiapú as nan nangekaskasabaan-
cha as nan kalen Apo Dios ya as nan nangepaneknekancha as nan maepangkep kan Apo
Dios.
10 Infukiawcha, “Mannakafialin ay Apo Dios ay nasantowan ya matalek, kaatna man
nan omaliyam ay mang-okóm as nan am-in ay tataku asna's luta ya manges-angam as
nan namatuyancha kan chakami?”
11 Angkiay ya naichat as nan tunggal usa nan munpupukaw ay fiachu, ya naifiakia kan
chicha ay mun-iblaycha as hen-omaketan pay. O, mun-iblaycha inkiana makumpilitu
nan filang nan pachongcha ay munserserfi kan Apo Dios ay iib-acha as nan pammati ay
maepapatuytu us ay kaman as nan naepapatuyancha.

Nan Maekan-um Ay Silyu

12 Kunak pay challu cha munfuyfuya, lenoksan nan Kordero nan maekan-um ay silyu.
Wacha at nan napigsa as solet ay kichu. Nginmutug nan urkiw ay kaman as nan panis,
ya chinmacharagchag nan furan ay kaman chara.
13 Nag-ascha asna's luta nan chiyuycha taraw ay kaman as nan nag-asan nan chaan
nor-om ay fukias chi kaiw ay igos as nan napuwakana.
14 As nan hiyachi us, namaid nan chaya ay kaman as nan atun chi papel ay malopelop.
Naiwawud ya naiyaton nan am-in ay chuntug ya am-in ay luta ay liniliwus chi fiayfiay.
15 Angkiay ya nan ar-ari asna's luta, nan chiyuycha totoray, nan anap-apon chi
sosorchachu, nan nunkafiaknang, nan chiyuycha mafigfigfig, ya nan tapina ay tataku
ay mafiabfiaor winnu fiakun at tenagtagcha ay nuntafun am-in as nan chiyuycha liyang
ya as nan penapaingan nan chiyuycha chalimmug henan chunchuntug.
16 Nunpasug-angcha henan chiyuycha chuntug ya as nan chiyuycha fiatu, “Ayu man
paat, magchay kayu kan chakami ya kumab-on kayu ta achi chakami ilaun as nan
nangatokor as nan trono, ya malisiyanmi nan kauugyat ay chumusaan nan Kordero.

---

* **6:8** Ose. 13:14; 1 Co. 15:54-57; Pal. 20:13-14

17 Tay nan kauugyat ay urkiw ay manusaana kan chakami at inumchan at, ya ay
wachay makaeta-un? Maid!”†

7

Nan 144,000 Ay Tatakon Apo Dios (Pal. 14:1-5)

1 Kun pay narpas na, inilak nan opat ay angheles ay nangatakchug as nan opat
ay sulen nan lufong. Tetenpapcha nan opat ay kurpuwan chi puwak ta achi poros
mapuwak nan luta, fiayfiay ya uray nan chiyuycha kaiw.
2 Chatona ay angheles nan nangichatan Apo Dios as pannakafialin ay manachael
henan luta ya nan fiayfiay. Angkiay inilak nan usa pay ay anghel ay cha ngomatu ay
nurpu as nan fomokfoknakian nan urkiw ay nawad-an as nan markan* nan matataku
ay Apo Dios. Infukiawna as nan chiyuycha opat ay angheles ay kakadwana,
3 “Achiyu chachaelun nan luta winnu nan fiayfiay winnu nan chiyuycha kaiw inkiana
markaanmi nan ketong nan chiyuycha munserserfi kan Apo Dios takú.”
4 As nan nangmarkaana kan chicha, naifiakia kan ha-un nan filang ay hinkiasot ya
opat puru ya opat ay lifu. Chicha nan nurpu as nan kianak nan hinpuru ya chuwa ay
an-ak Israel.
5-8 Hinpupuru ya chuwa ay lifu nan namarkaan as nan kianak nan potot Israel ay
cha Juda, Ruben, Gad, Aser, Neftali, Manases, Simeon, Levi, Isacar, Zabulon, Jose, ya hi
Benjamin.

Nan Achi Mafilang Ay Tataku Ay Nunfiafiachu As Munpupukaw

9 Kun pay narpas na, inilak nan ongoongor ay tataku ay maid makafilang ay nurpu
henan tunggal nasyon ya tribu ya nurpu as nan tataku ay tukutukún chi kubletcha ya
kalicha. Nangatakchugcha as nan sangwanan nan trono ya nan Kordero. Nangafi-
achucha as kummayad ay munpupukaw, ya waschi un inuunnanay tufon chi palma
ay mangepaila as lagsakcha.
10 Infukiawcha, “Nan nangesarakan kan chitaku at nan Apo Dios takú ay nangatokor
as nan trono ya nan Kordero!”
11 Nan am-in ay angheles at liniliwuscha nan trono, nan chiyuycha anam-amá, ya
nan opat ay nafiayang. Nunlukfubcha am-in ay nanaychayaw kan Apo Dios as nan
sangwanan nan trono.
12 Kenalicha, “Ommat koma na! Sapay koma ta mawawacha in-inkiana kan Apo Dios
ay munserserfiyan takú nan bendisyon, kaichayawan, kenasilib, panagyaman, chayaw,
pannakafialin ya kenapigsa. Amen.”
13 Angkiay ya nunsarudsud kan ha-un nan usa as nan chiyuycha anam-amá. Ke-
nalina, “Ay ammom mu ngachan chatona nan nunfiafiachu as munpupukaw ya mu
anan nurpuwancha?”
14 “Tuan. Ammom met, apo. Ifiakiam pay,” ensongfiatku.
Kenalina, “Chatona nan nakalasat as nan kauugyat ay likiat. Lenab-ancha nan fi-
achucha, ya nunfialinuncha chasa as munpupukaw babaen as nan charan nan Kordero
ay enmayas as nan natuyana.†
15 Hiyasa nan kiapúna ay wachacha as nan sangwanan nan tronon Apo Dios, ya
chacha munserserfi kan hiya as inurkiw ya lenafi as nan templona. Mawawachantu
kan chicha nan nangatokor as nan trono ya aywanana chicha.
16 Achicha poros kasin munchugchukiaang winnu masmasketan. Achicha poros
maesapsap-uy winnu maparpalikiat as nan tapina ay omatong.

---

† **6:17** Isa. 63:4-6; Joel 1:15-2:17; Sof. 1:14-18; Luc. 21:33-36 * **7:2** Nan marka at hiyasa nan osarun Apo Dios ay mangematon as nan tatakuna. † **7:14** Heb. 9:14

17 Tay nan Kordero ay wacha as nan kawad-an nan trono at hiyantu nan mangay-aywan kan chicha, ya epangunantu chicha as nan ugwor ay fomokfoknakian nan chanum ay umichat as fiyag. Achichantu kasin mun-ag-akor, tay punasantu Apo Dios nan am-in ay luwacha.”‡

8

Nan Naloksaan Nan Maekapitu Ay Silyu

1 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekapitu ay silyu, kinmikinakcha am-in nan wacha ad chaya as nan kiayud kakudwan chi uras.
2 Angkiay ya inilak nan pitu ay angheles ay nangatakchug as nan sangwanan Apo Dios. Naettancha as pitu ay tarampet.

Nan Naittuwan Nan Insenso Ay Naamma As Fialetok

3 Fenmoknag nan usa pay ay anghel ay uy tenmakchug as nan kawad-an nan altar ay nananangchun as nan naittuwan nan insenso ay naamma as fialetok. Naettan hiya as ongor ay insenso ay etapina as nan kararag nan am-in ay tatakon Apo Dios, ya puorana ay mangichaton kan Apo Dios as nan altar ay naamma as fialetok ay wacha as nan sangwanan nan trono.
4 Nan asok nan cha mapuppuoran ay insenso ya nan kararag nan tatakon Apo Dios at ngenmatucha ay nurpu as nan mait-ittuwan nan insenso ay inuunnan nan anghel as nan sangwanan Apo Dios.
5 Angkiay ya enaran nan anghel nan mait-ittuwan nan insenso, ya pinnuna as finmafiara ay uling ay enarana as nan altar, at inchus-orna asna's luta. Hiya at chi ya wachay komanikong ay kud-or, ya cha munfiakilat ya munkichu.

Nan Chiyuycha Tarampet

6 Angkiay ya nan pitu ay angheles ay nakchang as tarampet at nunsakianacha ay mangepakiangos as nan tarampetcha.
7 Nan omona ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at naepetlak asna's luta nan chiyuycha choraru ya apuy ay nakaslangan as chara. Isunga naetemok nan pagkatlon nan luta ya pagkatlon us nan kakkaiw ya am-in ay lukiam.
8 Angkiay ya nan maekadwa ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at inilak nan kaman ad-acha-an ay chuntug ay cha kumarkiarud ay naetap-or henan fiayfiay.
9 Nunfialin as chara nan pagkatlon nan fiayfiay, ya natuycha nan pagkatlon nan chiyuycha matataku henan fiayfiay, ya nachachaelcha nan pagkatlon nan chiyuycha papor.
10 Nan maekatlu ay anghel at penakiangosna us nan tarampetna, at wacha nan ad-acha-an ay taraw ay kaman penakad ay cha kumilkilarok ay nurpu ad chaya ay nag-as henan pagkatlon nan chiyuycha wawwang ya ugwor.
11 Nan ngachan nan nauy taraw at Mun-aklet. Enmaklet nan pagkatlon nan chanum, ya natuy nan ongor ay tataku ay inmikop as nan chiyuy chanum.
12 Nan maekap-at ay anghel at penakiangosna nan tarampetna. Nachachael nan pagkatlon nan urkiw, nan pagkatlon nan furan ya pagkatlon nan chiyuycha taraw. Nan nunfianakiana at namaid nan pagkatlon nan silawcha. Isunga ngenmongot nan pagkatlon nan kaorkia ya pagkatlon nan lafi.
13 Kunak pay cha munfuyfuya, chinngorku nan nawi ay cha muntat-ayaw as ngatu ay nangifukiaw, “Kasusug-ang! Kasusug-ang! Kasusug-ang kayman as solet nan ommattu as nan tataku asna's luta as nan mangepakiangosantu nan turu pay ay angheles as nan tarampetcha.”*

‡ **7:17** Isa. 25:8; Pal. 21:4 * **8:13** Pal. 9:12; 11:14; 12:12

9

1 Nan maekalema ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at inilak nan nanag-
as asna's luta ay taraw ay nurpu ad chaya. Naichat as nan taraw ay anna nan torfek nan
pantiw nan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna.*
2 Kuna pay tenkafian nan chiyuy fitu, naifud-ok nan asok ay kaman as nan arotottot
chi ad-acha-an ay puor. Liningfiana nan urkiw, ya penangongotna asna's luta.
3 Wachacha nan chuchun ay nakefoknag as nan asok, ya kenomsopcha asna's luta.
Naettancha as kafiaelan ay sumilud ay kaman as nan makali un scorpion.†
4 Naifilin kan chicha ay achicha teletelun nan uray ngachana ay lukiam, kaiw, winnu
tapina ay mura, ngem kuncha yangkiay sukiatun nan tataku ay chaan namarkaan chi
ketongcha as nan markan Apo Dios.‡
5 Chaancha naparufusan ay mangpatuy kan chicha, ngem kuncha yangkiay pa-
likiatun chicha as lema ay furan. Nan kaputug nan chacha iliwliwas at kaman as nan
siluchan nan makali un scorpion ay munnotnot as solet.
6 As nan hana lema ay furan at iyan-anap chi tatakuy katuyancha, ngem achi challu
uchanan nan utúy chicha. O, uray mu laraychuncha ay matuy, ngem achi umchan nan
utúy kan chicha.
7 Nan ilan nan chiyuycha chuchun at kamancha kafiayu ay nakasakiana ay uy
makikufiat. As nan urucha at wacha nan kaman korona ay naamma as fialetok, ya nan
lupacha at kaman lupan chi taku.
8 Nan fookcha at ananchu ay kaman as nan fook chi fianafiai, ya nan fiab-acha at
kaman as nan chiyuycha fiab-an chi layon.
9 Nan tagrangcha at nasasarakan as kaman lanchok. Nan kayabkab chi payakcha as
nan tomayawancha at kaman as nan ungug chi ongoongor ay kalesa ay cha ikuykuyud
chi kafiayu ay cha tomagtag ay uy makikufiat.
10 Nan iwetcha at kaman as nan iwet nan makali un scorpion ay sumilud, ya as nan
iwetcha nan kawad-an nan kafiaelancha ay mamalikiat as nan tataku as lema ay furan.
11 Wacha nan aricha ay mangetoray kan chicha ay hiya nan anghel ay mangay-aywan
henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna. Nan ngachana as nan kalen chi Hebreo
at Abaddon, ya as nan kalen chi Griego at Apolion. Nan laychuna ay kanan at Nan
Chumachael.
12 Narpas at nan omona ay kauugyat ay likiat, ngem wacha pay nan chuwa ay omali.
13 Nan maekan-um ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at chinngorku nan
usa ay kali ay nurpu as nan opat ay sulen nan altar ay naamma as fialetok ay wacha as
nan sangwanan Apo Dios.
14 Kenalen nan kali ay ansa as nan maekan-um ay anghel ay nanangchun as tarampet,
“Ilufusmu nan opat ay angheles ay naifiafiarud as nan kawad-an nan ad-acha ay
wawwang ay Eufrates.”§
15 Tit-iwa ay nailufus nan opat ay angheles, tay sikud ay naesasakianacha para as
nan nauy ustuustu ay uras ya urkiw, furan ya tawwun ay uycha mangpatuyan as nan
pagkatlon nan tataku.
16 Naifiakia kan ha-un ay nan filang nan chiyuycha nunkakafiayu ay sosorchachu at
chuwan kiasot ay milyon.
17 Nan chiyuycha kafiayu ya nan chiyuycha nunsasakay ay inilak as nan kaman
iitawku at assena: Nakchang nan chiyuycha nunsasakay as lanchok ay manasarak as
tagrangcha ay nan kolorcha at turu. Nan usa ay kolorcha at munchachara ay kaman
apuy. Wacha pay chi asul ay kaman nafiaror ay safiru, ya muntitifia ay kaman asufre.

---

* **9:1** Pal. 8:10-11 † **9:3** Ezek. 2:6; Pal. 9:5,10 ‡ **9:4** Ezek. 9:4-6; Pal. 7:2-3 § **9:14** Gen. 15:18; Deut. 1:7; Jos. 1:4; Pal. 16:12

Nan uron nan nauycha kafiayu at kaman uron chi layon, ya chacha ifudfud-ok chi apuy, asok ya asufre.
18 Natuy nan pagkatlon nan tataku asna's luta kiapú as nan nauycha turu ay kauugyat
ay pomatuy ay apuy, asok ya asufre ay cha ifudfud-ok nan hanacha kafiayu.
19 Tay nan kawad-an nan kafiaelan nan hanacha kafiayu ay pomatuy at as tapakcha
ya iwetcha. Nan iwetcha at nauruwancha as kaman uron chi urug ay isukiatcha as
tataku.
20 Ngem nan tataku ay nayagyag ay chaan natuy as nan chiyuycha kauugyat ay
pomatuy at chaancha challu chinukkian* nan nanaychayawancha as nan chiyuycha
anennet ya chiyuycha didiosen ay fialetok, silver, kianfiang, fiatu ya kaiw ay chicha
mismu nan nangamma. Chatona ay didiosen ay enam-ammaancha at achicha poros
makakali, makadngor winnu makacharan.
21 Chaancha us infiafiawi nan penmatpatuyancha, nan nunsarsaromangkaancha,
nan nangepappapasancha as assi ay lachok, winnu nan nangak-akiwancha.

10

Nan Anghel Ya Nan Ek-eket Ay Nalolopelop Ay Papel

1 As nan hiyachi, inilak nan usa pay ay mannakafialin ay anghel ay cha komsop ay
nurpu ad chaya. Nalilifotan as lifuu, ya wachay tilag as nan ngaton nan uruna. Nan
lupana at narawag ay kaman as nan urkiw, ya nan sukina at kaman kumilkil-aw ay
apuy.
2 Inuunnanay ek-eket ay papel ay nafifitlag. Inkiakiatin nan kannawan ay sukina nan
fiayfiay, ya nan kannikid ay sukina nan luta.
3 Nunfukiaw as napigsa ay kaman as nan ukiab chi layon. As nan nunfukiawana,
nunkali nan pitu ay kud-or ay nanfor.
4 Kun pay narpas ay nunkali nan pitu ay kud-or, kiayudku elapu ay mangisurat as
nan kenalicha. Ngem chinngorku nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “Achim
epakpakaammu ya isursurat nan kenalen nan pitu ay kud-or.”
5 Angkiay ya nan anghel ay inilak ay nangatakchug henan fiayfiay ya henan luta at
tenag-uyna ad chaya nan kannawan ay limana
6 ya nunsapata as nan ngachan Apo Dios ay matataku in-inkiana ay namayang henan
chaya, luta, fiayfiay ya nan am-in ay wacha kan chicha. Nan chinngorku ay ensapatan
nan anghel at hiyana: “Achi poros mataktak nan ommatana!
7 Ngem as nan mangepakiangosan nan maekapitu ay anghel as nan tarampetna,
tongparuntu Apo Dios nan planuna ay kaman as nan infiakiana as nan chiyuycha
pomapadtu ay nunserserfi kan hiya ad pus-uy ay chaana enpakaammu as nan tapina.”*
8 Angkiay ya chinngorku nan kali ay nurpu ad chaya, ya kanana kasin kan ha-un,
“Uymu araun nan ek-eket ay papel ay nafifitlag ay inuunnan nan chiyuy anghel ay
kinmakiatin henan fiayfiay ya henan luta.”
9 As nan hiyachi, inmuyak as nan anghel, at kinchawku nan ek-eket ay papel. Ke-
nalina, “Araum ya kanum. Munlamiis ay kaman as nan chilon chi iyukan as tapakmu.
Ngem as putom at mun-aklet, at pumutugtu.”
10 Enarak nan ek-eket ay papel as nan liman nan anghel, at kenanku. Munlamiis tit-
iwa ay kaman chilu as tapakku. Ngem as nan nangokmonak, pinmutug nan putok.
11 Angkiay ya wacha nan nangifilin kan ha-un, “Masapor kasinmu epadtu nan ommat
henan ongor ay nasyon ya tataku ay tukutukún chi kalicha ya as nan ar-aricha.”

---

* **9:20** 16:9-12 * **10:7** Jer. 7:25; 25:4; Ezek. 38:17; Dan. 9:10; Pal. 11:15-19

11

Nan Chuwa Ay Nangepaneknek As Nan Tit-iwa

1 Kun pay narpas sa, naichat kan ha-un nan pangluklukud ay kaman surkud, ya
naifiakia us kan ha-un na: “Uymu lukchun nan templon Apo Dios ya nan altar, ya
filangum nan chiyuycha munchaychayaw hid-i.
2 Ngem pay-am ud-ay nan fiattaw nan templo. Achim lukchun, tay naipurang at sa
as nan chiyuycha Gentil ay chicha nan mangepaassi henan nasantowan ay siyudad ay
Jerusalem ay kamancha cha ikiatkiatin as opat puru ya chuwa ay furan.
3 As nan unig nan hanacha furan ay munpachong as nan hinlifu ya chuwan kiasot
ya unum puru ay urkiw, ifiaorkuntu nan chuwa ay tistigok. Mafiachuwanchantu
as saku ay mangepaila as ngunguyuscha, ya paneknekanchantu as nan tataku nan
epakaammok kan chicha.”
4 Nan nauycha chuwa ay tistigu at chicha nan maepachong as nan chiyuycha chuwa
ay kaiw ay olivo ya nan chuwa ay maepatpatngan chi silaw ay wacha as nan sangwanan
Apo Dios ay Apon nan tataku asna's luta.*
5 Mu wachay mamadpachas ay manukiat kan chicha, fumud-ok chi apuy as tapakcha
ay mangetemok kan hiya. Hiyachi nan ekatuytu nan am-in ay fumusor ay mamachas
ay manukiat kan chicha.
6 Naichat kan chicha nan kafiaelan ya kalibfengan ay mangepakinak as nan uchan
ta achi umud-uchan as nan timpu ay chacha mangepaneknekan as nan enpakaammon
Apo Dios kan chicha. Naichat kan chicha nan kafiaelan ay mangepafialin as nan am-in
ay chanum as chara, ya palikiatuncha nan tataku asna's luta babaen as nan kumpurmi
ay kauugyat ay pomatuy, uray mamen kaat mu hiyasa nan laychuncha ay atun.
7 As nan marpasan nan nauycha chuwa ay mangepaneknek as nan enpakaammon
Apo Dios kan chicha, fomoknagtu nan atap ay animar henan chiyuy lukiar ay kaman
fitu ay maid papugna, at makikufiat hiya kan chicha. Amisunantu ya patayunantu
chicha.†
8 Maenganuytu nan natuy ay achorcha as nan korsa henan nunchinngor ay siyudad
ay naelansaan nan Apocha as nan koros. Nan siyudad ay anchi at maepachong ad
Sodoma winnu Egipto.
9 As nan turu ya kakudwa ay urkiw, nan tataku ay murpu henan tunggal nasyon ya
tribu ya tataku ay tukutukún chi kalicha ya kubletcha at fuyfuyaunchantu nan achor
nan hanacha. Achichantu us eparufus ay mailufok chasa.
10 Nan am-in ay tataku asna's luta ay achi omafurot kan Apo Dios at munlagsakchantu
kiapú as nan natuyan nan nauycha chuwa ay pomapadtu. Munfiastacha ya mun-
eennettanchantu, tay penarpalikiat nan hanacha chuwa nan tataku asna's luta.
11 Ngem as nan narpasan nan turu ya kakudwa ay urkiw, tenakon Apo Dios nan
chiyuycha chuwa, at tenmakchugcha. Ongor chi ugyat nan am-in ay nangila kan chicha.
12 As nan hiyachi, chinngor nan chiyuycha chuwa nan usa ay napigsa ay kali ay nurpu
ad chaya ay kanana kan chicha, “Omabrat kayu hena!” Angkiay ya naetag-uycha ad
chaya babaen as nan lifuu ay iilaun nan chiyuycha kafusorcha.
13 As nan hiyasa ay uras, nunkichu as napigsa ay nanachael as nan pagkapuron nan
siyudad, ya natuycha nan piton lifu ay tataku. Inmugyat as solet nan nayagyag ay
tataku, ya finigfigcha nan pannakafialin Apo Dios ad chaya.
14 Hiyana nan anongos nan maekadwa ay kauugyat ay likiat, ngem kiayud at omali
nan maekatlu.

Nan Maekapitu Ay Tarampet

---

* **11:4** Zac. 4:1-6; Pal. 2:8-11; 3:7-13 † **11:7** Pal. 13:1-18

15 Angkiay ya as nan nangepakiangosan nan maekapitu ay anghel as nan tarampetna,
wachacha nan nadngor ay nunkapigsa ay kali ay nurpu ad chaya. Chacha kanan,
“Munlapu ad wani, maid tukún as muntoray asna's luta mu achi yangkiay nan Apo takú
ay Dios ya hi Cristo ay pinilina. Hi Apo Dios at muntoray in-inkiana.”
16 Angkiay ya nan chuwan puru ya opat ay anam-amá ay nangatokor as nan tronocha
as nan sangwanan Apo Dios at nunlukfubcha ay nunchaychayaw kan Apo Dios.
17 Chacha kankanan,
“Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in ay mawawacha ad wani ya nawawacha
ad maliyam, munyaman kami kan he-a, tay enpailam nan nakaskaschaaw ay
pannakafialinmu, ya enlapom ay muntoray.
18 Ongor chi fungat nan chiyuycha Gentil ay achi omafurot kan he-a, ngem finmungatka
us. Ad wani inumchan at nan timpu ay mangokomám as nan am-in ay nunkatuy
ya manggun-gunaam as nan chiyuycha pomapadtu ay munserserfi kan he-a ya
nan am-in ay tatakom ay manangchaychayaw ay uray nangangatu winnu ap-
apud.
Hiyana nan ustu ay timpu ay manachaelam as nan chiyuycha nanachael as nan tataku
asna's luta.”
19 Kun pay narpas chi, natkafian nan templon Apo Dios ad chaya, at naila hid-i nan
kasón ay naiittuwan nan naisurat ay turag Apo Dios. Angkiay ya wachachay fiakilat,
nunkapigsa ay kali ya komanikong ay kud-or. Nunkichu pay ya inmuchan as napigsa
ay choraru.

12

Nan Fiafiai Ya Nan Tabfiad

1 Kun pay narpas chi, wacha nan nakaskaschaaw ay sinyar ay naepaila ad chaya.
Nunpaila nan usa ay fiafiai ay nangafiachu as sumili ay kaman urkiw, ya nangatakchug
as nan furan. Nakakorona as hinpuru ya chuwa ay taraw.
2 Kiayud at omanak hiya, ya cha mun-ag-akor kiapú as nan chana iliwas ay
munpasikar.
3 Wacha us nan tukún ay nakaskaschaaw ay sinyar ay naepaila ad chaya. Nunpaila
nan ad-acha-an ay tabfiad ay munchachara. Pitu nan uruna ay nakchang as korona, ya
hinpuru nan sakkudna.
4 As nan nangiwetwetana as iwetna, naamong nan pagkatlon nan chiyuycha taraw
ad chaya, ya enpet-agna asna's luta. Angkiay uy tenmakchug as nan sangwanan nan
fiafiai ay kiayud omanak ta okmonunantu nan mutun as nan fomoknakiana.
5 As nan naiyankan nan anakna ay laraki, wacha at nan namros ay nangiyuy as nan
kawad-an Apo Dios as nan tronona. Tay nan nauytu onga at etorayana nan am-in ay
nasyon. Henan muntorayana, maid poros sug-angna ay kamana epak-or nan lanchok
as nan achi mamigfig as nan torayna.
6 Lenmayaw nan fiafiai ay inmuy henan lukiar henan disyerto ay ensasakianan Apo
Dios ay magyanana ta maaywanan hiya hid-i as hinlifu ya chuwan kiasot ya unum puru
ay urkiw.*
7 Kun pay narpas chi, wachay kufiat ad chaya. Hi Miguel ya nan kakadwana ay
angheles at kinufiatcha nan tabfiad. Kun pay nan tabfiad ya nan kakadwana us ay
angheles at enes-angcha.
8 Ngem naamis nan tabfiad ya nan kakadwana, ya chaancha at naparufusan ay
magyan ad chaya.

---

* **12:6** Pal. 11:2-3

9 As nan hiyachi, naepet-ag manipud ad chaya nan hana ad-acha-an ay tabfiad ya nan
anghelesna asna's luta. Nan tabfiad ay ansa at hiyasa challu nan urug ad maliyam ay
makali un Diablo winnu Satanas ay mangar-allilaw as nan am-in ay tataku asna's luta.†
10 Angkiay ya chinngorku nan usa ay napigsa ay kali ad chaya ay kanana,
"Ad wani nan natongparan nan nangesarakanan Apo Dios as nan tatakuna, tay en-
pailana nan pannakafialina ay muntoray. Ad wani us, nan infiaorna ay hi Cristo
at enpailana at nan kalibfengana. Tay nan nangepabpafiasor as nan iib-a takú as
nan sangwanan Apo Dios as inurkiw ya lenafi at naepet-ag manipud ad chaya.
11 Enamis nan iib-a takú hi Satanas babaen as nan charan nan Kordero ya babaen as nan
Ammay ay Chamag ay penaneknekancha. Enpapasnekcha ay nun-ekaskasaba
uray hiyasay ekatuycha.
12 Isunga chakayu am-in ay wacha ad chaya, munlagragsak kayu! Ngem chakayu ay
wacha henan luta ya henan fiayfiay at ngumunguyus kayu, tay kinmuwab hi
Satanas as nan kawad-anyu. Nunsidlay fungatna, tay ammuna ay ak-akettuy nan
nayagyag ay timpuna."‡
13 Kun pay naammuwan nan tabfiad ay naepet-ag hiya asna's luta, enapoaporna nan
chiyuy fiafiai ay nangiyanak as nan laraki.
14 Ngem naettan nan fiafiai as chuwa ay payak chi ad-acha-an ay nawi ta makatayaw
ay umuy henan lukiar ay ensasakianan Apo Dios ay magyanana henan disyerto. Tay
hid-i nan maaywanana as turu ay tawwun ya kakudwa, ya malisiyana nan urug ay
hiyasa nan tabfiad.§
15 Angkiay ya infud-ok nan hana urug chi ongor ay chanum ay kaman layus ta
maiyanud koma nan fiafiai.
16 Ngem finadngan nan luta nan fiafiai babaen as nan nuntakangana. Hiya at chi ya
enokmona nan chanum ay infud-ok nan tabfiad.
17 Nunsidlay fungat nan tabfiad as nan fiafiai, ya uy nakikufiat as nan tapen nan an-
akna ay chicha nan cha mangun-unud as nan filfilin Apo Dios ya as nan sursuru ay
enpakaammon Jesus.
18 Angkiay ya uy tenmakchug hiya henan olet nan fiayfiay.

13

Nan Kauugyat Ay Animar Ay Nurpu Henan Fiayfiay

1 As nan hiyachi, inilak nan kauugyat ay animar ay cha fomoknag henan fiayfiay. Pitu
nan uruna ya hinpuru nan sakkudna ay nakchang as korona. Nan chiyuycha uru at
nakchangcha as naisurat ay ngadngachan ay kaiinsurtu kan Apo Dios.*
2 Nan ilan nan kauugyat ay animar at kaman leopardo.† Ngem nan chapana at kaman
chapan nan makali un bear,‡ ya nan tapakna at kaman tapak chi layon. Inchat nan
tabfiad kan hiya nan mismu ay pannakafialina ya nan kalibfengana ay muntoray akas
ari.
3 Nan usa as nan chiyuycha uron nan kauugyat ay animar at kaman wachay sukiatna
ay ekatuyna koma, ngem napuy-anan. Naschaawcha am-in nan tataku asna's luta, ya
inun-unudcha nan kauugyat ay animar.
4 Chinaychayaw nan am-in ay tataku nan tabfiad, tay inchatna nan kalibfengana
as nan kauugyat ay animar. Chinaychayawcha us nan nauy kauugyat ay animar.
Senarudsudcha, "Ay wachay maepachong as nan nauy ay animar? Ay wacha us chi
makaamis kan hiya?"

---

† **12:9** Gen. 3; Isa. 14:12-23; Ezek. 28:13-19; Luc. 10:18 ‡ **12:12** Pal. 8:13 § **12:14** Pal. 11:2-3; 12:6 * **13:1** Pal. 16:13; 19:20; 20:10 † **13:2** Nan "leopardo" at kaman ad-acha ay atap ay pusa. ‡ **13:2** Nan "bear" at ad-acha ay animar ay anchuanchuy kok-orongna.

5 Enparufus Apo Dios ay muntoray nan chiyuy kauugyat ay animar as opat puru ya
chuwa ay furan ya munkali as penapangas ay maifusor kan Apo Dios.§
6 Isunga enlapuna ay mangitudtuchor kan Apo Dios, as nan ngachana, as nan
mamagyanana, ya as nan am-in ay mamagyan ad chaya.
7 Naparufusan us hiya ay makikufiat ya mangamis as nan tatakon Apo Dios. Naichat
pay kan hiya nan kalibfengan ay mangetoray as nan tataku ay nurpu henan tunggal
nasyon ya tribu ay nurpu as nan tataku ay tukutukún chi kalicha ya kubletcha.
8 Am-in ay tataku asna's luta at munchaychayawchantu as nan chiyuy kauugyat ay
animar, omangkiay nan chiyuycha wachay ngachancha as nan liblu ay naelestaan nan
ngadngachan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana. Sakbay mafiayang
nan luta, naisusurat nan ngachancha as nan chiyuy liblon nan Kordero ay naichaton.
9 Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.
10 Nan natudingan ay maifiarud at maifiarud challu, ya nan natudingan ay matuy
babaen as espada at mapatuy babaen as espada. Isunga masapor eta-un nan tatakon
Apo Dios chi likiatcha, ya ituruycha ay muntalek.

Nan Kauugyat Ay Animar Ay Nurpu As Nan Luta

11 Angkiay ya inilak nan usa pay ay kauugyat ay animar ay cha fomoknag henan luta.
Wachay chuwa ay sakkudna ay kaman sakkud chi kordero, ngem nan kalina at kaman
kalen chi tabfiad.*
12 Wacha kan hiya nan am-in ay kalibfengan nan enmon-ona ay kauugyat ay animar,
ya enosarna ay nunserfi kan hiya. Peneletna nan am-in ay tataku asna's luta ay
chayawuncha nan enmon-ona ay animar ay napuy-anan chi sukiatna ay ekatuyna
koma.
13 Nan maekadwa ay animar at en-enatna nan nakaskaschaaw ay sinyar, kaman as
nan nangepar-iyana as apuy ay nurpu ad chaya ay iilaun nan tataku.
14 Enallilawna nan am-in ay tataku asna's luta babaen as nan chiyuycha
nakaskaschaaw ay sinyar ay naeparufus ay epailana as nan sangwanan nan enmon-
ona ay animar. Finilina chicha ay mun-ammacha as kapadpachong nan enmona ay
animar ay pangchayawcha challu as nan nauy enmona ay animar ay nafiakag as
espada, ngem nataku challu.
15 Naparufusan us nan maekadwa ay kauugyat ay animar ay mangtaku as nan enam-
maancha ay kapadpachong nan enmona ay animar ta makakali ya makaekeddeng ay
mangepapatuy as nan am-in ay achi munchayaw kan hiya.
16 Penelet us nan maekadwa ay animar ay mamarkaan nan am-in ay tataku as
nan kannawan ay limacha winnu as ketongcha. Uray nan nangangatu ay tataku ya
fiakun, nunkafiaknang ya nunkapugli, mafiabfiaor ya fiakun at peneletna chicha ay
mamarkaancha.
17 Enatna chi ta maid poros taku as lomaku winnu mun-elaku sukúd mamarkaan as
nan ngachan nan enmona ay kauugyat ay animar, winnu nan numero ay sinyar nan
ngachana.
18 Hiyana nan manaporan as kenasilib. Mu wachay kenasilib at numnumun ay
mangammu as nan laychun ay kanan nan numeron nan kauugyat ay animar. Tay nan
numero at pachong nan ngachan chi taku. Nan numero at unum kiasot ya unum puru
ya unum.

14

Nan Kordero Ya Nan 144,000 Ay Ensarakana

§ **13:5** Pal. 11:1-2; 12:6 * **13:11** Pal. 13:1; 16:13; 19:20; 20:10

1 Angkiay ya inilak nan Kordero ay nangatakchug henan chuntug ay Sion ya kadwana
nan hinkiasot ya opat puru ya opat ay lifu ay tataku. Naisurat as ketongcha nan ngachan
nan Kordero ya nan ngachan Amana.
2 Chinngorku nan usa ay kali ay nurpu ad chaya ay kaman wawak chi ongor ay
chanum, ya kaman as nan napigsa ay kud-or. Kaman us kiangos chi cha makutkutingt-
ing ay ongor ay arpa.
3 Nangatakchugcha nan hinkiasot ya opat puru ya opat ay lifu ay tataku ay man-
asakiang as nan trono, opat ay matataku ay nafiayang, ya chiyuycha anam-amá. Chacha
munkankanta as fiarú ay kanta ay chicha yangkiay nan makaekanta, tay chicha nan
nawayawayaan as nan am-in ay tataku asna's luta.
4 Chicha us nan lanaraki ay chaan nangepaassi as achorcha maepangkep as nan
makiskissuyan as fianafiai, tay kanayon ay nacharoscha. Chacha un-unuchun nan
Kordero as nan am-in ay ay-ayana. As nan am-in ay tataku, chatona nan nawayawayaan
ta chicha nan omona ay maichaton kan Apo Dios ya as nan Kordero.
5 Chaancha poros nunkutkutum. O, maid poros maepabpafiasor kan chicha.

Nan Turu Ay Angheles

6 Angkiay ya inilak nan usa pay ay anghel* ay cha muntat-ayaw as ngatu, ya wacha
nan ammay ay chamag ay maid patingkiana ay uyna ekasaba as nan am-in ay tataku
asna's luta, henan tunggal nasyon ya tribu, ya as nan tataku ay tukutukún chi kalicha
ya kubletcha.
7 Nunkali as napigsa, “Chaychayawunyu hi Apo Dios, ya chaychayawunyu nan pan-
nakafialina, tay inumchan nan timpu ay mang-okomana as nan tataku. Chayawunyu
nan namayang as nan chaya, luta, fiayfiay ya chiyuycha ugwor.”
8 Angkiay ya wacha nan maekadwa ay anghel ay inmunud ay nangali, “Nachachael at!
Nachachael nan nunchinngor ay siyudad ay Babilonia! Tay nan chiyuycha i-Babilonia
at finutangcha nan am-in ay nasyon as nan fiayascha ay maepachong as nan nunsidla
ay nangepapasancha as nan assi ay lachokcha.”
9 Nunkali as napigsa nan maekatlu ay anghel ay inmunud kan chicha. Kenalina,
“Nan chiyuycha manaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as nan enammaancha
ay kapadpachong nan hana ay animar, ya namarkaan chi ketongcha winnu limacha as
nan markan nan kauugyat ay animar
10 at ikopunchantu nan naetatasa ay fiayas ay chaan nasubsuforan ay hiyasa nan
maepachongan nan kauugyat ay maid poros sug-angna ay fungat Apo Dios. Mapa-
likiatchantu us as nan apuy ya as nan cha mapuppuoran ay asufre ay iilaun nan
nasantowan ay angheles ya nan Kordero.
11 Nan asok nan apuy ay cha mamarpalikiat kan chicha at cha munpangapangatu
in-inkiana. Inurkiw ya lenafi ay maid poros kuminkinkan nan mun-iliwliwasan nan
chiyuycha nunchaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as nan enammaancha ay
kapadpachongna, ya nan uray ngachana ay namarkaan as nan ngachana.”
12 Isunga masapor mun-eta-un nan tatakon Apo Dios ay chicha nan manongtongpar
as nan filfilina ya mangiturturuy ay muntalek kan Jesus.
13 Angkiay ya chinngorku nan usa ay kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “Isuratmu
na: Munlapu ad wani, nakiasatcha nan nunkatuy ay enmafurot kan Apo Jesus.”
“O-a! Tit-iwa met sa,” ensongfiat nan Espiritu Santo. “Mun-iblaychantu as nan
nalikiat ay chunucha, tay awatuncha nan ammay ay nunfianakian nan en-enatcha.”

Nan Maaniyan Nan Tataku Asna's Luta

* **14:6** 14:6, 8-9, 14-15, 17-18; 15:1–16:21

14 Kun pay narpas chi, inilak nan usa ay munpupukaw ay lifuu ay nangatokoran
nan kaman taku ay nakakorona as naamma as fialetok ya nanangchun as tachum ay
kompay.
15 Angkiay ya fenmoknag nan usa pay ay anghel as nan templo ad chaya, ya chana
ifugfukiaw as nan chiyuy nangatokor as nan lifuu, “Ayu! Araum nan kompaymu ya
uyka mun-ani, tay panag-aani met ad wani. Nabkiasancha at nan maani ay chicha nan
tataku asna's luta.”
16 Isunga nan nangatokor as nan lifuu at nunkompay asna's luta, at naani at nan
maani.
17 Kun pay narpas sa, inilak nan usa pay ay anghel ay fenmoknag as nan templo ad
chaya, ya inuunnana us nan tachum ay kompay.
18 Angkiay ya fenmoknag nan usa pay ay anghel ay nurpu as nan kawad-an nan altar.
Hiya nan mangay-aywan as nan apuy. Infukiawna as nan kadwana ay nanangchun as
nan tachum ay kompay, “Ayu! Araum nan tachum ay kompaymu ya uymu kompayun
ay mamuras as nan chiyuycha fukias nan ubas aschi's luta, tay nor-omcha at.”
19 Isunga inwasiwasna nan kompayna asna's luta ay namuras as nan am-in ay
fukias nan ubas, at entap-orna as nan ad-acha-an ay munchetchetchetan as ubas ay
maepachongan nan kauugyat ay fungat Apo Dios.
20 Naikiatikiatin ay nachetchet nan chiyuycha fukias nan ubas henan fiakun sakop
nan siyudad. Nunlapu as nan munchetchetchetan at enmayas chi chara ay inumchan
as turon kiasot ya chuwan puru ay kilometro nan kaachawwina ya inkiana usa ya
kakudwa ay metro nan kaposongna.†

15

Nan Pitu Ay Angheles Ya Nan Anongos Ay Likiat

1 Kun pay narpas chi, inilak kasin nan usa pay ay am-amud ya nakaskaschaaw ay
sinyar ad chaya. Wachacha nan pitu ay angheles ay nangiyali as pitu ay kauugyat
ay pomatuy. Chatona nan anongos, tay as nan marpasan nan chiyuycha chusa,
munpatingkia nan kauugyat ay fungat Apo Dios.
2 Inilak us nan kaman fiayfiay ay naamma as sarming ay nakaslangan as apuy.
Nan chiyuycha nangamis as nan kauugyat ay animar ya nan naammaan ay kapad-
pachongna at nangatakchugcha henan olet nan kaman fiayfiay. O, chicha nan chaan
nanaychayaw as nan chiyuycha animar winnu nunpamarka as nan numeron nan
ngachana. Inuunnanchay arpa ay inchat Apo Dios kan chicha,
3 ya chacha kankantaun nan kantan Moises ay taku ad pus-uy ay nunserserfi kan Apo
Dios ya nan kantan nan Kordero. Kenantacha,
“Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in, amud ya nakaskaschaaw nan en-enatmu.
He-a nan aren nan am-in ay nasyon.
Nalintig ya ustu nan chiyuycha en-enatmu.
4 Maid met achi mamigfig ya mangichaychayaw kan he-a, Apo.
Tay he-a yangkiay nan nasantowan.
Omalichantu nan am-in ay tataku as nan sangwanam ay manaychayaw kan he-a.
Murpucha henan am-in ay nasyon, tay nailacha nan am-in ay nalintig ay en-
enatmu.”
5 Kuncha pay narpas ay nunkankanta, inilak ay natkafian nan Kasasantowan ay
Lukiar as nan templo ad chaya ay kawad-an nan naisurat ay filfilin Apo Dios.*
6 As nan hiyachi, fenmoknag as nan templo nan chiyuycha pitu ay angheles ay
nangiyali as nan pitu ay kauugyat ay pomatuy. Nunfiafiachucha as nafiaror ay

† **14:20** Pal. 19:17-18; As nan kali ay Griego at “inkiana as nan fiakiang chi kafiayu”. * **15:5** Heb. 9:4

nacharos ya mun-amoselap ay lopot ay panukaw, ya tunggal usa at wachay naamma as fialetok ay naepopotepot as tagrangcha.
7 Angkiay ya nan usa as nan chiyuycha opat ay munkik-iwi at inwarasna as nan pitu ay angheles nan pitu ay mallokong ay naamma as fialetok ay nunkapnu as nan kauugyat ay fungat Apo Dios ay matataku in-inkiana.
8 Napnu nan templo as asok ay mangepaila as nan kenaamud ya pannakafialin Apo Dios. Isunga maid nakaskop hid-i inkiana narpas nan pitu ay kauugyat ay pomatuy ay inyalen nan pitu ay angheles asna's luta.

16

Nan Pitu Ay Mallokong Ay Napnu As Kauugyat Ay Fungat

1 Angkiay ya chinngorku nan usa ay napigsa ay kali ay nurpu as nan templo ay chana kanan as nan pitu ay angheles, “Uyyu ikuyag aschi's luta nan pitu ay mallokong ay nunkapnu as kauugyat ay fungat Apo Dios.”*
2 Isunga nan omona ay anghel at inmuy ay uy nangikuyag as nan naiittu as nan mallokongna aschi's luta. Kauugyat ya putputallig ay kulid nan nurmu as nan achor nan tataku ay namarkaan as nan markan nan kauugyat ay animar ya as nan chiyuycha nanaychayaw as nan enammaancha ay kapadpachongna.
3 Nan maekadwa ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna henan fiayfiay. Nunfialin nan chanum as chara ay kaman charan chi natuy ay taku, at natuycha am-in nan wacha henan fiayfiay.
4 Angkiay ya nan maekatlu ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna henan chiyuycha wawwang ya ugwor, at nunfialin nan chanum as chara.
5 Chinngorku ay kanan nan anghel ay mangay-aywan as nan chanum, “He-a nan Nasantowan ay mawawacha ad wani ya nawawacha ad maliyam. Nalintig nan enkeddengmu ay chusan nan tataku.
6 Tay nan chiyuycha manangotettet chi ukialicha ay tataku at penatuycha nan tatakom ya nan chiyuycha pomapadtu ay infiaormu ay enmayas nan characha. Isunga ad wani, chara nan cham epaikop kan chicha. Hiyasa nan libfengna ay chusacha.”
7 Angkiay ya chinngorku nan kali ay nurpu as nan altar ay kanana, “Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in, ustu ya nalintig nan enkeddengmu ay chusan nan tataku.”†
8 Nan maekap-at ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna as nan urkiw. Isunga kaskasin enmatong nan urkiw ya naparufusan ay mamalikiat as tataku babaen as nan omatngig ay atongna.
9 Naesasap-uycha as nan omatngig ay atongna. Isunga intuchorcha nan ngachan Apo Dios ay hiya nan wachay kalibfengana as nan chiyuycha kauugyat ay pomatuy. Chaancha us poros nunfiafiawi winnu chinaychayaw hi Apo Dios.‡
10 Angkiay ya nan maekalema ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna as nan tronon nan kauugyat ay animar. Hiya at chi ya ngenmongot nan intiru ay muntortorayana. Kenarat nan tataku nan chilacha kiapú as nan putputallig ay chacha iliwas,
11 ya intuchorcha hi Apo Dios ad chaya kiapú as nan putputallig ay kulidcha. Ngem chaancha poros infiafiawi nan mangotettet ay en-enatcha.
12 Angkiay ya nan maekan-um ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna henan ad-acha ay wawwang ay Eufrates. Hiya at chi ya namag-anan nan wawwang ta maesakiana as ayun nan chiyuycha ari ya sosorchachucha ay murpu as apét fomokfoknakian nan urkiw.

* **16:1** Exo. 7:14-11:10 † **16:7** Pal. 6:9-11 ‡ **16:9** Pal. 9:20-21; 16:11

13 Angkiay ya inilak nan turu ay anennet ay kaman tugtug chi ilacha. Fenmoknag
nan usa as nan tapak nan tabfiad. Nan usa at fenmoknag as nan tapak nan kauugyat ay
animar, ya nan usa us at fenmoknag as nan tapak nan achi tit-iwa ay pomapadtu.
14 Chicha nan chiyuycha anennet ay makafiael ay mangekamkaman as
nakaskaschaaw ay sinyar. Umuycha nan hanacha turu henan intiru ay luta ay
mangamong as nan am-in ay ar-ari ta uycha makikufiat kan cha Apo Dios ay
Mannakafialin as nan am-in as nan urkiw ay mang-okomána as nan am-in ay tataku.
15 Numnumunyu nan kenalen Apo Jesus, "*Omaliyaktu ay kaman as nan omaliyan nan
mangaakiw!*§*Nakiasat nan taku ay munpuyat ya nangafiachu ay nakasakiana ay maman-
ud as nan omaliyan nan apuna ta achi forfollachan ya achi mafiainan as nan uyna manib-
atan kan hiya.*"
16 Angkiay enamong nan chiyuycha anennet nan chiyuycha ar-ari ay kadwacha nan
sosorchachucha henan lukiar ay makali un Armagedon as nan kalen nan Hebreo.
17 As nan anongos, nan maekapitu ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan
mallokongna as nan angin. Hiya at chi ya wacha nan napigsa ay kali ay nurpu as nan
trono as nan templo ay kanana, "Narpas at!"
18 Angkiay ya wachachay fiakilat ya komanikong ay kud-or ya kauugyat ay kichu.
Maid poros maepachongan nan kenapigsan tona ay kichu nunlapu pay laing as nan
nafiayangan chi tataku, tay hiyana nan kapigsaan.
19 Nunkatluwun nan kichu nan nunchinngor ay siyudad ay Babilonia ya nachachael
us nan am-in ay siyudad asna's luta. Chaan challu liniw-an Apo Dios ay manusa as
nan chiyuycha i-Babilonia. Isunga peneletna chicha ay umikop as nan tasa ay napnu
as kauugyat ay fungatna.
20 Kun pay nunkichu, am-in ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ya am-in ay chuntug at
namaidcha.
21 Nurpu ad chaya nan anad-acha-an ay choraru ay nag-as ay umuy as leman puru ay
kilo nan kachagsun nan usa, ya naitungorcha as nan tataku asna's luta. Isunga kaskasin
intuchor nan tataku hi Apo Dios kiapú as nan choraru, tay kauugyat as solet nan hana
ay likiat.

17

Nan Nunchinngor Ay Fiafiai Ay Mangepabpafiayad As Kuwana

1 Kun pay narpas chi, enmali kan ha-un nan usa as nan pitu ay angheles ay kawad-
an nan pitu ay mallokong, ya kanana kan ha-un, "Aka ta epailak kan he-a nan chusan
nan nunchinngor ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna. Hiyana nan siyudad ay
nakiaub as nan sag-un nan ongor ay wawwang.
2 Nan ar-ari asna's luta at enpappapaschay assi ay lachokcha kan hiya. Uray nan
tataku asna's luta at kaman finutang nan fiayasna ay maepachong as nan nangepap-
papasana as assi ay lachokna."
3 As nan hiyachi, pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un, ya
inyuyak as nan anghel henan disyerto. Inilak hid-i nan fiafiai ay nunsasakay as nan
kauugyat ay animar ay munchachara ay pitu nan uruna ya hinpuru nan sakkudna. Nan
intiru ay achor nan chiyuy animar at nasuratan as ngadngachan ay manginsurtu kan
Apo Dios.
4 Nunfiafiachu nan fiafiai as violet ya munchachara ay kaman fiachon chi ari.
Naarkosan us hiya as fialetok, nunkafiaror ay fiatu ya perlas. Inuunnana nan tasa ay
fialetok ay napnu as kaiisiw ya assi ay nunfianakian nan nangepappapasana as assi ay
lachokna.

---

§ **16:15** Mat. 24:42-44; 1 Tes. 5:2

5 Naisurat as ketongna nan ngachan ay wacha nan naetatafun ay laychuna ay kanan.
Nan naisurat at hiyana: “Nan Nunchinngor ay Babilonia, nan enan chi fianafiai ay
mangepabpafiayad as achorna ya nurpuwan chi am-in ay kaiisiw asna's luta.”
6 Inilak ay nafutang nan fiafiai as charan nan tatakon Apo Dios ay chicha nan napatuy
kiapú as nan nangepaneknekancha as nan pammaticha kan Jesus.

As nan nangil-ak kan hiya, naschaawak as solet.

7 Ngem kenalen nan anghel kan ha-un, “Adchi t'uyka maschaaw? Epakaawatku kan
he-a nan laychun ay kanan nan chaan naepakpakaammu ad kasin ay maepangkep as
nan fiafiai ya nan chiyuy nunsasakayana ay kauugyat ay animar ay wachay pitu ay
uruna ya hinpuru ay sakkudna.
8 Nan kauugyat ay animar ay inilam at nawawacha ad kasin, ngem natuy ad wani. As
kasin at fomoknagtu henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna ya maiyuy as nan
pakachachaelana in-inkiana. Nan tataku asna's luta ay maid ngachancha ay naisurat
as nan liblu ay naelestaan nan ngadngachan nan wachay fiyagna ay maid patingkiana
sakbay mafiayang nan luta at maschaawcha as nan mangil-ancha as nan kauugyat ay
animar. Maschaawcha, tay natataku ad kasin, natuy ad wani, ya munpailantu kasin.”
9 Kenalen pay nan anghel kan ha-un, “Hiyana nan manaporan as kenasilib ta
maawatanyu chaná. Nan laychun ay kanan nan pitu ay uru at pitu ay filig ay
tomotokoran nan fiafiai.
10 Nan usa us ay laychuna ay kanan at pitu ay ari. Nakaan at nan lema kan chicha,
kutug ay cha muntortoray nan usa ad wani, ya wacha pay nan usa ay omalintu. Ngem as
nan kasina maepail-an at hen-omaketan yangkiay nan maparufusanana ay muntoray.
11 Nan chiyuy kauugyat ay animar ay natataku ad kasin ya natuy ad wani at hiya nan
maekawaru ay ari, ngem usa challu hiya as nan chiyuycha pitu ay ari. Awni at maiyuy
as nan pakachachaelana in-inkiana.
12 “Nan hinpuru ay sakkud ay inilam at chicha nan hinpuru ay ari ay chaan pay
nuntoray. Ngem maichattu kan chicha nan kalibfengan ay maketoray as nan kauugyat
ay animar as usa ay uras.
13 Us-usa challu nan pangkepcha. Ipurangchantu nan pannakafialincha ya kalibfen-
gancha ay muntoray as nan kauugyat ay animar.
14 Kufiatunchantu nan Kordero. Ngem nan Kordero ya nan chiyuycha matalek ay
umun-unud kan hiya ay enayakian ya pinilen Apo Dios at amisunantu chicha, tay hiya
nan Apo as nan am-in ay apo ya Ari as nan am-in ay ari.”
15 Kenalen pay nan anghel kan ha-un, “Nan chiyuycha wawwang ay inilam ay
tenmotokoran nan fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna at chicha nan ongoongor
ay tataku ay nurpu henan nasnasyon, nan chiyuycha tribu ya tataku ay tukutukún chi
kalicha ya kubletcha.
16 Ingluntu nan chiyuy inilam ay kauugyat ay animar ya nan hinpuru ay sakkud nan
chiyuy fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna. Araunchantu nan am-in ay wacha kan
hiya, ya lafusanchantu hiya. Ischachantu nan lamana, ya puoranchantu nan mayagyag.
17 Maekaman chaná kan hiya, tay hi Apo Dios nan mangepaus-usa as numnumcha ay
mangtongpar as nan pangkepna. Isunga inpurangcha as nan kauugyat ay animar nan
kalibfengancha ay muntoray inkiana matongpar nan am-in ay kenalen Apo Dios.
18 “Nan fiafiai ay inilam at hiya nan nunchinngor ay siyudad ay mangetoray as nan
am-in ay ar-ari asna's luta.”

18

Nan Machachaelan Nan Siyudad Ay Babilonia

1 Kun pay narpas na, inilak nan usa pay ay anghel ay cha komsop ay nurpu ad chaya.
Mafigfigfig nan kafiaelana, ya sinilawan nan napigsa ay mun-amoselapana nan intiru
ay luta.
2 Inpigsana ay nangifukiaw, “Nachachael! Nachachael at nan nunchinngor ay
siyudad ay Babilonia! Nunfialin at ad wani as mamagyanan nan chiyuycha anennet ya
muntabtafunan nan am-in ay mangotettet ay espiritu. Omap-aponan us nan chiyuycha
kossel ay maifilang as naruket ya kaiisiw.
3 Tay nan am-in ay nasyon at inikopcha nan fiayasna ay maepachong as nan am-in ay
assi. Nan chiyuycha ar-ari asna's luta at enpapaschay assi ay lachokcha kan hiya, ya nan
chiyuycha nigusyante asna's luta at finmaknangcha as nan nunsidla ay nangepapasana
as assi ay lachokna.”
4 Angkiay ya chinngorku nan usa pay ay kali ay nurpu ad chaya ay kanana,
“Chakayu ay tatakok, mak-ak kayu henan hana ay siyudad ta achi kayu maetapi as nan
fiasfiasorna, ya ta achi kayu us maetapi as nan chusana.
5 Tay ongoongor chi fiasfiasorna ay kamancha natot-or-op inkiana ad chaya, ya achi
liwliw-an Apo Dios nan kenamangotettetna.
6 Epaleknan Apo Dios kan hiya nan likiat ay kaman as nan enpaleknana as nan tapina.
O, epaleknana kan hiya as mamen chuwa nan enpaleknana ay likiat kan chicha.
Nan kenaengel nan fiayas ay enpaikopna as nan tapina ay tataku at munchubliyun Apo
Dios nan kenaengel nan fiayas ay epaikopna kan hiya.
7 O, nan kenaongor chi nangepapasana as assi ay lachokna ya kenapangasna at assesa
us nan kenaongor nan iliwasna ya ngunguyusna ay ichusan Apo Dios kan hiya.
Tay chana epangpangas as numnumna un,
‘Ha-un met nan reyna! Fiakunak ellakas, ya achektu poros mapachasan nan assesa
ay ngunguyus.’
8 Kiapú as na, as nan usa yangkiay ay urkiw, omalintu kan hiya nan chiyuycha kauugyat
ay pomatuy ay kaman as nan utúy, ngunguyus, fitel, ya apuy.
O, mapuorantu hiya, tay mannakafialin hi Apo Dios ay manusa kan hiya.”
9 Isunga nan chiyuycha ar-ari asna's luta ay nangepappapas as assi ay lachokcha kan
hiya ya nangkiankianas as nan kenarachokna at pararuntuy ngunguyus ya akorcha
kiapú henan siyudad as nan mangil-ancha as nan asokna as nan chana mapuppuoran.
10 Kiapú as ugyatcha ay maetapi as nan iliwasna, mangatakchugchantu as nan
achawwi, ya kanancha, “Kasusug-ang! Anuy paat kasusug-ang nan chiyuy nunchin-
ngor ay siyudad ay Babilonia! Uray kun mafigfigfig ay siyudad, ngem as nan usa
yangkiay ay uras, nachachael at.”
11 Nan chiyuycha nigusyante at mun-akor ya ngumuyuscha us, tay maid at lomaku as
nan elakucha.
12 O, maid lomaku kan chicha as naamma as fialetok, silver ya nan chiyuycha nafiaror
ay fiatu ya perlas. Maid us lomaku as anam-ammay ay lopot ay panukaw, nunkangina
ay lopot ay violet, ya lopot ay munchachara ya sida. Maid us lomaku as nan am-in ay
karasen chi munfiangu ay kaiwcha ya nan am-in ay karasen chi ka-ichin ay naamma as
fiab-an chi elepante, nunkangina ay kaiw, kianfiang, lanchok ya naamma as am-ammay
ay fiatu ay makali un marfil.
13 Maid us lomaku as sinamon ay fiangfiangru, munfiangu ay lana, insenso, mirra ya
frankensenso. Maid us lomaku as fiayas, mantika, ammay ay alina, ya trigo. Maid us
lomaku kan chicha as fiaka ya karnero, kafiayu ya kalesa, ya uray taku ay mapelet ay
mafiabfiaor.
14 Chatona ay nigusyante at kananchantu kan hiya, “Kayman! Namaidcha nan anam-
ammay ay laraychum ay kuwaun. Nan am-in ay kenafiaknangmu ya kaichayawam at
namaid, ya achimtu poros kasin mad-anan chicha.”

15 Nan chiyuycha nigusyante ay finmaknang as nan nun-el-elakwancha henan siyudad ay ansa at mangatakchugchantu henan achawwi kiapú as ugyatcha ay maetapi as nan iliwasna. Mun-akorchantu ya ngumuyuschantu as solet,
16 ya kanancha, “Kasusug-ang! Anuy paat kasusug-ang nan chiyuy nunchinngor ay siyudad ay Babilonia! Tay ad kasin, nunfiafiachucha nan umiili hid-i as lopot ay panukaw, nunkangina ay lopot ay violet ya munchachara. Naarkoarkosancha us as fialetok ya nafiaror ay fiatu ya perlas.
17 Ngem as nan usa yangkiay ay uras, namaid at nan am-in ay kenafiaknangcha.”
Am-in us nan kapetan nan chiyuycha papor, nan chiyuycha munlurukian, ya nan chiyuycha munchunchunu as nan papor ya am-in ay omar-ara as pagfiyagcha ay murpu henan fiayfiay at mangatakchugchantu as nan achawwi.
18 Mun-akorchantu as nan mangil-ancha as nan asok ay cha murmurpu henan siyudad ay cha mapuppuoran, ya ifukiawchantu, “Ay wachay siyudad as maepachong as nan nunchinngor ay siyudad? Maid poros!”
19 Pay-anchantu as chapor nan urucha ay mangepaila as ongor ay tutuyucha ya mun-akorcha ya ngumuyuscha ay mangali, “Kasusug-ang! Anuy paat kasusug-ang as solet nan nunchinngor ay siyudad! Nan hana ay siyudad nan finmaknangan nan am-in ay wachay paporna. Ngem as nan usa yangkiay ay uras at namaid at nan am-in.”
20 Chakayu ay wacha ad chaya at munlagragsak kayu koma. Chakayu us ay tatakon Apo Dios, apostolesna ya chakayu ay pomapadtuna at munlagragsak kayu koma us, tay chinusan Apo Dios nan hana ay siyudad kiapú as nan enatna kan chakayu.
21 Angkiay ya wacha nan usa ay mannakafialin ay anghel ay nangokwat as fiatu ay kaman as nan kaad-achan chi ad-acha-an ay losóng, at entap-orna henan fiayfiay. Kenalina, “Assenantu nan kauugyat ay machachaelantu nan nunchinngor ay siyudad ay Babilonia, ya achi kasin mail-ila.
22 Maidtu madmadngor henan chiyuy ay siyudad as kankantan nan chiyuycha munkankanta, kutingting nan chiyuycha munkutkutingting as arpa, koraling nan chiyuycha munkorkoraling ya kiangos nan tarampet nan chiyuycha muntartarampet. Maid us kasin maanapan hid-i as nunkaraing ay mun-am-amma as kumpurmi ay maammaan, ya maid us madmadngor as panugpug chi cha munfiayfiayu, tay maid poros fiayuwuncha.
23 Maidtu poros munpaspaskud as uray usa ay pingki, ya maid us madmadngor as kalen chi chumuyas ya nan maichuyas. Chatona nan chusan nan Babilonia, tay nan chiyuycha nigusyante hid-i at chicha nan kafiaknangan ya katorayan asna's luta. Nan am-in ay nasyon asna's luta at naallilawcha babaen as nan nunsarsaromangkaancha.
24 Nachusa nan Babilonia, tay hid-i nan finmud-okan nan charan nan chiyuycha pomapadtu ya nan tatakon Apo Dios ya nan am-in ay napatuy asna's luta.”

19

Nan Lagragsak Nan Chiyuycha Wacha Ad Chaya

1 Kun pay narpas na, chinngorku nan kaman napigsapigsa ay kalen chi ongoongor ay tataku ad chaya ay cha mangifugfukiaw,
“Machaychayaw hi Apo Dios! Nan kaesarakanan, kaichayawan ya pannakafialin at wacha kan hiya,
2 tay tit-iwa ya nalintig nan atuna ay mun-okóm. Enkeddengna nan kachusaan nan nunchinngor ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna, tay munlumu hiya as fumasoran nan tataku babaen as nan mangepapasana as assi ay lachokna. Enes-ang Apo Dios as nan nauy fiafiai nan nangpatuyana as nan chiyuycha munserserfi kan Apo Dios.”
3 Kasincha infukiaw,

“Machaychayaw hi Apo Dios! In-inkiana ay cha munpangpangatu nan asok ay murpu
henan cha mapuoran ay siyudad.”
4 Angkiay ya nan chuwan puru ya opat ay anam-amá ya nan opat ay matataku ay
nafiayang at nunlukfubcha ay nunchayaw kan Apo Dios ay nangatokor as nan tronona.
Kenalicha, “Amen! Machaychayaw hi Apo Dios!”

Nan Chuyas Nan Kordero

5 Angkiay ya wacha nan kali ay nurpu as nan kawad-an nan tronon Apo Dios ay
kanana,
“Chakayu am-in ay munserserfi ya munchaychayaw kan Apo Dios, uray mu nangatu
winnu ap-apud kayu at chayawunyu hi Apo Dios takú.”
6 Angkiay ya chinngorku nan kaman napigsapigsa ay kalen chi ongoongor ay tataku
ay kaman as nan wawak chi ongor ay chanum, ya kaman napigsa ay kud-or. Kenalicha
ay nangekanta,
“Machaychayaw hi Apo ay Dios. Tay nan Apo ay Dios takú ay Mannakafialin as nan am-
in at hiya nan cha muntoray.
7 Munlagragsak takú koma as solet, ya chayawun takú koma nan pannakafialina, tay
nan uras nan munchuyasan nan Kordero at umchan. Nan ichuyasna ay fiafiai at
nakasakiana.
8 Naparufusan ay mangifiachu as nacharos ya mun-amoselap ay lopot ay pukpukkawan
ay naichat kan hiya.”
Nan laychun ay kanan nan pukpukkawan ay lopot at hiyasa nan chiyuycha nalintig ay
cha atuatun nan tatakon Apo Dios.
9 Angkiay ya kanan nan anghel kan ha-un, “Isuratmu na: Nakiasat nan tataku ay
naayakian ay makekan as nan chuyas nan Kordero.” Hana at tuptupan, “Chatona nan
tit-iwa ay kalen Apo Dios.”
10 As nan nangaliyana's chi, nunlukfufiak as nan sangwanana ay munchayaw koma
kan hiya, ngem kenalina, “Achim atun sa! Hi Apo Dios yangkiay nan chayawum!
Tay usaak ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman kan he-a ya as nan iib-am ay
mangepaneknek as nan sursuru ay enpakaammon Jesus. Tay nan enpaifiagfiakian nan
Espiriton Apo Dios as nan chiyuycha pomapadtu at nurpu challu as nan enpakaammon
Jesus.”

Nan Nunsasakay As Nan Munpupukaw Ay Kafiayu

11 Angkiay ya inilak ay natkafian ad chaya, at fenmoknag nan munpupukaw ay
kafiayu. Nan nunsasakay at nangadnan as Matalek ya Tit-iwa. Nalintig nan atuna ay
mun-okóm, ya nalintig us nan atuna ay makikufiat as nan kafusorna.
12 Nan matana at kaman kumarkiarud ay apuy, ya ongor chi korona as uruna. Wacha
us nan naisurat kan hiya ay ngachana, ngem maid nangammu as nan laychun ay kanan
nan naisurat mu achi yangkiay hiya.
13 Nunfiafiachu as kummayad ay naisiwsiw as chara, ya nan enpangachancha kan
hiya at Kalen Apo Dios.*
14 Nan ongoongor ay sorchachu ay tatakuna ad chaya at inmun-unudcha kan hiya.
Nunsasakaycha us as panukaw ay kafiayu, ya nunfiafiachucha as nacharos ay lopot ay
panukaw.
15 Nan chiyuy nangadnan as Kalen Apo Dios at wachay tachum ay espada ay
fomokfoknag as tapakna ay iyamisna henan am-in ay nasyon. As nan mangetor-
torayanantu kan chicha, maid poros sug-angna ay kamana epak-or nan lanchok as
nan achi mamigfig as nan torayna. Epailanantu nan kauugyat ay fungat Apo Dios ay

* **19:13** Isa. 63:3; Jn. 1:1

Mannakafialin as nan am-in, tay chusaunantu chicha ay kamana cha ikiatkiatin nan ubas ta fomoknag nan unusna.
16 As nan fiachuna ay kummayad ya urpuna at naisurat nan nauy ay ngachan:
“Ari as nan am-in ay ari ya Apo as nan am-in ay apo.”
17 Angkiay ya inilak nan usa ay anghel ay nangatakchug as nan urkiw. Infukiawna as nan am-in ay kossel ay cha muntat-ayaw, “Akayu! Maamong kayu ay makekan as nan ongor ay naesakiana as nan sichantu Apo Dios para kan chakayu.
18 Omali kayu ta ischayu nan chiyuycha nunkatuy ay achor nan ar-ari, nan kakapetan ya sosorchachu, chiyuycha kafiayu ya nan chiyuycha ensasakaycha. O, ischayu nan nunkatuy ay achor nan am-in ay tataku ay mangachi kan Apo Dios ay chicha nan mafiabfiaor winnu fiakun, nangangatu winnu ap-apud.”
19 Kun pay narpas chi, inilak ay nan chiyuy kauugyat ay animar ya nan ar-ari asna's luta ay kadwana nan sosorchachucha at naamongcha ta uycha kufiatun nan nunsasakay as nan munpupukaw ay kafiayu ya nan sosorchachuna.
20 Ngem natiliw nan kauugyat ay animar. Natiliw us nan achi tit-iwa ay pomapadtu ay nangepappaila ad kasin as nakaskaschaaw ay sinyar as nan nunserserfiyana as nan chiyuy animar. Chatona ay sinyar nan enosarna ay nangallilaw as nan tataku ay namarkaan as nan markan nan kauugyat ay animar ya nunchaychayaw as nan enammaancha ay kapadpachongna. Chatona ay chuwa ay kutug ay matataku at naetap-orcha as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana ay kawad-an nan asufre ay cha kumarkiarud.
21 Am-in us nan sosorchachucha at napatuycha as nan espada ay fomokfoknag as nan tapak nan nunsasakay as nan munpupukaw ay kafiayu. Nan am-in ay kossel at kenakenancha nan nunkatuy ay achor chatosa inkiana nasufusufucha.

20

Nan Hinlifu Ay Tawwun

1 Kun pay narpas chi, inilak nan usa ay anghel ay cha komsop ay nurpu ad chaya. Inuunnana nan torfek nan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna ya nan chagsun ay kor-ong.
2 Chinpapna nan tabfiad ya kenor-ongana hiya inkiana marpas nan hinlifu ay tawwun. Nan tabfiad at hiya nan nunpaila ay urug ad pus-uy ay nangadnan as Diablo winnu Satanas.*
3 Angkiay inchus-orna henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna, at tenorfekana ya menarkaana nan unub ta maid atun Satanas ay uy mangallilaw as nan tataku henan chiyuycha nasyon inkiana marpas nan hana hinlifu ay tawwun. Kun pay marpas chi, masapor mailufus hiya as hen-omaketan yangkiay.
4 Angkiay ya inilak nan chiyuycha trono ay nangatokoran nan chiyuycha naettan as kalibfengan ay mun-okóm. Inilak us nan lenawan nan chiyuycha napatpatuy kiapú as nan nangepaneknekancha as nan sursuru ay enpakaammon Jesus ya nan kalen Apo Dios. Chicha nan chaan nunchaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as nan enammaancha ay kapadpachongna, ya chaan us nunpamarka as ketongcha winnu limacha as nan markana. Natakucha, at naketoraycha kan Cristo as hinlifu ay tawwun.
5 Hiyana nan omona ay matakuwan manipud as nan utúy. Nan tapina ay natuy at chaancha nataku inkiana marpas nan hinlifu ay tawwun.
6 Nan chiyuycha maetapi as nan omona ay matakuwan chi nunkatuy manipud as nan utúy at nakiasatcha ya maifilangcha as nasantowan ay tatakon Apo Dios. Achichantu poros makilikiat as nan anongos ay utúy. Kuncha at munfialintu as papachi ay

* **20:2** Isa. 24:22; 2 Ped. 2:4; Jud. 6

munserserfi kan Apo Dios ya kan Cristo, ya maketoraychantu kan Cristo as hinlifu ay tawwun.

Nan Naamisan Satanas

7 As nan marpasan nan hinlifu ay tawwun, mailufus hi Satanas as nan naifiafi-aruchana,
8 at uyna allilawun nan makali un Gog ya Magog ay chicha nan am-in ay nasyon asna's luta. Amonguna chicha am-in ta uycha makikufiat. Nan kaongorcha at kaman as nan kaongor chi lakian henan olet nan fiayfiay.
9 As nan hiyachi, naiwarascha henan intiru ay luta, at liniwuscha nan siyudad ay laylaychun Apo Dios ay mamagyanan nan tatakuna. Ngem kalina at ya wacha nan nurpu ad chaya ay apuy ay namuor kan chicha.
10 Angkiay ya nan Diablo ay nangallilaw kan chicha at naetap-or as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana ay kawad-an nan cha kumarkiarud ay asufre. Hid-i nan naetap-oran nan kauugyat ay animar ya nan achi tit-iwa ay pomapadtu, ya hid-i us nan mapalikiatananchantu in-inkiana as inurkiw ya lenafi.

Nan Anongos Ay Mun-okomán Apo Dios

11 Kun pay narpas chi, inilak nan ad-acha ay munpupukaw ay trono ya nan nanga-tokor hid-i. Angkiay ya nan luta ya nan wacha ad chaya at namaidcha ay kamancha enlayawan hiya, ya achicha kasin mail-ila.
12 Inilak us nan chiyuycha nunkatuy ay nangangatu ya ap-apud ay tataku ay nan-gatakchug as nan sangwanan nan tronon Apo Dios. As nan hiyachi, nafitlag nan chiyuycha liblu. Nafitlag us nan tukún pay ay liblu ay naisuratan nan ngadngachan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana. Naokóm nan nunkatuy ay maiyunud as nan en-enatcha ay naisurat as nan chiyuycha liblu ay nafitlag.
13 Angkiay ya enpafoknag nan fiayfiay nan nunkatuy ay wacha kan hiya. Enpafoknag us nan Utúy ya Hades ay kawad-an nan nunkatuy nan wacha kan chicha, at naokómcha am-in ay naiyunud as nan en-enatcha.
14 Kun pay narpas sa, naetap-or nan Utúy ya nan Hades as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana. Hiyana nan makali un anongos ay utúy.
15 Nan tataku ay maid ngachancha ay naisurat as nan liblu ay naelestaan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana at maetap-orchantu as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana.

21

Nan Fiarú Ay Chaya Ya Nan Fiarú Ay Luta

1 Kun pay narpas chi, inilak nan fiarú ay chaya ya nan fiarú ay luta, tay namaidcha at nan enmona ay chaya ya luta, ya namaid us nan fiayfiay.
2 Inilak us nan nasantowan ay siyudad ay hiyasa nan fiarú ay Jerusalem ay cha komsop ay nurpu kan Apo Dios ad chaya. Nakasakiana ay kaman as nan chumuyas ay fiafiai ay nunfiafiachu as am-ammay ay uy manib-at as nan mangasawa kan hiya.
3 Chinngorku us nan usa ay napigsa ay kali ay nurpu as nan trono ay kanana, “Ilaunyu! Nan magyanan Apo Dios at as nan kawad-an nan tataku. Makepagyantu hiya kan chicha, ya chicha nan tatakuna. Mawawachantu hiya kan chicha, ya hiya nan Dioscha.
4 Punasanantu nan am-in ay luwacha. Maidtu poros kasin matmatuy winnu ngu-munguyus winnu mun-ag-akor winnu putputug, tay am-in chaná ay sikud ay wacha at namaidcha.”
5 Angkiay ya kenalen nan nangatokor as nan trono, “Ilaunyu, fumayangak as am-in ay ka-ichin.” Kenalina us kan ha-un, “Isuratmu nan nauycha ifiakiak, tay tit-iwa ya siguradu ay maekaman chaná.”

6 Kenalina pay, “Narpas at chaná am-in! Ha-un nan makali un Alfa ya Omega, nan
munlapuwan ya nan munpatingkiaan chi am-in.* Ichatku as nan nasketan ay taku nan
libri ay chanum ay nurpu as nan ugwor ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.
7 “Nan taku ay mangamis as nan mangotettet at tawichuna am-in chaná. Ha-untu nan
Diosna, ya hiya nan anakku.
8 Ngem nan tataku ay umugyat ay mangepaneknek as pammaticha, nan chiyuycha
mankug as pammaticha, nan chiyuycha mangekamkaman as assi, nan chiyuycha
pomapatuy, nan chiyuycha nangepappapas as assi ay lachokcha, nan chiyuycha
munsarsaromangka, nan chiyuycha munchaychayaw as didiosen ya nan am-in ay
nunkangutum at machusachantu am-in as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana ay
kawad-an nan kumarkiarud ay asufre. Hiyana nan makali un anongos ay utúy.”

Nan Fiarú Ay Jerusalem

9 Kun pay narpas chi, enmali kan ha-un nan usa as nan pitu ay angheles ay kawad-an
nan chiyuycha pitu ay mallokong ay naiittuwan nan pitu ay anongos ay kauugyat ay
pomatuy, ya kanana, “Aka ta epailak kan he-a nan fiafiai ay asaw-un nan Kordero.”
10 Angkiay ya pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un, ya inyuyak
as nan anghel as nan toktok nan nangatungatu ay chuntug. Hana at epaila kan ha-un
nan nasantowan ay siyudad ay Jerusalem ay cha komsop ay nurpu kan Apo Dios ad
chaya.
11 Nan kaichayawan Apo Dios nan mangepakelat henan siyudad. Munkelat ay kaman
as nan munliyaw ay nafiaror ay fiatu ay makali un haspe ya munmallag ay kaman
kristal.
12 Nan tuping ay hiyasa nan arad nan siyudad at nangatungatu ya kunug. Wacha nan
hinpuru ya chuwa ay sugpan ay nakchang as hin-us-a ay anghel ay namafiantay. As nan
tunggal sugpan at naisurat nan usa as nan chiyuycha ngachan nan hinpuru ya chuwa
ay kianak Israel.
13 Nan turu ay sugpan at as apét fomokfoknakian nan urkiw. Nan turu at as apét
senakiangan. Nan turu pay at as apét filáng, ya nan turu us at as apét nan mauy-
uynuwan nan urkiw.
14 Nan naipugnad as nan arad nan siyudad at hinpuru ya chuwa ay anad-acha ay
fiatu. As nan tunggal fiatu at naisurat nan usa as nan chiyuycha ngachan nan hinpuru
ya chuwa ay apostoles nan Kordero.
15 Nan anghel ay nunkali kan ha-un at wachay inuunnana ay fialetok ay panglukudna
henan siyudad ay ansa, as nan chiyuycha sugpan ya as nan tupingna.
16 Nan kaanchon nan siyudad at munpachong as nan karawana. Kun pay linkud nan
anghel nan siyudad as nan pangluklukudna, chuwa ay lifu ya opat kiasot ay kilometro
nan kaanchuna ya kaman us nan karawana ya katakchugna.
17 Linkudna us nan tuping at unum puru ya unum ay metro nan katakchugna. Nan
pangluklukud ay enosar nan anghel at munpachong as nan iluklukud chi taku.
18 Nan tupingna at naamma as haspe, ya nan siyudad at naamma as puru ay fialetok
ay munmallag ay kaman sarming.
19 Nan chiyuycha fiatu ay naipugnad as nan tuping nan siyudad at naarkoarkosan
as tukutukún ay karasen chi nafiaror ay fiatu. Nan omona ay pugnad at naarkosan
as haspe; nan maekadwa at safiro; nan maekatlu at kalsedonia; nan maekap-at at
esmeralda;
20 nan maekalema at sardonika; nan maekan-um at karnelia; nan maekapitu at
krisolito; nan maekawaru at berilo; nan maekasiyam at topasio; nan maekapuru at
krisoprasio; nan maekapuru ya usa at hasinto, ya nan maekapuru ya chuwa at amatista.

* **21:6** Pal. 1:8

21 Nan hinpuru ya chuwa ay sugpan at naamma as hin-us-a ay perlas. Nan korsan nan
siyudad at naamma as puru ay fialetok ay munmallag ay kaman sarming.
22 Maid inilak as templo henan chiyuy siyudad, tay hi Apo Dios ay Mannakafialin as
nan am-in ya nan Kordero nan templo hid-i.
23 Achi us masapor chi urkiw ya furan henan siyudad, tay nan kaichayawan Apo Dios
nan manilaw assa ya nan Kordero nan silawna.
24 Nan am-in ay tataku henan chiyuycha nasyon at masilawancha as nan lawagna, ya
am-in ay ar-ari asna's luta at iskopcha nan kenafiaknangcha hid-i.
25 Kanayon ay mamatkafian nan am-in ay sugpan nan siyudad as nan kaorkia, tay
maid poros lafi hid-i.
26 Maiyuytu hid-i nan chiyuycha kaammayan ay ka-ichin ya kenafiaknang nan tataku
henan am-in ay nasyon.
27 Ngem achi poros makaskop hid-i nan infilang Apo Dios as naruket ay kaman as nan
mangekamkaman as kaiisiw winnu munkutkutum. Nan chiyuycha yangkiay naisurat
nan ngachancha as nan liblon nan Kordero ay naelestaan nan wachay fiyagna ay maid
patingkiana nan makaskop.

22

1 Kun pay narpas chi, enpailan nan anghel kan ha-un nan wawwang ay murpuwan
chi chanum ay umichat as fiyag. Munmallag nan chanumna ay kaman kristal ay cha
fomokfoknag as nan tronon Apo Dios ya nan Kordero*
2 ay cha omay-ayas as nan kiawan nan korsa henan siyudad. As nan nunchuchumang
ay olet nan wawwang, wacha nan tinmutufu ay kaiw ay fumkias ay umichat as fiyag.
Fumkiascha as mamen hinpuru ya chuwa as nan makatawwun, at finuran ay fumkias.
Nan forongcha at pang-akias as saket nan tataku henan am-in ay nasyon.†
3 Maidtu poros maanapan henan siyudad as nan chiyuycha intuchor Apo Dios.
Nan wacha henan nauy ay siyudad at nan tronon Apo Dios ya nan Kordero. Nan
chiyuycha munserserfi kan Apo Dios at wachacha hid-i ay cha munchaychayaw kan
hiya.
4 Ilaunchantu nan lupana, ya maisurattu as ketongcha nan ngachana.
5 Maidtu at poros lafi. Achichantu masapor chi silaw winnu urkiw, tay hi Apo Dios
nan silawcha, ya maketoraychantu kan hiya in-inkiana.

Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus

6 Angkiay ya kenalen nan anghel kan ha-un, “Siguradu ay maekaman ya tit-iwa
am-in chaná ay naifiakia kan he-a. Tay hi Apo Dios ay nangichat as Espirituna
as nan chiyuycha pomapadtuna at hiya challu nan nangifiaor as nan anghelna ay
mangepakaammu as nan chiyuycha munserserfi kan hiya nan masapor ommat as nan
achi mafiayag.”
7 Kenalen Jesus, “*Chumngor kayu! Kiayuchak omali! Nakiasat nan chiyuycha manga-
furot as nan chiyuycha naepadtu as nan nauy ay liblu.*”
8 Ha-un hi Juan ay nanngor ya nangila kan chatona ay naisurat as na. As nan
nanngorak ya nangil-ak, nunlukfufiak as nan sangwanan nan anghel ay nangepaila kan
ha-un as nan hanacha naisurat ta chayawok koma hiya.
9 Ngem kenalina kan ha-un, “Achim atun sa! Hi Apo Dios yangkiay nan chayawum!
Tay usaak us ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman kan he-a, ya as nan ib-am ay
pomapadtu ya kaman as nan am-in ay mangafurot as nan naisurat as nan nauy ay liblu.”
10 Kenalina pay kan ha-un, “Achim ikinkinak ay mangifiakia as nan naepadtu ay
naisurat as nan nauy ay liblu, tay kiayud nan ommatana.

---

* **22:1** Zac. 14:8; Jn. 4:10-14; Pal. 7:17; 22:17 † **22:2** Gen. 2:9; Pal. 2:7; 22:14, 19

11 Uray mu kiayud ommat, nan chiyuycha mangekamkaman as mangotettet ya
kaiisiw at chacha ituruturuy nan panagfiyagcha ay mangotettet ya kaiisiw. Nan
chiyuycha mangekamkaman as ammay ya nan mangun-unud as nan nasantowan ay
panagfiyag at masapor iturturuycha nan assena ay panagfiyag."
12 Kenalen Jesus, "*Chumngor kayu! Kiayuchak omali! As nan omaliyak, iyalektu nan
gun-guna ay ichatku as nan tunggal usa ay maiyunud as nan en-enatna.*
13 *Ha-un nan makali un Alfa ya Omega, ya nan Omona ya nan Anongos. Ha-un nan
munlapuwan ya nan munpatingkiaan chi am-in.*"
14 Nakiasat nan chiyuycha munlafia as fiachucha. Mu hiyasa nan atuncha, mawad-
ancha as kalibfengan ay sungkop as nan sugpan nan siyudad, ya mangan as nan fukias
nan kaiw ay umichat as fiyag.
15 Ngem achicha makaskop hid-i nan chiyuycha mangekamkaman as mangotettet ay
maepachong as nan atap ay asu, nan chiyuycha munsarsaromangka, nan chiyuycha
mangepappapas as assi ay lachok ya nan chiyuycha pomapatuy, nan manaychayaw as
didiosen, ya nan am-in ay nunkangutum as nan kalicha ya chacha at-atun.
16 "*Ha-un hi Jesus ay nangifiaor as nan anghelku ay mangepaneknek as nan nauycha
am-in as nan chiyuycha iglesia. Ha-un nan kianak David, ya nan napigsa ay taraw as nan
wi-ewi-et.*"
17 "Omalika," kanan nan Espiriton Apo Dios ya nan tatakuna ay maepachong as nan
fiafiai ay asaw-un nan Kordero.
Nan am-in ay mangchungor as nan nauycha at kanana us un "Omalika."
O-a, nan taku ay masketan ya nan taku ay manglayad ay umikop at omali koma ay
umikop as nan libri ay chanum ay umichat as fiyag.

Nan Anongos Nan Surat

18 Ha-un hi Juan. Fiag-ak chakayu am-in ay nanngor as nan chiyuycha naepadtu ay
naisurat as nan nauy ay liblu. Mu wachay manaptapi as nan naisurat as na, etapintu us
Apo Dios as nan chusana nan chiyuycha kauugyat ay pomatuy ay naisurat as nan nauy
ay liblu.
19 Mu wacha us nan mangaket as nan chiyuycha naepadtu ay naisurat as nan nauy ay
liblu, kaanuntu us Apo Dios nan kalibfengana ay makifingay as nan fukias nan kaiw ay
umichat as fiyag ya nan kalibfengana ay makeafong henan nasantowan ay siyudad ay
naifiakia as nan nauy ay liblu.
20 Nan mangepaneknek ay tit-iwa am-in chaná at kanana: "*Tit-iwa ay kiayuchak
omali!*"
Amen! Apo Jesus, omalika!
21 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in ay tatakon Apo Dios nan grasyan
Apo Jesus. Amen.